

PROF. DR. H. ERCÜMENT ERDEM
Editör

HUKUK POSTASI 2013

PROF. DR.
H. ERCÜMENT ERDEM

HUKUK POSTASI
2013

www.erdem-erdem.av.t

Editör

PROF. DR. H. ERCÜMENT ERDEM

GALATASARAY ÜNİVERSİTESİ HUKUK FAKÜLTESİ
TİCARET HUKUKU ANABİLİM DALI E. ÖĞRETİM ÜYESİ

HUKUK POSTASI

2013

ERDEM & ERDEM Ortak Avukatlık Bürosu
Valikonağı Caddesi Başaran Apartmanı No: 21/1
Nişantaşı 34367 İstanbul

ERDEM-ERDEM
Hukuk Dizisi - 07

HUKUK POSTASI 2013
Editör: Prof. Dr. H. Ercüment Erdem

Kapak Tasarım: Veysel Coşkun
Dizgi: Beta Basım A.Ş.

Bu kitabın Türkiye ve diğer ülkelerdeki yayın hakları Erdem & Erdem Ortak Avukatlık Bürosuna aittir. Her hakkı saklıdır. Hiçbir bölümü ve paragrafı kısmen veya tamamen ya da özet halinde, fotokopi, faksimile veya başka herhangi bir şekilde çoğaltılamaz, dağıtılamaz. Normal ölçüyü aşan iktibaslar yapılamaz. Normal ve kanunî iktibaslarda kaynak gösterilmesi zorunludur.

Bu kitapta yayımlanan makaleler ve diğer veriler tamamıyla bilgilendirme amaçlıdır ve herhangi bir yasal ya da profesyonel tavsiye veya hukukî görüş niteliği taşımaz. Kitapta yer alan bilgiler herhangi bir avukat/müvekkil ilişkisi kurmaz. Bu nedenle, okuyuculara profesyonel anlamda yardım almadan sadece bu kitapta verilen bilgilere göre hareket etmeleri önerilmez.

Baskı - Cilt
Altan Basım San. ve Tic. Ltd. Şti.
Matbaacılar Sitesi No: 222
Bağcılar/İstanbul (Sertifika No. 11968)
(0-212) 629 03 74

1. Baskı – Mart 2014 - İSTANBUL

ISBN 978 - 605 - 61961 - 6 - 4

ERDEM & ERDEM Ortak Avukatlık Bürosu
Valikonağı Caddesi Başaran Apartmanı No: 21/1
Nişantaşı 34367 İstanbul
Tel: 0212 291 73 83
www.erdem-erdem.av.tr

ÖNSÖZ

Hukuk Postası 2013 kitabımızı sizlerle paylaşmaktan çok mutluyuz. Hukuk Postası 2013 her ay Büromuzun internet sitesinde yayınladığımız aylık bültenlerimizde yer alan makalelerin sistematik bir şekilde bir araya getirilmesinden oluşuyor. 2010'dan başlayarak kitaplaştırdığımız bu yayınlar, iş ortaklarımızdan, müvekkillerimizden ve uygulamadaki diğer ilgililerden o denli büyük ilgi gördü ki, bu ilgi kitabımızı daha da geliştirmek ve genişletmek konusunda bize güç verdi ve sorumluluk yükledi.

Hukuk Postası 2013'ün sistematüğinde geçen yıllardaki uygulamamızı sürdürdük. 2013 yılı, 2012'de temel kanunlarda yapılan değışikliklere ilişkin uygulamaların yerleştüğü ve bu uygulamaların doğurduğu pek çok sorunu beraberinde getiren bir yıl oldu. Bu nedenle biz de Hukuk Postası'nda yer alan makalelerimizi uygulamadaki bu sorunlara yoğunlaştırdık. Ayrıca Sermaye Piyasası Kanunu da 2012'nin son günü yürürlüğe girdiğinden esas uygulaması 2013 yılında görüldü. Bu yıl hem Türk Ticaret Kanunu'na hem de Sermaye Piyasası Kanunu'na ilişkin ikincil mevzuat da ayrıntılı olarak ele alındı. Bu nedenle Türk Ticaret Kanunu ve ikincil mevzuata ilişkin çalışmalar kitapta önemli bir yer tutuyor. Rekabet Hukuku ve Tahkim her zaman olduğu gibi bu yılki yayınıımızda da önemli bir bölüm oluşturuyor. Hukuki gelişmeler bölümü 2013 yılı içinde kabul edilen milletlerarası antlaşmalar, kanunlar, yönetmelikler, tebliğler, Rekabet Kurulu kararları, Özelleştirme Yüksek Kurulu kararları ve enerji hukukundaki önemli gelişmelerle yine önemli yargısal içtihatları ele alıyor. Bu bölümün de tüm yıla kuşbakışı bakmak açısından yararlı olduğunu düşünüyöruz.

Bu kitap, ilk günden beri bu fikre sahip çıkarak üstün bir özveriyle çalışan, bilimsel araştırmanın önemine ve bilimsel verilerin yol göstericiliğine inanmış bir ekibin eseridir. Bu yayında emeğı geçen başta makale yazarlarına, ayrıca makaleleri okuyarak gözden geçiren, tercümelerini kontrol eden, web sitesine yükleyen, elimizdeki kitabın düzeltmelerini yapan tüm ekip arkadaşlarımıza içtenlikle ve ayrı ayrı teşekkürü borç biliriz.

Bu yıl bir başka yenilik daha yaparak, bundan önceki kitaplarımızı da internet sitemize e-kitap olarak yükledik. Elinizdeki kitaba da aynı şekilde e-kitap olarak ulaşabilirsiniz.

Sürekli gelişmenin önemine inanan bir ekip olarak, sizlerden gelecek geri bildirimlerin bizlere ışık tutacağına inanıyoruz. Bu nedenle görüş ve yorumlarınızı bizlerden esirgemeyiniz.

Bu yayında yer alan bilgilerin müvekkillerimize ve iş ortaklarımıza yararlı olmasını umar, 2014 yılının hepinize sağlık, mutluluk ve başarılar getirmesini dileriz.

Nişantaşı, Ocak 2014

Av. Piraye Erdem
Kurucu ve Yönetici Ortak

Prof. Dr. H. Ercüment Erdem
Kurucu Ortak

KATKIDA BULUNANLAR

Prof. Dr. H. Ercüment Erdem
Av. Piraye Erdem
Doç. Dr. Murat Develioğlu
Av. Özgür Kocabaşoğlu, LLM
Av. Süleyman Sevinç
Av. Pelin Baydar
Dr. Ceyda Sural, LLM
Av. Ceyda Büyükoral
Av. Berna Aşık Zibel, LLM
Av. Nilay Çelebi, LLM
Av. Tuna F. Çolgar, LLM
Av. Alper Uzun
Av. Zeynep Tuncer, LLM
Av. Ezgi Babur, LLM
Av. Fatih Işık
Av. Naciye Yılmaz
Av. Leyla Orak
Av. Revan Sunol
Av. Selen Öztürk
Av. Ecem Süsoy
Derya Akyuz
Beril Sarı

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ	III
KATKIDA BULUNANLAR	V
KISALTMALAR	XIII
TİCARET HUKUKU	I
Ticaret Sicili Yönetmeliği	3
Ticaret Sicil Yönetmeliği'nde Şirketler Topluluğu Düzenlemeleri	9
Şirketler Topluluğu'nda Bağlılık Raporu	14
Şirketler Topluluğu Kapsamında Bildirim ve Tescil Yükümlülükleri	19
6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu m. 202/1 uyarınca Şirketin Zararlarının Tazmini Davası	23
Birleşme, Bölünme ve Tür Değiştirmede Yeni Davalar	27
Türk Ticaret Kanunu uyarınca Ticari İşletme Devri	34
Ticari İşletme Rehni Kapsamında İşletmeye ait Olan Gemilerin Rehni	41
Ticari İşletmenin Tür Değiştirmesi	45
Şubeler ve İrtibat Büroları	49
TTK Hükümleri uyarınca Ön Şirket	53
Olağan Genel Kurulun Ne Zaman Toplanacağı Sorunsalı	58
Anonim Şirket Genel Kurullarında Kurumsal Temsilci Atanması Zorunluluk Mudur?	62
TTK m. 363 Uyarınca Yönetim Kurulu'na Üye Ataması	66
Anonim Şirketlerde Temsil Yetkisi	70
6102 sayılı TTK uyarınca Anonim Şirketlerin Bağımsız Denetimi	75

İç Denetçilerin Çalışma Usul ve Esasları Hakkında Yönetmelikte Değişiklik Yapılmasına dair Yönetmelik	80
Türk Ticaret Kanunu Uyarınca Sermaye Şirketlerinin İnternet Sitesi Kurma Yükümlülüğü	83
Sermaye Şirketlerinin Açacakları İnternet Sitelerine dair Yönetmelikte Değişiklik	87
Paysahipleri Sözleşmeleri	92
Anonim Şirketlerde Ortaklıktan Çıkarılma, Çıkma ve Ayrılma	96
Şirket Topluluklarında Ortaklıktan Çıkarma	102
6102 sayılı Kanun uyarınca Limited Şirketlerde Kuruluş	106
6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu Uyarınca Limited Şirketlerde Müdür	110
Limited Şirkette Çıkma ve Çıkarılma	113
Elektronik Defter Genel Tebliği.....	117
<i>REKABET HUKUKU</i>	121
Rekabet Kurulu Kararları Çerçevesinde Bilgi Paylaşımı	123
Rekabet Hukukunun Özelleştirme Yoluyla Devralmalara Etkisi	132
Yıkıcı Fiyat ile Hâkim Durumun Kötüye Kullanılması.....	139
Rekabet Kurulu Danone'nin Sırma'yı Devralması İşlemine İzin Verdi	145
Mal Vermeyi Reddetme Yoluyla Hâkim Durumun Kötüye Kullanılması	152
<i>TAHKİM</i>	159
ICC Tahkim Kuralları uyarınca ICC Tahkim Prosedürü	161
Tahkim Anlaşmasının Esasına Uygulanacak Hukuk	166
Tahkim Anlaşmasının Temel Sözleşmeden Bağımsızlığı.....	171
Tahkim Anlaşmasının Grup Şirketlere Teşmili	174
Kısmi Hakem Kararlarının Tenfizi	178
ICC 2012 Kuralları Kapsamında Acil Durum Hakemi.....	182
Yatırım Uyuşmazlıklarının Çözümü Bakımından ICSID	185

SERMAYE PİYASASI HUKUKU	189
Yeni Sermaye Piyasası Kanunu ile Getirilen Yenilikler	191
Kurumsal Yönetim İlkeleri Doğrultusunda Bağımsız Yönetim Kurulu Üyeleri.....	195
Borçlanma Araçları Tebliği.....	199
Bireysel Katılım Sermayesi Hakkında Yönetmelik	203
BORÇLAR HUKUKU	207
6455 sayılı Kanun'un 77. Maddesi uyarınca Borçlar Kanunu'nun Kefalet Sözleşmelerinde Eşin Rızası ile 584. Maddesine Eklenen Hüküm	209
Yeni Türk Borçlar Kanunu Çerçevesinde Kefalet Sözleşmesinin Türleri	213
Yeni Türk Borçlar Kanunu çerçevesinde Kefilin Alacaklı ve Borçlu ile arasındaki İlişki.....	216
TBK ile Düzenlenen Yeni Taraf Değişiklikleri: Sözleşmenin Devri ve Katılma.....	221
Teminat Mektuplarında Vade ve Zamanaşımı	226
Türk Borçlar Kanunu uyarınca Sebepsiz Zenginleşme.....	230
Sözleşmelerin Değişen Koşullara Uyarlanması	233
İş Ortaklığı Kavramı ve İş Ortaklığının Hukuki Statüsü	239
6098 sayılı Türk Borçlar Kanunu çerçevesinde Alım veya Satım Komisyonculuğu	244
6098 sayılı Türk Borçlar Kanunu Çerçevesinde Bağışlama Sözleşmesi	248
6098 Sayılı Türk Borçlar Kanunu Çerçevesinde Ürün Kirası	251
Türk Borçlar Kanunu Çerçevesinde Saklama Sözleşmesi	255
Türk Borçlar Kanunu uyarınca Yayımlı Sözleşmesi	259
MEDENÎ USUL HUKUKU	263
Elektronik Tebligat Yönetmeliği	265
Hukuk Uyuşmazlıklarında Arabuluculuk	269

Hukuk Muhakemeleri Kanunu uyarınca Senetle İspat ve İstisnaları	275
İcra Hukuku Açısından Hesap Mutabakatı	279
ENERJİ HUKUKU	283
Elektrik Piyasası'nda Yeni Kanun	285
Yeni Elektrik Piyasası Kanunu'nda Lisans Esasları	292
Türk Petrol Kanunu.....	296
Yeni Elektrik Piyasası Lisans Yönetmeliği'nde Ön Lisans	301
İŞ HUKUKU.....	307
İş Sözleşmelerinde Cezai Şart.....	309
İş Kanununa İlişkin Çalışma Süreleri Yönetmeliği	312
MUHTELİF	317
Sağlık Sektöründe Kamu Özel İşbirliği Modeli.....	319
Özel Sağlık Sigortaları Yönetmeliği.....	326
Yeni Tüketici Kanunu Yürürlüğe Girdi	329
Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi'ne Yapılmış Bazı Başvuruların Tazminat Ödenmek Suretiyle Çözümüne dair Kanun	333
Yabancı Şirketlerin Yerleşim Özgürlüğü	337
Yabancı Gerçek Kişilerin Türkiye'de Taşınmaz Edinimi	340
4250 sayılı İspirto ve İspirtolu İçkiler İnhisarı Kanunu'na Getirilen Değişiklikler.....	343
HUKUKÎ GELİŞMELER.....	347
Önemli Milletlerarası Antlaşmalar	349
Önemli Bakanlar Kurulu Kararları	354
Kanunlardaki Önemli Değişiklik ve Gelişmeler.....	359
Yönetmeliklerdeki Önemli Değişiklik ve Gelişmeler.....	362

Tebliğlerdeki Önemli Değişiklik ve Gelişmeler	372
Genel Tebliğlerdeki Önemli Değişiklik ve Gelişmeler.....	386
Diğer Önemli Değişiklik ve Gelişmeler.....	389
Rekabet Hukuku'nda Önemli Mevzuat ve Kararlar	392
Birleşme ve Devralmalar'da Önemli Mevzuat ve Kararlar	400
Özelleştirme'de Önemli İlan ve Kararlar.....	414
Enerji Hukuku'nda Önemli Değişiklik ve Gelişmeler	417
Önemli İçtihatlar	423
<i>KAVRAM DİZİNİ</i>	427

KISALTMALAR*

BDDK	: Bankacılık Dzenleme ve Denetleme Kurumu
BK	: Borçlar Kanunu
bkz.	: Bakınız
C.	: Cilt
c.	: cümle
dn.	: dipnot
E.	: Esas
EPDK	: Elektrik Piyasası Dzenleme Kurumu
HD.	: Hukuk Dairesi
İİK	: İcra ve İflas Kanunu
K.	: karar
KHK	: Kanun Hükümünde Kararname
m.	: madde
no.	: numara
s.	: sayfa
S.	: sayı
SPK	: Sermaye Piyasası Kurulu
TTSG	: Türkiye Ticaret Sicili Gazetesi
TTK	: Türk Ticaret Kanunu
vd.	: ve devamı
Yarg.	: Yargıtay

* Bu bölümde yer alan kısaltmalar genel kısaltmalardır. Kullanılan diğer kısaltmalar her bir makalede ayrıca belirtilmiştir.

TİCARET HUKUKU

Ticaret Sicili Yönetmeliği *

Prof. Dr. H. Ercüment Erdem

Giriş

6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu¹ (“TTK”) ticaret sicili ve tescile ilişkin genel hükümler içerir. TTK’nın kanunlaşan 26. maddesi, ticaret sicili müdürlüğü, sicil defterleri ve tescil zorunluluğunun yerine getirilmesi ve benzeri hususlara ilişkin usul ve esasların bir tüzük ile düzenleneceğini öngörürdü. Ancak bu hüküm, TTK yürürlüğe girmeden önce kanunlaşan 6335 sayılı Türk Ticaret Kanunu ile Türk Ticaret Kanununun Yürürlüğü ve Uygulama Şekli Hakkında Kanunda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun² (“6335 sayılı Kanun”) ile değiştirildi. Değişen TTK m. 26 uyarınca göre ticaret sicili ve tescil ile ilgili usul ve esaslar Gümrük ve Ticaret Bakanlığı (“Bakanlık”) tarafından hazırlanan ve Bakanlar Kurulu tarafından çıkartılacak bir yönetmelikte düzenlenir.

6762 sayılı mülga Türk Ticaret Kanunu (“Mülga TTK”) çerçevesinde ticaret sicili ve tescile ilişkin usul ve esaslar Ticaret Sicili Tüzüğü (“Tüzük”) ile düzenlenmişti. Türk Ticaret Kanununun Yürürlüğü ve Uygulama Şekli Hakkında Kanun’un³ (“Yürürlük Kanunu”) 42. maddesi uyarınca, TTK’ya göre hazırlanacak ikincil mevzuat yürürlüğe girinceye dek Mülga TTK’ya göre yürürlüğe konan ikincil mevzuatın TTK’ya aykırı olmayan hükümleri uygulanır. Gerek TTK gerekse Yürürlük Kanunu’nda öngörülen Ticaret Sicili Yönetmeliği (“Yönetmelik”) 27 Ocak 2013 tarihli ve 28541 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanarak yürürlüğe girdi. Teknik hukuk bakımından normlar hiyerarşisinde üst konumda olan tüzüğün

* *Ocak 2013 tarihli Makale*

¹ RG, 14 Şubat 2011, S. 27846. TTK 1 Temmuz 2012 tarihinde yürürlüğe girdi.

² RG, 30 Haziran 2012, S. 28339.

³ RG, 14 Şubat 2011, S. 27846.

hierarchyde daha aşağıda kalan yönetmelik hükümleri ile ilga edilebileceği kabul edilemez. Bununla beraber Yürürlük Kanunu'nun 42. maddesi göz önünde bulundurulduğunda Yönetmelik'in yürürlüğe girmesi ile Tüzük'ün, yürürlükten kaldırıldığı kabul edilmelidir. Bu makalemizde Yönetmelik'te düzenlenen önemli hususlar ele alınacaktır.

Ticaret Sicili Müdürlüğü

TTK'nın 24. maddesi uyarınca ticaret sicili, Bakanlık gözetim ve denetimindeki ticaret sicili müdürlükleri tarafından tutulur. Ticaret sicili müdürlüğünün kuruluşu, yönetimi ve teşkilatı, müdür, müdür yardımcısı ile diğer müdürlük personeli, personelin özlük işlemleri ve tabi oldukları düzenlemeler Yönetmelik'te ayrıntılı olarak ele alınır. Tüzük, ticaret sicili memurları, memur yardımcısı ve diğer personelinin görevleri ile ilgili suçlar bakımından devlet memuru gibi cezalandırılacağını düzenlemektedir. Yönetmelik ise müdürlük personeline verilecek cezaları ve ceza gerektiren fiil ve halleri ayrıca düzenler.

Sorumluluk

Mülga TTK'da düzenlenen ancak 559 sayılı Kanun Hükmünde Kararname ile kaldırılan ticaret sicilinin tutulmasından doğan zararlardan devletin sorumlu olacağına ilişkin düzenleme TTK ile geri geldi. Aynı doğrultuda, Yönetmelik de sicilin tutulmasından doğacak tüm zararlardan Devlet ve ilgili odanın müteselsil olarak sorumlu olduğunu belirtir.

MERSİS ve Elektronik Ortamda Yapılan İşlemler

TTK, ticaret sicili kayıtlarının elektronik ortamda tutulacağını öngörür. Bu hüküm ile uyumlu olarak Yönetmelik, sicil işlemlerinin elektronik ortamda yürütüldüğü, kayıtlar ile tescil ve ilan edilmesi gereken içeriğin depolandığı, Bakanlık ve Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği nezdinde oluşturulan Merkezi Sicil Kayıt Sistemi'ni ("MERSİS") düzenler. Tüzük'te ticaret sicili memurluklarında tutulacağı belirtilen sicil defterlerine ilişkin ayrıntılı düzenlemelere Yönetmelikte yer verilmez. Yönetmelik, tüm defterlerin MERSİS'te tutulacağını düzenler. Tescil edilen ticari işletmeler, ticaret şirketleri ve şubelerine, tescil ile birlikte, münhasıran bunlara özgülennmiş ve değiştirilemeyen MERSİS numarası verilir. Tescil

işleminin dayanağı olan tüm belgeler ve ilanları içeren gazeteler, MERSİS numarası ve dosya numarası altında oluşturulan sicil dosyasında süresiz olarak saklanır.

Yönetmelik, tacirlerin TTK'nın zorunlu tuttuğu işlemleri elektronik ortamda güvenli elektronik imza ile yapmasına olanak tanır. Sicilin içeriği ve müdürlükte saklanan tüm senet ve belgeler, gerek elektronik ortamda gerekse müdürlükte herkes tarafından incelenebilir. Böylelikle MERSİS ile herkese açık ortak bir bilgi merkezi oluşturuldu.

Elektronik imza ile yapılan işlemler, zaman damgası, veri güvenliği gibi hususlar ayrıca düzenlendi.

Tescil

Tüzük hükümlerine paralel düzenlemeler içeren Yönetmelik uyarınca tescil, kural olarak istem üzerine yapılır. Tescile temel oluşturan kayıt ve belgeler elektronik ortamda sunulabilir. Yönetmelik, Tüzük'te genel hükümlerle düzenlenen, tescili talep edebilecek ilgili kişileri, ticari işletmenin, ticaret şirketinin ve tescil edilecek işlemin niteliğine göre daha ayrıntılı olarak ele alır.

Yönetmelik ayrıca herhangi bir işletme veya unvanın tescilini isteyen kişiler ile tüzel kişiler ve yetkili kıldığı diğer kişilerden taahhütname isteneceğini düzenler. İşletme unvanı, sermaye, işletme merkezi gibi bilgilerin yer aldığı bu taahhütnameyi imzalayanlar, bu bilgilerin doğru olduğunu taahhüt eder, aksi durumda sorumluluğu üstlenir.

Yönetmelik, tescile tabi tüm işlemleri, bu işlemler için gereken tüm bilgi ve belgeleri, tescilin hangi sicil müdürlüğünde yapılacağını ve tescil edilecek unsurları ayrıntılı olarak düzenler.

Sicilin Olumlu Fonksiyonu

Gerek TTK gerekse Yönetmelik, tescil ve ilanın üçüncü kişilere etkisini ele alır. Buna göre, sicil kayıtları, buldukları yere bakılmaksızın, tescilin sicil gazetesinde ilan edildiği tarihten itibaren üçüncü kişiler hakkında sonuç doğurur. Üçüncü kişiler, sicil kayıtlarını bilmediklerini ileri süremez. Yönetmelik, bir olgunun, ilandan önce, tescil ile beraber sonuç doğurmaya başlayacağına ilişkin özel hükümleri saklı tutar. Ayrıca

hatırlatmak gerekir ki, TTK, çeşitli hükümlerinde, bir olgunun tescil ve ilanının tek başına üçüncü kişinin bu olguyu bildiğini ispata yetmeyeceğini düzenler.

İnceleme Yükümlülüğü

Tüzük hükümlerinde de öngörüldüğü üzere, Yönetmelik uyarınca, müdür ve müdür yardımcıları, tescil için aranan kanuni şartların var olup olmadığını incelemekle yükümlüdür. Bu yükümlülüğün kapsamı ayrıntılı olarak düzenlenir. Tüzük hükümlerinin aksine, Yönetmelik açıkça, müdürlüğün bir eksiklik saptaması durumunda eksikliğin tamamlanması için azami otuz gün süre verebileceği ve bu süreyi en çok iki defa uzatabileceğini belirtir.

Unvan

Ticaret unvanına ilişkin düzenlemeler, TTK'da öngörülen ticaret unvanının uyması gereken koşullarla paraleldir. Mülga TTK ve Tüzük'te bulunan, gerçek kişi tacirlerin unvanının yalnızca aynı sicil dairesinde korunacağına ilişkin düzenleme terkedildi. TTK ile getirilen yeni düzenlemeye paralel olarak Yönetmelik ile ilk defa tescil edilen bir unvan, hangi sicil dairesinde tescil edildiğine bakılmaksızın, tüm Türkiye'de korunur. Bir unvanın daha önce tescil edilmiş başka bir unvandan ayırt edilmesi gerekiyorsa, unvana ek yapılır.

Şirketler Topluluğu Hükümleri

Şirketler topluluğu ilk defa TTK ile düzenlendi. TTK'da hakimiyet tanımı yer almamakla birlikte hakimiyet vasıtaları ayrıntılı olarak ele alındı. Yönetmelik TTK'ya paralel olarak şirketler topluluğu için bir tanım getirir. Ayrıca, TTK'da yalnızca geçerlilik koşulları düzenlenen ve tanım yapılmayan hâkimiyet sözleşmesi ilk defa Yönetmelik'te tanımlanır. Özellikle, doktrinde hâkimiyet sözleşmesi sayılıp sayılmayacağı tartışmalı olan kredi sözleşmeleri ile hissedarlar sözleşmelerine ilişkin özel düzenlemeler getirilir. Sözleşmenin tarafı olan bir sermaye şirketinin yönetim organına hiçbir şarta bağlı olmadan talimat verme yetkisini içeren ve geçerli olabilmesi için talimat alan şirketin merkezinin bulunduğu müdürlüğe tescili gereken sözleşmeler hâkimiyet sözleşmesidir.

TTK'nın 198. m., bir sermaye şirketinde belirli eşikleri aşan tüm pay iktisaplarının müdürlüğe bildirim yükümlülüğünü öngörür. Bu bildirim nasıl yapılacağı Yönetmelik'te ayrı bir düzenlemenin konusudur. Ancak Yönetmelik, TTK'daki düzenlemeyi daraltır. Yönetmelik uyarınca, söz konusu bildirim ancak payı iktisap eden veya elden çıkaran teşebbüsün bir şirketler topluluğuna dâhil olması halinde yapılır.

Yönetmelik ayrıca oy ve pay oranının nasıl hesaplanacağına ve karşılıklı iştirake ilişkin ayrıntılı düzenlemeler içerir. Teşebbüs kavramı Yönetmelikte ayrıca tanımlanmaz.

Birleşme, Bölünme ve Tür Değişirme

Tüzük, şirketlerin yeniden yapılandırma işlemlerinden yalnızca birleşmeyi düzenlerdi. TTK'da getirilen yeni hükümler ile paralel olarak Yönetmelik hem birleşmeye ilişkin hükümleri daha ayrıntılı düzenler hem de bölünme ve tür değiştirme işlemlerinin nasıl yapılacağını belirler. Bu işlemlerde gerekli tüm belgeler, işleme katılan her bir tarafın yükümlülükleri ve her bir taraf bakımından işlemin sonuçları ayrı ayrı ele alınır.

Sermaye Şirketleri Bakımından Diğer Önemli Yenilikler

TTK, sermaye şirketleri ile ilgili Mülga TTK'da bulunmayan başka- ca birçok yeni kurum getirir. Bu düzenlemelere paralel olarak Yönetmelik, Tüzük'te öngörülmemiş tescile tabi yeni işlemler öngörür. Anonim ve limited şirketlerinin tek ortaklı olabilmeleri, şartlı sermaye artırımı, kayıtlı sermaye sistemi, ek tasfiye ve tasfiyeden dönme imkânlarına ilişkin düzenlemeler Yönetmelik'te geniş yer bulur. Keza denetçi seçimi, şirketler topluluğunda ana şirket tarafından denetçi seçimi de ayrıntılı düzenlemelere bağlanır.

Yönetmelik, uygulamada tartışmalı bazı konulara da açıklık getirir. Örneğin sermayenin azaltılması ile artırımının eş zamanlı olarak nasıl yapılacağı ilk kez düzenlenir.

Yönetmelik'te TTK'daki yeni düzenlemelere paralel olarak, sicil müdürlüklerine yapılacak tescil başvuruları için gerekli belgeler artırıldı. Örneğin, şirket kuruluşu için, kurucular beyanı ve kuruluşla ilgili sözleşmeler gibi sicile sunulması gereken yeni kuruluş belgeleri öngörüldü.

Keza, şirkete aynı sermaye konulabilmesi için, tescil başvurusunda bulunanın sicil müdürlüğüne aynı sermaye olarak konulan unsurların kayıtlı buldukları sicillere şerh verildiğini gösteren belgeyi sunması gerekir. Yönetmelik, müdürlüğün, sermaye olarak konulan ve sicile kayıtlı mal ve hakların şirket adına gecikmeksizin tescil edilmesi için tescil ile eş zamanlı olarak ilgili sicillere bildirimde bulunacağını düzenler.

Ticari İşletmeler Bakımından Önemli Yenilikler

TTK, ticari işletmeler bakımından önemli yenilikler getirir. Bunların başlıcaları, ticari işletmenin tek bir işlemle ve bir bütün olarak devredilebilmesi, ticari işletmelerin birleşebilmesi ve nev'i değiştirebilmesi ile ticaret şirketlerinin ticari işletmeye dönüşebilmesidir. Yönetmelik bu yeni düzenlemelere ilişkin ayrıntılı hükümler içerir. Yönetmelik'te ticari işletme devrinin tescil ile hüküm ifade edeceği de açıkça belirtilir.

Değerlendirme ve Sonuç

Yönetmelik ile TTK uyarınca yapılması gerekli sicil işlemleri ve sicil müdürlüklerinin teşkilatı netlik kazandı. Özellikle de Tüzük hükümlerinde dağınık olarak düzenlenen ve uygulamada bazı sıkıntılara yol açan konuların açıklığa kavuşturulması, TTK ile getirilen yeni kurumların nasıl uygulanacağını belirlenmesi olumludur.

Ancak Yönetmelik kazuistik hükümler içerir. Benimsenen bu yöntem, TTK'da tescili istenen bazı konuların gözden kaçmasına yol açabilir. Örneğin TTK'nın 373. maddesi uyarınca anonim şirketi temsile yetkili kişilerin tescil edilmesi gerekirken, bu işlem Yönetmelik'in tescil başvurusuna yetkili kişiler ve tescil edilecek hususlara ilişkin 22. maddesinde yer almaz.

Ayrıca Yönetmelik'teki bazı hükümler, TTK ile tekrar eden düzenleme ve tanımlar içerir. Bu durum, Yönetmelik ile TTK hükümlerinin çelişmesine ve yer yer Yönetmelik'teki düzenlemelerin kanundan ayrılmasına yol açar.

Hukuk tekniği açısından, Tüzük hükümlerinin, Yönetmelik'in yürürlüğe girmesi ile ilga olduğunun açıkça düzenlenmemesi ve Tüzük'ün normlar hiyerarşisinde daha alt konumda olan Yönetmelik ile kendiliğinden mülga olduğunun kabulü de sakıncalıdır.

Ticaret Sicil Yönetmeliği'nde Şirketler Topluluğu Düzenlemeleri*

Av. Berna Aşık Zibel

6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu'nun ("TTK") 195 ila 209'uncu maddeleri Türk hukukunda ilk kez topluluk şirketlerine ilişkin esasları düzenler. Bu hükümler, topluluğun tanımını yapar, topluluk şirketlerine belirli bazı tescil, bildirim, raporlama ve denetim yükümlülükleri getirir, topluluk içinde hâkimiyetin kötüye kullanılması hallerine dayalı sorumluluk ve yaptırımları belirler, özel bazı özellikli halleri kurala bağlar.

27 Ocak 2013 tarihli ve 28541 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan Ticaret Sicil Yönetmeliği ("TSY"), TTK'ya bağlı ticaret siciline ilişkin ikincil mevzuat kapsamında yürürlüğe girmiş olup, şirketler topluluğuna ilişkin düzenlemeler de içermektedir.

Bu çalışma kapsamında TSY ile şirketler topluluğuna ilişkin m. 105 ila 108 ile getirilen düzenlemeler ve bu düzenlemelerin TTK hükümleri karşısındaki durumu incelenecektir.

Topluluk Tanımı ve Diğer Temel Kavramlar

TTK, topluluk tanımını "teşebbüs" ve "hâkimiyet" kavramlarından yola çıkarak yapar ve fakat bu kavramların tanımlarına yer vermez. TTK m. 195/f.4-5 uyarınca topluluk, hâkim şirket(ler), yavru şirket(ler) ve var ise tepedeki teşebbüsten oluşur. Diğer bir deyişle, TTK uyarınca şirketler topluluğunun oluşması için aralarında hâkimiyet ilişkisi bulunan en az iki ticaret şirketinin varlığı gerekir¹. Ayrıca yine, TTK'da topluluk tanımı, yalnızca sermaye şirketlerine ve tepe kavram olarak ticari işletmeye bağlanmamış, bunun yerine ticaret şirketi veya teşebbüs ifadeleri kullanılmak vasıtası ile, daha geniş bir kapsam ifade edilme amacı güdülmüştür². Kaldı ki kanunun gerekçesindeki açıklamalar da teşebbüs kavramının

* *Şubat 2013 tarihli Makale*

¹ OKUTAN NILSSON, Gül, Türk Ticaret Kanunu Tasarısı'na göre Şirketler Topluluğu Hukuku, 1. Baskı, İstanbul, 2009, s. 71.

² Bknz. Adalet Alt Komisyon Raporu, m. 195, 198 gerekçeleri.

gerek tüzel gerek gerçek kişileri içine alır şekilde yorumlandığını ortaya koymaktadır³.

TSY, topluluğu, bir ticaret şirketi ile buna doğrudan veya dolaylı olarak bağlı bulunan en az iki ticaret şirketi şeklinde ifade eder. TSY m. 105, topluluktan bahsedebilmek için bir hâkim şirkete bağlı en az iki şirket veya ticaret şirketi olmayan bir hâkim teşebbüs söz konusu ise, buna bağlı ikiden fazla şirket olması gerektiğini düzenler. Diğer bir deyişle, TSY uyarınca topluluktan bahsedebilmek için en az üç ticaret şirketinin içinde bulunduğu bir yapı gerekir. Bu bakımdan, TSY m. 105'te yer alan bu sayısal belirleme amacını aşmakta ve şirketler topluluğuna TTK'da aranmayan bir özellik atfetmektedir.

TTK, şirketler topluluğunu düzenlerken "hâkimiyet" ilişkisinden yola çıkar ve hâkim şirket ve bağlı şirket arasındaki ilişkiye değinir. Ancak bunu yaparken hâkimiyet kavramına ilişkin bir tanım ortaya koymaz. Yalnızca hâkim şirket ve bağlı şirket arasındaki hâkimiyet ilişkisinin tespiti bakımından "kontrol" ölçütü çerçevesinde bazı hâkimiyet vasıtalarını açıklar ve fakat "kontrol" kavramının tanımına da TTK'da yer vermez. Bu bakımdan temel kavramların tanımlanması ve içinin doldurulması, doktrin ve mahkeme içtihatlarına bırakılmıştır. Doktrinde, hâkimiyet kavramı, bir şirketin yatırım, işletme ve finansman politikalarını belirleme ve kontrol etme gücü olarak tanımlanır⁴. Kontrol ise, bir şirketin diğerinin karar mekanizmalarına etki edebilme ve yönlendirebilme imkânı veren hukuki araçlara (oy çokluğu, yönetimde çoğunluk gibi) sahip olması haline bağlanan sonucu ifade eder⁵.

Kontrol ve hâkimiyet kavramları, TTK'da olduğu gibi TSY'de de tanımlanmamıştır.

Hâkimiyet Sözleşmesi

TTK m. 195/f. 1 ile düzenlenen hâkimiyet vasıtaları; pay sahipliği yolu ile hâkimiyet, sözleşme yolu ile hâkimiyet ve diğer yollardan

³ OKUTAN NILSSON, s. 73.

⁴ OKUTAN NILSSON, s. 98.

⁵ OKUTAN NILSSON, s. 210, s. 211 atfıyla Grundmann, European Company Law, Belgium 2007, s. 342.

hâkimiyet olarak sınıflandırılır. TSY bu vasıtalarından yalnızca hâkimiyet sözleşmelerine değinmekte, pay sahipliği yolu ile hâkimiyete ilişkin her hangi bir düzenleme getirmediği gibi, diğer yollardan hâkimiyete dair bir örnek de vermemektedir.

TSY m. 106, hâkimiyet sözleşmesini tanımlar. Buna göre, “*hâkimiyet sözleşmesi, aralarında doğrudan veya dolaylı iştirak ilişkisi bulunmayan, bulunsa bile bu ilişkiden bağımsız ve soyutlanmış bir şekilde taraflardan birinin, sermaye şirketi olan diğerinin yönetim organına hiçbir şarta bağlı olmadan talimat verme yetkisini içeren sözleşme*” olarak tanımlanır. Bu tanım, hâkimiyet sözleşmesi niteliğinde kabul edilecek sözleşmeleri oldukça sınırlar. Zira bu tanıma göre, sözleşme ile tanınan talimat verme yetkisinin iştirak ilişkisinden tamamen bağımsız ve soyutlanmış olması ve hiçbir şarta bağlı olmaması gerekmektedir.

Yukarıda belirttiğimiz gibi TTK, hâkimiyet ilişkisini ve bu çerçevede de şirketler topluluğunu belirli kalıp ve sınırlar içine hapsetmeksizin, olabildiğince geniş ifade etme amacı taşır. Zira madde metninde, pay sahipliği ve sözleşme ilişkisinin yanı sıra, diğer yollardan hâkimiyet denilerek hâkimiyet doğuran her tür vasıta da bu kapsama dâhil edilmiştir. Oysa TSY ile bu vasıtalarından bir tanesi olan sözleşmenin bu denli kısıtlı şekilde tanımlanması, bu amaçla yapılmış bir kısım sözleşmenin tanım dışında kalmasına ve hâkimiyet sözleşmesi olarak yorumlanmamasına sebep olabilir. Örneğin, uygulamada, özellikle hâkimiyetin sözleşme ile kurulduğu durumlarda çoğunlukla, talimat verme yetkisi tarafların anlaşmasına bağlı olarak bazı şartlara bağlanabilmektedir. Bu durumda TSY'nin tanımı dikkate alındığında, bu tür şartlar içeren sözleşmeler hâkimiyet sözleşmesi olarak değerlendirilemeyecektir.

TSY, kredi sözleşmelerinde öngörülen işlem öncesi kredi kuruluşundan onay alma yönünde öngörülmüş yükümlülüklerin bu sözleşmeleri hâkimiyet sözleşmesi tanımına dâhil etmeyeceği yönünde açık hüküm içerir. Yine, şirketin taraf olmadığı hissedarlar anlaşması türü sözleşmelerin hâkimiyet sözleşmesi olarak nitelendirilmeyeceği açıkça düzenlenir.

TTK m. 198/3'e uygun olarak, TSY'de de hâkimiyet sözleşmesinin geçerlik şartı olarak bağlı şirketin genel kurulunca onaylanması ve sicile tescil edilmesi aranır. Buna göre, hâkimiyet sözleşmesinin, hâkim şirketin bağlı olduğu sicil müdürlüğünde veya hâkim şirketin yurt dışında olması

halinde bağılı şirketin merkezinin bulunduğu müdürlükte tescili gerekir. Sözleşme yabancı dilde ise, noter onaylı Türkçe çevirisinin müdürlüğe verilmesi gerekir. Bu kapsamda sicil müdürlüklerine başka belgeler de talep edebilme imkânı verilmiştir.

Bildirim, Tescil ve İlan Yükümlülükleri

TTK m. 198 uyarınca, bir teşebbüsün, bir sermaye şirketinin sermayesinin, doğrudan veya dolaylı olarak, yüzde 5, 10, 20, 25, 33, 50, 67, 100'ünü temsil eden miktarda paylarına sahip olması veya paylarının bu yüzdelerin altına düşmesi halinde; teşebbüs, durumu söz konusu işlemlerin tamamlanmasını izleyen on gün içinde, söz konusu sermaye şirketine ve yetkili makamlara bildirmekle yükümlüdür. Payların yukarıda belirtilen oranlarda kazanılması veya elden çıkarılması, yıllık faaliyet ve denetleme raporlarında ayrı bir başlık altında açıklanır ve sermaye şirketinin internet sitesinde ilan edilir. Ayrıca, teşebbüsün ve sermaye şirketinin yönetim kurulu üyeleri ile diğer yöneticileri için de belirli bildirim yükümlülükleri düzenlenir. TTK m. 198 uyarınca, tescil ve ilan yükümlülüğü yerine getirilmediği sürece, ilgili paylara ait oy hakkı dâhil, diğer haklar donar.

TSY, m. 102/2, söz konusu bildirim yükümlülüğünü, ancak payları iktisap eden veya elden çıkaran teşebbüsün ya da ticaret şirketinin, bir şirketler topluluğuna dâhil olması haline bağlamıştır. Bu yönde bir sınırlama TTK'da yer almamaktadır. Bunun yanı sıra, TSY'nin şirketler topluluğu tanımını da daralttığı dikkate alındığında, kanun tarafından öngörülen bu bildirim yükümlülüğünün kapsamı daha da sınırlandırılmış olmaktadır. Diğer bir deyişle, TTK uyarınca hisse devri işlemleri sonucu belirtilen eşikleri aşan tüm işlemlerin ilgili sicile bildirilmesi gerekirken, TSY uyarınca, öncelikle içinde üç ticaret şirketinin yer aldığı bir yapı, diğer bir deyişle bir şirketler topluluğu olup olmadığı değerlendirilerek buna göre bildirim yapılması gündeme gelecektir.

TSY uyarınca, dolaylı iştirakin varlığı durumunda bildirim, eşikleri aşan veya eşiklerin altına düşen tüm teşebbüs veya ticaret şirketleri ile ilgili olarak bunlardan bir tanesi tarafından yapılabilir. Bildirimin yapılmaması halinde, söz konusu paylara bağılı hakların donmasına ilişkin yaptırım TSY'de de tekrar edilmiştir.

Bildirim yükümlülüklerine ilişkin açıklamaların yanı sıra, ilgili maddede, eşiklere ilişkin oy ve pay oranları ile, var ise karşılıklı iştirak oranlarının hesaplanmasında hangi hususların dikkate alınacağını ve hesaplamasının nasıl yapılacağına ilişkin ayrıntılı düzenleme içermektedir.

Topluluğun Denetimi

TSY m. 108 uyarınca, topluluk denetçisi ana şirketin genel kurulunca seçilir. Denetçinin, her faaliyet dönemi için, faaliyet döneminin dördüncü ayının sonuna kadar ve her halde görevini yerine getireceği faaliyet dönemi bitmeden seçilmesi şarttır. Seçimden sonra yönetim kurulu, gecikmeksizin denetleme görevinin hangi denetçiye verildiğini tescil ettirir. Ana şirket genel kurulunda topluluk denetçisi ayrıca seçilmemişse, ana şirketin denetçisi topluluk denetçisi olarak tescil edilir.

Değerlendirme

TTK ile şirketler topluluğu düzenlemelerinin yaygın bir uygulamaya sahip olması amaçlanırken, TSY'nin bunun tam tersi bir amaca yönelik, kısıtlayıcı hükümleri içerdiği görülmektedir. Bu bakımdan kanun koyucunun amacı ve kanunun ruhu ile uyumsuz şekilde uygulama alanını daraltan hükümler getirilmesi, yönetmeliğin düzenleme amacının dışına çıktığı sonucunu doğurmaktadır.

Şirketler Topluluğu'nda Bağlılık Raporu*

Prof. Dr. H. Ercüment Erdem

Giriş

6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu (“TTK”), şirketler arasındaki hâkimiyet ilişkisinden yola çıkarak şirketler topluluğuna ilişkin düzenlemeler getirir. Bu düzenlemeler uyarınca, bir ticaret şirketi, diğer şirketin doğrudan veya dolaylı olarak (a) oy haklarının çoğunluğuna sahip olması, (b) yönetim organında karar alabilecek çoğunluğu oluşturan sayıda üyenin seçimini sağlama hakkına sahip olması, (c) tek başına veya başka ortaklarla birlikte bir sözleşmeye dayanarak oy haklarının çoğunluğunu oluşturması halinde; ya da bir hâkimiyet sözleşmesi ile veya başka yolla diğer şirketi hâkimiyeti altında tutuyorsa hâkim konumdadır. Bu şekilde bir hâkimiyet ilişkisine taraf olan hâkim şirket ve hâkimiyet altındaki bağlı şirketler, şirketler topluluğunu oluşturur. Ticaret Sicil Yönetmeliği¹ m. 105/1 de, TTK m. 195/4 uyarınca şirketler topluluğunun varlığından bahsedebilmek için bir hakim şirket ve en az iki bağlı şirketin varlığını öngörür.

Hâkimiyet ilişkisi nedeniyle hâkim şirketin bağlı şirket üzerinde olumsuz etkilerini engellemek amacıyla TTK, hâkim ve bağlı şirketlere bazı yükümlülükler getirir. Bunların başlıcası, hâkim şirketin hâkimiyetini hukuka aykırı kullanmaması yükümlülüğüdür. Hâkim şirket, hâkimiyetini hukuka aykırı kullanırsa ve bu şekilde bağlı şirketini herhangi bir kayba uğrattırsa, bağlı şirketin bu kaybını denkleştirme yoluyla gidermelidir. Böylelikle bağlı şirketin pay sahiplerinin ve alacaklılarının zarar görmesinin engellenmesi amaçlanır. Şayet denkleştirme yerine getirilmemişse, bağlı şirketin pay sahipleri zararların tazminini talep edebilir ve bağlı şirketin alacaklıları şirketin zararının yine şirkete ödenmesi için talepte bulunabilir.

Bağlılık Raporu

Yukarıda anılan sistemin işlerlik kazanabilmesi ve bağlı şirketin pay sahipleri ile alacaklarının, bağlı şirketin topluluk şirketleri ile olan iliş-

* *Şubat 2013 tarihli Makale*

¹ RG, 27.01.2013, S. 28541.

kisi hakkında bilgilendirilmesi amacıyla TTK m. 199, bağlı şirketin her yıl “bağlılık raporu” düzenlemesini öngörür. Bu raporda, bağlı şirketlerin diğer bağlı şirketler ve hâkim şirket ile aralarındaki ilişkiler ve bu ilişkilerden ortaya çıkan sonuçlar ele alınır.

Bağlılık raporu, içerdiği bilgiler nedeniyle, TTK’da pay sahipleri ve alacaklılar lehine öngörülen bazı hakların kullanılmasında da temel oluşturur. Şöyle ki, pay sahiplerinin bilgi alma ve inceleme haklarını kullanmaları sırasında kullanılacak bilgiler arasında bağlılık raporunda saptanan konuların önemi büyüktür. Yine, hâkim şirketin denkleştirme yapmasını gerektiren durumlarda bu denkleştirmenin yapılmaması nedeniyle açılacak tazminat davalarında da bu bilgiler incelemeye esas alınır. Bu nedenle TTK m. 199/2 bağlılık raporunun doğru ve dürüst hesap verme ilkelerine uygun olarak hazırlanacağı hükmünü amirdir.

Bağlılık Raporu Hazırlamakla Yükümlü Şirketler

Yukarıda değinildiği üzere bir hakim şirketin hakimiyeti altında bulunan bağlı şirketlerin tamamı bağlılık raporu düzenlemekle yükümlüdür. Bir hakim şirkete bağlı şirketin iştiraklerinin ve bağlı şirketlerinin bulunması, o şirketin bağlılık raporu düzenleme yükümlülüğünü kaldırmaz. Burada önemli olan konu, bağlılık raporu düzenleyecek olan şirketin herhangi bir şekilde başka bir hakim şirketin hakimiyetinde bulunmasıdır. Bağlı şirketin rapor düzenlemesi için anonim şirket olması gerekli değildir.

Bağlılık Raporu’nun İçeriği

Bağlılık raporunun hazırlanmasını öngören TTK m. 199, raporda yer alacak bilgileri belirtir. Bu madde uyarınca düzenlenecek bağlılık raporunda, genel olarak, şirketin hâkim şirket ve hâkim şirket kontrolünde bulunan diğer bağlı şirketlerle ilişkileri açıklanır. Bu ilişkiler kapsamında (i) şirketin edimleri ve karşı edimler, (ii) hakim şirketin veya diğer bağlı şirketlerin zarara uğramaması için alınan veya alınmasından kaçınılan önlemler, bu önlemlerin sebebi ve şirkete yarar ve zararları ile (iii) zararın varlığı durumunda denkleştirmenin gerçekleşip gerçekleşmediği ve denkleştirmeye ilişkin bilgiler bağlılık raporunda yer alır.

Özetle bağlılık raporunda değinilecek konular üç ana grupta toplanır: diğer şirketlerle yapılan hukuki işlemler, bu şirketler yararına alınan veya

alınmasından kaçınılan önlemler ve uğranılan zarar hakkında yapılan denkleştirme işlemi.

Önlemler ve denkleştirme konularında kanun metni açıktır. Ancak raporda yer verilecek hukuki işlemlerin kapsamının dikkatle belirlenmesi gerekir. Zira maddenin ifadesi, farklı yorumlara neden olabilir.

Maddenin hukuki işlemlere yönelik metni şu şekildedir: “*şirketin ... hâkim şirketle, hâkim şirkete bağlı bir şirketle, hâkim şirketin yönlendirmesiyle onun ya da ona bağlı bir şirketin yararına yaptığı tüm hukuki işlemlerin*”. Şöyle ki, “*hakim şirketin yönlendirmesi*” ifadesi ile kastedilmek istenenin ne olduğu madde metninden kesin olarak anlaşılacak değildir. Maddenin gerekçesinde de bu konuda bir açıklık yoktur.

Kanımızca, hakim şirket ve bağlı şirketlerle yapılan tüm işlemler, başka herhangi bir şarta bağlı olmadan bağlılık raporunda yer alır. Hakim şirket veya bağlı şirketle yapılmayan, bu şirketlerin taraf olmadığı işlemlere de raporda yer verilir. Ancak bu işlemlerin rapora dahil edilebilmesi için bu işlemlerin hakim şirket veya bağlı şirketin yararına olması ve bu işlemlerin hakim şirketin yönlendirmesiyle gerçekleşmiş olması gerekir. Dolayısıyla, bağlılık raporunda üç grup hukuki işleme yer verilecektir: (i) hakim şirketle yapılan tüm işlemler, (ii) hakim şirkete bağlı şirketle yapılan tüm işlemler (iii) hakim şirketin yönlendirmesiyle ve hakim şirket veya hakim şirkete bağlı şirketler yararına üçüncü kişilerle yapılan işlemler².

Bağlılık raporunda yer alacak işlem türleri konusunda ise kanunda herhangi bir sınırlama yoktur. Topluluk içi şirketler arasında yapılan tüm satım, kira, hizmet vb. sözleşmeler ile şirketlerin birbirleri lehine teminat göstermesi gibi durumlar raporda yer verilmesi gereken bilgilere örnek olarak verilebilir. Ayrıca, TTK m. 202’de yer alan sorumluluk halleri, bağlılık raporunda yer alacak bilgiler açısından değerlendirilebilir.

Hakim şirket tarafından hazırlanacak bağlılık raporunda, hakim şirketin kendi bağlı ortaklıkları ile yaptıkları işlemlerin yer alıp almayacağı da değerlendirilmelidir. TTK m. 199/1-3 kapsamında incelenen bağlılık

² Hâkim şirket veya diğer bağlı şirketlerle yapılmayan işlemlerin bağlılık raporuna yazılması için işlemin, hakim şirket veya bağlı şirketin yararına olması ve bu işlemlerin hakim şirketin yönlendirmesiyle gerçekleşmiş olması şartının bir arada bulunmasının gerekmediği, hakim şirket veya bağlı şirket yararına tüm işlemlerin ve hakim şirketin yönlendirmesiyle gerçekleşen tüm işlemlerin bağlılık raporunda ayrı ayrı yazılması gerektiği de savunulan görüşler arasındadır.

raporunda böyle bir zorunluluk öngörülmemektedir. Gerçekte buna gerek de yoktur. Zira, bağlı şirket kendisi de bir hakim şirket durumundaysa, onun bağlı şirketleri bu konulara kendi düzenleyecekleri bağlılık raporunda yer verir. Örneğin (A) AŞ hakim şirket, (B) AŞ, (C) AŞ ve (D) AŞ de bağlı şirketler ise, (B), (C), ve (D) AŞ'ler (A) AŞ ile olan ilişkileri nedeniyle bağlılık raporu düzenler. Bunlardan (B) AŞ, kendisi de (V) AŞ, (Y) AŞ ve (Z) AŞ ile olan ilişkileri açısından hakim şirket durumundaysa, (B) AŞ, düzenleyeceği bağlılık raporunda (V), (Y), ve (Z) AŞ'lerle olan ilişkilerine yer vermez. (V), (Y), ve (Z) AŞ'ler kendi düzenleyecekleri bağlılık raporlarında bu ilişkileri ele alırlar.

Hakim şirketler ise bu bağlı şirketlerle olan ilişkilerine, TTK m. 199/4 uyarınca istem üzerine hazırlayacakları hakimiyet raporunda yer vermekle yükümlüdür. Yukarıda örnek çerçevesinde (A) AŞ, (B), (C) ve (D) AŞ'lerle olan ilişkileri, (B) AŞ ise (V), (Y) ve (Z) AŞ'lerle olan ilişkileri açısından hakimiyet raporu düzenlerler.

Bağlılık Raporu ile Faaliyet Raporu Arasındaki İlişki

Bağlılık raporu ile faaliyet raporu, şirket pay sahiplerinin ve alacaklıların bilgilendirmesi amaçları bakımından paralellik gösterir. Bu paralelliğin yanında, bu iki rapor kapsam bakımından farklıdır. Bununla birlikte, TTK m. 199/3 uyarınca, bağlılık raporunda yer alan bazı bilgilere faaliyet raporunda da yer verilmesi gerekir. Bu konuda maddenin ifadesi şu şekildedir: *“Yönetim kurulu raporun sonunda şirketin, hukuki işlemin yapıldığı veya önlemin alındığı veya alınmasından kaçınıldığı anda kendilerince bilinen hâl ve şartlara göre, her bir hukuki işlemde uygun bir karşı edim sağlanıp sağlanmadığını ve alınan veya alınmasından kaçınılan önlemin şirkete zarara uğratıp uğratmadığını açıklar. Şirket zarara uğramışsa, yönetim kurulu ayrıca zararın denkleştirilip denkleştirilmediğini de belirtir. Bu açıklama sadece yıllık faaliyet raporunda yer alır.”*

Görüldüğü üzere madde, bağlılık raporunda bir sonuç bölümünün de yer almasını öngörür ve bu bölümde yazılacak hususları belirtir. Bununla birlikte bağlılık raporunun tümüyle pay sahiplerine açıklanmamasıyla³

³ Bağlılık raporuna aleniyet verilip verilmemesi hususu TTK'nın hazırlanışı sırasında alt komisyonda tartışılmış ve raporun tamamının pay sahiplerine açıklanmasına gerek olmadığı yönünde karar verilmiştir. Bu nedenle kanun metnine, “sadece” sonuç kısmının faaliyet raporunda yer alacağı hükmü eklenmiştir.

da paralel olarak faaliyet raporunda, bağlılık raporunda yer alan her işlem hakkında bilgilendirme yapılmaz, sadece bağlılık raporunun sonuç bölümü faaliyet raporuna da aktarılır.

Yapılan açıklamaların yanında, uygulamada önemli sorunlara yol açabilecek bir başka ifadeye de değinmekte yarar vardır. Madde metninde görüldüğü üzere şirket yönetim kurulu değerlendirmesini, “*kendilerince bilinen hal ve şartlara göre*” yapar. Dolayısıyla madde metni, “*bilinmeyen ancak bilinmesi gereken hal ve şartları*” dışlar görünür. Bununla birlikte maddenin gerekçesinde, “*Yönetim kurulunun sorumluluğu açısından kurulca bilinmesi gereken hal ve şartların da dikkate alınıp alınmayacağı, öğreti ve içtihat faaliyeti gerektirir.*” cümlesi yer alır. Dolayısıyla, yönetim kurulu bağlılık raporunu hazırlarken yapacağı değerlendirmesi sırasında, sadece bildiği değil, bilmesi gereken hal ve şartlardan da sorumlu tutulabilir. 6762 sayılı Türk Ticaret Kanunu döneminden beri süregelen uygulama nedeniyle, madde metninde yer alan “bilinen” ifadesinin zamanla “bilinmesi gereken” şeklinde anlaşılması gerekeceğinin doktrinde ve yargı kararlarında kabul edilmesi kuvvetle olasıdır. Bu nedenle, bağlılık raporu hazırlanırken, değerlendirmenin “bilinmesi gereken hal ve şartlara” göre yapılmasında yarar vardır.

Sonuç

Sonuç olarak, TTK m. 199 uyarınca bağlı şirketler bağlılık raporu hazırlamakla yükümlüdür. Bu raporda bağlı şirket, hakim şirket ile, hakim şirketin iştirakleri olan diğer bağlı şirketler ile yapılan tüm işlemlere, hakim şirketin yönlendirmesiyle hakim şirket veya hakim şirkete bağlı şirketler yararına yapılan hukuki işlemlere, bu şirketlerin yararına olacak şekilde alınan veya alınmasından kaçınılan önlemlere ve şirketler topluluğu ilişkisi nedeniyle uğranılan zarar ve bu zararın denkleştirilmesine ilişkin bilgilere yer verir.

Bağlılık raporunun sonuç bölümünün ise faaliyet raporuna alınarak pay sahipleri ile paylaşılması gerekir.

Hakim şirketler ise bağlı şirketlerle olan ilişkileri açısından, istem üzerine, TTK m. 199/4 uyarınca hakimiyet raporu düzenlerler.

Şirketler Topluluğu Kapsamında Bildirim ve Tescil Yükümlülükleri*

Av. Revan Sunol

Bilindiği gibi şirketler topluluğu kavramı, 6762 sayılı eski Türk Ticaret Kanunu'nda düzenlenmiyordu. Ticari hayatın gereklerinin hukuka da yansıtılması için 6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu ("TTK") ile şirketler topluluğu düzenlenerek hakim şirket karşısında zayıf durumda olan bağlı şirketin bağımsızlığını ve piyasada şeffaflığı gözetici hükümler getirildi.

Şirketler topluluğu TTK'nın 195 ila 210. maddeleri ile Ticaret Sicili Yönetmeliği'nin ("TSY") 105 ila 107. maddeleri arasında düzenlendi. Bu düzenlemeler ile Türk hukukunda hakimiyet ve şirketler topluluğu tanımlanırken bunların varlığına bağlı olarak kimi yükümlülük ve sorumluluklar da getirildi. TSY düzenlemesi, TTK ile aynı kapsam ve doğrultuda olmakla beraber bazı konular bakımından dikkate alınması gereken bazı hükümler bulundurulur.

Hakimiyet

Şirketler topluluğu ile ilgili temel kavramlar TTK 195'te yer alır. 195 uyarınca hakimiyet bir şirketin sermayesine katılma yoluyla sağlanabileceği gibi sermayeye katılma söz konusu olmaksızın sadece sözleşmesel olarak da kurulabilir. Bir ticaret şirketinin diğer bir ticaret şirketinde doğrudan veya dolaylı

- Oy haklarının çoğunluğuna sahip olması,
- Şirket sözleşmesi uyarınca yönetim organında karar alabilecek çoğunluğu oluşturan sayıda üyenin seçilmesini sağlama hakkını haiz olması,
- Kendi oy hakları ile birlikte, bir sözleşmeye dayanarak, tek başına ya da diğer pay sahipleri ile oy haklarının çoğunluğunu oluşturması veya,
- Bir ticaret şirketinin diğer bir ticaret şirketini bir sözleşme gere-

* *Ekim 2013 tarihli Makale*

ğince veya başka bir yolla hâkimiyeti altında tutması hallerinde ilk şirket hakim, ikinci şirket ise bağlı şirket olur.

Hakimiyetin bir veya birkaç bağlı şirket aracılığıyla kurulması durumu da dolaylı hâkimiyet olarak düzenlenir.

TTK 195 bu durumların yanında aksi ispatlanması mümkün olan bir karine de getirir. Buna göre, bir ticaret şirketinin başka bir ticaret şirketinin paylarının çoğunluğuna veya onu yönetebilecek kararları alabilecek miktarda paylarına sahip bulunması, birinci şirketin hâkimiyetinin varlığını gösterir. Şirketi yönetebilecek kararların ne olduğu konusunda bir düzenleme yoktur ve doktrin ve uygulamaya bırakılır.

Şirketler Topluluğu

Şirketler topluluğu, bir ticaret şirketi ile buna doğrudan veya dolaylı olarak bağlı bulunan en az iki ticaret şirketinden meydana gelir. TTK 195 düzenlemesinde şirketler topluluğundan bahsedebilmek için bir hâkim şirket ve bir bağlı şirketin varlığının yeterli olup olmadığı konusunda açıklık bulunmuyordu. TSY ile bu konu açıkça düzenlenerek, bir şirketler topluluğunun bir ticaret şirketi ile buna doğrudan veya dolaylı olarak bağlı bulunan en az iki ticaret şirketinden meydana geleceği belirtildi.

Belirtilmedir ki TTK 195 ve TSY 107 uyarınca ticaret şirketi olmayan bir teşebbüse, doğrudan veya dolaylı olarak bağlı birden fazla ticaret şirketinin bulunması durumunda da şirketler topluluğu meydana gelir ve teşebbüs topluluğun hâkimi olur.

Bildirim ve Tescil Yükümlülüğü

TTK, bağlı şirketin hâkim şirket karşısında bağımsızlığının korunması için bazı yükümlülükler getirir. Bunlardan biri pay devirlerinde bildirim ve tescil yükümlülüklerinin düzenlendiği 198. maddedir.

TTK 198'e göre, bir sermaye şirketinin sermayesindeki pay oranlarının, doğrudan veya dolaylı olarak yüzde beş, on, yirmi, yirmi beş, otuz üç, elli, altmış yedi ve yüzde yüz eşiklerini aşması veya bunların altına düşmesi sonucunu yaratan pay devirleri, payı iktisap edilen şirkete ve diğer yetkili makamlara bildirilir.

Gerekçede, şirketlerin bildirim ve tescil yükümlülüğüne yol açan katılma eşiklerinin belirlenmesinde, azlık hakları, karşılıklı katılma sınırları, hakimiyet karinesi vb. gibi olgular dikkate alındığı belirtilmektedir. Diğer yetkili makamlar, duruma göre, Sermaye Piyasası Kurulu, Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurumu, Rekabet Kurumu ve Hazine gibi özel kurumlar ve hükümet kuruluşlarıdır.

TSY 107, fıkra 5 uyarınca, eşikleri aşan veya altına düşen ticaret şirketi veya teşebbüs, pay iktisabından itibaren on gün içinde payları devredilen şirkete yazılı olarak bildirimde bulunur. Bildirimleri alan sermaye şirketleri, kayıtlı buldukları müdürlüğe bu bildirimleri, bildirim alınmış tarihten itibaren on gün içinde tescil ve ilan ettirir.

Belirtilmelidir ki yukarıda belirlenen oranlarda pay devralınması veya elden çıkarılması halleri ayrıca yıllık faaliyet ve denetleme raporlarında da açıklanmalı ve şirketin internet sitesinde ilan edilmelidir.

Benzer bildirim yükümlülüğü, teşebbüs veya ilgili sermaye şirketinin yöneticileri bakımından da getirilmiş ve yöneticilerin, kendileri, eşleri, velayetleri altındaki çocukları ve bu sayılan kimselerin en az yüzde yirmi oranında ortak olduğu şirketlerin o sermaye şirketindeki payları ile ilgili bildirimde bulunmaları zorunlu kılınmıştır.

Eşiklerin aşılması veya altına düşülmesi halinde bildirim devre konu bütün paylar bakımından yapılır, sadece eşiği aşan paylara yönelik değildir.

Uygulamada, payları eşiğin altına düşen veya üstüne düşen şirket, payları devredilen şirkete bir bildirimde bulunur ve payları devredilen şirket de bunu bağlı bulunduğu ticaret sicili müdürlüğüne bir beyan ile bildirir. Payları devredilen şirketin beyanı ticaret sicilinde tescil ve Türkiye Ticaret Sicili Gazetesi'nde ilan edilir.

TSY 107'ye göre dolaylı iştiraklerin bildiriminin söz konusu olması durumunda, dolaylı yoldan eşikleri aşan veya eşiklerin altına düşen tüm teşebbüs veya ticaret şirketleri için bildirim, bunlardan herhangi biri tarafından tümü için yapılabilir. Yani örneğin hakim şirket ile bağlı şirket arasında hakimiyet başka bağlı şirketler aracılığı ile kuruluyor ise ve gerçekleşen pay devrinden ötürü dolaylı olarak birden fazla şirketin pay sahipliği durumunda değişiklik oluyorsa bildirim tek seferde tek bir şirket veya teşebbüs tarafından yapılabilir.

Bildirim ve Tescil Yükümlülüğünün Yerine Getirilmemesi

Tescil ve ilan yükümlülüğü için öngörülen sürede ilgili müdürlüğe başvuru yapılmadığı takdirde, devre konu paylardan doğan pay sahipliği hakları donar. Bu oy hakkının da kullanılamayacağı anlamına gelir. Oy-ların karar nisabını etkilemesi durumunda kararın geçersiz hale gelmesi söz konusu olur. Bu süre hak düşürücü değildir, tescil yükümlülüğünün yerine getirilmesi ile pay sahipliği hakları da kullanılır.

Sonuç

Bildirim yükümlülükleri, piyasada şeffaflığın sağlanmasını amaçla-yarak ve kamuya açıklayıcı olması bakımından sorumluluk hükümlerinin uygulanması açısından önem kazanır. Ancak yükümlülüğe uyulmaması şirket kararlarının geçersizliğine dahi yol açabilecek olmasından dolayı önem taşır. Uygulamada tescil prosedürü bakımından sorunlar çıkmakta olduğu ve sicil müdürlüklerinin kimi zaman on günlük sürenin geçmesi gibi gerekçelerle dahi tescil başvurusunu reddedebildikleri görülmekte, bu süre boyunca pay sahipliği hakları kullanılamamaktadır. Bu gibi özel-likle de geçiş döneminden ileri gelebilecek hak kayıplarının önüne geçil-mesi açısından yükümlülüğün yerine getirilmesi dikkatle gözetilmelidir.

6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu m. 202/1 uyarınca Şirketin Zararlarının Tazmini Davası *

Av. Selen Öztürk

Genel Olarak

6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu'nda ("TTK") 6762 sayılı Türk Ticaret Kanunu'ndan ("Eski TTK") farklı bir sistem benimsenmiş ve şirketler topluluğuna ilişkin düzenlemeler yer almıştır. Bu düzenlemelerin en önemlilerinden bir tanesini sorumluluk hükümleri oluşturur. TTK'nun 202. maddesi 1. ve 2. fıkralarda iki farklı hukuka aykırılık hali öngörmekte ve bunlara farklı sonuçlar bağlamaktadır. Bu çalışmada m. 202/1'de düzenlenen hukuka aykırılık hali ve bu aykırılık sonucunda ilgili madde çerçevesinde açılacak dava incelenecektir.

TTK m. 202/1'de Düzenlenen Hukuka Aykırılık

TTK m. 202/1 uyarınca hakim şirket hakimiyetini bağlı şirketi kayba uğratabilecek şekilde kullanamaz. Hakim şirketin hakimiyetini bağlı şirketi kayba uğratabilecek şekilde kullanması TTK uyarınca hukuka aykırılık teşkil edecektir. Hakim şirketin bağlı şirketi, iş, varlık, fon, personel, alacak ve borç devri gibi hukuki işlemler yapmaya; karını azaltmaya ya da aktarmaya; malvarlığını aynı veya kişisel nitelikte haklarla sınırlandırmaya; kefalet, garanti ve aval vermek gibi sorumluluklar yüklenmeye; ödemelerde bulunmaya; haklı bir sebep olmaksızın tesislerini yenilememek, yatırımlarını kısaltmak, durdurmak gibi verimliliğini ya da faaliyetini olumsuz etkileyen kararlar veya önlemler almaya yahut gelişmesini sağlayacak önlemler almaya yönelmesi kayıp oluşturabilecek iş veya işlemlere örnek olarak kanunda sayılır.

Bu şekilde bir kaybın oluşmasıyla birlikte TTK hakim şirkete denkleştirme yapma yükümlülüğü getirir. Hakim şirket denkleştirme yükümlülüğünü yerine getirmekle birlikte hukuka aykırılığı bertaraf eder ve sorumluluktan kurtulur. Denkleştirme, TTK m. 202/1 uyarınca ilgili faaliyet yılı içinde yapılabileceği gibi bağlı şirkete kaybın nasıl ve ne zaman

* Aralık 2013 tarihli Makale

denkleştirileceği belirtilmek suretiyle en geç o faaliyet yılı sonuna kadar, denk değerde bir istem hakkı tanınmak şeklinde de yapılabilir.

TTK m. 202/1(a)'da öngörülen denkleştirme yapılmadığı takdirde hukuka aykırılık olduğu kabul edilir ve bağlı şirket pay sahipleri bağlı şirketin zararlarının tazmini amacıyla tazminat davası açabilir. Davaya ilişkin hususlar aşağıda kısaca inceleme konusu yapılacaktır.

Dava Açılmasına Sebep Olan Haller

TTK m. 202/1(b) bendinde düzenlenen davanın açılabilmesi için belirli şartların yerine getirilmesi gerekir. Bunlardan ilki bir topluluğun varlığıdır. Ayrıca bu davanın açılabilmesi için TTK m. 195 anlamında bağlı ve hakim ortaklıklar bulunmalıdır. Bu davada amaç hakimiyetin kötüye kullanılması sebebiyle zarara uğrayan bağlı şirketin zararının tazminidir. Dolayısıyla burada hakim ve bağlı şirketin varlığı zorunludur. Davanın açılabilmesi için TTK m. 202/1(a)'da belirtildiği üzere bir hukuka aykırılığın varlığı gereklidir. Hukuka aykırılık ise bağlı ortaklığın hakimiyetin kullanılması sonucunda kayba uğramış olması ve kaybın süresi içinde denkleştirilmemiş olması halinde ortaya çıkar. Bu şartların varlığı halinde bağlı ortaklık pay sahiplerince şirketin zararlarının tazmini davası açılabilir.

Davanın Tarafları

TTK m. 202/1 uyarınca denkleştirme faaliyet yılı içinde fiilen yerine getirilmez veya süresi içinde denk bir istem hakkı tanınmazsa, bağlı şirketin her pay sahibi, hakim şirketten ve onun kayba sebep olan yönetim kurulu üyelerinden şirketin zararını tazmin etmelerini isteyebilir. Kanunda davacı bağlı şirketin pay sahibi olarak düzenlenir, bağlı şirketin kendisine dava açma hakkı tanınmaz. Bu düzenlemenin nedeni TTK'nun gerekçesinde açıklanır. Gerekçede bağlı şirketin bu davayı hakim şirkete karşı açıp samimiyetle izleyebileceği konusunda şüpheye düşüldüğü belirtilir. Bu sebeple kanunda bağlı şirket değil, bağlı şirketin pay sahipleri davacı olarak düzenlenir.

İlgili madde çerçevesinde dava hakim şirkete ve kayba sebep olan hakim şirket yönetim kurulu üyelerine karşı açılabilir. Davada zararın tümünden asıl sorumlu olan hakim şirkettir. Bununla birlikte kayba sebep

olan yönetim kurulu üyelerine karşı da dava açılabilir. TTK m. 202/1 bent (e)'de bulunan düzenleme sebebiyle bu davaya kıyas yoluyla TTK m. 553, 555 ila 557, 560 ve 561inci madde uygulanacaktır. İlgili maddeler anonim şirket yönetim kurulunun sorumluluğunu düzenlemektedir. Buna göre yönetim kurulu üyeleri ancak kusurlu olmaları halinde sorumlu tutulabileceklerdir. Yönetim kurulu üyelerinin sorumluluğuna ise farklılaştırılmış teselsül esasları uygulanır.

Kurtuluş Kanıtı

TTK m. 202/1(d) hakim ortaklığın ve onun yönetim kurulu üyelerinin sorumluluktan kurtulmasına imkan tanır. Kayba sebebiyet veren işlemin, aynı veya benzer koşullar altında, şirket menfaatlerini dürüstlük kuralına uygun olarak gözeten ve tedbirli bir yöneticinin özeniyle hareket eden, bağımsız bir şirketin yönetim kurulu üyeleri tarafından da yapılabileceği veya yapılmasından kaçınılabileceğinin ispatı halinde tazminata hükmedilemez.

Talepler

Hakimiyetin hukuka aykırı kullanılmasına bağlı açılan davada pay sahibi bağlı şirketin zararlarının tazminini talep edebilir. Tazmini talep edilen tutar bağlı şirketin malvarlığının içinde bulunduğu durum ile hâkimiyetin uygulanması sonucu gerçekleştirilen iş ve işlem gerçekleştirilmeseydi malvarlığının içinde bulunacağı durum arasındaki farktır. Bu zararın hesaplanmasında kayba sebebiyet veren işlem ile nedensellik bağı olan hususlar dikkate alınır. Tazminin nakden mi aynen mi yapılacağına ise hakim karar verir.

Davacı pay sahibi tazminat talebi yerine paylarının hakim şirket tarafından satın alınmasını da talep edebilir. Ancak bu çözümün uygulanması için tazminat talebinin mümkün olmaması gerekir. Ayrıca hâkim resen somut olayda hakkaniyete uygun düşecekse, tazminat yerine davacı pay sahiplerini paylarının hakim şirket tarafından satın alınmasına veya duruma uygun düşen kabul edilebilir başka bir çözüme karar verebilir. Bu düzenleme ile hakime geniş bir takdir yetkisi tanınmaktadır. Hakim, talep olmadan durumun koşullarını göz önünde bulundurarak payların satın alınmasına veya başka bir çözüme karar verebilecektir. Payların satın

alınma değerinin tespiti için TTK m. 202/2 uygulanır. Buna göre paylar varsa en az borsa değeriyle, böyle bir değer bulunmuyorsa veya borsa değeri hakkaniyete uygun düşmüyorsa, gerçek değerle veya genel kabul gören bir değerle satın alınır.

Görev, Yetki ve Zamanaşımı

Davada görevli mahkeme m. 561 atfı dolayısıyla asliye ticaret mahkemesi olarak belirlenmiştir. Anılan maddede sorumlular aleyhine davanın şirketin merkezinin bulunduğu asliye ticaret mahkemesinde açılacağı ifade edilir. Ancak maddeden hakim şirketin mi bağlı şirketin mi merkezinde dava açılacağı anlaşılmamaktadır. 202/1(e) hakim şirket merkezinin yurt dışında bulunması halinde tazminat davasının bağlı şirketin merkezinin bulunduğu yer asliye ticaret mahkemesinde açılacağını belirtir. Bu sebeple dava bağlı şirket merkezinin bulunduğu yer mahkemesinde açılır.

Zamanaşımı konusunda ise kıyasen TTK m. 560 uygulanacaktır. Buna göre sorumlu olanlara karşı tazminat isteme hakkı, davacının zararı ve sorumluyu öğrendiği tarihten itibaren iki ve her halde zararı doğuran fiilin meydana geldiği günden itibaren beş yıl geçmekle zamanaşımına uğrar.

Sonuç

TTK m. 202/1 sorumluluk hukukuna farklı bir boyut getirir ve hakim şirketin yöneltmesiyle bağlı şirketin yaptığı, kayba yol açan ve kanunda öngörülen sürede denkleştirilmeyen iş ve işlemler için bağlı şirketin zararının hakim şirket tarafından tazminini öngörür. Dava bağlı şirket pay sahibi tarafından bağlı şirketin zararının tazmini amacıyla açılır ve davanın davalısı hakim şirket veya onun kayba sebep olan yönetim kuruldur. Topluluk hukukunda sorumluluğu düzenlemesi sebebiyle TTK m. 202/1 Türk hukukunda yeni ve önemli bir madde olarak değerlendirilmiştir.

Birleşme, Bölünme ve Tür Değiştirmede Yeni Davalar*

Prof. Dr. H. Ercüment Erdem

Giriş

6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu¹ (“TTK”) birleşme işlemi ile ilgili ayrıntılı düzenlemeler getirdi, bölünme işlemi ilk defa düzenledi, tür değiştirme işlemi de kapsamını önemli ölçüde genişleterek ele aldı. Bu düzenlemelerde gerek İsviçre mevzuatı gerekse Avrupa Birliği müktesebatı temel alındı.

TTK, Türk hukukunda önceden bulunmayan çıkma, çıkarma, ayrılma akçesi gibi yeni müesseseleri düzenler, yeni ortaklık hakları getirir. Alacaklıların korunması sistemi değiştirilir ve yeniden yapılandırma işlemlerini engelleyen eski sistem terkedilir. Şirketlerin ölçeklerine göre kolaylaştırılmış usul öngörülür. Böylelikle TTK yeniden yapılandırma işlemlerini ayrıntılı olarak ele alır. Kanundaki düzenlemeler ile bu işlemlerin kolaylaştırılması amaçlanır.

Yeniden yapılandırma işlemleri farklı menfaat sahipleri arasında çıkar çatışmalarına yol açabilir. Bu nedenle TTK bu işlemleri düzenlerken menfaatler arasındaki dengeyi korumak için bir takım yeni dava hakları düzenler. Bu davalardan ilki yeniden yapılandırma işlemi sonucunda ortakların pay ve haklarının sürekliliğinin sağlanmasına yöneliktir. İkinci dava, yeniden yapılandırma işlemine ilişkin kararların iptaline ilişkindir. Üçüncü dava ise söz konusu işleme katılanların kusurları ile verdikleri zarara ilişkin özel bir sorumluluk davasıdır.

Şirket Paylarının ve Haklarının İncelenmesi Davası

Genel Olarak

TTK, birleşme, bölünme ve tür değiştirme işlemlerinde, ortakların hak ve paylarının devamlılığı ilkesini benimser. Kanununun 140, 161 ve

* *Ekim 2013 tarihli Makale*

¹ RG, 14 Şubat 2011, S. 27846.

183. maddeleri, söz konusu işlemin niteliğine göre hakların korunmasına ilişkin temel esasları düzenler. Kural olarak ortaklar, mevcut haklarını, birleşen, bölünen veya tür değiştiren yeni şirket yapısına uyarlanmış olarak aynen devam ettirmelidir.

TTK m. 191’de düzenlenen dava ile ortakların haklarının gereğince korunup korunmadığı, TTK’nın hakların korunmasına ilişkin hükümlerin doğru uygulanıp uygulanmadığı incelenir.

Davanın Tarafları, Konusu ve Yetkili Mahkeme

Haklarının ihlal edildiğini ileri süren her ortak bu davayı açabilir. Kanun bu hakkı yalnızca birleşmede devrolunan veya bölünmede bölünen şirketin ortaklarına tanımamıştır. Gerek devrolunan veya bölünen, gerekse devralan şirketin ortaklarının bu davayı açabileceği savunulur. Bu dava ile ortak olmayı sürdürme hakkının ihlal edildiği, şirket pay veya haklarının uygun bir şekilde tanınmadığı veya belirlenen ayrılma akçesinin uygun olmadığı ileri sürülebilir.

Bu davanın davalısı, yeniden yapılandırma işlemine göre farklılık gösterir. Birleşme işleminde devralan veya yeni kurulan şirket davalıdır. Dava, kısmi bölünme işleminde ortağa tahsis edilen malvarlığını edinen şirkete, tam bölünmede yeni şirkete veya şirketlere karşı açılır. Tür değiştirmede davalı yeni türe dönüşen şirkettir.

TTK m. 191, davacının denkleştirme akçesi talep edebileceğini düzenler. Bu maddede geçen denkleştirme akçesi, birleşme işleminde TTK m. 141/2 uyarınca ortaklara ödenecek denkleştirme akçesi ile karıştırılmamalıdır. Birleşme işleminde değişim oranı belirlenirken küsuratları gidermek amacıyla, ortağın payının gerçek değerinin onda birini aşmaması şartıyla denkleştirme akçesi ödenebilir. TTK m. 191 ile talep edilecek denkleştirme akçesi ise ortağa tanınan pay, hak veya ayrılma akçesinin uygun olmaması sebebiyle talep edilen bir denkleştirme akçesidir.

Davada görevli ve yetkili mahkeme, ilgili yeniden yapılandırma işlemine katılan şirketlerden birinin merkezinin bulunduğu asliye ticaret mahkemesidir.

Süre

Bu dava, ilgili birleşme, bölünme veya tür değiştirme kararının Türkiye Ticaret Sicil Gazetesi'nde ("TTSG") ilan edilmesinden itibaren iki ay içerisinde açılmalıdır.

Birleşme ve tür değiştirme işlemlerinde ilgili kararın TTSG'de ilanı düzenlenmiştir (TTK m. 154 ve m. 198/2), ancak bölünmeye ilişkin hükümler sadece kararın tescilini öngörür. Her ne kadar kanunda açıkça düzenlenmemiş olsa da, TTK m. 35/3 uyarınca, aksi belirtilmedikçe tescili gereken her husus ilan edileceğine göre, bölünme kararının da TTSG'de ilan edileceği kabul edilmelidir.

Dava Giderleri

TTK, bu davanın dava giderlerinin davalı şirkete ait olduğunu öngörür. Kanun koyucu, hakları ihlal edilen ortakların davanın yükünü çekmesinin doğru olmadığı ilkesini kabul eder.

TTK, özel durumların haklı göstermesi halinde giderlerin kısmen veya tamamen davacıya yükletilebileceğini de öngörür. Böylelikle ortakların davayı kötü niyetle açtığı ortaya çıkarsa veya dava reddedilirse giderlerin davacıya yükletilmesi de mümkündür.

Hükmün Etkisi

Bu dava sonucu alınacak karar, davacı ile aynı konumda olan tüm ortaklar hakkında da hüküm doğurur. Ancak kanun hükmün diğer ortaklar bakımından nasıl icra edilebileceğine, davanın diğer ortaklara ihbar edilmesinin gerekli olup olmadığına, aynı konumda farklı ortakların ayrı davalar açması halinde bu davaların nasıl yürütüleceğine açıklık getirmez.

TTK m. 191/4, bu davanın, ilgili birleşme, bölünme veya tür değiştirme işleminin geçerliliğini etkilemeyeceğini düzenler. Bununla beraber, öğretide, bu davanın iptal davası ile birlikte açılmasının gerektiği savunulur. Bu görüşe göre, TTK m. 191 yenilik doğurucu bir davayı düzenler. Davanın yenilik doğurucu sonuçlarının doğabilmesi için iptal davası ile birlikte açılması gerekir. Ancak bu davada denkleştirmeye hükmedilmesi için ilgili birleşme, bölünme veya tür değiştirme kararının iptal edilmesi aranmamalıdır. Nitekim, ilgili kararın iptal edilmesi halinde iptal kara-

rı geçmişe etkili olarak sonuç doğuracağından, ortada denkleştirilmesi gereken bir hak ihlali veya ayrılma akçesi olmayacaktır. Bu nedenle bu görüşe katılmıyorum.

Bu doğrultuda kanımca davacı ortağın ilgili birleşme, bölünme veya tür değiştirme kararına olumsuz oy kullanma ve muhalefetini zapta geçirme zorunluluğu da yoktur.

İptal Davası

Genel Olarak

Anonim şirketlerde genel kurul kararlarının iptali TTK m. 445 ve devamı maddelerde düzenlenir. Bu maddeler kanuna, esas sözleşmeye ve dürüstlük kuralına aykırılık olmak üzere üç iptal sebebi öngörür. Benzer hükümler limited şirketler için TTK m. 622 ve kooperatifler için Kooperatif Kanunu m. 53'te bulunur.

Ancak yeniden yapılandırma işlemlerine dair kararların iptali TTK m. 192 ile özel olarak düzenlenir. Böylelikle yeniden yapılanma sürecine uygulanan hükümlere aykırılık ayrı ve özel bir iptal rejimine tabi kılınır. Ayrıca özel düzenleme ile kollektif ve komandit şirketlerde kanuna aykırı yapılandırma işlemlerine karşı kanun yolu düzenlenmiştir. Üstelik kolaylaştırılmış birleşmede olduğu gibi, söz konusu kararların genel kurul değil yönetim organı tarafından alınması halinde iptalin mümkün olması için özel düzenlemeye gerek vardır.

Yeniden yapılandırma işlemlerini düzenleyen hükümlere aykırılık sebebiyle iptal davası özel düzenlemeye tabidir. Bu hükme rağmen, TTK m. 134 ila 190'ın ihlali halinde genel hükümlere göre iptal davasının açılıp açılmayacağı öğretide tartışmalıdır.

Davanın Tarafları ve Konusu

TTK m. 192, birleşme, bölünme ve tür değiştirmeye ilişkin kararın iptalini düzenler.

İptali talep edilen karara olumlu oy vermeyen ve bunu tutanağa geçiren, yeniden yapılandırma işlemine katılan şirket ortağı davacı olabilir. Bununla beraber, yeniden yapılandırma işlemine ilişkin kararı yönetim organının alması halinde bu şart aranmaz. Genel iptal davasının aksine

toplantıya katılmayan ortakların, yönetim kurulu üyelerinin ve yönetim organının bu hükme dayanarak iptal davası açma hakkı yoktur.

Dava, iptali talep edilen kararı alan şirkete karşı açılır. Tam bölünme veya birleşme halinde olduğu gibi, kararı alan şirket infisah ederek ticaret sicilinden silindiyse dava devralan şirkete karşı açılır.

Süre

Pay ve hakların korunması davasında olduğu gibi iptal davası da ilgili kararın TTSG’de ilanından itibaren iki ay içinde açılmalıdır. Hâlbuki genel iptal davasında bu süre üç aydır; hükümler arasında bir uyumsuzluk bulunmaktadır.

Her ne kadar TTK m. 192 ilanının gerekmediği hallerde sürenin tescilden itibaren başlayacağını düzenlemiş olsa da bu hükmün gerekli olmadığı görüşümdedir. Zira, TTK birleşme ve tür değiştirme kararlarının TTSG’de ilan edileceğini açıkça düzenler. Pay ve hakların korunması davasını incelerken de belirttiğim üzere, her ne kadar bölünmeye ilişkin hükümlerde böyle açık bir düzenleme olmasa da bölünme kararının da ilan edilmesi gerektiği ve iki yıllık sürenin ilandan itibaren işleyeceği kabul edilmelidir. Ancak öğretilerde aksine görüşler de ileri sürülür.

Kolaylaştırılmış birleşmede genel kurul kararının olmaması ve kararın yönetim organınca alınması söz konusudur. Ancak bu halde dahi, Ticaret Sicili Yönetmeliği m. 126/3 uyarınca yönetim organının kararı da tescil ve ilan edileceği için süre ilandan itibaren işler.

Hükmün Etkisi

İptal davasının sonucunda mahkeme ilgili birleşme, bölünme veya tür değiştirme kararının iptaline hükmederse bu karar geriye etkili olarak hüküm doğurur. Yani ilgili işlem hiç doğmamış gibi tüm sonuçları ortadan kalkar. Özellikle infisah eden şirketler ve davanın görüldüğü süreçte birleşen, bölünen veya tür değiştiren şirketin faaliyetlerini sürdüreceği düşünüldüğünde, iptal kararının etkilerinin ciddi boyutlara ulaşabileceği açıktır. Bu nedenle TTK birleşme, bölünme ve tür değiştirme işleminin ayakta tutulması ilkesini benimser.

TTK uyarınca, iptal talebine dayanak oluşturan aykırılık, yeniden yapılandırma işlemlerindeki bir eksiklikten kaynaklanıyorsa, hâkim bu

eksikliğin giderilmesi için süre verir. Verilen bu süre içerisinde eksikliğin giderilememesi veya giderilmemesi halinde hâkim kararın iptaline karar verir. Mahkemenin gerekli önlemleri alacağı da kanunda belirtilir. Bu önlemler özellikle iptal kararının geriye etki doğurmasının yaratacağı sorunları bertaraf etmeye yöneliktir.

Sorumluluk Davası

Genel Olarak

TTK m. 193, yeniden yapılandırmaya ilişkin işlemlerin kanuna uygun yapılmamasından sorumluluğu ayrı olarak düzenler. Hükme göre yeniden yapılandırma işlemine herhangi bir şekilde katılan tüm kişiler, kusurları ile şirketlere, ortaklara ve alacaklılara verdikleri zarardan sorumludur.

Davanın Tarafları

Yeniden yapılandırmaya ilişkin incelediğim iki davanın aksine bu davayı yalnızca ortaklar değil, bizzat şirket veya şirketin alacaklıları da açabilir.

Davalılar kanunda geniş kapsamlı tanımlanır. Buna göre, birleşme, bölünme ve tür değiştirme işlemlerine herhangi bir şekilde katılan herkes bu davanın davalısı olabilir. Bu hükmün geniş yorumlanması halinde, yeniden yapılandırma işlemine katılan şirketlerin yöneticilerinin yanı sıra, işleme katılan denetçiler, finans kuruluşları gibi diğer danışmanların da davalı olması kabul edilebilir. Ancak üstün tutulması gereken dar yoruma göre, sözleşme ile danışmanlık verenlerden ziyade, organın sorumluluğu esas alınmalıdır. Buna göre yönetim kurulunun, yöneticilerin, tasfiye memurlarının ve müdürlerin sorumluluğu ve davalı olması söz konusudur. Genel kurula katılan ortakların da davalı kapsamının dışında tutulması gerektiği görüşündeyim.

Davanın Konusu

Bu dava ile davacılar, işleme katılan ve kusurları ile zarara sebep olan kişilerden doğrudan zararlarının tazminini talep edebilir. Ancak ortakların dolaylı zararı halinde açacakları dava genel sorumluluk rejimine tabidir. Şirket, TTK m. 193'e göre davacı sıfatıyla yeniden yapılandırma

işlemlerinde kendi uğradığı zararın tazmini için sorumluluk davası açabilir. Ancak şirketin zarar görmesi halinde ortak da dolaylı zararı için TTK m. 555 uyarınca dava açarak tazminatın şirkete ödenmesini talep edebilir. Bu durumda dava giderleri ve avukatlık ücreti davalıya yükletilmezse davacı ve şirket arasında paylaşılır (m. 555/2).

TTK m. 193 genel sorumluluk rejimini bertaraf etmez. Kurucuların sorumluluğuna ilişkin m. 553 ve 664, belge ve beyanlarda aykırılıktan sorumluluğa ilişkin m. 549 gibi hükümler yine uygulama alanı bulur. Şirketler topluluğuna ilişkin olarak düzenlenen, hâkimiyetin kötüye kullanılmasına ilişkin sorumluluk halleri de (TTK m. 202/2) saklıdır.

Sonuç

TTK, birleşme, bölünme ve tür değiştirme işlemlerinde, işlemde etkilenen farklı tarafların birbirleriyle çatışan çıkarlarını korumaya yönelik yeni davalar öngörür.

Yapılan düzenlemeler ışığında, TTK'nın yeniden yapılandırma işlemlerini özendirdiği görülür. Bununla beraber, zarar görenlerin dava hakları ile korunması amaçlanır. Böylelikle yeniden yapılandırmanın gerçekleştirilmesi ile menfaat sahiplerinin korunması arasında bir denge hedeflenir.

Türk Ticaret Kanunu uyarınca Ticari İşletme Devri*

Prof. Dr. H. Ercüment Erdem

Giriş

1 Temmuz 2012 tarihinde yürürlüğe giren 6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu¹ (“TTK”) ticari işletmenin devri konusunda önemli yenilikler getirir. 27 Ocak 2013 tarihinde yürürlüğe giren tamamlayıcı düzenleme niteliğindeki Ticaret Sicili Yönetmeliği² (“TSY”) ise TTK’da düzenlenmemiş konuların bir kısmını açıklığa kavuşturur. Yürürlükten kalkan 818 sayılı Borçlar Kanunu (“Eski BK”) çerçevesinde ele alınan ticari işletme devri, bundan böyle TTK çerçevesinde daha kapsamlı ve ayrıntılı bir düzenlemeye tabidir.

Bu makalede, yürürlükten kalkan 6762 sayılı Türk Ticaret Kanunu (“Eski TTK”) ve Eski BK’da yer alan düzenlemelere kısaca değinildikten sonra aynı düzenlemenin esasları ve getirdiği değişiklikler ele alınır.

Eski TTK ve Eski BK Hükümleri

Eski TTK’da ticari işletmenin devrine ilişkin hüküm yoktur. TTK’daki bu boşluk nedeniyle, ticari işletmenin devrine “*Bir Mamelekin veya İşletmenin Devralınması*” başlığını taşıyan Eski BK m. 179 uygulanırdı. Bu hüküm, borcun nakli düzenlemeleri arasında bulunur ve genel anlamda işletmenin aktif ve pasifleri ile devri halinde alacaklılara karşı sorumluluğu düzenlenirdi. Eski BK m. 179 devir konusu işletmenin borçlarının devralana geçmesini devrin alacaklılara ihbarı veya ilanı şartına bağlardı. Kanun koyucu, alacaklıları korumak amacıyla Eski BK m. 179 uyarınca ticari işletmeyi devreden ile devralanın, iki yıl boyunca işletmenin borçlarından müteselsilen sorumlu olacağını düzenlerdi.

Yeni Düzenleme

Ticari işletmenin devri 1 Temmuz 2012 itibariyle hem TTK’da hem de 1 Temmuz 2012 tarihinde yürürlüğe giren 6098 sayılı Türk Borçlar

* *Temmuz 2013 tarihli Makale*

¹ RG, 14.02.2011, S. 27846.

² RG, 27.01.2013, S. 28541.

Kanunu'nda³ (“TBK”) ele alınır. TSY ise ticari işletmenin devri kapsamında düzenlenecek devir sözleşmesinin içereceği konularla birlikte bu sözleşmenin ticaret siciline ve ilgili diğer sicillere tesciline ilişkin hususlara açıklık getirir.

Devir Sözleşmesi

Eski TTK m. 11/2’de, ticari işletmeye “*mukavelede aksine hüküm bulunmadıkça*” dâhil olan unsurlar sayılarak, kapalı bir anlatımla ticari işletmenin çeşitli sözleşmelere konu olabileceği belirtilirdi. Buna karşılık, TTK m. 11/3, açıkça devir sözleşmesinden ve ticari işletmeyi bir bütün olarak konu alan diğer sözleşmelerden söz eder. TTK m. 11/3 sadece devir sözleşmesine değil, ticari işletmeyi bir bütün olarak konu alan diğer sözleşmelere de uygulanır. Bunlara örnek olarak, rehin, intifa gibi tasarruf işlemleri, ödünç veya kira sözleşmeleri gibi borç ilişkileri, alım, geri alım veya önalım gibi yenilik doğuran haklar sayılabilir.

Yazılı Şekil. Eski TTK ve Eski BK’da devir sözleşmesi için herhangi bir şekil şartı öngörülmezdi. TTK m. 11/3 ise “*Bu devir sözleşmesiyle ticari işletmeyi bir bütün halinde konu alan diğer sözleşmeler yazılı olarak yapılır, ticaret siciline tescil ve ilan edilir*” demek suretiyle yazılılık koşulunu vurgular. Yazılılık şartı TSY m. 133/2’de de açıkça düzenlenir. Bununla birlikte, yazılı şeklin geçerlilik şartı olup olmadığına dair kanun koyucu bir açıklık getirmez. Öğretide, ağırlıklı görüş bu yazılı şeklin geçerlilik şartı olduğunu belirtir.

Eski BK kapsamında sadece devir sözleşmesi ile ya da tek bir tasarruf işlemi ile aktifler devralana geçmemekte; aktife dâhil unsurların her birisi için ayrı ayrı devir işlemlerinin yapılması gerekli olmaktaydı. Bununla birlikte, TTK m. 11/3 yukarıda belirtilen sisteme esaslı bir değişiklik getirir. Zira artık “*ticari işletme, içerdiği malvarlığı unsurlarının devri için zorunlu tasarruf işlemlerinin ayrı ayrı yapılmasına gerek olmaksızın bir bütün hâlinde devredilebilir*”. Bu değişiklik kapsamında taşınmazların tapuda ferağ edilmesi, taşınırlar için zilyetliğin devri, markaların marka siciline devralan adına tescili zorunluluğu ortadan kalkar. Kısaca, yazılı bir devir sözleşmesi ticari işletmenin bütün olarak devri için yeterli olur.

³ RG, 04.02.2011, S. 27836.

Tescil ve İlan. Yazılı şeklin yanında TTK m. 11/3, ticari işletmeyi bütün olarak konu alan sözleşmelerin ticaret sicilinde tescil ve ilan olacağını belirtir. Tescil ve ilan niteliği TSY m. 133'te "Ticari İşletmenin Devri" başlığı altında düzenlenir. TSY m. 133/3 uyarınca "*Ticari işletmenin devri, devir sözleşmesinin tümünün tescili ile hüküm ifade eder*". Hüküm iki önemli vurgu yapar: devir sözleşmesinin tümü tescil edilmelidir ve tescilin kurucu bir etkisi vardır. TSY ile getirilen düzenleme uyarınca tescil kurucu, ilan ise açıklayıcı olacak ve üçüncü kişilerin iyiniyetini kaldıracaktır. Bu açılım ile ticari işletmenin devri kolaylaşır. Ancak tescil ettirme borcunun kimin üzerinde olduğu madde metninde açıklanmaz. Bu husus bir eksiklik olarak nitelendirilebilirse de, TSY m. 22/2 hükmünden tescil talebinde bulunmaya ticari işletme sahibinin yetkili olduğu anlaşılır.

TSY m.133/4'e göre "*Ticari işletme devir vaadi, belli bir süre sonra hüküm ifade edecek devirler ve şartlı devirler tescil edilemez.*" Böylece, şayet bir ön sözleşme yapılmışsa bunun tescil talebine hukuki sebep oluşturamayacağı; ayrıca vadeli veya koşullu tescilin yapılamayacağı düzenlenir.

Diğer Sicillere Bildirim. TSY m. 135/5 uyarınca "*Ticari işletmenin devrinde, devredilen işletmenin malvarlığına dâhil olan tapu, gemi ve fikri mülkiyet sicilleri ile benzeri sicillerde kayıtlı bulunan mal ve hakların devralan adına tescilinin gecikmeksizin yapılması amacıyla, müdürlük tarafından ticari işletmenin devrinin tescili ile eş zamanlı olarak ilgili sicillere derhal bildirilir*". Böylece, TSY düzenlemesi ile ilgili sicillere tescil bir zorunluluk olmamasına karşın, sicile tescili gerekli malvarlıklarının ilgili sicillere tescili kolaylaştırılır ve tescilin gecikmeksizin yapılması sağlanır. İlgili sicillere tescile gerek kalmadan malvarlığı unsurlarının devrinin gerçekleşmesi ile birlikte, bu devrin gecikmeksizin ilgili sicillere tescili aleniyet fonksiyonunu da sağlar. Zira sicil tarafından yapılacak tescille eş zamanlı olarak, taşınmazların tapu siciline, motorlu araçların trafik siciline vb. yapılacak bildirimle, Türkiye Ticaret Sicil Gazetesi'ne yapılan ilan sebebiyle artık bunların devrini öğrenmiş sayılan üçüncü kişiler daha rahat korunur.

TSY m. 135/5'de öngörülen diğer sicillere bildirim yükümlülüğünün uygulamaya nasıl yansıtacağı ise önemlidir. Burada iki sorun öne çıkar.

İlk sorun hangi sicillere bildirim yapılacağıdır. TSY m. 133/2, b hükmü sözleşmede devre dâhil unsurların değil, sözleşme dışı bırakılan unsurların gösterilmesini arar. Bu nedenle ticaret sicil memurunun devir sözleşmesini inceleyerek, hangi sicillere bildirimde bulunacağını anlaması olanaksızdır. İkinci sorun eş zamanlı bildirim nasıl yapılacağıdır. TSY, sicil kayıtlarının Merkezi Sicil Kayıt Sistemi (MERSİS) içinde tutulmasını öngörür. MERSİS'te diğer sicillere bildirim de elektronik olarak eş zamanlı yapılacağından, aleniyet açısından bir sakınca doğmaz. Ancak henüz tüm siciller MERSİS'te çalışmaya başlamadığından, TSY Geçici m. 1 uyarınca MERSİS'i henüz kullanmaya başlamayan ticaret sicil müdürlüklerinde, kayıtlar halen kullanılmakta olan defterlerde ve Ticaret Sicil Tüzüğü'nün öngördüğü şekilde tutulur. İşte bu son olasılıkta, Müdürlük tarafından ilgili sicillere bildirim yazı ile yapıldığı takdirde arada geçen zaman süresince MK m. 1023 uyarınca iyiniyetli üçüncü kişinin mülkiyet iktisabı mümkün olabilir.

Devir Sözleşmesinin Niteliği. Eski TTK'da ticari işletmenin bir bütün olarak tek bir işlemle devri düzenlenmemiştir. Bu çerçevede Eski TTK'nın yürürlükte bulunduğu dönemde devir sözleşmesi borçlandırıcı bir işlem olarak nitelendirilirdi. Ancak TTK m. 11/3 uyarınca ticari işletmenin içerdiği malvarlığı unsurlarının devri için zorunlu tasarruf işlemlerinin ayrı ayrı yapılmasına gerek olmadığından devir sözleşmesinin aynı zamanda bir tasarruf işlemi oluşturup oluşturmadığı da ileri sürülebilir. Bununla birlikte devir sözleşmesinin tescili zorunlu olduğundan, TSY m. 133/3 uyarınca tescilin kurucu bir işlevi olduğundan ve devir işlemi tescil ile hüküm doğurduğundan, bu görüş kabul edilmemelidir. Ticaret siciline tescil edilmemiş devir sözleşmesi, tek başına işletmenin devrini sağlamaz ve devreden malvarlığında bir değişikliğe sebep olmaz. Bu nedenlerle kanımca devir sözleşmesini borçlandırıcı işlem, tescili de tasarruf işlemi olarak kabul etmek gerekir.

Rekabet Hukuku Çerçevesinde Bildirim Yükümlülüğü

Devir sözleşmelerinin geçerliliği belirli durumlarda Rekabet Kurulu'ndan izin alınmasına bağlıdır. 4054 sayılı Rekabetin Korunması Hakkında Kanun ("RKHK")⁴ m. 7/2 uyarınca Rekabet Kurulu tarafın-

⁴ RG, 13.12.1994, S. 22140.

dan yayınlanan Rekabet Kurulu'ndan İzin Alınması Gereken Birleşme ve Devralmalar Hakkında Tebliğ'de (Tebliğ No: 2010/4) öngörülen ciro eşiklerini aşan teşebbüslerin taraf olduğu ticari işletme devirleri açısından izin alınması zorunludur⁵.

Devir Sözleşmesinin Kapsamı

Ticari İşletmeye dâhil Malvarlığı Unsurları. TTK m. 11/3'de devir sözleşmesinin konusunu oluşturacak unsurlar olarak “*duran malvarlığı, işletme değeri, kiracılık hakkı, ticaret unvanı ile diğer fikrî mülkiyet hakları ve sürekli olarak işletmeye özgülenen malvarlığı unsurları*” belirtilir. Sözcüklerin Türkçe karşılıklarının seçilmesi dışında, ticari işletmenin malvarlıksal yönü açısından TTK yenilik getirmez.

TSY m. 133/2 ise sözleşmede yer alacak unsurları a) tarafların adı, soyadı ve unvanı ile tebligat adresi, b) ticari işletmenin sözleşme dışında bırakılan unsurları, c) ticari işletmenin bir bütün olarak ve devamlılığını sağlayacak şekilde devredildiğine ilişkin şartsız beyan, d) ticari işletmenin satış fiyatı ve ödeme şartları olarak sayar. Görüldüğü gibi hüküm sözleşmede yer alacak malvarlığı unsurlarını değil, yer almayacakların belirtilmesini arar. Kuşkusuz bu sayılanlar asgari zorunlu bir içeriğe işaret eder. Uygulamada sözleşmeler çok daha ayrıntılıdır.

İşletmeye sürekli şekilde özgülenen malvarlığı unsurları kural olarak devralana geçer. Buna karşılık, devirde maddi unsurların tümünün devredilmesi şart değildir. TTK m. 11/3, c. 2 “... *aksi öngörülmemişse* ...” diyerek bazı unsurların kapsam dışı bırakılabileceğini öngörürken, TSY daha ileri gider. TSY m. 2, c hükmü “*Ticari işletmenin bir bütün olarak ve devamlılığını sağlayacak şekilde devredildiğine ilişkin şartsız beyan*” arayarak devre konu unsurlar açısından iki kısıt getirir: (1) Kapsam dışı bırakılan unsurlar ticari işletmenin bütünlüğünü bozmamalıdır; (2) kapsam dışı bırakılan unsurlar ticari işletmenin devamlılığına zarar vermemelidir. O halde ticari işletme “işletme yeteneğini” korumak kaydıyla, maddi unsurlardan bazıları kapsam dışında bırakılabilir. Bir ticari işletme birden fazla alanda faaliyet gösteriyor ise devredilen unsurların ticari

⁵ Rekabet Kurulu'ndan İzin Alınması Gereken Birleşme ve Devralmalar Hakkında Tebliğ (Tebliğ No: 2010/4), http://www.rekabet.gov.tr/File/?path=ROOT%2fDocuments%2fTebli%2fc4%9f%2f2012_3.pdf (erişim tarihi 12.07.2013).

işletmenin bir alanda işletme yeteneğini gerçekleştirecek oranda olması gerekli ve yeterlidir. Bazı unsurların kapsam dışı bırakılması halinde ise, bu hususun sözleşmede açıkça belirtilmesi gerekir (TSY m. 133/2, b).

TTK ticari işletmeden ayrı olarak devredilemeyecek unsurları düzenler. Örneğin TTK m. 49 uyarınca ticaret unvanı ticari işletmeden ayrı devredilemez. Bununla birlikte, TTK m. 11/3 bu kurala bir istisna oluşturur. Nitekim TTK m.11/3'ün gerekçesinde m. 49'un işletmesini devreden kişiyi ticaret unvanını devre zorlayacak şekilde yorumlanamayacağı belirtilir. Gerekçe daha da liberal bir yaklaşımla devir sözleşmesinin olanak tanınması veya rekabet yasağı hükmü olmadığı takdirde işletme sahibinin bu unvanı yeni bir işletmede kullanabileceğini savunur. TSY m. 135/4 unvanın devre konu olup olmadığına göre tescil açısından ayrıntılı bir düzenleme getirir ve bu görüşü destekler.

TTK m. 11/3 uyarınca işletme değeri aksi öngörülmemişse devir sözleşmesinin kapsamına dâhildir. Gerekçede işletme değeri müşteri çevresini de kapsayan ve işletmenin teker teker malvarlığı unsurlarının toplamını aşan bir değer olarak tanımlanır. Bu sebeple, işletme değeri devirle birlikte devralana geçtiği için taraflar özel olarak rekabet etmemeyi şart koymuş olsalar bile, devreden devralanla rekabet etmeme borcu altında olduğu kabul edilmelidir.

Pasiflerin Devri Sorunu. Eski BK'daki hüküm uyarınca ticari işletmenin aktif ve pasiflerinin birlikte devredilmesi gerekir. TBK m. 202'de de bu hüküm aynen korunur. Bu sebeple Eski BK zamanında yapılan açıklamaların TBK için de geçerli olduğu varsayılabilir. Öğretide, ticari işletmenin bir bütünlük gösterdiği ve dolayısıyla aktif ve pasifleriyle birlikte devredileceği, kanun koyucunun burada aktiflerin işletmenin borçlarının doğal güvencesi olarak gördüğü, dolayısıyla alacaklıları koruma amacıyla bu şekilde bir düzenleme getirdiği savunulur. Baskın görüşe göre işletmenin aktif ve pasiflerinin bir bütün olarak devredilmesi emredici bir nitelik taşır. Ancak emredici niteliği savunan yazarlar arasında da, sözleşmenin sadece aktiflerin devrine özgü olarak kurulması durumunda, devir sözleşmesinin akıbeti konusunda görüş birliği bulunmaz.

TTK kapsamında da, benzer şekilde ticari işletmenin aktiflerinin pasiflerinden ayrı olarak devredilip devredilemeyeceği konusundaki tartışmanın süreceği belirtilebilir. TSY m. 133/2, b devir sözleşmesinde ticari

işletmenin sözleşme dışı bırakılan unsurlarının belirtilmesini arasa da bu unsurlardan anlaşılması gereken aktif malvarlığı unsurlarıdır. Örneğin bazı makineler, markalar veya taşınmazlar kapsam dışı bırakılabilir. Bu sebeple, TTK'da ve TSY'de pasiflerin devir dışı bırakılması ile ilgili her hangi bir düzenleme öngörülmemesi önemli bir eksikliklerdir.

Sonuç

TTK ticari işletme devri sözleşmesi açısından esaslı yenilikler getirir. Ticari işletmenin devrinin TTK'da açıkça düzenlenmesi, zaten TTK'da yer alması gereken bir düzenlemeye asıl yerini vermek olmuştur. TBK kapsamındaki düzenleme, bir bütün olarak ticari işletme devrini değil, ticari işletme devrinin yalnızca bir yönü olan devir sonucu alacaklıların korunmasını düzenler. TTK'da getirilen düzenleme bu anlamda yerindedir.

TTK m. 11/3'ün, ticari işletmenin bir bütün olarak devrine tek bir işlemle izin vermesi olumludur. Kanun koyucu bu düzenleme ile ticari işletmenin devri açısından kolaylık ve hız sağlar. Tescilin hukuki niteliği, devir sözleşmesine dâhil olacak hususlar ve diğer ilgili sicillere tescil gibi TTK'da açıklık getirilmeyen hususların TSY m. 133 ve m. 135 bağlamında çözümlenmesi ve tamamlayıcı düzenlemeler ile olası karışıklık ve sıkıntıların önüne geçilmesi yararlıdır. Ancak pasiflerin devrinin sınırlandırılması sorununun TTK ile çözüme kavuşmadığı, TSY'nin de bu konuyu çözümleyici bir düzenlemeye yer vermediği ve öğretide bu sorunun farklı şekillerde değerlendirildiği unutulmamalıdır.

Son olarak, ticari işletme devrinin hem TBK hem de TTK kapsamında düzenlenmesinin yerinde olmadığı vurgulanmalıdır. Kanunlar arası uyum sorunu yanı sıra, ticari işletmenin devri TTK kapsamında ele alınması gereken bir konudur.

Ticari İşletme Rehni Kapsamında İşletmeye ait Olan Gemilerin Rehni*

Av. Süleyman Sevinç

Giriş

Ticari işletme rehni ticaret hayatında önemli bir yere sahiptir. Bir teslimsiz rehin şekli olarak uygulamada yer alan ticari işletme rehni¹, Türk hukukunda 1447 sayılı Ticari İşletme Rehni Kanunu (“TİRK”) ile düzenlenir. Bu makalede, ticari işletme rehni kavramından yola çıkılarak, ticari işletme kapsamında işletmeye ait olan gemilerin rehni incelenecektir.

Ticari İşletme Rehni Kavramı

Ticari işletme rehni sözleşmesi TİRK m. 2’de belirtilmiştir. İlgili maddeye göre; “*Ticari işletme rehni sözleşmesi, tüzel kişiliği haiz ve sermaye şirketi olarak kurulmuş kredi müesseseleri, kredili satış yapan gerçek ve tüzel kişiliği haiz müesseseler ve kooperatifler ile ticari işletmenin maliki bulunan gerçek ve tüzel kişiler arasında yapılır.*” Bu sözleşmenin kapsamı da TİRK m. 3’te sayıldığı üzere, ticaret unvanı ve işletme adı, rehlin tescili anında mevcut ve işletmenin faaliyetine tahsis edilmiş olan makina, araç, alet ve motorlu nakil araçları ve ihtira beratları, markalar, modeller, resimler ve lisanslar gibi sınai haklardır.

Anılan unsurlardan bazıları, ticari işletme rehni kapsamında dahil edilmek zorundadır; bu kurala uyulmaması ticari işletme rehninin geçersizliğine neden olur. Bu kapsamda, ticari işletmenin ticaret unvanı, işletme adı ve menkul işletme tesisatını sözleşme kapsamı dışında bırakılmazlar. İhtira beratları, markalar, modeller, resimler ve lisanslar gibi sınai haklar ise istenildiği takdirde ticari işletme rehni dışında bırakılabilir.

Anıldığı şekilde bir durumun olmaması halinde menkul işletme tesisatının tamamının rehin kapsamında olması gereklidir ve TİRK m. 4 uya-

* *Ekim 2013 tarihli Makale*

¹ Ticari işletme rehni kapsamında rehnedilen malvarlığı unsurlarının rehin alana teslim edilmesi gerekmez ve rehni veren, bu unsurları rehin kurulduktan sonra da kullanmaya devam edebilir.

rinca sözleşmede, rehne dair unsurların tam listesi de ayırt edilmelerini mümkün kılacak özellikleri ile birlikte yer almalıdır².

Ticari işletme rehni, bir ticari işletmenin kanunda sayılan unsurlarının teslimi gerekmeksizin rehnedilmesini sağlayan özel bir düzenlemedir. Bu bakımdan menkul işletme tesisatının tamamı üzerinde sınırlı bir aynı hak olan rehin hakkı, bunların teslimi gerekmeksizin tesis edilmektedir.

Ticari işletmenin menkul işletme tesisatında aynı zamanda gemilerin bulunması halinde bunların akıbetinin ne olacağı ayrıca incelenmeyi gerektirmektedir. Keza, uygulamada sicile kayıtlı bir geminin ticari işletme rehni kapsamında rehin edilmesi halinde Gemi Sicili Memurluğu, gemi siciline yapılan bildirim üzerine durumu şerh etmeyi reddetmektedir. Konunun aydınlatılması bakımından, 6102 Sayılı Türk Ticaret Kanunu (“TTK”) ve TİRK hükümlerinin birlikte incelenmesi uygun olacaktır.

Ticari İşletme Rehni Kapsamında Gemi

Yukarıda belirtildiği üzere, TİRK m. 3, ticari işletme rehni kapsamına giren unsurları saymaktadır. Buna göre, menkul işletme tesisatı olarak da isimlendirilen “*Rehnin tescili anında mevcut ve işletmenin faaliyetine tahsis edilmiş olan makina, araç, alet ve motorlu nakil araçları*” ticari işletme rehni kapsamındadır ve hatta TİRK m. 4 uyarınca rehnin zorunlu unsurudur.

TTK m. 936, sicile kayıtlı olup olmadıklarına bakılmaksızın bütün gemileri taşınır eşya olarak nitelendirdiği üzere, bir işletmenin sahip olduğu gemiler de menkul işletme tesisatı dahilinde kabul edilmelidir. Bu sebeple, geminin de, kural olarak ticari işletme rehni kapsamında teslimi gerekmeksizin rehin verilebileceği sonucu çıkmaktadır.

Bu sebeplerden dolayı, ticari işletme rehni sözleşmesi yapılırken, gemilerin de, kural olarak listede gösterilmesi zarureti ortaya çıkar. Aksi halde, motorlu nakil aracı mahiyetinde olan geminin unutulmuş sözleş-

² Şayet ekli listede, menkul işletme tesisatına ilişkin kimi unsurlar yazılmaz ise işletme rehni sözleşmesinin akıbetinin ne olacağı bakımından doktrinde farklı görüşler ileri sürülmektedir. Doktrindeki hâkim görüşe göre, taraflar menkul işletme tesisatındaki kimi unsurları bilerek rehin kapsamı dışında bırakmak istemişlerse sözleşme geçersiz olmalıdır. Ancak, unutkanlık sebebiyle birtakım unsurlar listeye eklenmemişse, sözleşme dürüstlük kuralına göre geçerli kabul edilmelidir.

mede gösterilmemiş olduğuna istinaden sözleşmenin dürüstlük kuralına dayanarak geçersiz olmadığı ileri sürülmesi de, somut hayat tecrübeleri dâhilinde gemilerin haiz olduğu önem nazara alınırsa pek mümkün görünmemektedir.

Ticari İşletme Rehni dahilinde Sicile Kayıtlı ve Kayıtlı Olmayan Gemi Ayrımı

TİRK m. 3'ün son fıkrası, gemi ipoteğine ilişkin hükümleri saklı tutar. Dolayısıyla, ticari işletme rehni kapsamında sicile kayıtlı ve kayıtlı olmayan gemilerin hukuki durumunun ayrı ayrı incelenmesi gerekmektedir. TTK m. 1014 doğrultusunda sicile kayıtlı bir geminin sözleşmeye dayalı rehni ancak gemi ipoteği ile sağlanır.

TTK'nın yukarıda belirtilen açık hükmünün TİRK'in gemi ipoteği ile ilgili hükümleri istisna tutması ve TİRK'in amacının, menkul işletme tesisatı üzerinde kurulacak rehlin teslim şartıyla kurulmasının ticaret hayatında yaşatacağı sakıncaları bertaraf etmek olduğu birlikte ele alınırsa, sicile kayıtlı gemilerin üzerinde tıpkı taşınmazlarda olduğu gibi rehin hakkı tesisi için ipotek kurulması gerektiği sonucuna varılmalıdır.

Burada kanun koyucunun, tıpkı taşınmazlarda olduğu gibi, ekonomik değeri yüksek olan geminin üzerinde bir sınırlı ayni hak tesisi için ayrıca gemi sicilinde ipotek kurulmasını aradığı varsayılabilir. Aksi halde, ticari işletmelerin sahip olduğu gemilerin sayısı ve denizcilik için tuttuğu ekonomik değer önemi dikkate alındığında, TTK m. 1014 hükmünün güttüğü amacın tamamen engellenmiş olacağı sonucuna varılabilir.

Aynı hükümler sebebiyle, sicile kayıtlı bir geminin ticari işletme rehni kapsamında üzerinde rehin tesis edilmesi hususunda anlaşılabilir. Bu durumda, rehin sözleşmesinin tanzimi için rehne dâhil unsurlar arasında sicile kayıtlı gemiler gösterilemez.

Gemi siciline kayıtlı olmayan gemiler ise, büyüklükleri ve nitelikleri ne olursa olsun, ticari işletme rehni kapsamında üzerlerinde rehin hakkı kurulabilir ve bu gemilerin rehin sözleşmesinin ekinde gösterilmemesi halinde ise, rehin sözleşmesinin geçersiz olacağı sonucuna varılmalıdır. Ancak sicile kayıtlı gemiler üzerinde rehin hakkının ticari işletme rehni-

le kurulamaması, ticari işletme rehni sözleşmesinin geçerliliğine bir etki etmemelidir.

Sonuç

Gemiler, birer taşınır mal olmaları sonucunda, kural olarak ticari işletmenin menkul işletme tesisatına dâhillerdir ve bu sebepten ticari işletme rehnine konu olabilirler. Ancak, TTK'nın özel hükümleri ve TİRK'in bu hükümlere yaptığı atıfla gemi ipoteğine ilişkin düzenlemeleri saklı tutması, ticari işletme rehni açısından sicile kayıtlı gemiler ile sicile kayıtlı olmayan gemiler arasında bir ayırım yapılmasını gerektirmektedir. TTK m. 1014 sicile kayıtlı gemilerin üzerinde her türlü rehin hakkı tesisinin ancak gemi ipoteğiyle olabileceğini düzenlemesinden dolayı, ticari işletme rehni ile bu gemiler üzerinde rehin hakkı tesis edilemez. Sözleşmenin tarafları, sicile kayıtlı gemileri de rehin kapsamında teminat olarak göstermek istiyorlarsa bunu ayrıca gemi ipoteği kurmak yoluyla sağlamak zorundadırlar.

Ticari İşletmenin Tür Değiştirilmesi*

Av. Leyla Orak

Giriş

Tür değiştirme, yeniden yapılandırma işlemlerinden biridir. 6762 sayılı mülga Türk Ticaret Kanunu'nda tür değiştirme genel hükümler arasında tek bir hükümle düzenlenmiş, anonim şirketin tasfiye edilmeksizin limited şirkete dönüşmesine ilişkin özel bir hüküm getirilmişti. Bununla beraber, gerek Yargıtay gerek Sicil uygulamasında özellikle sınırsız sorumlu ortaklıklar ile sorumluluğu sınırlanan ortaklıkların birbirine dönüşümü konusunda bazı sıkıntılar bulunmaktaydı.

6102 sayılı yeni Türk Ticaret Kanunu¹ ("TTK"), tür değiştirmeye ilişkin ayrıntılı yeni düzenlemeler getirerek önemli yenilikler getirmiş ve tartışmalı hususları açıklığa kavuşturmayı hedeflemiştir. Mülga kanunda da kabul edilen, yeni türe değiştirilen şirketin eskisinin devamı olduğu ilkesi de muhafaza edilmiştir. TTK uyarınca tür değiştirme ile ilgili olarak 2011 yılı Aralık ayında yayımlanan Erdem&Erdem Hukuk Postası'ndaki makale ayrıntılı açıklamaları bulabilirsiniz.

TTK'nın tür değiştirme hükümleri, sadece ticaret şirketlerinin birbirine dönüşmesini değil aynı zamanda bir tüzel kişiliği olmayan ticari işletmeye ilişkin tür değişikliklerini de düzenlemektedir. Ticaret Sicili Yönetmeliği² de ticari işletmenin tür değiştirmesine ilişkin özel ve ayrıntılı düzenlemeler getirmiştir.

Bu ayki makalemizde TTK ve Ticaret Sicili Yönetmeliği hükümleri uyarınca ticaret şirketlerinin ticari işletmeye ve ticari işletmenin şirkete dönüşümü ele alınacaktır.

Ticari İşletmenin Ticaret Şirketine Dönüşmesi

TTK ticari işletmeyi, esnaf işletmesini aşan, gelir sağlamayı hedef tutan faaliyetlerin devamlı ve bağımsız şekilde yürütüldüğü bir işletme

* *Nisan 2013 tarihli Makale*

¹ 14 Şubat 2011 tarihli ve 27846 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanmıştır.

² 27 Ocak 2013 tarihli ve 28541 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanmıştır.

olarak tanımlamıştır. TTK m. 11/3 uyarınca ticari işletmenin, kendisine sürekli olarak özgülünen malvarlığı unsurlarını içerdiği kabul olunur. Yani ticari işletme, tüzel kişiliği olmayan ve yukarıda belirtilen özellikleri haiz bir işletmedir.

TTK m. 194/2 uyarınca bir ticari işletme, ticaret şirketine dönüşebilir. Böylelikle, tüzel kişiliği olmayan ticari işletme, tüzel kişiliği olan ticaret şirketine dönüşebilecektir. TTK, bu işlem ile ilgili olarak ticaret şirketlerinin tür değiştirmesine ilişkin hükümlerin (m. 182 ila 193) kıyasen uygulanacağını düzenlenmiştir.

Bu hükümler kapsamında, ticari işletmenin dönüşeceği şirket türünün kuruluşuna ilişkin hükümler uygulama alanı bulacaktır. Dolayısıyla ilgili şirketin kuruluşu için gerekli belgeler hazırlanacak ve işlemler gerçekleştirilecektir. Hakların korunması, bilançonun hazırlanması, tür değiştirme planı ve raporunun hazırlanmasına ilişkin hükümler de kıyasen uygulanacaktır. Ancak ticari işletme bir tüzel kişi olmadığı ve genel kurul gibi bir organı bulunmadığı için tür değiştirme kararı alınmayacaktır.

Aynı şekilde, yeni türe dönüştürülen şirketin eskisinin devamı olduğu kuralı da geçerli olacaktır (TTK m. 180). Yani tür değiştirme sonucunda oluşan ticaret şirketi, ticari işletmenin devamı kabul edilecektir.

Ticaret Sicili Yönetmeliği, ticari işletmenin ticaret şirketine dönüşmesi halinde, ek olarak ticari işletmenin malvarlığı unsurlarının değerinin tespitine ilişkin yeminli mali müşavir veya serbest muhasebeci mali müşavirin raporunun da sicile sunulacağını düzenler. Ayrıca, ticari işletmeye özgülünmüş malvarlığı unsurları arasında tapuya, gemi ve fikri mülkiyet sicillerine ve diğer sicillere kayıtlı mal ve hakların listesinin, kayıtlı oldukları sicillerin ve kayıtlara ilişkin bilgilerin bulunduğu bir beyanın da ticaret siciline sunulması gerekmektedir. Dolayısıyla ticari işletmenin malvarlığı ile bir bütün olarak yeni kurulacak şirkete aktarılması ve ticari işletmenin bütünlüğü ve devamını sağlamak amaçlanmıştır.

Ticaret Şirketinin Ticari İşletmeye Dönüşmesi

TTK, tüzel kişiliği haiz bir ticaret şirketinin de tüzel kişiliği olmayan ticari işletmeye dönüşmesine imkân tanır. Bu tür değiştirme sonucunda tüzel kişilik sona erecektir. Gerek TTK gerek Ticaret Sicili Yönetmeli-

ği'ndeki açık hüküm uyarınca dönüşüm sonucunda tescil edilecek ticari işletme, ticaret şirketinin devamıdır.

TTK, bu işlem ile ilgili olarak kısa bir düzenleme getirerek (m. 194/3) ticaret şirketinin paylarının tümünü ticari işletmeyi işletecek kişi veya kişiler tarafından devralınması gerektiğini, dönüşülen ticari işletmenin de bu kişiler adına ticaret siciline tescil ve ilan edileceğini düzenler. Buna göre, dönüşecek ticaret şirketinin ortakları, tescil edilecek ticari işletmenin malikleri olarak sicile tescil edilecektir. İlgili hüküm aynı zamanda kolektif ve komandit şirketlerin borçlarına ilişkin özel bir düzenleme getirir.

TTK, bu dönüşme halinde tür değiştirecek ticaret şirketinin tasfiyesi, tüzel kişiliğin nasıl son bulacağı hakkında herhangi bir düzenleme getirmemiştir. Birleşme ve bölünme işlemleri gibi yeni bir tasfiyesiz infisah hali düzenlendiği düşünülmektedir.

Tasfiye hükümlerinin bulunmaması, özellikle alacaklıların korunması bakımından önem taşır. Herhangi bir hüküm getirilmediği cihetle, tür değiştiren şirketin borçlarından işletmeyi devralan kişilerin şahsen sorumlu olacakları sonucuna varılır. TTK'nın imkân tanığı tür değiştirme işlemleri uyarınca (m. 181) bir sermaye şirketi başka bir sermaye şirketi veya kooperatife dönüşebilir, sermaye şirketinin şahıs şirketine dönüşmesine izin verilmemiştir. Ancak m. 194 uyarınca sermaye şirketleri dahil tüm ticaret şirketleri, sorumluluk rejimi ne olursa olsun, ticari işletmeye dönüşebilir.

Olası sıkıntılar önüne geçebilmek amacıyla Ticaret Sicil Yönetmeliği daha ayrıntılı düzenlemeler ve ek yükümlülükler getirir. Yönetmelik ayrıca bu işlemin tescili için gerekli belgeleri düzenlemektedir.

Yönetmelik hükümleri uyarınca, dönüşen şirketin ortaklarının sorumlulukları ve iş sözleşmelerinden doğan borçlar hakkında TTK'nın 190 ve 194/3 maddelerinin uygulanacağı düzenlenmiştir. Böylelikle tür değiştirmeye hâkim olan ortakların sorumluluklarını düzenleyen hükmün ve kolektif ve komandit şirketlerin borçlarına ilişkin düzenlemenin de tüm ticari işletmeye dönüşme işlemlerine uygulanacağı öngörülmektedir.

Ticari işletmenin tür değiştiren şirket ortakları adına tescil edilmesi ve ortakların şirketin borçlarından şahsen sorumlu olmasının yaratabile-

ceği olası sıkıntılarını gidermek için Ticaret Sicili Yönetmeliği, TTK'da düzenlenmeyen yeni bir şart getirmektedir. Buna göre, sermayenin kaybı veya borca batıklık olmaları halinde anonim Şirket ve limited Şirketler ticari Őletmeye dönüşemezler.

Sonuç

Ticaret Şirketinin ticari Őletmeye dönüşmesi ve ticari Őletmenin ticaret Şirketine dönüşmesi, TTK'nın getirdiği yeniliklerden biridir ve ilk defa TTK ve Ticaret Sicili Yönetmeliği kapsamında düzenlenmiştir. Bu düzenleme ile ticari Őletmeye ilişkin yeniden yapılandırma işlemleri kapsamında ticari Őletmenin devrine ek olarak yeni bir mekanizma getirilmiştir. Tüzel kişiliği haiz bir Şirket ile tüzel kişiliği olmayan Őletme birbirine dönüşebilir ve bu işlem sonucunda tescil edilen ticaret Şirketi veya ticari Őletme, dönüşenin devamı niteliğindedir.

Özellikle ticaret Şirketinin ticari Őletmeye dönüşümü konusunda, tasfiyesiz infisah, alacaklıların korunması, borçlardan sorumluluk gibi hususların uygulamada sıkıntı yaratması olasıdır.

Şubeler ve İrtibat Büroları*

Av. Naciye Yılmaz

Gelişen ticaret hayatı ile yeni pazarlara erişme ihtiyacı, ticari işletmelerin merkezlerinin yanı sıra, şube ve irtibat bürosu gibi yapılanmalara yönelmesine neden olmuştur. Bu yazı kapsamında, genel hatlarıyla şube ve irtibat büroları, aralarındaki farklar ve kuruluş esasları incelenecektir.

Şubeler

Tanımı ve Unsurları. 6102 sayılı Ticaret Kanunu'nda ("TTK") şube tanımı yapılmamıştır. Bununla birlikte, 5174 sayılı Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği ile Odalar ve Borsalar Kanunu'nun ("5174 sayılı Kanun") 9/2 maddesinde "*bir merkeze bağlı olduğu halde müstakil sermayesi ve müstakil muhasebesi bulunan veya muhasebesi merkezde tutulduğu ve müstakil sermayesi olmadığı halde, kendi başına ticari muamele yapan yerler*" in şube olarak değerlendirileceği belirtilir. Dolayısıyla, şubenin unsurları şu şekilde ortaya çıkar: (i) merkeze tabi olma, (ii) bağımsız olma, (iii) ayrı yerde faaliyet gösterme, (iv) ayrı muhasebeye sahip olma.

Şubenin yapacağı işlemler açısından ise, söz konusu işlemlerin merkezin işlemleri ile aynı veya onlarla benzer olması gerektiği belirtilir. Bununla birlikte, şube kendi başına ticari işlem yapar¹.

Sonuçları. TTK, ticari işletmelerin şubeleri için çeşitli yükümlülükler öngörülür. Bunlardan ilki, TTK m. 40/3 uyarınca, ticaret siciline tescil ile 5174 sayılı Kanun'a göre odaya kayıt zorunluluğudur. Şu kadar ki, "*merkezi Türkiye'de bulunan ticari işletmelerin şubeleri de buldukları yerin ticaret siciline tescil ve ilan olunur.*" Aynı hükmün 4. fıkrasında ise, merkezi Türkiye dışında bulunan ticari işletmelerin Türkiye'deki şubelerinin, "*kendi ülkelerinin kanunlarının ticaret unvanına ilişkin hükümleri saklı kalmak şartıyla, yerli ticari işletmeler gibi*" tescil olunacağı düzenlenir. Bu şubeler için yerleşim yeri Türkiye'de bulunan bir ticari mümessil atanması gerekli olup, ilgili ticari mümessil tam yetkili olmalıdır. Ay-

* Ağustos 2013 tarihli Makale

¹ Poroy, Yasaman, Ticari İşletme Hukuku, s. 49.

rica, 5174 sayılı Kanun'un 9. maddesi uyarınca, şubelerin buldukları yerdeki odaya da kayıt ettirilmeleri gerekir.

İkinci husus unvana dairdir. TTK'nın 48. maddesine göre, “*her şube, kendi merkezinin ticaret unvanını, şube olduğunu belirterek kullanmak zorundadır.*” Merkezi Türkiye’de bulunmayan ticari işletmelerin şubeleri açısından ise, “*ticaret unvanında, merkezin ve şubenin bulunduğu yerlerin ve şube olduğunun gösterilmesi şarttır.*”

Yukarıdakilere ek olarak, ticari işletmeye dâhil olması nedeniyle, 6098 sayılı Türk Borçlar Kanunu’nu (“BK”) m. 202 ile TTK m. 11 uyarınca, ticari işletmenin devri halinde, şube devre dâhil olur. Ancak devir sözleşmesinde bunun aksinin öngörülmesi mümkündür.

Usul hukuku açısından ise, 6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu m. 14/1 uyarınca, şubenin bulunduğu yerde merkeze karşı dava açma imkânı bulunduğu da belirtilmelidir. Bununla birlikte, söz konusu dava imkânı şubenin işlemleri ile sınırlıdır.

Açılışı. İstanbul’da şube açmak isteyen ticari işletmeler belirli bir harcin yanında ticaret siciline çeşitli belgeleri sunarak başvuru yapmalıdır. Bu belgeler, merkezi yurtiçinde ve yurtdışında olan ticari işletmeler açısından farklılık arz eder. Ancak ticari işletmenin türü açısından (limited şirket, anonim şirket vs.) talep edilen belgelerde farklılık bulunmamaktadır².

İrtibat Büroları

Tanımı ve Unsurları. 4875 sayılı Doğrudan Yabancı Yatırımlar Kanunu Uygulama Yönetmeliği’nin (“Uygulama Yönetmeliği”) 6. maddesi uyarınca, Ekonomi Bakanlığı, yabancı ülke kanunlarına göre kurulmuş şirketlere, Türkiye’de ticari faaliyette bulunmamak kaydıyla irtibat bürosu açma izni vermeye ve bu izinlerin süresini uzatmaya yetkilidir. Uygulama Yönetmeliği’nin 8. maddesinde ise, irtibat bürolarının faaliyet alanları belirlenir. Dolayısıyla, irtibat büroları, ticari faaliyetler dışında, Türkiye’de, temsil ve ağırlama, Türkiye’deki tedarikçilerin kalite ve standart açısından kontrolü, denetimi ve tedarikçi temini, haberleşme ve bilgi aktarımı, planlama, araştırma yapma gibi görevleri yürüten, ana şirkete bağlı temsilcilikler olarak tanımlanabilir.

² Detaylı bilgi için, bkz. <http://www.ito.org.tr>.

Türkiye’de yerleşik olmayan ticari işletmeler, Türkiye’de şube açabilecekleri gibi, irtibat bürosu da açabilirler. Ancak irtibat büroları, şubelerin aksine ticari faaliyette bulunamaz. Dolayısıyla, irtibat bürolarının masrafları yurt dışındaki ticari işletme tarafından karşılanır.

Açılışı. Türkiye’de irtibat bürosu açmak isteyen ticari işletmeler Ekonomi Bakanlığı’na gerekli belgeler ile birlikte başvuruda bulunur. Uygulama Yönetmeliği’nin 8. maddesi uyarınca Ekonomi Bakanlığı en çok üçer yıllık süreler için izin verir. Bu nedenle, izin süresinin sona ermesinden önce, izni uzatmak için Teşvik Uygulama ve Yabancı Sermaye Genel Müdürlüğü’ne başvuru yapılmalıdır.

Kuruluş başvurusu kapsamında, gerekli belgeler, Uygulama Yönetmeliği’nin 7. maddesinde düzenlenir. Buna göre, Türkiye’de irtibat bürosu kurmak için gerekli olan belgeler aşağıdaki gibidir:

- Başvuru formu,
- İrtibat bürosu tarafından yürütülecek işlerin kapsamını ve büronun ticari faaliyet yürütmeyeceğine ilişkin taahhüdü içeren beyanname ve beyannameyi imzalayan yabancı şirket yetkilisinin imza yetkisini gösterir belge,
- Yabancı şirkete ait ve ilgili Türk Konsolosluğunca veya Lahey Devletler Özel Hukuku Konferansı çerçevesinde hazırlanan Yabancı Resmi Belgelerin Tasdiki Mecburiyetinin Kaldırılması Sözleşmesi hükümlerine göre tasdik edilmiş faaliyet belgesi,
- Yabancı şirket hakkında hazırlanmış faaliyet raporu veya bilanço ve gelir tablosu,
- İrtibat bürosunun faaliyetlerini yürütmekle görevli olarak atanan kişiye/kişilere verilecek yetki belgesi,
- Ve irtibat bürosunun kuruluş işlemlerinin başka bir kimse aracılığı ile yürütülmesi durumunda, vekâletname.

Sonuç

Özellikle yurtdışında yerleşik ticari işletmeler, Türkiye’deki iş ilişkilerini yürütmek açısından çeşitli seçeneklere sahiptir. Bu seçeneklerden ikisi, yukarıda detaylandırıldığı üzere, şube açmak veya irtibat bürosu

kurmadır. Ancak ilgili seçenekler değerlendirilirken faaliyetin çerçevesinin belirlenmesi önem taşır. Zira belirtildiği üzere, irtibat büroları ticari faaliyette bulunamaz, fakat ana şirkete pazarla ilgili bilgi sağlama, ana şirketi ilgili pazarda temsil etme amacı taşır. Faaliyet çerçevesinin belirlenmesi akabinde ise, ilgili makamlar nezdinde başvuru ve izin prosedürlerinin izlenmesi gerekecektir.

TTK Hükümleri uyarınca Ön Şirket*

Av. Leyla Orak

Giriş

6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu¹ (“TTK”), anonim şirketin kurulması ile şirketin tüzel kişilik kazanması safhalarını ayrı ayrı düzenlemektedir. Anonim şirket, kurucuların, imzalarının noter tarafından onaylandığı esas sözleşmede, anonim şirket kurma iradelerini açıklamaları ile kurulur. Ancak şirket, ticaret siciline tescil ile tüzel kişilik kazanır. Bu düzenleme tüzel kişiliğe kadar bir ön anonim şirketin varlığına işaret etmektedir. Bu Hukuk Postası makalesinde TTK ile ilk defa düzenlenen ön anonim şirket incelenecektir.

Mülga Kanun Dönemi

6762 sayılı mülga Türk Ticaret Kanunu (“mTTK”) döneminde bas-kın görüş, anonim şirketin tescil ile tüzel kişilik kazanmasından önce kurucular arasında adi ortaklık olduğu yönündeydi. Hatta ön kuruluş ortaklığı ile adi şirket ayırımı yapılarak, ortakların şirket kurma ve şirket sözleşmesinin hazırlanarak kurucular tarafından imzalanması amacıyla bir araya gelmesinin bir “ön kuruluş ortaklığı” oluşturacağı; şirket sözleşmesinin imzalanması ile şirketin tescili arasında ise bir adi şirketin olduğu kabul ediliyordu².

Uygulanacak Hükümler

Adi ortaklık, mTTK’da ticaret şirketleri hakkındaki genel hükümlerde düzenlenmemiştir. Adi ortaklığın iç ilişkisinde şirketin esas sözleşmesi hükümleri ve mTTK’nın kurulacak şirket tipine ilişkin kanuni düzenlemelerin, dış ilişkide ise 818 sayılı mülga Borçlar Kanunu’nun adi

* *Temmuz 2013 tarihli Makale*

¹ 14 Şubat 2011 tarihli ve 27846 sayılı Resmi Gazete’de yayımlandı ve 1 Temmuz 2012 tarihinde yürürlüğe girdi.

² **KERVANKIRAN**, Emrullah, “Ön Şirket ve Hukuki Niteliği”, *6102 sayılı Yeni Türk Ticaret Kanunu’nu Beklerken 10-11-12 Mayıs 2012, Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Hukuk Araştırmaları Dergisi Özel Sayı*, C:18, Sa:2, Yıl: 2012 (Anılış: **Kervankıran**), s. 350-352.

ortaklık hükümlerinin uygulanacağı kabul ediliyordu. Ancak iki kanundaki düzenleme arasında uyum olmaması, mTTK hükümlerinin geriye etkili uygulanması gibi bir takım sorunlara yol açıyordu³.

Anonim Şirketin Kurulmasının Adi Ortaklığa Etkisi

Tüzel kişiliği kazanması ile anonim şirket, adi ortaklığın taahhütlerini üstlenir. Kurucular, kuruluş genel kurulunda onaylanan masraflarını şirketten alabilir.

Adi ortaklığın ortak amacı (*affectio societatis*) anonim şirketin kurulmasıdır. Herhangi bir sebeple (izne tabi anonim şirketlerde iznin alınmaması, tedrici kuruluşta esas sermayenin karşılanamaması gibi) anonim şirketin kurulmaması halinde, adi ortaklık konusunu elde edememiş sayılır. Bunun sonucunda adi ortaklığın da infisah ettiği ve tasfiye olacağı kabul edilir. Bu durumda şirket kurucuların taahhüt veya masraflarını üstlenemez. Ortaklar, şirket adına yaptıkları işlemlerden şahsen ve müteselsilen sorumlu kalır⁴.

TTK’da Ön Şirket

TTK ilk defa ön şirketin varlığına işaret eden bir hüküm getirir. TTK m. 335/1 “Şirket, kurucuların, kanuna uygun olarak düzenlenmiş bulunan, sermayenin tamamını ödemeyi, şartsız taahhüt ettikleri, imzalarının noterce onaylandığı esas sözleşmede, anonim şirket kurma iradelerini açıklamalarıyla kurulur” düzenlemesini içerir. Maddenin gerekçesinde de belirtildiği üzere, ön şirketin tüzel kişiliği yoktur, bu madde şirketin kuruluş anını açıklığa kavuşturur.

Her ne kadar bu düzenleme anonim şirkete ilişkin hükümlerde bulunsa da, bir görüşe göre tüm sermaye şirketleri (limited şirket dâhil), başka bir görüşe göre tüm ticaret şirketleri (şahıs şirketleri dâhil) bakımından uygulama alanı bulur. Bu nedenle aşağıda “esas sözleşme” ifadesi, kurulacak şirketin türüne göre “şirket sözleşmesi” olarak anlaşılmalıdır.

³ **Kervankıran**, s. 352; **POROY**, Reha, **TEKİNALP** Ünal, **ÇAMOĞLU** Ersin, *Ortaklıklar ve Kooperatif Hukuku*, Güncelleştirilmiş 9. Bası, İstanbul 2003 (Anılış **Poroy** (**Tekinalp/Çamoğlu**), Ortaklıklar), par. 71.

⁴ **Poroy** (**Tekinalp/Çamoğlu**), Ortaklıklar, par. 500-503.

Hukuki Niteliği

Madde gerekçelerinde belirtilen hâkim görüşe göre ön şirket adi ortaklık veya dernek değil, bir elbirliği mülkiyeti oluşturur. Ancak gerekçe, ön şirketin niteliği ve hukuki durumunun öğreti ve mahkeme kararlarında açıklığa kavuşacağını belirtir.

Ön şirketin hukuki niteliği doktrinde tartışmalıdır. Gerekçe, hakim görüşün ön şirketin adi ortaklık olmadığı yönünde bir açıklama içerir. Bu, Alman hukukunda geçerli görüşü kabul etme amacını gösterir⁵. Almanya’da kabul edilen görüş, ön şirketin büyük ölçüde kurulmakta olan şirkete denk düşen, kuruculardan soyutlanmış, kendi hak ve borçları olan ve kendine özgü bir kişi birliği olduğu yönündedir. Ancak Tekinalp, ön şirketin bir adi ortaklık olduğunu belirtir. Zira 6098 sayılı Türk Borçlar Kanunu⁶ (“TBK”) m. 620/2 uyarınca kanunda düzenlenen ortakların ayırt edici özelliğini taşımayan ortaklıklar, adi ortaklık sayılır⁷.

Karşı görüşe göre, Tekinalp’in dayandığı TBK m. 620, İsviçre hukukundan alınmış bir hükümdür, İsviçre hukuku ise Alman hukukunun aksine ön şirkete ve kuruluşa ilişkin ayrıntılı düzenlemeler içermez. Nitekim mTTK döneminde şirketin kurulmasından önce adi ortaklığın kabulü de İsviçre hukukundaki prensiplerin benimsenmesinden kaynaklanır. Ancak TTK m. 335’in madde gerekçeleri Alman hukukundaki modelin ve hâkim görüşün benimsendiğini açıklar. Ön şirket, korporatif yapıya sahip, meydana gelmekte olan bir anonim ortaklık olarak kabul edilmelidir. Nitekim Almanya’da da hak ve fiil ehliyetine sahip bir elbirliği ortaklığının (*Gesamthandsgesellschaft*) varlığı ile korporatif yapının birbiriyle uyumsuz olmadığı savunulmaktadır⁸.

Ön Şirketin Özellikleri

Alman hukukunda benimsenen görüşün kabul edilmesi halinde ön şirket, kendine ait malvarlığı olan, hak ve borçları olan bir hukuk süje-

⁵ **Kervankıran**, s. 366.

⁶ 4 Şubat 2011 tarihli ve 27836 sayılı Resmi Gazete’de yayımlandı ve 1 Temmuz 2012 tarihinde yürürlüğe girdi.

⁷ **TEKİNALP** Ünal, *Yeni Anonim ve Limited Ortaklıklar Hukuku ile Tek Kişi Ortaklığının Esasları*, Gözden geçirilmiş ve Genişletilmiş 2. Bası, İstanbul 2011 (Anılış **Tekinalp**, Ortaklıklar), par. 10-26.

⁸ **Kervankıran**, s. 366-367, 355; **PULAŞLI**, Hasan, *Şirketler Hukuku Genel Esaslar*, Güncelleştirilmiş 2. Bası (Anılış: **Pulaşlı**), s. 244.

sidir. Dava ehliyeti vardır, kendi adına banka hesabı açtırabilir, markaya sahip olabilir⁹.

İç ilişkide, şirketin esas sözleşme hükümleri, bu hükümlerde düzenleme olmaması halinde ise kurulacak şirkete ilişkin hükümler uygulanır. Ön şirketin kurulacak şirketin organlarına (örneğin yönetim kurulu) sahip olduğu kabul edilir.

Alman hukukuna göre ön şirket borçlarından dolayı tüm malvarlığı ile sorumludur. Ancak ön şirkete ek olarak kurucular ve şirket adına hareket edenlerin de sorumluluğu söz konusu olabilir. Kurucuların, kuruluş aşamasında sermayenin itibari değeri ile şirket malvarlığı değeri arasındaki açığa ve tescilden önce anonim şirketin yükümlülük altına sokulmasından dolayı şirkete karşı sorumlu kabul edilir. Tescilden önce şirket adına hareket ederek işlemde bulunanlar ise şahsen ve müteselsilen sorumludur¹⁰.

İsviçre hukukundaki görüşlerin benimsenmesi halinde ise ön şirketin adi ortaklık olduğu ve adi ortaklık hükümlerinin uygulanacağı kabul edilmelidir.

Ön Şirkete Neden İhtiyaç Duyuldu?

Ön şirket, Alman hukukundan alınmış bir müessesedir. Zira Alman hukukunda kuruluş aşamaları ayrıntılı düzenlemelere tabidir ve kuruluş işlemleri altı ay ila bir yıl sürebilir. Tescil ve tüzel kişiliğin kazanımına dek bir takım işlemlerin yapılması zorunludur ve bu işlemlerin bir “ön şirket” çatısı altında yapılmasında önemli fayda vardır¹¹.

TTK'nın kanunlaştığı haliyle kuruluşun uzun sürmesi muhtemeldi. Zira kuruluş işlemleri arasında işlem denetçisinin raporu bulunmaktaydı. İşlem denetçisi, kanuna uygunluğu, kuruluş belgelerinin tam, doğru ve amaca uygun olup olmadıklarını, değerlemelerin gerçeği yansıtıp yansıtmadığını incelemekle yükümlüydü¹². 6335 sayılı Kanun¹³ ile işlem denet-

⁹ Kervankıran, s. 356; Pulaşlı, s. 244.

¹⁰ Kervankıran, s. 356-362.

¹¹ Kervankıran, s. 353.

¹² Tekinalp, Ortaklıklar, par. 10-39.

¹³ Türk Ticaret Kanunu ile Türk Ticaret Kanununun Yürürlüğü ve Uygulama Şekli Hakkında Kanunda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun, 30 Haziran 2012 tarihli ve 28339 sayılı Resmî Gazete’de yayımlandı.

çisi kaldırılmıştır. Artık kuruluş işlemleri esas sözleşmenin hazırlanması ve imzaların noter tasdiki, kurucular beyanı, asgari sermayeye tekabül eden pay bedellerinin ödenmesi, bakanlık iznine tabi olan şirketler için izin alınması, tescil ve ilandan ibarettir. mTTK döneminden daha uzun bir kuruluş süreci düzenlenmemiştir. Dolayısıyla ön şirket düzenlemesinin gerekli olmadığı ileri sürülebilir.

Özellikle ön şirketin adi ortaklık olduğunun kabul edilmesi halinde bu hükmün gerekliliği tartışılabilir. Ancak Tekinalp, şirketin hangi aşamada kurulduğunun açıklığa kavuşturulması, kurucular arasında adi ortaklık olmakla beraber bir “şirket”in kurulması, kurucular arası uyuşmazlıklara esas sözleşmenin, esas sözleşmede hüküm olmayan hallerde adi ortaklık hükümlerinin uygulanması, tüzel kişiliğin kurulmaması halinde ön şirketin tasfiye olması ve “tescilden önce şirket adına işlem yapanlar” ibaresinin netlik kazanması sebebiyle ön şirketin faydalı olduğu görüşündedir¹⁴.

Sonuç

Anonim şirket, kurucuların, anonim şirket kurma iradesini belirttiği esas sözleşmede imzalarının noter tarafından tasdik edilmesi ile kurulur. Böylelikle TTK uyarınca şirketin kurulması ve tescil sonrası tüzel kişilik kazanması iki ayrı aşama olarak düzenlenmiştir. Artık tescilden önce bir ön şirketin varlığı kabul edilmektedir. Ancak, bu ön şirketin tabi olduğu hukuki rejim doktrininde tartışmalıdır.

Ön şirketlere ilişkin hüküm, TTK’da düzenlenen diğer şirketlere kıyasen uygulanabilir; ancak şahıs şirketlerinin de bu hükümden yararlanıp yararlanamayacağı hakkında tartışma bulunmaktadır.

¹⁴ Tekinalp, Ortaklıklar, par. 10-28.

Olağan Genel Kurulun Ne Zaman Toplanacağı Sorunsalı*

Av. Nilay Çelebi

Aşağıda, 6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu'nun ("6102 sayılı TTK") 409(1) maddesi kapsamında olağan genel kurulun faaliyet dönemi sonundan itibaren 3 ay içinde yapılmasının zorunlu olup olmadığı, yapılmamasının sonuçları ile mali tabloların sermaye piyasası mevzuatı kapsamında açıklanması kısaca ele alınmıştır.

Olağan Genel Kurulun Toplanması

6102 sayılı TTK m. 409(1) uyarınca, olağan genel kurul toplantıları "*her faaliyet dönemi sonundan itibaren üç ay içinde*" yapılır. Aynı düzenleme 28.11.2012 tarih ve 28481 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan Anonim Şirketlerin Genel Kurul Toplantılarının Usul ve Esasları ile bu Toplantılarda Bulunacak Gümrük ve Ticaret Bakanlığı Temsilcileri Hakkında Yönetmeliğin 7. maddesinde de yer alır. Anılan hükme göre "*Olağan genel kurul toplantısı, her hesap dönemi sonundan itibaren üç ay içinde yapılır. Buna göre hesap dönemi takvim yılı olan şirketlerde toplantılar yılın ilk üç ayı içinde, özel hesap dönemi olan şirketlerde ise, hesap döneminin bittiği günü izleyen ilk üç ay içinde yapılır*".

Sermaye Piyasası Kanunu'na ("SPKn") tâbi halka açık anonim şirketlerin olağan genel kurul toplantılarının ne zaman yapılacağı konusunda sermaye piyasası mevzuatında özel bir düzenleme yoktur. Halka açık anonim şirketler de 6102 sayılı TTK kapsamında olağan genel kurul toplantılarını her faaliyet dönemi sonundan itibaren 3 ay içinde yapmak durumundadır.

Sürenin Niteliği

6102 sayılı TTK m. 409, 6762 sayılı Türk Ticaret Kanunu ("6762 sayılı TTK") m. 364'ün tekrarıdır. Doktrinde bu hükmün düzenleyici nitelikte bir hüküm olduğu kabul edilir ve bu nedenle olağan genel kurul toplantılarının 3 aylık süre içinde yapılmasının zorunlu olmadığı ifade

* Mayıs 2013 tarihli Makale

edilir. 6102 sayılı TTK m. 409(1) düzenleyici bir hükümdür. Düzen hükümleri, işlemin niteliğine herhangi bir etkisi olmayan, bir başka haktan veya avantajdan mahrum kalma veya idari/para cezası sonucunu doğurabilecek hükümlerdir.

Yargıtay kararları incelendiğinde de, Yargıtay'ın süresi içinde yapılmayan olağan genel kurul toplantısının iptal edilebilir olmadığına karar verdiği görülür¹.

Süreye Uyulmamasının Yaptırımı

6102 sayılı TTK m. 553(1) yönetim kurulunun sorumluluğunu düzenler. İlgili maddeye göre, yönetim kurulunun sorumlu olması, kanundan ve ana sözleşmeden doğan yükümlülüklerini kusuruyla ihlal etmesine bağlıdır. Bu halde, yönetim kurulu, pay sahiplerine ve şirket alacaklılarına verdiği zararlardan madden sorumlu olacaktır. Dolayısıyla, yönetim kurulunun sorumluluğu bir tazminat sorumluluğudur. Tazminat sorumluluğunun söz konusu olabilmesi de bir zararın ve zarar ile kusur arasında bir illiyet bağının varlığına bağlıdır.

Genel kurulun faaliyet yılı sonundan itibaren 3 ay içinde yapılması halinde yönetim kurulu üyelerinin sorumluluğuna gidilebilir ancak bunun için öncelikle kusur olması gerekir. Ayrıca, yönetim kurulunun bu kusurlu davranışı sonucunda, bir zararın oluşmuş olması gerekir.

Mali Tabloların Açıklanması Kavramı

İstanbul Menkul Kıymetler Borsası Başkanlığı'ndan yapılan açıklamaya göre, 31 Aralık 2012 yıl sonu konsolide mali tabloların en geç 12 Nisan 2013 tarihinde kamuya açıklanması gerekir². Mali tabloların kamuya açıklanması olağan genel kurul toplantısından bağımsız bir konudur. Mali tabloların kamuya açıklanması şeffaflık ilkesi gereğince yapılan bir ilan olup, genel kurulun toplanması ve onayından ayrı değerlendirilmesi gerekir.

¹ Yargıtay Ticaret Dairesi'nin 7.5.1968 tarih ve E. 2237 / K. 2661 sayılı kararı; ayrıntılı bilgi için bkz. **ERİŞ**, s. 381. "*Ortaklık genel kurulunun ne zaman toplanacağı TTK nun 364 üncü maddesinde düzenlenmiştir. Bununla beraber bu kurala uymamak genel kurul kararlarının sırf bu nedenle iptalini gerektirmez. Ancak, ilgililerin sorumluluğunu gerektirir*".

² 3837 sayılı Genel Mektup.

Sermaye Piyasasında Finansal Raporlamaya İlişkin Esaslar Tebliği (Seri: XI, No: 29) ve Sermaye Piyasasında Mali Tablo ve Raporlara İlişkin İlke ve Kurallar Hakkında Tebliğ (Seri: XI, No: 1):

İşletmeler, Seri: XI, No: 29 sayılı tebliğde kendileri için öngörülen finansal tabloları, yıllık ve üçer aylık dönemler itibariyle düzenlemek ve belirli dönemlerde kamuya açıklamakla yükümlüdürler.

İlgili tebliğin 15. maddesi uyarınca (Seri: XI, No: 1 sayılı tebliğin 49/1. maddesi de benzeri bir hükmü içermektedir);

“1) İşletmeler, bu Tebliğe uygun olarak hazırlayacakları yıllık finansal tablolarını her yıl olağan genel kurul toplantılarını izleyen 30 gün içinde Türkiye Ticaret Sicili Gazetesi’nde yayımlatmak zorundadırlar. Genel kurul yapılmasına bağlı olmaksızın, bu ilan en geç yıllık hesap döneminin bitimini izleyen altıncı ayın sonunda yapılır.

(2) Yıllık finansal tablolarını, Kurula ve ilgili borsaya olağan genel kurulları öncesi gönderen işletmeler, bu tablolar ile genel kurulda görüşülen finansal tablolar arasında fark bulunması halinde, ilanlarında bu farklılıklara ilişkin gerekli açıklamaları yapmakla yükümlüdürler. Ancak, bu hüküm, genel kurulun bu Tebliğde belirtilen hükümlere aykırı karar almasına yol açacak şekilde uygulanamaz...”

Yukarıda açıklanan ilgili tebliğler mali tabloların kamuya açıklanmasından bahsetmekte ve bu açıklamayı genel kurul toplantısının yapılmış olmasına bağlamamaktadır. Nitekim, mali tabloların genel kuruldan önce gönderilmiş olması ve genel kurul onayından geçmemiş olması durumunda, ilanlarda bu husus açıklanır ve farklılıklar varsa bu durum ayrıca belirtilir. Bu duruma aykırılık yönetim kurulunun sorumluluğunu gerektirir (Seri: XI, No: 29 sayılı tebliğ m. 9).

Ancak bu durum, SPKn’ye tâbi olan ve konsolide mali tablo düzenleyen halka açık şirketlerin 6102 sayılı TTK m. 409(1)’de öngörüldüğü üzere, faaliyet dönemlerinin sonundan itibaren 3 ay içinde olağan genel kurul toplantılarını yapmaları gerektiği sonucunu değiştirmemektedir.

Sonuç

Yukarıdaki açıklamalar kapsamında, mali tabloların kamuya açıklanması olağan genel kurul toplantısının yapılmasından bağımsız bir konudur ve olağan genel kurul toplantısı yapılmamış olsa dahi mali tabloların sermaye piyasası mevzuatına uygun olarak ve ilgili sürelerde açıklanması gerekir.

Şirketler 6102 sayılı TTK m. 409(1) kapsamında olağan genel kurul- larını faaliyet dönemi sonundan itibaren 3 ay içinde yapmalıdırlar. Öğ- retiyeye göre 6102 sayılı TTK m. 409(1) bir düzenleyici hükümdür ve bu kapsamda faaliyet döneminin sonundan itibaren 3 ay içinde olağan genel kurul toplantısının yapılmaması sonradan yapılan genel kurul toplantısını geçersiz kılmaz.

Olağan genel kurul toplantısının faaliyet yılı sonundan itibaren 3 ay içinde yapılmaması yönetim kurulu üyelerinin sorumluluğuna neden olabilir. Ancak, yönetim kurulu üyelerinin sorumluluğunun söz konusu olabilmesi için de, yönetim kurulu üyelerinin kusurunun bulunması ve bu kusurlu davranış sonucunda şirkete ve/veya pay sahiplerine bir zarar gelmesi gerekir.

Anonim Şirket Genel Kurullarında Kurumsal Temsilci Atanması Zorunluluk Mudur?*

Av. Tuna F. Çolgar

Bir anonim şirket pay sahibinin genel kurulda azami olarak temsil edilmesinin sağlanması amacıyla öngörülmüş olan Türk Ticaret Kanunu¹ (TTK) m. 428, pay sahibinin temsiline ilişkin önceki Türk Ticaret Kanunu olan 6762 sayılı kanunda yer almayan yeni kurumlar öngörmektedir.

TTK'nın 428/1. maddesinde organın temsilcisi ve bağımsız temsilci düzenlenmektedir. Hüküm uyarınca, “*Şirket, kendisiyle herhangi bir şekilde ilişkisi bulunan bir kişiyi, genel kurul toplantısında kendileri adına oy kullanıp ilgili diğer işlemleri yapması için yetkili temsilcileri olarak atamaları amacıyla pay sahiplerine tavsiye edecekse, bununla birlikte şirketten tamamen bağımsız ve tarafsız bir diğer kişiyi de aynı görev için önermeye ve bu iki kişiyi esas sözleşme hükmüne göre ilan edip şirketin internet sitesine koymaya mecburdur.*” Madde metninden anlaşılacağı üzere şirketin, kendisi ile ilişkili bir kişiyi -organ temsilci- pay sahiplerine temsilci olarak önermesi halinde, bu kişiden başka, bağımsız ve tarafsız bir kişiyi -bağımsız temsilci- pay sahiplerine önermek durumundadır. Bir diğer ifadeyle, bağımsız temsilcinin atanması, organ temsilcisi atanmasına bağlıdır ve ancak bu halde mümkündür.

Kurumsal temsilci ise hükmün ikinci ve devamı fıkralarında düzenlenmektedir. Türk hukukuna özgü olan bu hüküm ile büyük sayılara varabilecek pay sahiplerine ilişkin temsil belgesi toplama örgütlenmesini yapabilecek kişilerin önerilmesi, özellikle bu göreve talip olabilecek kişilerin cesaretlendirilmeleri, bunların şirket yönetiminden tamamen bağımsız hareket edebilmeleri ve özellikle güç boşluğunun doldurulması amaçlanmıştır². TTK'nın 428nci maddesinin 2. fıkrasında, “*Bundan başka, yönetim kurulu, genel kurul toplantısına çağrı ilanının Türkiye Ticaret Sicili Gazetesinde yayımlanacağı ve şirket internet sitesinde yer alacağı tarihten en az kırkbeş gün önce, yapacağı bir ilan ve internet sitesine koyacağı yönlendirilmiş bir mesajla, pay sahiplerini, önerdikleri kurumsal*

* *Ağustos 2013 tarihli Makale*

¹ Bkz. 14.02.2011 tarih ve 27846 sayılı Resmi Gazete’de yayınlanmış 6102 sayılı Kanun.

² Bkz. TTK Madde Gerekeşi, 428.

temsilcilerin kimliklerini ve bunlara ulaşılabilecek adres ve elektronik posta adresi ile telefon ve telefaks numaralarını en çok yedi gün içinde şirkete bildirmeye çağırır. Aynı çağrıda kurumsal temsilciliğe istekli olanların da şirkete başvurmaları istenir. Yönetim kurulu, bildirilen kişileri, birinci fıkradaki kişilerle birlikte, genel kurul toplantısına ilişkin çağrısında, adreslerini ve onlara ulaşma numaralarını da belirterek, ilan eder ve internet sitesinde yayımlar. Bu fıkranın gerekleri yerine getirilmeden, kurumsal temsilci olarak vekâlet toplanamaz.” İfadesi yer almaktadır.

Özetlemek gerekirse, kurumsal temsilci ilanının, genel kurul toplantısına çağrı ilanının Türkiye Ticaret Sicili Gazetesinde yayınlanacağı tarihten en az kırkbeş gün önce yapılması gereklidir. Bilindiği üzere, TTK m. 414 uyarınca, genel kurulun toplantıya, ilan ve toplantı günleri hariç olmak üzere, toplantı tarihinden en az iki hafta önce yapılacak ilanla çağrılması gerekir. Bu durumda, basit bir hesap ile, kurumsal temsilci ilanının, genel kurul toplantısından altmış gün önce yapılması gerekecektir ki varılan bu sonuç, genel kurulun ivedilikle toplanması gereken haller için sorun teşkil edici niteliktedir³. Bunun yanında genel uygulamada da birçok zaman genel kurul planlamaları, genel kurulun gerçekleştirilmesi planlanan günden altmış gün önce yapılmamaktadır. Bu nedenle kanunun bu ifadesi uygulama açısından da sorun teşkil etmektedir.

Gümrük ve Ticaret Bakanlığı, İç Ticaret Genel Müdürlüğü, uygulamayı rahatlatmak amacıyla, 8 Şubat 2013 tarihli görüşünde (“Görüş”), kurumsal temsilci çağırma zorunluluğunun, 428. maddesinin ilk fıkrasında düzenlenen bağımsız temsilci gibi, organ temsilcisinin atanması halinde söz konusu olduğunu belirtmiştir. Ancak kanunun gerekçesi ve metni dikkatlice incelendiğinde, Gümrük ve Ticaret Bakanlığı, İç Ticaret Genel Müdürlüğü’nün bu Görüşünün Kanun’un ruhuna ve lafzına aykırı olduğu anlaşılmaktadır.

Gerçekten de, kurumsal temsile ilişkin hükmün lafzı incelendiğinde, bu temsilin, organ temsilcinin atanmasına bağlı olarak gündeme geleceği sonucuna varılması mümkün görünmemektedir. Kurumun ayrı bir fıkrada düzenlenmiş olması bu görüşü destekler niteliktedir. Ayrıca, fıkraya “Bundan başka” ifadesi ile başlanmış olması, ilk fıkrada anılan temsilcilere ek olarak ve onlardan bağımsız yeni bir temsilcinin hükme bağlan-

³ Aynı yönde, **Abuzer Kendigelen**, Yeni Türk Ticaret Kanunu Değişiklikler, Yenilikler ve İlk Tespitler, İkinci Bası, İstanbul 2012, s. 329.

dığı tezini güçlendirmektedir. Yine maddenin lafzı incelendiğinde, yönetim kurulunun görevlerini açıklayan “çağırır”, “istenir”, yayımlar” gibi ifadeler nedeniyle, bu konuda yönetim kurulunun bir takdir hakkı bulunmadığı sonucuna varılmaktadır. Bu zorunluluk, doktrinde de “... herhangi bir ayırım gözetilmeksizin tüm anonim ortaklıklar, genel kurul toplantılarından belirli bir süre önce kurumsal temsilciye yönelik hükmü uygulamak zorunda kalacaklardır.” şeklinde ifade edilmiştir⁴.

Ayrıca, TTK’nın 428nci maddesinin gerekçesindeki “Şirketin (yönetimin) bağımsız temsilci önerisi zorunluluğundan kurtulmak amacı ile organın temsilcisini göstermemesi mümkündür. Ancak, yönetim bu yola başvursa bile maddenin üçüncü fıkrasındaki kurumsal temsilciler ortaya çıkabilir ve bildirge zorunluluğu gene söz konusu olabilir” şeklindeki açıklamalar da, kurumsal temsilciliğe ilişkin düzenlemenin, ilk fıkradan bağımsız nitelikte olduğunu ortaya koymaktadır.

TTK 428. maddenin gerekçesinde kurumsal temsilci atanması usulü açıklandıktan sonra, “Bu merasime uyulmaması genel kurul kararlarının iptali sebebidir. Bu sonuç 445 inci maddeden çıkar.” şeklindeki açıklama ile hükme aykırılığın müeyyidesi gösterilmiştir. Gerekçede iptal sebebinin dayanağı olarak işaret edilen TTK 445. madde iptal sebepleri açısından 6762 sayılı eski TTK m. 381’e paraleldir. Ancak 6102 sayılı TTK’nın iptal davası açabilecek kişileri düzenleyen 446. maddesinde, önceki düzenlemeden farklı koşullar aranmaktadır. Özetle TTK 446. maddede genel kurulun iptal nedeni olarak dört ayrı usulsüzlük sayılmıştır. Bunlar, (i) Çağırının usulüne göre yapılmaması, (ii) gündemin gereği gibi ilân edilmemesi, (iii) genel kurula katılma yetkisi bulunmayan kişilerin veya temsilcilerinin toplantıya katılıp oy kullanması, (iv) genel kurula katılmasına ve oy kullanmasına haksız olarak izin verilmemesidir. Bu usulsüzlerin ileri sürülmesinde, pay sahibinin toplantıda hazır bulunup bulunmamasının ya da olumsuz oy kullanıp kullanmamasının bir önemi bulunmamaktadır. Ancak maddede sayılan dört usulsüzlükten birinin, genel kurul kararında etkili olduğunu ileri süren pay sahipleri iptal davası açabilecekleridir. Bu bağlamda kurumsal temsilci ilanı yapılmaması, çağırüyı usulsüz hale getirecektir. Bu durumda, TTK’nın 446/2. maddesine göre ise çağırının usulüne göre yapılmadığını ileri süren pay sahipleri, bu durumun genel kurul kararının alınmasında etkili olduğunu ispat edebilmeleri halinde,

⁴ Kendigelen, s. 329.

iptal davası açabilecektir. Burada aranan etki şartı, ağırlıklı olarak nisap yönünden etkileme olarak yorumlanmaktadır⁵. Ayrıca belirtmek gerekir ki, yukarıda bahsedilen Bakanlık Görüşü uygulamada kolaylık sağlasa da mahkemeler açısından bağlayıcı bir nitelik taşımamaktadır.

Son olarak belirtmek gerekir ki, TTK m. 428 uyarınca öngörülen temsilcilik kurumları, doktrinde özellikle borsaya kote olmuş anonim ortaklıkları ile payları çok sayıda ortağa dağılmış halka açık ortaklıklar için gerekli bulunmuş ve bu kurumun özellikle küçük anonim şirketlere ek maliyet getirmesi sebebiyle hüküm eleştiri konusu olmuştur⁶. Buna karşın, Sermaye Piyasası Kanununun halka açık anonim ortaklık genel kurullarına katılım ve oy haklarının kullanımına ilişkin 30. maddesinde açıkça, çağrı yoluyla vekâlet toplanmasına ve vekâleten oy kullanmaya ilişkin usul ve esasların Kurulca belirleneceği ifade ettikten sonra, TTK'nın 428. maddesinin bu Sermaye Piyasası Kanunu kapsamında uygulanmayacağı açıkça hükme bağlamıştır. Sermaye Piyasası Kanununun⁷ (SerPK) gerekçesi ise yapılan müdahalenin sebebinin açıklanamamaktadır⁸.

Fakat yukarıda da belirtildiği üzere, kurumsal temsilci kurumunun halka açık olamayan şirketler bakımından çeşitli sıkıntılar doğurması ve halka açık şirketler bakımından da yeni SPK ile birlikte uygulanamayacak olması, uygulamanın ihtiyaçlarına cevap vermeye yönelik ancak kanunun lafzına ve ruhuna aykırı yorum yapılmasına ve bu şekilde olması gereken hukuk düzenine kanun hükmünün adeta dolanılması yoluyla ulaşılmaya çalışılmasına neden olabilmektedir⁹.

Yukarıda yapılan tespit ve açıklamalar ışığında, TTK'nın 428. maddesi ile getirilen kurumsal temsilcilik kurumunun uygulamada önemli sıkıntılar yaratmakta olduğu ve şirketlerin gerçekleştirmiş oldukları genel kurulların TTK 428. Maddesinde belirtilen usullere uymaması halinde iptal edilme riski ile karşı karşıya oldukları açıkça ortadadır. Yapılacak yasal düzenlemeler ile bu belirsizlikler içeren, önemli uyuşmazlıklara yol açabilecek durumun ivedilikle giderilmesi gerektiği kanaatindeyiz.

⁵ Örnek için bkz. Ünal Tekinalp, **Sermaye Ortaklıklarının Yeni Hukuku**, 3. Bası, İstanbul 2013, s. 340, N. 15.05.

⁶ **Kendigelen**, s. 329.

⁷ 30.12.2012 tarih ve 28513 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanmış 6362 sayılı Kanun.

⁸ Bkz. SerPK Madde Gerekçesi, 30.

⁹ Dünya Gazetesi 14.03.2013 İstanbul Üni. Hukuk Fak. Yard. Doc. Dr. Ali Paşlı.

TTK m. 363 Uyarınca Yönetim Kurulu'na Üye Ataması*

Av. Fatih Işık

Giriş

1 Temmuz 2012 tarihinde yürürlüğe giren 6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu (“TTK”) m. 408 uyarınca, yönetim kurulu üyeleri genel kurul tarafından seçilir. Bu seçim, genel kurulun vazgeçilemez yetki ve görevlerindedir. Bununla beraber TTK m. 363, bu hükme bir istisna getirir ve yönetim kurulunun toplanarak kurula üye seçmesini mümkün kılar. Bu maddeye göre, yönetim kurulunun üyeliklerinden biri herhangi bir sebeple boşalırsa, yönetim kurulu, kanuni şartları haiz birini, geçici olarak yönetim kurulu üyeliğine seçip ilk genel kurulun onayına sunar. Bu yolla seçilen üye, onaya sunulduğu genel kurul toplantısına kadar görev yapar ve onaylanması hâlinde selefinin süresini tamamlar.

Ancak, TTK m. 363’ün uygulanması sırasında TTK m. 408’ün göz önünde bulundurulması gerekir. Şöyle ki, birden fazla yönetim kurulu üyeliğinin sırayla boşalması ve bu nedenle birden fazla yeni üyenin yönetim kurulu tarafından atanması yoluyla tüm yönetim kurulunun değiştirilmesi, genel kurulun yönetim kuruluna üye atamak yetkisinin devri olarak yorumlanabilir.

İki hükmün birlikte uygulanması, Gümrük ve Ticaret Bakanlığı İç Ticaret Genel Müdürlüğü’nün 22.10.2012 tarih ve 6799 sayılı yazısında (“Bakanlık Görüşü”)¹ incelenmiştir. Bu görüşten de hareketle, TTK m. 363 uyarınca yönetim kuruluna üye atama konusu incelenecek ve Bakanlık Görüşü değerlendirilecektir.

Bakanlık Görüşü

Bakanlık Görüşü’nde, TTK m. 363 ve TTK m. 408 ile ilgili olarak şu değerlendirmelere yer verilmektedir:

* Ocak 2013 tarihli Makale

¹ Anılan görüşe http://www.ito.org.tr/wps/portal/tescil-ilan-kurulus?WCM_GLOBAL_CON-TEXT=genelgeler linkinden ulaşılabilir. (Erişim tarihi: 25.01.2013)

“...aynı gün içinde farklı zamanlarda istifa etmek suretiyle ayrılan yönetim kurulu üyelerinin yerine yenisinin atanmasına ilişkin kararlar alındığı ve söz konusu kararlar tescil edilmeksizin atanan yönetim kurulu üyelerinin diğer yönetim kurulu üyelerinin atanmalarına ilişkin kararlara katıldıkları anlaşılmaktadır.

Bu itibarla, yönetim kurulu üyelerinin seçilmeleri genel kurulun devir ve terk edemeyeceği görev ve yetkileri arasında yer aldığından Kanununun 363 üncü maddesi doğrultusunda hareket etmek suretiyle yönetim kurulu üyelerinin tamamının değiştirilmesinin uygun olmayacağı, bu madde ile karar nisabının altında olmayacak sayıda üyeliğin boşalması halinde yeni üye ataması yapılabileceği ve atanan üyelerin ise tescil edilmelerini müteakip yeni kararlara iştirak edebilecekleri değerlendirilmektedir.”

Bakanlık Görüşü’nden anlaşıldığı kadarıyla, bir anonim şirkette aynı gün içinde birbirini takip eden farklı yönetim kurulu kararları alınmıştır. Bu kararların birinde TTK m. 363 uyarınca seçilen yönetim kurulu üyesi, genel kurul onayına sunulmadan ve üyeliği tescil edilmeden, bir diğer üye atama kararına katılmıştır.

Bu olayı değerlendiren Bakanlık Görüşü’nde iki sonuca ulaşılmıştır: (i) yönetim kurulu üyelerinin tamamının TTK m. 363 uyarınca değiştirilmesi TTK m. 408’in varlığı nedeniyle mümkün değildir; (ii) TTK m. 363 uyarınca atanan üyeler, ancak tescil edilmelerini takiben yeni kararlara katılabilirler. Ancak bu noktada, Bakanlık Görüşü’nün “yeni kararlar” tabiriyle üye atamaya ilişkin yeni kararları mı, yoksa yönetim kurulu tarafından alınacak tüm kararları mı kastettiği açık değildir.

TTK m. 408’in TTK m. 363 uyarınca etkisiz bırakılmasını engelleyen görüşün yerinde olduğu savunulabilir. Bununla birlikte, yönetim kurulu üyelerinin faaliyete başlayabilmek ve TTK m. 363 uygulamasına katılmak için tescil edilmesini arayan görüşün kabul edilebilirliği tartışmaya açıktır.

Yönetim Kurulu Üyelerinin Faaliyete Başlaması ve Tescilin Hukuki Niteliği

TTK m. 408 uyarınca genel kurul tarafından seçilen yönetim kurulu üyesi, üyeliği kabul etmekle birlikte yönetim kurulu üyeliğini kazanır.

Dolayısıyla, üye olarak atanan kişinin göreve başlayabilmesi için tescil ve ilan edilmesi şart değildir. Bununla birlikte yönetim kurulu üyeleri TTK m. 354/1(g) uyarınca sicile tescil ve ilan edilir. Ancak bu tescil kurucu değil (tescil, yönetim kurulu üye atamasının geçerliğini etkilemez), açıklayıcıdır². Tescil ve ilanın buradaki işlevi üçüncü kişilerin bilgilenmesini sağlamaktır³.

Her ne kadar tescilin kurucu olmadığı kabul edilse dahi, ticaret sicilinde tescil ve ilan edilen hususlarda, örneğin şirketi temsil ve ilzam edecek kişiler, meydana gelen değişikliklerin de tescil ve ilan edilmesi gerekir. Ancak bu durum dahi, üçüncü kişilerle yapılacak işlemlere yöneliktir. Zira yönetim kurulu üyeliğinde meydana gelen değişikliği tescil ve ilan ettirmeyen şirket adına eski yönetim kurulu üyelerinin yapacağı işlemlerden şirket sorumlu olacaktır; meğer ki üçüncü kişinin müspet vukfu ispatlansın.

Buna rağmen, yukarıda anılan Bakanlık Görüşü, TTK m. 363 uyarınca atanan yönetim kurulu üyelerinin, yapılacak yeni üye atamalarına katılabilmek için tescil edilmesi gerektiğini belirtir ve tescile kurucu bir işlev yükler. Bu tutumun kanun ve doktrin ile uyumlu olmadığı söylenebilir.

Bu durumda ortaya çıkan bir diğer sorun, TTK m. 363 uyarınca atanan ve genel kurul tarafından onaylanan, ancak ilgili genel kurul kararı henüz tescil edilmeyen bir yönetim kurulu üyesinin, TTK m. 363 uyarınca yapılacak yeni üye atamalarına ilişkin kararlara katılıp katılamayacağıdır. Genel kurul tarafından onaylanan bir üyenin, tıpkı genel kurul tarafından atanan üye gibi değerlendirilmesi gerekir. Bakanlık Görüşü bu konuda açık değil ise de, bu durumda dahi tescilin varlığını araması, kendi görüşü açısından tutarlı olacaktır.

² **Poroy, Reha/Tekinalp, Ünal/Çamoğlu, Ersin;** Ortaklıklar ve Kooperatif Hukuku, İstanbul 2005, no. 557; **Pulaşlı, Hasan,** Şirketler Hukuku Şerhi, Ankara 2011, s. 898; **Akdağ Güney, Necla;** Anonim Şirket Yönetim Kurulu, İstanbul 2012, s. 15.

³ Bununla birlikte, TTK m. 359, tüzel kişi yönetim kurulu üyesi ile birlikte temsilcisinin sicile tescilini zorunlu kılar. Bu madde uyarınca gerçekleşecek tescilin niteliği doktrinde tartışmalıdır. Madde metninde bu konuda bir açıklık bulunmasa dahi maddenin gerekçesi buradaki tescilin kurucu olduğunu ifade eder. Gerekçeden hareket eden bir görüşe göre, TTK m. 359 uyarınca gerçekleşecek tescil kurucudur. Bkz. **Pulaşlı,** s. 898; **Kırca, İsmail;** Anonim Şirketlerde Tüzel Kişilerin Yönetim Kurulu Üyeliği, Batider 2012/2, s. 53. Diğer bir görüşe göre ise, tescilin kurucu olabilmesi için maddenin bu kurucu niteliği açıkça öngörmesi gerekir ve maddede açıkça öngörülmemesi nedeniyle tüzel kişi temsilcisinin sicile tescilinin kurucu olduğunu kabul etmek mümkün değildir. Bkz. **Akdağ Güney,** s. 17.

Sonuç

Görüldüğü üzere, yönetim kurulunun TTK m. 363 uyarınca yapılacak üye atamalarına katılabilmesi için tescilin zorunlu tutulması kanun ve doktrin görüşleri ile uyumlu değildir. Bununla birlikte, TTK m. 363 hükmünün, genel kurulun yönetim kurulu üyelerini seçme yetkisini bertaraf edecek şekilde kullanılmaması gerekir.

Anonim Şirketlerde Temsil Yetkisi*

Av. Özgür Kocabaşoğlu

Giriş

6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu¹ (“TTK”), anonim şirketleri yönetim kurulunun idare ve temsil edeceği kuralını korur. TTK, temsil yetkisinin nasıl kullanılacağını, temsile yetkili kişilerin tescil ve ilanını, temsil yetkisinin devrini ve sınırlarını düzenler. Bu ayki hukuk postası makalesi, yetkinin devri başta olmak üzere, anonim şirketlerde temsil yetkisini kısaca ele alacaktır.

Genel Olarak

Temsil Yetkisinin Kullanımı

Anonim şirketin dış ilişkilerde temsili kural olarak yönetim kuruluna aittir. Anonim şirket tacirdir ve TTK m. 39/1 uyarınca tacirler ticari işletmeleri ile ilgili işlemleri ticari unvanları ile yapmak ve imzalarını unvanın altına atmak zorundadır. Anonim şirketin “imzası” temsilcilerinin imzasıdır. Temsil yetkisi, anonim şirketin ticari unvanı altına imzaya yetkili kişilerin imzalarını atması yoluyla kullanılır. Bu kural TTK m. 372/2’de de tekrarlanmıştır.

Kural olarak şirket adına imza yetkisi olan temsilcilerden ikisinin müşterek imzası (çift imza) aranır. Ancak TTK m. 370 bu kurala iki istisna getirmiştir. İlk istisna, şirketin esas sözleşmesinin çift imzadan farklı bir kural öngörmesidir. İkinci istisna ise yönetim kurulunun tek üyeden oluşmasıdır.

Şirket unvanı altına atacakları imzaları ile şirketi temsil edecek imza yetkililerini yönetim kurulu atar. Aynı şekilde yönetim kurulu imza yetkililerinin şirketi tek imzaları ile mi yoksa birlikte mi temsile yetkili olduklarını da belirler. TTK m. 373, yönetim kurulunun, temsile yetkili kişileri ve temsil şeklini tescil ve ilan ettirmesini arar.

* *Aralık 2013 tarihli Makale*

¹ RG, 14 Şubat 2011, S. 27846.

Temsil Yetkisinin Sınırları

Kanunda belirtilen istisnalar haricinde kural olarak imza yetkililerinin şirketi temsil yetkisi sınırlandırılmaz. Böylelikle şirket ile işlem yapacak üçüncü kişilerin korunması amaçlanır. Kanunda belirlenen istisnaları aşacak şekilde temsil yetkisinin sınırlandırılması, bu sınırlandırma ticaret sicilinde tescil ve ilan ettirilse dahi, şirketle işlem yapan iyi niyetli kişileri bağlamaz. Bu sınırlamalar ancak temsil yetkisine getirilen sınırlamayı bilen kişiler bakımından etki doğurur.

TTK, mülga kanunda da olduğu gibi, temsil yetkisinin sınırlandırılmaması ilkesine iki istisna getirir. Buna göre imza yetkililerinin temsil yetkisi sadece şirketin merkezi veya şubenin iş alanları ile veya çift imza kuralı getirilerek sınırlandırılabilir. Örneğin, imza yetkilileri A ve B grubu yetkililer olarak ikiye ayrılabilir ve farklı gruplardan iki imza yetkilisinin müşterek imzası aranabilir.

Mülga kanundan farklı olarak TTK, anonim şirketin amaç ve işletme konusu dışında kalan işlemlerin de şirketi bağlayacağını öngörür. Buna göre, şirketle işlem yapan üçüncü kişilerin, söz konusu işlemin şirketin işletme konusu dışında bulunduğunu bildiği veya bilebilecek durumda olduğu ispat edilmedikçe faaliyet konusu harici işlemler de şirketi bağlar. Dolayısıyla, şirketin işletme konusu dışında kalan işlemlerin yok hükmünde olmasına sebep olan *ultra vires* ilkesi terkedilmiştir.

Esas sözleşme veya genel kurul kararlarına aykırı işlemler bakımından da benzer bir durum bulunmaktadır. Buna göre, iyi niyetli üçüncü kişiler, esas sözleşme veya genel kurul kararına aykırı bir işlem olsa dahi, bu işlem ile ilgili olarak şirkete başvurabilir.

Temsil Yetkisinin Devri

Genel Olarak

TTK, yönetim kurulunun gerek yönetim gerekse temsil yetkisini devretmesine imkân tanır. Dolayısıyla TTK ile icracı olmayan (*non-executive*) yönetim kurulunun önü açılmıştır.

Yönetim yetkisinin devrine ilişkin TTK m. 367, yetki devrinin yapılabilmesi için hem esas sözleşmede devre izin veren bir hüküm hem de

iç yönergenin bulunmasını arar. Her ne kadar temsil yetkisinin devrine ilişkin m. 370/2 bu koşulları aramasa da doktrinde bu iki hükmün beraber değerlendirilmesi gerektiği ileri sürülmektedir².

Yönetimin devrinden farklı olarak, temsil yetkisi tamamen yönetim kurulu üyesi olmayan üçüncü kişi müdürlere bırakılamaz. TTK m. 370/2 uyarınca en az bir üyenin temsil yetkisini haiz olması şarttır. Doktrinde bu üyeye herhangi bir sınırlama, örneğin başka bir müdürle beraber hareket şartı, getirilmemesi gerektiği savunulmaktadır. Hatta yönetim kurulunun tek kişiden oluştuğu şirketlerde m. 370/2'ye aykırı bir devir halinde dahi yönetim kurulunun işin doğası gereği temsil yetkisini haiz olduğu ileri sürülür³.

Tevkil ve Azil Yetkisinin Devri Sorunu

Temsil yetkisinin devri konusunda yönetim kurulunun devredilemez ve vazgeçilemez görev ve yetkileri de önem taşır. TTK m. 375/1(d)'de “müdürlerin ve aynı işleve sahip kişiler ile imza yetkisini haiz bulunanların atanmaları ve görevden alınmaları” yönetim kurulunun vazgeçilmez ve devredilmez yetkileri arasında sayılmıştır.

TTK m. 373 ile getirilen imza yetkililerinin tescil ve ilanı yükümlülüğü ile imza yetkililerini atama ve azlin vazgeçilemez ve devredilemez bir yetki olarak sayılması birlikte değerlendirildiğinde ortaya şu sonuç çıkabilir: Kanun koyucu şirketi imzaları ile temsile yetkili kişilerin tümünün tek elden atanmasını ve bu kişilerin ilan edilerek aleniyet sağlanmasını amaçlamış olabilir.

TTK m. 375'in gerekçesi incelendiğinde, bu vazgeçilmez ve devredilemez yetkilerin yetki devri ile murahhaslara veya üçüncü kişilere dahi delege edilemeyeceği sonucuna ulaşılır. TTK'nın bu hükmü lafzen yalnızca üst düzey temsile yetkili kişilerin değil, müdür ve aynı işleve sahip tüm kişiler ile tüm imza yetkililerinin atanma ve azlini kapsar.

Yönetim kurulu hâlihazırda uygulamada üst düzey imza yetkilerini

² **Prof. Dr. Ünal Tekinalp**, Yeni Anonim ve Limited Ortaklıklar Hukuku ile Tek Kişi Ortaklığının Esasları, Gözden Geçirilmiş ve Genişletilmiş 2. Bası, İstanbul 2011, s. 141 N. 12-75.

³ **Kırca/Şehirli Çelik/Manavgat**, Anonim Şirketler Hukuku, Cilt 1 Temel Kavram ve İlkeler, Kuruluş Yönetim Kurulu, Ankara 2013, s. 628, 629.

imza sirküleri ile düzenler. Ancak imza yetkililerinin tamamını atama ve görevden alma yetkisinin devredilememesi uygulamada önemli sorunlara yol açmaktadır. Öncelikle, şirket adına imza atmaya yetkili tüm kişilerin (örneğin bankalarda her bir şubedeki imza yetkililerinin) tek tek atanması ve azli için yönetim kurulu kararının aranması çok ciddi bir iş yükü artışına sebep olur. Bunun yanı sıra, özellikle çok uluslu şirketlerde olmak üzere, yönetim kurulu üyelerinin her an karar alamayacak olduğu da göz önünde bulundurulduğunda her bir imza yetkilisi için yönetim kurulu kararı aranması önemli bir zorluk oluşturur. Bu nedenle “*müdürler ve aynı işleve sahip kişiler ile imza yetkisini haiz bulunanlar*” ifadesinin kapsamını belirlemek çok önemlidir.

İmza yetkisini haiz bulunanların kapsamı doktrinde tartışmalıdır. Bir görüşe göre ticari vekiller ve ticari mümessiller bu kapsamdadır⁴. Bir görüş, tüm imza yetkililerinin bu kapsama girdiğini, ancak bu ifadenin dar yorumlanarak, iç ilişkide kalan imzalar ile elektrik, su, doğalgaz aboneliğine ilişkin belgeleri imzalamaya yetkili kişilerin bu kapsamda değerlendirilmemesi gerektiğini savunur⁵. Başka bir görüşe göre ise amaca uygun yorum yapılmalı ve gerekçe dikkate alınmaksızın bu maddenin yalnızca üst düzey yönetimi kapsadığı kabul edilmelidir⁶.

Uygulamada yaşanacak sıkıntı ve pragmatik davranma ihtiyacı dikkate alınarak, bu hüküm katı yorumlanmayabilir. Nitekim İsviçre Borçlar Kanunu'nun 716a/4 maddesi yönetim kurulunun devredilemez yetkileri arasında yönetim ve temsil yetkisinin devrini de saymıştır. İsviçre Federal Mahkemesi bazı kararlarında bu hükmün yalnızca üst düzey yöneticileri kapsadığı ifade eder. Türk hukukunda da doktrin ve içtihat; bu hükmün yalnızca üst düzey yöneticiler bakımından uygulanması gerektiğine karar verebilir. Benzer şekilde, bu hükmün yalnızca sürekli olarak imza yetkisi verilen kişiler bakımından uygulanması gerektiği de savunulabilir. Böylelikle, bir işi yapmaya yetkili kılınmış imza yetkilileri, ticari mümessiller ve vekillerin bizzat yönetim kurulu tarafından atanacağı; ancak bu kişilerin geçici olarak üçüncü kişilere yetki verebileceği ileri sürülebilir. Bu

⁴ **Prof. Dr. Hasan Pulaşlı**, 6102 Sayılı Türk Ticaret Kanununa Göre Şirketler Hukuku Şerhi, Cilt I, Ankara 2001, s. 958, par. 251.

⁵ **Tekinalp**, s. 130, par. 12-45.

⁶ **Doç. Dr. Necla Akdağ Güney**, Anonim Şirket Yönetim Kurulu, İstanbul 2012, s. 91.

yorumun benimsenmesi halinde yönetim kurulunun yetki verdiği kişiler sadece belirli işler için üçüncü kişilere vekâlet verebilir.

Sonuç

Anonim şirketleri temsil yetkisi yönetim kuruluna aittir. Yönetim kurulu temsile yetkili kişileri tescil ve ilan eder, temsil şeklini belirler ve dilerse temsil yetkisini devredebilir. Ancak her durumda en az bir yönetim kurulu üyesinin temsil yetkisinin olması zorunludur.

TTK *ultra vires* ilkesini terk etmiştir. Buna göre artık, şirketin işletme konusu dâhilinde olmasa dahi kural olarak imza yetkililerinin yaptığı tüm işlemler şirketi bağlar.

İmza yetkililerinin atanması ve azli yönetim kurulunun vazgeçilemez ve devredilemez yetkilerindedir. Ancak bu zorunluluk değerlendirilirken imza yetkililerinin tamamının kapsam dâhilinde olup olmadığı çok önemlidir. Üst düzey imza yetkilileri haricinde, belirli işler için imzaya yetkili kişilerin tamamının yönetim kurulunca atanmasının zorunlu olup olmadığı tartışmalıdır. Doktrin ve içtihat ile şekillenecek bu yükümlülük, pratik sebeplerden ötürü dar yorumlanabilir.

6102 sayılı TTK uyarınca Anonim Şirketlerin Bağımsız Denetimi*

Av. Revan Sunol

Giriş

Bilindiği üzere 6762 sayılı eski Türk Ticaret Kanunu zamanında anonim şirketler bünyesinde bir organ olarak denetçi seçildiği ve şirketin bu şekilde “iç denetime” tabi olduğu sistem geçerliydi. Bu çerçevede her sene yapılan şirket olağan genel kurulunda iç denetçinin raporu da Gümrük ve Ticaret Bakanlığı (“Bakanlık”) temsilcisi ile şirket pay sahiplerinin incelemesine sunulan genel kurul evraklarından biri idi. 6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu’nun (“TTK”) yürürlüğe girmesiyle birlikte¹, Bakanlık tarafından belirlenecek belli nitelikleri haiz olan anonim şirketlerin bağımsız kurum ve kuruluşlar tarafından denetlenmesini öngören bir sistem kabul edilmiştir.

Nitekim TTK m. 397 (4) “398 nci madde kapsamında denetime tabi olacak şirketler Bakanlar Kurulunca belirlenir” demek suretiyle, tüm anonim şirketlerin bağımsız denetime tâbi olmayacağını altını çizmiştir.

Bakanlar Kurulu, TTK’nın yürürlüğe girmesini müteakip, Bağımsız Denetime Tabi Olacak Şirketlerin Belirlenmesine Dair Karar’ı (“Karar”) çıkartmıştır².

Karar uyarınca, bağımsız denetime tabi olacak şirketler; tek başına veya bağlı ortaklıkları ve iştirakleriyle birlikte aşağıdaki üç ölçütten en az ikisini sağlayan şirketler ile Kararın ekindeki listede sıralanan ve özellikle finans sektörü ile ilişkili anonim şirketlerdir:

- a) Aktif toplamı yüz elli milyon ve üstü Türk Lirası.
- b) Yıllık net satış hasılatı iki yüz milyon ve üstü Türk Lirası.

* *Nisan 2013 tarihli Makale*

¹ 6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu 14.02.2011 tarih ve 27846 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanmıştır.

² Bağımsız Denetime Tabi Olacak Şirketlerin Belirlenmesine Dair Karar 23.01.2013 tarih ve 28537 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanmıştır.

c) Çalışan sayısı beş yüz ve üstü.

Karar'ın 4. maddesi uyarınca, şirketler, bu üç ölçütten en az ikisinin sınırlarını art arda iki hesap döneminde aşmaları durumunda sonraki hesap döneminden itibaren bağımsız denetime tabi olur.

Bağımsız denetime tabi şirketler, söz konusu ölçütlerden en az ikisine ait sınırların art arda iki hesap döneminde altında kalmaları ya da bir hesap döneminde söz konusu ölçütlerden en az ikisinin sınırlarının yüzde yirmi veya daha fazla altında kalmaları durumunda, sonraki hesap döneminden itibaren bağımsız denetim kapsamından çıkarılır.

Denetime tâbi anonim şirketlerde denetimin hangi esaslara dayalı olarak yapılacağı ise Bağımsız Denetim Yönetmeliği'nce³ (“Denetim Yönetmeliği”) belirlenir.

Bununla beraber, denetime ilişkin düzenlemeler, Anonim Şirketlerin Genel Kurul Toplantılarının Usul ve Esasları ile bu Toplantılarda Bulunacak Gümrük ve Ticaret Bakanlığı Temsilcileri Hakkında Yönetmelik'te⁴ (“GK Yönetmeliği”) de bulunur. GK Yönetmeliği uyarınca, denetime tabi olan şirketlerin genel kurul toplantılarına denetçinin de katılımı aranır.

Denetimin nasıl yapılacağı ise, Kamu Gözetimi, Muhasebe ve Denetim Standartları Kurumunun Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararname'de⁵ (“Kararname”) düzenlenir.

Denetçi

Denetçi, bağımsız denetim yapmak üzere yeminli mali müşavir veya serbest muhasebeci mali müşavir unvanını taşıyan ve Kamu Gözetimi, Muhasebe ve Denetim Standartları Kurumunca yetkilendirilen kişiler ve/veya ortakları bu kişilerden oluşan sermaye şirketi olabilir.

³ Bağımsız Denetim Yönetmeliği 26.12.2012 tarih ve 28509 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanmıştır.

⁴ Anonim Şirketlerin Genel Kurul Toplantılarının Usul ve Esasları ile bu Toplantılarda Bulunacak Gümrük ve Ticaret Bakanlığı Temsilcileri Hakkında Yönetmelik 28.11.2012 tarih ve 28481 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanmıştır.

⁵ Kamu Gözetimi, Muhasebe ve Denetim Standartları Kurumunun Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararname 02.11.2011 tarih ve 28103 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanmıştır.

Denetçinin, kural olarak, TTK'nın Geçici 6 (2) maddesi uyarınca 31.03.2013 tarihine kadar şirket genel kurulu tarafından seçilmesi gerekir. Seçim tarihinde veya en geç 31.03.2013'te iç denetçilerin görevleri kendiliğinden sona erecektir.

TTK 399/1 uyarınca, seçimden sonra, yönetim kurulu, gecikmeksizin denetleme görevini hangi denetçiye verdiğini Ticaret Sicili'ne tescil ettirir ve bu durumu ayrıca Türkiye Ticaret Sicili Gazetesi'nde ve şirketin internet sitesinde yayımlar.

Denetçi, denetleme yaptığı şirkete, vergi danışmanlığı ve vergi denetimi dışında, danışmanlık veya hizmet veremez, bunu bir yavru şirketi aracılığıyla da yapamaz.

Denetçiden denetleme görevi, sadece başka bir denetçi atanmışsa geri alınabilir. Bunun haricinde, denetçi görevinden ancak mahkeme kararıyla alınabilir.

Bununla beraber, yeminli mali müşavir, serbest muhasebeci mali müşavir ve/veya sermaye şirketi ve bunların ortaklarından biri ve bunların ortaklarının yanında çalışan veya bu cümlede anılan kişilerin mesleği birlikte yaptıkları kişi veya kişilerin denetlenecek şirkette pay sahibi, yönetici veya çalışan olması; denetlenecek şirket ile bağlantısı olan bir tüzel kişinin yöneticisi, pay sahibi veya kanuni temsilci veya yöneticisi ile üçüncü dereceye kadar kan bağı olması; denetlenecek şirketin defterlerinin veya finansal tablolarının tutulmasında görev almış olması ve bunlar gibi Denetim Yönetmeliği uyarınca belirlenen ve denetçinin görevini bağımsız şekilde yerine getirmesinin önünde engel oluşturabilecek olan kimi nitelikleri taşıması halinde veya bu gibi bir denetçinin nezdinde çalışıyorsa denetçi olması yasaklanmıştır.

Aynı şekilde, on yıl içinde aynı şirket için toplam yedi yıl denetçi olarak seçilen denetçi üç yıl geçmedikçe denetçi olarak yeniden seçilemez. Bununla beraber, önceden ilgili mevzuatları uyarınca seçilmiş bağımsız denetim kuruluşlarının denetimde geçen süreleri bu sürenin hesaplanmasında dikkate alınır. Kanaatimizce, ihtiyari olarak seçilen denetim kuruluşlarının denetimde geçen süreler de bu sürenin hesaplanmasına dahil edilebilir.

Denetim Sözleşmesi

Denetim kuruluşu veya denetçi ile şirket arasında yazılı olarak düzenlenen denetim sözleşmesinin Denetim Yönetmeliği ile asgari olarak belirlenen bazı hususları içermesi zorunludur. Bunlara örnek olarak sözleşmenin dayanağını teşkil eden genel kurul kararı, denetimin amacı, kapsamı ve dönemi ile varsa özel nedenleri, denetim konusu ve kıstası, tarafların sorumlulukları, denetim ücreti, denetimin başlangıç ve bitiş tarihleri ile raporun teslim tarihi, mesleki sorumluluk sigortası yapılacağına ilişkin hüküm verilebilir.

Sözleşmede, denetim hizmeti dışında başka bir hizmet yapılması öngörülemez; denetim ücretinin ödenmesi denetim hizmeti dışında başka bir şarta bağlanamaz.

Denetim sözleşmesi, TTK uyarınca denetim kuruluşu veya denetçinin seçildiği hesap dönemi için yapılır.

Denetimin Kapsamı

Bağımsız denetim kapsamında şirketlerin finansal tabloları ile yönetim kurulunun yıllık faaliyet raporu içinde yer alan finansal bilgilerin, finansal tablolar ile tutarlı olup olmadığı ve gerçeği yansıtır yansıtmadığı denetlenir.

Finansal tablolar ile yönetim kurulu faaliyet raporunun denetimden geçip geçmediği ve denetimden geçti ise denetçinin görüşü finansal tablo ile faaliyet raporunun başlığında belirtilmelidir.

Finansal tabloların denetimi, Uluslararası Denetim Standartları ile uyumlu olarak, Türkiye Denetim Standartları'na göre denetlenir

Denetime tabi olduğu hâlde, denetletirilmemiş finansal tablolar ile yönetim kurulunun yıllık faaliyet raporu, düzenlenmemiş hükmündedir.

Şirketin finansal tabloları ile yönetim kurulunun yıllık faaliyet raporu, denetleme raporunun sunulmasından sonra değiştirilmişse ve değişiklik denetleme raporlarını etkileyebilecek nitelikteyse, finansal tablolar ile yönetim kurulunun yıllık faaliyet raporu yeniden denetlenir. Yeniden denetleme ve sonucu, raporda ayrıca açıklanır.

Şirket ile denetçi arasında rapora ilişkin bir anlaşmazlık varsa, bu anlaşmazlık, yönetim kurulu veya denetçinin istemi üzerine, şirketin merkezinin bulunduğu yerdeki asliye ticaret mahkemesi tarafından çözülür.

Sonuç

Bağımsız denetim sistemi ile anonim şirket hesaplarında şeffaflık ve Uluslararası Muhasebe Standartları ile uyumlu şekilde denetim yapılmasının sağlanması amaçlanmıştır.

Tüm şirketlerin kapsamdan çıkarılarak sadece belli niteliklere sahip ve belli bir büyüklüğün üzerindeki anonim şirketlerin bağımsız denetime tabi olması ile sistemin işlerliği de arttırılmıştır.

Bu doğrultuda, bağımsız denetime tabi olan anonim şirketlerinin iç denetçilerinin görevi 31.03.2013 tarihinde kendiliğinden sona ermiş bulunur ve bu tarih itibarıyla bağımsız denetçi seçmeleri gerekir.

Bağımsız denetçi şirket genel kurulunca seçilir (TTK m. 399/1, m. 408/2) ve yukarıda da anlatıldığı üzere bağımsız denetim sözleşmesinin imzalanması ile atanır.

İç Denetçilerin Çalışma Usul ve Esasları Hakkında Yönetmelikte Değişiklik Yapılmasına dair Yönetmelik *

Av. Naciye Yılmaz

12.07.2006 tarih ve 26226 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanarak yürürlüğe giren İç Denetçilerin Çalışma Usul ve Esaslarına dair Yönetmelikte (“Yönetmelik”), 07.02.2013 tarih ve 28552 sayılı İç Denetçilerin Çalışma Usul ve Esasları Hakkında Yönetmelikte Değişiklik Yapılmasına dair Yönetmelik (“Değişiklik Yönetmeliği”) ile değişiklik yapıldı. İlgili Yönetmelikte yapılan esaslı değişiklikler aşağıda ele alınmaktadır.

Amaç ve Kapsam

Yönetmeliğin amacı kamu idarelerine atanacak iç denetçilerin niteliklerini, çalışma usul ve esaslarını ve ilgili iç denetçilere dair diğer hususları belirlemek olarak düzenlenir. Yönetmeliğin kapsamı, 5018 sayılı Kamu Malî Yönetimi ve Kontrol Kanununa ekli (I), (II) ve (IV) sayılı cetvellerde yer alan idareler, Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurumu, Tasarruf Mevduatı Sigorta Fonu ile mahallî idarelerin iç denetim faaliyetleri ve iç denetçileri olarak belirlenmişti. Değişiklik Yönetmeliği ile “Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurumu” ve “Tasarruf Mevduatı Sigorta Fonu” ibareleri yürürlükten kaldırılarak kapsam daraltıldı.

İç Denetim Faaliyeti

Yönetmeliğin 5. Maddesi uyarınca, iç denetim faaliyeti “*kamu idarelerinin faaliyetlerinin amaç ve politikalara, kalkınma planına, programlara, stratejik planlara, performans programlarına ve mevzuata uygun olarak planlanmasını ve yürütülmesini; kaynakların etkili, ekonomik ve verimli kullanılmasını; bilgilerin güvenilirliğini, bütünlüğünü ve zamanında elde edilebilirliğini sağlamayı*” amaçlar.

Yönetmeliğin 6. maddesinde iç denetim faaliyetinin kapsamı belirtilir. Buna göre, kamu idarelerinin işlemleri, risk esaslı denetim plan ve programları kapsamında sistematik olarak iç denetime tabi tutulur.

* Şubat 2013 tarihli Makale

Yönetmelik uyarınca kamu idarelerinde yapılacak denetim çeşitli denetim uygulamalarından oluşur. Bunlar; uygunluk denetimi, performans denetimi, mali denetim, bilgi teknolojisi denetimi ve sistem denetimidir.

Değişiklik Yönetmeliği ile, Yönetmeliğin 9. maddesinde değişiklik yapılmıştır. Bu kapsamda, yalnızca iç denetçiler değil, iç denetim birim başkanı da denetim standartları ve etik kurallara uymakla yükümlüdür.

Üst Yöneticinin Sorumluluğu

İç denetim sürecinde üst yöneticinin sorumluluğu Yönetmelikte detaylı şekilde belirlenir. Üst yönetici, örneğin, iç denetçilerin görevlerini bağımsız bir şekilde yerine getirmeleri için gerekli önlemleri almakla yükümlüdür. Değişiklik Yönetmeliği ile Yönetmeliğin d, f ve g bentlerinde değişiklik yapılmıştır. Üst yönetici (d) iç kontrol sisteminin değerlendirilmesi sürecine yönelik olarak gerçekleştirilen iç denetim faaliyetleri sonrası elde edilen bilgiler ve tavsiyeler doğrultusunda, sistemin aksayan yönlerinin giderilmesine ve kaynakların etkili, ekonomik ve verimli kullanılmasına yönelik tedbirleri alır; (f) iç denetim raporları ile bunlar üzerine yapılan işlemleri İç Denetim Koordinasyon Kurulu'na gönderir; (g) iç denetim faaliyetinin kalitesini gözetir ve dış değerlendirme sonuçlarına ilişkin düzeltici önlemlerin alınmasını sağlar.

İç Denetçilerin Görev, Yetki ve Sorumlulukları

Yönetmeliğin 13 ve devamı maddelerinde iç denetçinin görevleri sayılmaktadır. Bunlar arasında kamu idarelerinin yönetim ve kontrol yapılarını değerlendirmek, kaynakların etkili kullanılması için inceleme yapmak ve öneriler sunmak, harcamalar akabinde yasal uygunluk denetimi yapmak gibi görevler yer alır. Değişiklik Yönetmeliği iç denetim birimi başkanının görev ve yetkilerinin çerçevesini de çizmiştir. Buna göre iç denetim birimi başkanı örneğin, iç denetim birimini denetim raporlama ve standartlarına uygun olarak yönetir, iç denetim raporlarının standartlara uygunluğunu kontrol eder, denetim sonuçlarını izler, dış değerlendirme sonuçlarına dair düzeltici önlemler alır.

Buna ek olarak, Yönetmeliğin 14. maddesi tümüyle değişerek “denetim gözetimi faaliyeti” başlığı altında düzenlenmiştir.

İç Denetçilerin Bağımsızlığı, Tarafsızlığı ve Güvencesi

Yerine getirdikleri görev itibariyle iç denetçilerin bağımsız ve tarafsız olması önem arz eder. Bu nedenle Yönetmelikte söz konusu bağımsızlık ve tarafsızlık ele alınarak iç denetçilerin güvencesi ortaya konulur.

İç denetçiler görevlerini yerine getirirken bağımsız ve tarafsız davranırlar ve kendilerine Yönetmelik ve ilgili yönergelerde yer alan görevler dışında hiçbir görev verilemez ve yaptırılamaz.

Bu kapsamda, Değişiklik Yönetmeliği ile iç denetçilerin bağımsızlığı, tarafsızlığı ve güvencesini düzenleyen Beşinci Bölüm'e esaslı bir değişiklik getirilmemiştir.

İç Denetimin Planlanması, Yürütülmesi ve Raporlanması

Yönetmelik uyarınca, İç Denetim Koordinasyon Kurulu'nun hazırladığı iç denetim stratejik planı da dikkate alınarak üç yıllık dönemler için iç denetim planı hazırlanır. Buna ek olarak, bir yıllık dönemi geçmemek üzere bir iç denetim programı düzenlenir.

Değişiklik Yönetmeliği ile raporların sunulmasına dair 44. madde tüümüyle değiştirilmiştir.

Sonuç

Yönetmelikte yapılan değişikliklerle Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurumu ve Tasarruf Mevduatı Sigorta Fonu Yönetmelik kapsamından çıkarılmış, Yönetmeliğin çeşitli maddeleri detaylandırılmış, görev ve yetkiler kapsamında belirlemeler yapılmıştır. Buna ek olarak, tanımlar kapsamında eklemelerde bulunularak Yönetmelikte geçen terimlerde anlaşılabilirlik kolaylaştırılmıştır.

Türk Ticaret Kanunu Uyarınca Sermaye Şirketlerinin İnternet Sitesi Kurma Yükümlülüğü *

Av. Revan Sunol

6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu (“TTK”) ile getirilen yeniliklerin bir parçası olarak şirketlerde şeffaflığı sağlayan düzenlemeler artırılmıştır. TTK m. 1524 ile denetime tabi olan sermaye şirketlerine bir internet sitesi açarak mevzuat ile belirlenen şirkete özgü bir takım ilanların bu internet sitesinde yapılmasını sağlama yükümlülüğü getirilmiştir. Söz konusu yükümlülük, 31.05.2013 tarihli ve 28663 sayılı Resmi Gazete’de yayınlanan Sermaye Şirketlerinin Açacakları İnternet Sitelerine Dair Yönetmelik (“Yönetmelik”) ile düzenlenmiştir.

İnternet Sitesi Kurma Yükümlülüğü Olan Şirketler

Yönetmelik kapsamına giren şirketler, TTK m. 1524. ile Yönetmelik m. 2 uyarınca TTK’nın denetime ilişkin 397. maddesine göre belirlenir. Buna göre, 23.01.2013 tarihli ve 28537 sayılı Resmi Gazete’de yayınlanan Bağımsız Denetime Tabi Olacak Şirketlerin Belirlenmesine dair Karar (“Karar”) kapsamında bağımsız denetime tabi olan şirketler, aynı zamanda internet sitesi açarak Yönetmelik ile belirlenen ilanları da bu internet sitesinde yapma yükümlülüğünü haizdir. Bunlar, tek başına veya bağlı ortaklıkları ve iştirakleriyle birlikte aktif toplamı 150 milyon TL ve üzeri, yıllık net satış hasılatı 200 milyon TL ve üzeri ve çalışan sayısı 500 çalışan ve üzeri olan şirketler ile Karar ekinde belirtilen ve finansman şirketleri, varlık yönetim şirketleri, derecelendirme kuruluşları gibi özellikle finans alanında faaliyet gösteren şirketlerdir.

İnternet Sitesi Kurma Yükümlülüğü

Yönetmeliğin yürürlüğe girdiği tarihten sonra kurulan şirketlerin, ticaret siciline tescil tarihinden itibaren üç ay, Yönetmeliğin yürürlüğe girdiği tarihten önce kurulmuş, şirketlerin ise 01.07.2013 tarihinden itibaren üç ay içinde, yani 01.10.2013 tarihine kadar internet sitesi açmaları gerekir. Yönetmeliğin yürürlüğe girmesinden sonra kapsama dâhil olan şirketlerin ise, kapsama dahil olmalarından itibaren üç ay içinde internet

* *Haziran 2013 tarihli Makale*

sitesi açmaları gerekir. Şirket, internet sitesinin bir kısmını kanunen yapılması gereken ilanlara ayrılır.

İnternet sitesinde yayımlanacak hususlar, mevzuatta belli bir süre belirtilmiş ise bu süre içinde, belirtilmemiş ise yayımlanması gereken hususu doğuran işlem veya olgunun gerçekleştiği tarihten, bunun tescil veya ilana bağlandığı durumlarda ise tescil veya ilanın yapıldığı tarihten itibaren en geç beş gün içinde siteye konulmalıdır. Şirketin kuruluşundan internet sitesi açılmadan önce var olan ve yayımlanması gereken içerikler ise sitenin açıldığı tarihte derhal siteye konulur.

Şirketlerin internet sitelerini düzenlemede erişime açılması gereken içeriği güvenli ortamda tutma, şirketin erişimine hazır bulundurma ve arşivleme dahil faaliyetlerin Gümrük ve Ticaret Bakanlığı tarafından verilen faaliyet izni ile yürüten özel hukuk tüzel kişisi olan merkezi veri tabanı hizmet sağlayıcısından faydalanılması mümkündür. Bu şirketler bakımından bir zorunluluk değildir. Payları, Sermaye Piyasası Kanunu uyarınca Merkezi Kayıt Kuruluşu tarafından kayden izlenen şirketler için bu faaliyet Merkezi Kayıt Kuruluşu tarafından yerine getirilir.

İnternet Sitesi İçeriği

Şirketin internet sitesine koyabileceği içerik sınırlı değildir. Hükümün amacı şeffaflığı artırmaktır, yayımlanabilecek belge, rapor, çağrı, tablo ve bilgilere dair bir kısıtlama getirilmez. Ancak bir takım hususların internet sitesinde yayımlanması Yönetmelik ile zorunlu tutulur.

Sürekli Olarak Bulunması Gereken İçerik

İnternet sitesinde yayımlanması gereken içerik sitede kalması gereken süreye göre ayrılmıştır. Şirketin ticaret unvanı, merkezi, ödenen ve taahhüt edilen sermaye miktarı ve şirketlerin yönetim organlarının (yani anonim şirketlerde yönetim kurulu başkanı ve üyeleri, limited şirketlerde müdür) üyeleri ile denetçiye dair bilgilerin sürekli olarak internet sitesinde erişime açık bulunması gerekmektedir.

Sürekli olarak bulunması gereken bir diğer bilgi de, anonim ve limited şirketlerde bir tüzel kişinin yönetim kurulu üyesi veya müdür olarak seçilmesi halinde bu tüzel kişiye ve onun temsilcisine dair bilgilerdir.

Bunlarda yapılan değişikliklerin de yapıldıkları tarihte internet sitesinde yayımlanması zorunludur.

En Az Altı Ay Süre ile Bulunması Gereken İçerik

İnternet sitesinde en az altı aylık süre için yayımlanması gerekenler ise özet olarak aşağıdakilerden oluşmaktadır:

Birleşme veya bölünmeye katılan şirketler için, ilgili mevzuat hükümleri dairesinde alacaklılara yapılması gereken ilanlar ile inceleme hakkı kapsamındaki belgeler;

Şirkete karşı fesih davası açılması halinde bu durum ve fesih hakkında kesinleşmiş mahkeme kararı;

Genel kurulun toplantıya çağrılmasına ilişkin karar, genel kurul toplantısında finansal tabloların ve bunlara dair müzakerelerin ertelenmesi durumunda ertelemeye dair karar;

Genel kurul, imtiyazlı pay sahipleri genel kurulu tutanakları;

Anonim şirketlerde yönetim kurulunun ve limited şirketlerde müdürler kurulunun temsil ilzam kararı;

Anonim şirketlerde genel kurulun çalışma usul ve esaslarını içeren iç yönerge;

Organ temsilcisi, bağımsız temsilci, kurumsal temsilciye ilişkin ilanlar;

Şirket sözleşmesinin değişmesine ilişkin genel kurul kararları;

Kayıtlı sermaye sistemine tabi olunması durumunda bu kapsamdaki düzenlemelere ilişkin bilgiler;

Yeni pay alma esaslarını düzenleyen yönetim kurulu kararları;

Yönetim kurulunun rüçhan hakkının sınırlandırılmasının veya kaldırılmasının, yeni payların primli ve primsiz çıkarılması ve primin nasıl hesaplandığını gösteren raporu.

Sermayenin azaltılması durumunda bununla ilgili yönetim organı raporu, genel kurul çağrı ilanı, esas sermaye azaltımı ilanı;

Yönetim organının pay bedellerinin ödenmesine ilişkin çağrı ilanı, mütemerrit pay sahibine ödemeye dair davet ve ihtar, mütemerrit pay sahibinin pay senedinin iptal edilmesine dair karar;

Yönetim kurulunun hamiline yazılı pay senetlerinin bastırılmasına ilişkin kararı;

Şirketin sona ermesi halinde alacaklı olduğu veya kimliği anlaşılmayanlar için yapılan sicil gazetesi ilanı;

Şirket paylarının, aynı şirketler topluluğu dahilinde bir şirket tarafından kanunda TTK m. 198 kapsamında bildirilen eşiklerde edinilmesi veya elden çıkarılması durumu;

TTK m. 996 kapsamında geminin gemi sicilinden silinmesine ilişkin sicil gazetesi ilanı;

Şirketler topluluğuna dahil teşebbüs ve sermaye şirketinin yönetim kurulu üyeleriyle yöneticilerinin, kendileri ve ilgili hükümde belirtilen yakınları ile bunların, sermayesinde en az yüzde yirmi oranında pay sahibi oldukları şirketlerin topluluk içindeki şirketteki payları ile ilgili açıklamaları;

Şirketler arasında yapılan hakimiyet sözleşmeleri;

Şirketteki pay sahibi sayısının bire düşmesi ya da şirketin tek pay sahipli olarak kurulması halinde, bu durumun ve tek pay sahibi ile ilgili bilgilerin ilanı;

Şirketin tescilinden itibaren iki yıl içinde bir işletme veya aynın, sermayenin onda birini aşan bir bedel karşılığında devralınmasına veya kiralanmasına ilişkin sözleşme;

Elektronik yönetim kurulu, müdürler kurulu veya genel kurul yapılması durumunda, elektronik ortam araçlarının etkin katılmaya elverişliliğinin ispatlandığı teknik rapor;

Bu içerik en az altı ay süreyle internet sitesinde kalır, aksi halde konulmamış sayılır.

İnternet Sitesi Yükümlülüklerine Uyulmaması

İnternet sitesi kurma ve bu sitede genel hatları yukarıda bahsedilen ilanların yapılmaması; ilgili kararların iptal edilmesinin sebebini oluşturmakla kalmayıp kusuru bulunan yöneticiler ile yönetim kurulu üyelerinin sorumluluğuna neden olur.

Sonuç

TTK madde gerekçesinde de belirtildiği gibi şirket internet sitesi düzenlemeleri gelişmelere açıktır. TTK ile getirilen düzenleme ile şirket ile ilgili pek çok temel bilgi erişime açık hale gelecektir. İnternet sitesi yükümlülüklerinin yerine getirilmemesi ve ilanların gereğince yapılmaması halinde ilgili kararın hükümsüzlüğü söz konusu olabilecek olmasından dolayı Yönetmeliğin gerekleri ve süreler dikkate alınmalıdır.

Sermaye Şirketlerinin Açacakları İnternet Sitelerine dair Yönetmelikte Değişiklik *

Av. Nilay Çelebi

Sermaye Şirketlerinin Açacakları İnternet Sitelerine Dair Yönetmelik (“Yönetmelik”), 31. Mayıs 2013 tarihli ve 28663 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanmıştır. Bu Yönetmelik ile 6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu’nun 1524 üncü maddesinin birinci fıkrası uyarınca sermaye şirketlerinin internet sitesi açmasına ilişkin yükümlükler düzenlenmiştir. Yönetmelik 1 Temmuz 2013 tarihinde yürürlüğe girmiş ve 21 Eylül 2013 tarihli ve 28772 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanan Sermaye Şirketlerinin Açacakları İnternet Sitelerine Dair Yönetmelikte Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik ile değişikliğe uğramıştır.

Yönetmeliğe Tabi Şirketler

Kanunun 397 nci maddesi uyarınca Bakanlar Kurulunca belirlenen denetime tabi sermaye şirketleri, Yönetmelik kapsamında internet sitesi açmakla, bu sitenin belirli bir bölümünü şirketçe kanunen yapılması gereken ilanların yayımlanmasına özgülemekle yükümlüdürler. Bağımsız denetime tabi olan sermaye şirketleri, 23 Ocak 2013 tarihli ve 28537 sayılı Gazete’de yayımlanan Bakanlar Kurulu Kararnamesinde belirlenmiştir. Kararnameye göre; aktif toplamı 150 milyon TL ve üzeri olmak, yıllık net satış hasılatı 200 milyon TL ve üzeri olmak ve çalışan sayısı 500 ve üzeri olmak üzere üç farklı ölçüt belirlenmiştir. Bu üç ölçütten her hangi ikisini, iki hesap döneminde üst üste ortaklıkları ve iştirakleriyle beraber sağlayan sermaye şirketleri denetime tabidir.

Bu Kararname dahilinde bağımsız denetime tabi olmayan sermaye şirketleri, Yönetmelik kapsamında internet sitesi kurmak zorunda değildir.

Şirketler topluluğuna dahil olup da doğrudan bağımsız denetim kapsamında olmayan sermaye şirketleri, internet sitesi açmakla yükümlü değildir.

* Eylül 2013 tarihli Makale

İnternet Sitesi Açma ve Tescil Zorunluluğu ile Destek Hizmeti Temini

Yönetmelik'in 5 inci maddesine göre, Yönetmelik'in yürürlüğe girdiği tarih olan 1 Temmuz 2013'ten itibaren kurulacak şirketler, kuruluşlarının ticaret siciline tescilini takip eden üç ay içinde bir internet sitesi açmak ve bu sitenin bir bölümünü şirketçe kanunen yapılması gerekli ilanlar için tahsis etmek zorundadırlar. 1 Temmuz 2013'ten önce kurulmuş şirketler ise, Geçici Madde 1'de belirtildiği üzere, Yönetmelik'in yürürlük tarihinden itibaren üç ay içinde (en geç 1 Ekim 2013'e kadar) bir internet sitesi oluşturmalı ve bu sitenin belirli bir bölümünü yapılması gereken ilanların yayımlanması için özgülemelidir.

Şirketler, internet sitesine ilişkin yükümlülüklerini doğrudan kendileri yerine getirebilecekleri gibi Merkezi Veri Tabanı Hizmet Sağlayıcı'dan ("MTHS") destek hizmeti almak suretiyle de yerine getirebilirler.

İnternet Sitesinde Yayımlanacak İçerik

Yönetmelik'in 6 ıncı maddesi, yayımlanacak içeriği düzenlemektedir. Buna göre, sürekli yayımı zorunlu ve en az 6 aylık süre için yayımı zorunlu olan iki farklı bilgi grubu bulunmaktadır. Kanunlarda ve diğer idari düzenlemelerde daha uzun bir yayımlama süresi de öngörülebilir. Aşağıda internet sitesine konulması gereken konulardan sadece birkaçı sıralanmıştır:

a) İnternet Sitesinde Sürekli Yayımlanacak Hususlar

Yönetmelik madde 6/1'e göre;

- Şirket'in Merkezi Sicil Kayıt Sistemi ("MERSİS") numarası, ticaret unvanı, merkezi, taahhüt edilen ve ödenen sermaye miktarı, anonim şirketlerde yönetim kurulu başkan ve üyelerinin, limited şirketlerde müdürlerin ad ve soyadları,
- tüzel kişi yönetim kurulu üyesi ile beraber tescil edilen temsilcinin tescil ve ilanına ilişkin açıklama, seçilen tüzel kişinin MERSİS numarası, ticaret unvanı, merkezi ve tüzel kişi ile birlikte tescil edilen gerçek kişinin adı ve soyadı.

- seçilen deneticinin adı ve soyadı/unvanı, yerleşim yeri/merkezi, varsa tescil edilmiş şubesi sürekli olarak şirket internet sitesinde yer almalıdır.

Yayımlanan içeriklerde değişiklik olması halinde bu içeriklerin yeni hali, değişikliğin meydana geldiği tarihte internet sitesinde yayımlanır.

b) İnternet Sitesi'nde en az 6 ay Yayımlanacak Hususlar

Yönetmelik madde 6/3'e göre;

- Birleşecek olan şirketlerin birleşme sözleşmesi, birleşme raporu, son üç yılın finansal tabloları ile yıllık faaliyet raporları, gereğinde ara bilançoları genel kurul kararından otuz gün önce internet sitesine konulur.
- Bölünmeye katılan şirketler, bölünme sözleşmesi veya planı, bölünme raporu, son üç yılın finansal tabloları ile yıllık faaliyet raporları ve varsa ara bilançoları üzerinde inceleme yapma hakkına işaret eden ve bu belgelerin nerelerde incelemeye hazır tutulduklarına dair ilanı bölünme kararının alındığı tarihten iki ay önce internet sitesine koyarlar.
- TTK'nın 198 inci maddesinde düzenlendiği üzere payların elden çıkması veya kazanılması halinde internet sitesinde duyuru yapılır.
- Şirkete fesih davası açılmış ise bu, sicil gazetesinde yayımlanmasından itibaren en geç on beş gün içinde internet sitesinde ilan edilir.
- Şirkete açılan fesih davasına ilişkin kesinleşmiş olan mahkeme kararı, sicil gazetesinde yayımlandığı tarihten itibaren en geç beş gün içinde internet sitesine konur.
- Şirketler arasında yapılan hakimiyet sözleşmesi sicil gazetesinde yayımlandığı tarihten itibaren en geç beş iş günü içinde internet sitesine konur.
- Şirketin tescilinden itibaren iki yıl içinde bir işletme veya aynın, sermayenin onda birini aşan bir bedel karşılığında devralınmasına veya kiralanmasına ilişkin sözleşme sicil gazetesinde yayımlandığı tarihten itibaren en geç beş gün içinde internet sitesine konur.

- Genel kurulun toplantıya çağrılmasına ilişkin ilan en geç sicil gazetesinde yayımlandığı tarihte internet sitesine konur.
- Anonim şirket genel kurulunda, finansal tabloların ve buna bağlı konuların müzakeresinin bir ay sonraya ertelenmesi halinde, bu duruma ilişkin pay sahiplerine yapılan ilan, erteleme kararı tarihinden itibaren en geç beş gün içinde internet sitesine konur.
- Şirketin genel kurul toplantı tutanağı ile imtiyazlı pay sahipleri özel kurulunun toplantı tutanağı genel kurul tarihinden itibaren en geç beş gün içinde internet sitesine konur.
- Şirket sözleşmesinin değiştirilmesine ilişkin genel kurul kararı, sicil gazetesinde yayımlandığı tarihten itibaren en geç beş gün içinde internet sitesine konur.
- Kayıtlı sermaye sisteminde yönetim kurulunun sermayenin artırılmasına ilişkin kararı, çıkarılmış sermayeyi gösteren esas sözleşme maddesinin yeni şekli, yeni payların itibarı değerleri, cinsleri, sayıları, imtiyazlı olup olmadıkları, imtiyazlı paylara ve rüçhan haklarına ilişkin sınırlamalar ve kullanılma şartları ile bunların süresi, prime dair kayıtlar ve bunun uygulanması hakkındaki kurallar şirket sözleşmesine uygun olarak yapılan ilan tarihinden itibaren en geç beş gün içinde internet sitesine konur.
- Yönetim kurulunun veya müdürler kurulunun temsile yetkili kişileri ve bunların temsil şekillerini gösterir kararı, sicil gazetesinde yayımlandığı tarihten itibaren en geç beş gün içinde internet sitesine konur.

Yaptırım

TTK'nın 562 nci maddesinin 12 nci fıkrası uyarınca, 1524'üncü maddede öngörülen internet sitesini oluşturmayan şirketlerin yönetim organı üyeleri, yüz günden üçyüz güne kadar adli para cezasıyla ve aynı madde uyarınca internet sitesine konulması gereken içeriği usulüne uygun bir şekilde koymayan bu fıkarda sayılan failler yüz güne kadar adli para cezasıyla cezalandırılır.

Yönetmelikteki Önemli Değişikler

Yönetmelikteki en önemli değişiklik, şirketler topluluğuna dahil şirketler açısından getirilmiştir. Şirketler topluluğuna dahil olan ve doğrudan bağımsız denetim kapsamında olmayan sermaye şirketleri, internet sitesi açmakla yükümlü değildir.

Şirketler topluluğuna dahil olan şirketlerin internet sitesine ilişkin yükümlülükleri, MTHS yetkisine sahip olmasa bile topluluk içinde yer alan şirketlerden biri tarafından da yerine getirilebilir. Böylece, hizmet alan topluluk şirketi kendi internet sitesini açmış sayılır. Şirketin, topluluktan ayrılması halinde bu hizmeti sürdürebilmesi için ayrılacağı tarihte MTHS yetkisine sahip olması zorunludur.

Sonuç

Yönetmelik, bağımsız denetime tabi olan sermaye şirketlerinin bazı önemli addedilecek ve gerekli bilgileri internet sitelerinde duyurma yükümlüklerini ve buna ilişkin süreleri düzenlemektedir. Bu Yönetmelik ile kamuyu aydınlatma, şeffaflık ilkeleri halka açık olmayan şirketler bakımından da uygulanabilir hale getirilmeye çalışılmıştır.

Paysahipleri Sözleşmeleri*

Av. Ezgi Babur

Uygulamada oldukça yaygın olarak kullanılan paysahipleri sözleşmeleri (“SHA”), şirketler hukuku bakımından büyük önem taşımaktadır. Bu yoğun kullanımın sebeplerinden en önemlisi de, paysahiplerinin kendi aralarındaki ilişkileri ve şirket ile kurulacak ilişkileri düzenleme konusunda paysahiplerine esnek bir yapı sağlamasıdır. SHA’nın sahip olduğu bu büyük önemi göz önünde bulundurarak makalemizde SHA çerçevesinde oluşan hukuki ilişki ve SHA’nın şirket düzeni bakımından etkileri ele alınacaktır. Son olarak ise, SHA’nın ihlal edilmesinin sonuçları incelenecektir.

Genel

SHA, bir şirketin paysahipleri tarafından, ya da bir şirkette paysahibi olacak kişiler tarafından imzalanan, paysahiplerinin arasındaki ilişkileri ve yine paysahiplerinin şirketle olan ilişkileri ve özellikle de şirkette uygulanması amaçlanan düzen hususlarını düzenleyen sözleşmelerdir. SHA, uygulamadaki kullanımı bakımından da, şirket ana sözleşmesi kapsamında elde edilemeyen esnekliğin elde edilmesi ve paysahipleri arasındaki gizliliğin korunması bakımından büyük önem taşır.

SHA, sözleşme özgürlüğüne tabi olup, borçlar hukuku kapsamında bağlayıcı özellik taşır. SHA paysahiplerine, paysahipliği statüsünden doğan haklarını SHA kapsamında düzenlenen amaçlar doğrultusunda kullanılmasına yönünde bir yükümlülük yükler¹.

SHA ile Taraflar arasında Kurulan Hukuki İlişki

Bilindiği üzere, ortaklıkların önemli unsurlarından biri de, *affectio societatis* unsurudur². Bu unsur, ortak bir amacın elde edilebilmesi için yine ortak bir temel üzerinde işbirliği içinde çalışmayı gerektirir.

* *Kasım 2013 tarihli Makale*

¹ **Gül Okutan Nilsson**, Anonim Ortaklıklarda Paysahipleri Sözleşmeleri, İstanbul 2004, s. 4.

² **Reha Poroy/Ünal Tekinalp/Ersin Çamoğlu**, Ortaklıklar ve Kooperatif Hukuku, Güncellenmiş 9. Basıdan 10. Tıpkı Basım, İstanbul 2005, s. 26-27.

Affectio societatis unsurunun kişi ortaklıklarında daha güçlü olup sermaye ortaklıklarında zayıfladığı belirtilmekteyse de, tamamen ortadan kalkmadığı vurgulanmaktadır³.

Bu hususla ilgili olarak, SHA imzalanması pratikte oldukça önemli olabilmektedir. Türk doktrininde, SHA'nın tarafları arasında bir adi ortaklık ilişkisi kurulmasını sağladığı belirtilmektedir⁴. Böylece, bir anonim ortaklık kapsamındaki ilişkilerin düzenlenmesi amacıyla SHA imzalandığında, SHA'nın imzalanması bir taraftan anonim ortaklık ve diğer taraftan da adi ortaklıktan oluşan bir ikili sözleşmesel ilişki oluşturmaktadır⁵.

Adi ortaklıklara ilişkin olarak, *ortak amaç* unsurunun söz konusu ortaklığın temel unsurlarından biri olduğu vurgulanmaktadır. Ortak amaç unsuru, adi ortaklık üyelerinin, bu ilişki kapsamında ortak bir amaç etrafında toplanmasını gerektirir. Bu unsur, tüm ortakların adi ortaklığın kurulmasındaki ortak amacı kendi amacı olarak görmesini ve ortak amacın izlenmesini kendi kişisel amaçlarının elde edilmesinde bir araç olarak görmesini gerektirir⁶.

Böylece taraflar, ortak amacın gerçekleşmesine yönelik olan işlemlere katılma, diğer ortaklarla işbirliği kurma ve amacın elde edilmesi için çaba gösterme yükümlülüğü altındadır.

SHA'nın Şirket Düzlemindeki Etkileri

Paysahipleri arasındaki ilişkileri ve paysahipliğinden doğan hakları düzenlemesi bakımından, SHA'nın korporatif bir niteliği bulunmamaktadır. SHA gibi korporatif niteliği bulunmayan sözleşmelerden doğan yükümlülükler, anonim şirketler bakımından geçerli olan tek borç ilke-

³ **H. Ercüment Erdem**, "Les rapports entre la société et le contrat en droit turc", le Contrat, Travaux de l'Association Henri Capitant – Des Amis de la Culture Juridique Française, Tome LV, 2005, s. 218.

⁴ Bakınız **Poroy/Tekinalp/Çamoğlu**, s. 91 ; **Okutan Nilsson**, s. 80 ; **Anlam Altay**, Anonim Ortaklıklar Hukuku'nda Sermayeye Katılmalı Ortak Girişimler [Equity Joint Ventures], İstanbul 2009, s. 244. Ancak, doktrinde kimi yazarların bu görüşe katılmadığını da belirtmek gerekir. Bakınız **İsmail Esin/Tunç Lokmanhekim**, Uygulamada Birleşme ve Devralmalar, İstanbul 2004, s. 67.

⁵ **Poroy/Tekinalp/Çamoğlu**, s. 586-587.

⁶ **Nami Barlas**, Adi Ortaklık Temeline Dayalı Sözleşme İlişkileri, 2. Bası, İstanbul 2008, s. 25.

sine aykırılık oluşturmaz. Tek borç ilkesi, pawnsahipliği statüsünden kaynaklanan yükümlülükleri sınırlamakla birlikte, pawnsahiplerinin kendileri bakımından bağlayıcı olan yükümlülükler altına girmelerini engellemez. Böylece pawnsahipleri, borçlar hukukuna tabi olan ve pawnsahipleri arasında bağlayıcı olan yükümlülükler altına girebilecektir.

SHA, geçerli ve tarafları arasında bağlayıcı olup, üçüncü kişiler veya şirket bağlamında hak veya yükümlülük oluşturmaz. Şirket, sözleşmenin hukuki sonuçları bakımından üçüncü kişi konumunda olup, sözleşme anonim şirket kapsamı dışında kalmakta ve ne şirkete ne de şirket organlarına karşı ileri sürülmesi mümkün olmamaktadır⁷.

Sözleşmenin ifasına ilişkin talepler, sözleşmenin şirket veya şirket organlarına karşı ileri sürülememesine bağlı olarak değişecektir. SHA'nın ifasına ilişkin olarak, bazı durumlarda, sözleşme hükmünün ifası şirket organlarının yetki alanı ile ilişkili olabilmektedir. Bu durumda söz konusu hükmün ifası, üçüncü kişi konumunda olan şirket organlarından talep edilemeyecektir.

SHA'nın İhlal Edilmesinin Sonuçları

Özel niteliği ve şirket düzlemi ile arasındaki yakın ilişki nedeniyle, SHA'nın ihlal edilmesinin sonuçlarının incelenmesi gerekir.

Ele alınması gereken ilk husus, 6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu'nda düzenlenen yaptırımların SHA'yı ihlal eden taraf bakımından, söz konusu ihlalin yaptırımı olarak uygulanması meselesidir. Türk doktrininde savunulan görüşe göre, bu yaptırımlar kanunla düzenlenen durumlar bakımından öngörülmüş olup sadece bu durumlara ilişkin olarak geçerlidir. Bu nedenle, SHA'yı ihlal eden taraf bakımından uygulanmaları da mümkün olmayacaktır⁸.

Bu tespitin ışığında, SHA'nın ihlali sonucunda uygulanacak yaptırımlar, borçlar hukuku kapsamındaki yaptırımlar olacaktır. Bu yaptırımlar; aynen ifa, tazminat, sinallagmatik sözleşmeler bakımından sözleşmeden dönme, ve korporatif nitelikli sözleşmeler bakımından da sözleşmenin

⁷ Okutan Nilsson, s. 278. Öte yandan, son zamanlarda doktrinde bu sert ayrımın eleştirildiği görüşler ortaya çıkmaktadır.

⁸ Okutan Nilsson, s. 344.

haklı sebeplerle feshi olarak sıralanabilir. Bu seçenekler arasındaki tercih ise, ihlalin niteliğine bağlı olarak değişiklik gösterecektir.

Borçlar hukukunun tazminat konusundaki ilkeleri kapsamında, sözleşmenin ihlal edilmesine rağmen ifanın halen mümkün olması durumunda, aynen ifa esas yaptırım olarak ortaya çıkmaktadır. Ancak, aynen ifanın artık mümkün olmaması durumunda, 6098 sayılı Türk Borçlar Kanunu'nun sözleşmesel yükümlülüklerin ihlalinin düzenleyen 112 ve devamı maddeleri devreye girecektir.

SHA'nın korporatif düzenle yakın ilişkide olması nedeniyle, aynen ifa ve aynen ifanın talep edilebilmesi meselesi büyük önem taşımakta ve aynen ifanın talep edilip edilemeyeceği korporatif yapı ile aradaki ilişkiye göre değişiklik göstermektedir⁹.

Sonuç

SHA'nın pratikteki yaygın kullanımı, paysahiplerinin ihtiyaçlarına daha uyumlu bir yapının elde edilmesi amacına dayanır. Paysahipleri SHA kapsamında, paysahipliği statüsüne ilişkin hak ve yükümlülüklerinin düzenlenmesi konusunda detaylı hükümler belirleyebilir. Öte yandan, SHA'nın şirket düzlemiyle yakından ilişkisi, belli bir karışıklığa ve uyumsuzluklarda da çeşitliliğe yol açabilir. Sonuç olarak, paysahipliği ilişkilerini düzenleme yönündeki ihtiyaç göz önüne alındığında, SHA uygulamada şimdiki gibi yaygın olarak kullanılmaya devam edecektir.

⁹ Okutan Nilsson, s. 346.

Anonim Şirketlerde Ortaklıktan Çıkarılma, Çıkma ve Ayrılma*

Av. Leyla Orak

Giriş

Bir anonim şirket ile pay sahibi arasındaki ortaklık ilişkisi, kural olarak pay sahibinin payını devretmesi ile sona erer. Bir anonim şirketin payını elinde bulunduran kişi iradi olarak payını üçüncü bir kişiye devredererek ortaklık ilişkisini sonlandırabilir.

Bununla beraber iradi pay devri her zaman istenen sonucu vermemektedir. Şirketin, şirkette huzursuzluğa yol açan pay sahibi ile ortaklık ilişkisini, pay sahibinin iradesi olmasa dahi, başka yöntemlere başvurarak sona erdirmesi gerekebilir. Bu nedenle, şirketlerin pay sahiplerini şirketten çıkarma hakkı önemli bir çözüm sağlayabilir. Keza, bir şirkette kontrol yetkisi bulunmayan pay sahibi, etki edemediği kararların sonuçlarına katlanmak istemeyebilir ve payı için müstakbel bir alıcı olmasa dahi ortaklık ilişkisinin devam etmemesini isteyebilir. Pay sahibinin paylarını başka bir pay sahibine satarak şirketten çıkma veya paylarını bizzat şirkete satarak ayrılma hakkı bu nedenle önem arz eder.

Bu makalemizde anonim şirketlerde ortaklık ilişkisini sona erdiren çıkma, çıkarma ve ayrılma haklarına ilişkin kanuni düzenlemeler ele alınacaktır.

TTK Hükümleri

6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu¹ (“TTK”) ile pay sahibinin anonim şirketten çıkarılması (*squeeze-out*) ilk defa düzenlenir. TTK ayrıca şirketler topluluğu hükümlerinde, belirli hallerin varlığında kontrolü elinde bulundurmayan pay sahibine tanınan çıkma haklarını da düzenler.

* Şubat 2013 tarihli Makale

¹ RG, 14 Şubat 2011, S. 27846. TTK 1 Temmuz 2012 tarihinde yürürlüğe girdi.

Şirketin Çıkarma Hakkı (Squeeze-out)

Mülga 6762 sayılı Türk Ticaret Kanunu'nda pay sahibinin pay bedelini ödeme borcunu yerine getirmemesi halinde söz konusu payın ıskatı düzenlenmişti. TTK, ıskata ilişkin bu düzenlemeyi muhafaza eder. Ancak bu durumda dahi, pay sahibinin yalnızca pay bedelini tamamen ödemediği paylardan ıskatı söz konusu olur. Örneğin, sermaye artırımını öncesi mevcut paylarının bedelini ödeyen, ancak artırım sonrası yeni taahhüt ettiği payları ödemediği temerrüde düşen pay sahibi, yalnızca sermaye artırımını ile elde ettiği paylardan mahrum bırakılabilir. İskat her durumda ortaklık ilişkisinin sona ermesine yol açmaz.

Anonim şirketlerde pay sahibinin çıkarılması TTK ile getirilen önemli bir yeniliktir. *Squeeze-out*, TTK kapsamında üç hale özgü olarak düzenlenmiştir.

Birleşme işleminin tarafı olan şirketler, birleşme sözleşmesinde ortaklara pay iktisap etmek veya ayrılma akçesi almak arasında seçim hakkı tanıyabilir. TTK, birleşme sözleşmesinde ortaklara sadece ayrılma akçesi verilmesinin öngörülebileceğini de düzenler. Böylelikle, birleşen şirketler, birleşme sözleşmesinde ortaklara pay vermek yerine sadece ayrılma akçesi verileceğini düzenleyerek, bu kişilerin birleşen şirkette ortak olmamasını sağlayabilir. Ancak TTK m. 141 uyarınca, birleşme sözleşmesinde ortaklara sadece ayrılma akçesi verilmesi imkânı tanımiyorsa, bu sözleşme devreden şirket tarafından ancak o şirkette mevcut oyların yüzde doksanınin olumlu oylarıyla onaylanabilir.

TTK'da m. 208'de düzenlenen ikinci çıkarma hali şirketler topluluğuna özgüdür. Bir şirketler topluluğundaki hâkim şirket, bağlı şirket paylarının en az yüzde doksanına sahip ise, kalan azınlığın dürüstlüğe aykırı davranması, sıkıntı yaratması veya pervasızca hareket etmesi halinde, azınlığın paylarını satın alarak azınlık pay sahibini şirketten çıkarabilir. Burada öngörülen çıkarma hakkı ancak haklı sebebin bulunması halinde kullanılabilir. Gerekçede maddenin getiriliş amacı, şirkette alınacak kararlara çeşitli sebeplerle karşı çıkan pay sahiplerinin şirketi bunaltan hareketlerine son vermek ve şirket içi barışı sağlamak olarak belirtilmiştir.

TTK'da öngörülen üçüncü çıkarma hali, pay sahibinin, şirketin haklı nedenle feshini talep hakkı ile birlikte TTK m. 531'de düzenlenir. Azınlık pay sahibi, haklı sebeplerin olması halinde (azlık hakkı, bilgi alma

hakkı gibi hakların sürekli olarak ihlal edilmesi gibi) şirketin feshini talep ederek dava açabilir. Bu davaya bakan asliye ticaret mahkemesi hâkimi, şirketin feshi yerine davacı pay sahibine pay bedeli ödenerek pay sahibinin şirketten çıkarılmasına karar verebilir. Bu son hal, şirketlere tanınan bir çıkarma hakkı değildir. Pay sahibinin çıkartılması ancak haklı sebeple fesih davasının açılması halinde ve hâkim kararı ile söz konusudur.

Şirketler Topluluğunda Pay Sahibinin Çıkma Hakkı

TTK, şirketler topluluğu hükümleri arasında, hâkimiyetin hukuka aykırı olarak kullanılmasına bir takım sonuçlar bağlar. Bu sonuçları düzenleyen hükümlerinde, bağlı şirketin pay sahiplerine belli durumlarda ortaklıktan çıkma hakkı da tanınır.

TTK uyarınca hâkim şirket, bağlı şirket üzerindeki hâkimiyetini, kaybı ilgili faaliyet yılı içerisinde denkleştirmeden veya ne zaman denkleştireceğini belirtmeden, bağlı şirketi kayba uğratacak şekilde kullanamaz. TTK m. 202/1/b uyarınca, denkleştirmenin faaliyet yılı içerisinde yerine getirilmemesi halinde, bağlı şirket pay sahipleri hâkim şirketin bağlı şirketin zararı tazmin etmesini talep edebilir. Hâkim bu durumda tazminata, talepte bulunan pay sahibinin paylarının hâkim şirket tarafından satın alınmasına veya duruma uygun düşen başka bir çözüme karar verebilir. Ancak söz konusu düzenleme uyarınca bağlı şirket pay sahibi de hâkim şirketten paylarını satın almasını talep edebilir. Dolayısıyla pay sahibine çıkmayı talep etme hakkı tanınmıştır.

Hâkimiyetin uygulanması sonucunda, bağlı şirket bakımından açıkça anlaşılır haklı bir sebep olmaksızın, bağlı şirketin birleşme, bölünme, tür değiştirme, menkul kıymet çıkarma ve esas sözleşme değişikliği gibi işlemleri gerçekleştirilmesi halinde de çıkma hakkı düzenlenmiştir. TTK m. 202/2 uyarınca, bu işlemlere ilişkin genel kurul kararına ret oyu veren ve muhalefetini tutanağa geçirten, yönetim kurulunun kararlarına yazılı olarak itiraz eden pay sahibi, söz konusu karardan itibaren iki yıl içerisinde, şirketteki hâkim teşebbüsten paylarının en az borsa değeri, gerçek değer veya genel kabul gören bir yöntemle göre belirlenecek değer ile satın alınmasını mahkemeden isteyebilir.

SerPK Hükümleri

6362 sayılı Sermaye Piyasası Kanunu² (“SerPK”), 2499 sayılı mülga Sermaye Piyasası Kanununda (“Mülga SerPK”) yer alan genel bir yetki maddesine göre Sermaye Piyasası Kurulu (“Kurul”) tebliğlerinde düzenlenen zorunlu pay alım teklifi (zorunlu çağrı) kurumunu yeniden ele alır. Ancak bu düzenlemeye ek olarak SerPK ayrıca halka açık anonim şirketlerde çıkarma, çıkma ve ayrılma haklarını da düzenler. Dolayısıyla SerPK, halka açık anonim şirketlere ve pay sahiplerine, TTK’da düzenlenen ve yukarıda kısaca incelenen imkânlarla ek olarak bir takım yeni imkânlar tanır. Aşağıda, SerPK ile yeni düzenlenen çıkarma, çıkma ve ayrılma hakları kısaca ele alınacaktır.

Çıkarma ve Satma Hakkı

SerPK m. 27 uyarınca, gerek pay alım teklifi sonucunda, gerekse birlikte hareket etmek de dâhil olmak üzere başka şekilde, sahip olunan payların, Kurul’un belirleyeceği bir orana veya daha fazlasına ulaşması halinde, bu oranda paya sahip olan kişilerin, azınlıkta kalan pay sahiplerini çıkarma hakkı doğar. Maddenin ifadesinden, TTK’da tanımlanan azınlığın değil, Kurul’un belirlediği oranda veya daha fazla payı haiz pay sahipleri bakımından azınlıkta kalan pay sahiplerini çıkarma hakkı düzenleneceği anlaşılmaktadır. Henüz bu orana ilişkin bir düzenleme bulunmamaktadır.

Çıkarma hakkını haiz olan pay sahipleri, Kurul’un belirlediği sürede, halka açık ortaklığın genel kurulundan, azınlıkta kalan pay sahiplerinin paylarının iptal edilmesini ve bu payları temsil eden yeni payların çıkarılarak kendilerine satılmasını talep edebilir. Payın bedeli hakkında SerPK m. 24’e atıf yapılmıştır. Aşağıda incelenen ve ayrılma hakkını düzenleyen bu madde uyarınca, pay bedeli, ilgili genel kurul kararının alınacağı toplantı gündeminde belirtilir. Payları borsada işlem görmeyen ortaklıkların satım fiyatının hesaplanmasına ilişkin usul ve esasları Kurul belirler.

Çıkarma hakkını düzenleyen madde, Kurul’un belirleyeceği orana göre çıkarma hakkının doğduğu hallerde, azınlıkta kalan pay sahibinin de çıkma hakkını haiz olacağını düzenler. Söz konusu hükme göre azınlıkta

² RG, 30 Aralık 2012, S. 28513. SerPK yayımı tarihinde yürürlüğe girdi.

kalan pay sahipleri, Kurul'un belirlediği süre içerisinde, Kurul'un belirleyeceği oranda veya daha fazla payı haiz pay sahiplerinden paylarını adil bir bedel karşılığında almasını talep edebilir. Dolayısıyla, belirli oranda payı elinde bulunduran pay sahibinin çıkarma hakkı ile azınlıkta kalan pay sahibinin satma hakkı birlikte düzenlenmiştir.

Madde, TTK'nın şirketler topluluğu hükümleri arasında yer alan m. 208'in halka açık ortaklıklara uygulanmayacağını düzenler. Söz konusu madde, yukarıda incelenmiş olup, hâkim şirketin bağlı şirkette sıkıntı yaratan azlığı çıkarma hakkına ilişkindir. SerPK'nın gerekçesinde, bu düzenlemelerin benzer olduğu, SerPK'da özel düzenleme yapıldığı için TTK'nın m. 208 hükmüne istisna getirildiği belirtilmiştir.

Ayrılma Hakkı

TTK'da şirketler topluluğu hükümlerinde düzenlenen çıkma hakkında pay sahibi ortaklık ilişkisini, payını hâkim şirket veya hâkim teşebbüse satarak kullanır. Yukarıda incelenen satma hakkında da pay sahibi paylarını halka açık ortaklıkta payları belirli bir oranı aşan pay sahibine satar. Bu haklar pay sahibinin “çıkma hakkı” veya “satma hakkı” olarak adlandırılır. Ancak SerPK, pay sahibinin belirli durumlarda paylarını doğrudan pay sahibi olduğu halka açık anonim şirkete satma hakkını da düzenler. SerPK'da öngörülen bu hak ise “ayrılma hakkı” olarak adlandırılır.

Pay sahibine ayrılma hakkı, halka açık anonim şirketin önemli nitelikli işlemlerinde tanınır. SerPK m. 23'e göre halka açık ortaklıkların birleşme, bölünme işlemlerine taraf olması, tür değiştirme veya sona erme kararı, malvarlığının tümünü veya önemli bir bölümünü devretmesi veya üzerinde bir ayni hak tesis etmesi veya kiralaması, faaliyet konusunu tümüyle veya önemli ölçüde değiştirmesi, imtiyaz öngörmesi veya mevcut imtiyazların kapsam veya konusunu değiştirmesi ile borsa kotundan çıkması, önemli kararlardır. Ayrılma hakkı, pay sahibi sayısı sebebiyle halka açık sayılan ortaklıkların SerPK kapsamından çıkma kararında da söz konusu olabilir. Zira SerPK m. 33 uyarınca, pay sahibi sayısı beş yüzü aştığı için halka açık sayılan ortaklıklar, paylarının borsada işlem görmesini istememeleri halinde, pay sahibi sayısının en az üçte ikisi ve toplam oyların en az dörtte üçü ile alınacak bir genel kurul kararı ile SerPK kapsamı dışına çıkabilir.

Yukarıda belirtilen işlemlere ilişkin genel kurul toplantısına katılan, olumsuz oy kullanan ve muhalefet şerhini tutanağa işleyen pay sahipleri, paylarını halka açık ortaklığa satarak ayrılabilir. Pay sahibinin genel kurul toplantısına katılımına haksız şekilde engel olunması, davet veya gündemin ilanının usulüne uygun olarak yapılmaması hallerinde ise olumsuz oy ve muhalefet şerhi aranmaksızın ayrılma hakkı tanınır.

Ayrılma hakkında, TTK'da düzenlenen şirketin kendi paylarını iktisabına ilişkin azami sınırın uygulanıp uygulanmayacağı tartışma konusudur. Ayrılma hakkına ilişkin usul ve esaslar Kurul tarafından belirlenecektir.

Sonuç

Şirketin pay sahibini çıkarma hakkı TTK ile getirilen ve SerPK'da da özel düzenlemeye tabi tutulan önemli bir yeniliktir. Buna ek olarak yeni yürürlüğe giren bu kanunlarla pay sahibine ortaklık ilişkisini sona erdirmesine ilişkin çıkma ve ayrılma hakları da tanınmaktadır. Bu haklar, uygulamada ortaya çıkan önemli ihtiyaçlara hizmet etmektedir.

SerPK'da düzenlenen çıkarma, çıkma ve ayrılma haklarına ilişkin usul ve esaslar, Kurul'un çıkaracağı düzenlemeler ile netleşecektir.

Şirket Topluluklarında Ortaklıktan Çıkarma*

Av. Leyla Orak

Giriş

6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu¹ (“TTK”) belirli hallerde pay sahiplerinin anonim şirketlerden çıkma ve çıkarılmasına imkân tanır.

Bu haklar, şirket içi menfaat dengesini sağlamak açısından önem taşır. Zira kanun politikası bir yandan rekabetin ve şirketlerin hâkimiyetinin denetlenmesini amaçlarken, diğer bir yandan güçlü, uluslararası arenada varlık gösterebilen şirketleri teşvik eder (buna örnek olarak birleşme ve devralma işlemlerinin kolaylaştırılması ve vergi teşvikleri gösterilebilir)². Görüş ayrılığı yaşanan azlığı çıkarma hakkı da şirket içi huzurun sağlanmasına ve güçlü, yoğunlaşan şirketlerin oluşmasına hizmet eder.

TTK, şirket birleşmelerinde ve şirketler topluluğunda çıkarma hakkını düzenler. Ayrıca, azlığın haklı sebeple şirketin feshini talep etmesi halinde de mahkemenin çıkarmaya karar vermesine imkân tanır. TTK’nın çıkarma hakkını tanıdığı hallerden biri şirketler topluluğuna ilişkindir. Bu ayki hukuk postası yazısı m. 208’de hâkim şirkete tanınan çıkarma hakkına ilişkindir.

Genel Olarak

TTK, mülga kanunda da yer alan pay bedelinin ödenmemesi halinde ıskat haricinde, pay sahibinin anonim şirketten çıkarılmasını (*squeeze-out*) ilk defa düzenler.

TTK m. 208 şirketler topluluğuna özgü bir çıkarma hakkı tanır. Bir şirketler topluluğundaki hâkim şirket, doğrudan veya dolaylı olarak bağlı şirketteki pay ve oy haklarının en az yüzde doksanına sahip ise, kalan azlığın dürüstlüğe aykırı davranması, sıkıntı yaratması veya pervasızca

* *Kasım 2013 tarihli Makale*

¹ RG, 14 Şubat 2011, S. 27846. TTK 1 Temmuz 2012 tarihinde yürürlüğe girdi.

² Yard. Doç. Dr. İrfan Akın, TTK m. 208 Kapsamında Anonim Şirketlerde Azlığın Ortaklıktan Çıkarılması, Gazi Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi C. XVII, Y. 2013, Sa. 1-2, s. 2.

hareket etmesi halinde, azlığın paylarını satın alarak azlık pay sahibini şirketten çıkarabilir.

Burada öngörülen çıkarma hakkı ancak haklı sebebin bulunması halinde kullanılabilir. Gerekçede maddenin getiriliş amacı, şirkette alınacak kararlara çeşitli sebeplerle karşı çıkan pay sahiplerinin şirketi bunaltan hareketlerine son vermek ve şirket içi barışı sağlamak olarak belirtilmiştir.

Tam Hâkimiyet ile İlişkisi

Hâkim şirkete tanınan çıkma hakkı, TTK'da şirketler topluluğu hükümleri arasında tam hakimiyete ilişkin maddelerden hemen sonra düzenlenir.

Tam hâkimiyet, doğrudan veya dolaylı olarak bir şirketin başka bir şirketin pay veya oylarının tamamına sahip olmasıdır. Şirketler topluluğunda kural olarak hâkimiyetin, bağlı şirketi kayba uğratacak şekilde kullanılmaması veya kaybın denkleştirilmesi gerekir. Ancak tam hâkimiyet halinde hâkim şirket, bağlı şirketin kaybına sebebiyet verecek sonuçlar doğurabilecek nitelik taşısa dahi bağlı şirkete talimat verebilir³. TTK m. 203'ün gerekçesi, hükmün uygulanmasının şartının pay ve oy haklarının yüzde yüzüne sahip olmak olduğunu vurgular ve m. 208'de tanınan çıkarma hakkının bu hükmü tamamladığını belirtir.

Gerçekten de, m. 208, doğrudan veya dolaylı olarak bağlı şirketin pay ve oy haklarının yüzde doksanına sahip hâkim şirkete azlık paylarını satın alma ve böylelikle tam hâkim konuma gelme imkânını tanır. Kanun, şirketlere m. 203'te tanınan yönetim serbestisini elde etmelerini sağlayacak bir yol açar⁴.

Şartları

TTK m. 208'de tanınan çıkarma hakkının kullanılabilmesi için kanun bir takım şartların yerine getirilmesini arar.

³ TTK m. 203 ve m. 204 uyarınca verilen talimat topluluğun belirlenmiş ve somut politikalarının gereği olmalı ve bağlı şirketin ödeme gücünü açıkça aşan, varlığını tehlikeye düşürebilecek veya önemli varlıklarını kaybetmesine yol açabilecek niteliği haiz olmamalıdır.

⁴ (Yard.) Doç. Dr. Gül Okutan Nilsson, Türk Ticaret Kanunu Tasarısının Göre Şirketler Topluluğu Hukuku, Levha Yayınları, İstanbul 2009, s. 437.

- Satma hakkını sadece bir ticaret şirketi kullanabilir.

Maddede hakim şirket veya teşebbüs denmemiştir. Doğrudan bir hâkim *şirketin*, oy ve pay haklarının yüzde doksanına sahip olduğu bağlı şirkette azlığı çıkarma hakkı düzenlenir.

- Hâkim şirket, doğrudan veya dolaylı olarak bağlı şirketin pay ve oy haklarının en az yüzde doksanını haiz olmalıdır.

Dolaylı olarak sahip olunan oy ve paylar, bağlı şirketler aracılığıyla sahip olunan oy ve paylar olarak anlaşılmalıdır.

- Azlığın çıkarılması için haklı bir sebep bulunmalıdır.

TTK m. 208, azlığın şirketin çalışmasını engellemesi, dürüstlük kuralına aykırı davranması, fark edilebilir sıkıntı yaratması ve pervasızca davranmasını haklı sebep olarak öngörür. Pay sahipliği ve azlık haklarını kötüye kullanmak, yöneticileri taciz etmek gibi örnekler verilebilir. Ancak organ kararlarına karşı iptal davası açmak, oy birliği gereken kararlara karşı olumsuz oy kullanmak, bilanço görüşmelerini erteletmek gibi hakların hangi hallerde dürüstlük kuralına aykırı olarak kullanılmış sayılacağına ilişkin tespiti çok zordur⁵.

Hakkın Niteliği ve Kullanımı

TTK, çıkarma hakkını yenilik doğurucu bir hak olarak düzenler. Bu hakkı kullanarak hâkim şirket, azlığın kabulüne gerek olmaksızın paylarını satın alabilir.

Bu hakkın tek taraflı bildirim ile mi yoksa mahkeme kararı ile mi kullanılacağı madde metninden açıkça anlaşılmamaktadır. Maddenin gerekçesi, kötüye kullanmayı önlemek adına kararın mahkemeye bırakıldığını belirtir; bununla beraber madde metni, gerekçenin yazıldığı 2005 yılı kanun tasarısı metninden farklıdır. M. 208'in payların satın alma bedelinin belirlenmesi ile ilgili TTK m. 202/2'ye atıf yapar ve m. 202/2'de düzenlenen satma hakkı mahkeme kanalıyla kullanılır. Dolayısıyla m. 208'de düzenlenen çıkarma hakkı da yenilik doğurucu dava niteliğindedir. Mahkeme özellikle haklı sebebin gerçekleşip gerçekleşmediğini takdir etmeli ve pay bedelini belirlemelidir⁶.

⁵ Akın, a.g.e, s. 14.

⁶ Okutan Nilsson, a.g.e, s. 442-444.

Payların satın alma bedeli, varsa payların borsa değeri, yoksa m. 202/2’de öngörülen şekilde belirlenen değerdir. TTK m. 202/2, borsa değeri yoksa veya borsa değerinin hakkaniyete uygun düşmemesi halinde payların gerçek değer veya genel kabul gören bir yöntemle göre belirlenecek değerle satın alınacağını düzenler.

Sonuç

TTK m. 208, şirket içi barışın sağlanabilmesi için, şirketler topluluğunda hâkim şirketin, bağlı şirket azlık paylarını satın alma ve azlığı çıkarma hakkını düzenler. Madde gerekçesinde de ifade edildiği üzere, bu hüküm ile şirket içi barışın sağlanması amaçlanır ve sorun çıkaran azlığın şirketten çıkartılması imkânı tanınır. Aynı zamanda hâkim şirketin bağlı şirkette tam hâkimiyeti elde etmesinin yolu açılmıştır.

6102 sayılı Kanun uyarınca Limited Şirketlerde Kuruluş*

Av. Naciye Yılmaz

Limited şirketlerde kuruluş açısından 6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu (“TTK”) önemli değişiklikler getirir. Bu yazı kapsamında, limited şirket (veya “şirket”) kuruluşu nezdinde gerek TTK ile getirilen yeniliklere gerekse kuruluş sürecine yer verilecektir.

Ortak Sayısı ve Ortakların Nitelikleri

TTK’nın 573. maddesi uyarınca, limited şirketler bir veya daha çok ortakla kurulabilir ve 574. madde uyarınca ortak sayısı elliyi aşamaz. Bu kapsamda, TTK tek kişilik limited şirket kurulmasını mümkün kılar.

Buna ek olarak, şirket ortakları gerçek veya tüzel kişi olabilir. Tek kişilik limited şirketler de dâhil olmak üzere, tüzel kişi ortak aynı zamanda şirket müdürü de olabilir. Bu halde, tüzel kişinin görevlerini yürütmek üzere kendisine gerçek kişi bir temsilci atanır. Önemle belirtmek gerekir ki, tüzel kişiye temsil ve ilzam yetkisi verilecekse, bu yetkinin ana sözleşmede açıkça tüzel kişiye verilmesi gerekir.

Asgari Sermaye

TTK’nın 580. maddesi uyarınca, limited şirketler asgari 10.000 TL sermaye ile kurulur. Ortakların koyacakları sermayenin ise en az 25 TL veya bunun katları olmasına dikkat edilmelidir.

Sermayenin aynı olarak da konulması mümkündür. Üzerinde sınırlı aynı bir hak, haciz veya tedbir bulunmayan, nakden değerlendirilebilen ve devrolunabilen, fikrî mülkiyet hakları ile sanal ortamlar ve adlar da dâhil, malvarlığı unsurları aynı sermaye olarak konulabilir. Bununla birlikte, hizmet edimleri, kişisel emek, ticari itibar ve vadesi gelmemiş alacaklar sermaye olarak konulamaz.

Şirket sermayesinin tümünün veya bir kısmının nakden taahhüt edilmesi durumunda, nakden taahhüt edilen payların itibari değerinin en az

* *Nisan 2013 tarihli Makale*

1/4'ünün tescilden önce, kalan kısmının ise tescili izleyen 24 ay içinde ödenmesi gerekir. Bir başka deyişle, asgari sermaye ile kurulacak bir limited şirkette nakdi sermaye taahhüt ediliyor ise, kuruluşta en az 2.500 TL açılacak banka hesabına yatırılır.

Ticaret Unvanı

TTK'nın 39. maddesi uyarınca, her tacir, ticari işletmesine ilişkin işlemleri, ticaret unvanıyla yapmak ve işletmesiyle ilgili senetler ve diğer belgeleri bu unvan altında imzalamak zorundadır.

Tescil edilen ticaret unvanı, ticari işletmenin görülebilecek bir yerine okunaklı bir şekilde yazılır. Tacirin işletmesiyle ilgili olarak düzenlediği ticari mektuplarda ve ticari defterlere yapılan kayıtların dayandığı belgelerde tacirin sicil numarası, ticaret unvanı, işletmesinin merkezi ile tacir internet sitesi oluşturma yükümlülüğüne tabi ise tescil edilen internet sitesinin adresi de gösterilir.

Ayrıca unvanda limited şirket ibaresinin bulunması ve faaliyet konusunun gösterilmesi zorunludur.

Ana Sözleşme

TTK'nın 575. maddesi uyarınca şirket ana sözleşmesi yazılı olmalı ve kurucu imzaları noterde onaylanmalıdır. Bu çerçevede şirket ana sözleşmesinde aşağıdakiler bulunmalıdır:

- Şirketin ticaret unvanı ve merkezinin bulunduğu yer,
- Esaslı noktaları belirtilmiş ve tanımlanmış bir şekilde, şirketin işletme konusu,
- Esas sermayenin itibarî tutarı, esas sermaye paylarının sayısı, itibarî değerleri, varsa imtiyazlar, esas sermaye paylarının grupları,
- Müdürlerin adları, soyadları, unvanları, vatandaşlıkları,
- Şirket tarafından yapılacak ilanların şekli

Yukarıdakilere ek olarak, aşağıdaki düzenlemeler ise, şirket ana sözleşmesinde öngörülmeleri kaydıyla bağlayıcılık kazanır:

- Esas sermaye paylarının devrinin sınırlandırılmasına ilişkin kanuni hükümlerden ayrılan düzenlemeler,
- Ortaklara veya şirkete, esas sermaye payları ile ilgili olarak önerilmeye muhatap olma, önalım, geri alım ve alım hakları tanınması,
- Ek ödeme yükümlülüklerinin öngörülmesi, bunların şekli ve kapsamı,
- Yan edim yükümlülüklerinin öngörülmesi, bunların şekli ve kapsamı,
- Belirli veya belirlenebilir ortaklara veto hakkı veya bir genel kurul kararının oylanması sonucunda oyların eşit çıkması hâlinde bazı ortaklara üstün oy hakkı tanıyan hükümler,
- Kanunda ya da şirket sözleşmesinde öngörülmüş bulunan yükümlülüklerin hiç ya da zamanında yerine getirilmemeleri hâlinde uygulanabilecek sözleşme cezası hükümleri.
- Kanuni düzenlemeden ayrılan rekabet yasağına ilişkin hükümler,
- Genel kurulun toplantıya çağırılmasına ilişkin özel hak tanıyan hükümler,
- Genel kurulda karar almaya, oy hakkına ve oy hakkının hesaplanmasına ilişkin kanuni düzenlemeden ayrılan hükümler,
- Şirket yönetiminin üçüncü bir kişiye bırakılmasına ilişkin yetki hükümleri,
- Bilanço kârının kullanılması hakkında kanundan ayrılan hükümler,
- Çıkma hakkının tanınması ile bunun kullanılmasının şartları, bu hâllerde ödenecek olan ayrılma akçesinin türü ve tutarı,
- Ortağın şirketten çıkarılmasına ilişkin özel sebepleri gösteren hükümler,
- Kanunda belirtilenler dışında öngörülen sona erme sebeplerine dair hükümler

Ayrıca şirket ana sözleşmesi düzenlenirken *ultra vires* ilkesinin TTK uyarınca kalktığı da göz önüne alınmalıdır. Dolayısıyla, şirket, kural olarak, amaç ve konu maddesinde yazan işlerle kısıtlanmış değildir.

Gerekli Belgeler

TTK'nın 586. maddesi uyarınca, tescil için, şirket merkezinin bulunduğu yerdeki ticaret siciline başvurulur. Başvuru, müdürlerin tümü tarafından imzalanır. Başvuruya aşağıdaki belgeler eklenir:

- Şirket sözleşmesinin onaylanmış bir örneği,
- Ekleri ile birlikte kurucular beyanı,
- Yerleşim yerleri de gösterilerek şirketi temsile yetkili kişileri ve denetçinin seçimini gösterir belge,

Buna ek olarak, dilekçede aşağıdaki kayıtlar yer almalıdır:

- Bütün ortakların adları ve soyadları veya unvanları, yerleşim yerleri, vatandaşlıkları,
- Her ortağın üstlendiği esas sermaye payı ve ödediği toplam tutar,
- İster ortak ister üçüncü kişi olsun, müdürlerin adları ve soyadları veya unvanları,
- Şirketin ne suretle temsil edileceği

Belirtmek gerekir ki, genel kapsam TTK tarafından çizilmiş olmakla birlikte, istenilen belgelerin içeriği ve formu ilgili ticaret sicili ile teyit edilmelidir¹.

Sonuç

Limited şirket kuruluşu, gerek tek ortaklı limited şirket kurulmasının mümkün hale getirilmesi gerekse şirkete konulması gerekli asgari sermaye miktarının düşürülmesi ile daha kolay ve işlevsel hale getirilmiştir. Unvanın belirlenmesi, ana sözleşme üzerinde mutabık kalınması, sermaye miktarının ve şirket yapısının belirlenmesi ile gerekli belgeler hazırlanabilir. Bu belgelerin ilgili ticaret siciline sunulması ile belgeler incelemeye tabii tutulur, değişiklik veya ek belge istenmediği takdirde ise şirket, tescil edilir.

¹ Bu kapsamda, İstanbul'da kurulacak şirketler açısından detaylı ve açıklamalı bir listeye İstanbul Ticaret Odası'nın internet sitesinden ulaşılabilir: http://www.ito.org.tr/wps/portal/tescil-ilan-kurulus?WCM_GLOBAL_CONTEXT=limited_sirketler

6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu Uyarınca Limited Şirketlerde Müdür*

Av. Revan Sunol

Genel

Limited şirketlerde müdür, 6102 sayılı Türk Ticaret Kanununun (“TTK”) 623 ila 630. maddelerinde şirketin yönetim ve temsili kapsamında düzenlenmiştir.

TTK ile şirket ortaklarının doğrudan müdür olmasını öngören özden organ ilkesi terkedilerek seçilmiş yönetim organı ilkesi benimsenir. Müdürlük sıfatı şirket kurulurken esas sözleşme ile veya daha sonra ortaklar genel kurulu kararı ile kazanılabilir.

Böylece şirketin yönetim ve temsili seçilmiş ortak veya ortak olmayan kişilere bırakılır. Bununla birlikte, şirketin yönetimi ve temsili tamamen üçüncü kişilere bırakılamaz, en azından bir ortağın şirketi yönetim ve temsil hakkının bulunması gerekir.

Müdürler Kurulu

TTK ile birden fazla müdür bulunması halinde bunların bir kurul oluşturacağı belirlenerek anonim şirketlerdeki gibi bir işleyiş anlayışı getirilir.

TTK m. 624 uyarınca şirketin bu şekilde birden fazla müdürü bulunduğu takdirde bunlardan biri, genel kurul tarafından müdürler kurulu başkanı olarak atanır. Müdürler kurulu çoğunluk ile karar alır ve eşitlik olması halinde başkanın oyuna üstünlük tanınır.

Başkan olan müdürün bunun yanında genel kurulun toplantıya çağırılması ve genel kurul toplantılarının yürütülmesi, aksi öngörülmediği sürece açıklamaların ve ilanların yapılması gibi işlevleri bulunur.

Yeni düzenleme ile tüzel kişilerin de müdür olarak atanması mümkün hale gelmiştir. Böylece şirkete bir dernek, bir anonim veya limited veya kolektif şirket müdür olarak atanabilir.

TTK m. 623/2 uyarınca “*şirketin müdürlerinden biri bir tüzel kişi*

* Ocak 2013 tarihli Makale

olduğu takdirde, bu kişi bu görevi tüzel kişi adına yerine getirecek bir gerçek kişiyi belirler”.

Böylece müdürlük sıfatı tüzel kişide olmakla birlikte, müdürlük görevi, tüzel kişi tarafından seçilen bir gerçek kişi temsilci tarafından yerine getirilir.

Müdürlerin Görev ve Yetkileri

Müdürler kanunların ve şirket sözleşmesinin genel kurula görev ve yetki vermediği bütün konularda görevli ve yetkilidir. TTK ile müdürlerin bağlılık ve özen yükümleri 6762 sayılı Türk Ticaret Kanununa göre daha detaylı olarak düzenlenmiştir.

Müdürler ve yönetimle görevli kişiler, görevlerini tüm özeni gösterek yerine getirmek ve şirketin menfaatlerini, dürüstlük kuralları çerçevesinde gözetmekle yükümlüdürler.

Müdürler için ortaklara eşit işlem yapma yükümü öngörülmüştür. Bu çerçevede, müdürler, eşit koşullarda ortaklara eşit işlem yapmalıdır. Örnek olarak, ortakların bir kısmına rüçhan hakkında imtiyaz tanınmışsa artık eşit koşullar söz konusu olmadığından eşit işlem yapılması da söz konusu olmaz.

Müdürlerin rekabet yasağı TTK m. 626/2’de düzenlenmiştir. Bu çerçevede müdürler ve yönetimle görevli diğer kişiler şirketle rekabet oluşturan bir faaliyette bulunamazlar. Bu hüküm emredici değildir ve aksi esas sözleşme ile düzenlenebileceği gibi, ortakların yazılı onayı ile de mümkün olabilir.

Müdürlere şirketin sermaye kaybı veya borca batık olması halinde anonim şirketlerdeki gibi ihbar yükümü ve iflasın bildirilmesi görevleri yüklenmiştir.

TTK m. 625 ile, işlevler ayrımı ilkesine uygun olarak, müdürün veya müdürler kurulunun devredilemez görev ve yetkileri sayılır. Devredilemez ve vazgeçilemez görev ve yetkilerin hepsi yürütme ile, yönetim birimlerinin, genel anlamda şirket örgütünün oluşturulması ile ilgilidir.

Kanunda yönetim ve temsil yetkisinin devri açıkça düzenlenmemekle beraber, TTK m. 577/1/i uyarınca şirket yönetiminin üçüncü bir kişiye bırakılmasına ilişkin yetki hükümleri, esas sözleşmede öngörülmeleri halinde bağlayıcıdır. TTK m. 625 kapsamında “şirket yönetiminin bazı bölümleri

kendilerine devredilmiş bulunan kişilerin, kanunlara, şirket sözleşmesine, iç tüzüklere ve talimatlara uygun hareket edip etmediklerinin gözetimi” müdürlerin devredilmez ve vazgeçilmez görev ve yetkilerindedir. Anlaşıldığı üzere, limited şirkette yönetim ve temsil yetkileri devredilebilir.

Müdürlerin Sorumluluğu

Limited şirketlerde müdürlerin sorumluluğuna, TTK m. 644 yollaması ile anonim şirket yönetim kurulu üyelerinin sorumluluğunu düzenleyen belgelerin ve beyanların kanuna aykırılığına ilişkin m. 549; sermaye hakkında yanlış beyanlar ve ödeme yetersizliğinin bilinmesi hakkında m. 550, değer biçilmesinde yolsuzluğa dair m. 551 ve kurucuların, yönetim kurulu üyelerinin, yöneticilerin ve tasfiye memurlarının sorumluluğunu düzenleyen m. 553 uygulanır.

Buna paralel olarak, 549 ilâ 551 inci maddelerine aykırı hareket edenler, 562 inci maddenin sekizinci ilâ onuncu fıkralarında öngörülen cezalarla cezalandırılırlar. Bunların yanında, kamu borçlarından dolayı şirket tüzel kişiliği ile birlikte, ortakların yanında müdürler de şahsen sorumludur. Bu sorumluluk, 5510 sayılı Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası, Vergi Usul Kanunu (“VUK”) ile Amme Alacaklarının Tahsil Usulü Hakkında Kanun (“AATUHK”) uyarınca uygulanır.

VUK m. 10’a göre, limited şirkete ait vergi ve borçların müdürlerin malvarlığından alınabilmesi için vergi alacağının müdürlerin vergi ile ilgili ödevlerini yerine getirmemiş olması nedeniyle vergi idaresi tarafından tahsil edilememesi gerekir. Kanuni temsilcilerin limited şirket vergi borcundan dolayı kişisel sorumluluğuna ilişkin diğer düzenleme olan AATHUK mükerrer 35. maddesi uyarınca tüzel kişilerin malvarlığından tamamen veya kısmen tahsil edilemeyen veya tahsil edilemeyeceği anlaşılan amme alacakları kanuni temsilcilerin şahsi malvarlıklarından tahsil edilir. Mükerrer 35. madde kanuni temsilcilerin malvarlıklarına başvurma hususunda ödevlerini yerine getirip getirmeme konusunda bir şart aramaz.

Sonuç

Görüldüğü üzere, TTK ile limited şirkete müdürler kurulu, tüzel kişi müdür gibi bir takım yeni kavramlar getirilerek anonim şirket yapısına benzer bir işleyiş anlayışı benimsenir. Bununla beraber, müdürlerin şirketin kamu alacaklarından kişisel malvarlıkları ile sorumlu olduğu unutulmamalıdır.

Limited Şirkette Çıkma ve Çıkarılma*

Av. Süleyman Sevinç

Giriş

Bir limited şirket ortağının limited şirketten ayrılması için temel olarak üç yöntem bulunur: hisse devri, çıkma ve çıkarılma. Limited şirketin ortakları kendi paylarını, aksi esas sözleşmede yasaklanmadığı sürece, devrederek ortaklıktan ayrılabilir. Bununla birlikte, çıkma ve çıkarılma yöntemleri ile ortaklıktan ayrılma, ortağın payını devrederek ortaklıktan ayrılmasından farklı hukuki düzenlemelere tabidir.

Bu çalışmada, 6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu (“TTK”) m. 638 ila TTK m. 640 arasında düzenlenen çıkma ve çıkarılma kurumları ele alınacaktır¹.

Limited Şirketten Çıkma

Limited şirkette bir ortağın çıkması temel olarak iki durumda mümkündür: şirket sözleşmesinde çıkma hakkının öngörülmesi veya haklı sebeplerin varlığı. Bunların yanında, söz konusu iki sebepten biri kendisi açısından gerçekleşmiş olan ortak, başka bir ortağın açmış olduğu çıkma davasına da katılabilir.

Şirket Sözleşmesinde Öngörülen Sebebe Dayanarak Çıkma

TTK m. 638/1 uyarınca ortakların çıkma hakkı şirket sözleşmesinde düzenlenebilir. Bu hakkın kullanımı bazı şartlara bağlanabileceği gibi serbest de bırakılabilir. Bu şartlar belirli bir duruma ya da zaman aralığına yönelik olabilir. Ancak bazı ortaklara çıkma hakkı tanınıp diğerlerine tanınmamasına yönelik bir şartın, TTK m. 357’de düzenlenen eşit işlem ilkesi gereğince kabul edilmesi mümkün görünmemektedir.

* *Temmuz 2013 tarihli Makale*

¹ Limited şirketin haklı nedenle feshini talep eden davacının ortaklıktan çıkarılmasını düzenleyen TTK m. 636/3 hükmü bu çalışmanın kapsamı dışındadır.

Sözleşmeye dayanan çıkma hakkının şartları oluştuğunda (ya da şartsız olarak düzenlendiyse istendiği zaman) ortak şirkete çıkma beyanında bulunur. Bu yenilik doğurucu bir irade beyanıdır ve kural olarak şekle bağlı değildir; ancak istenildiği takdirde çıkma beyanı ortaklık sözleşmesinde şekle bağlanabilir.

Haklı Sebeye Dayanarak Çıkma

Haklı sebeplerin varlığında şirketten çıkma TTK m. 638/2’de düzenlenir. Bu hakkın kullanılması için şirket sözleşmesinde öngörülmüş olması gerekmez.

Haklı sebep genel anlamda, ortaklık ilişkisinin devamını olanaksız kılan bir durumdur. Bu durum ortaklık işlerinden ya da ortakların kişisel ilişkilerinden kaynaklanmış olabilir. Durumun meydana gelmesinde çıkacak olan ortağın kusurunun bulunup bulunmadığı da çıkma hakkının kullanılması açısından önemli değildir.

Haklı sebep TTK’da tam olarak tanımlanmamış olsa da, bazı haller haklı sebep olarak sayılmıştır. Örneğin TTK m. 245’te, “bir ortağın şirketin yönetim işlerinde veya hesaplarının çıkarılmasında şirkete ihanet etmiş olması” veya “bir ortağın kendisine düşen asli görevleri ve borçları yerine getirmemesi” ve bunlara benzer haller haklı sebep olarak nitelendirilmiştir. Kanunda sayılan bu haller örnek niteliğindedir; her somut olayda haklı sebep bulunup bulunmadığı çıkma hakkını kullanan ortağın kişisel özellikleri ve şirketin yapısı da göz önünde bulundurulmak üzere ayrı ayrı incelenir.

TTK m. 638/2, haklı sebeplerin varlığı halinde çıkma hakkının dava yoluyla kullanılmasını öngörür. Ancak öğretide mahkemeye başvuru öncesinde, çıkacak ortağın şirkete çıkma bildiriminde bulunabileceğini kabul eder. Şayet şirket bu istemi reddederse, ortak talebini mahkeme önünde yineler.

TTK m. 638/2’nin ikinci cümlesi, 6762 sayılı Türk Ticaret Kanunu’nda bulunmayan ve TTK’ya İsviçre hukukundan alınan bir hükümdür. Bu cümleye göre, haklı sebeple çıkma davası açılması durumunda hâkim, davacının ortaklıktan doğan hak ve borçlarının bazılarını ya da tümünü dondurabilir veya davacı ortağın durumunun teminat altına alınması için diğer önlemleri alabilir.

Çıkmaya Katılma

TTK m. 639 ile düzenlenen çıkmaya katılma hakkı, usul ekonomisi ve eşit işlem ilkesini gözetir. Buna göre bir ortak çıkma talebini şirkete yöneltir ya da çıkma davası açarsa, bu durum TTK m. 639/1 uyarınca müdürler tarafından diğer ortaklara bildirilir. Bu ortaklar arasında çıkma sebebini haiz olanlar, haberin kendilerine ulaşmasını takip eden 1 ay içinde müdürlerden veya mahkemeden çıkmaya katılmayı talep edebilir.

Çıkmaya katılan ortağın dayanacağı çıkma sebebi ile hâlihazırda çıkma talebi yönelmiş olan ortağın dayandığı sebebin aynı olmasının gerekip gerekmediği konusunda TTK açık bir hüküm içermekten özellikle kaçınmıştır. Kanunun gerekçesinde bu konuya ilişkin tartışmalar öğreti ve yargı kararlarına bırakılmıştır. Ancak mahkeme, haklı sebebi her ortak için ayrı ayrı değerlendirmek durumundadır.

Limited Şirketten Çıkarma

Limited şirkette bir ortağın ortaklıktan çıkarılması iki durumda mümkündür. Bu durumlardan biri sözleşmede öngörülen sebeplerin varlığı halinde ortaklık kararıyla çıkarma, diğeri ise haklı sebebin varlığı halinde mahkeme kararıyla çıkarmadır.

Ortaklık Kararıyla Çıkarma

TTK m. 640 uyarınca, ortaklar şirket sözleşmesinde çıkarılma sebepleri düzenleyebilir. Ancak bunlar objektif olarak kabul edilebilir ve eşit işlem ilkesine uygun sebepler olmalıdır. Bu sebeplerin gerçekleşmesi durumunda ilgili ortak alınacak bir genel kurul kararıyla şirketten çıkarılabilir. Bu karar, TTK m. 621 uyarınca, temsil edilen oyların en az üçte ikisinin ve oy hakkı bulunan esas sermayenin tamamının salt çoğunluğunun bir arada bulunması hâlinde alınabilir.

Çıkarılan ortak, kararın noter aracılığıyla kendine bildirilmesinden itibaren 3 ay içinde, mahkemeden ortaklar genel kurulu kararının iptalini talep edebilir. Bu talep sonucunda hâkim, temel olarak düzenlenmiş sebebin gerçekleşip gerçekleşmediğini inceler. Düzenlenmiş sebebin geçerliliği ise ancak kişilik hakları ve genel ahlaka istinaden incelenir; sözleşmede düzenlenen sebebin ortaklar açısından önemli olacağı kabulün-

den hareketle sebebin ayrıca haklı olup olmadığı incelenmez. Eğer sebep kişilik hakları ile genel ahlaka uygunsuz ve sebep gerçekleşmişse, genel kurul kararının iptali istemi reddedilir.

Mahkeme Kararıyla Çıkarma

Haklı sebeplerin varlığı halinde, çıkmada olduğu gibi, ortaklık sözleşmesinden bağımsız olarak, şirketin ortağı çıkarma hakkı doğar. TTK m. 640/3, şirketin bu hakkı dava yoluyla kullanabileceğini düzenlemiştir. Şirket ortağa karşı çıkarma davası açar ve haklı sebep varsa mahkeme, ortağın şirketten çıkarılmasına karar verebilir.

Sonuç

Limited şirkette haklı sebeplerin varlığı durumunda ortaklıktan çıkma veya çıkarma her zaman mümkündür. Ancak görüldüğü üzere sözleşmede düzenlenen sebeplere dayanılması özellikle çıkarma kurumunda genel kurul kararıyla hızlı hareket etme imkânı sağlar. Esas sözleşmelerde düzenlenecek sebepler de eşit işlem ilkesi çerçevesinde sözleşme serbestisinden yararlanarak ortakların iradesince düzenlenebilir.

Elektronik Defter Genel Tebliği*

Av. Ecem Süsoy

Giriş

Günümüzdeki teknolojik ve ekonomik gelişmelere ayak uydurmak ve ihtiyaçlara cevap vermek amacıyla vergi mükelleflerinin defter tutma yükümlülüğünde önemli değişikliklere gidilmiş, defter tutma yükümlülüğünün fiziki ortamdan elektronik ortama aktarılması sağlanmıştır. Bu doğrultuda da elektronik ortamda defter tutulmasına ilişkin düzenlemeler yapılması ihtiyacı doğmuştur.

Bunun üzerine, elektronik ortamda defter tutulmasına ilişkin usul ve esasları belirten 13.12.2011 tarih ve 28141 sayılı Resmi Gazete ile yürürlüğe giren Elektronik Defter Genel Tebliği (Sıra No:1) çıkarılmış ve bu tebliğ de 24.12.2013 tarih ve 28861 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanmak suretiyle yürürlüğe giren Elektronik Defter Genel Tebliği (Sıra No: 1)’nde Değişiklik Yapılmasına Dair Genel Tebliğ (Sıra No: 2) (“Elektronik Defter Genel Tebliği (Sıra No: 2)”) ile değişikliğe uğramıştır.

Bu Hukuk Postası makalesinde elektronik defterlerin uygulamadaki yeri ve Elektronik Defter Genel Tebliği (Sıra No: 2) ile getirilen değişikliklere değinilecektir.

Elektronik Defter Uygulaması için Başvuru

213 sayılı Vergi Usul Kanunu ile 6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu’nun ilgili maddeleri uyarınca, elektronik defter, şekil hükümlerinden bağımsız olarak tutulması zorunlu defterlerde yer alması gereken bilgileri kapsayan elektronik kayıtlar bütünüdür.

Elektronik defter uygulamasından yararlanmak isteyen, defterlerini elektronik ortamda oluşturmak, muhafaza ve ibraz etmek isteyen gerçek ve tüzel kişi mükelleflerin bir takım şartları yerine getirmeleri gerekmektedir. Bu şartlar Elektronik Defter Genel Tebliği (Sıra No: 2) ile değiştirilmiştir.

* Aralık 2013 tarihli Makale

Böylece, gerçek kişi mükelleflerin Elektronik İmza Kanunu hükümleri çerçevesinde üretilen nitelikli elektronik sertifika veya 397 sıra numaralı Vergi Usul Kanunu Genel Tebliği çerçevesinde mali mühür temin etmiş olmaları, tüzel kişi mükelleflerin ise yukarıda belirtilen mali mühürü temin etmiş olmaları aranmaktadır.

İlgili değişiklik ile önceden sadece tüzel kişi mükelleflerin mali mühür temin etmesi söz konusu iken, artık gerçek kişi tüzel kişilerin de mali mühürden yararlanabilmesi imkanı getirilmiştir. Böylece artık gerçek kişi mükellefler de mali mühür ile elektronik defter onaylayabileceklerdir.

Ayrıca, elektronik defter tutulması, kaydedilmesi, onaylanması, saklanması ve ibrazında kullanılacak yazılımın uyumluluk onayı almış bir yazılım olması gerekmektedir.

Elektronik defter uygulaması için, yukarıda belirtilen şartları taşıyan mükelleflerin, elektronik defter portalının resmi internet adresinde¹ yayımlanan başvuru klavuzuna uygun olarak başvuruda bulunması gerekir.

Elektronik Defter Oluşturma

Elektronik defterlerin oluşturulması için elektronik defter portalının resmi internet adresinde² duyurulan format ve standartlara uygun davranılması gerekir. Elektronik defterler, söz konusu format ve standartlara uygun olarak ve aylık dönemler itibariyle oluşturulmaya ve saklanmaya başlanabilir.

Elektronik Defter Genel Tebliği (Sıra No: 2)'nin üçüncü maddesi ile getirilen değişiklik doğrultusunda, elektronik defter uygulamasından yararlanan gerçek kişiler, elektronik defterlerini, ilgili olduğu ayı takip eden üçüncü ayın son gününe kadar kendilerine ait güvenli elektronik imza veya mali mühür ile imzalar, tüzel kişiler ise mühür ile onaylar. Değişiklik öncesinde, elektronik defterlerin ilgili olduğu ayı takip eden ayın son gününe kadar imzalanması veya mühür ile onaylanması gerekmektedir.

Yukarıda belirtilen gerçek ve tüzel kişilerin takip edeceği adımların ardından elektronik defterler için Gelir İdaresi Başkanlığı tarafından

¹ Bkz. www.edefter.gov.tr (Erişim tarihi: 27.12.2013).

² Bkz. dn. 1.

onaylanmış berat alınması ve bu beratların ibraz edilmek üzere muhafaza edilmesi zorunludur.

Elektronik Defterlerin Muhafazası ve İbrazi

Elektronik Defter Genel Tebliği (Sıra No: 1)'in dördüncü maddesine göre elektronik defterler, istenildiğinde ibraz edilmek üzere ilgili olduğu beratları ile birlikte muhafaza edilmek zorundadır.

Elektronik defterlere ait kayıtların bozulması, zarar görmesi, silinmesi gibi tehlikelerin meydana gelmesini önlemek amacıyla elektronik defter tutan mükellefler yeterli güvenlik önlemleri almak ile yükümlüdürler. Ancak defterlere ait kayıtlara ilişkin bir tehlikenin oluşması veya olağanüstü bir durumun meydana gelmesi halinde Elektronik Defter Genel Tebliği (Sıra No:1), durumun on beş gün içinde Gelir İdaresi Başkanlığı'na bildirilmesi zorunluluğunu belirtmektedir.

Sonuç

Elektronik ortamda defter tutulmasına ilişkin düzenlemelerden olan Elektronik Defter Genel Tebliği (Sıra No: 2)'nin defter tutma yükümlülüğünü gerçek ve tüzel kişi mükellefler için daha az külfetli ve basitleştirilmiş hale getirdiğini söylemek mümkündür.

REKABET HUKUKU

Rekabet Kurulu Kararları Çerçevesinde Bilgi Paylaşımı*

Prof. Dr. H. Ercüment Erdem

Türk rekabet hukukunda rakipler arasındaki bilgi paylaşımına ilişkin herhangi bir yasal düzenleme yoktur. Bu konu en son 4054 sayılı Rekabetin Korunması Hakkında Kanun'un 4. ve 5. maddelerinin Yatay İşbirliği Anlaşmalarına Uygulanması Hakkında Taslak Kılavuz'da¹ ("Kılavuz") ele alındı, ancak Kılavuz henüz yayımlanmadı.

Yasal bir düzenlemenin yokluğunda bilgi paylaşımı konusunda Rekabet Kurulu ("Kurul") kararları esas alınmalıdır. Nitekim Kurul, on yılı aşkın uygulaması ile bilgi paylaşımı hakkında birçok karar verdi ve bu kapsamda bilgi paylaşımının esaslarını belirledi.

Bilgi Paylaşımının Tarafları

Kurul kararları incelendiğinde, taraflar arasındaki ilişkinin yatay veya dikey olmasına göre, bilgi paylaşımının taraflarının değiştiği görülür.

Yatay İlişkiler. Her ne kadar Kurul açıkça rakipler arasındaki bilgi paylaşımının rekabet hukukunda önem arz ettiğini söylemese de, bu husus kararlarından açıkça görülür. Nitekim Kurul, uzunca bir süredir kararlarında rakipler arasındaki bilgi paylaşımını inceler. Örneğin Kurul, 08.08.2002 tarih ve 02-47/586-M sayılı Gübre Üreticileri Derneği kararında², rakipler arasında paylaşılan istatistiki ve toplu nitelikteki bilgileri değerlendirdi ve rekabet üzerinde olumsuz etkisi olabileceğinden, bu bilgi paylaşılmasına son verilmesine karar verdi. 19.12.2005 tarih ve 05-

* *Nisan 2013 tarihli Makale*

¹ Kılavuz 2012 yılı sonunda kamunun görüşüne açılmıştır. Ayrıntılı bilgi için bkz. <http://www.rekabet.gov.tr/default.aspx?nsw=sLwJqE8Qet01Sk2Es7ie3Q===-H7deC+LxBI8=> (erişim: 21.03.2013).

² Karar hakkında bilgi için bkz. **PİŞMAF, Şamil**, İktisadî ve Hukukî Açından Teşebbüsler Arası Bilgi Paylaşımı, Rekabet Kurumu Uzmanlık Tezleri Serisi, No. 280, Ankara 2012, s. 79.

85/1182-336 sayılı kararında³ ise, Kurul, “*aynı pazarda bulunan şirketler arasında*” demek suretiyle rakip teşebbüsler arasındaki bilgi paylaşımına işaret etti. Daha güncel 18.04.2011 tarih ve 11-24/464-139 sayılı kararında⁴ ise, Kurul, Borusan’ın bir bayisine (Kosifler) gönderdiği yazışmayı, Borusan ile Kosifler’in rakip teşebbüsler olmaması sebebiyle dikkate almadı.

Rakipler arasındaki bilgi paylaşımı konusu Kurul kararları aleyhine açılan iptal davaları nedeniyle Danıştay tarafından da ele alınır. Nitekim Danıştay 13. Dairesi, 08.05.2012 tarih ve E. 2008/9080, K. 2012/965 sayılı kararında⁵, rakipler arasındaki bilgi paylaşımının pazar üzerindeki etkilerini inceledi ve rekabetin zarar görebilecek olması sebebiyle, bilgi paylaşımını rekabete aykırı buldu.

Dikey İlişkiler. Taraflar arasında bir dikey ilişki söz konusu olduğunda, taraflar kural olarak rakip olmazlar. Zira aynı pazarda faaliyet göstermezler. Ancak Kurul böyle bir durumda dâhi, bilginin ulaştığı pazarda rekabetin bozulabileceğini ifade eder ve bu sebeple dikey anlaşmanın tarafları arasında gerçekleşen bilgi paylaşımını inceler. Nitekim Kurul, 03.05.2012 tarih ve 12-24/675-195 sayılı kararında⁶, sağlayıcı ile bayisi arasında paylaşılan bilgilerin bayiler arasında bir koordinasyon yaratıp yaratmayacağına baktı ve böyle bir durumun söz konusu olmaması sebebiyle, taraflar arasındaki (sağlayıcı ile bayi) bilgi paylaşımının bir rekabet ihlali oluşturmadığına karar verdi. Bu karar tedarikçilerle bayiler arasındaki bilgi paylaşımı açısından dikkat çekicidir.

Bilgi Paylaşımının Şekli

Kurul kararları çerçevesinde, taraflar arasındaki bilgi paylaşımının doğrudan, dolaylı ve düzenli olabileceği görülür.

³ Karara ulaşmak için bkz. <http://www.rekabet.gov.tr/default.aspx?nsw=tfjcBAxVih5pUKigR05EaA===H7deC+LxBI8=&nm=90> (erişim: 21.03.2013).

⁴ Karara ulaşmak için bkz. <http://www.rekabet.gov.tr/default.aspx?nsw=tfjcBAxVih5pUKigR05EaA===H7deC+LxBI8=&nm=90> (erişim: 21.03.2013).

⁵ Karara ulaşmak için bkz. <http://www.rekabet.gov.tr/default.aspx?nsw=c30JfvlYGH59eUusyDmy7wg===H7deC+LxBI8=&nm=251> (erişim: 21.03.2013).

⁶ Karara ulaşmak için bkz. <http://www.rekabet.gov.tr/default.aspx?nsw=tfjcBAxVih5pUKigR05EaA===H7deC+LxBI8=&nm=90> (erişim: 21.03.2013).

Doğrudan Bilgi Paylaşımı. Rakip teşebbüsler arasındaki doğrudan bilgi paylaşımı Kurul tarafından saptanabilecek en kolay bilgi paylaşımı türüdür. Bu nedenle, rakipler arasında doğrudan bilgi paylaşımına ilişkin Kurul kararları nispeten daha az sayıdadır. Örneğin, Kurul, 16.06.2009 tarih ve 09-28/600-141 sayılı kararında⁷, Erdemir ile Borçelik arasında doğrudan paylaşılan detaylı bireysel yurt içi ve yurt dışı satış miktarları, aylık ithalat miktarları ve benzeri bilgileri rekabete aykırı değerlendirdi.

Dolaylı Bilgi Paylaşımı. Dolaylı bilgi paylaşımı uygulamada karşılaşılan en sık bilgi paylaşımı türüdür. Dolaylı bilgi paylaşımı istatistiki veya genel bilgiler şeklinde ortaya çıkabileceği gibi teşebbüs birliği aracılığıyla paylaşılan bilgi şeklinde de ortaya çıkabilir. Şöyle ki;

- Kurul, rakip teşebbüslerin ileriye dönük davranışları hakkında bilgi edinmesini sağlayan her türlü istatistiki ve genel rakam bilgilerinin paylaşılmasını yasaklar. Kurul bu konuya ilk defa yukarıda anılan 08.08.2002 tarih ve 02-47/586-M sayılı kararında değindi⁸ ve teşebbüslerin “*bireysel tercihler haricindeki etkenlere dayanılarak*” gelecek davranışlarını belirlemelerine neden olan istatistiki ve genel rakam bilgilerini paylaşmalarını rekabete aykırı olarak değerlendirdi. Kurul’un bu yönde birçok kararı vardır⁹.
- Kurul, taraflar arasında teşebbüs birliği aracılığıyla paylaşılan bilgileri de değerlendirir ve tarafların gelecekte alabilecekleri kararları etkileyebilecek bilgi paylaşımlarını yasaklar. Bu kapsamda, Kurul, 08.02.2002 tarih ve 02-07/57-26 sayılı kararında¹⁰, teşebbüs birliğinde gerçekleştirilen toplantılar ve aylık paylaşılan istatistiki bülten ile taraflar arasında bilgi paylaşıldığına karar verdi. Kurul, 25.11.2009 tarih ve 09-57/1393-362 sayılı kararında¹¹ ise,

⁷ Karara ulaşmak için bkz. <http://www.rekabet.gov.tr/default.aspx?nsw=tfjcBAxVih5pUKigR05EaA===H7deC+LxBI8=&nm=90> (erişim: 21.03.2013).

⁸ Karar hakkında ayrıntılı bilgi için bkz. dn. 2.

⁹ Örneğin, bkz. Kurul’un 04.07.2012 tarih ve 12-36/1040-328 sayılı kararı, <http://www.rekabet.gov.tr/default.aspx?nsw=tfjcBAxVih5pUKigR05EaA===H7deC+LxBI8=&nm=90> (erişim: 21.03.2013).

¹⁰ Karara ulaşmak için bkz. <http://www.rekabet.gov.tr/default.aspx?nsw=tfjcBAxVih5pUKigR05EaA===H7deC+LxBI8=&nm=90> (erişim: 21.03.2013).

¹¹ Karara ulaşmak için bkz. <http://www.rekabet.gov.tr/default.aspx?nsw=tfjcBAxVih5pUKigR05EaA===H7deC+LxBI8=&nm=90> (erişim: 21.03.2013).

teşebbüs birliğinin teşebbüslerin toplam üretim miktarlarını hesaplamaya ilişkin çalışmalarını bu doğrultuda oluşturduğu bilimsel veri ve bilgileri teşebbüslerle paylaşarak pazarı şeffaflaştırdığını vurguladı.

Düzenli Bilgi Paylaşımı. Kurul kararları incelendiğinde, Kurul'un düzenli bilgi paylaşımını rekabete aykırı değerlendirdiği görülür. Nitekim Kurul, yukarıda anılan 20.09.2012 tarih ve 12-44/1350-455 sayılı kararında¹², taraflar arasında paylaşılan bilgilerin “*aylık satış verileri*”nden oluşması nedeniyle (çok yakın tarihli olmasını da dikkate alarak), bu paylaşımı rekabet hukuku açısından endişe verici buldu. Kurul'un aylık bilgi paylaşımını dikkate aldığı ve titizlikle değerlendirdiği birçok kararı vardır¹³.

Kurul ayrıca, teşebbüsler arasındaki bilgi paylaşımının belli bir süre devam edip etmediğine de bakar. Nitekim Kurul, 04.07.2007 tarih ve 07-56/672-209 sayılı kararında¹⁴, “*bir süredir devam eden*” bilgi paylaşımını rekabete aykırı buldu. Bununla beraber, bu karardan Kurul'un ne kadar uzun süreli bir paylaşımı rekabete aykırı bulduğu anlaşılmaz.

Paylaşılan Bilginin Önemi

Kurul'un da kararlarında tekrarlar dille getirdiği üzere¹⁵, rekabet hukukunda bilgi paylaşımı *per se* rekabete aykırılık oluşturmaz. Nitekim bilgi paylaşımı rekabeti her zaman olumsuz etkilemez, hatta bazen rekabet üzerinde olumlu etkileri dâhi olabilir. Şöyle ki, paylaşılan bilgilerin özellikle yatırım stratejilerini daha doğru planlamalarını sağlıyorsa, paylaşılan bilginin rekabet üzerinde olumlu etkisi olduğu kabul edilir.

Bununla beraber, paylaşılan bilgi, niteliği ve paylaşıldığı pazarın yapısına göre rekabet hukuku açısından ihlal edici olabilir.

¹² Karara ulaşmak için bkz. <http://www.rekabet.gov.tr/default.aspx?nsw=tfjcBAxVih5pUKigR05EaA===H7deC+LxBI8=&nm=90> (erişim: 21.03.2013).

¹³ Örneğin, bkz. Kurul'un 04.07.2012 tarih ve 12-36/10040-328 sayılı kararı. Karar hakkında ayrıntılı bilgi için bkz. dn. 10.

¹⁴ Karara ulaşmak için bkz. <http://www.rekabet.gov.tr/default.aspx?nsw=tfjcBAxVih5pUKigR05EaA===H7deC+LxBI8=&nm=90> (erişim: 21.03.2013).

¹⁵ Örneğin, bkz. Kurul'un 19.12.2005 tarih ve 05-85/1182-336 sayılı kararı, <http://www.rekabet.gov.tr/default.aspx?nsw=tfjcBAxVih5pUKigR05EaA===H7deC+LxBI8=&nm=90> (erişim: 21.03.2013).

Pazar Yapısının Etkisi. Kurul kararları incelendiğinde, pazar yapısının bilgi paylaşımı üzerinde çok büyük etkisinin olduğu görülür. Nitekim pazarın şeffaf olması halinde, taraflar arasında paylaşılan bilgilerin pazardan da kolayca edinilebilecek olması nedeniyle, Kurul'un bilgi paylaşımına yaklaşımı oldukça yumuşaktır. Örneğin Kurul, 15.04.2004 tarih ve 04-26/287-65 sayılı kararında, ürünlerin homojen olmaması ve ayrıca pazarda çok sayıda oyuncu bulunması nedeniyle, bilgi değişiminin taraflar arasında koordinasyona yol açma olasılığının düşük olduğunu belirtti¹⁶.

Buna karşılık, pazarın şeffaf olmaması halinde, başka bir anlatımla, taraflar arasında paylaşılan bilgilerin pazardan kolayca edinilemeyecek olması durumunda, Kurul'un bilgi paylaşımına yaklaşımı oldukça katıdır. Örneğin Kurul, 16.06.2009 tarih ve 09-28/600-141 sayılı kararında, pazarda az sayıda teşebbüsün faaliyet göstermesi, yüksek yoğunlaşma oranlarının olması ve giriş engellerinin bulunması nedeniyle taraflar arasındaki bilgi paylaşımını rekabete aykırı buldu¹⁷.

Bununla beraber pazar yapısına ilişkin Kurul kararlarında bir yeknesaklık bulunmadığı da vurgulanmalıdır. Şöyle ki;

- Kurul'un pazar yapısının önemine ilişkin kararları çelişkilidir. Nitekim Kurul, 28.12.2006 tarih ve 06-95/1202-365 sayılı kararında¹⁸, havacılık yakıtları pazarının özellikleri nedeniyle, taraflar arasında bilgi paylaşımının rekabetçi düzeni ihlal edici nitelikte olmadığına karar verdi. Bununla beraber, Kurul, 04.07.2007 tarih ve 07-56/672-209 sayılı kararında, “*taraflar arasında koordinasyonun ve iletişimin ispat edilmesi halinde piyasanın yapısına bakılmaksızın ihlal kararına varılabileceğini*” belirtti¹⁹.
- Kurul, aynı pazar yapısına (aynı sektör) dayanarak farklı kararlar da verdi. Örneğin Kurul, 09.09.2009 tarih ve 09-41/998-255 sayılı

¹⁶ Karar hakkında ayrıntılı bilgi için bkz. <http://www.rekabet.gov.tr/default.aspx?nsw=tfjcBAxVih5pUKigR05EaA==H7deC+LxBI8=&nm=90> (erişim: 21.03.2013).

¹⁷ Karar bilgileri için bkz. dn. 7.

¹⁸ Karara ulaşmak için bkz. <http://www.rekabet.gov.tr/default.aspx?nsw=tfjcBAxVih5pUKigR05EaA==H7deC+LxBI8=&nm=90> (erişim: 21.03.2013).

¹⁹ Karar bilgileri için bkz. dn. 15.

kararında²⁰, otomotiv pazarının erişiminin kolay olması nedeniyle, taraflar arasında güncel bilgi paylaşılmasının aralarında herhangi bir koordinasyona yol açmayacağına karar verdi. Buna karşılık, Kurul, aynı sektöre ilişkin olarak verdiği bir başka kararda²¹, otomotiv pazarının özelliklerini dikkate almaksızın, ileriye yönelik bilgi paylaşımının rekabeti kısıtladığını vurguladı.

Paylaşılan Bilginin Niteliği. Kurul kararları uyarınca, “*bireysel tercihler haricindeki etkenlere dayanılarak*”²² teşebbüslerin karar almalarını sağlayan veya teşebbüslerin “*bireysel iktisadi karar almalarını*”²³ engelleyen bilgi paylaşımları (stratejik bilgi paylaşımları) yasaktır. Bununla beraber, Kurul, bazı kararlarında, taraflar arasında stratejik bilgi paylaşılmasını rekabet ihlali olarak değerlendirmedir²⁴.

Kurul, bir bilginin stratejik bilgi olup olmadığını değerlendirirken, hem bilginin içeriğine, hem de bilginin ait olduğu döneme bakar.

- ***Paylaşılan Bilginin İçeriği.*** Kurul, stratejik bilginin tanımını veremese de, stratejik bilginin ne olduğuna dair ipuçları verir. Bu kapsamda aşağıdaki bilgiler stratejik bilgi olarak kabul edilir:
 - Fiyatlar, kapasite kullanımları, üretim miktarları ve müşteri bazında satış rakamlarına ilişkin bilgiler²⁵;
 - Markaların illere, bölgelere ve alt segmentlere göre ayrıntılı satış fiyatı ve miktarları ile pazar paylarına ilişkin bilgiler²⁶;

²⁰ Karara ulaşmak için bkz. <http://www.rekabet.gov.tr/default.aspx?nsw=tfjcBAxVih5pUKigR05EaA==H7deC+LxBI8=&nm=90> (erişim: 21.03.2013).

²¹ Karara ulaşmak için bkz. **PİŞMAF**, s. 83, dn. 246.

²² Rekabet Kurumu'nun 15.05.1998 tarihinde Türkiye Çimento Müstahsilleri Birliği'ne gönderdiği yazı. Yazı hakkında ayrıntılı bilgi için bkz. dn. 9.

²³ Kurul'un 09.09.2009 tarih ve 09-41/998-255 sayılı kararı. Karar bilgilerine ulaşmak için bkz. dn. 18.

²⁴ Ayrıntılı bilgi için bkz. Kurul'un 24.06.2009 tarih ve 09-30/637-150 sayılı kararı. Stratejik bilgi paylaşımı olduğunu kararın karşı oy gerekçesinde yer alır, <http://www.rekabet.gov.tr/default.aspx?nsw=tfjcBAxVih5pUKigR05EaA==H7deC+LxBI8=&nm=90> (erişim: 21.03.2013).

²⁵ Kurul'un 04.07.2007 tarih ve 07-56/672-209 sayılı kararı. Karar bilgilerine ulaşmak için bkz. dn. 15.

²⁶ Kurulu'nun 15.04.2004 tarih ve 04-26/287-65 sayılı kararı. Karar bilgilerine ulaşmak için bkz. dn. 17.

- Her bir alt model bazında aylık üretim adetleri, hammadde ve yan sanayiye yapılan ödemeler ile ödenilen vergi ve ücretlere ilişkin bilgiler²⁷;
- Stok verileri ile satış verileri²⁸;
- Fiyat koşulları ile arzın kontrolüne yönelik her türlü parametreye ilişkin bilgiler²⁹;
- Toplulaştırılmış veya istatistiki bilgiler ise ancak aşağıdaki koşulları içerirse stratejik bilgi olarak değerlendirilmez³⁰:
 - Miktarlara ilişkin verilerin (kapasite, üretim, satış ihracat ithalat) ve kapasite kullanım oranlarının gösterildiği tablolar, bu tür verilerin teşebbüs veya ekonomik birlik oluşturan teşebbüs grupları bazında bilinmesine imkân veremeyecek şekilde hazırlanmalı ve Türkiye genelindeki toplam bilgiler paylaşılmalıdır;
 - Dağıtılan istatistiklere ek olarak teşebbüslerin karşılıklı rekabetçi davranışlarını etkileyebilecek herhangi bir yorum, analiz veya tavsiye yer almamalıdır;
 - Fiyatların, üretimin, satışların ve kapasite kullanım oranlarının gelecekteki durumlarına dair bilgiler paylaşılmalıdır;
 - Teşebbüs birliklerinde verilerin toplanması ve tablollaştırılması ile görevli kişilerin, rekabete hassas bilgileri birlik üyelerinden ve üçüncü kişilerden gizli tutmaları sağlanmalıdır;
 - Verileri gösteren tablolar, verilerin ait olduğu dönemden itibaren en az iki ay geçmeden yayınlanmamalıdır.

²⁷ Kurul'un 20.09.2012 tarih ve 12-44/1350-455 sayılı kararı. Karar bilgilerine ulaşmak için bkz. dn. 13.

²⁸ Kurul'un 18.04.2011 tarih ve 11-24/464-139 sayılı kararı. Karar bilgilerine ulaşmak için bkz. dn. 4.

²⁹ Kurul'un 20.12.2006 tarih ve 06-92/1172-350 sayılı kararı, <http://www.rekabet.gov.tr/default.aspx?nsw=tfjcBAxVih5pUKigR05EaA==H7deC+LxBI8=&nm=90> (erişim: 21.03.2013).

³⁰ Kurul'un 08.08.2002 tarih ve 02-47/586-M sayılı kararı. Karar bilgilerine ulaşmak için bkz. dn. 2.

- *Paylaşılan Bilginin Ait Olduğu Zaman Dilimi*. Kurul, taraflar arasındaki bilgi paylaşımının rekabete aykırı olup olmadığını saptayabilmek için, paylaşılan bilginin ait olduğu zaman dilimini de inceler. Ancak, Kurul'un bu konudaki kararları henüz yerleşik değildir. Şöyle ki, Kurul, bazı kararlarında geleceğe yönelik bilgilerin paylaşılmasını rekabete aykırı kabul eder³¹. Başka kararlarında ise, Kurul, geçmişe dönük bilgilerin dinamik bir süreçte rakip teşebbüsler arasında geleceğe yönelik bir koordinasyona yol açabileceğini belirtir³².

Tek Taraflı Bilgi Paylaşımı

Kurul, son zamanlardaki uygulamasında, bilgi paylaşımının tek taraflı olup olmadığını belirleyebilmek için, bilginin ulaştığı teşebbüsün tepkisine bakar ve bilgiyi alan teşebbüsün bu bilgiye karşı çıkmaması halinde, taraflar arasında bir bilgi paylaşımı olduğuna karar verir. Şöyle ki, Kurul, bir bilginin elektronik posta gibi yazılı olarak paylaşılması halinde, karşı tarafın bu paylaşımına karşı çıktığına dair derhal yazılı bir cevap vermesini arar. Aynı kural toplantı gibi sözlü bilgi paylaşımları için de geçerlidir. Bu halde de, karşı tarafın bu paylaşımına itirazda bulunması (ve mümkünse itirazını tutanağa geçirmesi) gerekir³³.

Bilgi Paylaşımı Karinesi

Danıştay 13. Dairesi, yukarıda anılan çok güncel 08.05.2012 tarih ve E. 2008/9080, K. 2012/965 sayılı kararında, teşebbüsler arasındaki bilgi paylaşımının gelecekte pazarda alacakları kararlarına etkili olacağından,

³¹ Örneğin bakınız Kurul'un 08.08.2002 tarih ve 02-47/586-M sayılı kararı ile Kurul'un 09-41/998-M sayılı kararları. Kararlar hakkında ayrıntılı bilgi için bkz. **PİŞMAF**, s. 79 ve 83. Ayrıca bkz. Danıştay 13. Dairesi'nin 08.05.2012 tarih ve E. 2008/9080, K. 2012/965 sayılı kararı. Karar bilgileri için bkz. dn. 5.

³² Örneğin, bkz. Kurul'un 20.09.2007 tarih ve 07-76/907-345 sayılı kararı, <http://www.rekabet.gov.tr/default.aspx?nsw=tfjcBAxVih5pUKigR05EaA==H7deC+LxB18=&nm=90> (erişim: 21.03.2013).

³³ Örneğin, bkz. Kurul'un 11.04.2007 tarih ve 07-31/325-120 sayılı kararı, <http://www.rekabet.gov.tr/default.aspx?nsw=tfjcBAxVih5pUKigR05EaA==H7deC+LxB18=&nm=90> (erişim: 21.03.2013) veya Kurul'un 18.04.2011 tarih ve 11-24/464-139 sayılı kararı, <http://www.rekabet.gov.tr/default.aspx?nsw=tfjcBAxVih5pUKigR05EaA==H7deC+LxB18=&nm=90> (erişim: 21.03.2013).

aksi ispat edilmedikçe, aralarında bir koordinasyon yaratacağına karar verdi. Bu karar çerçevesinde Danıştay'ın bilgi paylaşımının teşebbüslerin gelecek davranışlarını etkilediğine ilişkin bir karine getirdiği de söylenebilir³⁴. Ancak yukarıda da belirtildiği gibi pazarın çok şeffaf olduğu ve her türlü bilgiye kolayca ulaşılabilen hallerle, bilgi paylaşımının genel, istatistiki ve toplu bilgilere yönelik olduğu durumlarda Danıştay'ın bu kararına temkinli yaklaşılmalıdır. Aynı şekilde Türkiye'de herhangi bir pazarın etkilenmediği, ihracata yönelik işlemlerde de bilgi paylaşımına hoşgörülü yaklaşılmalıdır³⁵.

Sonuç

Kurul'un bilgi paylaşımı konusunda getirdiği temel kriter teşebbüslerin “*iktisadi karar alma kabiliyetleri*”nin bilgi paylaşımı ile sınırlanıp sınırlanmayacağıdır. Ancak Kurul, bu kriterin nasıl belirleneceği konusunda yeknesak ve objektif koşullar belirlememiştir. Nitekim Kurul bazı kararlarında;

- Geçmişe yönelik bilgi paylaşımlarını yasaklamıştır;
- Pazar yapısını dikkate almamıştır ve
- Bilgi paylaşımı karinesi getirmiştir (Danıştay).

Kurul'un vermiş olduğu bu kararlar kapsamında, bilgi paylaşımı fiilen çok sınırlanmıştır. Oysa yukarıda da ifade edildiği üzere, bilgi paylaşımının bazı hallerde rekabet üzerinde olumlu etkileri olabilir. Bu kapsamda, Kurul belirlediği kriterlere objektif ve yeknesak koşullar getirmelidir. Bunun için de, henüz taslak halinde olan Kılavuz'un bu konuları aydınlatması ve teşebbüslere tam anlamıyla kılavuzluk etmesi beklenir.

³⁴ Karar bilgilerine ulaşmak için bkz. dn. 5.

³⁵ Bkz. Kurul'un 06.10.2005 tarih ve 05-65/928-250 sayılı kararı, <http://www.rekabet.gov.tr/default.aspx?nsw=tfjcBAxVih5pUKigR05EaA==H7deC+LxBI8=&nm=90> (erişim: 27.03.2013).

Rekabet Hukukunun Özelleştirme Yoluyla Devralmalara Etkisi*

Prof. Dr. H. Ercüment Erdem

Özelleştirme “*ekonomik aktivitelerde kamu sektörünün payını azaltan her türlü süreç*”¹ olarak tanımlanabilir. Daha özlü bir anlatımla, özelleştirme, kamuya ait bir teşebbüsün özel sektöre devredilmesidir. Böyle bir durumda, ilgili pazardaki rekabetçi ortamın etkilenmesi oldukça olasıdır. Zira kamu teşebbüsleri devletten aldıkları güç ile tekel oluşturabilir ve böylece ilgili pazarda hâkim durum yaratarak rekabeti önemli ölçüde engelleyebilir.

İlgili pazardaki rekabetin korunabilmesi için rekabet otoriteleri özelleştirme yoluyla devralmalara ilişkin düzenlemeler öngörür. Türk hukukunda bu konudaki ilk düzenleme 1998/4 sayılı Özelleştirme Yoluyla Devralmaların Hukuki Geçerlilik Kazanabilmeleri için Rekabet Kurumuna Yapılacak Ön Bildirimlerde ve İzin Başvurularında Takip Edilecek Usul ve Esaslar Hakkında Tebliğ² (“1998/4 sayılı Tebliğ”) idi. Bu Tebliğ yaklaşık 15 yıl yürürlükte kaldıktan sonra yerini 2013/2 sayılı Özelleştirme Yoluyla Devralmaların Hukuki Geçerlilik Kazanabilmeleri için Rekabet Kurumuna Yapılacak Ön Bildirimlerde ve İzin Başvurularında Takip Edilecek Usul ve Esaslar Hakkında Tebliğ’e³ (“2013/2 sayılı Tebliğ”) bıraktı.

Yasal Dayanak

1998/4 sayılı Tebliğ döneminde, 4046 sayılı Özelleştirme Uygulamaları Hakkında Kanun (“4046 sayılı Kanun”) 16. maddesinde rekabetçi

* *Haziran 2013 tarihli Makale*

¹ Bkz. **TEMEL, Esma**, Özelleştirme Uygulamaları ve Rekabet Politikası, Rekabet Kurumu Uzmanlık Tezleri Serisi, No. 300, Ankara 2012, s. 5.

² 1998/4 sayılı Tebliğ 12.09.1998 tarih ve 23461 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanarak yürürlüğe girdi. Tebliğ’e ulaşmak için bkz. <http://www.rekabet.gov.tr/File/?path=ROOT%2fDocuments%2fTebli%25c4%259f%2fteblig30.pdf> (erişim: 03.06.2013).

³ 2013/2 sayılı Tebliğ 18 Nisan 2013 tarih v 28622 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanarak yürürlüğe girdi. Tebliğ’e ulaşmak için bkz. <http://www.rekabet.gov.tr/File/?path=ROOT%2fDocuments%2fTebli%25c4%259f%2fOzellestirme2013.pdf> (erişim: 03.06.2013).

piyasanın gözetilmesi konusunda açık bir düzenlemeye yer verirdi⁴. Bu özel hüküm nedeniyle doktrinde rekabet hukukunun özelleştirme yoluyla devralmalar alanında uygulanabilmesi için yasal dayanağın olup olmadığı tartışmalıydı. Kimi yazar 4054 sayılı Rekabetin Korunması Hakkında Kanun'un ("Rekabet Kanunu") 7. maddesinin son cümlesinde yer alan "Hangi tür birleşme ve devralmaların hukukî geçerlilik kazanabilmesi için Kurula bildirilerek izin alınması gerektiğini Kurul, çıkaracağı tebliğlerle ilan eder" hükmünün, özelleştirme yoluyla devralmalar gibi, özel alanlara ilişkin özel tebliğler çıkartabilmesine olanak verdiğini savunurken⁵, kimi yazarlar da Rekabet Kanunu'nda herhangi bir yasal dayanak olmadığını savunurdu⁶.

Gerçekte Rekabet Kurumunun özellikle rekabetçi piyasa yapısını gözetmek için kurulduğu dikkate alındığında ve Rekabet Kanunu m. 7'deki yetki gözetildiğinde, Rekabet Kurumunun bu konuda düzenleme yapmak yetkisinden kuşku duymamak gerekirdi. Nitekim Rekabet Kurumunun ilk tebliğleri arasında yer alan 1998/4 sayılı Tebliğ de bu düşüncelerle hazırlandı. 2005 yılında 4046 sayılı Kanun'un 16. Maddesindeki özel hüküm de yürürlükten kaldırıldı⁷.

Neden Yeni bir Tebliğ?

2013/2 sayılı Tebliğ'in yürürlüğe girmesinin asıl nedeni 1998/4 sayılı Tebliğ'de öngörülen pazar payı ve ciro eşik sisteminden vazgeçilerek, sadece ciro eşik sisteminin benimsenmesidir.

Böyle bir değişiklik, hem Avrupa Birliği mevzuatına uyum, hem de Türk mevzuatında yeknesaklık sağlanması için yapıldı:

Avrupa Birliği'ne Uyum ve Mevzuatta Yeknesaklık. 01.01.2011 tarihinde yürürlüğe giren 2010/4 sayılı Rekabet Kurulundan İzin Alınması Gereken Birleşme ve Devralmalar Hakkında Tebliğ⁸ ("2010/4 sayılı

⁴ Bkz. 4046 sayılı Kanun m. 2(d) ve m. 16.

⁵ Bkz. **ERDEM,ERCÜMENT**: "Quelques réflexions sur la Loi de la Privatisation", Prof. Dr. Ali Bozer'e Armağan, Ankara 1998, s. 708.

⁶ Bkz. **ASLAN, YILMAZ**, Rekabet Hukuku, Genişletilmiş 4. Bası, Bursa 2007, s. 606.

⁷ İlgili madde 21.7.2005 tarih ve 25882 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan, 3.7.2005 tarih ve 5398 sayılı Kanununun 11. maddesi hükmü gereğince yürürlükten kaldırılmıştır.

⁸ 2010/4 sayılı Tebliğ'e ulaşmak için bkz. http://www.rekabet.gov.tr/File/?path=ROOT%2fDokuments%2fTebli%C4%9F%2f2012_3.pdf (erişim: 03.06.2013).

Tebliğ’), pazar payı ve ciroya dayalı çifte eşik sisteminden vazgeçerek, sadece ciro eşığı sistemini benimsedi ve böylece Avrupa Birliğı düzenlemesine ayak uydurdu. Bunun devamı olarak, hem pazar payına, hem de ciroya dayanan bir eşik sistemi öngören 1998/4 sayılı Tebliğ’in de değıştirilerek, özelleştirme alanında da sadece ciro eşik sisteminin benimsenmesi gerekiyordu.

Neden Özel bir Tebliğ?

2013/2 sayılı Tebliğ’in öngördüğü devirler kamuya ait teşebbüslerin veya bunların bir bölümünün özel bir teşebbüse devredilmesine ilişkindir. Kamuya ait teşebbüsler ise, diğere özel teşebbüslere göre, hukukî ve / veya doğal tekel oluşturur ve bazı ayrıcalıklara sahiptir⁹. Bu kapsamda, kamuya ait teşebbüslerin özelleştirilmesi yoluyla devralınmaları ile genel birleşme ve devralmalar arasında önemli farklılıklar bulunur.

Bu farklılıkların giderilmesi için, 2013/2 sayılı Tebliğ, 2010/4 sayılı Tebliğ’den farklı olarak, aşağıda ayrıntılı olarak açıklandığı üzere, hem farklı eşikler, hem de iki aşamalı bildirim sistemi öngörür.

Yeni Tebliğın Değerlendirilmesi

2013/2 sayılı Tebliğ’deki en önemli konular, özelleştirmenin kapsamı ve bildirim usulüdür.

Tebliğın Kapsamı

Bir teşebbüsün ortaklık paylarının ya da diğere hak ve araçlarının tümünün veya bir kısmının teşebbüsün üzerindeki kontrolü değıştirecek ya da karar organlarını etkileyecek şekilde yahut mal veya hizmet üretimine yönelik birimlerin özelleştirme yolu ile her türlü devri 2013/2 sayılı Tebliğ kapsamında değerlendirilir.

Bununla beraber, aşağıdaki haller 2013/2 sayılı Tebliğ kapsamı dışındadır.

- Mahalli idareler dâhil kamu kurum veya kuruluşları ile kamu tüzel kişiliğine sahip eğitim kurumlarına yapılan devirler,

⁹ TEMEL, s. 46.

- Mal veya hizmet üretimine yönelik olmayan gayrimenkullerin devri,
- Yurtdışı sermaye piyasalarında satışlar,
- Halka arz,
- Sermaye piyasalarına ilişkin mevzuattaki hükümler saklı kalmak kaydı ile süresi üç yılı aşmayan gecikmeli halka arzı içeren blok satışlar,
- Çalışanlara devirler, Borsada normal ve / veya teşebbüsün kontrolünde değişikliğe yol açmayan özel emir ile satışlar,
- Menkul kıymetler yatırım fonları ve / veya menkul kıymetler yatırım ortaklıklarına satışlar,
- Teşebbüsün kontrolünde değişikliğe yol açmayan hisselerin devri.

“Kamu tüzel kişiliğine sahip eğitim kurumlarına yapılan devirler” ile *“Teşebbüsün kontrolünde yol açmayan hisse devir”*lerinin kapsam dışı sayılması haricinde, 1998/4 sayılı Tebliğ’in uygulama alanı 2013/2 sayılı Tebliğ’de de aynen korunur.

Yapılan bu iki değişiklik değerlendirildiğinde ise, bunların hukuken “gerekli” olmadığı görülür. Nitekim;

- Kamu tüzel kişiliğine sahip bir eğitim kurumuna devir yapıldığında, özel bir teşebbüs devreye girmediğinden, bir “özelleştirme” söz konusu olmaz;
- Teşebbüsün kontrolünde değişikliğe yol açmayan hisse devirlerinin 2013/2 sayılı Tebliğ kapsamında olmadığı zaten Tebliğ’in 2. maddesinin ilk fıkrasının karşıt kavramından anlaşılır. Zira ilgili maddede *“...teşebbüsün üzerindeki kontrolü değiştirecek ya da...”* ifadesi kullanılır. Bu nedenle kontrol değişikliğine neden olmayan devirler zaten rekabet hukuku anlamında bildirim gerektirmez.

Tebliğdeki Bildirim Usulü

2013/2 sayılı Tebliğ, ciro eşik sistemine dayalıdır ve ön bildirim ile nihai bildirim olmak üzere, iki aşamadan oluşur.

Ciro Bilgisine Dayalı Eşik Sistemi. 2013/2 sayılı Tebliğ uyarınca hangi özelleştirmelerin bildirim tabi olacağı ciroya dayalı eşik sistemine göre belirlenir. Bu kapsamda, cironun hesaplanmasında, özelleştirilecek teşebbüs ya da mal veya hizmet üretimine yönelik birimin bir mevzuat hükmüne dayalı olarak mahalli idareler de dâhil kamu kurum veya kuruluşlarına yaptığı satışlar dikkate alınmaz.

Ön Bildirim. Özelleştirme yoluyla devralma işlemlerinde, özelleştirilecek teşebbüs ya da mal veya hizmet üretimine yönelik birimin cironun 30 milyon Türk Lirasını aşması halinde, ihale şartlarının kamuoyuna duyurulmasından önce, Rekabet Kurumu'na ön bildirimde bulunulur ve Rekabet Kurulu'nun görüşü alınır. Rekabet Kurulu görüşü, ilgili görüşte aksi belirtilmediği sürece üç yıl geçerlidir.

Rekabet Kurulu'nun görüşünün üç yıl için geçerli olması 2013/2 sayılı Tebliğ ile getirilmiş yerinde bir düzenlemedir. Nitekim böyle bir sürenin öngörülmesi;

- Rekabetçi pazardaki koşulların ortalama değişme süresini ifade eder ve böylece Rekabet Kurulu'nun görüşünün güncel pazar yapısıyla çelişmesini ve
- Derhal işlem yapılmayan hallerde, Rekabet Kurumu'na tekrardan başvurularak Kurum'un fazla ve gereksiz iş yüküyle boğuşmasını önler.

Rekabet Kurulu, ön bildirim kayıtlarına giriş tarihinden itibaren kırk iş günü içerisinde görüşünü oluşturur. Kırk iş gününün dağılımı şöyledir:

- Rekabet Kurulu, yirmi dört iş günü içerisinde oluşturulacak ilgili mesleki daire görüşünü hazırlar.
- Yukarıda anılan görüşe ek olarak, Rekabet Kurulu, altı iş günü içerisinde Özelleştirme İdaresi Başkanlığından görüş alır.
- Kalan on iş günü içerisinde de Rekabet Kurulu kendi görüşünü hazırlar.

Bu sürelerden yirmi dört ve on iş günlük süreler Rekabet Kurulu kararıyla, altı iş günlük süreler ise, Özelleştirme İdaresi Başkanlığı tasarrufu ile özelleştirilecek teşebbüs ya da mal veya hizmet üretimine yönelik

birimin ve ilgili ürün piyasasının özelliklerine bağlı olarak en fazla yarısı oranında artırılabilir.

Ön Bildirimin Şekli. 2013/2 sayılı Tebliğ'e göre ön bildirim, özelleştirmeye konu birimin iletişim bilgilerini, faaliyet alanını ve bu faaliyet alanına ilişkin mevcut bilgilerini içerir.

1998/4 sayılı Tebliğ'de böyle bir ifade yoktu; ön bildirimler, 1997/1 sayılı Rekabet Kurulu'ndan İzin Alınması Gereken Birleşme ve Devralmalar Hakkında Tebliğ'in¹⁰ ("1997/1 sayılı Tebliğ") ekinde yer alan bildirim formuyla yapılırdı. Zira 1998/4 sayılı Tebliğ'de, bu Tebliğ'de düzenlenmeyen hususlarda 1997/1 sayılı Tebliğ'de yer alan ve aykırılık içermeyen hükümlerinin uygulanacağı ifade edilirdi.

2013/2 sayılı Tebliğ'de de aynı yönde hüküm olmasına rağmen, ön bildirim içeriğinin açıklanması, 2010/4 sayılı Tebliğ'in ekinde bulunan bildirim formunun kullanılıp kullanılmayacağı konusunda tereddütte neden olur.

2013/2 sayılı Tebliğ'de ön bildirim içeriğine ilişkin yer alan açıklamalar genel ve sınırlı olduğundan, 2010/4 sayılı Tebliğ'in ekindeki bildirim formunun kullanılmaya devam edileceği düşünülür. Aksi halde, Rekabet Kurumu ile bildirimde bulunanlar arasında yoğun bir bilgi paylaşım dönemi olabilir ki bu durum gereksiz iş yüküne ve zaman kaybına yol açabilir. Bu nedenle 2010/4 sayılı Tebliğ'in ekindeki bildirim formuna doğrudan atıfta bulunulması daha yerinde olurdu.

Nihai Bildirim. Rekabet Kurumu'na ön bildirimde bulunulması gereken özelleştirme yolu ile devralma işlemlerinin hukuki geçerlilik kazanabilmesi için Rekabet Kurulu'ndan izin alınması zorunludur.

Rekabet Kurumu'na izin başvurusu (nihai bildirim), Özelleştirme İdaresi Başkanlığı tarafından Rekabet Kurumu'na ihale işleminin sonuçlanmasından sonra ve fakat nihai devir işlemine ilişkin kararını vermeden önce yapılır. Bu başvuru Özelleştirme İdaresi Başkanlığı'nın Özelleştirme Yüksek Kurulu'na sunacağı Özelleştirme Yüksek Kurulu karar taslağında yer alacak her teklif sahibi için bağımsız dosyalar şeklinde hazırlanır.

¹⁰ 1997/1 sayılı Tebliğ 2010/4 sayılı Tebliğ'in yürürlüğe girmesiyle yürürlükten kalktı.

Sonuç

2013/2 sayılı Tebliğ'deki en temel değişiklik, pazar payı ve ciro eşik sisteminden vazgeçilerek sadece ciro eşik sisteminin korunması ve 2010/4 sayılı Tebliğ ile uyumlu bir ciro eşiği getirilmesidir. Bu temel değişiklik, hem Avrupa Birliği'ne uyum hem de iç mevzuatta yeknesaklık sağlanması açısından yerindedir.

Tebliğ'de yapılan diğer değişikliklerin çoğunun hukuken "gerekli" olmadığı kanısındayız. Örneğin, "*kamu tüzel kişiliğine sahip eğitim kurumlarına yapılan devirler*" kapsam dışı tutulmuştur. Ancak böyle bir devir zaten bir özelleştirme değildir.

Ayrıca 2013/2 sayılı Tebliğ'de ön bildirim içeriğinin nasıl olması gerektiği açık bir şekilde düzenlenmediğinden doğrudan 2010/4 sayılı Tebliğ'deki bildirim formuna atıfta bulunulması daha isabetli olurdu.

Yıkıcı Fiyat ile Hâkim Durumun Kötüye Kullanılması*

Prof. Dr. H. Ercüment Erdem

Yıkıcı fiyat uygulamasıyla ilgili pazardaki rekabet koşullarının bozulması uygulamada sıkça rastlanılan bir rekabet ihlalidir. Nitekim hâkim durumda bulunan teşebbüsler bu uygulama ile rakiplerinin düşük fiyatlar ile rekabet etmelerini engelleyerek pazar dışına çıkmalarını ve potansiyel rakiplerin ilgili pazara girmelerini engellemeyi amaçlar. Teşebbüsler, rakipler ilgili pazardan çekildikten sonra ise, fiyatlarını rekabetçi seviyenin üzerine çıkararak zararlarını telafi ederler.

Uygulamada sıklıkla rastlanılan bu rekabet ihlalinin koşullarının incelenmesi yerinde olur.

Hukuki Dayanak

4054 sayılı Rekabetin Korunması Hakkında Kanun'un ("Rekabet Kanunu") "Hâkim Durumun Kötüye Kullanılması" başlıklı 6. maddesinde hâkim durumun kötüye kullanma halleri örnekleyici olarak sayılır.

Yıkıcı fiyat her ne kadar açıkça bu örnekleyici sayımın içinde yer almasa da, Rekabet Kurulu ("Kurul") tarafından bir hâkim durumun kötüye kullanılması hali olarak kabul edilir. Örneğin 23.11.2000 tarih ve 00-46/488-266 sayılı kararında¹ ("Microsoft Kararı") Kurul "4054 sayılı Kanun'un 6. maddesi, hâkim durumda olan teşebbüslerin fahiş fiyat uygulamalarını yasaklamaktadır" demek suretiyle yıkıcı fiyat uygulamasının bir hâkim durumun kötüye kullanılması hali oluşturduğunu kabul eder.

Kurul'un daha güncel kararları incelendiğinde ise, yıkıcı fiyatın doğrudan bir hâkim durumun kötüye kullanılması hali olarak değerlendirildiği görülür².

* *Eylül 2013 tarihli Makale*

¹ Karara ulaşmak için bkz.: <http://www.rekabet.gov.tr/File/?path=ROOT%2fDocuments%2fGerek%25c3%25a7eli%2bKurul%2bKarar%25c4%25b1%2fkarar312.pdf> (erişim: 03.10.2013).

² Örneğin, bkz. Kurul'un 20.06.2013 tarih ve 13-39/496-218 sayılı kararı, <http://www.rekabet.gov.tr/File/?path=ROOT%2fDocuments%2fGerek%25c3%25a7eli+Kurul+Karar%25c4%25b1%2f13-39-496-218.pdf> (erişim 03.10.2013) veya Kurul'un 18.07.2013 tarih ve 13-46/589-259

18.07.2013 tarihinde, Rekabet Kurumu'nun ("Kurum") resmî internet sitesinde Hâkim Durumdaki Teşebbüslerin Dışlayıcı Kötüye Kullanma Niteliğindeki Davranışlarının Değerlendirilmesine İlişkin Kılavuz Taslağı ("Taslak Kılavuz") yayımlanarak kamunun görüşüne açıldı³. Taslak Kılavuz'da yıkıcı fiyat hâkim durumun kötüye kullanılması hali olarak tanımlanır ve koşulları açıklanır.

Tanım

Kurul kararları incelendiğinde, yıkıcı fiyat, genel olarak, hâkim durumda bulunan bir teşebbüsün önce fiyatlarını yıkıcı bir şekilde düşürerek ilgili pazardaki rakiplerini pazar dışına itmesi ve bunun akabinde uzun – orta dönemde fiyatlarını arttırması şeklinde tanımlanır⁴.

Kurul, bazı kararlarında ayrıca potansiyel rekabete de atıfta bulunarak, yıkıcı fiyat uygulamasının ilgili pazardaki "*mevcut veya potansiyel rakiplerin*" pazar dışına itilmesini kapsadığını ifade eder⁵.

Gerçekten potansiyel rekabetin her durumda dikkate alınması gerekir. Nitekim yoğunlaşma analizleri de mevcut ve potansiyel rakiplerin konumu olmak üzere, genellikle iki aşamada yapılır⁶.

Taslak Kılavuz'da yer alan yıkıcı fiyat tanımında, Kurul kararlarında yer alan tüm unsurlar dikkate alınır ve böylece yıkıcı fiyatın tam ve doğru bir tanımı verilir:

"Yıkıcı fiyat, hâkim durumdaki bir teşebbüsün pazar gücünü korumak veya arttırmak üzere mevcut veya potansiyel rakiplerinden

sayılı kararı, <http://www.rekabet.gov.tr/File/?path=ROOT%2fDocuments%2fGerek%C3%A7eli+Kurul+Karar%C4%B1%2f13-46-589-259.pdf> (erişim 03.10.2013).

³ Taslak Kılavuz hakkındaki görüşlerin 08.09.2013 tarihine kadar sunulması gerekirdi. Kurum'un resmi internet sitesindeki ilana ulaşmak için bkz., <http://www.rekabet.gov.tr/default.aspx?nsw=aVa3WSjRz7DBxI8WRvMWVA==H7deC+LxBI8=> (erişim: 03.10.2013).

⁴ Bu tanım için örneğin bkz. Kurul'un 09.05.2013 tarih ve 13-27/371-172 sayılı kararı, <http://www.rekabet.gov.tr/File/?path=ROOT%2fDocuments%2fGerek%C3%A7eli+Kurul+Karar%C4%B1%2f13-27-371-172.pdf> (erişim: 03.10.2013).

⁵ Örneğin, bkz. Kurul'un 06.02.2013 tarih ve 13-09/127-57 sayılı kararı, <http://www.rekabet.gov.tr/File/?path=ROOT%2fDocuments%2fGerek%C3%A7eli+Kurul+Karar%C4%B1%2f13-09-127-57.pdf> (erişim: 03.10.2013).

⁶ **Ardıç, İsmail Yüce**, Yatay Yoğunlaşmalarda Potansiyel Rekabet, Rekabet Kurumu Uzmanlık Tezleri Serisi, no. 57, Ankara 2004, s. 27.

birini veya daha fazlasını piyasa dışına çıkarmak, disipline etmek ya da diğer biçimlerle rakibin rekabetçi davranışını engellemek için kısa vadede maliyetinin altında satış fiyatı belirleyerek zarar etmeyi göze aldığı (feragatte bulunduğu) rekabet karşısı bir fiyatlandırma stratejisidir.”

Tarihi Gelişim

Kurul’un yıkıcı fiyata ilişkin kararları 1998 yılına dayanır. Kurul, öncelikle yıkıcı fiyat kavramını genel olarak tanımlar ve bu uygulamanın Rekabet Kanunu’nun 6. maddesi kapsamında değerlendirilmesi gerektiğini belirtir⁷.

Yıkıcı fiyattan söz edilebilmesi için hangi koşulların bir arada bulunması gerektiği ise Kurul’un farklı kararlarında adım adım saptanır. Örneğin, Kurul, 14.08.2003 tarih ve 03-56/655-301 sayılı kararında⁸ (“Aycell Kararı”), yıkıcı fiyat uygulayan teşebbüsün amacına dikkat çeker ve Aycell’in rakiplerini ilgili pazar dışına çıkarmak için bu fiyatları uygulamaması nedeniyle, yıkıcı fiyat uygulamasının olmadığına karar verir.

Yukarıda belirtilen “amaç” koşuluna ek olarak, Kurul, 19.10.2004 tarih ve 04-66/955-231 sayılı kararında⁹ (“Hürriyet Gazetesi”), yıkıcı fiyat uygulamasının söz konusu olabilmesi için, bir fiyatın geçici bir süreliğine maliyetinin altında belirlenmesi gerektiğini ifade eder. Geçici süre ise, bir ürünün piyasada tutulmasını sağlamaya yetecek kadar bir süredir.

⁷ Örneğin, bkz. Kurul’un 93/750-159 sayılı ve 26.11.1998 sayılı kararı, <http://www.rekabet.gov.tr/File/?path=ROOT%2fDocuments%2fGerek%25c3%25a7eli%2bKurul%2bKarar%25c4%25b1%2fkarar10.pdf> (erişim: 04.10.2013) veya Kurul’un 00-9/89-44 sayılı ve 29.02.2000 tarihli kararı, <http://www.rekabet.gov.tr/File/?path=ROOT%2fDocuments%2fGerek%25c3%25a7eli%2bKurul%2bKarar%25c4%25b1%2fkarar41.pdf> (erişim: 04.10.2013).

⁸ Karara ulaşmak için bkz. <http://www.rekabet.gov.tr/File/?path=ROOT%2fDocuments%2fGerek%25c3%25a7eli%2bKurul%2bKarar%25c4%25b1%2fkarar742.pdf> (erişim: 04.10.2013). Ayrıca bkz. Kurul’un 02.10.2002 tarih ve 02-60/755-305 sayılı kararı, <http://www.rekabet.gov.tr/File/?path=ROOT%2fDocuments%2fGerek%25c3%25a7eli%2bKurul%2bKarar%25c4%25b1%2fkarar633.pdf> (erişim: 04.10.2013).

⁹ Karara ulaşmak için bkz. <http://www.rekabet.gov.tr/File/?path=ROOT%2fDocuments%2fGerek%25c3%25a7eli%2bKurul%2bKarar%25c4%25b1%2fkarar1027.pdf> (erişim: 04.10.2013).

Kurul, 05.06.2008 tarih ve 08-37/487-171 sayılı kararında¹⁰ (“evdi.com.tr Kararı”), yıkıcı fiyat uygulamasından söz edilebilmesi için, bu uygulamada bulunan teşebbüsün hâkim durumda olması gerektiğinin altını çizer.

30.12.2009 tarih ve 09-61/1498-394 sayılı kararında ise Kurul¹¹ (“Mılangaz Kararı”), hasat koşulluna değinir ve yıkıcı fiyatta ilgili teşebbüsün fiyatları sonradan yükselterek bir hasatta bulunması gerektiğini vurgular.

Kurul’un daha güncel tarihli kararları incelendiğinde ise, Kurul’un yukarıda sayılan koşullarının tümünü bir arada değerlendirdiği ve koşullardan birisinin gerçekleşmemesi halinde, yıkıcı fiyat uygulaması olmadığına karar verdiği görülür¹².

Nihai olarak, Kurul’un on beş yılı aşkın uygulamasında saptadığı koşullar Taslak Kılavuz’da ele alınır ve açıklanır.

Koşullar

Yıkıcı fiyat tespitinde mevcut durumda uygulanan koşullar şu şekildedir:

Ön Koşul: Hâkim Durumda Olmak

Bir hâkim durumun kötüye kullanılmasının söz konusu olabilmesi için, ilgili teşebbüsün öncelikle (ön koşul olarak), ilgili pazarda hâkim durumda bulunması gerekir.

Ancak Kurul kararları incelendiğinde, Kurul’un çoğu zaman böyle bir tespit yapmadığı görülür. Örneğin, Kurul, Kale Kilit ve Kalıp Sanayi Anonim Şirketi’nin, yıkıcı fiyat ve indirim sistemleri vasıtasıyla hâkim durumunu kötüye kullanmadığını savunduğu 06.12.2012 tarih ve 12-62/1633-598 sayılı kararında (“Kale Kilit Kararı”)¹³, fiyatlama politika-

¹⁰ Karara ulaşmak için bkz. <http://www.rekabet.gov.tr/File/?path=ROOT%2fDocuments%2fGerek%25c3%25a7eli%2bKurul%2bKarar%25c4%25b1%2fkarar2474.pdf> (erişim: 04.10.2013).

¹¹ Karara ulaşmak için bkz. <http://www.rekabet.gov.tr/File/?path=ROOT%2fDocuments%2fGerek%25c3%25a7eli%2bKurul%2bKarar%25c4%25b1%2fkarar3271.pdf> (erişim: 04.10.2013).

¹² Örneğin, bkz. Kurul’un 18.07.2013 tarih ve 13-46/589-259 sayılı kararı, dn. 2.

¹³ Karara ulaşmak için bkz. <http://www.rekabet.gov.tr/File/?path=ROOT%2fDocuments%2fGerek%25c3%25a7eli%2bKurul%2bKarar%25c4%25b1%2f12-62-1633-598.pdf> (erişim: 03.10.2013).

larının ihlal niteliği taşımadığının tespit edilmesi sebebiyle hâkim durum tespiti yapmamıştır.

Taslak Kılavuz'da da (§7) hâkim durum veya kötüye kullanma hallerinden birisinin mevcut olmaması halinde, Kurul'un diğer unsuru inceleyemeyebileceği belirtilir. Kurul'un bu yöndeki görüşüne katılmak olanağı yoktur.

Taslak Kılavuz, Avrupa Birliği'ne uyum sürecinde, Avrupa Birliği Müktesebatı ile Türk Hukukunun uyumlaştırılması çalışmaları kapsamında hazırlanmış ve bu kapsamda Avrupa Komisyonu'nun ("Komisyon") 2009/C 45/02 sayılı Duyurusu'ndan ("Duyuru") faydalanılmıştır. Duyuru'da ise, bir teşebbüsün hâkim durumda bulunup bulunmadığı tespitinin yapılacak ilk iş olduğu açıkça belirtilir (§9).

Diğer Koşullar

Yıkıcı fiyat değerlendirmesinde, Kurul, özellikle hâkim durumdaki teşebbüsün fiyatlarının maliyetlerinin altında olup olmadığını (rakip testi), hâkim durumdaki teşebbüsün yıkıcı fiyat uygulamadaki amacını ve stratejinin başarıyla sonuçlanmasının ardından hasat ihtimalinin var olup olmadığını inceler¹⁴.

Yukarıda sayılan bu kriterler Taslak Kılavuz'da da yer alır. Taslak Kılavuz'a göre, rakip testinde, incelenen davranış sonucunda eşit etkinlikteki bir rakibe piyasanın kapanmasının muhtemel olup olmadığı araştırılır.

Rakip testi kapsamında, ortalama kaçınılabılır maliyet (OKM) ile uzun dönem ortalama artan maliyet (UDOAM) incelenir. OKM bir teşebbüsün faaliyetlerine son vermesi halinde katlanmayacağı ya da tasarruf edeceği maliyetlerin, üretimden vazgeçilen toplam üretim miktarına bölünmesiyle elde edilir. UDOAM ise, bir teşebbüsün toplam üretim maliyetinden, ilgili ürün üretilmeseydi gerçekleşecek toplam üretim maliyetinin çıkarılmasından sonra kalan maliyetin, ilgili ürüne ilişkin üretim miktarına bölünmesiyle bulunur. Başka bir anlatımla, OKM'nin altındaki fiyatlamaya hâkim durumdaki teşebbüsün kısa dönemdeki kârdan feragat

¹⁴ Kriterler hakkında ayrıntılı bilgi için bkz. Kurul'un 18.07.2013 tarih ve 13-46/589-259 sayılı kararı. Karara ulaşmak için bkz. dn. 2.

ettiğini ve eşit etkinlikteki rakibin zarara katlanmadan müşterilere hizmet sunamayacağını gösterir. UDOAM altındaki fiyatlamaya ise hâkim durumdaki teşebbüsün ilgili ürün ya da hizmeti üretmek için katlandığı doğrudan ilişkilendirilebilir sabit maliyetlerin tamamını karşılayamadığını ve dolayısıyla eşit etkinlikteki rakibin pazardan dışlanabileceğini ortaya koyar.

Yukarıda anlatılan maliyetler, Kurul'un Kale Kilit Kararında da ayrıntılı olarak açıklanır¹⁵.

Hâkim durumdaki teşebbüsün amacı araştırılırken ise, uygulamanın pazar koşullarının zorlaması sonucu mu ortaya çıktığı yoksa rakibi etkisizleştirmeye yönelik sistematik bir plan dâhilinde mi gerçekleştirildiği araştırılır. Taslak Kılavuz'da bu kriterin üzerinde çok durulmamıştır oysa Kurul, kararlarında bu kriteri de dikkate alır ve inceler¹⁶.

Son olarak, hâkim durumdaki teşebbüsün bu uygulamadan hasat elde etmesi gerekir. Hasat ile kısa dönemde katlanılan zarara yol açan yıkıcı fiyatlamaya sonrasında uzun dönemde elde edilen kazançlar kastedilir. Bu kriterin de Taslak Kılavuz'da ayrıntılı olarak açıklanmadığı görülür.

Sonuç

Yıkıcı fiyat uygulaması hâkim durumun kötüye kullanılması örneklerinden biridir ve Kurul konuyu pek çok kararında ayrıntılı olarak ele alır. Bu önemli rekabet ihlalinin Taslak Kılavuz kapsamında ele alınması da çok isabetlidir. Bununla beraber, Taslak Kılavuz'un Kurul'un bugüne kadar vermiş olduğu tüm kararları ve uygulamaları dikkate alınarak hazırlanması gerekirdi. Oysa Taslak Kılavuz'da (i) yıkıcı fiyat uygulamasında hâkim durumun ön koşul olduğu ifade edilmez; (ii) Kurul kararında yer alan hasat ve niyet kriterleri açıkça tanımlanmaz ve (iii) Kurul'un ilgili ve ayrıntılı kararlarına atıfta bulunulmaz.

Başka bir anlatımla, Taslak Kılavuz, teşebbüslere tam anlamıyla "kılavuzluk" etmekte yetersizdir.

¹⁵ Karar hakkında ayrıntılı bilgi için bkz. dn. 13.

¹⁶ Ayrıntılı bilgi için bkz. Kurul'un 06.12.2012 tarih ve 12-62/1633-598 sayılı kararı. Karara ulaşmak için bkz. dn. 13.

Rekabet Kurulu Danone'nin Sırma'yı Devralması İşlemine İzin Verdi*

Prof. Dr. H. Ercüment Erdem

Rekabet Kurulu (“Kurul”), 29.05.2013 tarih ve 13-32/426-188 sayılı kararında¹, Danone SA'nın (“Danone”) Sırmagrup İçecek Sanayi ve Ticaret A.Ş.'nin (“Sırma”) %50,10 oranında hissesini devralması işlemine, işlemin ilgili pazarda hâkim durum yaratılmasına veya mevcut bir hâkim durumun güçlendirilmesine ve böylece rekabetin önemli ölçüde azaltılmasına neden olmaması sebebiyle, izin verdi.

İşlemin Tarafları

Devralan. Danone, Fransız yasalarına göre kurulmuş ve faaliyette bulunan, tüm dünyada taze süt ürünleri, ambalajlı su, küçük çocuklar ve bebekler ile belirli hastalıklara sahip kişiler ve hassasiyeti olan yaşlılar için özel ürünler üreten çok uluslu bir şirkettir.

Danone, Türkiye pazarında, hisselerinin tamamı Danone'ye ait Danone Hayat İçecek ve Gıda Sanayi ve Ticaret A.Ş. (“Danone Hayat”), Danone Tikveşli Gıda ve İçecek Sanayi ve Ticaret A.Ş. (“Danone Tikveşli”) ve Numil Gıda Ürünleri Sanayi ve Ticaret A.Ş. (“Numil”) aracılığıyla faaliyet gösterir.

Danone Hayat, su üretimi, şişeleme ve satışı faaliyetlerini yürütür. Şirket, çeşitli dağıtım kanalları ile 0,3 ile 19 litre arasında değişen miktarlarda şişelenmiş ambalajlı su üretimi ve dağıtımını yaparken, Akmina markası ile de maden suyu satar.

Danone ayrıca, Fransa'da bulunan Holding Internationale de Boissons'u kontrol eder.

Devreden. Sırma, Türkiye Cumhuriyeti yasalarına göre faaliyette bulunan bir anonim şirkettir. Bursa ve Burdur'da bir, Sapanca'da ise iki fab-

* *Kasım 2013 tarihli Makale*

¹ Karara ulaşmak için bkz. <http://www.rekabet.gov.tr/File/?path=ROOT%2fDocuments%2fGe rek%C3%A7eli+Kurul+Karar%C4%B1%2f13-32-426-188.pdf> (erişim: 24.10.2013).

rika ile üretim yapan Sırma; 0,33 ile 19 litre arasında değişen miktarlarda Sırma markalı ambalajlı suyu tüm Türkiye'ye dağıtır.

Sırma'nın bazı hisseleri Dişli Ailesi, Karabacak Ailesi ve DCEMF Mez Hol BV elinde bulunur.

İşlem

İşlemin konusu, Sırma'nın %50,1 oranındaki hissesinin Danone tarafından devralınmasıdır. Bu kapsamda, Sırma'nın Dişli Ailesi üyelerine ait olan hisseleri kurulacak olan Dişli Holding A.Ş.'ye ve Karabacak ailesi üyelerine ait hisseleri ise, kurulacak olan Karabacak Holding A.Ş.'ye devredilecektir. Sonra da, DCEMF Mez Hold BV, elinde bulundurduğu Sırma hisselerini Dişli Holding A.Ş.'ye devredecektir. Bu devir sonrasında, Dişli Holding A.Ş. ve Karabacak Holding A.Ş. Sırma'da sahip oldukları belli oranda hisseyi Danone'nin kontrolündeki Holding Internationale de Boissons'a devredecektir.

Sırma'nın kontrolünün Danone tarafından devralınması işlemine ek olarak, Karabacak Ailesi kontrolündeki Kaynaksu ile Sırma arasında, Kaynaksu'nun Sırmakeş markasına ait fikri haklarını kullanımını düzenleyen bir sözleşme de imzalanmıştır. Buna göre, Karabacak Ailesi kontrolündeki Kaynaksu, Sırmakeş markası ile ambalajlı su üretimi ve satışına İstanbul, Kırklareli, Edirne ve Tekirdağ'da devam edebilecek ancak diğer illerde bu markanın kullanım hakkı Sırma'ya ait olacaktır.

İşlemin Niteliği

2010/4 sayılı Rekabet Kurulundan İzin Alınması Gereken Birleşme ve Devralmalar Hakkında Tebliğ'in² (“2010/4 sayılı Tebliğ”) 5/1(b) maddesi uyarınca *“kontrolde kalıcı değişiklik meydana getirecek şekilde bir veya daha fazla teşebbüsün tamamının ya da bir kısmının doğrudan veya dolaylı kontrolünün, hisse ya da mal varlığının satın alınmasıyla, sözleşmeyle veya diğer bir yolla bir ya da daha fazla teşebbüs veya hali hazırda en az bir teşebbüsü kontrol eden bir ya da daha fazla kişi tarafından devralınması”* 4054 sayılı Rekabetin Korunması Hakkında Kanun

² 2010/4 sayılı Tebliğ'e ulaşmak için bkz. http://www.rekabet.gov.tr/File/?path=ROOT%2fDocuments%2fTebli%C4%9F%2f2012_3.pdf (erişim: 24.10.2013).

(“Rekabet Kanunu”) kapsamında bir birleşme veya devralma işlemi sayılır.

2010/4 sayılı Tebliğ’in 5/2 maddesi ise, kontrolün tanımını verir. Buna göre, *“kontrol, ayrı ayrı ya da birlikte, fiilen ya da hukuken bir teşebbüs üzerinde belirleyici etki uygulama olanağını sağlayan haklar, sözleşmeler veya başka araçlarla meydana getirilebilir. Bu araçlar özellikle bir teşebbüsün malvarlığının tamamı ya da bir kısmı üzerinde mülkiyet veya işletilmeye müsait bir kullanma hakkı, bir teşebbüsün organlarının oluşumunda ya da kararları üzerinde belirleyici etki sağlayan haklar veya sözleşmelerdir.”*

Mevcut olayda, yukarıda da ifade edildiği üzere, bir hisse devri söz konusudur. Nitekim işlemin konusu, Sırma’nın %50,1 oranındaki hissesinin Danone tarafından devralınmasıdır. Bununla beraber, taraflar arasında 04.05.2013 tarihinde imzalanmış Hissedarlık Sözleşmesi incelendiğinde, Dişli Holding A.Ş. ve Karabacak Holding A.Ş.’nin Sırma’nın yönetiminde belirleyici etkiye sahip olmayacağı, Danone’nin bu belirleyici etkiye sahip olacağı görülür. Başka bir ifadeyle, Sırma’nın kontrolü de, hisse devri yoluyla, kalıcı olarak Danone’ye geçer.

Yukarıda açıklanan sebeplerle, Danone ve Sırma arasındaki işlem, 2010/4 sayılı Tebliğ uyarınca bir birleşme veya devralma işlemidir.

Eşik Sistemi

2010/4 sayılı Tebliğ’in 7/1 maddesi uyarınca, bir birleşme veya devralma işleminin taraflarının (a) Türkiye ciroları toplamının yüz milyon TL’yi ve işlem taraflarından en az ikisinin Türkiye cirolarının ayrı ayrı otuz milyon TL’yi veya (b) devralma işlemlerinde devre konu varlık ya da faaliyetin, birleşme işlemlerinde ise işlem taraflarından en az birinin Türkiye cirosunun otuz milyon TL’yi ve diğer işlem taraflarından en az birinin dünya cirosunun beş yüz milyon TL’yi aşması halinde, ilgili işlemin hukuki geçerlilik kazanabilmesi için Kurul’dan izin alınması gerekir.

Kararda, yukarıda belirtilen ciroların aşıldığı, bu sebeple de, işlemin 2010/4 sayılı Tebliğ uyarınca izne tâbi bir işlem olduğu belirtilir.

İşlemin Kurul Tarafından İncelenmesi

Türk rekabet hukukunda, (1) bir hâkim durum yaratan veya mevcut bir hâkim durumu güçlendiren ve bunun sonucunda (2) ilgili ürün pazarındaki etkin rekabeti önemli derecede azaltan birleşme veya devralma işlemleri hukuka aykırı ve yasaktır.

Bu sebeple, Kurul, taraflar arasındaki işlemin Türk rekabet hukuku kapsamında yasak olup olmadığını değerlendirebilmek için, sırasıyla aşağıdaki incelemeleri gerçekleştirir:

- (i) İşlemin ilgilendirdiği ilgili pazarı ve etkilenen pazarı saptar;
- (ii) İşlemin ilgili pazarda bir hâkim durum yaratıp yaratmadığını veya mevcut bir hâkim durumu güçlendirip güçlendirmedini (birinci test) inceler, yaratması veya güçlendirmesi halinde de, ilgili pazardaki rekabeti önemli derecede azaltıp azaltmadığını (ikinci test) değerlendirir;
- (ii) Hissedarlık Sözleşmesi'ndeki yan sınırlamaları inceler.

İlgili Pazar

İlgili Ürün Pazarı

İlgili ürün pazarı, tüketicinin gözünde fiyatları, kullanım amaçları ve nitelikleri bakımından birbiriyle değiştirilebilir veya ikame edilebilir bütün mal ve / veya hizmetlerin tüketicinin gözünde ikame edilebilir olup olmadığı değerlendirilir.

Bununla beraber, İlgili Pazarın Tanımlanmasına İlişkin Kılavuz'un ³ (“Kılavuz”) 20. paragrafı uyarınca, “...*inceleme konusu işlem, gerek ürün gerekse de coğrafi açıdan olası alternatif pazar tanımları çerçevesinde rekabet açısından endişeler yaratmıyor ya da alternatif tüm tanımlar açısından rekabeti bozucu bir etki söz konusu oluyorsa pazar tanımı yapılmayabilir.*”

Bu kapsamda somut olayda, Kurul, incelemeye konu işlemin, pazarların en dar hali ile ürün bazında tanımlanması durumunda dâhi rekabet

³ Kılavuz'a ulaşmak için bkz. <http://www.rekabet.gov.tr/File/?path=ROOT/Documents/Kilavuz/kilavuz5.pdf> (erişim: 25.10.2013).

açısından endişe yaratmayacağından hareketle, kesin bir pazar tanımı yapılması gerekmediğine karar verdi, ancak neden herhangi bir endişe yaratmayacağını açıklamadı. Oysa Rekabet Kanunu'nun 52(h) maddesi uyarınca, kararda gerekçe ile hukuki dayanak mutlaka bulunmalıdır. Karar bu açıdan eleştiriye açıktır.

İlgili Coğrafi Pazar

İlgili coğrafi pazar, teşebbüslerin ürettikleri mal ve hizmetlerin arz ve talebi konusunda faaliyet gösterdikleri, rekabet koşullarının yeterli derecede homojen ve özellikle rekabet koşulları komşu bölgelerden hissedilir derecede farklı olduğu için bu bölgelerden kolayca ayrılabilen bölgeleri ifade eder.

Kurul, somut olay kapsamında, ilgili coğrafi pazarı Türkiye olarak belirler.

Etkilenen Pazar

2010/4 sayılı Tebliğ ilk defa “etkilenen pazar”dan söz eder ve etkilenen pazar olması halinde, uzun bildirim formunun doldurulması gerektiğini belirtir.

Etkilenen pazar, bildirim konusu işlemden etkilenme ihtimali olan ve (a) taraflardan iki veya daha fazlasının aynı ürün pazarında ticari faaliyette bulunduğu (yatay ilişki) veya (b) taraflardan en az bir tanesinin bir diğerinin faaliyet gösterdiği herhangi bir ürün pazarının alt veya üst pazarında ticari faaliyette bulunduğu (dikey ilişki) ilgili ürün pazarlarıdır.

Kurul, somut olayda, taraflar arasında yatay bir ilişkinin mevcut olduğunu ve etkilenen pazarların “ambalajlı su pazarı”, “aromalı maden suyu pazarı” ve “sade maden suyu pazarı” olduğunu belirtir. Bununla beraber, Kurul, kararda, etkilenen pazar kavramını tanımlamaz ve birleşme ve devralma işlemleri kapsamındaki önemini anlatmaz.

İşlemin Değerlendirilmesi

Kurul, işlemi herbir etkilenen pazar açısından ayrı ayrı değerlendirir:

Ambalajlı Su Pazarı. Kurul, işlem sonrasında, Danone'nin toplam pazar payının %10 - %15 olacağını ve Danone'nin ilgili pazarda ikin-

ci sıraya yükseleceğini saptar. Bununla beraber, ambalajlı su pazarında, Erikli ve Pure Life markaları ile ilgili pazarda yer alan Nestlé lider konumunu koruyacaktır. Damacana su alt pazarında ise, Danone'nin pazar payı %0,5'e ulaşacaktır.

Yukarıda açıklanan nedenlerle, Kurul, ambalajlı su pazarında, ilgili işlemin bir hâkim durum oluşmasına veya mevcut bir hâkim durumun güçlenmesine yol açmayacağı sonucuna varır.

Sade Maden Suyu Pazarı. Kurul, işlem sonrasında, Danone'nin ilgili pazarda pazar payının %5 - %10 olacağını ve Danone'nin Kızılay ve Uludağ'dan sonra ilgili pazarda üçüncü sırada yer alacağını belirler. Bu sebeple, Kurul, ilgili işlemin sade maden suyu pazarında da rekabetçi bir endişe doğurmayacağını vurgular.

Aromalı Maden Suyu Pazarı. Kurul, işlem sonrasında, Danone'nin ilgili pazarda pazar payının %20 - %30 oranında, en yakın rakibi Uludağ'ın pazar payının ise %15 - %20 ve onu takip eden Freşa'nın pazar payının da %10 - %15 olacağını, bu sebeple de Danone'nin ilgili pazarda hâkim durumda bulunacağını belirtir.

Bununla beraber, Kurul, aromalı maden suyu pazarının hızlı büyüyen bir pazar olması ve bu pazardaki teşebbüslerin pazar paylarının yıllar içinde değişkenlik göstermesinin pazarın rekabetçi bir yapıda olduğunu ifade eder ve bu sebeple işlemin ilgili pazarda bir hâkim durum yaratmayacağına veya mevcut bir hâkim durumu güçlendirmeyeceğine karar verir.

Kurul, verdiği bu kararda, iki aşamalı testi uygular. Nitekim Kurul, Rekabet Kanunu'na uygun olarak birinci aşamada hâkim durum incelemesi yapar ve ilgili işlemin ilgili pazarda bir hâkim durum yaratacağını belirler. İkinci aşamada ise, Kurul, rekabetin önemli ölçüde engellenip engellenmeyeceğini araştırır ve bu hâkim durumun ilgili pazarda rekabeti önemli ölçüde engellemeyeceği sonucuna varır.

Yan Sınırlamaların Değerlendirilmesi

İşlem kapsamında, rekabet etmeme ve istihdam etmeme yükümlülüğü ile fikri mülkiyet haklarının kullanımının sınırlandırılması olmak üzere, iki adet yan sınırlama da vardır.

Bir yan sınırlamanın Türk rekabet hukukunda kabul edilebilir olması için en önemli unsur yan sınırlamanın ilgili birleşme veya devralma işlemi ile doğrudan ilgili ve gerekli olmasıdır⁴.

Rekabet Etmeme ve İstihdam Etmeme Yükümlülüğü. Kurul, her ne kadar işlem bir ortak girişim niteliğinde olmasa da, Dişli Holding A.Ş. ve Karabacak Holding A.Ş.’nin Sırma’da hissedarlığının devam edecek olması ve Sırma’nın ticari olarak hassas bilgilerine erişim imkânlarının olması sebebiyle, işlemle birlikte getirilen rekabet etmeme ve istihdam etmeme yükümlülüklerinin işlemle doğrudan ilgili ve gerekli yan sınırlamalar olarak değerlendirilmesi gerektiği sonucuna varır.

Fikri Mülkiyet Haklarının Kullanımının Sınırlandırılması. İşlem ile getirilen bu sınırlama Kaynaksu’nun Sırmakeş ve Sırma markaları arasındaki isim benzerliği nedeniyle Sırma’nın zarar görmesi ve dolayısıyla işlemden beklenen ekonomik değer azalmasının önlenmesini amaçlar. Bu sınırlama, Kaynaksu’nun halihazırda Sırmakeş markalı su üretimi ve dağıtımını yaptığı illerdeki faaliyetini kapsamaz ve ayrıca Kaynaksu’nun Sırmakeş haricinde yeni bir marka ile benzer ürünler üretmesi ve dağıtımını engellemez. Bu kapsamda, Kurul, Sırmakeş markasının fikri mülkiyet haklarının kullanımının sınırlandırılmasının da işlemle doğrudan ilgili ve gerekli olduğu ve dolayısıyla yan sınırlama olarak değerlendirilmesi gerektiği sonucuna ulaşır.

Sonuç

Karar, birleşme ve devralma işlemleri bakımından oldukça önemlidir. Zira kararda, birleşme ve devralma işlemi kapsamında önemli tüm konular ele alınır:

- Etkilenen pazar tespit edilir. Ancak Kurul’un bu kavramı tanımlaması ve birleşme ve devralma işlemleri kapsamında önemini anlatması daha uygun olurdu.
- İki aşamalı test uygulanır ve bunun sonucunda işlemin ilgili pazardaki rekabeti önemli derecede engellemeyeceği saptanır.
- Yan sınırlamalar incelenir ve ilgili işlemle doğrudan ilgili ve gerekli olması sebebiyle bunlara izin verilir.

⁴ Ayrıntılı bilgi için bkz. “Birleşme ve Devralmalar Açısından “Rekabet Yasağı Sözleşmesi” isimli makale, <http://www.erdem-erdem.av.tr/articles/birlesme-ve-devralmalar-acisindan-rekabet-yasagi-sozlesmesi/> (erişim: 01.11.2013).

Mal Vermeyi Reddetme Yoluyla Hâkim Durumun Kötüye Kullanılması*

Prof. Dr. H. Ercüment Erdem

Türk rekabet hukuku uygulamasında, sözleşme serbestisi ilkesi çerçevesinde, hâkim durumda olsun veya olmasın, hiçbir teşebbüsün kural olarak başka bir teşebbüs ile sözleşme yapma zorunluluğu yoktur. Bununla beraber, bazı durumlarda, hâkim durumda olan teşebbüse, sözleşme serbestisi ilkesine aykırı olarak, sözleşme yapma zorunluluğu getirilir. Rekabet hukukunda, bu zorunluluk “essential facilities doctrine” adı altında da bilinen “zorunlu unsur doktrini”ne dayandırılır.

“Mal vermeyi reddetme” veya “sözleşme yapmayı reddetme” adı altında anılan bu davranışın hangi durumlarda rekabete aykırılık teşkil edebileceği aşağıda incelenir.

“Mal Vermeyi Reddetme”nin Tanımı

“Mal vermeyi reddetme” veya “sözleşme yapmayı reddetme” hâkim durumdaki bir teşebbüsün ürettiği mal ya da hizmetler ile sahibi olduğu maddi ya da gayri maddi işletme unsurlarını başka teşebbüslere sağlamaması veya bunların diğer teşebbüsler tarafından kullanılmasına izin vermemesi şeklinde tanımlanabilir.

Rekabet Kurulu’nun (“Kurul”), yüksek fiyat veya düşük kalitede ürün teminini de, mal vermeyi reddetme kapsamında değerlendirdiği görülür¹.

Yasal Çerçeve

“Mal vermeyi reddetme” veya “sözleşme yapmayı reddetme” 4054 sayılı Rekabetin Korunması Hakkında Kanun’da (“Rekabet Kanunu”) açıkça bir rekabet ihlali olarak düzenlenmez. Bu davranış ilk defa

* *Aralık 2013 tarihli Makale*

¹ Bkz. Kurul’un 04.06.2013 tarih ve 13-33/447-198 sayılı kararı, <http://www.rekabet.gov.tr/File/?path=ROOT%2fDocuments%2fGerek%C3%A7eli+Kurul+Karar%C4%B1%2f13-33-447-198.pdf> (erişim: 03.01.2014) veya Kurul’un 10.09.2012 tarih ve 12-43/1322-435 sayılı kararı, <http://www.rekabet.gov.tr/File/?path=ROOT%2fDocuments%2fGerek%25c3%25a7eli%2bKurul%2bKarar%25c4%25b1%2fkarar4976.pdf> (erişim: 03.01.2014).

18.07.2013 tarihinde Rekabet Kurumu'nun resmî internet sitesinde yayımlanarak kamunun görüşüne açılan Hâkim Durumdaki Teşebbüslerin Dışlayıcı Kötüye Kullanma Niteliğindeki Davranışlarının Değerlendirilmesine İlişkin Kılavuz Taslağı'nda² ("Taslak Kılavuz") ele alındı, ancak Taslak Kılavuz henüz yürürlüğe girmedir.

Kurul kararları incelendiğinde ise, mal vermeyi reddetmenin, bazı koşulların varlığı halinde, hâkim durumun kötüye kullanılması olarak nitelendirildiği görülür³. Hatta Kurul, 28.08.2012 tarih ve 12-42/1257-409 sayılı kararında⁴, mal vermeyi reddetmenin Rekabet Kanunu'nda açıkça hâkim durumun kötüye kullanılması olarak düzenlenmediği, içtihatlarla bu şekilde nitelendirildiğini ifade eder.

"Mal Vermeyi Reddetme"nin Türleri

"Mal vermeyi reddetme" veya "sözleşme yapmayı reddetme", mal, hizmet ya da unsura ilişkin mevcut bir sözleşme ilişkisinin kesilmesi veya potansiyel müşterilerin sözleşme taleplerinin reddedilmesi şeklinde olabilir. Reddetme, doğrudan veya dolaylı olabileceği gibi, koşullu veya koşulsuz da olabilir⁵.

"Mal Vermeyi Reddetme"de Sözleşmenin Karşı Tarafı

Mal vermeyi reddetme davranışı, hâkim durumdaki teşebbüsün alt pazarda kendisiyle rekabet halinde olan teşebbüslere veya kendisiyle rekabet içerisinde bulunmayan müşterilerine yönelik olabilir.

"Mal Vermeyi Reddetme"nin Unsurları

Bir teşebbüsün hâkim durumda olması rekabet hukuku açısından yasak bir olgu değildir. Yasak olan bu hâkim durumun kötüye kullanıl-

² Taslak Kılavuz'a ulaşmak için bkz. <http://www.rekabet.gov.tr/File/?path=ROOT%2fDocuments%2fG%C3%BCncel%2fk%C4%B1lavuzlar%2fHDDK+KILAVUZU.pdf> (erişim: 03.01.2014).

³ Örneğin, bkz. Kurul'un 02.08.2007 tarih ve 07-63/777-283 sayılı kararı, <http://www.rekabet.gov.tr/File/?path=ROOT%2fDocuments%2fGerek%25c3%25a7eli%2bKurul%2bKarar%25c4%25b1%2fkarar2155.pdf> (erişim: 03.01.2014).

⁴ Karara ulaşmak için bkz. <http://www.rekabet.gov.tr/default.aspx?nsw=tfjcBAxVih5pUKigR05EaA==&nm=90> (erişim: 18.03.2013).

⁵ Taslak Kılavuz, § 39.

masıdır. Hâkim durumdaki bir teşebbüsün mal vermeyi reddetmesi de ancak bazı koşulların bir arada gerçekleşmesi halinde kötüye kullanma oluşturur.

Bu koşullar, Kurul'un 28.08.2012 tarih ve 12-42/1257-409 sayılı kararda⁶ da ifade edildiği üzere şunlardır:

Sözleşme Konusu Mal veya Hakkın Alt Pazarda Vazgeçilmez Nitelikte Olması. Zorunlu unsur, bir pazara girmek veya bir faaliyete başlamak için belli bir ürünün veya altyapının, herhangi başka bir alternatif olmadığından veya alternatif oluşturulamadığından, “zorunlu” olarak kullanılması anlamına gelir.

Yukarıda tanımlandığı üzere, zorunlu unsur doktrini ile birbirleriyle bağlantılı olan pazarlardan birisinde hâkim durumda olan bir teşebbüsün sahip olduğu imkân, tesis veya altyapı gibi bir unsurun, bağlantılı pazardaki rekabetçi yapı için vazgeçilmez olduğu ve bu unsurun alternatifinin oluşturulmasının hukuki, teknik veya ekonomik olarak mümkün olmadığı durumlarda, teşebbüse sahip olduğu bu unsuru alt pazarlardaki rakip teşebbüslerinin kullanımına açma zorunluluğu getirilir.

Kurul kararları incelendiğinde, Kurul'un her mal vermeyi reddetme durumunda, hâkim durumun kötüye kullanılması halinin mevcut olup olmadığını değerlendirmek için, zorunlu unsurun varlığını incelediği görülmür.

Kurul, zorunlu unsurun olup olmadığını değerlendirirken, farklı kriterlere başvurur:

- ***Alternatif Temin Kaynağı.*** Kurul, zorunlu unsurun olup olmadığını değerlendirirken, mal veya hizmet verilmeyen teşebbüs bakımından başka mevcut veya potansiyel alternatif kaynağının olup olmadığını dikkate alır. Nitekim Kurul, 28.08.2012 tarih ve 12-42/1257-409 sayılı kararında⁷, endüstriyel dondurma pazarında hâkim durumda olan Unilever San. ve Tic. A.Ş.'nin satış noktalarına mal vermeyi reddetmesinin, ilgili pazarda birçok alternatif temin kaynaklarının bulunması sebebiyle, hâkim durumunu kötü-

⁶ Karara hakkında ayrıntılı için bkz. dn. 3.

⁷ Karara hakkında ayrıntılı bilgi için bkz. dn. 3.

ye kullanması hali oluşturmadiğına karar verdi. Kurul, 03.01.2013 tarih ve 13-01/3-3 sayılı kararında ise⁸, alternatif temin kaynaklarının yakın gelecekteki (potansiyel) alternatif temin kaynaklarını da kapsadığını belirtir.

Aslında burada işaret edilen kriter zorunlu unsurun objektif olarak gerekli olmasıdır. Kurul, yukarıda anılan 03.01.2013 tarih ve 13-01/3-3 sayılı kararında⁹, zorunlu unsurun objektif olarak gerekli olmasını “*Objektif olarak gerekli olma kriterinden anlaşılması gereken, sunumu reddedilen girdi olmadan alt pazara hiçbir rakibin giremeyeceği ya da faaliyetlerine devam edemeyeceği değil, girdinin sunumunun reddedilmesi sonucu ortaya çıkan olumsuz durumla baş edebilmek için rakibin alt pazarda mevcut veya potansiyel bir ikameye – en azından uzun dönemde – güvenemeyeceği durumdur*” şeklinde tanımlar.

Kurul, daha eski kararlarında alternatif temin kaynaklarını oldukça dar yorumladı. Şöyle ki, Kurul, 04.01.2000 tarih ve 00-1/2-2 sayılı kararında¹⁰, *roaming* pazarında hâkim durumda bulunan Turkcell ve Telsim’in, *roaming* yapmak isteyen Aria’ya *roaming* vermemelerini Aria’nın doğrudan pazara girmesini engellediğini savundu ve bu kapsamda, Turkcell ve Telsim’in hâkim durumlarını kötüye kullandıklarına karar verdi. Oysa Aria ile Aycell’in imtiyaz sözleşmesine göre beş yıl içinde kendi yapacakları yatırımlarla %100 kapsama sağlama yükümlülüğü vardı. Görüldüğü üzere, Kurul, Aria’nın yatırım yapmasını bir alternatif temin kaynağı olarak değerlendirmedir.

Alternatif temin kaynaklarını değerlendirirken, Kurul’un daha yeni tarihli kararlarında pazarı itinayla incelediği ve alternatif temin kaynaklarını değerlendirdiği görülür. Nitekim Kurul,

⁸ Karar hakkında ayrıntılı bilgi için bkz. <http://www.rekabet.gov.tr/File/?path=ROOT%2fDocuments%2fGerek%C3%A7eli+Kurul+Karar%C4%B1%2f13-01-3-3.pdf> (erişim: 03.01.2014).

⁹ Karar hakkında ayrıntılı bilgi için bkz. dn. 9.

¹⁰ Karara ulaşmak için bkz. <http://www.rekabet.gov.tr/File/?path=ROOT%2fDocuments%2fGerek%25c3%25a7eli%2bKurul%2bKarar%25c4%25b1%2fkarar34.pdf> (erişim: 03.01.2014).

09.01.2003 tarih ve 03-03/25-7 sayılı kararında¹¹, RO-RO gemilerinin yanaşabileceği bir iskelenin maliyetlerinin ve yapılış sürecinin, özel sektör tarafından iskele yapılmasını imkânsız kılacak seviyede olmadığını ve özel sektöre ait pek çok iskele olduğunu gerekçe göstererek TDİ tarafından kullanılan ve İzmit körfezinin iki yakasından RO-RO gemilerinin araç taşımada kullanılan iskelelerin aynı hatta aynı işi yapmak isteyen şirketler için zorunlu unsur niteliğinde olmadığına karar verdi.

Kurul'un alternatif temin kaynaklarına ilişkin görüşünün Taslak Kılavuz'da açıklığı kavuşturulması beklenirdi. Oysa Taslak Kılavuz incelendiğinde, bu konunun genel hatlarıyla incelendiği, Kurul'un görüşünü açıkça belirtmediği ve herhangi bir Kurul kararına atıfta bulunulmadığı görülür.

- *Alternatif Temin Kaynağının Elde Edilmesinin Mümkün ve Rasyonel Olması.* Kurul, zorunlu unsurun olup olmadığını değerlendirirken, mal verilmeyen teşebbüs bakımından, zorunlu unsurun başka yollarla temininin mümkün ve rasyonel olup olmadığını da inceler. Nitekim Kurul, 02.08.2007 tarih ve 07-63/777-283 sayılı kararında¹², gazete ve dergi yayıncılığı pazarına girmek için, bu pazarın alt pazarını oluşturan gazete ve dergi dağıtım pazarına girmek gerektiğini ifade eder. Dergi ve gazete dağıtım pazarına girmek için ise on binleri bulan son satış noktalarının oluşturulması gerekir. Böyle bir alt yapının kurulmasının ise mümkün ve rasyonel olmaması sebebiyle, Kurul, birlikte hâkim durumda olan YAYSAT, BBD ve BİRYAY'ın dağıtım ağlarını (burada dağıtım ağı zorunlu unsurdur) pazara girmek isteyen teşebbüse kullanılmayarak hâkim durumlarını kötüye kullandıklarına karar verdi.

Kurul ayrıca 09.01.2003 tarih ve 03-03/25-7 sayılı kararında¹³, alternatif temin kaynağının elde edilmesinin mümkün ve rasyonel olmasını “aşırı derecede zor” olmayacak şekilde tanımlar.

¹¹ Karara ulaşmak için bkz. <http://www.rekabet.gov.tr/File/?path=ROOT%2fDocuments%2fGerek%25c3%25a7eli%2bKurul%2bKarar%25c4%25b1%2fkarar690.pdf> (erişim: 03.01.2014).

¹² Karar hakkında ayrıntılı bilgi için bkz. <http://www.rekabet.gov.tr/File/?path=ROOT%2fDocuments%2fGerek%25c3%25a7eli%2bKurul%2bKarar%25c4%25b1%2fkarar2155.pdf> (erişim: 03.01.2014).

¹³ Karar hakkında ayrıntılı bilgi için bkz. dn. 9.

Red Eyleminin İkincil Piyasada Etkin Rekabeti Ortadan Kaldırması. Redde konu olan unsurun vazgeçilmezlik koşulunu sağladığının saptanması halinde, hâkim durumdaki teşebbüsün mal vermeyi reddetmesinin hemen ya da zaman içinde alt pazarda etkin rekabetin ortadan kaldırılmasına yol açmasının muhtemel olup olmadığı değerlendirilir.

Alt pazar kavramı, mal verme talebine konu olan unsurun mal veya hizmet üretiminde girdi olarak kullanıldığı pazarı ifade eder.

Hâkim durumdaki teşebbüsün alt pazardaki payı büyüdükçe, mal vermeyi reddetme sonucunda alt pazardaki etkin rekabetin ortadan kaldırılması olasılığı artar. Ayrıca, hâkim durumda bulunan teşebbüsün alt pazardaki rakiplerine kıyasla daha az kapasite kısıtı bulunması ve ürettiği mal veya hizmetlerin rakiplerin ürettiği mal ya da hizmetlerle yakın ikame olması durumunda alt pazardaki etkin rekabetin ortadan kalkması olasılığının daha yüksek olduğu değerlendirilir.

Red Eyleminin Muhtemel Tüketici Zararına Yol Açması. Reddetmenin tüketici zararına yol açmasının muhtemel olup olmadığı değerlendirilirken, tüketiciler bakımından, mal vermeyi reddetmenin ilgili pazardaki olumsuz sonuçlarının, mal verme yükümlülüğü getirilmesinin zaman içinde yaratacağı olumsuz sonuçlarından daha fazla olup olmayacağı incelenir. Örneğin, hâkim durumdaki teşebbüsün mal vermeyi reddetmesi sonucunda rakiplerin yenilikçi ürün ya da hizmetleri piyasaya sürmesinin engellendiği ve/veya reddetme davranışıyla takip eden yeniliklerin önünün tıkandığı hallerde muhtemel tüketici zararından bahsedilebilir. Benzer şekilde, hâkim durumdaki teşebbüsün mal vermeyi reddetmesi sonucunda alt pazarda normalde elde edeceği kardan daha fazla kar elde etmesinin muhtemel olup olmadığı da tüketici zararının değerlendirilmesinde dikkate alınır.

Haklı Gerekçe. Yukarıda sayılan üç koşulun birlikte varlığının yanı sıra Kurul, teşebbüsün ileri sürdüğü haklı gerekçe iddialarını da göz önünde bulundurur ve haklı gerekçenin varlığı halinde, koşullar gerçekleşse bile, hâkim durumdaki teşebbüse ceza vermez. Mal vermeyi reddeden teşebbüsün ticari kredibilitésinin olmaması, arzın kapasite sınırlarına bağlı olarak geçici olarak ya da tamamen durdurulması, çeşitli güvenlik gerekliliklerinin karşılanmaması gibi hususlar nesnel gereklilik olarak değerlendirilir.

Sonuç

Mal vermeyi reddetme, sözleşme serbestisine bir istisna getirdiğinden, rekabet hukukunun önemli konularından birisini oluşturur ve bu kapsamda koşullarının oldukça ayrıntılı belirlenmesi gerekir.

Bu denli önemli bir konunun Taslak Kılavuz'da düzenlenmesi yerindedir. Ancak, koşulların ayrıntılı olarak açıklanması ve Kurul'un bugüne kadar vermiş olduğu kararlara atıfta bulunulması daha yerinde olurdu.

TAHKİM

ICC Tahkim Kuralları uyarınca ICC Tahkim Prosedürü*

Av. Süleyman Sevinç

Giriş

ICC Tahkim Kuralları (“Kurallar”), ICC tahkim yargılamasının yürütülmesini başlangıç anından yargılamanın sonuçlanmasına kadar düzenlemektedir¹. Bu bağlamda bir uyuşmazlığın çözümünde ICC Tahkimi’nin tercih edilmesini takiben, Kurallar tahtında düzenlenmiş ICC Tahkim prosedürüne uyulması gerekmektedir. Bu makalede, ICC Tahkim prosedürü ile ilgili genel bilgiler verilecektir.

Tahkim Talebi

Kurallar m. 4 uyarınca, tahkim süreci, davacı tarafın ICC Sekreteryasına sunacağı tahkim talebi ile başlar. Bu talebin sekreteryaya tarafından alındığı gün, tahkim yargılamasının başladığı gün olarak kabul edilir. Sekreteryaya, tahkim talebinin alındığını ve alınış tarihini davacı ve davalıya bildirir. İlgili madde uyarınca tahkim talebinin belirli bilgileri içermesi gerekir. Bu bağlamda, m. 4(3) uyarınca tahkim talebinde,

- (i) Tarafların tam adı, sıfatı, adresleri ve diğer iletişim bilgileri;
- (ii) Tahkimde davacıyı temsil eden kişilerin tam adı, adresi ve diğer iletişim bilgileri;
- (iii) Tahkimdeki iddiaların ortaya çıkmasına sebep olan uyuşmazlığın mahiyet ve özelliklerinin tanımı ve bu taleplerin dayandığı hususlar;

* *Mayıs 2013 tarihli Makale*

¹ Bu Kurallar’ın birden fazla versiyonu bulunmaktadır ve son versiyon 1 Ocak 2012 tarihinde yürürlüğe girmiştir.

- (iv) Miktarı belirli olan taleplerin tutarları ile birlikte talep sonuçları ve mümkün olduğunca diğer taleplerin tahmini parasal değeri;
- (v) Bütün ilgili sözleşmeler ve özellikle tahkim sözleşmesi;
- (vi) İddiaların birden fazla tahkim sözleşmesine dayanması durumunda, her bir iddianın hangi tahkim sözleşmesine göre yapıldığının belirtilmesi;
- (vii) 12. ve 13. madde hükümleri uyarınca hakemlerin sayısı ve seçilmesi ile ilgili her türlü gerekli bilgi ve görüş veya teklifler ve ilgili maddeler uyarınca gerekli kılınan hakemin atanması ve
- (viii) Tahkim yeri, uygulanacak hukuk ve tahkimin dili ile ilgili her türlü gerekli bilgi ve görüş veya teklifler yer alır.

Masrafların Yatırılması

Kurallar m. 4(4) uyarınca davacı, tahkim talebi ile birlikte talebin sunulduğu tarihte yürürlükte olan dava açma masraflarını yatırmalıdır. İlgili masraflar ve ICC'nin masraf sistemi Kurallar m. 36, 37 ve Ek III'de düzenlenir. Kurallar m. 37 uyarınca tahkim masraflarına hakem ücreti, harcamaları, ICC'nin idari masrafları, gerektiği durumlarda başvurulacak bilirkişi, tanık, keşif, hukuki mütalaa vs. için yapılacak masrafları ile tarafların tahkim için yapmış olduğu hukuki veya diğer makul masraflar dâhildir.

Dilekçeler Teatisi

Kurallar m. 3(1) uyarınca gerekli olan yeterli sayıda nüshanın sağlanması ve sekretarya tarafından talep edilecek masraf avansı ödenmesi ile birlikte tahkim talebi, m. 4(5) uyarınca sekretarya tarafından talebe cevap için davalı tarafa iletilir.

Cevap dilekçesi ile ilgili hususlar Kurallar m. 5 tahtında düzenlenmiştir. İlgili madde uyarınca davalı taraf, talebin alınmasını takip eden 30 gün içinde cevap dilekçesini sunar. Sekretarya tarafından cevap dilekçesinin sunulması için ek süre verilebilir. Ancak ek süre için yapılacak başvuru hakemlerin sayısı, seçimine ilişkin her türlü görüş veya teklifi içermelidir. Bu husus sağlanmadığı takdirde, Divan yargılamaya Kurallar

uyarınca devam edecektir. Kurallar m. 5(5) uyarınca davalı taraf, karşı talepleri bulunması durumunda bu taleplerini de cevap dilekçesi ile birlikte sunmalıdır.

Kurallar m. 5(6) uyarınca ise, karşı davanın açılması durumunda davalının bu karşı dava için 30 günlük cevap verme süresi bulunmaktadır. Ancak sekreteryaya dava dosyasını hakem kuruluna göndermeden önce, karşı davaya cevabın sunulması için davacıya verilecek süreyi uzatabilir.

Hakem Kurulu'nun Oluşturulması ve Yetkisi

Kurallar m. 12 uyarınca uyuşmazlıklar hakkında karar tek veya üç hakem tarafından verilir. Taraflar uyuşmazlığın tek hakemle çözülmesini kararlaştırmışlarsa, taraflar tek hakemi anlaşma yolu ile seçebilirler. Ancak davalının tahkim talebinin diğer tarafa ulaşmasını takip eden 30 gün içinde taraflar bir anlaşmaya varamazsa, tek hakem Divan tarafından atanır.

Taraflar uyuşmazlığın üç hakemle çözülmesini kararlaştırmışlarsa, sundukları tahkim talebi ve cevap dilekçesinde seçmek istedikleri hakemleri de bildirirler. Hakem seçimini taraflar yapmazsa seçim yapmayan taraf için hakem Divan tarafından atanır.

Uyuşmazlığın üç hakeme sevk edildiği durumlarda, taraflar başka bir yöntem üzerinde anlaşmadıkları veya anlaşmış oldukları yöntemde sonuca ulaşmadıkları durumda hakem heyetine başkanlık yapacak üçüncü hakemi Divan tayin eder. Taraflarca atanacak hakemlerin de Kurallar'ın 13. maddesi uyarınca Divan tarafından onaylanması gerekir.

Kurallar m. 6(3) uyarınca hakem atamaları tamamlandıktan sonra, davalı taraf cevabını sunmaz ya da tahkim sözleşmesinin varlığı, geçerliliği veya kapsamı hakkında savunma veya savunmalar ileri sürerse yetki ile ilgili itiraz ya da iddiaların tamamına bu tahkimde karar verilip verilemeyeceğine doğrudan hakem kurulu karar verir. Ancak ICC Genel Sekreteri bu hususu madde 6(4) uyarınca karar vermesi için Divan'a da sevk edebilir.

Kurallar m. 6(4) uyarınca davalı tarafın savunmaları kabul edilip uyuşmazlığın tahkimde çözümlenemeyeceğine karar verilmedikçe yargılama devam eder ve taraflardan herhangi biri tahkime veya tahkimin

herhangi bir aşamasına katılmaması veya katılmayı reddetmesi tahkim davasının ilerlemesini engellemez.

Görev Belgesi

Kurallar m. 23 (1) uyarınca hakem kurulu, kendisine sekretarya tarafından havale edilen dosyayı almasını takiben kendisine teslim edilen belgelere dayanarak veya tarafların huzurunda ve en son beyanlarını da göz önünde tutarak, görevini belirten bir belge hazırlar. Bu belgeye görev belgesi (*Terms of Reference*) denir. Görev belgesi, tahkim anlaşması ile birlikte tahkim yargılamasının en önemli belgelerindedir. Görev belgesi, yargılamanın içeriğini ve sınırlarını belirtir.

Görev belgesinde,

Tarafların veya tahkim yargılamasında tarafları temsil edenlerin adı, sıfatı, adresleri ve diğer iletişim bilgileri;

Tahkim süresince tebligatta bulunulacak ve yazışma yapılacak adresler;

Miktarı belirli olan taleplerin tutarları ile mümkün olduğunca diğer taleplerin tahmini parasal değeri ve tarafların talep sonuçlarının özeti;

Hakem kurulu uygun olmadığını düşünmedikçe, karara bağlanacak hususların listesi;

Hakemlerin ad, adres ve diğer iletişim bilgileri;

Tahkim yeri ve

Uygulanacak usul kuralları ve var ise, hakem kurulu dostane aracı olarak hareket edebileceğine veya hakkaniyet ve nesafet kurallarına göre karar verebileceğine dair verilen yetki yer alır.

Bu belgenin imzalanması ile birlikte taraflar hakem kurulunun yetkisini ve yargılamanın kapsamını kabul etmiş olur. Kurallar m. 23(3) uyarınca taraflardan herhangi biri görev belgesinin düzenlenmesine katılmaz veya görev belgesini imzalamayı reddederse, bu belge Divan tarafından onaylanır. Kurallar m. 23(4) uyarınca görev belgesi imzalandıktan veya Divan tarafından onaylandıktan sonra, yeni talebin mahiyetini, tahkimin bulunduğu aşamayı ve diğer ilgili hususları göz önüne alacak olan hakem kurulu tarafından bunun için izin verilmediği sürece, tarafların hiçbiri görev belgesinin sınırlarının dışında kalan yeni taleplerde bulunamaz.

Yargılamanın Yürütülmesi ve Karar

Görev belgesinde belirlenen hususlar dairesinde, Kurallar m. 24(1) uyarınca hakem kurulu usuli kurallara ilişkin taraflara danışmak üzere toplantı düzenler. Madde 24(2), yargılamanın verimli yürütülmesi için usule ilişkin bir program oluşturulacağını ifade eder. Bu programda yapılacak her türlü değişiklik Divan'a ve taraflara bildirilir.

Tahkim yargılaması, hazırlanan görev belgesi ve usuli kurallar çerçevesinde yürütülür ve bu kapsamda verilen karar m. 33 uyarınca taslak halinde onay için Divan'a sunulur. İlgili madde uyarınca Divan, kararın şekline ilişkin değişiklikler yapabilir ve hakem kurulu, Divan'ın şekil yönünden onaylamadığı bir karar veremez.

Kurallar m. 34(6) uyarınca verilen her karar, taraflar için bağlayıcıdır. Taraflar, uyuşmazlığı Kurallar uyarınca tahkime sunmakla, verilecek kararı derhal icra etmeyi kabul ederler ve geçerli olduğu ölçüde, kanuni yollara başvurma hakkından feragat etmiş sayılırlar. Ancak tahkim sonucu verilen kararın icra edilebilmesinin ilgili ülke mahkemesinde tenfiz edilmesine bağlı olduğu belirtilmelidir.

Sonuç

Yukarıda yapılan açıklamalarda görüldüğü üzere tahkim süreci, ICC Tahkim Kuralları tahtında çeşitli hükümler aracılığıyla düzenlenmektedir. Tahkim süreci, tahkim talebinin ICC sekreteryasına sunulması ile başlar ve kararın verilmesi ile son bulur. Tahkim süreci sonunda verilen karar tarafları bağlamakla birlikte, kararın icra edilebilmesi için ülke mahkemelerinde tenfiz edilmesi gerekmektedir.

Tahkim Anlaşmasının Esasına Uygulanacak Hukuk*

Av. Fatih Işık

Giriş

Bilindiği üzere tahkim anlaşması ile taraflar arasındaki temel sözleşme birbirinden bağımsızdır¹. Bu bağlamda, “tahkimde görülen uyuşmazlığın esasına uygulanacak hukuk” ile “tahkim anlaşmasının esasına uygulanacak hukuk” farklı kavramlardır.

Tahkim anlaşmasının esasına uygulanacak hukukun, tahkim anlaşmasının şekline ve taraflarının ehliyetine uygulanacak hukuktan da ayrı değerlendirilmesi gerekir. Tahkim anlaşmasının esasına uygulanacak hukuk temel olarak tahkim anlaşmasına, taraf iradelerinin geçerliliğine veya geçersizliğine, tahkim sözleşmesinin ifasına (gecikme, imkansızlık vb.) ve tahkim sözleşmesinin kapsamına ilişkin olup anlaşmanın şekline ve tarafların ehliyetine uygulanmaz².

Tahkim anlaşmasının esasına uygulanacak hukukun tespiti için tarafların iradelerinin dikkate alınması esastır. Şöyle ki, taraflar aralarındaki anlaşma ile tahkim anlaşmasının esas kapsamında geçerliliğini belli bir hukuka tabi kılmış olabilirler. Ancak uygulamadaki sorun ve tartışmalar, tarafların tahkim anlaşmasına uygulanacak hukuku belirlemedikleri takdirde ortaya çıkar.

Örneğin, 1961 tarihinde Cenevre’de imzalanan Milletlerarası Ticarî Tahkime Dair Avrupa Sözleşmesi m. VI(2), tahkim anlaşmasının esastan geçerliliğine uygulanacak hukukun öncelikle tarafların seçtiği hukuka, böyle bir hukuk seçimi yapılmadıysa hakem kararının verileceği yer hukukuna veya uyuşmazlık ulusal mahkemeler önüne geldiğinde hakem ka-

* *Ekim 2013 tarihli Makale*

¹ Tahkim anlaşmasının temel sözleşmeden bağımsızlığı hakkında ayrıntılı bilgi için bkz. **IŞIK, FATİH**, “Tahkim Anlaşmasının Temel Sözleşmeden Bağımsızlığı”, Erdem & Erdem Hukuk Postası Temmuz 2013 (<http://www.erdem-erdem.av.tr/articles/tahkim-anlasmasinin-temel-sozlesmeden-bagimsizligi/>) (erişim tarihi 28.10.2013).

² Bununla birlikte, belli bir uyuşmazlıkta tahkim anlaşmasının esasına, şekline ve tarafların ehliyetine uygulanacak hukuk, hatta uyuşmazlığın esasına uygulanacak hukuk aynı da olabilir. Bu nedenle her somut olayın kendi içinde değerlendirilmesi gerekir.

rarının nerede verileceği henüz tespit edilemiyorsa hakimin kendi hukukunda yer alan kanunlar ihtilafı kuralları uyarınca tespit edilecek hukuka tabi olduğunu ifade eder.

Böylece, tahkim anlaşmasının esasına uygulanacak hukukun belirlenmesi için öncelikle, meselenin hangi aşamada inceleneceğinin belirlenmesi gerekir. Zira tahkim anlaşmasının esasına ilişkin iddialar hakem yargılaması sırasında, verilen hakem kararının iptali veya tenfizi aşamalarında veya tahkim şartının varlığına rağmen ulusal mahkemeler nezdinde açılan davalarda tahkim itirazı olarak ileri sürülebilir.

Tahkim Anlaşmasının Geçersizliğinin Hakem Heyetinin Önünde İleri Sürülmesi

Tahkim anlaşmasının esas yönünden geçersizliği hakem heyeti önünde ileri sürülebilir. Bu durumda hakemler öncelikle, taraf iradelerini dikkate alarak tahkim anlaşmasının geçersizliğini inceleyeceklerdir. Ancak esas sorun, taraflarca herhangi bir hukuk seçiminin yapılmadığı durumlarda ortaya çıkar.

Hakemlerin farklı kriterleri göz önünde alarak tahkim anlaşmasının esasına uygulanacak hukuku tespit ettikleri görülmektedir. Bu kararlarda tahkim yeri hukuku, temel sözleşmeye uygulanacak hukuk, seçilen tahkim kurumlarının tahkim kuralları değerlendirmelere alınan kriterler arasındadır³.

Bu bağlamda, tahkim anlaşmasının esasına uygulanacak hukuk olarak tahkim yeri hukukunun belirlenmesi, hakem kararının iptalinin engellenmesi açısından faydalı olabilir. Bu uygulama, hakemlerin kararın icrası için her türlü gayreti gösterme yükümlüğü ile de uyumludur. Zira tahkim anlaşmasının esastan geçerliliğinin tahkim yeri hukuku uyarınca değerlendirilmesi, hakem kararının –tahkim yeri hukukuna aykırılığı kapsamında– iptalinin önüne geçebilir.

Tahkim anlaşmasının esasına uygulanacak hukukun belirlenmesinde tenfiz ülkesi hukukunun da dikkate alınması düşünülebilir. Ancak, hakem kararının iptalinin talep edileceği ülkenin aksine, kararın tenfiz

³ ÖZEL, SİBEL, Milletlerarası Ticari Tahkimde Kanunlar İhtilafı Meseleleri, Legal, Aralık 2008, s. 84.

ülkesi tahkim yargılaması sırasında belli değildir. Bu nedenle, tenfiz ülkesi hukukunun tahkim anlaşmasının esasına uygulanacak hukuk olarak belirlenmesi her durumda mümkün olmayabilir. Bununla birlikte, tahmin edilen bir tenfiz ülkesinin varlığında, bu ülkenin kurallarının da göz önüne alınmasında fayda vardır.

Tahkim Anlaşmasının Geçerliliğinin Ulusal Mahkemeler Önünde Tartışılması

Tahkim anlaşmasının geçersizliği ulusal mahkemeler önünde, tahkim itirazı olarak, tenfiz aşamasında tenfiz red sebebi olarak veya hakem kararının iptalinin talep edilmesi halinde iptal sebebi olarak ileri sürülebilir.

Tahkim İtirazı Olarak Tahkim Anlaşmasının Varlığının İleri Sürülmesi

Tahkim anlaşmasının varlığına rağmen ulusal mahkemelerde dava açılması durumunda karşı taraf tahkim itirazını ileri sürecek, ulusal mahkeme de tahkim anlaşmasının geçerliliğini inceleyerek tahkim itirazı hakkında karar verecektir.

Ulusal mahkeme önünde gündeme gelen tahkim anlaşmasının geçerliliği meselesi, hakimın hukukunda yer alan kanunlar ihtilafı kuralları uyarınca çözümlenecektir⁴.

Türk hukukunda 4686 sayılı Milletlerarası Tahkim Kanunu (“MTK”) m. 4/3, tahkim anlaşmasına uygulanacak hukuku temel sözleşmeden bağımsız tutmuş ve tahkim anlaşmasını, tarafların tahkim anlaşmasına uygulanmak üzere seçtiği hukuka veya böyle bir hukuk seçimi yapılmadıysa doğrudan Türk hukukuna tabi kılmıştır. Dolayısıyla, tahkim anlaşmasına uygulanacak hukuk ayrıca belirlenmemiş ve temel sözleşme Türk hukuktan başka bir hukuka tabi kılınmış ise, tahkim anlaşması bu hukuktan etkilenmeyecek ve tahkim anlaşmasının geçerliliği doğrudan Türk hukuku uyarınca değerlendirilecektir.

Bu durumda, MTK'nın uygulama alanı bulduğu bir uyuşmazlıkta (tarafların tahkim yeri olarak Türkiye'yi seçtiği veya tahkim yeri başka

⁴ ÖZEL, a.g.e, s. 80.

bir ülke olmakla birlikte tahkim usulüne MTK'nın uygulanmasını kabul ettikleri uyuşmazlıklar) başka bir ülke mahkemeleri nezdinde ileri sürülecek bir tahkim itirazı, Türk hukuku uyarınca çözümlenecektir⁵.

İptal Davası Sırasında Tahkim Anlaşmasının Geçersizliğinin İleri Sürülmesi

Tahkim anlaşmasının geçersizliği pek çok ulusal ve uluslararası hukuk metninde bir iptal sebebi olarak düzenlenmiştir. Uluslararası Ticari Tahkim Hakkında UNCITRAL Model Kanunu m. 34(2)(a)(i) uyarınca hakem kararının iptali aşamasında tahkim anlaşmasının esasına uygulanacak hukuk, taraflarca seçilen hukuka, böyle bir hukuk seçimi yapılmadıysa iptal davası açılan mahkemenin kendi hukukuna göre değerlendirilecektir. İptalin Türk mahkemelerinde talep edilmesi durumunda da hakim, MTK m. 4/3 uyarınca, tahkim anlaşmasının esastan geçerliliğini taraflarca seçilen hukuka, böyle bir hukuk seçimi yoksa Türk hukukuna göre değerlendirecektir.

Tanıma/Tenfiz Mahkemesi Önünde Tahkim Anlaşmasının Geçersizliğinin İleri Sürülmesi

Hakem kararlarının tanınması ve tenfizi, Türkiye'de olduğu gibi pek çok ülkede 1958 tarihli Yabancı Hakem Kararlarının Tanınması ve İcrası Hakkındaki New York Sözleşmesi ("New York Sözleşmesi") uyarınca gerçekleştirilmektedir. New York Sözleşmesi m. V(1)(a), tahkim anlaşmasının taraflarca tabi kılındığı kanuna veya bu yönde bir açıklık mevcut değil ise hakem kararının verildiği yer hukukuna göre hükümsüz bulunması halinde tenfiz talebinin reddedileceğini ifade eder. Bu madde hükmüne göre, tahkim anlaşmasının esasına uygulanacak hukuk hakem kararının verildiği yer hukuku olarak kabul edilmektedir.

Hakem kararının, tahkim anlaşmasının esastan geçersizliği nedeniyle tenfizinin reddedilmesi için New York Sözleşmesi'nde yer alan bağlama kuralları, MÖHUK m. 62 (e)'ye de aynen alınmıştır; bu kapsamda, "*tahkim sözleşmesi veya şartı taraflarca tâbi kılındığı kanuna, bu konuda bir anlaşma yoksa hakem hükmünün verildiği ülke hukukuna göre hükümsüz ise*" tenfiz talebi tahkim anlaşmasının geçersizliği nedeniyle reddedilir.

⁵ Bu durumda Türk hukukunun uygulanmasının lex fori'ye aykırı olmaması da aranabilir.

Sonuç

İleride alınacak tahkim kararının istenildiği şekilde icra edilmesi için tahkim anlaşmasının geçerli olması ilk şarttır. Bununla birlikte bu geçerliliğin sağlanabilmesi ayrıntılı bir inceleme gerektirir. Görüldüğü üzere, tahkim anlaşmasının esasına uygulanacak hukuk, tahkim anlaşmasının şekline, tarafların ehliyetine ve tahkimde görülen uyuşmazlığın esasına uygulanan hukuktan farklı bir hukuk olabilir. Ayrıca bu hukuk, mesele- nin incelendiği aşamaya göre de farklılık arz edebilir. Bu nedenle tahkim anlaşmasının esas bakımından geçerliliğinin, uyuşmazlığın her aşaması dikkate alınarak ayrı ayrı değerlendirilmesi gerekir.

Tahkim Anlaşmasının Temel Sözleşmeden Bağımsızlığı *

Av. Fatih Işık

Giriş

Tahkim, uluslararası ticaret ilişkilerinden doğan uyuşmazlıkların çözümünde ulusal yargı sistemleri yerine sıklıkla tercih edilen alternatif uyuşmazlık çözüm yollarındandır ve tarafların iradesine dayanır. Tarafların tahkime başvurmak konusunda anlaştıkları durumlarda aralarındaki uyuşmazlığın tahkimde görülmesi mümkündür. Bu bağlamda taraflar, uyuşmazlığın konusu tahkime elverişli olmak kaydıyla, akdedecekleri bir tahkim anlaşması ile uyuşmazlıklarının tahkimde çözülmesini kararlaştırabilirler.

Bu anlaşma, taraflar arasında ayrı bir metinde imzalanacak tahkim anlaşması şeklinde gerçekleşebileceği gibi, taraflar arasındaki sözleşmenin bir maddesi olarak da düzenlenebilir. Sözleşme maddeleri şeklinde akdedilen tahkim anlaşmaları ise “tahkim şartı” veya “tahkim kaydı” olarak ifade edilir. Uygulamada da, tahkim anlaşmalarının neredeyse tamamının tahkim şartı şeklinde düzenlendiği görülmektedir.

Tahkim şartı, her ne kadar taraflar arasındaki temel sözleşme metninin bir maddesi olarak düzenlense de, temel sözleşme ile tahkim anlaşması birbirinden bağımsız iki ayrı anlaşmadır. Bu durum, tahkim anlaşmasının “bağımsızlığı” veya “ayrılabilirliği” şeklinde ifade edilir. Bu çalışmada da, tahkim anlaşmasının temel sözleşmeden bağımsızlığı hakkında genel bilgi verilecektir.

Bağımsızlık İlkesi

Uygulamada görülen uyuşmazlıkların büyük çoğunluğunda, taraflar arasındaki sözleşmenin geçerliliği tartışılır. Örneğin, taraflardan birisi sözleşmenin gereği gibi ifa edilmediğini iddia ettiğinde, diğer taraf, şayet mümkünse, sözleşmenin geçersiz olduğu iddiasını ileri sürer. Ancak, taraflar arasında, iradelerine uygun bir şekilde tahkim yargılamasının

* Temmuz 2013 tarihli Makale

yapılabilmesi için, tahkim şartının ileri sürülen geçersizlik iddiasından etkilenmemesi gerekir. Bu doğrultuda, tahkim anlaşmasının temel sözleşmeden bağımsız olduğu doktrini ileri sürülmüş ve bu doktrin uluslararası ticari tahkim uygulamasında kabul görmüştür. Dolayısıyla, tahkim anlaşmasının temel sözleşmeden bağımsızlığı ilkesi, geçerliliği tartışma konusu olan bir sözleşmeye ilişkin tahkim yargılamasının yapılabilmesini sağlayan bir ilke olarak kabul edilmiştir.

Bu ilke uyarınca, tahkim anlaşmasını etkileyen geçersizlik sebeplerinden temel sözleşme, ve temel sözleşmeyi etkileyen geçersizlik sebeplerden tahkim anlaşması etkilenmeyecektir. Şöyle ki, temel sözleşmenin geçerliliği için aranan şartlar ile tahkim anlaşmasının geçerliliği için aranan şartlar aynı olmayabilir. Örneğin, Türk hukukunda, bir hisse devir sözleşmesinin temsilci aracılığıyla imzalanması için aranan özel bir şart yok iken tahkim anlaşmasının imzalanması için temsilciye özel yetki verilmesi şarttır. Böyle bir durumda, tahkim için özel yetkisi bulunmayan temsilcinin imzaladığı hisse devir sözleşmesinin diğer hükümleri geçerli olacak, ancak özel yetki koşulu sağlanmadığından tahkim anlaşması geçerli olmayacaktır¹.

Böylece, esas sözleşme herhangi bir nedenle geçersiz olsa dahi tahkim yargılaması devam edecek; veya tahkim sözleşmesinin geçersiz olması durumunda ise esas sözleşme geçerli kalmaya devam edecek ancak sözleşmeden kaynaklanan uyuşmazlık devlet yargısı aracılığıyla çözümlenecektir.

Gerçekten de, tahkim anlaşması ile temel sözleşme, aynı metin içinde düzenlense de, iki farklı sözleşmedir. Temel sözleşme taraflar arasında belli bir borç ilişkisi kurarken, tahkim anlaşması, esas sözleşmede öngörülen edimlerden bağımsız bir şekilde, taraflar arasındaki mevcut veya muhtemel bir uyuşmazlığın çözümüne yöneliktir.

Bağımsızlık ilkesi, bu nedenlerle, birbirinden farklı nitelikte bulunan ve farklı amaçlara yönelen esas sözleşme ile tahkim anlaşmasının birbirinden etkilenmesini engellemek ve esas sözleşmeyi veya tahkim anlaşmasını geçersiz kılan hallerden birinin mevcut olduğu durumlarda diğerinin geçerliliğini korumak amacıyla ortaya çıkmıştır.

¹ Ancak bu durumun her somut olay için ayrı ayrı değerlendirilmesi gerekir.

Bununla birlikte, ayrılabilirlik ilkesi, her durumda tahkim anlaşması ile esas sözleşmenin akıbetinin farklı olmasını gerektirmez; temel sözleşmenin geçerliliğini etkileyen sebepler bazı durumlarda tahkim anlaşmasının da geçerliliğini etkileyebilir. Örneğin, temel sözleşmeyi akdeden kişinin ehliyetsiz olması durumunda hem temel sözleşme, hem tahkim anlaşması geçersiz olacaktır. Yine bu kapsamda, esas sözleşmenin bir üçüncü kişiye devri halinde tahkim anlaşması da esas sözleşme ile birlikte üçüncü kişiye devredilebilir (sözleşmeyi devralanın tahkim iradesini ortaya koyması kaydıyla).

Tahkim anlaşmasının temel sözleşmeden bağımsızlığının, sözleşmelere uygulanacak hukukun seçilmesi üzerinde de etkili olup olmadığı, bağımsızlık ilkesinin, tahkim anlaşmasına uygulanacak hukuk ile esas sözleşmeye uygulanacak hukukun, kendiliğinden, farklı hukuk olmaları sonucunu doğurup doğurmadığı incelenmelidir. Başka bir ifadeyle, taraflar arasındaki temel sözleşmede yer alan hukuk seçimi, tahkim anlaşmasını da kapsayacak mıdır?

Bu sorun özellikle, temel sözleşmede bulunan tahkim şartı için geçerlidir. Uluslararası sözleşmelerde genellikle, uyuşmazlıkların çözümü maddesi ile hukuk seçimi maddeleri birlikte düzenlenmektedir. Bu iki ayrı tercih bazen aynı cümlede, bazen aynı maddenin iki farklı fıkrasında, bazen de takip eden maddelerde düzenlenmektedir. Böyle bir durumda, taraflarca uyuşmazlığa uygulanması öngörülen hukukun tahkim anlaşmasına da uygulanıp uygulanmayacağı her somut olayda ayrı ayrı incelenmelidir.

Sonuç

Tahkim anlaşması, ayrılabilirlik ilkesi uyarınca, taraflar arasındaki temel sözleşmeden bağımsız bir sözleşme olarak kabul edilir. Bu ilke, iki farklı anlaşmanın geçerliliğinin birbirlerinden etkilenmemesini, tahkim anlaşmasının bağımsızlığını ve tahkim sürecinin bütünlüğünü sağlar. Bununla birlikte, tahkim anlaşması ile temel sözleşmenin birlikte değerlendirildiği durumlar da söz konusu olabilir. Taraflarca yapılan hukuk seçiminin tahkim anlaşmasına da uygulanıp uygulanmayacağı ise tahkim anlaşmasının bağımsızlığı nedeniyle dikkatle incelenmelidir. Bu nedenle, sözleşmelerde yer alacak uyuşmazlıkların çözümü ve sözleşmeye uygulanacak hukuka ilişkin sözleşme maddelerinin dikkatlice kaleme alınması gerekir.

Tahkim Anlaşmasının Grup Şirketlere Teşmili*

Av. Ezgi Babur

Tahkim anlaşmasının üçüncü kişilere teşmili, son yıllarda oldukça dikkat çeken bir konu olmuştur. Aynı grupta yer alan yan şirketin taraf olduğu tahkim anlaşmasının, ekonomik olarak daha güçlü konumda olan ana şirkete teşmil edilmesi, elverişli bir durum yaratmaktadır. Ayrıca teşmil yine, tahkim yargılaması sonucunda verilecek hakem kararının, aynı şirketler grubu içinde yer alan ana şirkete karşı tenfizine olanak sağlaması bakımından da, tenfizi talep eden taraf bakımından tercih edilebilir niteliktedir.

Üçüncü kişilere teşmilin tahkim yargılaması sırasında kabul edilmesi ve bu şekilde verilen hakem kararları, özellikle tanıma ve tenfiz prosedürü bakımından sorunlara yol açabilmektedir. Yine teşmilin tahkim yargılaması sırasında söz konusu olmayıp üçüncü kişiler aleyhine tanıma ve tenfizi talep edilen kararlar bakımından da, tahkim anlaşmasının teşmili konusu tartışılabilir. Bu noktada, grup şirketler dâhilindeki bir şirketin taraf olduğu bir tahkim anlaşmasının aynı şirketler grubu dâhilindeki bir başka şirkete teşmili, incelenmesi gereken bir konu olarak ortaya çıkmaktadır.

Genel Olarak

Bilindiği üzere, uyuşmazlıkların tahkim yolu ile çözülmesine ilişkin irade açıklaması, tahkim anlaşmasının kurucu unsurudur. Geçerli bir tahkim anlaşmasından bahsedebilmek için tarafların tahkim iradelerini karışıklığa yer vermeyecek şekilde, açıkça belirtmeleri gerekir¹. Tahkimin hem sözleşmesel hem de yargısal karakter taşıması, tahkim iradesinin tereddütlere yer bırakmayacak şekilde ortaya konması gereğini açıkça gözler önüne sermektedir. Tahkimin istisnai bir uyuşmazlık çözüm yolu olması da, yine tahkim iradesinin oldukça önemli olduğunu göstermektedir. Bu noktada, tahkim anlaşmasının aynı şirketler grubuna dâhil olan farklı şirketlere teşmil edilmesi, incelenmesi gereken bir konu olarak ortaya çıkmaktadır.

* *Eylül 2013 tarihli Makale*

¹ *Ziya AKINCI, Milletlerarası Tahkim, Ankara 2007, s. 82.*

Tahkim anlaşmasının üçüncü kişilere teşmili, tahkim anlaşmasının tarafı olmayan üçüncü kişilerin de davacı veya davalı sıfatına sahip olmak suretiyle etkilenmeleri durumuna verilen addır. Grup şirketler bakımından ise, bir sözleşmeye konan tahkim şartının, şartın yer aldığı sözleşmeye taraf olmasalar bile sözleşmenin ifasına ve sözleşmeden doğan uyuşmazlıklara doğrudan karışan taraflara, konumları nedeniyle tahkim şartının kapsamının farkında olduklarının ortaya konması koşuluyla uygulanması şeklinde ifade edilebilir².

Teşmilin Tanıma ve Tenfiz Prosedürü Bakımından Önemi

Tahkim anlaşmasının teşmili konusunun tanıma ve tenfiz bakımından önemi ise, taraflar arasında geçerli bir tahkim anlaşmasının varlığının tenfiz şartları arasında yer almasından kaynaklanmaktadır. Gerçekten de, gerek 5718 sayılı Milletlerarası Özel Hukuk ve Usul Hukuku Hakkında Kanun'da ve gerekse Yabancı Hakem Kararlarının Tanınması ve Tenfiz Hakkında 10 Haziran 1958 tarihli New York Sözleşmesi uyarınca yürütülen tanıma ve tenfiz davalarında, geçerli bir tahkim anlaşmasının varlığı incelenmektedir. Bu noktada, tahkim anlaşmasının teşmili, tanıma ve tenfiz bakımından büyük öneme sahiptir.

Türk Hukukundaki Durum

Bilindiği gibi şirketler grubuna dâhil tüm şirketler, hukuksal açıdan gruba dâhil diğer şirketlerden ayrı ve bağımsız bir tüzel kişiliğe sahiptir. Ancak bazı durumlarda, grup dâhilindeki ilişkilerden dolayı, anlaşmaları imzalayan şirket ile ifa eden şirketin farklı olması söz konusu olabilmektedir.

Türk uygulamasındaki mevcut durum dikkate alındığında, grup şirketler uygulamasına sıkça rastlandığı görülmektedir. Bu duruma paralel olarak şirketler topluluğuna ilişkin düzenlemeler, 6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu ("TTK") kapsamına alınmıştır. TTK kapsamındaki yeni düzenleme bir yana, tahkim anlaşmasının grup şirketlere teşmili bakımından, kanuni düzenlemeler ve mahkeme içtihatları çerçevesinde, tah-

² **Emre ESEN**, Uluslararası Ticari Tahkimde Tahkim Anlaşmasının Üçüncü Kişilere Teşmili, İstanbul 2008, s. 100.

kim anlaşmasının grup şirketler teorisine dayanılarak teşmilinin mümkün olmadığı belirtilmektedir³.

Bu konudaki Yargıtay uygulamasına bakıldığında, Yargıtay'ın özellikle hakem kararlarının tenfizi bakımından taraf kavramına büyük önem verdiği görülmektedir. Yargıtay, konuyu dolaylı olarak ele aldığı tenfize ilişkin bir kararında, bağlı şirketin taraf olduğu bir tahkim anlaşmasına dayanılarak ana şirkete yöneltilen tenfiz davasını reddetmiştir⁴. Ana şirket ve bağlı şirketin farklı tüzel kişilikler olmaları sebebiyle, bağlı şirket aleyhine verilen bir tahkim kararının ana şirket aleyhine tenfizinin talep edilemeyeceği oldukça açıktır⁵. Kaldı ki, Yargıtay kararına konu olan tahkim yargılamasında, tahkim anlaşmasının ana şirkete teşmilinin de kabul edilmediği görülmektedir.

Yargı kararlarının yanı sıra Türk doktrininde de teşmilin kabulü bakımından, tahkime gitme iradesini açıklamamış olan ayrı tüzel kişiliğe sahip bir şirketin, aynı şirketler topluluğunda yer alması nedeniyle tahkim anlaşmasıyla bağlı sayılmasının ancak istisnai hallerde kabul edilebileceği belirtilmektedir⁶.

Yabancı Hukuklardaki Durum

Uluslararası tahkim uygulaması bakımından, ICC nezdinde faaliyet gösteren hakemler arasında, bir şirketler grubuna üye bir şirket tarafından imzalanan tahkim anlaşmasının, bazı şartların yerine gelmesi halinde gruba üye diğer şirketleri bağlayacağı konusunda güçlü bir eğilimin bulunduğu görülmektedir⁷. Ancak yine, birçok ICC kararında, teşmilin kabul edilmediği sonuçların ortaya çıktığı da gözden kaçırılmamalıdır⁸.

Tahkim anlaşmasının grup şirketlere teşmilinin kabul edildiği önemli bir karar, *Dow Chemical* davasında verilmiştir⁹. Burada hakem heyeti,

³ ESEN, s. 101.

⁴ Yargıtay 11. Hukuk Dairesi'nin 1990/2931 E. ve 1990/6828 K. sayılı kararı. Kaynak: Cemal ŞANLI, Uluslararası Ticari Akitlerin Hazırlanması ve Uyuşmazlıkların Çözüm Yolları, İstanbul 2011, s. 323.

⁵ Banu (ŞİT) KÖŞGEROĞLU, Yabancı Hakem Kararlarının Üçüncü Kişilere Karşı Tenfizi, Gazi Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C. XV, Y. 2011, Sa.3, s. 4.

⁶ KÖŞGEROĞLU, s. 7.

⁷ ESEN, s. 99.

⁸ Bkz. ESEN, s. 116 vd.

⁹ Dow Chemical France v. ISOVER Saint Gobain ICC Award no. 4131/1982.

tahkim yargılamasında grup şirketlerin belli bir ekonomik bütünlük teşkil ettiğini, bu doğrultuda tüm grup şirketlerin tahkim anlaşması ile bağlı olmak yönünde bir iradelerinin mevcut olduğu kanaatine varmıştır. Bu noktada, şirketler grubu dâhilindeki şirketlerin sözleşme tarafı olarak hareket etmesi, alıcının bireysel şirketlerle değil de bir grupla alışveriş yapması ve sözleşmenin kurulması esnasında da aktif rol oynaması gibi unsurlar dikkate alınmıştır. Söz konusu karara ilişkin iptal talebi de, Paris Temyiz Mahkemesi tarafından reddedilmiştir. Böylece, hakemlerin teşmil konusunda verdikleri karar, Fransız mahkemelerince de iptal sebebi olarak görülmemiştir. Yine bu karara paralel olarak son zamanlarda Fransız hukukunda, uluslararası tahkim anlaşmalarının sözleşmenin ifası ile doğrudan ilişkili olan tüm uyuşmazlıklara teşmil edilmesi savunulmaktadır¹⁰.

Yine Amerika Birleşik Devletleri'nde de, tahkim anlaşmalarının mümkün olduğu kadar ayakta tutulmasını öngören tahkim yanlısı tutumun gereği olarak, tahkim anlaşmalarının grup şirketler dâhilindeki ana şirkete teşmil edilmesi mümkün görülmektedir¹¹.

Sonuç

Tahkim anlaşmasının aynı grup dâhilindeki şirketlere teşmili, uygulamada oldukça tartışılan bir konudur. Bir yandan grup şirket uygulamasının gittikçe artması ve öte yandan TTK'nın da yeni düzenlemelerle bu ihtiyaçlara cevap vermesi, söz konusu meselenin önemini göstermektedir. Bu bağlamda, grup şirketlerin niteliği ve tahkim yargılamasının taraf iradelerine dayanan özelliği dikkate alınarak bir uygulamaya gidilmesi gereği ortaya çıkmaktadır. Ancak genel olarak, tahkim anlaşmasının üçüncü kişilere, ve daha spesifik olarak aynı grup şirket bünyesindeki şirketlere teşmil edilmesinin genel olarak kabul gördüğünü söylemek mümkün görünmemektedir. Konu ile ilgili olarak, teşmilin mümkün olduğu durumlara ilişkin incelemelerin yapılması yerinde olup, hangi koşullar altında tahkim anlaşmasının üçüncü kişilere teşmil edilebileceğini kesin olarak ifade etmek aşırı bir yorum olacaktır¹². Bu konu, grup şirketlerin ticari uygulamada daha da yaygınlık kazanması ile güncelliğini koruyacaktır.

¹⁰ **Pierre MAYER**, The Extension of the Arbitration Clause to Non-Signatories, the Irreconcilable Positions of French and English Courts. Kaynak: <http://www.auilr.org/pdf/27/27.4.7.pdf>.

¹¹ **ESEN**, s. 106.

¹² **KÖŞGEROĞLU**, s. 6.

Kısmi Hakem Kararlarının Tenfizi*

Av. Fatih Işık

Giriş

Yabancı hakem kararlarının Türkiye’de icra edilebilmesi için tenfiz sürecinden geçmesi gerekir. Türk hukukunda tenfiz, 27.11.2007 tarih ve 5718 sayılı Milletlerarası Özel Hukuk ve Usul Hukuku Hakkında Kanun (“MÖHUK”) ve 1958 tarihli Yabancı Hakem Kararlarının Tanınması ve Tenfizine İlişkin Birleşmiş Milletler Sözleşmesi (“New York Sözleşmesi” veya “Sözleşme”) uyarınca yürütülür.

New York Sözleşmesi m. 5 ve MÖHUK m. 64, yabancı hakem kararlarının tenfizini engelleyen durumları düzenler. Bu maddelere göre; tahkim anlaşmasının taraflarının sözleşme akdetmeye ehliyeti olmaması veya sözleşmenin herhangi bir şekilde geçersiz olması, aleyhine karar verilen tarafın usulüne uygun olarak tahkim bildirimini almaması veya davada hazır bulunamaması, kararın tahkim anlaşmasının kapsamını aşması, tahkim heyetinin oluşumunun veya tahkim prosedürünün tarafların anlaşmasına veya tahkim yeri hukukuna aykırı olması, kararın tahkim yeri hukuku çerçevesinde iptal edilmiş olması, uyuşmazlık konusunun tahkime elverişli olmaması veya kararın uygulanmasının kamu düzenine aykırı olması halleri bulunmadıkça yabancı hakem kararı Türkiye’de tenfiz edilebilir.

Bu çalışmada, taraflar arasındaki uyuşmazlık hakkında verilen kısmi kararların tenfiz edilebilirliği incelenecektir. Ancak önemle belirtmek gerekir ki, burada incelenecek husus, “hakem kararının kısmi tenfizi” değil, “kısmi hakem kararının tenfizi”dir. Hakem kararının kısmi tenfizinde hakemler bir bütün olarak uyuşmazlığa ilişkin kararını vermişlerdir ancak taraflar bu kararın sadece bir kısmının tenfizini talep etmektedirler¹.

* *Mart 2013 tarihli Makale*

¹ Hakem kararlarının kısmi tenfizine ilişkin ayrıntılı bilgi için bkz. **BABUR, Ezgi**; Hakem Kararlarının Kısmi Tenfizi, http://www.erdem-erdem.com/newsletter.php?katid=12110&id=15034&main_kat=15033&yil=2012. (Erişim tarihi: 22.03.2013).

Kısmi hakem kararlarında ise hakem kararı uyuşmazlığın tamamına ilişkin olmayıp, sadece bir kısmına ilişkindir.

Hakem Kararlarının Kesinleşmesi ve Bağlayıcılığı

Yabancı hakem kararının tenfizinin talep edilebilmesi için, kararın kesinleşmiş ve icra kabiliyeti kazanmış veya taraflar arasında bağlayıcı olması gerekir. Bu zorunluluk, MÖHUK m. 60 ve New York Sözleşmesi m. 5/1(e)'den kaynaklanır. Bu maddeler uyarınca, bir hakem kararının tenfiz edilebilmesi için kararın, taraflar açısından, kararın verildiği usul çerçevesinde, “*nihai ve bağlayıcı*” olması gerekir. Örneğin, bir kurumsal tahkimde kurumca hazırlanan yargılama kurallarında, hakem kararının verilmesi ile birlikte bağlayıcı olacağı düzenleniyorsa; veya, hakem kararının bağlayıcı olması için başka herhangi bir otoritenin onayına ihtiyaç duyulmuyorsa, o kararın hakemlerce imzalanması ile birlikte bağlayıcı olduğu kabul edilebilir.

Bu durumda kesinleşmemiş veya taraflar arasında bağlayıcılık kazanmamış bir hakem kararının tenfizi mümkün değildir. Bu zorunluluk karşısında, taraflar arasında mevcut uyuşmazlığın tamamını kapsamayan kısmi hakem kararlarının kesinleşmiş ve tarafları bağlayıcı nitelikte kabul edilip edilmeyeceği ve böyle bir kararın tenfiz edilip edilemeyeceği tartışmalı bir konudur.

Kısmi Hakem Kararları

Hakem kararlarının tenfizini düzenleyen New York Sözleşmesi veya MÖHUK, kısmi hakem kararlarının tenfizine ilişkin herhangi bir hüküm içermez. Bununla birlikte 21.06.2001 tarih ve 4686 sayılı Milletlerarası Tahkim Kanunu (“MTK”) m. 14/A, hakemlerin kısmi karar verebileceğini ifade eder. Milletlerarası Tahkim Ücret Tarifesi Hakkında Tebliğ’in 6. maddesinde hakem veya hakem kurulunca kısmî karar verilmesi halinde ücretin, kısmî karar konusu uyuşmazlığın değerine göre belirleneceğini, kısmî kararın, nihaî karar olarak verilmesi halinde ücret tablosunda yazılı ücretin tamamına hükmedileceği ifade edilmektedir. Bu durumda, kısmi kararın bir kavram olarak Türk hukukunda kabul edildiği görülmektedir. Bu nedenle, Türk hukukunda kısmi kararların tenfizinin de mümkün olacağı ifade edilebilir.

Kısmi kararların tenfiz edilebilirliği doktrinde iki noktadan hareketle savunulmaktadır². İlk olarak, New York Sözleşmesi veya MÖHUK'un, hakem kararını tanımlamadığı, kısmi karar hakkında herhangi bir düzenleme getirmediği ve bu metinlerde hakem kararlarının, sadece yargılamanın tamamını bitiren kararlar olarak düşünülmediği ifade edilir. Buradan hareketle, kısmi kararların da hakem kararı olarak nitelendirilmesi ve tenfiz edilebilir olması gerektiği savunulur.

İkinci bir savunma ise, uyuşmazlığın tamamına ilişkin değil ancak belli bir konuda verilen hakem kararlarının, o konu açısından nihai ve bağlayıcı olacaklarına dayanır. Ancak böyle bir kararın tenfiz edilebilmesi için verilen kısmi kararın, uyuşmazlığın diğer bölümlerinden tamamen bağımsız olması, icra edilebilmesi için diğer bölümler hakkında da karar verilmesinin gerekmemesi aranır.

Kısmi kararların ilişkili oldukları hususlar ve sorunlar bakımından nihai sayılacağı ve bu özelliği ile ara kararlardan ayrıldığı da doktrinde ifade edilir³. Bu görüşe göre, kısmi karardan farklı olarak ara karar ancak nihai karar ile birlikte tenfiz edilebilir⁴. Bu cümleden, kısmi kararların nihai karardan ayrı olarak da tenfiz edilebileceği sonucu çıkarılabilir.

Usul hukuku açısından incelendiğinde kısmi kararların, ilgili oldukları konu bakımından nihai olmakla birlikte kesin hüküm etkisi taşıdığı da ifade edilmektedir⁵. Kısmi karar ile karara bağlanan uyuşmazlık için yapılan yargılama sona ermektedir. O halde, kısmi karar da nihai olup *lex arbitri*'de nihai hükümler için geçerli hukuki çareler bu durumda da geçerlidir⁶.

Kısmi kararların tenfiz edilebilirliğini destekleyen görüşlerin yanında, MTK m. 15/1 (e)'ye de değinilmelidir. Bu madde hakem kararları için iptal sebeplerini sıralar ve istemin tamamı hakkında karar verilme-

² **ŞİT, Banu**; Kurumsal Tahkim ve Hakem Kararlarının Tanınması ve Tenfizi, Ankara 2005, s. 226.

³ **ÖZSUNAY, Ergun**; Uluslararası Ticari Tahkimde Hakem Kararı, Uluslararası Ticari Uyuşmazlıklarda Kurumsal Tahkimin Güncel Sorunları, İTO Yayınları 2004 -16, s. 154.

⁴ **ÖZSUNAY**, s. 155.

⁵ **YEŞİLOVA, Bilgehan**; Milletlerarası Ticari Tahkimde Nihai Karardan Önce Mahkemelerin Yardım ve Denetimi, İzmir 2008, s. 470 vd.

⁶ **YEŞİLOVA**, s. 473.

diği ispat edilirse kararın iptal edilebileceğini öngörür. Bu maddeden hareketle, kısmi hakem kararı verilmesinin, hakem kararı açısından iptal sebebi olduğu, bu nedenle kısmi hakem kararlarının tenfiz edilemeyeceği de savunulabilir.

Sonuç

Görüldüğü üzere, mevzuatta kısmi hakem kararlarının tenfizine ilişkin açık hüküm yoktur. Ancak kısmi hakem kararları, bir kavram olarak, tenfizi düzenleyen hükümler dışındaki hükümlerde kabul edilmektedir. Bununla birlikte, hakem kararının tenfiz edilebilmesi için kararın kesinleşmiş veya bağlayıcı olması şartı gözden kaçırılmamalıdır. Bu durumda, verilen her kararın, somut olayın şartlarına göre, taraflar arasında “nihai” olup olmadığının incelenmesi gerekir.

ICC 2012 Kuralları Kapsamında Acil Durum Hakemi *

Av. Fatih Işık

Giriş

1 Ocak 2012 tarihi itibarıyla yürürlüğe giren Milletlerarası Ticaret Odası Tahkim Kuralları (“ICC 2012 Kuralları”), genel olarak tahkim davalarının yönetilmesinde verimin artırılması, masrafların kontrol altına alınması ve tahkimde sürenin azaltılması gibi amaçlar taşır. Bu kapsamda ICC 2012 Kurallarında, “acil durum hakemi” usulü de düzenlenmiştir. Bu önemli ve dikkat çekici usul, hakem mahkemesinin kurulması beklenemeyecek kadar acil durumlarda taraflara geçici koruma tedbirlerini sağlamayı amaçlar.

Acil Durum Hakemine İlişkin Hükümlerin Uygulama Alanı

Taraflar, hakem kurulunun oluşmasını bekleyemeyecek kadar acil olan koruyucu veya geçici tedbir kurallarına ihtiyaç duyulması halinde acil durum hakemi atanması yoluna başvurabilir. Bu başvuru, ICC 2012 Kuralları m. 29 ve ICC 2012 Kuralları Ek-V’te yer alan Acil Durum Hakemi Kuralları (birlikte “Acil Durum Hakemine İlişkin Hükümler” olarak anılacaktır) uyarınca gerçekleştirilir.

Acil Durum Hakemine İlişkin Hükümler, 1 Ocak 2012 tarihinden itibaren imzalanan sözleşmeler için uygulama alanı bulur. Taraflar, 1 Ocak 2012’den sonra aralarında imzalanacak sözleşmelerde Acil Durum Hakemine İlişkin Hükümlerin uygulanmasını istemiyorlarsa bu durumu tahkim sözleşmelerinde açıkça belirtmelidir. Bununla birlikte, tarafların, 1 Ocak 2012 tarihinden önce yaptıkları tahkim anlaşmalarında da Acil Durum Hakemine İlişkin Hükümlerin uygulanmasını yazılı olarak kararlaştırabilecekleri düşünülebilir.

Tarafların, koruyucu, geçici veya benzeri bir tedbir getiren bir başka tahkim öncesi yargılama konusunda anlaşmaları durumunda da Acil Durum Hakemine İlişkin Hükümler uygulanmayacaktır.

* *Haziran 2013 tarihli Makale*

Başvuru Süreci

Acil önlemler için başvuru, başvuru sahibinin uyuşmazlığın incelenmesini sağlayacak bilgi ve belgeleri ile gerçekleşir ve başvuru yapan tarafın ayrıca tahkim talebi sunmuş olması gerekli değildir. Bununla birlikte, başvuruyu yapan taraf, başvurunun yapılmasını takip eden 10 gün içinde tahkim talebini Sekreteryaya'ya sunmakla yükümlüdür. Bu süre, acil durum hakeminin gerekli görmesi halinde uzatılabilir.

Acil önlemler başvurusunda, başvuruya neden olan durumlar, tahkime sevk edilen veya edilecek uyuşmazlık, talep edilen acil önlemler beyanı, hakem kurulu oluşmadan acil önlem talep edilmesini gerektiren nedenler açıklanmalıdır. Divan Başkanı (“Başkan”), yapılan başvuru bilgilerine dayanarak Acil Durumlar Hakemine İlişkin Hükümlerin uygulanabileceğine ya da uygulanamayacağına kanaat getirir. Eğer Başkan Acil Durumlar Hakemine İlişkin Hükümlerin uygulanacağını düşünürse başvurunun bir nüshası davalı tarafa gönderilir; uygulanamayacağını - tarafların bir kısmı veya tamamı açısından - düşünürse, acil durum hakemi yargılamasının yapılmayacağı konusunda taraflar bilgilendirilir.

Acil durumlar hakeminin amacı acil önlemlerin alınması olduğundan, acil durum hakemi mümkün olduğu kadar erken atanmalıdır. Böylece, Başkan, mümkün olan en kısa sürede -genelde iki gün - bir acil durum hakemi tayin eder. Ancak Başkan'ın tayin ettiği acil durum hakeminin reddedilmesi de mümkündür. Red talebi, hakemin atanmasının tebliğinden veya red sebebinin öğrenilmesinden itibaren üç gün içinde sunulmalıdır. Divan, acil durum hakeminin ve diğer taraf veya tarafların yazılı görüşlerini uygun bir süre içerisinde sunmalarına imkân tanıdıktan sonra red talebini değerlendirir.

Yargılama Aşaması

Bağımsız ve tarafsız bir yargılamanın gerçekleştirilmesi amacıyla, acil durum hakemleri henüz atanmadan önce kabul, uygunluk, tarafsızlık ve bağımsızlık beyanı imzalar ve başvuruya neden olan uyuşmazlıkla ilgili herhangi bir tahkim davasında hakem olarak görev yapamazlar.

Acil durum hakeminin tahkim dosyasının kendisine gönderilmesinden itibaren iki gün içinde mümkün olan en kısa sürede yargılama usulü-

ne ilişkin bir program oluşturur. Yargılama, acil durum hakemince başvurunun niteliği ve aciliyeti dikkate alınarak yürütülür.

Acil durum hakemleri, kararlarını bir talimat şeklinde verir. Acil durum hakemi, dosyanın kendisine gönderilmesinden itibaren talimatını yazılı ve gerekçeli olarak on beş gün içinde hazırlar. Ancak Başkan, acil durum hakeminin gerekçeli bir talebi üzerine veya kendi inisiyatifi ile bu on beş günlük sürenin uzatılmasına karar verebilir.

Acil durum hakemi tarafından verilen talimatlara tarafların uymaları gerekir ve bunun için taahhütte bulunurlar. Ancak acil durum hakemi tarafından verilen talimatlar hiçbir zaman mutlak değildir; çünkü acil durumlar hakeminin talimatları, konu, değerlendirme ve gerekçe bakımından hakem mahkemesi için bağlayıcı değildir. Hakem mahkemesi, acil durum hakeminin verdiği talimatlarını değiştirip sınırlandırabileceği gibi; tamamen hükümsüz de kılabilir.

Tarafların Acil Durum Hakemine İlişkin Hükümler çerçevesinde acil veya koruyucu önlemler istemesi, bu konuda yapmış oldukları başvurudan önce veya sonra, yetkili yargı mercilerine başvurarak koruyucu önlemler istemelerine engel değildir. ICC 2012 Kuralları Madde 29(7) bu tür başvuruları, tahkim anlaşmasının ihlali veya tahkim anlaşmasından feragat olarak kabul etmez. Ancak, geçici önlemler için yargı yerlerine başvurulması söz konusu ise, bu konuda, gecikmeksizin Sekreteryaya bilgi verilmesi gerekir.

Sonuç

1 Ocak 2012 tarihi itibarıyla yürürlüğe giren ICC 2012 Kuralları, acil durumlar hakemi kavramını ve Acil Durum Hakemine İlişkin Hükümleri uygulamaya taşımıştır. Tarafların, koruyucu veya geçici tedbir kurallarına hakem kurulunun oluşmasını bekleyemeyecek kadar acil ihtiyaç duyması halinde başvuru bu uygulama acil bir karar mekanizmasının oluşmasını sağlayarak zamandan tasarrufu sağlamaktadır. Tarafların acil veya koruyucu önlemler istemesi, acil durumlar hakemi usulüne yaptıkları başvurudan önce veya sonra yetkili yargı mercilerine başvurarak koruyucu önlemler istemelerine engel değildir. Ayrıca unutulmamalıdır ki bu uygulama, ICC 2012 Kuralları'nın yürürlüğe girmesinden sonra akdedilen tahkim anlaşmalarında, taraflar aksini kararlaştırmadıkça, kendiliğinden yer alacaktır.

Yatırım Uyuşmazlıklarının Çözümü Bakımından ICSID *

Av. Süleyman Sevinç

Giriş

Yabancı yatırımlar, uluslararası ticaret uygulamasının bir unsuru olarak büyük önem taşır. Uluslararası ticaretteki oyuncuların büyük bir çoğunluğu yatırım faaliyetlerini yabancı ülkelerde yürütmektedir. Ancak, yatırımların yapılacağı ülkelerin mevzuatı ve siyasi durumu yabancı yatırımcılarda tereddüt uyandırabilir. Bu tereddütleri bertaraf etmek ve yatırımcıları cesaretlendirmek amacıyla devletler, yatırımların korunması hakkında iki taraflı ya da çok taraflı anlaşmalar imzalar ve akit devletler bu anlaşmalarla kendi ülkelerinde yapılan yabancı yatırımlarda yatırımcıların haklarını korumayı taahhüt eder.

Yatırımların Çok Taraflı Korunması

Devletler arasındaki iki taraflı anlaşmalara ek olarak yabancı yatırımlar, Devletler ve Diğer Devletlerin Vatandaşları Arasında Meydana Gelebilecek Yatırım Uyuşmazlıklarının Çözümlemesine İlişkin Sözleşme (“Sözleşme”) gibi çok taraflı anlaşmalar ile de korunmaktadır. Dünya Bankası inisiyatifinde hazırlanan Sözleşme, Dünya Bankası üyesi olan hükümetlerin imza ve onaylarına sunulmuştur. Sözleşme, 20 ülke tarafından onaylanması üzerine 14 Ekim 1966 tarihinde yürürlüğe girmiştir.

Sözleşme uyarınca, uyuşmazlıkların çözülmesi için merkezi Washington’da bulunan Uluslararası Yatırım Anlaşmazlıklarının Çözüm Merkezi (“ICSID” veya “Merkez”) kurulmuştur. Sözleşmenin hükümleriyle uyumlu olarak ICSID, akit devletler ve diğer akit devletlerin vatandaşları arasındaki yatırım anlaşmazlıklarına arabuluculuk ve tahkim imkânları sağlamaktadır.

Sözleşme hükümleri, Sözleşme’nin 6(1)(a)–(c) maddesi uyarınca İdari Konsey tarafından kabul edilen Tüzük ve Kurallar ile tamamlanmış-

* Ocak 2013 tarihli Makale

tır. ICSID Tüzük ve Kuralları arasında Arabuluculuk Usulüne İlişkin Kurallar (“Arabuluculuk Kuralları”) ve Tahkim Yargılama Usulüne İlişkin Kurallar (“Tahkim Kuralları”) da bulunur. ICSID Tüzük ve Kurallarındaki son değişiklikler, Merkez’in İdari Konseyi tarafından kabul edilerek 10 Nisan 2006 yılında yürürlüğe girmiştir.

ICSID’in Yetkisi

Merkez’in yetkisi Sözleşme’nin 25 inci maddesinde şu şekilde belirlenmiştir:

“Merkezin yargılama yetkisi, akit ülkeler (ya da onları oluşturan alt birimler ya da ülke tarafından merkeze atanmış temsilciler) ile uyuşmazlık haliyle ilgili yazılı rızasını Merkeze sunmuş diğer akit devlet vatandaşları arasında yatırımlardan kaynaklanan hukuki uyuşmazlıkları kapsayacaktır.”

Ancak, uyuşmazlığa taraf akit bir ülkede kurulmuş olan bir tüzel kişinin diğer akit ülkenin vatandaşları tarafından kontrol edilmesi durumunda o tüzel kişi, yabancı yatırımcı olarak kabul edilecektir (m. 25/2 (b)).

Buna ek olarak, ICSID tahkimiyle çözümlenecek uyuşmazlıkların yatırımlardan kaynaklanması gerekir. Bununla birlikte, Sözleşme’de “yatırım” kavramı tanımlanmamıştır ancak akit devletler hangi anlaşmazlık türlerini Merkezin yargı yetkisine sunup sunmayacağını önceden Merkeze bildirebilir (m. 25/4). Yatırım dışında başka bir sebepten kaynaklanan uyuşmazlıklar ICSID’in yetkisinde değildir. Bu nedenle, uyuşmazlıkların yatırımdan kaynaklanıp kaynaklanmadığının belirlenmesi gerekir.

ICSID’in yetkisi konusunda, Türkiye’nin davalı olarak yer aldığı ve “Libananco davası” olarak da bilinen davaya değinilebilir. Bu dava, ICSID tahkimindeki yetki unsuruna ilişkin önemli bir emsal teşkil eder. Güney Kıbrıs Rum Kesimi merkezli Libananco (Libananco Holdings Co. Limited), hissedarı olduğu Çukurova Elektrik Anonim Şirketi (“ÇEAŞ”) ve Kepez Elektrik Türk Anonim Şirketi (“Kepez”)’ne Türkiye Cumhuriyeti tarafından haksız el konulmak suretiyle Enerji Şartı Anlaşması’nın

ihlal edildiğini iddia ederek Türkiye Cumhuriyeti aleyhine ICSID’de dava açmıştır. Ancak, yapılan yargılama sonucunda tahkim mahkemesi, Libananco’nun el koyma tarihinden önce ÇEAŞ ve Kepez şirketlerinin hissedarı olmadığına ve dolayısıyla Libananco’nun o tarih itibariyle yabancı yatırımcı niteliğinde olmadığına kanaat getirerek davayı esasa girmeden yetkisizlik nedeniyle reddetmiştir.

Uyuşmazlıkların Çözümü

Yatırım uyuşmazlıkları için arabuluculuk veya tahkim yoluna başvurulabilir. Arabuluculuk işlemleri, 34 maddeden oluşan Arabuluculuk Kuralları uyarınca yürütülür. Arabuluculuk Kuralları, komisyonun kuruluşu ve çalışmasını (tarafların temsili, atanması, arabulucuların değiştirilmesi ve görevden alınması), kullanılacak lisan, tarafların uyuşmazlık konusunu arabulucuya sunmalarını, duruşmaları, raporun hazırlanmasını ve taraflara iletilmesini vs. konularını düzenler.

Tahkim işlemleri ise, 56 maddeden oluşan Tahkim Kuralları uyarınca yürütülür. Arabuluculuk Kurallarına da benzer bir şekilde Tahkim Kuralları; tahkim kurulunun oluşumunu, tarafların temsili, hakemlerin atanması ve değiştirilmesini, yazılı ve sözlü yargılamaları, tanık ve bilirkişilerin incelenmesini, nihai olmayan yaptırımları, kararın verilmesini, kararın iptalini ve yürütmesinin durdurulmasını vs. düzenler.

Sözleşme ile Türkiye Arasındaki İlişki

Sözleşme 27.05.1988 tarihli ve 3460 sayılı Kanun ile onaylanmış ve onay kanunu 02.06.1988 tarihli ve 19830 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanmıştır. Sözleşme’nin yürürlüğe konulmasına ilişkin 07.10.1988 tarihli ve 88/13325 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı ise 06.12.1988 tarihli ve 20011 sayılı Resmi Gazete’de yayınlanmıştır.

ICSID’in resmi web sitesine göre Türkiye Cumhuriyeti, davalı olarak sekiz uyuşmazlığa (yargılamanın devam ettiği ve sona ermiş uyuşmazlıklar) taraftır. Bununla beraber, özellikle inşaat faaliyetlerden doğan uyuşmazlıklar için akit devletler aleyhine ICSID’de dava açan Türk şirketleri de bulunmaktadır.

Sonuç

Türkiye'nin Sözleşme'ye taraf olması hem Türkiye'de yatırım yapacak yabancı yatırımcıyı hem de akit devletlerde yatırım yapacak Türk yatırımcıları cesaretlendirmektedir. Bu nedenle, yurtdışında yatırım yapacak Türk yatırımcılar için yatırımın yapılacağı devletin ICSID'e taraf devlet olup olmadığını dikkate almak uygun bir yaklaşım olacaktır.

SERMAYE PİYASASI HUKUKU

Yeni Sermaye Piyasası Kanunu ile Getirilen Yenilikler *

Av. Nilay Çelebi

06 Aralık 2012 tarihinde kabul edilen 6362 sayılı Sermaye Piyasası Kanunu (“Kanun”) 30 Aralık 2012 tarihli Resmi Gazete’de yayımlandı, yayımlandığı gün yürürlüğe girdi. Kanunun yürürlüğe girmesiyle 2499 sayılı Sermaye Piyasası Kanunu yürürlükten kalktı. Kanunun uygulanmasına ilişkin düzenlemeler, Kanunun yayım tarihinden itibaren 1 yıl içinde yürürlüğe konulur (30 Aralık 2013’e kadar). Bu Kanuna göre yürürlüğe girecek olan düzenlemeler yürürlüğe girinceye kadar, mevcut düzenlemelerin Kanuna aykırı olmayan hükümlerinin uygulanmasına devam olunur.

Sermaye Piyasası Araçlarının İhracı

Sermaye piyasası araçlarının ihracı için Sermaye Piyasası Kurulunun (“Kurul”) onayı gerekir. Kurul sadece izahnameyi veya ihraç belgesini onaylar, Kanun ile sermaye piyasası araçlarının Kurul tarafından kaydı kalkmıştır. Kanun m. 6 uyarınca, izahnamenin onaylanmasına ilişkin başvuru, Kurulca 10 iş günü içinde karara bağlanır ve durum ilgililere bildirilir. İlk halka arzlarda bu süre 20 iş günüdür. Onaylanan izahname Kurulca belirlenecek esaslar çerçevesinde yayımlanır; ayrıca ticaret siciline tescil ve Türkiye Ticaret Sicili Gazetesi’nde (“TTSG”) ilan edilmez. Ancak, izahnamenin nerede yayımlandığı hususu ticaret siciline tescil ve TTSG de ilan edilir. Kanun m. 7 uyarınca, izahname, onaylanmadan önce de Kurulca belirlenecek esaslar çerçevesinde ilan edilebilir.

Kanun m. 8 uyarınca, izahnamede yapılan ek ve değişikliklerin yayımlanmasından itibaren iki iş günü içinde yatırımcılar taleplerini geri alabilirler. Kanun m. 9 uyarınca, izahname geçerlilik süresi ilk yayım tarihinden itibaren 12 aydır. Tek izahname ile 12 ay içerisinde birden fazla ihraç yapılabilir.

* *Mart 2013 tarihli Makale*

Kamunun Aydınlatılması

Finansal tablo ve raporlar şekil ve içerik bakımından Türkiye Muha-
sebe Standartları çerçevesinde Kurulca belirlenen düzenlemelere uygun
olarak hazırlanır ve ibraz edilir.

Kanun m. 14 ve 15 uyarınca, sermaye piyasası araçlarının değerini,
piyasa fiyatlarının veya yatırımcıların yatırım kararlarını etkileyebilecek
nitelikteki tüm bilgi, olay ve gelişmeler kamuya açıklanmalıdır. Özel du-
rum açıklaması yapacak kişiler ile özel durum açıklamasına konu husus-
ların kapsamı Kanun ile genişletilmiştir.

Halka Açık Ortaklıklar (“HAO”)

Önceden tebliğ ile düzenlenen ve halka açık ortaklıkların uymaları
gereken kurumsal yönetim ilkelerine ilişkin düzenlemeler Kanuna ek-
lenmiştir. Kurul tarafından, kurumsal yönetim ilkelerinin borsa şirketleri
için uygulanmaları zorunlu tutulabilir.

Kanun m. 17/3 uyarınca, ilişkili tarafla işleme başlanmadan önce
yapılacak işlemin esaslarını belirleyen yönetim kurulu kararı alınması
gerekir. Bu kararda bağımsız yönetim kurulu üyelerinin çoğunluğunun
onayı gerekir. Bağımsız yönetim kurulu onayı olmadığı takdirde durum
kamuya açıklanır ve genel kurulun onayına sunulur.

Kayıtlı sermaye sistemine geçiş Kurul’un onayına tabidir ancak, Ka-
nun m. 18 uyarınca, 6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu uyarınca kayıtlı
sermaye sistemine geçmiş ortaklıklar bakımından ayrıca Kurul izni aran-
maz.

Kurulun temettü oranı belirlemesi uygulaması terk edilmiştir. HAO
genel kurulları tarafından belirlenecek kar dağıtım politikaları çerçeve-
sinde kar dağıtılabilirler. Kanun m. 19 kapsamında, Kurul sektör ve şirket
bazında farklı esaslar belirleyebilir.

Kanun m. 6 ile örtülü kazanç aktarımı yasağı, ayrı bir hüküm olarak
Kanuna eklenmiştir.

Kanunda, HAO için önemli nitelikteki işlemler tanımlandı, bu iş-
lemlerde uyulacak usul ve esasları belirleme yetkisi Kurula verildi ve bu
esaslara uyulmaması durumunda yaptırımlar belirlendi.

Kanun m. 24 ile HAO için önemli nitelikte işlemlere ilişkin kararların alındığı genel kurullara katılarak olumsuz oy kullanan pay sahiplerine paylarını şirkete satma hakkı veren '*ayırılma hakkı*' getirildi.

Kanun m. 26 kapsamında zorunlu çağrı yükümlülüğüne uyulmaması halinde oy hakları donar.

Kanun m. 27 ile pay alım teklifi öngörüldü. '*Ortaklıktan çıkarma hakkı*' olan bu hak, pay alım teklifi sonucunda veya başka yolla Kurulca belirlenen oranda (veya fazlası) halka açık ortaklıkta oy hakkının elde edilmesi durumunda doğar. Belirli bir oy hakkına ulaşan kişilerin, azınlıkta kalan pay sahiplerini, adil bir bedel ödeyerek ortaklıktan çıkarma hakkıdır.

Finansal tablolara göre üst üste 5 yıl dönem zararı eden HAO'da, oy hakkına ve yönetim kurulunda temsil edilmeye ilişkin imtiyazların, Kurul kararı ile kalkacağına ilişkin düzenlemeler getirildi. Ancak Kanun m. 28 uyarınca, bu hüküm kamu kurum ve kuruluşlarının imtiyazlarına uygulanmaz.

Kurumsal yönetim ilkeleri ile paralel olarak, genel kurulların esas sözleşmede belirlenen şekilde, ortaklığın internet sitesinde ve Kamuyu Aydınlatma Platformunda ve Kurul tarafından belirlenen diğer yerlerde yayımlanan ilanla toplantıya çağrılacağı hüküm altına alındı. Bu çağrı, ilan ve toplantı günleri hariç olmak üzere, toplantı tarihinden en az 3 hafta önce yapılmalıdır. Ayrıca, Kanun m. 29 ile Kurulun talep edebileceği hususlar genel kurulun gündemine eklenebilecek ve bu konuda gündeme bağlılık ilkesi uygulanmayacaktır.

Kanun m. 29 uyarınca belirli bazı kararlar bakımından getirilen özel nisaplar dışında genel kurul karar ve toplantı nisapları bakımından 6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu esas alınır. Ayrıca, Kanun madde 95 uyarınca, Kurul, genel kurullara gözlemci gönderebilecektir.

Sermaye Piyasası Kurumları ve Faaliyetleri

Kolektif yatırım kuruluşlarına ilişkin düzenlemeler getirildi. Farklı portföylerden oluşacak şekilde yapılanmasına izin verilen Değişken Sermayeli Yatırım Ortaklıkları kavramı Kanuna eklenmiştir.

Kanunda ilk kez borsalara ilişkin kapsamlı hükümler öngörüldü. Ayrıca finansal altyapı kuruluşları olan merkezi takas, merkezi saklama ve veri depolama kuruluşları Kanunda düzenlendi.

Yatırımcıları Tazmin Merkezi oluşturuldu. (m. 82 vd.)

Denetim ve Tedbirler

Kurul, Kanun kapsamındaki tüm kuruluşları denetlemeye yetkilidir. Kurulun istediği bilgi ve belgelerin verilmesinden özel kanunlardaki gizlilik ve sır saklama hükümleri ileri sürülerek kaçınılmaz.

Tedbirler ayrıntılı şekilde Kanuna eklendi. Kanun m. 94 ile örtülü kazanç aktarımının saptanması halinde Kurulun, Kurulca belirlenen tutarın şirkete iadesi için dava açabileceği hüküm altına alındı. Elektronik ortamda gerçekleştirilen izinsiz sermaye piyasası faaliyetleri bakımından internet sitelerine erişimin engellenmesi için düzenlemeler öngörüldü (m. 99).

Sermaye Piyasası Suçları

Kanun m. 106-108 kapsamında, bilgi suiistimali (içerden öğrenenlerin ticareti) ve piyasa dolandırıcılığı (manipülasyon) suçları ayrı maddelerde düzenlendi, bu suçlara girmeyen haller de yine ayrıca belirtildi.

Piyasa dolandırıcılığı bakımından etkin pişmanlığa ilişkin hükümler eklendi. Elde edilen menfaatin iki katının Hazineye iadesi halinde cezalarda indirim öngörüldü.

Sonuç

Kanun, uzun süreli tecrübeler sonrasında yapılaşmış ve çağın gereklerine uygun olarak ve yeni kanunların paralelinde önemli düzenlemeler getirmiştir. Kanunu tamamlayan ikincil mevzuatın bir an önce çıkarılması gerekliliği de açıktır. Ayrıca, Kanunun, uygulamada yaşanacak gelişmelerle ve ikincil mevzuatın yardımıyla daha iyi anlaşılacağı kanaatindeyiz.

Kurumsal Yönetim İlkeleri Doğrultusunda Bağımsız Yönetim Kurulu Üyeleri *

Av. Revan Sunol

Giriş

6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu (“TTK”) ile şirketler hukuku alanında hayatımıza giren kurumsal yönetim ilkeleri ile şirketlerin yönetim kurulu, müdürler, denetçiler gibi değişik unsurları arasında hak ve sorumlulukların dağılımı belirlenerek şirket işlerinde karar mekanizması düzenlenir. Böylece kurumsal yönetim, şirketlerin karar alma yapısını gözetleyerek pay sahiplerinin menfaatlerinin korunmasında önemli bir rol oynar.

Kurumsal yönetim uygulamalarının hayata geçirilmesinde yönetim kurullarının oluşumu ve bu oluşumda bağımsız üyelerin bulunması büyük önem taşır.

Kurumsal Yönetim İlkeleri Doğrultusunda Yönetim Kurulu Üyeleri

30 Aralık 2011 tarihli ve 28158 sayılı Resmi Gazete’de yayınlanan Sermaye Piyasası Kurulu’nun Kurumsal Yönetim İlkelerinin Belirlenmesine ve Uygulanmasına İlişkin Tebliğ (Seri: IV, No: 56) (“Tebliğ”) ile Sermaye Piyasası Mevzuatı kapsamındaki şirketlerde kurumsal yönetimi düzenlenmektedir.

Bilindiği üzere bu çerçevede, Sermaye Piyasası Mevzuatına tabi şirketler bakımından önem taşıyan ayrımlardan biri icracı ve icra görevi olmayan yönetim kurulu üyeleridir. İcracı yönetim kurulu üyeleri şirketin günlük karar alma ve işleyiş mekanizmalarında görev alırken icra görevi olmayan yönetim kurulu üyeleri şirketin genel politika ve stratejisini belirlemek ve bunları gözetmekle yükümlüdür.

Bu doğrultuda icracı üyeler adeta şirketin bir çalışanı gibi hareket ederken icra görevi olmayan üyelerden objektifliği sağlamak amacıyla

* *Ağustos 2013 tarihli Makale*

bağımsız olmaları aranır. Bu hesap verilebilirlik ve şeffaflığın sağlanması açısından önem taşır.

Bağımsız Yönetim Kurulu Üyeleri

Yönetim kurullarında bağımsız yönetim kurulu üyesi bulunması, bağımsız üyenin görevleri ve bunlara dair şekil şartlarına ilişkin genel olarak kabul edilen uygulamalar oluşmuş, yönetim kurulu üyesinin ‘bağımsız üye’ olarak nitelendirilebilmesi için bir takım kıstaslar Tebliğ’de belirtilmiştir.

Bağımsız üye olarak nitelendirilebilen yönetim kurulu üyelerinin; son beş yıl içinde şirket, şirketin ilişkili taraflarından biri veya şirket sermayesinde doğrudan veya dolaylı olarak %5 veya daha fazla paya sahip hissedarların ilişkili olduğu tüzel kişiler ile kendisi ve Tebliğ’de belirlenen aile üyeleri arasında doğrudan veya dolaylı nitelikte ticari ilişkinin kurulmamış olması; şirketin faaliyet ve organizasyonunun tamamını veya belli bir bölümünü yürüten şirketlerde çalışmamış ve yönetim kurulu üyesi olarak görev almamış olması; şirkete hizmet ve ürün sağlayan firmaların herhangi birisinde ortak, çalışan veya yönetim kurulu üyesi olmaması; şirkette hissedar ise sermayede sahip olduğu payın oranının 1%’den fazla olmaması ve bu payların imtiyazlı olmaması, Gelir Vergisi Kanunu’na göre Türkiye’de yerleşmiş sayılması gerekmektedir.

Bağımsız yönetim kurulu üyelerinin üstlendikleri görevleri yerine getirmeleri için mesleki eğitim, bilgi, mesleki itibar ve tecrübeye sahip olmaları aranmaktadır. Şirket bünyesindeki menfaat sahiplerinin haklarının korunabilmesi ve tarafsız kalınabilmesi için özgür karar verebilen ve etik değerleri güçlü olan ve görevlerin gereklerini yerine getirmek amacıyla şirket işlerine zaman ayırabilecek kimselerin bağımsız üye olarak atanması gerekmektedir.

Bağımsız Yönetim Kurulu Üyelerinin Atanması

Yukarıda belirtilen kıstaslara sahip bir yönetim kurulu üyesinin bağımsız üye olarak atanabilmesi için Aday Gösterme Komitesi (“Komite”) bulunmaktadır. Bu Komite bağımsız üye olmak için yönetim kurulu üyeleri ve pay sahiplerinden gelen adaylık tekliflerini dikkate alıp, değerlendirmesini yönetim kurulunun onayına sunar. Yönetim kurulu ise

Komite'nin raporunu Sermaye Piyasası Kurulu'na ("SPK") sunar ve SPK'nın adaylardan biri hakkında olumsuz görüş bildirmesi halinde, ilgili kişi şirket genel kuruluna bağımsız üye olarak sunulamaz.

Bağımsız üye olarak atanmış yönetim kurulu üyelerinin sonradan bağımsızlıklarını yitirmeleri de mümkündür. Bağımsız yönetim kurulu üyesinin istifa etmesi, görevini yerine getiremeyecek duruma gelmesi ya da bağımsızlığını ortadan kaldıran bir durumun ortaya çıkması halleri meydana gelebilir. Böyle durumların derhal yönetim kuruluna bildirilmesi gerekir. Bağımsızlığını kaybeden yönetim kurulu üyesinin de ilke olarak istifa etmesi gerekmektedir.

Boşalan üyelik/üyeliklere bağımsız üye seçilmesi için tekrar Komite devreye girer ve şirketin ilk genel kuruluna kadar bağımsız üye seçimi için değerlendirmede bulunur aday listesini belirler ve raporunu yönetim kuruluna bildirir. Komite'nin yönetim kuruluna sunduğu değerlendirme yukarıda belirtildiği şekilde SPK'nın değerlendirmesine sunulur.

Bağımsız Yönetim Kurulu Üyelerinin Ekonomik Bağımsızlığı ve Sorumluluğu

Bağımsız yönetim kurulu üyesinin 'bağımsızlığından' bahsedebilmek için üyenin ekonomik bağımsızlığa da sahip olması gerekmektedir. Zira yönetim kurulundan elde edeceği gelire bağımlı olan bir üyenin bağımsız olarak davranan bir üyenin üstlendiği görevleri yerine getirirken bağımsız bir tavır sergilemesi de oldukça güç olacaktır. Bağımsız yönetim kurulu üyelerinin şirket faaliyetlerine katkıda bulunmak yerine önlerine gelen konuları değerlendirmeksizin onaylamaları bağımsız üyeliğin varoluş amacına uymaz. Sonuç olarak, bağımsız yönetim kurulu üyelerinin ücretlerinin bağımsızlıklarının korunmasını sağlayacak düzeyde olması gerektiği söylenebilir.

Bununla birlikte, TTK, yönetim kurulu üyelerinin sorumluluğuna ilişkin bir düzenleme getirmiştir. Yönetim Kurulu üyelerinin sorumluluğunun TTK m. 553 uyarınca kanun ve esas sözleşme ile sınırlandırılacağı belirtilmektedir. Maddeye göre; kurucular, yönetim kurulu üyeleri, yöneticiler ve tasfiye memurları, kanundan ve esas sözleşmeden doğan yükümlülüklerini "kusurlarıyla" ihlal ettikleri takdirde, hem şirkete hem pay sahiplerine hem de şirket alacaklılarına karşı verdikleri za-

rardan sorumludurlar. Böylece, bağımsız yönetim kurulu üyelerinin kanundan ve esas sözleşmeden doğan yükümlülüklerini kusurlarıyla ihlal etmeleri halinde sorumlu tutulacağını söylemek mümkündür.

Sonuç

Sermaye Piyasası kapsamındaki şirketlere Tebliğ ile getirilen kurumsal yönetime ilişkin düzenlemeler, kurumsal yönetim ilkelerinin belirlenmesini ve hayata geçirilmesini sağlamaktadır. Söz konusu kurumsal yönetim ilkeleri doğrultusunda icra görevi olmayan yönetim kurulu üyelerinde, şirketin genel politika ve stratejisini belirlerken objektiflik ve şeffaflığın sağlanması amacıyla bağımsızlık aranır. Böylece, bağımsız yönetim kurulu üyelerinin atanması ve görevlerinin sürdürülmesinde bağımsızlık kıstası ilk olarak dikkate alınan faktördür.

Borçlanma Araçları Tebliği*

Av. Nilay Çelebi

Borçlanma Araçları Tebliği (II-31.1) (“Tebliğ”), 07 Haziran 2013 tarihli ve 28670 sayılı Resmi Gazetede yayımlanmış olup bu Tebliğ ile Borçlanma Araçlarının Kurul Kaydına Alınması ve Satışına İlişkin Esaslar Hakkında Tebliğ (Seri: II, No: 22) yürürlükten kaldırılmıştır. Tebliğ 07 Temmuz 2013’de yürürlüğe girmiştir.

Borçlanma Aracı İhracı

Borçlanma araçları halka arz edilerek veya halka arz edilmeksizin satılmak üzere ihraç edilebilir. Halka arz edilmeksizin yapılacak satışlar, tahsisli satış ve nitelikli yatırımcıya satış olarak yapılır.

İhraç edilecek borçlanma araçları, Tebliğ kapsamında hesaplanacak ihraç limiti dâhilinde Sermaye Piyasası Kurulu (“Kurul”) tarafından uygun görülecek ihraç tavanı içinde çeşitli tertipler halinde satılabilir. Yurt içinde yapılacak ihraçlarda ihraç tavanı Türk Lirası üzerinden tespit olunur. Yurt dışında yapılacak ihraçlarda ihraç tavanı Türk Lirası veya döviz cinsinden tespit olunur. Bir yıllık süre içinde yapılacak satışların ihraç tavanının verildiği para biriminden farklı bir para birimin üzerinden belirlenmesi durumunda, tertip ihraç belgesi satışın gerçekleştirileceği para birimi cinsinden düzenlenir. Bu durumda, satış tutarının ilgili tavan dahilinde kalıp kalmadığı aşağıdaki şekilde tespit edilir:

- 1) Türk Lirası üzerinden verilen ihraç tavanlarında tertip ihraç belgesinin döviz üzerinden verilmesi durumunda satış tutarı, ilgili tertip ihraç belgesinin onaylanması için Kurula yapılacak başvuru tarihinden bir önceki iş gününde geçerli olan ilgili TCMB döviz satış kuru üzerinden Türk Lirasına çevrilir.
- 2) Döviz üzerinden verilen ihraç tavanlarında tertip ihraç belgesinin Türk Lirası üzerinden verilmesi durumunda satış tutarı, ilgili tertip ihraç belgesinin onaylanması için Kurula yapılacak başvuru tarihinden bir önceki iş gününde geçerli olan ilgili TCMB döviz satış kuru üzerinden ilgili döviz cinsine çevrilir.

* Temmuz 2013 tarihli Makale

- 3) Döviz üzerinden verilen ihraç tavanlarında tertip ihraç belgesinin farklı bir döviz cinsinden verilmesi durumunda satış tutarı, ilgili tertip ihraç belgesinin onaylanması için Kurula yapılacak başvuru tarihinden bir önceki iş gününde geçerli olan TCMB çapraz kuru üzerinden tavanın belirlendiği döviz cinsine çevrilir. TCMB tarafından açıklanan çapraz kurun bulunmaması halinde hesaplanmanın yapılmasında ilgili tarihte geçerli olan TCMB döviz satış kurları kullanılır.

Halka arz edilecek borçlanma araçlarının borsada işlem görmesi ve ihraççıların Kurula yapılacak onay başvurusunun yanı sıra bu amaçla ilgili borsaya başvuruları zorunludur.

Kurul ihraççıdan, borçlanma araçlarına ilişkin ödeme yükümlülüklerinin yurt içinde yerleşik bir banka veya üçüncü bir tüzel kişi tarafından garanti altına alınmasını veya satışın yalnızca nitelikli yatırımcılara yapılmasını talep edebilir.

Yetkili Organ Kararı

Borçlanma aracı ihracı için genel kurul tarafından karar alınması zorunludur. Esas sözleşmede açıkça oran belirtilmek suretiyle daha ağır nisaplar öngörülmemişse, halka açık ortaklıklar genel kurulun toplantı ve karar nisapları bakımından Türk Ticaret Kanunu (“TTK”) m. 418 hükümleri, halka açık olmayan ortaklıklar bakımından ise TTK m. 421/(3) ve (4). fıkrası hükümleri uygulanır.

Borçlanma aracı ihraç yetkisi, esas sözleşme ile yönetim kuruluna devredilebilir. Esas sözleşmede, yönetim kurulunun borçlanma aracı ihraç yetkisine sahip olduğu açıkça belirtilir.

TTK'nın 505 inci maddesi çerçevesinde genel kurul borçlanma aracı ihraç etme yetkisini en çok 15 ay için yönetim kuruluna bırakabilir. İlgili genel kurul kararında ihraç yetkisinin yönetim kuruluna devredildiği açıkça belirtilir.

İlgili yetkili organ kararında; ihraç edilmesi planlanan borçlanma araçlarının azami tutarı ile satışın halka arz edilerek ve/veya halka arz edilmeksizin yapılacağı hususuna yer verilmesi zorunludur.

Borçlanma Araçlarının Kayden İhracı ve Merkezi Kayıt Kuruluşu'na ("MKK") Bildirim Zorunluluğu

Yurt içinde ihraç edilecek borçlanma araçlarının MKK nezdinde elektronik ortamda kayden ihracı ve bunlara ilişkin hakların hak sahipleri bazında izlenmesi zorunludur. Aynı şekilde, yurt dışında ihraç edilecek borçlanma araçlarının MKK nezdinde elektronik ortamda kayden ihracı ve bunlara ilişkin hakların izlenmesi zorunludur.

Kurul, ihraççının talep etmesi halinde yurt dışında ihraç edilecek borçlanma araçlarının MKK nezdinde kayden ihraç edilmesi zorunluluğuna muafiyet verebilir. Bu taktirde, ihracın yurt dışında gerçekleştirilmesini takip eden üç iş günü içinde ihraççı tarafından, ilgili borçlanma araçlarına ilişkin ihraç tutarı, ihraç tarihi, ISIN kodu, vade başlangıç tarihi, vade, faiz oranı, saklamacı kuruluş, ihracın gerçekleştirildiği döviz cinsi ve ihracın gerçekleştirildiği ülkeye ilişkin bilgiler MKK'ya iletilir.

Yurt dışında ihraç edilmiş ve halen tedavülde olan borçlanma araçları ile ilgili olarak Tebliğin yürürlük tarihinden itibaren bir ay içinde ihraççılar tarafından MKK'ya bilgi verilir.

İhraç Limiti

İhraç limitinin hesaplanmasında, Kurulun sermaye piyasası araçları bir borsada işlem gören ortaklıklar için belirlediği finansal tablo ve raporlamaya ilişkin düzenlemelerine uygun olarak hazırlanmış ve bağımsız denetime tabi tutulmuş son hesap dönemine ilişkin yıllık finansal tablolar esas alınır.

Halka açık ortaklıkların ihraç limiti, özkaynak tutarının beş katını geçemez. Halka açık olmayan ortaklıkların ihraç limiti, özkaynak tutarının üç katını geçemez. Ortaklığın konsolide finansal tablo hazırlaması durumunda ana ortaklığa ait özkaynak tutarı dikkate alınır.

Kurul Ücreti

Kurul ücreti ihraç değeri üzerinden aşağıdaki oranlara uygun olarak hesaplanır;

- a) Vadesi 179 güne kadar olanlar için on binde beş,
- b) Vadesi 180 gün ile 364 gün arasında olanlar için on binde yedi,

- c) Vadesi 365 gün ile 730 gün arasında olanlar için binde bir,
- d) Vadesi 730 günden daha uzun olanlar için binde iki.

Yurt dışında ihraç edilecek borçlanma araçları için ücret, ihraç tavanı dahilinde her ihraç öncesinde düzenlenecek tertip ihraç belgesinin onaylanarak ihraççıya tesliminden önce yatırılır. Tertip ihraç belgesi döviz cinsinden düzenlenmişse, Kurul ücretinin hesaplanmasına esas teşkil eden tutar, tertip ihraç belgesinin onaylanması için Kurula yapılacak başvuru tarihinden bir önceki iş gününde geçerli olan ilgili TCMB döviz satış kuru esas alınmak suretiyle hesaplanacak Türk Lirası karşılığı üzerinden belirlenir.

Sonuç

Tebliğ, Seri II, No 22 sayılı Tebliğ'i çok fazla değiştirmiş olmasa da Türk Ticaret Kanunu ve 6362 sayılı Sermaye Piyasası Kanunu'nun getirdiği yenilikler çerçevesinde değişmiş, Seri II, No 22 sayılı Tebliğ ile anlaşılmayan bazı noktaları açıklamıştır. Yeni Tebliğ ile ihraç limitleri değiştirilmiş ve yurt dışı satışların da MKK nezdinde kaydına ilişkin zorunluluk getirilmiştir.

Bireysel Katılım Sermayesi Hakkında Yönetmelik *

Av. Özgür Kocabaşoğlu

Giriş

Girişimci ruhlu, para kazandıracak fikir ve projesi bulunan fakat yeterli finansman kaynağına sahip olmayan girişimcilerin fikirlerinin ve projelerinin gerçek kişiler tarafından finansmanı için ülkemizde yakın zamana kadar özel bir yasal düzenleme bulunmamaktaydı. Fakat bu konuda bir düzenleme yapılacağıнын sinyalleri verilmekteydi.

Bu bağlamda, 193 sayılı Gelir Vergisi Kanunu'na ("GVK") eklenen geçici madde 82 ve Hazine Müsteşarlığı Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun ek madde 5 ile finansmana erişimde sıkıntı yaşayan başlangıç ve büyüme aşamasındaki girişimler için finansal bir araç olan ve gerçek kişilerin bu girişimlere sermaye koyarak ortak olduğu ve finansman sağladığı bireysel katılım sermayesinin desteklenmesine karar verilmiştir.

15 Şubat 2013 tarihli ve 28560 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan Bireysel Katılım Sermayesi Hakkında Yönetmelik ("BKSY" veya "Yönetmelik") ile bireysel katılım sermayesinin desteklenmesine ve yatırımcıların faaliyetlerinin izlenmesine ilişkin düzenlemeler getirilmekte ve yukarıda belirtilen kanuni çerçevenin işleyişi düzenlenmektedir. Bu çalışma kapsamında BKSY ile getirilen yenilikler ve düzenlemeler incelenecektir.

Devlet Desteğinden Yararlanma

BKSY ile bir girişim şirketine bireysel katılım yatırımcısı olarak yatırımında bulunacak gerçek kişilerin devlet desteğinden yararlanabileceği düzenlenir. Bu hüküm ile yatırımcıların teşviki ve buna bağlı olarak inovasyon niteliğindeki yatırımların artışı hedeflenmektedir. BKSY ve GVK geçici madde 82, vergi desteğinden yararlanmak için belirli koşullar öngörür. Bunlar bireysel katılım yatırımcılarının iktisap ettikleri girişim şirketine ait iştirak hisselerini en az iki yıl ellerinde tutmaları ve bu yatırımcıların taahhüt ettikleri tutarı nakit olarak ortaklık banka hesabına yatırmalarıdır.

* *Şubat 2013 tarihli Makale*

Bunlara ek olarak devlet desteği sağlanacak sektörler BKSİ Ek 4'te belirtilir. Bu sektörlerin dışındaki sektörlerle yapılan bireysel yatırımlara devlet desteği sağlanmamaktadır. Ek olarak, Yönetmeliğe göre yatırım yapılacak girişimci şirketler yalnızca anonim şirketler olarak belirtilir ve bu şirketlerin haiz olması gereken şartlar Yönetmelikte sayılır.

Yönetmelik ayrıca indirimden yararlanabilmek için asgari ve azami yatırım tutarlarını da belirler. Buna göre iktisap edilen şirket hisselerinin bedeli 20.000 TL'den az ve yıllık bazda 1.000.000 TL'den fazla olamaz. BKSİ'de bu tutarların maktu olarak belirlenmesi ve yıllara göre herhangi bir artış oranı belirlenmemesi bir eksiklik olarak değerlendirilebilir. Buna ek olarak, Yönetmelik uyarınca, bireysel katılım yatırımcıları beş yıllık lisans geçerlilik döneminde bireysel olarak en fazla yirmi anonim şirkete yapılan yatırım için devlet desteği alabilir.

BKSİ T.C. vatandaşlarının yanında yabancıların da bireysel katılım yatırımcısı olabileceğini düzenler.

Öngörülen koşulları yerine getiren bireysel katılım yatırımcıları Yönetmelikte belirtilen vergi indirimden yararlanma imkânına sahip olacaktır. Ancak BKSİ bu indirim tutarının 1.000.000 TL'yi aşamayacağını belirterek indirim tutarını bir üst limit ile sınırlar.

Lisanslama ve Başvuru

BKSİ haiz olunması gereken şartlarla beraber vergi indiriminden yararlanmak için bir takım adımların takip edilmesini zorunlu kılar.

Yönetmelik uyarınca vergi desteğinden yararlanmak için gerçek kişilerin lisans alması gerekmektedir. Bu lisans başvurusu akredite edilmiş bireysel katılım yatırımcı ağıları aracılığıyla Hazine Müsteşarlığına yapılır ve yüksek gelir veya servete sahip yatırımcı ile tecrübeli yatırımcı için Yönetmelik'in 7. maddesi uyarınca farklı belgeler talep edilir. Lisans geçerlilik süresi BKSİ'de beş yıl olarak düzenlenmiştir ve lisans beşer yıllık uzatım sürelerine tabidir. Yönetmelik'in 11. maddesinde öngörülen durumların gerçekleşmesi halinde ise lisansın iptali gerekecektir.

BKSİ yukarıda lisanslama için gerekli olduğu belirtilen belgelere ek olarak ayrı bir madde ile bireysel katılım yatırımcılarının vergi desteğinden yararlanması için iş planı, esas sözleşme taslağı gibi bilgilerle Müs-

teşarlığa başvuruda bulunması gerektiği yönünde hüküm içerir. Yönetmeliğin 5. maddesinde vergi desteği için lisans alınmasını gerekli kılan düzenlemeye rağmen 15. maddede ayrıca destek için Müsteşarlığa belirli belgelerle başvuru zorunluluğu getirilmiştir. Müsteşarlığa sunulacak belgeler ve devlet desteğinden yararlanmak için izlenmesi gereken usuller Yönetmelikte açık ve sıralı bir şekilde belirtilmemiştir.

Bireysel Katılım Yatırımcısı ile ilgili Özel Düzenlemeler

Yönetmelik bireysel katılım yatırımcıları ile ilgili farklı hükümlere ve düzenlemelere yer verir.

Bunlardan bireysel katılım yatırımcılarının girişim şirketinin yönetimine katılımı ile ilgili olan hüküm önem arz etmektedir. Bu düzenleme uyarınca bu yatırımcıların şirket yönetimine katılımı resmi yönetim organına katılımı ile sınırlıdır. Bireysel katılım yatırımcısı girişim şirketinde yönetim kurulu dışında görev alamaz ve şirket personeli olarak çalıştırılmaz. Bununla birlikte, bireysel katılım yatırımcısı girişim şirketinden herhangi bir şekilde ücret ya da maaş alamaz. Dolayısıyla bireysel katılım yatırımcısının şirkete katılımı sınırlandırılmıştır.

Yönetmelik bireysel katılım yatırımcılarının girişim şirketlerine birlikte yatırım yapmalarına olanak sağlar. Bu ortak yatırımlar Yönetmelikte “bireysel katılım yatırımcısı ortak yatırımları” tanımıyla düzenlenir. Bu hallerde Yönetmelik uyarınca ortaklar Türk Ticaret Kanunu’nun anonim şirket hükümlerine tabi olacaklardır.

Yönetmelikte ayrıca yukarıda değinildiği üzere bireysel katılımcı ağları öngörülmüştür. Bu ağlar Yönetmelikte girişimcilerin bireysel katılım yatırımcıları ile bir araya geldiği yapılar olarak tanımlanmıştır. Yönetmelik bireysel katılımcı ağlarının akreditasyonunu, akreditasyon kriterlerini ve akreditasyon sonucu ağlara verilen hakları düzenler. Bireysel yatırımcılar bu akredite ağlar aracılığıyla Müsteşarlığa başvuru yapmaktadır. Bu ağlar Müsteşarlığa başvuruların yapılması, sonuçlandırılmasında ve kendi ağlarına üye bireysel katılım yatırımcısının izlenmesi, denetimi ve bu üyelerle ilgili usulsüzlüklerin Müsteşarlığa raporlanmasında görev alır.

Yönetmelik girişim şirketleri için bir takım raporlama ve bildirim yükümlülükleri öngörmüştür. İlgili Yönetmelik uyarınca, bireysel katkı-

lim yatırımcılarının girişim şirketine ortak olmasından ve ortaklık banka hesabının nakdi sermayeyi yatırmasından itibaren iki yıllık süre boyunca girişim şirketi iş planına göre hangi aşamada olduğunu, gerçekleştirdiği yatırımı gösteren faaliyet raporunu Müsteşarlığa göndermekle yükümlüdür.

Sonuç

BKSY finansman erişiminde sıkıntı yaşayan girişimler için finansal bir araç olan bireysel katılım sermayesini düzenleyerek, finansman sıkıntısı yaşayan ancak inovasyon odaklı, yaratıcı fikirler taşıyan girişimciler ve girişimci şirketlerin desteklenmesini amaçlamaktadır. Yönetmelikle beraber bireysel katılım sermayesinin kurumsallaştırılması ve devlet destekleri ile beraber de yatırımların teşviki amaçlanmaktadır.

BORÇLAR HUKUKU

6455 sayılı Kanun'un 77. Maddesi uyarınca Borçlar Kanunu'nun Kefalet Sözleşmelerinde Eşin Rızası ile 584. Maddesine Eklenen Hüküm *

Doç. Dr. Murat Develioğlu

Giriş

6098 sayılı Borçlar Kanunu'nun yürürlüğe girmesi ile birçok tip sözleşme 818 sayılı mülgâ Borçlar Kanunu'na nazaran farklı hükümlere tabi olmuştur. Bu sözleşmelerin başında da kefalet sözleşmesi gelmektedir. Gerçekten de, İsviçre Borçlar Kanunu'nda kefil korumak amacıyla 1941 yılında yapılan birçok değişiklik, özellikle de kefalet sözleşmesinin geçerliliği ile ilgili olanlar 6098 sayılı Borçlar Kanunu'nda yer bulmuştur. Yapılan bu değişikliklerden biri de, BK m. 584 uyarınca, evli kişinin kefil olma ehliyeti ile ilgilidir. Buna göre, kefilin evli olması halinde, mahkemece verilmiş bir ayrılık kararı olmadıkça veya eşlerin yasal olarak ayrı yaşama hakkı doğmadıkça, kefalet sözleşmesinin geçerliliği diğer eşin yazılı olarak buna onay vermesine bağlıdır. Bu hüküm iş hayatını yavaşlattığı gerekçesi ile eleştirilmiş ve 11.04.2013 tarihli ve 28615 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe giren 6455 sayılı Gümrük Kanunu ile Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun'un 77. maddesi uyarınca değişikliğe uğramıştır.

İsviçre Hukuku'nda Eşin Rızası

Kefaletle ilgili hükümlerin 1926 tarihinden beri değişmediği Türk Borçlar Kanunu'ndan farklı olarak, 1881 tarihli İsviçre Federal Borçlar Kanunu 1911 tarihinde kapsamlı bir değişikliğe uğradığı gibi, kefalet sözleşmesi ile ilgili bölüm de son halini 1941 yılında yapılan değişikliklerle almıştır. 1 Temmuz 1942 tarihinde yürürlüğe giren 10 Aralık 1941 tarihli

* *Nisan 2013 tarihli Makale*

Federal Kanun ile getirilen yeniliklerden biri kefalet sözleşmelerinde eşin rızası ile ilgili olan hüküm idi (İsvBK m. 494). Anılan hükmün kanuna koyuluş gerekçelerinden biri aileyi korumaktı ve maddenin 2. fıkrasında, kefilin ticaret siciline kayıtlı bir işletmenin sahibi, bir kolektif ortaklığın ortağı, bir komandit ortaklığın sınırsız sorumlu ortağı, bir anonim ortaklığın yöneticisi veya müdürü, sermayesi paylara bölünmüş bir komandit ortaklığın müdürü veya bir limited ortaklığın yönetici ortağı olması halinde iş hayatında yeterince tecrübeli olduğu ve eşinin rızasının gerekli olmadığı – ailenin bu şekilde korunmasına lüzum olmadığı – kabul edilmiş idi. Ancak bu durum geçerliliğini 1 Aralık 2005 tarihine kadar korudu; zira Parlamento bu hükmü 17 Haziran 2005 tarihinde yürürlükten kaldırdı. Ulusal konseyin hukuki işler komisyonuna göre bugünkü ekonomik durumu 1941 yılındaki ekonomik durumla kıyaslamak doğru değildi: *“Günümüzde, ticaret siciline kayıtlı olmak kefaletin sonuçlarını değerlendirmede yeterli değildir. Eğer şirketin ekonomik durumu gerçeğe uygun bir şekilde değerlendirilmezse, kefalet sözleşmesi kefil ve ailesi açısından, önceden önemsenmemiş olan olumsuz sonuçlara yol açabilir. Demek ki, ayrılık halinde olmayan evli kimselerin kefil olmak istedikleri her halde eşin rızasını aramak yerinde olacaktır.”* Dolayısıyla 1 Aralık 2005 tarihinden beri İsvBK m. 494 II yürürlükte bulunmadığından anılan hükümde sayılan kişilerin vereceği kefaletler açısından da eşin rızası zorunlu hale gelmiştir.

Türk Hukuku’nda Eşin Rızası

İsviçre Borçlar Kanunu’nda, 818 sayılı Borçlar Kanunu’nun kabul tarihi olan 22.4.1926’dan sonra yapılan değişiklikler, 6098 sayılı Borçlar Kanunu’nun yürürlüğe girmesine kadar hukuk sistemimize yansıtılmamıştır.

6098 sayılı Borçlar Kanunu’nun tasarı hallerinden ilki İsviçre Borçlar Kanunu’nda kaldırılan ve yukarıda anılan hükme paralel olarak şu düzenlemeyi getirmekte idi:

“Kefalet, ticaret siciline kayıtlı bir işletmenin sahibi, bir kolektif ortaklığın ortağı, bir komandit ortaklığın sınırsız sorumlu orta-

¹ Feuilles Fédérales 2004 4659.

ğı, bir anonim ortaklığın yöneticisi veya müdürü, bir sermayesi paylara bölünmüş komandit ortaklığın müdürü veya bir limited ortaklığın yönetici ortağı tarafından işletmeyle ilgili olarak verilmişse, eşin rızası aranmaz.”

Borçlar Kanunu Tasarısı’nda anılan hükmün yer aldığı döneme denk gelen 2005 yılında İsviçre Borçlar Kanunu’nda yapılan ve yukarıda anılan değişiklik üzerine, 6098 sayılı Borçlar Kanunu’nun 585. maddesinin 2. fıkrasına tekabül etmesi gereken bu hüküm Tasarı’dan çıkarıldı ve 6098 sayılı Kanun’un ilk halinde, evli kefilin yaptığı kefalet sözleşmesinin geçerliliği açısından eşin rızasının aranması gerekmeyen halleri düzenleyen istisnâ düzenleme kaldırıldı.

6098 sayılı Borçlar Kanunu’nun, kefalet sözleşmelerinde eşin rızasını şart koşan maddesinin hiçbir istisna öngörmemesi, iş dünyasında ticaret hayatını kötü yönde etkilediği sebebiyle uzun süre sert bir biçimde eleştirildi.

“*Ticari hayatın doğal akışını kolaylaştırmaya yönelik değişiklik*” yapma gerekçesi ile 28.3.2013 tarih ve 6455 sayılı Gümrük Kanunu ile Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun’un 77. maddesi uyarınca ilgili maddede değişikliğe gidildi. Aynı Kanun’un 90. maddesi uyarınca yayınlandığı tarih olan 11.4.2013 tarihinde yürürlüğe giren hükme göre:

“Ticaret siciline kayıtlı ticari işletmenin sahibi veya ticaret şirketinin ortak ya da yöneticisi tarafından işletme veya şirketle ilgili olarak verilecek kefaletler, mesleki faaliyetleri ile ilgili olarak esnaf ve sanatkârlar siciline kayıtlı esnaf veya sanatkârlar tarafından verilecek kefaletler, 27/12/2006 tarihli ve 5570 sayılı Kamu Sermayeli Bankalar Tarafından Yürütülen Faiz Destekli Kredi Kullanılmasına Dair Kanun kapsamında kullanılacak kredilerde verilecek kefaletler ile tarım kredi, tarım satış ve esnaf ve sanatkârlar kredi ve kefalet kooperatifleri ile kamu kurum ve kuruluşlarınca kooperatif ortaklarına kullanılacak kredilerde verilecek kefaletler için eşin rızası aranmaz.”

Görüldüğü üzere, yeni düzenlemede, Tasarı’da olduğu gibi, Ticaret Sicili’ne kayıtlı ticari işletmenin sahibinin bu işletme ile ilgili vereceği kefaletlerde eşin rızası aranmamıştır. Bunun yanında, yine diğer ortak-

lıklar açısından da benzer bir düzenleme getirilmiş, ancak Tasarı'dakinin aksine tek tek ortaklıklar sayılmamış, genel bir ifade kullanılarak “*ticaret şirketinin ortak ya da yöneticisi tarafından şirketle ilgili olarak verilecek kefaletler*” eşin rızasından muaf tutulmuştur.

Bununla beraber, Tasarı'da ve mehzaz Kanun'un 1941 senesinde değiştirilen ve yürürlükten kaldırılan hükmünde yer almayan bazı hallerde de eşin rızasına gerek olmaksızın kefalet sözleşmesinin kurulabileceği kabul edilmiştir.

Ticaret şirketinin ortak ya da yöneticilerinin yanı sıra, esnaf ve sanatkârlar siciline kayıtlı esnaf veya sanatkârlardan evli olanlarının mesleki faaliyetleri ile ilgili olarak verecekleri kefaletler de eşin rızasından muaftır.

Aynı şekilde 27.12.2006 tarihli ve 5570 sayılı Kamu Sermayeli Bankalar Tarafından Yürütülen Faiz Destekli Kredi Kullanılmasına Dair Kanun kapsamında kullanılacak kredilerde verilecek kefaletlerde de eşin rızası aranmaz.

Son olarak, daha genel bir sayma metodu ile tarım kredi, tarım satış ve esnaf ve sanatkârlar kredi ve kefalet kooperatifleri ile kamu kurum ve kuruluşlarınca kooperatif ortaklarına kullanılacak kredilerde verilecek kefaletler için eşin rızasının aranmayacağı kabul edilmiştir.

Sonuç

Yeni Türk Borçlar Kanunu'nun “*eşin rızası*” ile ilgili getirdiği hüküm, Kanun'un yürürlüğe girdiği günden itibaren iş hayatını yavaşlattığı gerekçesi ile ağır eleştirilere maruz kalmıştır. Yapılan bu eleştiriler sonucu anılan hükme bir fıkra eklenerek, yukarıda anılan hallerde, evli gerçek kişilerce yapılacak kefalet sözleşmelerinde eşin rızası geçerlilik şartı olmaktan çıkarılmıştır.

Yeni Türk Borçlar Kanunu Çerçevesinde Kefalet Sözleşmesinin Türleri *

Av. Ceyda Büyükorall

01.07.2012 tarihi itibariyle yürürlüğe giren 6098 sayılı Türk Borçlar Kanunu'nun ("TBK") 585 ile 588 maddeleri arasında kefalet sözleşmesinin türleri düzenlenmiştir.

TBK'da kefalet sözleşmesinin türleri i) adi kefalet ii) müteselsil kefalet iii) birlikte kefalet ve iv) kefile kefil ve rücu kefil olarak sıralanmıştır.

Adi Kefalet

TBK m. 585 uyarınca, adi kefalette alacaklı borçluya başvurmadıkça kefil takip edemez. Ancak aşağıdaki hallerde doğrudan doğruya kefile başvurabilir.

1. Borçlu aleyhine yapılan takibin sonucunda kesin aciz belgesi alınması,
2. Borçlu aleyhine Türkiye'de takibatın imkansız hale gelmesi veya önemli ölçüde güçleşmesi,
3. Borçlunun iflasına karar verilmesi,
4. Borçluya konkordato mehli verilmiş olması,

Alacak, kefaletten önce veya kefalet sırasında rehinle de güvence altına alınmışsa, adi kefalette kefil, alacağın öncelikle rehin konusundan alınmasını isteyebilir. Ancak, borçlunun iflasına veya kendisine konkordato mehli verilmesine karar verilmişse, bu hüküm uygulanmaz.

Sadece açığın kapatılması için kefil olunmuşsa, borçlu aleyhine yapılan takibin kesin aciz belgesi alınmasıyla sonuçlanması veya borçlu aleyhine Türkiye'de takibatın imkansız hale gelmesi ya da konkordatonun kesinleşmesi durumlarında doğrudan doğruya kefile başvurulabilir. Sözleşmede bu durumlarda alacaklının, önce asıl borçluya başvurmak zorunda olduğu kararlaştırılabilir.

* *Ekim 2013 tarihli Makale*

Müteselsil Kefalet

TBK m. 586 uyarınca, kefil müteselsil kefil sıfatıyla veya bu anlama gelen herhangi bir ifadeyle yükümlülük altına girmeyi kabul etmişse, alacaklı, borçluyu takip etmeden veya taşınmaz rehnini paraya çevirmeden kefilin takibi edebilir. Ancak, bunun için borçlunun, ifada gecikmesi ve ihtarin sonuçsuz kalması veya açıkça ödeme güçsüzlüğü içinde olması gerekir.

Alacak, teslimine bağlı taşınır rehni veya alacak rehni ile güvenceye alınmışsa, rehnin paraya çevrilmesinden önce kefile başvurulamaz. Ancak, alacağın rehnin paraya çevrilmesi yoluyla tamamen karşılanamayacağından önceden hakim tarafından belirlenmesi veya borçlunun iflas etmesi ya da konkordato mehli verilmesi hallerinde, rehnin paraya çevrilmesinden önce de kefile başvurulabilir.

Birlikte Kefalet

TBK m. 587 uyarınca, birden çok kişi, aynı borca birlikte kefil oldukları takdirde, her biri kendi payı için adi kefil gibi, diğerlerinin payı için de kefile kefil gibi sorumlu olur.

Borçluyla birlikte veya kendi aralarında müteselsil kefil olarak yükümlülük altına giren kefillerden her biri, borcun tamamından sorumlu olur. Ancak bir kefil, kendisiyle birlikte daha önce veya aynı zamanda müteselsilen yükümlü bulunan ve Türkiye’de takip edilebilen bütün kefillere karşı takibe girilmiş olmadıkça, kendi payından fazlasını ödemekten kaçınabilir. Bir kefil, bu hakkı, diğer kefillerin kendi paylarını ödemiş veya aynı güvence sağlamış olmaları durumunda da kullanabilir. Aksine anlaşmalar saklı kalmak kaydıyla, borcu ödeyen kefil, kendi paylarını daha önce ödemiş olmaları ölçüsünde, diğer kefillere karşı rücu hakkına sahiptir. Bu hak borçluya rücutan önce de kullanılabilir.

Alacaklı, kefilin aynı alacak için başka kişilerin de kefil olduğunu veya olacağını varsayarak kefalet ettiğini biliyor veya bilmesi gerekiyorsa, bu varsayımın sonradan gerçekleşmemesi veya kefillerden birinin alacaklı tarafından kefalet borcundan kurtarılması veya kefaletinin hükümsüz olduğuna karar verilmesi durumunda kefil, kefalet borcundan kurtulur.

Birbirinden bağımsız olarak aynı borç için kefil olanlardan her biri, kefalet borcunun tamamından sorumlu olur. Ancak borcu ödeyen kefil, aksine anlaşma olmadıkça, diğerlerine toplam kefalet miktarındaki payı oranında rücu hakkına sahiptir.

Kefile Kefil ve Rücua Kefil

TBK m. 588 uyarınca, alacaklıya kefilin borcu için güvence veren kefile kefil, kefil ile birlikte adi kefil gibi sorumludur.

Rücua kefil, kefilin borçludan rücu alacağı için güvence veren kefiledir.

Sonuç

TBK'da kefalet sözleşmesinin türleri i) adi kefalet ii) müteselsil kefalet iii) birlikte kefalet ve iv) kefile kefil ve rücua kefil olarak sıralanmıştır.

TBK m. 585 uyarınca, adi kefalette alacaklı borçluya başvurmadıkça kefile takip edemez.

TBK m. 586 uyarınca, müteselsil kefalette kefil müteselsil kefil sıfatıyla yükümlülük altına girmeyi kabul etmişse, alacaklı, borçluyu takip etmeden veya taşınmaz rehnini paraya çevirmeden kefile takip edebilir.

TBK m. 587 uyarınca, birlikte kefalette birden çok kişi, aynı borca birlikte kefil oldukları takdirde, her biri kendi payı için adi kefil gibi, diğerlerinin payı için de kefile kefil gibi sorumlu olur.

TBK m. 588 uyarınca, alacaklıya kefilin borcu için güvence veren kefile kefil, kefil ile birlikte adi kefil gibi sorumludur.

Yeni Türk Borçlar Kanunu çerçevesinde Kefilin Alacaklı ve Borçlu ile arasındaki İlişki *

Av. Pelin Baydar

01.07.2012 tarihi itibarıyla yürürlüğe giren 6098 sayılı Türk Borçlar Kanunu'nun ("TBK") 589 – 597. maddelerinde kefilin alacaklı ve borçlu ile arasındaki ilişki düzenlenmiştir.

Kefilin Alacaklı ile arasındaki İlişki

Sorumluluğun Kapsamı. TBK m. 589 uyarınca, kefil, her durumda kefalet sözleşmesinde belirtilen azamî miktara kadar sorumludur.

Aksi sözleşmede kararlaştırılmamışsa kefil, belirtilen azamî miktarla sınırlı olmak üzere, aşağıdakilerden sorumludur:

1. Asıl borç ile borçlunun kusur veya temerrüdünün yasal sonuçları.
2. Alacaklının, borçluya karşı yönelttiği takip ve davaların masrafları ile gerektiğinde rehinlerin kefile tesliminin ve rehin haklarının devrinin sebep olduğu masraflar.
3. İşlemiş bir yıllık ve işlemekte olan yıla ait akdî faizler ile gerektiğinde tahvil karşılığında ödünç verilen anaparanın işlemiş bir yıllık ve işlemekte olan yıla ait faizleri.

Sözleşmede açıkça kararlaştırılmamışsa kefil, borçlunun sadece kefalet sözleşmesinin kurulmasından sonraki borçlarından sorumludur. Kefilin, asıl borç ilişkisinin hükümsüz hâle gelmesinin sebep olduğu zarardan ve ceza koşulundan sorumlu olacağına ilişkin anlaşmalar kesin olarak hükümsüzdür.

Kefilin Takibi. TBK m. 590 uyarınca borçlunun iflası sebebiyle asıl borç daha önce muaccel olsa bile, belirlenen vadeden önce kefile karşı takibat yapılamaz.

Bütün kefalet türlerinde kefil, aynı güvence karşılığında hâkimden, mevcut rehinler paraya çevrilinceye ve borçlu aleyhine yapılan takip sonucunda kesin aciz belgesi alınıncaya veya konkordato kararına kadar

* Kasım 2013 tarihli Makale

kendisine karşı yöneltilen takibin durdurulmasına karar verilmesini isteyebilir.

Asıl borcun muaccel olması, alacaklı veya borçlunun önceden süre içeren bildirimde bulunmasına bağlıysa, kefalet borcu için bu süre, bildirim kefile yapıldığı tarihte işlemeye başlar.

Def'iler. TBK m. 591 uyarınca kefil, asıl borçluya veya mirasçılara ait olan ve asıl borçlunun ödeme güçsüzlüğünden doğmayan bütün def'ileri alacaklıya karşı ileri sürme hakkına sahiptir. Yanılma veya sözleşme yapma ehliyetsizliği ya da zamanaşımına uğramış bir borç sebebiyle borçlunun yükümlü olmadığı bir borca bilerek kefalet hâli bu hükmün dışındadır.

Asıl borçlu kendisine ait olan bir def'iden vazgeçmiş olsa bile kefil, yine de bu def'îi alacaklıya karşı ileri sürebilir.

Kefil, asıl borçluya ait def'ilerin varlığını bilmeksizin ödemede bulunursa, rücu hakkına sahip olur. Buna karşılık asıl borçlu, kefilin bu def'ileri bildiğini veya bilmesi gerektiğini ispat ederse kefil, bunlar ileri sürülmüş olsaydı ödemededen kurtulacağı ölçüde rücu hakkını kaybeder.

Özen Gösterme, Rehin ve Borç Senetlerinin Teslimi. TBK m. 592 uyarınca alacaklı, kefalet sırasında var olan veya daha sonra asıl borçludan alacağın özel güvencesi olmak üzere elde ettiği rehin haklarını, güvenceyi ve rüchan haklarını kefilin zararına olarak azaltırsa, kefilin sorumluluğu da buna uygun düşen bir miktarda azalır. Kefilin fazladan ödediği miktarın geri verilmesini isteme hakkı saklıdır.

Çalışanlara kefalet hâlinde alacaklı, çalışanlar üzerinde yükümlü olduğu gözetimi ihmal eder veya kendisinden beklenebilen özeni göstermezse ve borç da bu sebeple doğmuşsa, bu borcu kefilen isteyemez.

Alacaklı, borcu ödeyen kefile haklarını kullanmasına yarayabilecek borç senetlerini teslim etmek ve gerekli bilgileri vermekle yükümlüdür. Alacaklı, kefalet sırasında var olan veya asıl borçlu tarafından alacak için sonradan sağlanan rehinleri ve diğer güvenceleri de kefile teslim etmek veya bunların devri için gerekli işlemleri yapmak zorundadır.

Alacaklı, haklı bir sebep olmaksızın yükümlülüklerini yerine getirmez, ağır kusuruyla mevcut belgeleri veya rehinleri ya da sorumlu olduğu

diğer güvenceleri elinden çıkarırsa, kefil borcundan kurtulur. Bu durumda kefil, ödediğinin geri verilmesini ve varsa ek zararının giderilmesini isteyebilir.

Ödemenin Kabulünü İsteme. TBK m. 593 uyarınca borçlunun iflası sebebiyle olsa bile, borç muaccel olduğu takdirde kefil, alacaklıdan yapacağı ödemeyi kabul etmesini her zaman isteyebilir. Bir borca birden çok kişinin kefil olması durumunda alacaklı, kefillerden biri tarafından yapılacak kısmi ödemeyi, bunu öneren kefile düşen paydan az olmamak koşuluyla, kabul etmek zorundadır.

Alacaklı haklı bir sebep olmaksızın ödemeyi kabul etmekten kaçınırsa, kefil borcundan kurtulur; birlikte müteselsil kefalette ise, kefillerin sorumluluğu kendilerine düşen pay miktarınca azalır.

Alacaklının rızası varsa kefil, asıl borcu muaccel olmasından önce de ödeyebilir. Ancak, bu durumda kefil, asıl borçluya karşı rücu hakkını borcun muaccel olmasından önce kullanamaz.

Bildirim, İflasta ve Konkordato Kayıt. TBK m. 594 uyarınca asıl borçlu, anaparanın veya yarım yıllık döneme ait faizin ödenmesinde ya da yıldan yıla yapılması öngörülen anapara ödemelerinde altı ay gecikirse, alacaklının durumu kefile bildirmesi gerekir.

Asıl borçlunun iflasına karar verilmiş veya borçlu konkordato istemişse alacaklı, alacağını kaydettirmek ve haklarının korunması için gerekeni yapmak zorundadır. Alacaklının, borçlunun iflas ettiğini veya borçluya konkordato mehli verildiğini öğrendiği anda, durumu kefile bildirmesi gerekir.

Alacaklı, yukarıdaki fıkralarda öngörülen gereklerden birini yerine getirmezse, bundan dolayı kefilin uğradığı zarar miktarınca ona karşı haklarını kaybeder.

Kefil ile Borçlu arasındaki İlişki

Güvence Verilmesini ve Borçtan Kurtarılmasını İsteme Hakkı. TBK m. 595 uyarınca kefil, aşağıdaki durumlarda asıl borçludan güvence verilmesini ve borç muaccel olmuşsa, borçtan kurtarılmasını isteyebilir:

1. Asıl borçlu, kefile karşı üstlendiği yükümlülüklerle, özellikle belli bir süre içinde kendisini borçtan kurtarma vaadine aykırı davranmışsa.
2. Asıl borçlu temerrüde düşmüşse veya yerleşim yerini diğer bir ülkeye nakletmesi yüzünden takibat önemli ölçüde güçleşmişse.
3. Asıl borçlunun mali durumunun kötüleşmesi, güvencelerin değer kaybetmesi veya borçlunun kusuru sonucunda kefil için mevcut tehlike, kefaletin yapıldığı tarihe göre önemli ölçüde artmışsa.

Kefilin Rücu Hakkı. TBK m. 596 uyarınca kefil, alacaklıya ifade bulunduğu ölçüde, onun haklarına halef olur. Kefil, bu hakları asıl borç muaccel olunca kullanabilir.

Kefil, aksi kararlaştırılmamışsa, rehin hakları ile aynı alacak için sağlanmış diğer güvencelerden sadece kefalet anında var olan veya bizzat asıl borçlu tarafından, sonradan özellikle bu alacak için verilmiş bulunanlara halef olur. Alacaklıya kısmen ifade bulunan kefil, rehin hakkının sadece bunu karşılayan kısmına halef olur. Alacaklının rehin konusu üzerinde geriye kalan alacak hakkı, kefilin rehin hakkından ön sırada gelir.

Kefil ile asıl borçlu arasındaki hukuki ilişkiden doğan istem ve def'iler saklıdır.

Bir alacağın güvencesini oluşturan rehin paraya çevrildiği veya borç rehin veren malik tarafından ödendiği takdirde malik, kefile karşı rücu hakkını, ancak kefil ile kendisi arasında böyle bir anlaşma varsa ya da rehin sonradan bir üçüncü kişi tarafından verilmişse kullanabilir.

Kefilin rücu hakkına ilişkin zamanaşımı, kefilin alacaklıya ifade bulunduğu anda işlemeye başlar.

Kefil, dava hakkı vermeyen veya yanılma ya da ehliyetsizlik sebebiyle asıl borçluyu bağlamayan bir borç için ödemede bulunduğu takdirde, asıl borçluya karşı rücu hakkına sahip değildir. Ancak, kefil zamanaşımına uğramış bir asıl borçtan sorumlu olmayı borçlunun vekili sıfatıyla üstlenmişse asıl borçlu, ona karşı vekâlet sözleşmesi hükümleri uyarınca sorumlu olur.

Kefilin Bildirim Yükü. TBK m. 597 uyarınca borcu tamamen veya kısmen ödeyen kefil, durumu borçluya bildirmek zorundadır.

Kefil, bu bildirimde bulunmazsa ve ödemeyi bilmeyen veya bilmesi gerekmeyen borçlu da alacaklıya ifade bulunursa, rücu hakkını kaybeder.

Kefilin, alacaklıya karşı sebepsiz zenginleşmeden doğan dava hakkı saklıdır.

Sonuç

TBK m. 589 uyarınca, kefil, her durumda kefalet sözleşmesinde belirtilen azamî miktara kadar sorumludur. Borçlunun iflası sebebiyle asıl borç daha önce muaccel olsa bile, belirlenen vadeden önce kefile karşı takibat yapılamaz.

TBK m. 591 uyarınca kefil, asıl borçluya veya mirasçılara ait olan ve asıl borçlunun ödeme güçsüzlüğünden doğmayan bütün def'ileri alacaklıya karşı ileri sürme hakkına sahiptir. Borçlunun iflası sebebiyle olsa bile, borç muaccel olduğu takdirde kefil, alacaklıdan yapacağı ödemeyi kabul etmesini her zaman isteyebilir.

TBK m. 596 uyarınca kefil, alacaklıya ifade bulunduğu ölçüde, onun haklarına halef olur. Kefil, bu hakları asıl borç muaccel olunca kullanabilir. Borcu tamamen veya kısmen ödeyen kefil, durumu borçluya bildirmek zorundadır.

TBK ile Düzenlenen Yeni Taraf Değişiklikleri: Sözleşmenin Devri ve Katılma*

Av. Leyla Orak

Giriş

6098 sayılı Türk Borçlar Kanunu¹ (“TBK”), genel hükümlerin en son bölümünü oluşturan borç ilişkilerinde taraf değişiklikleri kapsamında sözleşmelerin devri ve sözleşmeye katılma kurumlarını düzenlemiştir.

TBK ile getirilen bu düzenlemeler yenidir ve mehzaz İsviçre Borçlar Kanunu’nda da bu sözleşmeler ayrı düzenleme konusu edilmemiştir². Ancak mülga Borçlar Kanunu döneminde de, sözleşme serbestisi ilkesi çerçevesinde sözleşme devri ile sözleşmeye katılmanın mümkün olduğu, yapılacak devir ve katılma sözleşmelerinin atipik sözleşme niteliğinde olduğu kabul edilmişti. Bu atipik sözleşmenin tabi olduğu koşullar üzerinde tartışma bulunmaktaydı.

Bu Hukuk Postası makalesinde TBK ile ilk defa düzenlenen sözleşmenin devri ve sözleşmeye katılma müesseseleri incelenecektir.

Sözleşmenin Devri

TBK, sözleşmenin devrini, sözleşmeyi devralan, sözleşmeyi devreden ve sözleşmede kalan taraf arasında yapılan, devreden sözleşmeden doğan taraf sıfatı ile bütün hak ve borçlarını devralana geçirdiği bir anlaşma olarak tanımlar (m. 205/1). Bu yolla, sözleşme ilişkisinin bir tarafı, bu sıfatını tüm hak ve borçları ile bir bütün olarak başkasına geçirir. Bu hükümde düzenlenen sözleşmenin devri, iradi devirdir. Kanundan doğan, miras, rehin gibi belirli durumlarda halefiyet halleri saklıdır.

TBK tahtında bu düzenleme yapılmadan önce de doktrinde, sözleşme serbestisi kapsamında *sui generis* bir sözleşme ile sözleşmenin dev-

* *Mayıs 2013 tarihli Makale*

¹ 4 Şubat 2011 tarihli ve 27836 sayılı Resmi Gazete’de yayımlandı ve 1 Temmuz 2012 tarihinde yürürlüğe girdi.

² **M. Kemal Oğuzman/Turgut Öz**, Borçlar Hukuku Genel Hükümler, Cilt – 2, 9. Bası, İstanbul 2012, s. 598.

rinin mümkün olduğu kabul edilmekteydi. Özellikle ayrı bir düzenleme olmadığı dönemde, bir sözleşme tarafının sözleşmeden doğan tüm alacaklarını ve tüm borçlarını aynı kişiye temlik ve naklettiği durumda sözleşmenin devredilmiş sayılıp sayılmayacağı tartışmalıydı. Ancak doktrinde hakim olan görüşe göre (birlik teorisi) sözleşmenin devri borçlu ve alacaklı sıfatlarını birlikte değiştirdiği ve ayrıca sözleşmeye bağlı tüm yenilik doğurucu hakları (fesih, dönme, seçimlik hakların kullanılması, temerrüt ihtarı gibi) da devralana geçirdiği için, alacağın temliki ve borcun naklinin birlikte yapılmasından farklı bir kurumdur. Zira alacağın temliki ve borcun naklinde sadece borç ilişkisinin aktif ve pasif süjesi (alacaklı ve borçlu sıfatlar) değişir, ancak sözleşmenin tarafı olma sıfatı devredende kalır³.

Devir Sözleşmesi

TBK, devir sözleşmesini üç taraflı bir sözleşme olarak düzenler. Bu sözleşmenin tarafları, sözleşmeyi devreden, sözleşmeyi devralan ve sözleşmenin değişmeyen kalan tarafıdır. Sözleşmenin akdedilmesi ile devreden, devrettiği sözleşmenin tarafı olmaktan çıkar. Bu devir sözleşmesi devreden için tasarruf işlemi devralan için ise haklar bakımından kazandırıcı, borçlar bakımından borçlandırıcı işlemidir. Devir sözleşmesi, kalan bakımından değiştirici yenilik doğuran sözleşme niteliğindedir⁴.

Ancak bu sözleşmenin üç tarafın katılımı ile yapılması şart değildir. TBK uyarınca, devreden ve devralan taraflar arasında imzalanacak iki taraflı sözleşmeye kalan tarafın kayıtsız şartsız izin veya icazet vermesi ile sözleşmenin devri mümkündür.

Sözleşmenin Şekli

TBK, devir sözleşmesinin, devredilen sözleşmenin şekline bağlı olduğunu düzenler. Böylelikle, devredilen sözleşme yazılı, nitelikli yazılı veya resmi şekilde yapıldıysa, devir sözleşmesinin de aynı şekle tabi olması gerekir. TBK m. 29 uyarınca ön sözleşmelerin de asıl sözleşmenin şekline uygun olarak yapılması zorunludur. Bu nedenle sözleşmeyi devir

³ Oğuzman/Öz, s. 598; Ahmet M. Kılıçoğlu, Borçlar Hukuku Genel Hükümler, 15. Bası, Ankara 2012, s. 809.

⁴ Oğuzman/Öz, s. 601.

vaadi sözleşmesi de aynı şekilde yapılır. Ancak devir vaadi sözleşmesinin borç doğurması için kalan tarafın izin vermesi gerekmez⁵.

Üç taraflı sözleşmelerde herhangi bir tartışmaya yol açmayan TBK m. 205 hükmünün, iki taraflı anlaşma ve kalan tarafın onayı halinde nasıl uygulanacağı tartışma konusudur. Zira TBK m. 205/2, devreden ve devralan arasındaki sözleşmenin devir sözleşmesi hükümlerine tabi olduğunu düzenler. Kalan tarafın onayı bakımından bir boşluk vardır. Kalan tarafın onayının da devredilen sözleşmenin şekline tabi olmasının kabul edilmesi halinde pratikte zorluklar çıkabilir. Örneğin tapuda resmi şekle tabi bir sözleşmenin devreden ve devralan arasındaki sözleşme ile devredilmesi halinde, onay veren kalan tarafın ayrıca tapuda işlem yapması gerekebilecektir. Ancak böyle bir işlem Tapu Sicil Tüzüğü'nde tanımlı değildir. Nitekim doktrinde de bu onayın hukuksal sonuca yönelik bir irade açıklaması olduğu, bu nedenle geçerlilik şekline tabi olmadığı, ancak senetle ispat kuralının göz önünde bulundurulması gerektiği kabul edilmektedir⁶.

Devir Sözleşmesinin Hükümleri

Devir sözleşmesi ile devralan taraf, tüm hak ve yükümlülükleri ile devredenine yerine geçer. Ancak bu taraf değişikliği haricinde sözleşmenin tüm hükümleri değişmeden kalır. Yeni taraf, halefinin tüm haklarını devralır, tüm borçlarını yüklenir ve yenilik doğuran haklarını (edimi seçme, vade tayini, dönme gibi) haizdir. Bu kapsamda, devreden tarafın, devirden önce sözleşmeyi ihlal etmesi halinde tazminat borcu doğduysa, devralan bu borcu da üstlenmiştir⁷.

Doktrinde sözleşmenin devrinin sebepten soyut bir işlem olduğu kabul edilmektedir. Bu görüş uyarınca, doğrudan devir sözleşmesini etkileyen bir geçersizlik veya sakatlık olmadıkça, devir sözleşmesinin akdedilmesinin altında yatan hukuki sebebin hükümsüz olması devri otomatik olarak geçersiz kılamaz. Ancak bizatihi devir sözleşmesinde bir hüküm-

⁵ Bununla beraber, devir vaadi sözleşmesine taraf olan müstakbel devredeninin kalan tarafın onay vermeyeceğini öngörememekte kusuru olması halinde borca aykırılığın söz konusu olacağı kabul edilmektedir. **Oğuzman/Öz**, s. 601.

⁶ **Oğuzman/Öz**, s. 600; **Kılıçoğlu**, s. 811.

⁷ **Oğuzman/Öz**, s. 603.

süzlük olması veya bu sözleşmenin genel hükümlere göre iptali söz konusu olabilir. Bu gibi hallerde sözleşmenin tarafı hiç değişmemiş sayılır.

Devir sözleşmesinin yapılabilmesi için devre konu geçerli bir sözleşme bulunması gerekir. Dönülmüş veya sonradan imkansızlığa uğrayan bir sözleşmenin devri mümkün değildir, zira bu hallerde devre konu bir sözleşme bulunmamaktadır.

Bazı sözleşmeler, şekle uygun olarak yapılsa dahi devredilemez. Zira bazı edim borçlarını ancak belirli şartları haiz kişiler ifa edebilir. Örneğin vekalet sözleşmesinin tarafı olan avukat bu sözleşmeyi avukat olmaya devredemez.

Sözleşmeye Katılma

Sözleşmeye katılma, sözleşmenin devri gibi ilk defa TBK ile düzenlenmiştir. Ancak TBK'nın yürürlüğe girmesinden önce açık düzenleme olmamakla beraber sözleşmeye katılmanın mümkün olduğu kabul ediliyordu.

Genel Olarak

TBK, sözleşmeye katılmayı, sözleşmeye katılan ve sözleşmenin tarafları arasında yapılan, katılanın yanında yer aldığı tarafla birlikte onun hak ve borçlarına sahip olması sonucunu doğuran bir anlaşma olarak tanımlar (m. 206/1). Sözleşmeye katılma sonucunda sözleşmedeki mevcut taraflar sözleşmenin tarafı olmaya devam eder. Katılan taraf ise, yanında katıldığı kişi ile birlikte eklenen kişi olarak sözleşmeye taraf hale gelir.

TBK m. 206 büyük ölçüde sözleşmenin devrine benzer bir düzenleme içerir. Katılma sözleşmesi üç taraflı bir sözleşme olarak düzenlenmiştir ve asıl sözleşmenin şekline tabidir. Devir sözleşmesinin aksine, TBK katılan ile yanında katıldığı taraf arasında imzalanan iki taraflı sözleşmeye diğer tarafın onay vermesine ilişkin bir düzenleme içermez.

Sözleşmeye katılan, hangi tarafın yanında katıldıysa, o tarafın haklarına onunla birlikte sahip olacak, onun borçlarını onunla birlikte yükleneyecektir. Müteselsil alacaklı ve müteselsil borçlu konumunda olacaktır.

TBK, katılma halinde katılan ile yanında katıldığı tarafın sözleşmenin tarafı sıfatının tanıdığı yenilik doğurucu hakların, örneğin karşı tarafın te-

merrüdü halinde seçimlik haklarını nasıl kullanılacağını düzenlememiştir. Ancak doktrinde paylı mülkiyet hükümlerinin kıyasen uygulanması gerektiği savunulur⁸.

Borca Katılma Sözleşmesi ile Farklılıklar

Borca katılma yine TBK ile ilk defa düzenlenen bir müessesedir (m. 201) ve bir borcun alacaklısı ile borca katılan arasında yapılan bir sözleşme ile mümkündür. Bu durumda katılan, borçlunun rızası aranmaksızın, sözleşme konusu borçtan borçlu ile müteselsilen sorumlu hale gelir. Böylelikle, borç ilişkisinde borçlu olmayan kişi, alacaklı ile yapacağı sözleşme⁹ sonucunda asıl borçlu ile birlikte borcun müteselsil borçlusu olur.

Bu müessese, sözleşmeye katılmadan farklıdır. Zira sözleşmeye katılma sonucunda katılan, katıldığı taraf ile birlikte müteselsil alacaklı ve müteselsil borçlu hale gelir ve alacaklı tarafında olmayı da kapsar. Ayrıca, sözleşmeye katılma, borca katılma gibi iki taraflı bir sözleşme değildir; aksine katılan ve sözleşmenin iki tarafı arasında imzalanması gerekir.

Sonuç

Sözleşmenin devri ve sözleşmeye katılma, TBK ile ilk defa kanunda düzenlenmiştir. Ancak bu düzenlemelerin öncesinde de, sözleşme serbestisi çerçevesinde sözleşmenin devrinin ve sözleşmeye katılmanın mümkün olabileceği, bu amaçla yapılan sözleşmelerin *sui generis* sözleşmeler olduğu kabul edilmekteydi.

TBK tahtındaki düzenlemeler uyarınca, sözleşmenin devri ve sözleşmeye katılma, devralacak veya katılacak taraf ile sözleşmenin asıl tarafları arasında yapılacak bir sözleşme ile mümkündür. Sözleşmenin devrinde ayrıca kalan tarafın devreden ve devralan arasında yapılacak anlaşmaya onay vermesine de imkân tanınmıştır.

Gerek devir gerekse katılma sözleşmesi, asıl sözleşmenin şekline tabidir.

⁸ Oğuzman/Öz, s. 605.

⁹ Borca katılma sözleşmesi kural olarak şekle bağlı değildir ancak, teminat amacıyla borca katılma halinde TBK m. 603 yollamasıyla kefalette ehliyet, şekil ve eşin rızasına ilişkin hükümler borca katılmaya da uygulanır. Oğuzman/Öz, s. 592.

Teminat Mektuplarında Vade ve Zamanaşımı *

Av. Revan Sunol

Giriş

Günümüzde ticari işlemlerin çeşitlenmesi ve kapsamının büyümesi ile teminat mektupları önem kazanmıştır. Girişilen faaliyetlerin büyümesi ile borçlu tarafın yükümlülüklerinin hiç ya da taraflar arasındaki sözleşmeye uygun olarak yerine getirilmemesi, alacaklı taraf bakımından telefisi güç zararların doğması ile sonuçlanabileceğinden böyle bir ademi ifadan kaynaklanabilecek zararların üçüncü bir kişi ya da kurum tarafından karşılanacağı yönünde bir güvence verilmesine ihtiyaç duyulmuştur. Teminat mektupları, özellikle de banka teminat mektupları, ilk yazılı talepte derhal ve kayıtsız olarak ödenmeleri, muhataba karşı teminat mektubunu veren kimse tarafından borçluya ait defî ve itirazların ileri sürülememesi ve hızlı ödeme sağlanması gibi sebeplerle ticari ilişkilerde istenilir. Amaç, teminat mektubu muhatabına güven vererek bir işe girmek için teşvik etmektir.

Teminat Mektubunun Niteliği ve Unsurları

Hukuki Niteliği

Teminat mektubunun hukuki niteliği uzun zaman tartışılmış olmakla beraber günümüzde genel olarak garanti sözleşmesi olduğu kabul edilir.

Yargıtay'ın 13.12.1967 tarihli E. 1966/16, K.1967/7 sayılı İçtihadı Birleştirme Kararı da banka teminat mektuplarını garanti sözleşmesi olarak nitelendirir. Söz konusu karar uyarınca; teminat mektubu veren bankanın muhataba taahhüdü, esas sözleşmeden ve bu sözleşmenin tarafları arasındaki ilişkiden tamamen ayrı ve müstakildir. Karar, garanti sözleşmesini üçüncü kişinin fiilini taahhüt olarak nitelendirmektedir. 1967 tarihli karar sonrasında teminat mektubu sözleşmelerinin niteliği konusunda uygulamadaki belirsizlik devam ettiğinden bu konuda Yargı-

* Aralık 2013 tarihli Makale

tay 1969 tarihli ikinci bir İçtihadı Birleştirme Kararı vermiştir. Bu karar uyarınca teminat mektubunda alacaklının yazılı isteği üzerine derhal ve kayıtsız şartsız ödeme yükümlülüğünün bulunması, teminat mektuplarının 818 sayılı eski Borçlar Kanunu'nun 110. maddesinde düzenlenen üçüncü kişinin edimini taahhüt niteliğinde bir garanti sözleşmesi olduğunu gösterir. Üçüncü kişinin edimini taahhüt 6098 sayılı Borçlar Kanunu madde 128 ile eski düzenleme ile paralel olarak hüküm altına alınmıştır.

Unsurları

Uygulamada teminat mektubu sözleşmelerinin garanti sözleşmesi olarak kabul edilebilmesi için bazı unsurları taşıması gerektiği kabul edilir.

Öncelikle, garanti verenin sorumlu olacağı risk önceden belirlenmiş olmalıdır. Teminat garanti alanı (yani muhatabı) belirli bir hareket tarzına yöneltmek ve özellikle de lehdar ile ticari bir ilişkiye girmesini sağlamak için verilmelidir. Teminat mektubunu veren kişi, muhataba karşı bağımsız bir borç üstleniyor olmalıdır. Teminat mektubunu veren taraf ile lehdar arasındaki ilişki ile lehdar ve muhatap arasındaki ilişki birbirinden tamamen bağımsızdır, teminat mektubu sözleşmesi ile banka ya da mektubu veren diğer herhangi bir tüzel veya gerçek kişi asli ve bağımsız bir borç üstlenir. Son olarak teminat mektubu sözleşmesinde ivazlılık unsuru tartışmalıdır; garanti sözleşmesinin ivazsız olduğunu savunanlar olduğu gibi ivaz karşılığında olması gerektiği görüşünde olanlar da vardır.

Teminat Mektubunda Zamanaşımı ve Vade

Hukukumuzda teminat mektupları bağımsız bir garanti sözleşmesi olarak kabul edildiğinden ve garanti sözleşmeleri ile ilgili özel bir düzenleme bulunmadığından, teminat mektupları genel zamanaşımı hükmü 818 sayılı eski Borçlar Kanunu m. 125, yani 6098 sayılı Borçlar Kanunu madde 146'da yer alan on yıllık zamanaşımına tabidir.

Teminat mektupları “vadeli” ve “vadesiz” olabilir. Vade, teminat mektubu veren tarafın sorumluluğunun saptanması bakımından önem taşır.

Teminat mektubu veren gerçek ya da tüzel kişinin sorumluluğundan bahsedebilmek için teminat mektubu ile güvence altına alınan riskin,

vade içinde gerçekleşmesi ve tazmin talebinin de vade içinde yapılmış olması gerekir.

Vadesiz teminat mektupları geçerlilik süresi bulunmayan ve süresiz olarak yürürlükte kalan teminat mektuplarıdır. Teminat mektubunu veren kişi güvence altına alınan riskin doğumundan zamanaşımı süresi sonuna kadar muhataba karşı sorumludur. Belirtilmelidir ki, süresiz teminat mektubundan doğan sorumluluk, muhatabın alacağına muaccel olduğu, yani riskin gerçekleştiği ve dolayısıyla bankanın ödeme borcunun doğduğu andan itibaren başlar. Muacceliyet tarihi, yani riskin ne zaman doğduğu belirlenemiyorsa ve mektubun düzenlenme tarihinden itibaren on yıldan daha uzun bir süre geçmişse, mektubu veren taraf zamanaşımı defii ileri sürülebilir. Muhatabın itiraz etmesi durumunda riskin ne zaman doğduğu mektubu düzenleyen tarafından ispat edilecektir¹.

2886 sayılı Devlet İhale Kanunu, m. 26 uyarınca bu kanun kapsamına giren işler için verilen teminat mektupları vadesiz olmalıdır.

Vadeli teminat mektuplarında, vade içerisinde riskin gerçekleşmemesi veya gerçekleşmesine rağmen tazmin talebinde bulunulmamış olması halinde, vade süresinin dolması ile kural olarak teminat mektubu sözleşmesi sona erecektir.

Yargıtay yerleşik içtihadı ile riskin vade tarihine kadar doğduğunun ispatlanması halinde on yıllık zamanaşımı süresi içinde takip edilebileceğini kabul etmektedir. EBK. 110. maddesinin ikinci fıkrası yani 698 sayılı BK'nın 128. maddesinin ikinci fıkrası, belirli süreli üstlenmenin söz konusu olduğu hallerde, sürenin bitimine kadar taahhüt edene yazılı olarak başvurulmaması halinde taahhüdün hükümsüz olacağına dair sözleşmenin geçerli olduğunu belirtir. Yargıtay uygulaması da bu yöndedir. Dolayısıyla, vadeli teminat mektuplarının vade sonunda geçersiz hale geldiğinin ileri sürülebilmesi için, vade sonuna kadar ulaşacak şekilde tazmin talebinde bulunulmadığı takdirde teminat mektubunun hükümsüz

¹ **Seza Reisoğlu**, Banka Teminat Mektupları Uygulamalarında Ortaya Çıkan Başlıca Sorunlar, Türkiye Bankalar Birliği, https://www.google.com.tr/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=1&ved=0CC4_QFjAA&url=http%3A%2F%2Fwww.tbba.org.tr%2FDosyalar%2FKonferans_Sunumlari%2FSR_Banka_Teminat_Mektuplari.doc&ei=EwfUUsWbDLGu7Ab5m4D4CA&usq=AFQjCN_GeE2sPIgfXUHXClOynlVGmV7Rb-A&sig2=H15xI9m3ZUC-6JulMarM1w&bvm=bv.59026428,d.ZGU&cad=rja.

olacağına dair bir ifadenin bulunması gerekir. Ancak, tazmin talebinin vade süresinde yapılmasını öngören bir ifade vade sonunda teminat mektubunun geçersiz hale gelmesi için tek başına yeterli değildir.

Bu, Yargıtay'ın da 24.01.2013 tarih, 2012/798 E. ve 1542 K. sayılı kararı ile de ortaya konulmaktadır. Söz konusu karar uyarınca, süreli banka teminat mektubunun vadeye kadar sunulmaması halinde geçersiz hale geldiğinin kabul edilebilmesi için, bu mektup metnine açık bir ifade ile yazılmış olmalıdır. Karara konu teminat mektuplarında, mektupların hangi tarihe kadar geçerli olduğu belirtilmiş olup bu tarihten sonra hükümsüz olacaklarına dair hükümsüz olacaklarına dair herhangi bir şerh bulunmamaktadır. Yargıtay bu durumda vade dolsa bile vadeden itibaren 10 yıllık zamanaşımı süresi doluncaya kadar tazmin talebi ileri sürülebileceğini kabul etmektedir.

Sonuç

Ticari hayatta sıklıkla kullanılan teminat mektuplarında vade ve zamanaşımı konusu dikkat gerektirmektedir. Vadeli teminat mektuplarında, mektuba vade süresinin sonuna kadar yazılı bir ödeme talebinde bulunulmaması halinde teminat mektubunun hükümsüz hale geleceğine dair açık bir ifadenin eklenmemesi halinde, mektup vade tarihinden sonra 10 yıllık zamanaşımının sonuna kadar takibe konulabilecektir. Yargıtay'ın bu konudaki istikrarlı tutumu yakın tarihli kararlarda da görülmektedir.

Türk Borçlar Kanunu uyarınca Sebepsiz Zenginleşme *

Av. Pelin Baydar

Giriş

6098 sayılı Türk Borçlar Kanunu (“TBK”) m. 77-82 arasında sebepsiz zenginleşmeden doğan borç ilişkilerine yer verilmiştir. TBK’da sözleşmeler ve haksız fiiller dışında üçüncü bir borç kaynağı olarak sebepsiz zenginleşme düzenlenmiştir.

TBK m. 77 uyarınca, haklı bir sebep olmaksızın, bir başkasının malvarlığından veya emeğinden zenginleşen, bu zenginleşmeyi geri vermekle yükümlüdür. Sebepsiz zenginleşmeden söz edebilmek için öncelikle bir kimsenin malvarlığında bir çoğalmanın (bir zenginleşmenin) meydana gelmesi gerekir. Diğer taraftan bir başka kimsenin malvarlığı azalmalı (fakirleşme) ve zenginleşme ile fakirleşme arasında illiyet bağı bulunmalıdır.

Bir kimsenin malvarlığında bir başkası zararına meydana gelen zenginleşme, arada illiyet bağı bulunsa dahi her zaman iade borcunu doğurmaz. Sebepsiz zenginleşme nedeniyle iade borcunun doğabilmesi için, malvarlığındaki zenginleşmenin “haklı bir sebep olmaksızın” gerçekleşmesi gerekir.

TBK m. 77’de zenginleşmenin özellikle (i) geçerli olmayan, (ii) gerçekleşmemiş, (iii) sona ermiş bir sebebe dayanması halinde iade yükümlülüğünün doğacağı belirtilmiştir.

Görüleceği üzere sebepsiz zenginleşme halinde zenginleşen ve fakirleşen arasında kanun gereği bir borç ilişkisi doğmakta olup, bu borcun konusu malvarlığında meydana gelen fazlalığın iadesidir. İade talebi borç ilişkisinden doğan nisbi bir hakka, bir alacak hakkına dayanmaktadır. Bu nedenle, iade talebi yalnızca zenginleşene veya onun külli haleflerine karşı yöneltilebilir.

* *Mayıs 2013 tarihli Makale*

Borçlanılmamış Edimin İfası

TBK m. 78 “Borçlanılmamış edimin ifası” başlığını taşımaktadır. Anılan madde uyarınca borçlanmadığı edimi kendi isteğiyle yerine getiren kimse, bunu ancak, kendisini borçlu sanarak yerine getirdiğini ispat ederse geri isteyebilir. Buna göre, borç olmayan şeyin ödenmesi halinde, sebepsiz zenginleşmeye dayanılarak talepte bulunulabilmesi için (i) borcun ifası amacıyla ödeme yapılması, (ii) ödenmesi gereken bir borcun mevcut olmaması, (iii) ödemede bulunanın yanılarak (hataen) kendisini borçlu zannetmesi şartlarının gerçekleşmesi aranır.

Zamanaşımına uğramış bir borcun ifasından veya ahlaki bir ödevin yerine getirilmiş olmasından kaynaklanan zenginleşmelerin geri istenmeyeceği açık hükme bağlanmıştır. Borç olmadığı hâlde ödenmiş olan edimin geri istenmesine ilişkin diğer kanun hükümleri saklıdır.

Sebepsiz zenginleşme nedeniyle iade borcunun kapsamı, zenginleşen kimsenin iyiniyetli ve kötü niyetli oluşuna göre farklılık arz etmektedir.

Geri Verme Yükümlülüğünün Kapsamı

TBK m. 79 gereğince sebepsiz zenginleşen, zenginleşmenin geri istenmesi sırasında elinden çıkmış olduğunu ispat ettiği kısmın dışında kalanı geri vermekle yükümlüdür. Ancak zenginleşen, zenginleşmeyi iyiniyetli olmaksızın elden çıkarmışsa veya elden çıkarırken ileride geri vermek zorunda kalabileceğini hesaba katması gerekiyorsa, zenginleşmenin tamamını geri vermekle yükümlüdür.

TBK m. 80, sebepsiz zenginleşenin yapmış olduğu giderlerden hangilerini isteyebileceğini düzenlemiştir. Burada da zenginleşen kimsenin iyiniyetli ve kötü niyetli oluşuna göre istenebilecek giderler farklılık arz etmektedir. Şayet zenginleşen iyiniyetli ise, yaptığı zorunlu ve yararlı giderleri isteyebilir. Şayet zenginleşen iyiniyetli değilse, zorunlu giderlerinin ve yararlı giderlerinden sadece geri verme zamanında mevcut olan değer artışının ödenmesini isteyebilir. Zenginleşen, iyiniyetli olup olmadığına bakılmaksızın, diğer giderlerinin ödenmesini isteyemez. Ancak, kendisine karşılık önerilmezse, o şey ile birleştirdiği ve zararsızca ayrılması mümkün bulunan eklemeleri geri vermeden önce ayırıp alabilir.

TBK m. 81, hukuka veya ahlaka aykırı bir sonucun gerçekleşmesi amacıyla verilen şeyin geri istenemeyeceğini ifade etmiştir. Açılan davada hâkim, bu şeyin Devlete mal edilmesine karar verebilir.

Zamanaşımı

TBK m. 82 uyarınca, sebepsiz zenginleşmeden doğan taleplerde zamanaşımı süresi, hak sahibinin geri isteme hakkı olduğunu öğrendiği tarihten itibaren iki yıl ve her hâlde zenginleşmenin gerçekleştiği tarihten itibaren on yıldır. Ancak, zenginleşme, zenginleşenin bir alacak hakkı kazanması suretiyle gerçekleşmişse diğer taraf her zaman bu borcunu ifadan kaçınabilir.

Sonuç

TBK m. 77-82 arasında düzenlenen sebepsiz zenginleşme sözleşmeler ve haksız fiiller dışında üçüncü bir borç kaynağıdır. Haklı bir sebep olmaksızın, bir başkasının malvarlığından veya emeğinden zenginleşen, bu zenginleşmeyi geri vermekle yükümlüdür. Sebepsiz zenginleşme nedeniyle iade borcunun kapsamı ve yapılmış giderlerden hangilerinin istenebileceği zenginleşen kimsenin iyiniyetli ve kötü niyetli oluşuna göre farklılık arz etmektedir. Sebepsiz zenginleşmeden doğan taleplerde zamanaşımı süresi, hak sahibinin geri isteme hakkı olduğunu öğrendiği tarihten itibaren iki yıl ve her hâlde zenginleşmenin gerçekleştiği tarihten itibaren on yıldır.

Sözleşmelerin Değişen Koşullara Uyarlanması *

Doç. Dr. Murat Develioğlu

Giriş

Türk hukukunda da kabul gören sözleşmeye bağlılık (*pacta sunt servanda*) ilkesi gereği her borçlu, sözleşme kurulduktan sonra ortaya çıkan zorluk ve engellere rağmen sözleşmede öngörülen edimi aynen ifa etmelidir. Bu ilke, hukuk güvenliği ve dürüstlük kuralının bir gereğidir.

Bununla birlikte, sözleşme kurulurken var olan koşullar öngörülemez bir şekilde sonradan değişebilir ve bu değişimin sonucu olarak sözleşmedeki denge, bir tarafın aleyhine katlanılamayacak ölçüde bozulabilir; diğer bir deyişle işlem temeli çökebilir ve borcunu ifa etmesi, aynı taraf açısından aşırı güçleşmiş olabilir. Bu durumda da katı bir şekilde sözleşmeye bağlılık ilkesinin uygulanması ve borcun aynen ifasının borçludan beklenmesi, adalete, dürüstlüğe ve hakkaniyete aykırı düşer. Bu olumsuz sonuçların önüne geçebilmek için sözleşmenin değişen bu koşullara uyarlanabilmesi gerekir.

Bu şekilde bir uyarlama imkânı gerek Yargıtay Kararları'nda, gerekse Öğreti'de kabul edilmiş olmakla beraber bu uyarlamanın hukukî temelleri dönemlere göre farklılık göstermiştir. Aşağıda bu konu ile ilgili bilgi verilecektir.

Türk Hukukunda Sözleşmenin Uyarlanması ile İlgili Temel Düzenlemeler

Sözleşmenin değişen koşullara uyarlanması, eğer uyarlama da mümkün değilse sözleşmenin sona erdirilmesi imkânı 818 sayılı mülgâ Borçlar Kanunu'nda (BK) genel bir düzenlemenin konusunu oluşturmamaktaydı. Bununla beraber, aşağıda da açıklanacağı üzere, eser bedelinin götürü usulü belirlenmiş olduğu eser sözleşmeleri ile ilgili BK m. 365/f. 2'de bu yönde özel bir düzenleme öngörülmüştü.

Bu dönemde, gerek içtihatlarda, gerekse doktrinde, eser sözleşmesi

* Ağustos 2013 tarihli Makale

dışındaki sözleşmelerde uyarlama imkânı farklı hukukî temellere dayandırılmaktaydı.

Türk İçtihatları'ndaki ve Doktrini'ndeki baskın görüşe göre, öngörülemeden nedenlerle sözleşmedeki dengenin aşırı derecede bozulması durumunda sözleşmenin yeni koşullara uyarlanmasının veya sona ermesinin temelinde Medeni Kanun (MK)'un 2. maddesi yatmaktaydı; konuyla ilgili neredeyse tüm yargı kararlarında da anılan maddeye atıf vardı¹. Ancak, uyarlamanın hukukî temelini tespiti yapılırken dürüstlük kuralının yanında farklı hukukî kurumlara da başvurulmaktaydı.

Bir görüşe göre, götürü ücretli eser sözleşmelerinde evvelce öngörülemeden haller dolayısıyla eser bedelinin artırılmasını veya eser sözleşmesinin feshi imkânını düzenleyen BK m. 365/2 kıyasen diğer sözleşmeler açısından da uygulama alanı bulabilmekteydi. Bazı Yargıtay kararlarında da uyarlama yapılırken bu maddeye atıf yapıldığı görülmekteydi².

Diğer bir görüşe göre, sözleşmeler Alman Hukuku'ndaki "*İşlem temelini çökmesi teorisi*" ne başvurarak uyarlanabiliyordu. Gerçekten de, Almanya'da 2001 yılında maddî hukuk normu halini alan bu teori uyarınca bir sözleşmenin temelini oluşturan olgular, sözleşme taraflarınca öngörülemeden şekilde esaslı bir değişikliğe uğramış ve bu değişikliğin ortaya çıkmasında kusuru bulunmayan mağdur tarafın sözleşmeye aynen bağlı kalması dürüstlük kuralı uyarınca beklenemez ise işlem temeli çökmüş sayılıyor ve sözleşme uyarlamaya konu olabiliyordu³. Uyarlamanın bu teoriye nazaran yapılabilmesi Yargıtay İçtihatları'nda da kabul edil-

¹ Örnek olarak, bkz. Yargıtay 13. H.D., E. 1995/3221, K. 1995/3147, T. 30.3.1995 (www.kazanci.com.tr).

² Örnek olarak, bkz. Yargıtay 13. H.D., E. 1997/5647, K. 1997/5759, T. 24.6.1997 (www.kazanci.com.tr).

³ Bu teori üç olasılığı kapsamaktaydı: Aşırı ifa güçlüğü (Leistungserschwerisse), edimler arası dengenin bozulması (Äquivalenzstörung) ve sözleşme ile izlenen amacın anlamını yitirmesi (Zweckstörung). Bkz. **Baysal, Başak:** Sözleşmenin Uyarlanması, On İki Levha, İstanbul, 2009, s.87, 278. Bir başka görüşe göre ise, işlem temeli kavramı BK m. 24/1 b.4'te yer almaktadır. Sözleşme kurulurken var olan temel hatasının belirlenmesinde dikkate alınacak işlem temeli kavramı, sözleşmenin kurulmasından sonra ortaya çıkacak olan işlem temelini çökmesinde de esas alınacaktır. Temel hatası ile işlem temelini çökmesi arasındaki tek fark gerçekleştikleri zamandır.

mekteydi⁴. Örneğin; Yargıtay işlem temelinin çökmesini “*Karşılıklı sözleşmelerde edimler arasındaki dengenin olağanüstü değişimler yüzünden alt üst olması, borcun ifasının önemli ölçüde güçleşmesi durumu*” olarak tanımlıyordu⁵.

6098 sayılı yeni Türk Borçlar Kanunu’nun (TBK) 138. maddesi ise, aşırı ifa güçlüğü kenar başlığı altında bu imkânı bütün sözleşmeler açısından genel olarak tanımış bulunmaktadır. Aşağıda bu yeni düzenleme ile ilgili bilgiler verilecektir.

TBK M. 138’e göre Uyarılma için Aranılan Şartlar

Sözleşmeyi yeni koşullara uyarılma ve uyarılmanın mümkün olmadığı zamanlarda da borç ilişkisini sona erdirmeye imkânı veren aşırı ifa güçlüğü 6098 sayılı Türk Borçlar Kanunu’nun “Borçların ve Borç İlişkilerinin Sona Ermesi” adlı üçüncü bölümünde yer almıştır⁶. “*Aşırı ifa güçlüğü*” kenar başlıklı TBK m. 138’e göre, bu müesseseden yararlanmak için aşağıda sayılan tüm şartların birlikte yer alması gerekmektedir.

Borçlu Tarafından Öngörülmemeyen ve Öngörülmesi de Beklenmeyen Olağanüstü Bir Durum Sözleşme Kurulduktan sonra Ortaya Çıkmış Olmalıdır

Borçlu tarafından öngörülmemeyen ve öngörülmesi de beklenmeyen, sözleşme kurulduktan sonra ortaya çıkan olağanüstü bir durumdan maksat, günlük hayatın olağan akışına göre borçlunun hesaba katmakla yükümlü olmadığı olaylardır. Savaş, ekonomik kriz, yüksek devalüasyon gibi durumlar örnek olarak sayılabilir. Burada ölçüt; somut olayın tüm özelliklerine göre taraflardan öngörünün beklenip beklenemeyeceğidir. Fazlasıyla riskli işlerde, özellikle şans veya tesadüfe bağlı sözleşmeler ile spekülasyon nitelikli işlemlerde de yine yararlanma söz konusu olamaya-

⁴ Örnek olarak, bkz. Yargıtay 13. H.D., E. 1994/2733, K. 1994/4120, T. 26.4.1994 (www.kazanci.com.tr).

⁵ Yargıtay 13. H.D., E. 2012/8250, K. 2013/2623, T. 7.2.2013 (www.kazanci.com.tr).

⁶ Bkz. Yargıtay 13. H.D., 7.2.2013, 8250/2623 (www.kazanci.com.tr).

⁶ Uyarılmanın TBK ile genel olarak düzenlenmesinde, işlem temelinin çökmesi önemli bir rol oynamıştır.

Bkz. 6098 sayılı Türk Borçlar Kanunu Madde Gereçekçeleri, m. 137.

caktır çünkü böyle durumlarda tarafların aşırı ifa güçlüğüne ileri sürme-yeceklerine dair zımni olarak anlaştıkları varsayılır⁷.

Bu Olağanüstü Durum Borçludan Kaynaklanmamış Olmalıdır

Uyarlama isteyen borçlunun bu yeni durumun oluşmasında kendi kusuru bulunmamalıdır. Bu noktada borçlu temerrüdüne de değinmek gerekir ki; durumun ağırlaşmasına yol açan olayların ortaya çıktığı sırada mütemerrit borçlu da, temerrüde düşmede kusursuzluğunu ispat edemediği müddetçe aşırı ifa güçlüğüne dayanarak söz konusu haklardan yararlanamayacaktır. TBK m. 138 metni, temerrüde düşen borçlu açısından bir açıklık getirmemiş olsa da hüküm amacına göre yorumlanmalı ve temerrüde düşmede kusursuzluğunu ispat eden borçlu da bu kapsamda ele alınmalıdır⁸.

Bu Olağanüstü Durum, Sözleşmenin Yapıldığı Sıradaki Mevcut Olguları, Borçludan İfanın İstenmesini Dürüstlük Kurallarına Aykırı Düşecek Derecede Borçlu Aleyhine Değiştirmiş Olmalıdır

Bu değişiklik, sözleşmenin esaslı noktalarında olmalı ve kuruluş anı ile ifa anı arasındaki denge menfaatler açısından bozulmuş olmalıdır. Bu şart MK m. 2 dürüstlük kuralı çerçevesinde borçlu açısından ifanın gerçekleştirilmesi aşırı bir fedakârlık gerektirirse yahut beklenemeyecek kadar ağırlaşmış ise devreye girecektir. Aşırı ifa güçlüğü sözleşmenin yapıldığı sırada mevcut olup sadece borçlu açısından fark edilememiş ise, haklı olsa dahi uyarlama hükümlerinden yararlanamayacak ve TBK m.30 vd. hükümlerine gidilmesi gerekecektir.

Borçlu, Borcunu Henüz İfa Etmemiş veya İfanın Aşırı Ölçüde Güçleşmesinden Doğan Haklarını Saklı Tutarak İfa Etmiş Olmalıdır

Burada ifanın aşırı ölçüde güçleşmesinden doğan haklarını saklı tutarak ifa eden borçlu için kanun hükmünden anlaşılması gereken bahis, kısmî ifadır; aksi halde tam ifa ile borç sona ereceğinden aşırı ifa güçlü-

⁷ **Gülekli, Yeşim:** "Aşırı İfa Güçlüğü ve Alacaklı Tasavvurunun Boşa Çıkması Halinde İşlem Temelinin Çökmesi Öğretisi", MHAD 1990, s. 43-69.

⁸ **Öz, Turgut,** Borçlar Hukuku Genel Hükümler Cilt-1, Vedat Kitapçılık, İstanbul, 2011, s. 211-212.

ğünden yararlanmak anlamsız olacaktır. Böyle bir durumda, öngörülemeyen durum kısmî ifadan sonra ortaya çıkmış ise aşırı ifa güçlüğü, henüz ifa edilmemiş kısım üzerinden değerlendirilecektir.

Borçlunun Hakları

Aşırı ifa güçlüğü tespitini üzerine, TBK m.138'e göre, borçluya iki temel imkân tanınmıştır:

Sözleşmenin Yeni Koşullara göre Uyarlanmasını İsteyebilir

Bu hak yalnızca mahkemeye başvurularak dava yolu ile kullanılır. Borçlu, hâkimden uyarılma talep edecek, ancak sözleşmenin uyarlanmaması mümkün değil ise diğer hakkını kullanabilecektir. Hâkim, somut olayı kendiliğinden araştırarak, uyarılma mümkün ise yöntem ve miktarı yine serbestçe belirleyecektir. Tabi ki bunun tespitinde tarafların arasındaki çıkar dengesine dikkat etmelidir.

Sözleşmenin Uyarlanması Mümkün Değil ise Dönme Hakkını Kullanabilir

Şayet bu sürekli bir borç ilişkisi doğuran sözleşme ise TBK m.138/1'in son cümlesinde belirtildiği gibi fesih söz konusu olacaktır. Sözleşmeden dönmenin mahkeme dışı bir beyan ile de gerçekleşmesi mümkün gözükse de, uyuşmazlık mahkemeye taşındığında hâkimin bakacağı ilk müessese uyarılma olacaktır, eğer uyarılma mümkün ise dönme geçersiz sayılacaktır. Bu sebeptir ki bu hakkın mahkeme yolu ile kullanılması önerilir.

Sonuç

Sözleşme kurulurken mevcut koşullar öngörülemez şekilde sonradan değişerek tarafların edimleri açısından dengeyi sarsabilir ve taraflar açısından aşırı ifa güçlüğü doğabilir; bu durum Türk hukukunda da benimsenen ahde vefa (*pacta sunt servanda*) ilkesinin her zaman için adil olmadığına işaret edebilir.

Böyle durumlarda, değişen koşullar sonucu bozulan risk paylaşımı dengesi yeniden sağlanmalıdır; bu sebeple de sözleşmenin uyarlanması müessesesi gündeme gelmektedir.

818 sayılı Borçlar Kanunu döneminde sözleşmenin uyarlanması ile ilgili açık bir kanun hükmüne yer verilmemiş olmasına rağmen; İçtihat ve Doktrinde uyarlama kabul edilmiştir. Ardından hukukî yönden bir temel arayışına girilmiş, birçok görüş ortaya atılmış ve genel olarak MK m. 2'ye dayanılmıştır.

6098 sayılı Türk Borçlar Kanunu'nda bu olguya yer verilerek tüm bu sorunlar giderilmiş ve böylece aşırı ifa güçlüğü durumunda uyarlama, kanunda açıkça yer almıştır. TBK m. 138'de bahsi geçen tüm şartların birlikte gerçekleşmesi ile borçlu, sözleşmenin uyarlanmasını talep edebilecek, uyarlamanın mümkün olmadığı durumlarda sözleşmeyi sona erdirebilecektir.

İş Ortaklığı Kavramı ve İş Ortaklığının Hukuki Statüsü*

Av. Tuna F. Çolgar

Giriş

Gelişmekte olan ticari faaliyetler ve özellikle inşaat, enerji ve madencilik alanlarında yapılmakta olan geniş çaplı yatırımlar neticesinde şirketler, güçlerini birleştirerek bu yatırımlara iştirak etmek ve gerek uzmanlıklarını, gerekse finansman imkânlarını birlikte kullanarak daha güçlü bir şekilde projelerde yer almak istemektedirler. Şirketlerdeki bu eğilim de “İş Ortaklığı” kavramının daha sık karşılaşılan bir kavram olmasına sebebiyet vermektedir. Bu bağlamda, İş Ortaklığı kavramının hukuki statüsünün belirlenmesi ve kurulan İş Ortaklığının hukuki yapısının irdelenmesi ihtiyacı ortaya çıkmıştır. Bu yazıda da İş Ortaklığı kavramının taraflar arasındaki ve üçüncü kişilere karşı olan hukuki niteliği incelenmektedir.

İş Ortaklığı Tanımı ve Hukuki Statüsü

Doktrinde “iş ortaklığı” birbirinden ekonomik ve hukuksal yönden bağımsız birden fazla gerçek veya tüzel kişinin belirli bir yapı işinin ifasını iş sahibine karşı her biri işin tamamından sorumlu olmak üzere üstlenerek gerçekleştirmek amacıyla bir sözleşme bağı çerçevesinde bir araya gelmeleriyle oluşan ilişki olarak adlandırılmaktadır¹.

Bu tanıma paralel olarak uygulamada da İş Ortaklığı, hukuken ve iktisaden birbirinden bağımsız bulunan birden fazla şirketin aralarında akdettikleri bir sözleşme çerçevesinde, belirli bir işi, kendi uzmanlık alanlarıyla ilgili kısımlarını ayırmaksızın işin tamamını birlikte yapmak ve işin rizikosunu müteselsilen paylaşmak üzere gerçekleştirmek amacıyla bir araya gelmeleriyle oluşmaktadır.

İş ortaklığının karakteristik vasfı ve onu konsorsiyumlardan ayıran yönü, ortakların iş sahibine karşı işin belirli bölümleri için değil de tama-

* *Haziran 2013 tarihli Makale*

¹ **Nami Barlas**, *Adi Ortaklık Temeline Dayalı Sözleşme İlişkileri*, 3. Bası, İstanbul 2012, s. 277.

mından sorumlu olmayı üstlenmeleridir. Bir bütün olarak iş, bir ortağın uzmanlık ve faaliyet alanına tümüyle girmese ve iç ilişkide işin paylaşımına gidilse bile, ortakların iş sahibine karşı işin tamamından müteselsil sorumlulukları söz konusudur.

Kurulacak İş Ortaklığının sağlam temellere dayanması için taraflar arasında yazılı bir sözleşme akdedilmesi sağlıklı olacaktır. İş Ortaklığı sözleşmesinde, ortakların her birinin, iş sahibi ile akdolunacak sözleşmenin konusuna ve kapsamına girecek işlerin ve taahhütlerin ve sözleşmeden doğup da ortaklığa yönelecek yükümlülüklerin yerine getirilmesinden müştereken ve müteselsilen sorumlu olacağı açıkça hükme bağlanabilecektir.

İş ortaklığı, salt sözleşmeye dayalı Joint Venture’ın özel bir tipidir. Bir diğer ifadeyle, Joint Venture iş ortaklığını da kapsamına alan daha geniş bir kavramdır.

Joint Venture doktrinde şu şekilde tanımlanmaktadır: “*Joint Venture, hukuken ve iktisaden birbirinden bağımsız birden fazla gerçek veya tüzel kişinin belirli bir işi ya da süreklilik arz eden bir faaliyeti, bir ticaret ortaklığı kurarak veya böyle bir ortaklık söz konusu olmaksızın gerçekleştirmek ve kazanç elde etmek amacıyla bir sözleşme çerçevesinde bir araya gelmeleri ve o faaliyetin rizikolarını her biri müteselsilen sorumluluk altına girmek suretiyle üstlenmeleridir.*”²

Bu tanımdan hareketle, Joint Venture, sözleşmeleri “Salt Sözleşmeye Dayalı Joint Venture” ve “Sermayeye Katılmalı Joint Venture” olmak üzere ikiye ayrılmaktadır. Salt Sözleşmeye Dayalı Joint Venture modelinde, ilişki sadece taraflar arasında akdedilen bir borçlar hukuku sözleşmesinden ibaret kalmaktadır; müşterek amaca ulaşılabilmesi için ortakların katılma payı edimleri yeterli olup, tüzel kişiliğe sahip bir ticaret şirketi kurulmasına ihtiyaç duyulmamaktadır. Sermayeye Katılmalı Joint Venture modelinde ise, ilişkiye katılan taraflar önce aralarında bir Joint Venture sözleşmesi akdederek adi ortaklık niteliğini taşıyan bir ortaklık ilişkisi oluştururlar; ardından tüzel kişiliği haiz bir ticaret şirketi kurarlar veya zaten mevcut böyle bir ortaklığa katılırlar.

² Barlas, s. 262, 263.

İlgili Mevzuatlarda İş Ortaklığı Tanımı

İş ortaklığı tanımına, 04.01.2002 tarih ve 4734 sayılı Kamu İhale Kanunu'nun ("KİK") 20.11.2008 tarih ve 5812 sayılı Kanun'un 2. maddesiyle değişik "Tanımlar" başlıklı 4. maddesinde yer verilmiştir. Söz konusu hüküm uyarınca istekli olabilecekler, ihale konusu alanda faaliyet gösteren ve ihale veya ön yeterlik dokümanı satın almış gerçek veya tüzel kişiler ya da bunların oluşturdukları ortak girişim şeklinde ifade edilmiştir.

30.07.2003 tarih ve 4964 sayılı Kanun'un 10. maddesiyle değişik "Ortak Girişimler" başlıklı KİK m. 14'te, hem Joint Venture tipindeki iş ortaklıklarına, hem de teknik anlamda konsorsiyumlara yer verilmiştir. Bu düzenlemede "ortak girişim", hem iş ortaklığını, hem de konsorsiyumu içerecek biçimde bir üst kavram olarak kullanılmıştır. Madde metni aşağıdaki gibidir:

"Ortak girişimler birden fazla gerçek veya tüzel kişi tarafından iş ortaklığı veya konsorsiyum olarak iki türlü oluşturulabilir: İş ortaklığı üyeleri, hak ve sorumluluklarıyla işin tümünü birlikte yapmak üzere, konsorsiyum üyeleri ise, hak ve sorumluluklarını ayırarak işin kendi uzmanlık alanlarıyla ilgili kısımlarını yapmak üzere ortaklık yaparlar. İş ortaklığı her türlü ihaleye teklif verebilir. Ancak idareler, işin farklı uzmanlıklar gerektirmesi durumunda, ihaleye konsorsiyumların teklif verip veremeyeceğini ihale dokümanında belirtirler. İhale aşamasında ortak girişimden kendi aralarında bir iş ortaklığı veya konsorsiyum yaptıklarına dair anlaşma istenir. İş ortaklığı anlaşmalarında pilot ortak, konsorsiyum anlaşmalarında ise koordinatör ortak belirtilir. İhalenin iş ortaklığı veya konsorsiyum üzerinde kalması halinde, sözleşme imzalanmadan önce noter tasdikli iş ortaklığı veya konsorsiyum sözleşmesinin verilmesi gerekir. İş ortaklığı anlaşma ve sözleşmesinde, iş ortaklığını oluşturan gerçek veya tüzel kişilerin taahhüdün yerine getirilmesinde müştereken ve müteselsilen sorumlu oldukları, konsorsiyum anlaşma ve sözleşmesinde ise, konsorsiyumu oluşturan gerçek veya tüzel kişilerin, işin hangi kısmını taahhüt ettikleri ve taahhüdün yerine getirilmesinde koordinatör ortak aracılığıyla aralarındaki koordinasyonu sağlayacakları belirtilir."

Hükmün açık ifadesi uyarınca, İş Ortaklığı ortakları, iş sahibine karşı birlikte taahhüt edilen işin belirli bir veya birkaç kısmı itibariyle değil de,

işin tümünden müteselsilen sorumlu olacaklardır. Halbuki konsorsiyum sözleşmesinin tarafları, sadece uzmanlık alanlarına giren konular konusunda taahhüt altına girmiş olduklarından sorumluları da bu ölçüde sınırlı olacaktır.

İş Ortaklığı kavramı kurumlar vergisi mevzuatında da tanımlanmıştır. 13.06.2006 tarih ve 5520 sayılı Kurumlar Vergisi Kanunu'nun³ 1. maddesinin (d) bendi ve 2. maddesinin 7. fıkrası ile bu Kanun'un uygulanmasına ilişkin 1 seri numaralı Kurumlar Vergisi Genel Tebliği'nin⁴ ("KVGT") 2.5 numaralı maddesinde Joint Venture'in özel bir tipi niteliğinde kabul edilen "iş ortaklıkları" yasal düzenlemeye konu olmuştur. Buna göre, kurumlar vergisi mevzuatı anlamında iş ortaklığı, "sermaye şirketleri, kooperatifler, iktisadi kamu kuruluşları ve dernek ve vakıflara ait işletmelerin kendi aralarında yahut şahıs ortaklıkları veya gerçek kişilerle birlikte, belirli bir işin birlikte yapılmasını ortaklaşa yüklenmek ve kazancını paylaşmak amacıyla kurdukları ortaklık biçiminde anlaşılmaktadır⁵.

İş ortaklığı ortaklarının işverene karşı işin tümünden sorumlu olmaları ilkesi KVGT m. 2.5.2'de de açıkça düzenlenmiştir. Bu hüküm, iş ortaklığının nitelendirilmesi açısından önem taşımakta ve onun gerçek ve teknik anlamda bir konsorsiyum değil, salt sözleşmeye dayalı türden bir Joint Venture niteliğinde olduğunu göstermektedir⁶.

İş Ortaklığının -Salt Sözleşmeye Dayalı Joint Venture'in- Tüzel Kişiliğinin Bulunup Bulunmadığı Meselesi

Salt sözleşmeye dayalı Joint Venture'in basit ve sade yapısı sebebiyle hukuken nitelendirilmesinde tartışma bulunmamaktadır. Söz konusu sözleşmelerin Borçlar Kanunu m. 620 anlamında bir adi ortaklık sözleşmesi olduğu ve ortaya çıkan ilişkinin de bir adi ortaklık teşkil ettiği kolayca görülür.

İş Ortaklığı, adi ortaklığın tüm unsurlarını taşımaktadır. İş ortaklığında sözleşmeye taraf olanlar bakımından bir sınırlama yoktur. En az

³ RG. 21.06.2006, s. 26205.

⁴ RG. 03.04.2007, s. 26482.

⁵ Barlas, s. 279.

⁶ Barlas, s. 280, 281.

iki gerçek ya da tüzel kişinin varlığı yeterlidir. Sözleşmenin geçerliliği de kural olarak şekle bağlı tutulmamıştır. Ortakların katılma payları açısından da adi ortaklıktan farklı bir düzenleme söz konusu değildir. Müşterek amaç ve bu amaç için birlikte çaba gösterme unsuru da mevcuttur. Bu bakımdan, salt sözleşmeye dayalı Joint Venture'ın, tüzel kişiliği bulunmayan bir adi ortaklık ilişkisi teşkil ettiğinde kuşku yoktur; bu konuda doktrinde⁷ ve yargı kararlarında tam bir birlik mevcuttur.

Sonuç

Yukarıda yapılan açıklamalar ışığında, iş ortaklığı ortaklarının, işin belli bir bölümünün yapılmasını üstlenmemeleri ve bu kapsamda sorumluluklarını sınırlamamaları, aksine işin tamamından müteselsilen sorumlu olduklarını beyan etmeleri sebebiyle, İş Ortaklığının konsorsiyum olarak nitelendirilmesi mümkün değildir.

İş Ortaklığı ortaklarının bir tüzel kişilik kurmak ya da kurulu bir şirkete katılmak yerine salt akdedilen bir sözleşme çerçevesinde İş Ortaklığını oluşturabilmeleri sebebiyle, İş Ortaklığı kavramının "salt sözleşmeye dayalı Joint Venture" niteliğinde olduğu öngörülmektedir.

Son olarak belirtmek gerekir ki, salt sözleşmeye dayalı Joint Venture" niteliğindeki iş ortaklığının doktrin ve yargı kararları ile adi ortaklık olarak kabul edilmesi sebebiyle tüzel kişiliği bulunmamaktadır.

⁷ **Reha Poroy/ Ünal Tekinalp/ Ersin Çamoğlu**, Ortaklıklar ve Kooperatif Hukuku, N. 19b, **Şener Akyol**, Borçlar Hukuku(Özel Borç İlişkileri), II. Fasikül, Know How, Management, Joint Venture ve Büyük Çaplı İnşaat Sözleşmeleri, İstanbul 1997, s. 75, **Sıtkı Anlam Altay**, Anonim Ortaklıklar Hukuku'nda Sermayeye Katılmalı Ortak Girişimler, İstanbul 2009, s. 36, 51, **Kemal Dayınlarlı**, Joint Venture Sözleşmesi, Ankara 2007, s. 290,291, **Fahiman Tekil**, Adi, Kollektif ve Komandit Şirketler Hukuku, İstanbul 1996, s. 80, **Ünal Tekinalp/ Gülören Tekinalp**, Joint Venture, Prof. Dr. Yaşar Karayalçın'a 65. Yaş Armağanı, Ankara 1988, s. 155, 164.

6098 sayılı Türk Borçlar Kanunu çerçevesinde Alım veya Satım Komisyonculuğu *

Av. Ceyda Büyükorall

Alım veya satım komisyonculuğu 6098 sayılı Türk Borçlar Kanunu'nun ("TBK") 532 – 545. maddeleri arasında düzenlenmiştir.

Alım veya Satım Komisyonculuğunun Tanımı

Alım veya satım komisyonculuğu TBK madde 532'de tanımlanmıştır. Buna göre alım veya satım komisyonculuğu, komisyoncunun ücret karşılığında, kendi adına ve vekâlet verenin hesabına kıymetli evrak ve taşınırların alım veya satımını üstlendiği sözleşmedir.

TBK'nın komisyon sözleşmesine ilişkin hükümleri saklı kalmak üzere, komisyon sözleşmelerine vekâlet hükümleri uygulanır.

Komisyoncunun Borçları

Komisyoncunun bilgi verme ve sigorta ettirme borcuna TBK madde 533'de yer verilmiştir. Anılan madde uyarınca komisyoncu, yaptığı iş hakkında vekâlet vereni bilgilendirmek ve özellikle talimatının yerine getirildiğini hemen bildirmekle yükümlüdür. Kural olarak komisyoncunun sözleşmenin konusunu oluşturan şeyleri sigorta ettirme yükümlülüğü bulunmamaktadır. Ancak, vekalet verenin talimatı olması halinde komisyoncu sözleşme konusu malları sigorta ettirmek zorundadır.

TBK madde 534'de düzenlenen özen borcu uyarınca komisyoncu, satılmak üzere kendisine gönderilen eşya açıkça ayıplı ise, vekâlet verenin taşıyıcıya karşı haklarının korunması için gerekeni yapmak, zararı tespit ettirmek, olabildiğince eşyayı koruma altına almak ve durumdan vekâlet vereni hemen bilgilendirmekle yükümlüdür. Komisyoncu bu yükümlülüklere uymadığı takdirde, bu nedenle doğan her türlü zarardan sorumlu tutulur. Komisyoncunun özen borcu altındaki diğer bir yükümlülüğü de satılmak üzere gönderilen eşya şayet kısa sürede bozulabilecek nitelikte ise, vekâlet vereni hemen bilgilendirmek koşuluyla eşyayı satma yükümlülüğüdür.

* *Mart 2013 tarihli Makale*

Komisyoncu vekalet verenin bedele ilişkin talimatına uymak zorundadır. Zira TBK madde 535’de, vekâlet verenin belirlediği bedelin altında mal satan komisyoncunun, malı satmasaydı vekâlet verenin daha fazla zarar göreceğini ve durumun yeniden talimat almaya elverişli bulunmadığını ispat etmedikçe, belirlenen bedel ile satış bedeli arasındaki farkı gidermekle yükümlü olduğu açıkça hükme bağlanmıştır. Ayrıca, bunun dışında komisyoncu, kusuru varsa, talimatına aykırı davranmasından dolayı vekâlet verenin uğradığı diğer zararlardan da sorumludur. Diğer yandan, vekâlet verenin belirlediği bedelin altında mal alan veya üstünde satan komisyoncunun, bu işlemlerden doğan farkı alıkoyma hakkı bulunmamaktadır.

TBK madde 536 uyarınca komisyoncu, vekâlet verenin izni olmaksızın malı veresiye satar veya malı teslim almadan bedelini öderse, bundan doğan zarara katlanmak zorundadır. Ancak, TBK madde 536’da yalnızca veresiye satım konusunda bir istisna getirilmiştir. Buna göre; vekâlet veren yasaklamadıkça, komisyoncu malı satış yerindeki ticari teamüle göre veresiye de satabilir.

Yetkisi olmaksızın veresiye mal satması dışında, komisyoncu işlemde bulunduğu borçluların ödememelerinden ve diğer borçlarını ifa etmemelerinden sorumlu tutulamaz. Şayet açıkça garanti vermişse veya bulunduğu yerdeki ticari teamül gerektiriyorsa komisyoncunun sorumluluğu doğar. Garanti veren komisyoncunun TBK madde 537 uyarınca bundan dolayı ayrıca ücret isteme hakkı mevcuttur.

Komisyoncunun Hakları

TBK madde 538’e dayanarak komisyoncu, vekâlet verenin yararı için yaptığı bütün giderleri ve ödediği paraları faiziyle birlikte isteyebilir.

Ücrete ilişkin olarak ise komisyoncu TBK madde 539’a göre, kendisine verilen işi yapınca ücretini isteyebileceği gibi, işin yapılmaması vekâlet verene yükletilebilen bir sebepten kaynaklanıyorsa, bu halde de ücretinin ödenmesini isteyebilir. Komisyoncu, başka sebeplerle işin yapılamaması durumunda ise ancak emeğinin yerel âdete göre belirlenecek karşılığını isteyebilir.

TBK madde 540 uyarınca komisyoncu, vekâlet verene karşı dürüstlük kurallarına aykırı davranır, özellikle ona satın aldığından fazla veya

sattığından eksik bir bedel bildirirse, ücret alma hakkını kaybeder. Bedelin gerçekleşen bedelden farklı gösterilmesi durumunda vekâlet veren, komisyoncuyla gerçekleşen bedel üzerinden satılanın alıcısı veya satıcısı sayma hakkına haizdir.

TBK madde 541’de komisyoncuya hapis hakkı tanınmıştır. Söz konusu madde uyarınca komisyoncu, şartları mevcutsa sattığı malın bedeli ve satın aldığı mal üzerinde hapis hakkını kullanabilir.

TBK madde 542’ye göre komisyoncuya verilen malın satılamaması veya satış emrinden cayılması durumunda vekâlet veren, malı geri almakta ya da o malla ilgili başka işlem yapmakta aşırı ölçüde gecikirse, yani vekalet veren malı teslim almada temerrüde düşerse; komisyoncu, malı mahkeme kararıyla açık artırımla sattırabilir. Şayet mal borsada kayıtlıysa veya piyasa fiyatı varsa ya da yapılacak masrafa oranla değeri azsa, hakim satışın başka bir yolla yapılmasına da karar verebilir.

TBK madde 543, borsada kayıtlı veya piyasa fiyatı bulunan kam-biyo senetleri veya diğer kıymetli evrakı ya da ticari malları satmaya veya satın almaya yetkili kılınan komisyoncunun, vekâlet veren tarafından aksine talimat verilmemişse, satın alacağı mal yerine kendi mallarını satabilmesine veya satacağı malı kendisi için satın alabilmesine imkan tanımaktadır. Bu hâllerde, komisyoncunun kendisiyle işlem yaptığı andaki değerler esas alınır ve komisyoncunun, komisyon işlerinde alışılmış olan ücret ve giderlerini, bu hâllerde bile isteme hakkı mevcuttur. Ancak, komisyoncunun bu tür bir işlemin yapıldığını aynı gün vekâlet verene bildirmesi zorunludur.

TBK madde 544 uyarınca komisyoncu, kendisinin doğrudan doğruya alıcı veya satıcı olabildiği durumlarda, sözleşmenin diğer tarafını göstermeksizin vekâletin yerine getirildiğini vekâlet verene bildirirse, işlemi kendisiyle yapmış sayılır.

TBK madde 545’e göre vekâlet verenin vekâleti geri aldığı haberi komisyoncuyla ulaştığı anda, komisyoncunun işlemi kendisiyle yapma hakkı düşer. Ancak, bu haber kendisine ulaşmadan önce komisyoncu, işlemin yapıldığı bildirimini göndermişse, bu hüküm uygulanmaz.

Sonuç

Komisyoncunun ücret karşılığında, kendi adına ve vekâlet verenin hesabına kıymetli evrak ve taşınırın alım veya satımını üstlendiği sözleşme olarak tanımlanan alım veya satım komisyonculuğu, TBK'nın 532 – 545. maddeleri arasında düzenlenmiştir.

Komisyoncunun borçları; (i) vekalet verene bilgi verme, (ii) vekalet verenin talimatı varsa, sözleşme konusu malı sigorta ettirme, (iii) muamele konusu eşyaya özen gösterme, (iv) vekalet verenin bedele ilişkin talimatına uyma, (v) veresiye mal satmama ve malı teslim almadan peşin ödemede bulunmama (vi) açıkça garanti vermişse veya bulunduğu yerdeki ticari teamül gerektiriyorsa vekalet veren hesabına kazandığı haklar sebebiyle garanti yükümlülüğü olarak sayılabilir.

Komisyoncunun hakları ise; (i) ödediği paralara ve giderlere ilişkin alacak hakkı, (ii) komisyon ücreti isteme hakkı, (iii) hapis hakkı, (iv) malı artırma ile sattırma hakkı ve (v) kendisiyle işlem yapma hakkıdır.

6098 sayılı Türk Borçlar Kanunu Çerçevesinde Bağışlama Sözleşmesi *

Av. Pelin Baydar

Bağışlama sözleşmesi 6098 sayılı Türk Borçlar Kanunu'nda ("TBK") 285 ila 298. maddeler arasında düzenlenmiştir.

Bağışlama sözleşmesi bağışlayanın sağlararası sonuç doğurmak üzere malvarlığından bağışlanana karşılıksız olarak kazandırma yapmayı üstlendiği sözleşmedir.

Henüz edinilmemiş bir haktan feragat etmek veya mirası reddetmek bağışlama değildir.

Fiil ehliyetine sahip olan herkes, eşler arasındaki mal rejiminden veya miras hukukundan doğan sınırlamalar saklı kalmak üzere, bağışlama yapabilir. Fiil ehliyeti bulunmayan kişi ayırt etme gücüne sahipse, bağışlamayı kabul edebilir. Ancak bağışlananın yasal temsilcisi bu kişinin bağışlamayı kabulünü yasaklar veya bağışlanılan şeyin geri verilmesini emrederse, bağışlama ortadan kalkar.

Bağışlama Sözleşmesinin Kurulması ve Bağışlayanın Sorumluluğu

TBK'da 288 ila 293. maddeler arasında bağışlama sözleşmesinin kurulması düzenlenmiştir. Buna göre bağışlama sözü vermenin geçerliliği, bu sözleşmenin yazılı şekilde yapılmasına bağlıdır. Bir taşınmazın veya taşınmaz üzerindeki aynı bir hakkın bağışlanması sözü vermenin geçerliliği ancak resmi şekilde yapılmış olmasına bağlıdır.

Elden bağışlama ise, bağışlayanın bir taşınırını bağışlanana teslim etmesiyle kurulur.

Bağışlama koşula bağlı olarak da yapılabilir. Yerine getirilmesi bağışlayanın ölümüne bağlı olan bağışlamada vasiyete ilişkin hükümler uygulanır.

Bağışlayan, bağışlamasına yüklemeler koyabilir. Bağışlayan, sözleşme gereğince bağışlanan tarafından kabul edilmiş olan yüklemelerin yeri-

* Temmuz 2013 tarihli Makale

ne getirilmesini isteyebilir. Kamu yararına olarak bağışlamaya konulmuş olan bir yüklemenin yerine getirilmesini isteme yetkisi, bağışlayanın ölümünden sonra ilgili kamu kurumuna geçer. Bağışlama konusunun değeri, yüklemenin yerine getirilmesi masraflarını karşılamaz ve aşan kısım kendisine ödenmezse bağışlanan, yüklemeyi yerine getirmekten kaçınabilir.

Bağışlayan, bağışlananın kendisinden önce ölmesi durumunda bağışlama konusunun kendisine dönmesi koşulunu koyabilir. Bağışlama taşınmaz veya taşınmaz üzerindeki aynı bir hakka ilişkin ise bağışlayana dönme koşulu tapu siciline şerh verilebilir.

Ayrıca, bir kimse başkasına bağışlamayı önerdiği bir malı, başka mallarından fiilen ayırmış olsa bile, bağışlananın kabulüne kadar bağışlama önerisini geri alabilir.

TBK m. 294 uyarınca, bağışlayan bağışlamadan doğan zarardan bu zarara ağır kusuruyla sebep olmadıkça bağışlanana karşı sorumlu değildir. Bağışlayan bağışlanılan şey veya alacak hakkında ayrıca garanti sözü vermişse, bununla sorumlu olur.

Bağışlamanın Ortadan Kalkması

TBK'da 295 ila 298. maddeler arasında bağışlamanın ortadan kalkması düzenlenmiştir. Bağışlayan aşağıdaki durumlardan biri gerçekleşmişse, bağışlamayı geri alabilir ve bağışlananın zenginleşmesi ölçüsünde bağışlama konusunun geri verilmesini isteyebilir.

1. Bağışlanan bağışlayana veya yakınlarından birine karşı ağır bir suç işlemişse,
2. Bağışlanan, bağışlayana veya onun ailesinden bir kimseye karşı kanundan doğan yükümlülüklerine önemli ölçüde aykırı davranmışsa,
3. Bağışlanan, yüklemeli bağışlamada haklı bir sebep olmaksızın yüklemeyi yerine getirmemişse.

Bağışlama sözü verenin borcunu ödeme güçsüzlüğü belirlenir veya iflasına karar verilirse ifa yükümlülüğü ortadan kalkar.

TBK m. 297 uyarınca, bağışlayan geri alma sebebini öğrendiği tarihten başlayarak bir yıl içinde bağışlamayı geri alabilir. Bağışlayan bir

yıllık süre dolmadan ölürse geri alma hakkı mirasçılarına geçer ve mirasçılar bu sürenin sona ermesine kadar bu hakkı kullanabilirler.

Bağışlayan sağlığında geri alma sebebini öğrenememişse, mirasçılar ölümünden başlayarak bir yıl içinde bağışlamayı geri alma hakkını kullanabilir.

Bağışlanan bağışlayanı kasten ve hukuka aykırı olarak öldürür veya onun geri alma hakkını kullanmasını engellerse mirasçılar bağışlamayı geri alabilirler.

Aksi kararlaştırılmamışsa, dönemsel edimleri içeren bağışlama bağışlayanın ölümüyle sona erer.

Sonuç

Bağışlayanın sağlararası sonuç doğurmak üzere malvarlığından bağışlanana karşılıksız olarak kazandırma yapmayı üstelendiği sözleşme olarak tanımlanan bağışlama sözleşmesi TBK'nın 285 ila 298. maddeleri arasında düzenlenmiştir.

Bağışlama sözü vermenin geçerliliği, bu sözleşmenin yazılı şekilde yapılmasına bağlı olup bir taşınmazın veya taşınmaz üzerindeki aynı bir hakkın bağışlanması sözü vermenin geçerliliği ancak resmi şekilde yapılmış olmasına bağlıdır.

Bağışlayan bağışlamadan doğan zarardan bu zarara ağır kusuruyla sebep olmadıkça bağışlanana karşı sorumlu değildir.

Bağışlayan kanunda sayılı bazı durumların gerçekleşmesi halinde, elden bağışlamayı veya yerine getirdiği bağışlama sözünü geri alabilir ve bağışlananın istem tarihindeki zenginleşmesi ölçüsünde bağışlama konusunun geri verilmesini isteyebilir.

Bağışlayan geri alma sebebini öğrendiği tarihten başlayarak bir yıl içinde bağışlamayı geri alma hakkını kullanabilir.

6098 Sayılı Türk Borçlar Kanunu Çerçevesinde Ürün Kirası *

Av. Ceyda Büyükorall

818 sayılı Eski Borçlar Kanunu'nun 270 vd. maddelerinde düzenlenen ve "Hasılat İcari" başlığını taşıyan konu, 6098 sayılı Türk Borçlar Kanunu'nda ("TBK") 357 ila 378. maddeler arasında ve "Ürün Kirası" başlığı altında düzenlenmiştir.

Ürün kirası; kiraya verenin, kiracıya, ürün veren bir şeyin veya hakkın kullanılmasını ve ürünlerin devşirilmesini bedel karşılığında bırakmayı üstlendiği sözleşmedir.

Ürün kirasına ilişkin özel hüküm bulunmadıkça, kira sözleşmesine ilişkin genel hükümler ürün kirası için de geçerlidir.

Ürün kirası söz konusu olduğunda, şayet kira sözleşmesi, araç ve gereçleri, hayvanları, devredilen eşyayı veya stoklanmış malları da içeriyorsa; taraflar, bunların değerlerini birlikte takdir ederek, tutanağa geçirmek ve imzaladıkları tutanağın bir nüshasını diğer tarafa vermekle yükümlüdür.

TBK m. 360 ve m. 361'de kiraya verenin borçları düzenlenmiştir. Buna göre kiraya veren birlikte kiralananmış taşınır şeyler varsa bunlar da içinde olmak üzere, kiralananı, sözleşmenin amacına uygun biçimde kullanılmaya ve işletilmeye elverişli bir durumda kiracıya teslim etmek ve sözleşme süresince bu durumda bulundurmakla yükümlüdür. Ayrıca kiraya veren, kira süresi içinde yapılması zorunlu olan esaslı onarımları, kiracı tarafından bildirilir bildirilmez, gideri kendisine ait olmak üzere yapmakla yükümlüdür.

TBK m. 362 uyarınca kiracı sözleşmede aksine bir hüküm veya yerel âdet olmadıkça, kira bedelini ve yan giderleri her kira yılının ve en geç kira süresinin sonunda ödemekle yükümlüdür. Kiracı, kiralananın tesliminden sonra vadesi gelmiş kira bedelini veya yan giderleri ödemezse kiraya veren, kiracıya yazılı olarak en az altmış günlük bir önel verip, bu önel içinde ödememesi durumunda sözleşmeyi feshedeceğini bildirebilir.

* *Haziran 2013 tarihli Makale*

TBK m. 363 uyarınca kiracı olağanüstü durumlarda kira bedelinin indirilmesini isteyebilir. Anılan maddeye göre tarımsal bir taşınmazın her zamanki verimi, olağanüstü felaket veya doğal olaylar yüzünden önemli ölçüde azalırsa kiracı, kira bedelinden orantılı bir miktarın indirilmesini isteyebilir. Bu haktan başlangıçta feragat, ancak kira bedelinin belirlenmesi sırasında bu gibi durumların meydana gelmesi olasılığı göz önünde tutulmuşsa veya doğan zarar bir sigorta ile karşılanmış ise, geçerli olur.

Kira bedelini ödeme borcu dışında kiracının kiralananı kullanma ve işletme borcu ve bakım borcu da bulunmaktadır. Kiracı, kiralananı özgülendiği amaca uygun ve iyi bir biçimde işletmekle, özellikle ürün vermeye elverişli bir durumda bulundurmakla yükümlüdür. Kiracı, kiraya verenin izni olmaksızın, kiralananın işletme usulünü, kira süresinin bitiminden sonra etkisi görülebilecek biçimde değiştiremez. Ayrıca kiracı, kiralananın bakımını gereği gibi sağlamakla yükümlüdür. Kiracı, yerel âdete uygun olarak küçük onarımları yapmak, bozulan veya kullanılmayla yok olan düşük değerli araç ve gereçlerin yerine yenilerini koymak zorundadır.

TBK m. 366'da alt kira ve kullanım hakkını devir yasağı düzenlenmiştir. Buna göre kiracı, kiraya verenin rızası olmaksızın kiralananı başkasına kiraya veremeyeceği gibi, kullanım ve işletme hakkını da başkasına devredemez. Ancak kiracı, kiralanda bulunan bazı yerleri, kiraya veren için zarar doğuracak bir değişikliği gerektirmemek koşuluyla kiraya verebilir. Kiracının, başkasıyla yaptığı bu kira sözleşmelerine, alt kiraya ilişkin kurallar, kıyas yoluyla uygulanır.

Ürün kirası sözleşmesini sona erdiren haller; (i) sürenin geçmesi, (ii) fesih bildirim ve (iii) olağanüstü fesihtir.

Belirli süreli ürün kirası sözleşmelerinde kural olarak sürenin bitiminde kira sözleşmesi kendiliğinden sona erer. Ancak, tarafların örtülü olarak sözleşmeyi sürdürmeleri hâlinde, aksi kararlaştırılmadıkça, kira sözleşmesi birer yıl için yenilenmiş sayılır. Yenilenen kira sözleşmesi yasal bildirim süresine uyularak, her kira yılının sonu için feshedilebilir.

Belirsiz süreli ürün kirası sözleşmelerinin feshi için bildirimde bulunmak gerekir. Fesih bildirim süresi sözleşme veya yerel âdetle belirlenmemişse, en az altı aylık bir bildirim süresine uyulmak koşuluyla, taraflardan her biri sözleşmeyi feshedebilir. Aksine bir anlaşma yoksa, ta-

rımsal taşınmazlara ilişkin ürün kiralalarında yerel âdetçe uygulanan bahar veya güz mevsimleri için; diğer ürün kiralalarında ise herhangi bir zaman için fesih bildirimini yapılabilir.

Olağanüstü fesih için (i) önemli sebep, (ii) kiracının iflası veya (iii) kiracının ölüm hallerinden birinin gerçekleşmesi gerekir.

Taraflardan biri, kira ilişkisinin devamını kendisi için çekilmez hâle getiren önemli sebeplerin varlığı durumunda, sözleşmeyi yasal fesih bildirim süresine uyarak her zaman feshedebilir. Hâkim, durum ve koşulları göz önünde tutarak, olağanüstü fesih bildiriminin parasal sonuçlarını karara bağlar.

Kiracının iflası hâlinde sözleşme, iflasın açıldığı anda, kendiliğinden sona erer. Ancak, kiraya veren, işlemekte olan kira ve tutanağa geçirilen eşya için yeterli güvence verildiği takdirde, sözleşmeyi kira yılının sonuna kadar sürdürmekle yükümlüdür.

Kiracının ölümü hâlinde, onun mirasçıları ve kiraya veren, altı aylık yasal fesih bildirim sürelerine uymak koşuluyla, sözleşmeyi feshedebilirler.

Kira süresinin bitiminde kiracı, kiralananı, tutanağa geçirilmiş olan bütün eşyalarla birlikte ve buldukları durumda geri vermekle yükümlüdür.

Kiracı, iyi işletilme durumunda kaçınılabilecek olan değer eksiklikleri için tazminat ödemekle yükümlü iken; kiralananı göstermekle yükümlü olduğu özen çerçevesinde meydana gelen değer artışları için tazminat isteme hakkına haiz değildir.

Kiralanan teslim edilirken tutanağa geçirilmiş olan eşyalara değer biçilmişse kiracı, kira sözleşmesi sona erince, bunları özdeş tür ve değerde olmak üzere geri vermekle veya değer eksikliklerini gidermekle yükümlüdür. Ancak, kiracı, kiraya verenin kusurunu ya da mücbir sebebin varlığını ispat ederek geri vermekten veya tazminat ödemekten kurtulabilir. Kiracı, kendisinin yaptığı masraflardan veya emeğinden doğan değer artışı için tazminat isteyebilir.

Tarımsal bir taşınmazın kiracısı, kira sözleşmesinin sona erdiği anda henüz devşirilmemiş ürünler üzerinde bir hak ileri süremez. Ancak kira-

cı, ürünün yetişmesi için yapmış olduğu tarım giderlerinin hâkim tarafından belirlenecek miktarını, kiraya verenden tazminat olarak isteyebilir ve bu tazminat işlemlerini kiralandan indirilir.

Kiralanana geri veren kiracı, düzenli bir işletmenin gerektirdiği oranda stokları kiralananda bırakmakla yükümlüdür. Kiracı, almış olduğundan daha fazlasını bırakıyorsa, bıraktığı fazlalık için tazminat isteme hakkına sahiptir; aldığından daha az bırakıyorsa, eksikleri tamamlamak veya değer eksikliğini gidermekle yükümlüdür.

Sonuç

Kiraya verenin, kiracıya, ürün veren bir şeyin veya hakkın kullanılmasını ve ürünlerin devşirilmesini bedel karşılığında bırakmayı üstlendiği sözleşme olarak tanımlanan ürün kirası TBK'nın 357 ila 378. maddeleri arasında düzenlenmiştir.

Özel hüküm bulunmadıkça, kira sözleşmesine ilişkin genel hükümler ürün kirası için de geçerlidir.

Kiraya verenin kiralanana sözleşmenin amacına uygun biçimde kullanılmaya ve işletilmeye elverişli bir durumda teslim borcu ile esaslı onarımları yapma borcu bulunmaktadır. Kiracının ise kira bedelini ve yan giderleri ödeme borcunun yanı sıra kiralanana kullanma ve işletme borcu ile bakım borcu bulunmaktadır.

Ürün kirası sözleşmesini sona erdiren haller; (i) sürenin geçmesi, (ii) fesih bildirim ve (iii) olağanüstü fesih olarak sayılmıştır.

Türk Borçlar Kanunu Çerçevesinde Saklama Sözleşmesi *

Av. Ceyda Büyükorall

Saklama sözleşmesi, 6098 sayılı Türk Borçlar Kanunu'nda ("TBK") 561 ila 580. maddeleri arasında düzenlenmiştir.

Saklama sözleşmesi saklayanın saklatanın kendisine bıraktığı bir taşınırını güvenli bir yerde koruma altına almayı üstlendiği sözleşmedir.

Açıkça öngörülür veya durum ve koşullar gerektirir ise saklayan ücret isteyebilir.

Saklatan sözleşmenin ifasının zorunlu kıldığı bütün masrafları ödemekle yükümlüdür. Ayrıca, saklatan kendi kusurundan ileri gelmediğini ispat etmedikçe, saklayanın saklamadan doğan zararlarını gidermekle yükümlüdür.

Saklayanın Borçları

Kullanım Yasağı

TBK m. 563 uyarınca saklayan saklatanın izni olmadıkça saklanana kullanamaz. Bu yasağa aykırı davranırsa, saklatana uygun bir kullanım bedeli ödemekle yükümlü olduğu gibi, kullanmamış olsaydı bile bu zararın doğacağını ispat etmedikçe beklenmedik halden doğacak zararlardan da sorumlu olur.

Geri Verme Yükümlülüğü

Saklama sözleşmesinde bir süre belirlenmiş olsa bile, saklayan saklatanın talebi üzerine, saklanana geri vermekle yükümlüdür. Ancak saklatan saklayanın yapmış olduğu masrafları ödemekle yükümlüdür.

Saklayan, belirlenmiş olan sürenin sona ermesinden önce saklanana geri veremez. Ancak saklayan, öngörülemeyen durumlar dolayısıyla sözleşmenin devamı saklanana için tehlikeli veya kendisi için zararlı olursa, belirlenen sürenin sona ermesinden önce de geri verebilir. Ancak, süre

* *Ağustos 2013 tarihli Makale*

belirlenmemişse, saklayan saklananı her zaman geri verebilir. Birden çok kişi bir şeyi saklamak üzere verirse, sözleşmede aksine bir hüküm bulunmadıkça veya hepsinin rızası olmadıkça, saklayan saklananı onlardan birine geri vermekle sorumluluktan kurtulamaz.

Saklanan masrafları ve hasarı saklatana ait olmak üzere, korunması gereken yerde geri verilir.

Saklayanların Sorumluluğu

TBK m. 567 uyarınca, bir şeyi birlikte saklamak üzere alanlar müte-selsilen sorumlu olur.

Üçüncü Kişilerin İddiaları

TBK m. 568 uyarınca, bir üçüncü kişi, saklanan üzerinde aynı hak iddiasında bulunsa bile, saklanan haczedilmedikçe veya saklayana karşı istihkak davası açılmadıkça saklayan onu saklatana geri vermekle yükümlüdür. Haciz konulması veya istihkak davası açılması halinde, saklayan durumu hemen saklatana bildirmek zorundadır.

Güvenilir Kişiye Bırakma

TBK m. 569 uyarınca birden çok kişi haklarını korumak üzere hukuki durumu çekişmeli olan şeyi, bir güvenilir kişiye bırakırlarsa bu kişi saklatanların tamamının rızası veya hâkimin kararı olmadıkça onu hiçbirine geri veremez.

Ardiyeciye Bırakma

Senet Çıkarma

TBK m. 571 uyarınca saklamak üzere ticari mal kabul ettiğini açıkça kamuya bildiren ardiyeci, yetkili makamlardan saklatılan malı temsil eden senet çıkarmaya izin verilmesini talep edebilir.

Ardiyecinin Saklama Borcu

TBK m. 572 uyarınca, ardiyeci kendisine bırakılan malları bir komisyoncu gibi özenle saklamakla yükümlüdür. Ardiyeci, saklatana malların durumunu incelemesi ve örnek alması için izin vermek zorundadır.

Ardiyecinin Hak ve Yükümlülüğü

Ardiyeci, ardiye ücretini ve saklamadan doğmayan bakım, taşıma ve gümrük gibi bütün giderlerini isteyebilir. Bu giderler hemen, ardiye ücreti ise her üç ayda bir ve herhalde malların geri alınması sırasında ödenir. Ardiyeci, alacakları için bu mallar üzerinde hapis hakkına sahiptir.

Ardiyeci, genel saklama sözleşmesinde olduğu gibi ticari malları geri vermekle yükümlüdür.

Konaklama Yeri İşletenine Bırakma

Genel Olarak

Otel, motel, pansiyon, tatil köyü gibi yerleri işletenler konaklayanların getirdikleri eşyaların yok olması, zarara uğraması veya çalınmasından sorumludur. Ancak işletenler, zararın konaklayana yükletilebilecek kusurdan veya mücbir sebepten veya eşyanın niteliğinden doğduğunu ispat etmekle sorumluluktan kurtulurlar.

Bu sorumluluk işletenlere veya çalışanlarına bir kusur yüklenmedikçe, konaklayanlardan her biri için, günlük konaklama ücretinin üç katının aşamaz.

Kıymetli Evrak

Kıymetli eşya veya oldukça önemli miktarda para veya kıymetli evrak işletene saklanması için bırakılmamışsa, işleten ancak kendisinin veya çalışanlarının kusuru halinde sorumlu olur.

İşleten, bunları saklamak üzere almışsa eşyanın tam değerinden sorumludur.

Sorumluluğun Kalkması

Konaklayan zararını öğrenir öğrenmez işletene bildirmezse, istem hakkını kaybeder.

Garaj, Otopark ve Benzeri Yerleri İşletenlere Bırakma

Garaj, otopark ve benzeri yerleri işletenler kendilerine bırakılan motorlu taşıt ve eşyalarından sorumludur. Ancak işleten zararın saklatana

yükletilebilecek kusurdan veya mücbir sebepten veya eşyanın niteliğinden doğduğunu ispat etmekle bu sorumluluktan kurtulur. Ancak sorumluluk kendisine veya çalışanlarına bir kusur yüklenmedikçe saklananların her biri için alınan günlük saklama ücretinin on katını aşamaz.

İşletenlerin Hapis Hakkı

İşletenler, kendilerine bırakılan veya konaklama yerlerine, garaj, otopark ve benzeri yerlere konulan eşya veya hayvanlar üzerinde ücretlerini veya saklama giderlerinden doğan alacaklarını güvenceye almak için hapis hakkına sahiptirler.

Sonuç

Saklayanın saklatanın kendisine bıraktığı bir taşınırı güvenli bir yerde koruma altına almayı üstlendiği sözleşme olarak tanımlanan saklama sözleşmesi TBK'nın 561 ila 580. maddeleri arasında düzenlenmiştir.

TBK m. 563 uyarınca saklayan saklatanın izni olmadıkça saklanana kullanamaz. Bu yasağa aykırı davranırsa doğacak zararlardan da sorumlu olur. Ayrıca, saklama sözleşmesinde bir süre belirlenmiş olsa bile, saklayan saklatanın talebi üzerine, saklanana geri vermekle yükümlüdür.

TBK m. 572 uyarınca, ardiyeci kendisine bırakılan malları bir komisyoncu gibi özenle saklamakla yükümlüdür.

Otel, motel, pansiyon, tatil köyü gibi yerleri işletenler de konaklayanların getirdikleri eşyaların yok olması, zarara uğraması veya çalınmasından sorumludur.

Türk Borçlar Kanunu uyarınca Yayım Sözleşmesi *

Av. Pelin Baydar

Türk Borçlar Kanunu'nda ("TBK") Yayım Sözleşmesi m. 487 ile m. 501 arasında düzenlenmiştir. TBK m. 487 uyarınca, yayım sözleşmesi, bir fikir ve sanat eseri sahibinin veya halefinin, o eseri yayımlanmak üzere yayımcıya bırakmayı, yayımcının da onu çoğaltarak yayımlamayı üstlendiği sözleşmedir.

Yayım sözleşmesinin geçerliliği, yazılı şekilde yapılmış olmasına bağlıdır.

Yayımlatma Hakkının Geçişi ve Sorumluluk

TBK m. 489 uyarınca, eser sahibinin hakları, yayım sözleşmesiyle sözleşmenin ifasının gerektirdiği ölçüde ve sözleşme süresi boyunca yayımcıya geçer. Yayımlatan, sözleşmenin kurulduğu anda eseri yayımlatma hakkının bulunmamasından dolayı yayımcıya karşı sorumludur. Ayrıca, yayımlatan eser korunmakta ise, telif hakkının olmamasından da sorumludur.

TBK m. 490'da yayımlatanın, sözleşmede kararlaştırılan süre sona ermedikçe veya süre belirlenmemişse kararlaştırılan baskı adedinin tükenmesi için alışılmış süre geçmedikçe, eserin tamamı veya bir bölümü üzerinde, yayımcının zararına olacak biçimde tasarrufta bulunamayacağı düzenlenmektedir. Süreli yayınlarda yer alan kısa yazılar ise, yayımlatan tarafından her zaman başka yerde de yayımlatılabilir.

Baskı Adedi, Çoğaltma ve Dağıtım

Taraflar, sözleşmenin süresini veya baskı adedini kararlaştırmak zorunda olup; sözleşmede basım sayısı belirtilmemişse, yayımcının ancak bir basım yapma hakkı vardır.

TBK m. 492'de yayımcının eseri hiçbir kısaltma, ekleme ve değişiklik yapmaksızın uygun biçimde çoğaltmakla yükümlü olduğu; ayrıca,

* Şubat 2013 tarihli Makale

satışın artırılması için gerekli tanıtım ve dağıtımını yapmak ve bu konuda her türlü önlemi almak zorunda olduğu düzenlenmiştir. Satış fiyatı ise eserin satılmasını güçleştirmemek koşuluyla yayımcı tarafından belirlenecektir.

Bedel İsteme Hakkı

Yayımlatan sözleşmede aksi kararlaştırılmadıkça bedel ödenmesini talep edebilir. Bedel ödenmesi gereken hâllerde ödenecek miktar belli değilse bedel, hâkim tarafından belirlenir. Yayımcının birden fazla basım yapma hakkı varsa, ilk basım için kararlaştırılan bedel ve diğer koşulların, sonraki basımlar için de uygulanacağı kabul edilir.

TBK m. 497 uyarınca, bedel, eser bütün olarak yayımlanacaksa tamamının; cilt, fasikül, forma gibi bölümler hâlinde yayımlanacaksa, her bölümün basımından ve satışa hazır duruma getirilmesinden sonra ödenir.

Yayın Sözleşmesinin Sona Ermesi

Eser, yayımcıya teslimden sonra beklenmedik hâl sonucu yok olsa bile, yayımcı bedeli ödemekle yükümlüdür. TBK m. 499 uyarınca, eserin tamamlanmış olan baskı adedinin tamamı veya bir bölümü, satışa sunulmadan önce beklenmedik hâl sonucu yok olursa yayımcı, masrafı kendisine ait olmak üzere ve yayımlatana ayrı bir bedel ödemediği takdirde miktarı yeniden basabilir.

TBK m. 500'de, eser sahibinin eseri tamamlamadan önce ölmesi veya tamamlama yeteneğini yitirmesi halinde ya da eseri tamamlamasının kendi kusuru olmaksızın imkânsız hale gelmesi halinde, sözleşmenin kendiliğinden sona ereceği düzenlenmektedir. Ancak, hâkim sözleşmenin yerine getirilmesini mümkün ve hakkaniyete uygun bulursa, sözleşme ilişkisinin devam etmesine ve bunun için gereken değişikliklerin yapılmasına karar verebilir.

Yayımlatan yayımcı iflas ettiği takdirde eseri başka bir yayımcıya verebilir. Ancak, yayımcı iflas anında henüz muaccel olmamış borcun yerine getirileceği konusunda güvence gösterir ise, yayımlatan eseri başka bir yayımcıya veremez.

Sonuç

TBK m. 488 uyarınca, yayım sözleşmesinin geçerliliği, yazılı şekilde yapılmış olmasına bağlı olup, eser sahibinin hakları, yayım sözleşmesiyle sözleşmenin ifasının gerektirdiği ölçüde ve sözleşme süresi boyunca yayımcıya geçer.

Taraflar, sözleşmenin süresini veya baskı adedini kararlaştırmak zorundadır. Sözleşmede basım sayısı belirtilmemişse, yayımcının ancak bir basım yapma hakkı vardır.

Yayımlatan sözleşmede aksi kararlaştırılmadıkça bedel ödenmesini talep edebilir. Bedel ödenmesi gereken hâllerde ödenecek miktar belli değilse bedel, hâkim tarafından belirlenir.

Eser sahibinin eseri tamamlamadan önce ölmesi veya tamamlama yeteneğini yitirmesi halinde ya da eseri tamamlamasının kendi kusuru olmaksızın imkânsız hale gelmesi halinde, sözleşme kendiliğinden sona erer.

MEDENÎ USUL HUKUKU

Elektronik Tebligat Yönetmeliği *

Av. Alper Uzun

Giriş

Elektronik ortamda yapılacak tebligatlara ilişkin usul ve esasları düzenlemeyi amaçlayan Elektronik Tebligat Yönetmeliği, 19 Ocak 2013 tarihli 28533 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanarak yürürlüğe girmiştir.

Bu yönetmelik ile bilgi güvenliğinin sağlanması, kişisel verilerin korunması, kaliteli hizmet ve uluslararası standartlar esas alınmaktadır.

Yönetmelik; yargısal merciler, bazı kamu idareleri, özel bütçeli idareler, düzenleyici ve denetleyici kurumlar, sosyal güvenlik kurumları ile il özel idareleri, belediyeler, köy hükmî şahsiyetleri, barolar ve noterler tarafından Posta ve Telgraf Teşkilatı Genel Müdürlüğü (“PTT”) aracılığıyla yapılacak elektronik tebligatları düzenlemektedir.

İlgili Mevzuat

Bilindiği üzere 6099 sayılı Kanun ile 7201 sayılı Tebligat Kanunu’na “Elektronik Tebligat” başlıklı 7/A maddesi eklenmiş ve elektronik ortamda tebligat yapılabilmesi için hukuki imkân sağlanmıştı.

7201 sayılı Tebligat Kanunu’nun 7/A maddesi şöyledir:

“Tebligata elverişli bir elektronik adres vererek bu adrese tebligat yapılmasını isteyen kişiye, elektronik yolla tebligat yapılabilir.

Anonim, limited ve sermayesi paylara bölünmüş komandit şirketlere elektronik yolla tebligat yapılması zorunludur.

Birinci ve ikinci fıkra hükümlerine göre elektronik yolla tebligatın zorunlu bir sebeple yapılamaması hâlinde bu Kanunda belirtilen diğer usullerle tebligat yapılır.

* Ocak 2013 tarihli Makale

Elektronik yolla tebligat, muhatabın elektronik adresine ulaştığı tarihi izleyen beşinci günün sonunda yapılmış sayılır.”

Bu kanuni düzenlemeye uygun olarak çıkarılan yönetmeliğin gerekçesi, şöyle açıklanmaktadır: Son yıllarda teknoloji ve bilişim alanında yaşanan önemli gelişmeler ve bu gelişmeler sonucu ortaya çıkan yenilikler hayatın tüm alanına yayılmıştır. Kanunların ve buna bağlı olarak düzenlenmesi gereken ikincil mevzuatın işlevini tam anlamıyla yerine getirebilmesi için günün şartlarına ve ihtiyaçlarına cevap verebilmesi, ekonomik, sosyal ve teknolojik gelişmelerle paralellik taşıması gerekmektedir. Bu bağlamda, ülkemizde de teknolojiyle bağlantılı çeşitli düzenlemeler yapılmış ve birçok konuda bilişim teknolojilerinin sunduğu imkânlar ve kolaylıklar uygulamaya konulmaya çalışılmıştır. Elektronik iletişim, klasik yöntemlere göre çok daha süratli ve az maliyetli bir iletişim yoludur.

Bu hukuki düzenlemelerin amacı, tebligatların mümkün olan en kısa sürede, ucuz, güvenli ve basit şekilde yapılması amaçlanmaktadır.

Elektronik Tebligatın Yapılması

Yönetmelikte, tebligat çıkaran mercilerin elektronik tebligat adreslerini sadece PTT’den alabilecekleri belirtilmiştir. Muhataplar ise elektronik adreslerini PTT’den veya başka hizmet sağlayıcılardan alabilecektir.

Tebligatlar PTT’ye ait sunucular üzerinden; muhatap elektronik tebligat adresini PTT’den almış ise doğrudan, muhatap elektronik tebligat adresini PTT dışındaki hizmet sağlayıcılardan almış ise diğer hizmet sağlayıcıların sunucuları üzerinden muhataba iletileceği düzenlenmiştir. Tebligatlarla ilgili geri dönüşlerin de PTT sunucuları üzerinden tebligatı çıkaran mercii sisteme iletileceği belirtilmiştir. Böylece tebliğ çıkaran mercilerce yapılacak elektronik tebligat da dâhil tüm tebligatlar PTT vasıtasıyla yapılacaktır.

7201 sayılı Kanunda görüleceği üzere, muhatabın elektronik yolla tebligat alabilmesi için “elektronik tebligata elverişli bir elektronik adres” bildirmesi gerektiği düzenlenmiştir. Yönetmelikte, elektronik ortamda hukuki geçerliliğe sahip ve güvenilir bir iletişim şekli ortaya koyan ve elektronik iletilerin kullanımı için elektronik tebligata elverişli elektronik adres olan Kayıtlı Elektronik Posta (“KEP”) kabul edilmiş ve muhata-

bın, Bilgi Teknolojileri ve İletişim Kurumunca yetkilendirilmiş bir posta hizmet sağlayıcısından elektronik posta adresi alabilmesine imkân tanınmıştır.

KEP, Yönetmelikte, “Elektronik iletilerin, gönderimi ve teslimatı da dâhil olmak üzere kullanımına ilişkin olarak hukukî delil sağlayan, elektronik postanın nitelikli şekli” olarak tanımlanmıştır. KEP, uzun yıllardır Avrupa Birliği üye ülkeleri ve diğer ülkeler tarafından kullanılmaktadır. Ayrıca, birlikte çalışabilirliğin sağlanabilmesi, teknik formatların belirlenebilmesi, KEP’in işletilme prosedürlerinin, elektronik imzanın ve zaman damgasının uygulanma şeklinin tespiti için Avrupa Telekomünikasyon Standartları Enstitüsü (ETSI) tarafından Kasım 2008’de ETSI TS 102 640 standardı uluslararası standart olarak yayımlanmıştır. ETSI TS 102 640 standardında, elektronik iletişimin elektronik posta altyapısı ve protokolleri kullanılarak gerçekleştirildiği özel bir haberleşme altyapısı olarak tanımlanan KEP’le, elektronik ortamda hukuken geçerliliğe sahip ve güvenli olarak bilgi belge gönderme, alma, saklama ve delillendirme imkânları sağlanmaktadır. Kayıtlı Elektronik Posta Sistemine İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmelik 25.08.2011 tarihli Resmî Gazete’de yayımlanmıştır. Yönetmelik hükümleri uyarınca tüm hizmet sağlayıcılar üzerinde ve Elektronik Haberleşme Kanunu çerçevesinde denetim görevi olan Bilgi Teknolojileri ve İletişim Kurumu’na, elektronik tebligat hizmetlerine ilişkin denetim görevi verilmiştir.

Uygulama ve Sonuç

Daha önce de bahsedildiği üzere; anonim, limited ve sermayesi paylara bölünmüş komandit şirketlere, elektronik yolla tebligat yapılması zorunludur. Gerçek kişiler ve diğer tüzel kişiler elektronik tebligattan isteye bağlı olarak yararlanır. Kendilerine yalnızca elektronik yolla tebligat yapılması zorunlu olan muhatapların, tebligat çıkarmaya yetkili merciler nezdindeki işlemlerinde elektronik tebligat adreslerini bildirmeleri zorunludur. Kendilerine zorunlu olarak elektronik yolla tebligat yapılması gereken muhataplara, elektronik tebligatın zorunlu bir sebeple yapılamaması halinde ise Kanunda belirtilen diğer usullerle tebligat yapılabilecektir.

Tebliğati çıkaran merci, elektronik tebligat mesajını PTT tarafından verilen elektronik tebligat adresi aracılığıyla PTT’ye iletir. PTT, bu me-

sajı zaman damgasıyla ilişkilendirerek muhatabın elektronik tebligat adresine; muhatap diğer bir hizmet sağlayıcıdan elektronik tebligat adresi almış ise, bu hizmet sağlayıcının sunucusuna iletir. Kendisine elektronik tebligat mesajı ulaşan diğer hizmet sağlayıcıları da bu mesajı zaman damgasıyla ilişkilendirerek muhatabın elektronik tebligat adresine iletir.

Yönetmelik'in 9. Maddesi uyarınca elektronik yolla tebligat, muhatabın elektronik tebligat adresine ulaştığı tarihi izleyen beşinci günün sonunda yapılmış sayılacaktır.

Elektronik tebligat ile bilgi güvenliğinin sağlanması, kişisel verilerin korunması dikkate alınarak, kaliteli ve hızlı hizmet ile uluslararası standartların yakalanması, tebligat sorunlarının aşılması amaçlanmaktadır.

Hukuk Uyuşmazlıklarında Arabuluculuk *

Av. Alper Uzun

Giriş

6325 sayılı Hukuk Uyuşmazlıklarında Arabuluculuk Kanunu (“Kanun”), 07.06.2012 tarihinde kabul edilmiş ve 22.06.2012 tarihli, 28331 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanmıştır.

Kanun’un uygulamaya dair olan hükümleri yayımından 1 yıl sonra, yani 22.06.2013 tarihinde yürürlüğe girecektir. Kanunun yönetmeliği de 26.01.2013 tarihli, 28540 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanmış ve Kanun ile birlikte yürürlüğe girmesi düzenlenmiştir.

Türk Hukuku için bir ilk olan arabuluculuk kurumunu düzenleyen Kanun’un 1. maddesinde, yabancılık unsuru taşıyanlar da dâhil olmak üzere, tarafların üzerinde serbestçe tasarruf edebilecekleri iş veya işlemlerden doğan özel hukuk uyuşmazlıklarının çözümlenmesinde uygulanacağı belirtilmiştir.

Kanun’un gerekçesinde, alternatif uyuşmazlık çözüm yollarından olan arabuluculuk kurumu ile uyuşmazlıkların mahkemelere yansımadan anlaşmayla çözülmesi, daha basit ve kolay şekilde sonuca ulaşılmasının amaçlandığı belirtilmektedir.

Kanun’da ve Yönetmelik’te “Arabuluculuk”; “*Sistematik teknikler uygulayarak, görüşmek ve müzakerelerde bulunmak amacıyla tarafları bir araya getiren, onların birbirlerini anlamalarını ve bu suretle çözümlerini kendilerinin üretmesini sağlamak için aralarında iletişim sürecinin kurulmasını gerçekleştiren, uzmanlık eğitimi almış olan tarafsız ve bağımsız bir üçüncü kişinin katılımıyla ve ihtiyarî olarak yürütülen uyuşmazlık çözüm yöntemi*” olarak tanımlanmaktadır.

Kanun’a göre “Arabulucu” olabilmek için, Türk vatandaşı olmak, mesleğinde en az 5 yıllık kıdeme sahip, hukuk fakültesi mezunu olmak, tam ehliyetli olmak, kasten işlenmiş bir suçtan ötürü mahkûm olmamak ve arabuluculuk eğitimini tamamlayarak, Adalet Bakanlığı tarafından

* *Mart 2013 tarihli Makale*

yapılan yazılı ve uygulamalı sınavda başarılı olmak gerekmektedir. Bu şartları taşıyan kişiler, arabulucular siciline kaydolarak arabuluculuk faaliyetinde bulunabilirler.

Arabuluculuğa İlişkin Temel İlkeler

Kanun'da ve Yönetmelik'te, arabuluculuğa ilişkin temel ilkelere yazılı olarak yer verilmiştir.

İradi ve Eşit Olma

Kanun, tarafları, arabuluculuğa başvurmak, süreci devam ettirmek, sonuçlandırmak veya bu süreçten vazgeçmek konusunda tamamen serbest bırakmıştır. Taraflar, öncelikle uyuşmazlığı arabuluculuk yoluyla sonuçlandırma konusunda anlaşmalıdır. Taraflar, hiçbir şekilde zorla bu sürece dâhil edilemeyecekleri gibi her aşamada uyuşmazlığı arabuluculuk yoluyla çözmekten de vazgeçebileceklerdir.

Ayrıca taraflar, gerek arabulucuya başvururken gerekse süreç boyunca eşit haklara sahip olacaklardır. Taraflardan biri arabuluculuk sürecinin dışında bırakılamayacağı gibi, söz hakkı da diğerine göre kısıtlanamaz.

Gizlilik

Taraflarca aksi kararlaştırılmadıkça taraflar ve arabulucu, arabuluculuk faaliyeti çerçevesinde kendisine sunulan veya diğer bir şekilde elde ettiği bilgi ve belgeler ile diğer kayıtları gizli tutmakla yükümlüdür.

Gizlilik kuralına uyma yükümlülüğü, arabulucunun yanında çalışan kişiler ile staj yapanları da kapsar. Gizlilik kuralına aykırı hareket eden arabulucu hakkında hukuki ve cezai yaptırımlar uygulanabilecektir.

Beyan ve Belgelerin Kullanılmaması

Kanun, taraflar, arabulucu veya arabuluculuğa katılanlar da dâhil olmak üzere üçüncü bir kişinin, uyuşmazlıkla ilgili olarak hukuk davası açıldığında yahut tahkim yoluna başvurulduğunda, bazı beyan veya belgeleri delil olarak ileri süremeyeceğini ve bunlar hakkında tanıklık yapmayacağını düzenlemektedir. Bu beyan ve belgeler şunlardır:

- Taraflarca yapılan arabuluculuk daveti veya bir tarafın arabuluculuk faaliyetine katılma isteği,
- Uyuşmazlığın arabuluculuk yolu ile sona erdirilmesi için taraflarca ileri sürülen görüşler ve teklifler,
- Arabuluculuk faaliyeti esnasında, taraflarca ileri sürülen öneriler veya herhangi bir vakıa veya iddianın kabulü,
- Sadece arabuluculuk faaliyeti dolayısıyla hazırlanan belgeler.

Bu beyan ve belgelerin açıklanması, mahkeme, hakem veya herhangi bir idari makam tarafından da istenemez. Bu beyan ve belgeler delil olarak sunulmuş olsalar dahi hükme esas teşkil edemezler. Ancak, söz konusu bilgiler bir kanun hükmü tarafından emredildiği veya arabuluculuk süreci sonunda varılan anlaşmanın uygulanması ve icrası için gerekli olduğu ölçüde açıklanabilir.

Arabulucuların Hak ve Yükümlülükleri

Kanun, arabulucunun görevini şahsen; özenle, tarafsız ve eşitlik gözeterek yerine getirmesini emreder. Buna göre arabulucu, tarafsız davranmak zorunda olup, tarafsızlığı hakkında şüpheye yol açacak tutum ve davranışta bulunamaz. Arabulucu olarak görevlendirilen kimse, tarafsızlığından şüphe edilmesini gerektirecek önemli hâl ve şartların varlığı hâlinde, bu hususta tarafları bilgilendirmekle yükümlüdür. Bu açıklamaya rağmen taraflar birlikte talep ederlerse, arabulucu faaliyetine devam edebilir.

Arabulucu, arabuluculuk faaliyetinin başında, tarafları arabuluculuğun esasları, süreci ve hukuki sonuçları hakkında, şahsen ve doğrudan aydınlatmakla yükümlüdür. Arabulucu, tarafları, arabuluculuk yoluyla çözümlenen hukuki uyuşmazlıklar ve arabuluculuk faaliyeti sonucunda tarafların anlaşmaya varması durumunda düzenlenecek olan ve mahkemece şerh verilmesi ile birlikte ilam niteliğinde belge hâlini kazanan, “Anlaşma Belgesi”nin, nitelik ve hukuki sonuçları hakkında da bilgilendirmelidir.

Arabulucu, tarafların her biri ile ayrı ayrı veya birlikte görüşebilir ve iletişim kurabilir. Taraflar bu görüşmelere vekilleri aracılığıyla da katılabilirler.

Kanun; arabulucuların iş elde etmek için reklam sayılabilecek her türlü teşebbüs ve harekette bulunmalarını ve özellikle tabelalarında ve basılı kâğıtlarında arabulucu, avukat ve akademik unvanlarından başka sıfat kullanmalarını yasaklamıştır.

Arabuluculuk faaliyetinin sona ermesi hâlinde, arabulucu, bu faaliyete ilişkin kendisine yapılan bildirim, tevdi edilen ve elinde bulunan belgeleri ve düzenlenen tutanağı beş yıl süre ile saklamak zorundadır.

Arabulucu, yapmış olduğu faaliyet karşılığı ücret ve masrafları isteyebilecektir.

Arabuluculuk Faaliyeti

Taraflar dava açılmadan önce veya davanın görülmesi sırasında arabulucuya başvurma konusunda anlaşabilirler. Mahkeme de tarafları arabulucuya başvurmak konusunda aydınlatıp, teşvik edebilir. Taraflardan birisi arabulucuya başvurulmasını teklif edebilir, bu teklifine 30 gün içerisinde olumlu cevap verilmezse, teklif reddedilmiş sayılır.

Başkaca bir usul kararlaştırılmadıkça arabulucu veya arabulucular taraflarca seçilir. Arabulucu, seçildikten sonra tarafları en kısa sürede ilk toplantıya davet eder. Taraflar, emredici hukuk kurallarına aykırı olmamak kaydı ile arabuluculuk usulünü serbestçe kararlaştırabilirler. Taraflarca bir usul kararlaştırılmamışsa arabulucu; uyuşmazlığın niteliğini, tarafların isteklerini ve uyuşmazlığın hızlı bir şekilde çözümlenmesi için gereken usul ve esasları göz önüne alarak arabuluculuk faaliyetini yürütür.

Arabulucu; keşif, bilirkişiye başvurma ve tanık dinleme gibi niteliği gereği yargısal bir yetkinin kullanımı olarak sadece hâkim tarafından yapılabilecek işlemleri yapamaz. Yine arabulucu, sürecin yürütülmesi sırasında, taraflara hukuki tavsiyelerde bulunamaz; bir çözüm önerisi ya da öneriler kataloğu geliştirip, taraflara dayatamayacağı gibi, müzakereler sırasında geliştirilen bir çözüm önerisi üzerinde anlaşmaya varmaları için de onları zorlayamaz. Ancak, taraflardan birisinin, uyuşmazlığın çözümü bağlamında, sunmuş olduğu bir önerinin, arabulucu tarafından, diğer tarafa iletilmesi ve onun bu konudaki beyanının alınması bu kapsamda değerlendirilemeyecektir.

Dava açıldıktan sonra tarafların birlikte arabulucuya başvuracaklarını beyan etmeleri hâlinde yargılama, mahkemece üç ayı geçmemek üzere ertelenir. Bu süre, tarafların birlikte başvurusu üzerine bir defaya mahsus olmak üzere üç aya kadar uzatılabilir.

Kanun; arabuluculuk sürecinin başlamasından sona ermesine kadar geçirilen süre, zamanaşımı ve hak düşürücü sürelerin hesaplanmasında dikkate alınmayacağına hükmetmektedir.

Arabuluculuğun Sona Ermesi

Arabuluculuk; (i) tarafların anlaşmaya varması, (ii) taraflara danışıldıktan sonra arabuluculuk için daha fazla çaba sarf edilmesinin gereksiz olduğunun arabulucu tarafından tespit edilmesi, (iii) taraflardan birinin karşı tarafa veya arabulucuya, arabuluculuk faaliyetinden çekildiğini bildirmesi, (iv) tarafların anlaşarak arabuluculuk faaliyetini sona erdirmesi ve (v) uyuşmazlığın arabuluculuğa elverişli olmadığı veya Ceza Muhakemesi Kanunu gereğince uzlaşma kapsamına girmeyen bir suçla ilgili olduğunun tespit edilmesi ile sona erer.

Arabuluculuk faaliyeti sonunda tarafların anlaştikları, anlaşamadıkları veya arabuluculuk faaliyetinin nasıl sonuçlandığı bir tutanak ile belgelendirilir. Arabuluculuk faaliyeti sonunda düzenlenen tutanağa, faaliyetin sonuçlanması dışında hangi hususların yazılacağına taraflar karar verir.

Tarafların anlaşması ile son bulan arabuluculuk faaliyetinde, varılan anlaşmanın kapsamı taraflarca belirlenir. Anlaşma belgesi düzenlenmesi hâlinde bu belge taraflar ve arabulucu tarafından imzalanır.

Anlaşma Belgesinin İcra Edilebilirliği

Taraflar arabuluculuk faaliyeti sonunda bir anlaşmaya varırlarsa, bu anlaşma belgesinin icra edilebilirliğine ilişkin şerh verilmesini talep edebilirler.

Dava açılmadan önce arabuluculuğa başvurulmuşsa, anlaşmanın icra edilebilirliğine ilişkin şerh verilmesi, asıl uyuşmazlık hakkındaki görev ve yetki kurallarına göre belirlenecek olan mahkemeden talep edilebilir. Davanın görülmesi sırasında arabuluculuğa başvurulması durumunda ise

anlaşmanın icra edilebilirliğine ilişkin şerh verilmesi, davanın görüldüğü mahkemeden talep edilebilir. Bu şerhi içeren anlaşma, ilam niteliğinde belge sayılır.

İcra edilebilirlik şerhinin verilmesi, çekişmesiz yargı işidir ve buna ilişkin inceleme dosya üzerinden de yapılabilir. Ancak arabuluculuğa elverişli olan aile hukukuna ilişkin uyuşmazlıklarda inceleme duruşmalı olarak yapılır. Bu incelemenin kapsamı anlaşmanın içeriğinin arabuluculuğa ve cebri icraya elverişli olup olmadığı hususlarıyla sınırlıdır. Anlaşma belgesine icra edilebilirlik şerhi verilmesi için mahkemeye yapılacak olan başvuru ile bunun üzerine verilecek kararlara karşı ilgili tarafından istinaf yoluna gidilmesi hâlinde, maktu harç alınır.

Hukuk Muhakemeleri Kanunu uyarınca Senetle İspat ve İstisnaları *

Av. Alper Uzun

Giriş

1086 Sayılı Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanunu'nda ("HUMK") yer alan ve hukukumuzun temel ilkelerinden biri olan "senetle ispat ilkesi" ve bu ilkeyle ilgili olan, senetle ispat zorunluluğu ve senede karşı tanıkla ispat yasağı; 6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nda ("HMK") da yer almaktadır. Ancak yeni Kanunla birlikte bu kuralların istisnalarında bazı önemli değişiklikler yapılmıştır.

En temel değişiklik, eski kanunda "yazılı delil başlangıcı" olarak düzenlenmiş olan kurumun, yeni kanunda "delil başlangıcı" olarak düzenlenmesi ve bununla bağlantılı olarak belge kavramının kanunda tanımlanmış olmasıdır. Artık bir belgenin delil başlangıcı olabilmesi için yazılı olması şartı bulunmamaktadır. Kanunda belge tanımına giren ispata elverişli her türlü araç, diğer iki şartı taşıması halinde delil başlangıcı olabilecektir. Bu çerçevede elektronik belgeler de delil başlangıcı olabilirler. HMK uyarınca, karşı tarafın delil gösterme hakkını ortadan kaldıran veya aşırı derecede kısıtlayan delil sözleşmeleri geçersiz olacaktır.

Belge Nedir?

Bu aşamada öncelikle Belge'nin ne olduğuna bakmamız gerekir. HMK'da "Belge" şu şekilde tanımlanmıştır: *"Uyuşmazlık konusu vakı- aları ispata elverişli yazılı veya basılı metin, senet, çizim, plan, kroki, fotoğraf, film, görüntü veya ses kaydı gibi veriler ile elektronik ortamdaki veriler ve bunlara benzer bilgi taşıyıcıları bu Kanuna göre belgedir."*

Karşılaştırmalı Olarak Eski ve Yeni Kanundaki Senetle İspat Zorunluluğu Kuralı ve İstisnaları

Senetle ispat kuralı uyarınca hem doktrinde, hem de uygulamada senet; hukuki işlemlerin ispatında en değerli delil olarak görülmüştür. Se-

* *Eylül 2013 tarihli Makale*

net, hukukumuzda temel delil olarak değerlendirilmektedir. Zira tanığın bilinçli veya bilinçsiz olarak gerçeğe aykırı bir delil ortaya koyabileceği düşünülmüştür. Bu ilkeler HMK’da da aynen yer almaktadır. HUMK’nın 240. Maddesinde yer alan, “*Bu Kanunun tayin ettiği haller müstesna olmak üzere hâkim ikame olunan delilleri serbestçe takdir eder*” şeklindeki hâkimin delilleri serbestçe değerlendirmesi ilkesine HMK’da da yer verilmiştir. HMK’nın 198. Maddesine göre, “*Kanuni istisnalar dışında hâkim delilleri serbestçe değerlendirir*”. HMK’daki düzenleme ufak bir fark içermektedir. Buna göre HMK dışındaki kanunlarla da delillere kısıtlamalar getirilmesi imkânı doğmuştur.

HMK’nın “Senetle İspat Zorunluluğu”nu düzenleyen 200. Maddesi şöyledir:

“(1) Bir hakkın doğumu, düşürülmesi, devri, değiştirilmesi, yenilenmesi, ertelenmesi, ikrarı ve ifası amacıyla yapılan hukuki işlemlerin, yapıldıkları zamanki miktar veya değerleri ikibinbeşyüz Türk Lirasını geçtiği takdirde senetle ispat olunması gerekir. Bu hukuki işlemlerin miktar veya değeri ödeme veya borçtan kurtarma gibi bir nedenle ikibinbeşyüz Türk Lirasından aşağı düşse bile senetsiz ispat olunamaz.

(2) Bu madde uyarınca senetle ispatı gereken hususlarda birinci fıkradaki düzenleme hatırlatılarak karşı tarafın açık muvafakati halinde tanık dinlenebilir.”

Eski Kanunda yer alan “senetsiz ispat olunamaz” ifadesi, yeni Kanunda da bulunmaktadır. Maddenin ikinci fıkrasında, eski Kanunda 289. maddede düzenlenen, karşı tarafın açık muvafakati halinde tanık dinlenmesine ilişkin istisna düzenlenmiştir. Buna göre, senetle ispatı gereken hususlarda ilgili hükümler hatırlatılarak karşı tarafın açık muvafakati halinde tanık dinlenebilir.

Doktrinde ve uygulamada senede karşı senetle ispat mecburiyeti olarak da adlandırılan senede karşı tanıkla ispat yasağı, HMK’nun 201. Maddesinde düzenlenmiştir:

“Senede bağlı her çeşit iddiaya karşı ileri sürülen ve senedin hükmü ve kuvvetini ortadan kaldıracak veya azaltacak nitelikte bulu-

nan hukuki işlemler ikibinbeşyüz Türk Lirasından az bir miktara ait olsa bile tanıkla ispat olunamaz.”

Eski Kanunun 290. Maddesinde yer alan bu düzenlemeden farklı olarak, eski Kanundaki “defi olarak ileri sürülen” ifadesi yerine yeni Kanunda “ileri sürülen” ifadesine yer verilmiştir. Senetle ispat zorunluluğu ile senede karşı tanıkla ispat yasağı düzenlemeleri arasındaki en temel fark, ilk kuralda senetle ispatın zorunlu olması, ikinci kuralda ise tanıkla ispatın yasak olmasıdır.

HMK’nın ispat kurallarına getirilmiş olan istisnalara ilişkin hükümleri, eski Kanuna benzer şekilde düzenlenmiştir. Kanunun 202. maddesinde “Delil Başlangıcı” düzenlenmiş, 203. maddede ise istisnalara sıralı şekilde yer verilmiştir. Senetle ispat kurallarını aşabilmenin bir diğer şekli olan Delil Sözleşmeleri’ne de daha ayrıntılı bir şekilde, 193. Maddede, yani senetle ispat kurallarından önce yer verilmiştir.

“Delil Başlangıcı” kurumunu düzenleyen 202. Madde şöyledir:

“(1) Senetle ispat zorunluluğu bulunan hâllerde delil başlangıcı bulunursa tanık dinlenebilir:

(2) Delil başlangıcı, iddia konusu hukuki işlemin tamamen ispatına yeterli olmamakla birlikte, söz konusu hukuki işlemi muhtemel gösteren ve kendisine karşı ileri sürülen kimse veya temsilcisi tarafından verilmiş veya gönderilmiş belgedir.”

Kanunun, tanık dinlenebilecek halleri düzenleyen 203. Maddesi şöyledir:

“(1) Aşağıdaki hâllerde tanık dinlenebilir:

- a) Altsoy ve üstsoy, kardeşler, eşler, kayınbaba, kaynana ile gelin ve damat arasındaki işlemler.*
- b) İşin niteliğine ve tarafların durumlarına göre, senede bağlanmaması teamül olarak yerleşmiş bulunan hukuki işlemler.*
- c) Yangın, deniz kazası, deprem gibi senet alınmasında imkânsızlık veya olağanüstü güçlük bulunan hâllerde yapılan işlemler.*
- ç) Hukuki işlemlerde irade bozukluğu ile aşırı yararlanma iddiaları.*

- d) *Hukuki işlemlere ve senetlere karşı üçüncü kişilerin muvazaa iddiaları.*
- e) *Bir senedin sahibi elinde beklenmeyen bir olay veya zorlayıcı bir nedenle yahut usulüne göre teslim edilen bir memur elinde veya noterlikte herhangi bir şekilde kaybolduğu kanısını kuvvetlendirecek delil veya emarelerin bulunması hâli.”*

HUMK'nın yürürlükte olduğu dönem boyunca, kanundaki istisnalara bazı içtihatlar ile ek istisnalar getirilmeye çalışılmış ve bazı durumların varlığı halinde senede karşı tanıkla ispat yasağının önüne geçilmeye çalışılmıştır. İş ve hizmet sözleşmeleri, senedin sözleşmeye aykırı doldurulması, kumar borçları gibi durumlarda Yargıtay'ın senetle ispat kurallarına istisna getiren kararları bulunmaktadır. Örneğin senedin ahlaka aykırılık sebebiyle batıl olduğu yönündeki iddialarda ve hayatın olağan akışına aykırı bir durumun varlığında hâkimin tanık dinletilmesine izin vermesi gerektiği yönünde önemli bir içtihat bulunmaktadır.

Sonuç ve Özet

Görüldüğü üzere “Senetle İspat Kuralı”nın istisnaları delil başlangıcı, delil sözleşmesi, tanık dinletilmesine muvafakat ve Kanunun 203. Maddesinde altı bent olarak düzenlenmiş olan tanık dinlenebilecek hallerden oluşmaktadır. Eski Kanundaki haksız fiillere ilişkin düzenlemeye yeni Kanunda yer verilmemiş, lakin hukuki işlemlere ve senetlere karşı üçüncü kişilerin muvazaa iddiaları düzenlenmiştir. Delil Sözleşmeleri, eski Kanuna göre daha ayrıntılı bir şekilde düzenlenmiş ve hukuki dinlenilme hakkı uyarınca taraflardan birinin ispat hakkının kullanımını imkânsızlaştıran veya fevkalade güçleştiren delil sözleşmelerinin geçersiz olacağı açık bir şekilde kanunda yer bulmuştur.

Senetle ispat kurallarının istisnaları ile ilgili olarak en önemli değişiklik, HUMK'da bulunan “yazılı delil başlangıcı” kurumunun yerine “delil başlangıcı” kurumunun getirilmiş olmasıdır. Delil başlangıcı için yazılılık şartı kalkmış ve her türlü belgenin, diğer iki şartı taşıması halinde delil başlangıcı olabileceği düzenlenmiştir. Diğer iki şart da nispeten genişletilmiş, karşı tarafın veya temsilcisinin verdiği ya da gönderdiği belgelerin kabul edileceği düzenlenmiş ayrıca ispat şartı da “vukuuna delalet etmek” yerine “işlemi muhtemel göstermek” şeklinde daha geniş anlam ifade edebilecek bir ibare ile değiştirilmiştir.

İcra Hukuku Açısından Hesap Mutabakatı *

Av. Alper Uzun

Cari hesap, 6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu'nun ("TTK") 89. Maddesinde düzenlenmektedir. Buna göre cari hesap sözleşmesi, iki kişinin karşılıklı olarak alacaklarını tek tek istemek ve borçlarını tek tek ödemek yerine, belirli bir dönem sonunda çıkarılacak hesabın ardından kalan bakiyeyi isteyebileceklerine ilişkin bir sözleşmedir.

Cari hesap kaydı tutan şirketler arasında, hesabın kesilmesi, kapatılması veya karşılıklı teyit edilmesi aşamalarında "hesap mutabakatı" gündeme gelmektedir. Şirketler, hesap mutabakatı ile aralarındaki borç alacak durumunu tespit ederler. Bu mutabakat da, genellikle "mutabakat mektubu" düzenlenerek gerçekleştirilir.

Mutabakat mektubunun uygulamada, özellikle icra hukukunda bazı hukuki tartışmalara yol açmaktadır. Bunların başında, mutabakat mektubunun bir borç ikrarı olup olmadığı tartışması gelmektedir.

Mutabakat Mektubu

Mutabakat mektubu, TTK m.94 uyarınca, şirketlerin tutmakta oldukları cari hesabın karşılıklı olarak teyit edilmesi, kapatılması, ticari defter kapanışlarının yapılabilmesi amacıyla düzenlenmektedir.

TTK m. 94/1'de yazılı olduğu üzere, "*Sözleşme veya ticari teamül uyarınca, belirli hesap devreleri sonunda devre hesabı kapatılır ve alacak ile borç kalemleri arasındaki fark belirlenir.*" Buna göre şirketler uygulamada mutabakat mektubu düzenleyerek cari hesap sözleşmesinin diğer tarafı olan şirkete göndermektedir.

Mutabakat mektubuna, mektubu düzenleyen şirket tarafından, diğer şirket ile olan borç ve alacak durumu yazılmaktadır.

Uygulamada sıkça karşılaşıldığı üzere, cari hesap ilişkisi içerisinde olan ve alacağına kavuşamayan şirket tarafından, mutabakat mektubu icra takibine konu edilebilmektedir.

* *Mayıs 2013 tarihli Makale*

Borçlu tarafından bu takibe itiraz edilmesi ve alacaklı şirket tarafından mutabakat mektubunun bir borç ikrarı olduğu düşüncesi ile alacağına daha hızlı kavuşmak için İcra ve İflas Kanunu'nun ("İİK") 68. maddesinde öngörülen "itirazın kaldırılması" yoluna başvurması halinde ise mutabakat mektubunun İİK m.68'de yazılı belgelerden olup olmadığı hususu tartışma konusu olmaktadır.

İİK m. 68 Açısından Mutabakat Mektubu

Bilindiği gibi itirazın kaldırılması; alacağın, icra mahkemesine başvurulması, takip hukuku prosedürü içinde kısa yoldan, çabuk ve daha az masraflı bir şekilde elde edilmesine imkân veren bir kurumdur.

Bu nedenle itirazın kaldırılması yoluna başvurulması, ancak alacaklının elinde İİK m. 68-68/a'daki belgelerden birinin bulunması halinde mümkündür. Bu noktada cari hesap alacaklısı olan şirketin takibine dayanak gösterdiği mutabakat mektubunun İİK m.68'de öngörülen belgelerden olup olmadığı hususunun değerlendirilmesi gerekmektedir.

İİK m. 68/1 şöyledir:

"Talebine itiraz edilen alacaklının takibi, imzası ikrar veya noterlikçe tasdik edilen borç ikrarını içeren bir senede yahut resmi dairelerin veya yetkili makamların yetkileri dâhilinde ve usulüne göre verdikleri bir makbuz veya belgeye müstenitse, alacaklı itirazın kendisine tebliği tarihinden itibaren altı ay içinde itirazın kaldırılmasını isteyebilir."

Görüldüğü gibi ilgili alacaklının icra mahkemesinde itirazın kaldırılması yoluna başvurarak olumlu sonuç elde edebilmesi için, başvuranın elinde İİK m.68'de sayılı belgelerden birinin bulunması gerekmektedir. Bu belgelerin hukuki niteliği, içeriği ve belgedeki imzanın kime ait olduğu önem taşımaktadır.

Bu nedenle, mutabakat mektubunun altındaki imzanın kime ait olduğu incelenmelidir. Bir belgenin İİK m. 68'de öngörülen belgeler arasında değerlendirilebilmesi için, aleyhine delil teşkil edecek olan kimsenin imzasını veya imza yetkilisinin imzasını taşıması gerektiği tartışmasızdır.

Mutabakat mektubu her ne kadar şirketin muhasebe servisi tarafından hazırlanmakta ise de, birçok açıdan bu belgenin İİK m.68'de öngörülen şartları taşıyan bir borç ikrarı olduğunu söylemek mümkün olmayacaktır.

Bilindiği üzere, ticaret şirketlerinin temsil ve ilzam edilmesine ilişkin hususlar, imza sirkülerinde açıklığa kavuşturulur. Mutabakat mektubunda imzası bulunan kişinin şirketin yetkilisi olmasının gerektiği ve bu hususun mahkeme tarafından araştırılması gerektiği, Yargıtay tarafından da üzerinde önemle durulan bir husustur:

“...” Hesap Mutabakatı” başlıklı belgede davacı şirket adına imza atan dava dışı Rebi Bozdan’ın davacı şirketin yetkili temsilcisi olmadığı anlaşılmaktadır. Mahkemece bu yönler üzerinde durularak tüm deliller birlikte değerlendirilip uygun sonuç dairesinde bir karar verilmesi gerekirken eksik incelemeyle yazılı şekilde hüküm kurulmasında isabet görülmemiştir.” (Yargıtay 19. Hukuk Dairesi’nin 1.12.2005 tarihli, 2005/1967 E., 2005/11954 K. sayılı kararı)

Yargıtay, hesap mutabakatında şirketin yetkili temsilcisinin imzasının bulunmadığının anlaşıldığına, mahkemenin bu husus üzerinde durmamasının da eksik olduğuna, bu nedenle kararın bozulması gerektiğine hükmetmiştir.

Sonuç

Sonuç olarak uygulamada sıkça kullanılan mutabakat mektubu, şirketin yetkili temsilcileri tarafından imzalanmamış ise borç ikrarı sayılamayacağı ve buna dayanılarak itirazın kaldırılmasının talep edilmesi halinde olumlu sonuç alınamayacağı söylenebilecektir.

ENERJI HUKUKU

Elektrik Piyasası'nda Yeni Kanun*

Prof. Dr. H. Ercüment Erdem

6446 sayılı yeni Elektrik Piyasası Kanunu (“Yeni EPK”), 14 Mart 2013 tarihinde Türkiye Büyük Millet Meclisi’nde kabul edildi ve 30 Mart 2013 tarihli ve 28603 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanarak yürürlüğe girdi. Şaşırtıcı bir gelişme olarak, Yeni EPK’nın yürürlüğe girmesi ile 4628 sayılı Elektrik Piyasası Kanunu¹ yürürlükten kaldırılmadı ve fakat ismi “Enerji Piyasası Düzenleme Kurumu’nun Teşkilat ve Görevleri hakkında Kanun” (uygun olduğu kapsamda “Eski Kanun” veya “EPDK Kanunu”) olarak değiştirilerek, kısmi değişikliklere uğradı. Bu doğrultuda Enerji Piyasası Düzenleme Kurumu’nun (“EPDK”) organizasyon ve görevlerine ilişkin maddeler Yeni EPK çerçevesinde değil, değiştirilen EPDK Kanunu çerçevesinde düzenlendi. Yeni EPK uyarınca, EPDK Kanunu’nun yürürlükten kaldırılan hükümlerine yapılan atıflar, Yeni EPK’nın ilgili hükümlerine yapılmış sayılır.

Yeni EPK önemli bazı değişiklikler içeriyor. Bu makale kapsamında bu değişikliklere değineceğiz.

Faaliyetler ve Lisanslar

Yeni EPK kapsamında, lisanslar ve bunlara uygulanacak kurallar, faaliyet türleri temel alınarak düzenlenir. Diğer bir deyişle, Yeni EPK lisans türlerini değil faaliyet türlerini esas alır. Lisans almak suretiyle yürütülebilecek elektrik piyasası faaliyetleri; Yeni EPK’nın 4’üncü maddesinde üretim, iletim, dağıtım, toptan satış, perakende satış, piyasa işletim, ithalat ve ihracat faaliyetleri olarak sayılır. Eski Kanun’dan farklı olarak perakende satış hizmeti ve ticaret olarak belirtilen faaliyetlere Yeni EPK’da değinilmezken, faaliyetler arasına, piyasa işletim faaliyeti eklenir.

* *Mart 2013 tarihli Makale*

¹ RG. 3 Mart 2002, S. 24335 Mükerrer.

Yeni EPK, lisans ile yürütülecek faaliyetlerin yanı sıra, 14'üncü maddesi çerçevesinde lisanssız yürütülebilecek faaliyetleri de düzenler. Bu çerçevede, Eski Kanun kapsamında yenilenebilir enerji kaynakları bakımından azami 500 kW kurulu güç olarak belirlenen lisanssız faaliyet sınırı, azami 1 mW kurulu güç olarak artırılır. Ayrıca Bakanlar Kurulu'na, lisanssız faaliyet yapabilecek yenilenebilir enerji kaynaklarına dayalı üretim tesislerinin kurulu güç üst sınırını beş katına kadar artırma yetkisi verilir.

EPDK tarafından yayımlanan taslak kanun çerçevesinde, lisans sahibi şirketlerin EPDK'dan onay almaya gerek kalmaksızın tesislerin mülkiyetinin veya kullanım hakkının değişmesi sonucunu doğuran hisse devri, kontrol değişikliği ve benzeri iş ve işlemleri yalnızca bir bildirim ile gerçekleştirilmesi tasarlanmıştı. Ancak, Yeni EPK ile bu değişiklik onaylanmadı ve Eski Kanun'daki düzenlemeye benzer şekilde, bu işlemleri yeniden EPDK onayına tabii tutuldu.

EPİAŞ ve Piyasa İşletim Faaliyeti

Yeni EPK ile düzenlenen piyasa işletim faaliyeti, organize toptan elektrik piyasalarının işletilmesi ve bu piyasalarda mali uzlaştırma faaliyetleri olarak tanımlanır.

Bilindiği gibi, elektrik piyasası işletim faaliyeti, halen Türkiye Elektrik İletim A.Ş. ("TEİAŞ") bünyesindeki Piyasa Mali Uzlaştırma Merkezi ("PMUM") tarafından yürütülür. Yeni EPK ile Enerji Piyasaları İşletme Anonim Şirketi ("EPİAŞ") unvanlı yeni bir şirket kurulması ve piyasa işletim faaliyetleri ile organize toptan elektrik piyasalarının mali uzlaştırma faaliyetlerinin bu şirkete bırakılarak, PMUM'un tüm kadro ve ekipmanı ile bu şirkete devredilmesi öngörülmüştür. Yeni EPK, altı ay içinde EPİAŞ'ın kurularak faaliyete geçmesi ve ilgili yönetmeliklerin çıkartılmasını düzenler.

Üretim Faaliyetleri için Önlisans Düzenlemesi

Yeni EPK'un 6'ncı maddesi uyarınca, üretim faaliyetleri bakımından, önlisans gereklidir. Elektrik üretim faaliyetinde bulunmak için başvuran tüzel kişilere, üretim tesisi yatırımına başlaması için gerekli izin, onay, ruhsat gibi belgeleri alabilmesi ve üretim tesisinin kurulacağı sahanın mülkiyet ve kullanım haklarını edinebilmesi amacıyla EPDK tarafından

belirli bir süre için ön lisans verilir. Önlisans süresi, mücbir sebep hallerinin gerçekleşmesi dışında yirmi dört ayı aşamaz. Ancak EPDK kaynak türüne ve kurulu güce bağlı olarak bu süreyi yarısı oranında artırabilir.

Yeni EPK uyarınca, önlisans süresinde; belirtilen belgeleri alamayan, sahanın mülkiyet veya kullanım hakkını elde ettiğini belgeleyemeyen veya sair yükümlülükleri yerine getirmeyen tüzel kişilere üretim lisansı verilmez. Ayrıca, üretim lisansı alınmaya dek, veraset dışında, önlisans sahibi tüzel kişinin ortaklık yapısında doğrudan veya dolaylı olarak değişiklik olması, hisselerinin devri sonucunu doğuracak iş ve işlemler yapılması veya belirlenen sair yükümlülüklerin yerine getirilmemesi durumunda önlisans iptal edilir. Ayrıca sürenin dolması ve önlisans sahibi tüzel kişinin talebi veya iflası hallerinde de önlisans kendiliğinden hükümsüz hale gelir. Bu hallerde, önlisansın kendiliğinden hükümsüz kalması bakımından, hükümsüz kalma anı ile ilgili Yeni EPK’da bir açıklık yoktur.

Dağıtım Lisansı Sahibi Tüzel Kişiler ve Diğer Piyasa Faaliyetleri

Yeni EPK’un 9’uncu maddesi uyarınca, dağıtım şirketleri ancak lisansla belirtilen bölgede çalışabilir. Bu şirketler, dağıtım faaliyetleri dışında başka bir faaliyetle uğraşamaz ve piyasada faaliyet gösteren başka bir tüzel kişiyle doğrudan ortak olamaz. Diğer taraftan, Eski Kanun kapsamında üretim şirketlerinin dağıtım şirketlerine kontrol oluşturacak şekilde ortak olması engellenmişken, Yeni EPK ile piyasa faaliyeti gösteren tüm tüzel kişilerin dağıtım şirketlerine doğrudan ortak olmaları tamamen engellenir. Bu hükmün mefhum-u muhalifinden çıkan sonuç, dolaylı ortaklığın yasaklanmamış olmasıdır.

Tedarik Lisansı ve Tedarik Şirketleri

EPDK Kanunu kapsamında “toptan satış lisansı” ve “perakende satış lisansı” olarak ayrı ayrı lisans gerektiren toptan ve perakende satış faaliyetlerinin Yeni EPK kapsamında tek bir lisans türü olan “tedarik lisansı” altında yürütülmesi öngörülür. Yeni EPK’un 10’uncu maddesi uyarınca, tedarik şirketleri her hangi bir bölge sınırlaması olmaksızın toptan ve/veya perakende satış faaliyetlerinde bulunabilir. Bunun yanı sıra, tedarik şirketleri enterkoneksiyon şartı oluşmuş ülkelerden ithalat veya bu ülkelere ihracat da yapabilir.

Otoprodüktör Lisanslarının Üretim Lisansına Dönüştürülmesi

“Otoprodüktör” ve “otoprodüktör grubu” lisansları Yeni EPK’da açıkça düzenlenmez. Bunun yerine, Yeni EPK’un geçici 7’inci maddesi ile otoprodüktör lisansı sahibi tüzel kişilere, mevcut lisanslarındaki hakları korunarak kanunun yayımı tarihinden itibaren altı ay içinde resen ve lisans alma bedeli alınmaksızın üretim lisansı verileceği ve EPDK’ya otoprodüktör lisansı için yapılmış tüm başvuruların üretim lisansı başvurusu olarak değerlendirileceği belirtilir.

Toplam Piyasa Payına İlişkin Düzenlemeler

Eski Kanun, piyasada faaliyet gösteren şirketler için toplam piyasa payı veya toplam satış gibi sınırlamalar öngörmekteydi. Bu sınırlamalar, toptan satış şirketleri için, bir önceki yıl ülkede yapılan toptan satışların %10’u, üretim şirketleri için ülkede bir önceki yıl hesaplanan toplam elektrik enerjisi kurulu gücünün %20’sini aşmayacak şekilde belirlenmişti.

Yeni EPK da bu yönde sınırlamalar getirir. Buna göre;

- herhangi bir gerçek kişinin ya da özel sektör tüzel kişisinin kontrol ettiği üretim şirketleri aracılığıyla sahip olacağı toplam elektrik enerjisi kurulu gücü, bir önceki yıla ait Türkiye toplam elektrik enerjisi kurulu gücünün %20’sini (m.7/f.5),
- tedarik şirketlerinin satın alacağı elektrik enerjisi miktarı, bir önceki yıl ülke içerisinde tüketilen elektrik enerjisi miktarının %2’sini (m.10/f.6) ve
- tedarik şirketlerinin toptan ve perakende satışını yaptığı elektrik enerjisi miktarı, ülkede bir önceki yılda tüketilen toplam elektrik enerjisi miktarının %20’sini (m.10/f.6)

geçemez.

Yaptırımlar ile ilgili Değişiklikler

Yeni EPK’un 16’ıncı maddesi ile kanun veya sair mevzuatla düzenlenen yükümlülük ve faaliyetlerin gereği gibi yerine getirilmemesine ilişkin parasal yaptırımlar artırılır.

Eski Kanun uygulamasından farklı olarak, Yeni EPK’nın 16’ıncı maddesinin 3’üncü ve 4’üncü fıkrasında dağıtım veya tedarik şirketleri-

nin faaliyetlerini mevzuata uygun şekilde yerine getirmemeleri, hizmetlerini aksatmaları veya kalitesini kabul edilmeyecek ölçüde düşürmeleri, acze düşmeleri veya acze düşeceklerinin anlaşılması halinde, EPDK tarafından yönetim kurulu üyelerinin bir kısmına veya tamamına görevden el çektilerilerek yerlerine EPDK tarafından atama yapılabileceği düzenlenir. Bu durumda, EPDK tarafından dağıtım ve tedarik şirketlerinin yönetim kurullarına atanan üyeler aleyhine görevlerinin ifası sebebiyle açılan davalar, atamayı yapan ilgili merci olan EPDK aleyhine açılmış sayılır ve zarar tazminine hükmedilmesi halinde, tazminat, rücu imkânı olacak şekilde, EPDK tarafından karşılanır.

Çevresel Yükümlülüklerle ilişkin İstisnai Düzenleme

Yeni EPK'un geçici 8'inci maddesi kapsamında, EÜAŞ veya bağlı ortaklık, iştirak, işletme ve varlıklarına veya özelleştirme mevzuatı kapsamında özelleştirilen kamu üretim şirketlerine çevre mevzuatına uyum ve gerekli izinlerin tamamlanması amacıyla 2018 yılının sonuna kadar süre tanınır. Bu doğrultuda, gerek bu süre zarfında ve gerek önceki dönemlere ilişkin olarak, bu gerekçeyle, ilgili şirketlerin elektrik üretim faaliyetinin durdurulamayacağı ve bunlara yaptırım uygulanmayacağı belirtilir. Bu istisnai düzenleme özelleştirilecek üretim şirketleri bakımından oldukça önemlidir.

Geçici Hükümler ve Uzatılan Bazı Süreler

Yeni EPK ile Eski Kanun'da belirtilen bazı süreler uzatılır. Bunlardan bazıları aşağıdaki gibidir:

- 2012 yılı sonuna kadar görevli dağıtım ve tedarik şirketlerine uygulanacağı belirtilen fiyat eşitleme mekanizması, Geçici 1'inci madde ile 2015 yılı sonuna kadar geçerli olur ve bu tarihe kadar ulusal tarife uygulanır;
- 2010 yılı sonuna kadar uygulanacağı belirtilen özelleştirme kapsamındaki üretim ve dağıtım şirketlerinin birleşme, bölünme ve hisse devri işlemleri kurumlar vergisi ve KDV istisnaları 2023 yılı sonuna kadar geçerlidir;
- Üretim tesislerinin yatırım dönemi süresince ve işletmeye giriş tarihinden itibaren beş yıl süre ile uygulanan sistem kullanım be-

delinde %50 indirim ve damga vergisi ve harç istisnaları 2015 yılı sonuna kadar uzatılır.

Yukarıdakilerden bağımsız olarak, Yeni EPK'nın geçici 12'inci maddesi uyarınca, mevcut sözleşmeler² kapsamındaki üretim tesisleri ile projelere, mevcut sözleşmelerindeki hak ve yükümlülüklerle ve sözleşme süresi ile sınırlı olmak kaydıyla, Yeni EPK'nın yürürlük tarihinden itibaren bir yıl içerisinde ilgili mevzuat kapsamında resen lisans verilir.

Ayrıca yine, geçici 14'üncü maddenin 1'inci fıkrası gereği, kanundan önce geçerli bir üretim lisansına dayalı olarak inşaatına başlamış ancak lisansı iptal edilmiş veya durdurulmuş olan lisans sahiplerine; Bakanlıkça, bir yıl içinde Kuruma başvurulması hâlinde Kurum tarafından lisans verileceği düzenlenir. Bunun için üretim tesisi yatırımının geri dönülemez bir noktaya geldiğinin saptanması ve kamu yararı görülmesi gereklidir. Ancak bu düzenleme hidroelektrik üretim tesislerine uygulanmaz.

Sonuç

Yeni EPK mevcut elektrik piyasası sistemine önemli bazı değişiklikler getirir. Bunlar lisans türlerindeki değişiklikleri, hükümlerin faaliyet türleri üzerinden düzenlenmesini, belli bazı lisans türleri için özel düzenlemeler yapılmasını (ör: dağıtım, tedarik ve üretim lisansları), önlisans mekanizmasının getirilmesini ve bazı sürelerin uzatılması ve benzeri teşvikleri içerir. Ayrıca yeni kanun piyasa işletim faaliyeti ile yetkilendirilecek bağımsız bir özel şirket olarak EPIAŞ'ın kurulmasını da düzenler.

Yeni EPK'nın hazırlanmasındaki temel neden, Eski Kanun'un mevcut haliyle piyasa aktörlerinin ve düzenleyici kurumların 2001 yılından beri kat ettiği bazı fiili gelişmeleri izleyememesidir. Temel amaç kanunun piyasa aktörlerine geleceğe yönelik olarak yol göstermesi ve ikincil mevzuata dayanak oluşturmaktır. Avrupa Birliği mevzuatına uyum ve arz güvenliği sağlayan ve yatırımcıların ilgisini çeken yeni bir piyasa oluşturulması da Yeni EPK açısından diğer gerekçelerdir.

² Mevcut sözleşmeler, Eski Kanun'un yürürlüğe girdiği tarihten önce, 4/12/1984 tarihli ve 3096 sayılı Kanun, 8/6/1994 tarihli ve 3996 sayılı Kanun, 16/7/1997 tarihli ve 4283 sayılı Kanun, 21/1/2000 tarihli ve 4501 sayılı Kanun hükümleri ve ilgili yönetmeliklere göre imzalanan sözleşmeleri, imtiyaz sözleşmeleri ve uygulama sözleşmeleri olarak tanımlanmıştır.

Yeni EPK'un, kanun sistematığı bakımından piyasa faaliyetleri esas alınarak tasarlandığı anlaşılır. Bu açıdan, Eski Kanun ile karşılaştırıldığında, Yeni EPK'nın daha derli toplu bir içeriğe sahip olduğu söylenebilir. Ancak Eski Kanun, EPDK Kanunu'na dönüştürülürken, madde düzeninin dikkate alınmamış olması kanunlaştırma tekniği açısından yerinde olmamıştır.

Yeni Elektrik Piyasası Kanunu'nda Lisans Esasları*

Av. Berna Aşık Zibel

6446 sayılı yeni Elektrik Piyasası Kanunu (“Yeni EPK”)¹, daha şeffaf ve rekabetçi bir elektrik piyasası, istikrarlı bir tedarik ağı, kaliteli, ucuz ve çevreye duyarlı elektrik üretimi sağlama amacına yönelik olarak, 30 Mart 2013 tarihinde yürürlüğe girdi.

Yeni EPK’da da, eski kanunda olduğu gibi, piyasa faaliyetlerini yürütmek için lisanslama ile ilgili temel esaslar düzenlenir.

Bu makale kapsamında, Yeni EPK kapsamında lisanslama ile ilgili hükümler üzerinde durulacaktır.

Elektrik Piyasası Faaliyetleri ve Piyasaya Giriş

Yeni EPK’da “elektrik piyasası faaliyetleri”, üretim, iletim, dağıtım, toptan satış, perakende satış, piyasa işletim, ithalat ve ihracat faaliyetleri olarak belirtilir. Elektrik piyasasına girmek ve piyasada faaliyet göstermek için, tüzel kişilerin her bir faaliyete ilişkin ayrı ayrı lisans alması gerekir.

Faaliyet alanına dayalı olarak, aşağıda belirtilen faaliyetler için aşağıda belirtilen lisanslar alınabilir.

- (a) Otoprodüktörlük, ithalat ve ihracat faaliyetleri de dâhil olmak üzere üretim faaliyetleri için üretim lisansı;
- (b) Dağıtım faaliyetleri için dağıtım lisansı;
- (c) İthalat ve ihracat da dâhil olmak üzere toptan ve perakende satış faaliyetleri için tedarik lisansı.

Yukarıda belirtilenler dışında, Yeni EPK kapsamında, iletim faaliyeti münhasıran Türkiye Elektrik İletim Anonim Şirketi’ne (“TEİAŞ”), piyasa işletim faaliyeti ise Piyasa Mali Uzlaştırma Merkezi’nin (“PMUM”) rolünü üstlenmek üzere yeni kurulacak olan Enerji Piyasaları İşletme Anonim Şirketi’ne (“EPIAŞ”) bırakılmıştır.

* *Nisan 2013 tarihli Makale*

¹ RG 30 Mart 2013, s. 28603.

Yeni EPK'nın 5. maddesi uyarınca, bir tüzel kişinin farklı tesisler üzerinde piyasa faaliyeti yürütmesi halinde, bu tüzel kişi tek bir faaliyet yürütüyor dahi olsa her bir tesis için ayrı lisans almakla yükümlüdür.² Ayrıca yine; tarifesi düzenlemeye tabi faaliyet gösteren tüzel kişiler, tarifesi düzenlemeye tabi her faaliyet ve bu faaliyetin lisansı kapsamında sınırlandırıldığı her bölge için ayrı hesap ve kayıt tutmakla yükümlüdür.

Lisans alanlar, lisanslarında belirtilen kapsam dışında faaliyette bulunamaz ve fakat lisanslarında belirtilmesi şartı ile asli faaliyetlerini tamamlayıcı ve/veya faaliyetleri sonucu üretilen yan ürünlere ilişkin faaliyetlerde bulunabilirler.

Yeni EPK'nın 5. maddesi 2. fıkrası (c) bendi uyarınca, lisanslar, en çok kırk dokuz (49) yıl için verilir. Üretim, iletim ve dağıtım lisansları için geçerli olan asgari süre on (10) yıldır.

Tüzel kişiler lisans almak için gerekli belgeleri sunmak ve ücretleri ödemek suretiyle Türkiye Enerji Piyasası Düzenleme Kurumu'na ("EPDK") başvurur. Lisans başvurusu gereklilikleri, lisans ücretleri, lisanslarda değişiklik, yenileme, sona erme ve iptale ilişkin ayrıntılı düzenleme Yeni EPK'nın yürürlüğe girdiği tarihten itibaren altı ay içinde ikincil mevzuat ile yapılacaktır.

Kurumsal Yapıya İlişkin Kurallar

Yeni EPK kapsamında, lisans almak için başvuru yapacak tüzel kişilerin kurumsal yapılarına ilişkin olarak; tüzel kişilik türü veya hisse türü belirlemeleri gibi bazı temel kurallar mevcuttur. Bu kurallar aşağıda kısaca ele alınacaktır.

Tüzel Kişilik Türü

Yeni EPK'nın 4. maddesi 3. fıkrası uyarınca, elektrik piyasasında faaliyet göstermek isteyen özel hukuka tabi tüm tüzel kişilerin, Türk Ticaret Kanunu'nda düzenlenen esaslara uygun olarak anonim şirket veya limited şirket olarak kurulmuş olmaları gerekir.

² Ancak Yeni EPK 5'inci maddenin 2(f) fıkrası uyarınca yenilenebilir enerji kaynağına dayalı üretim tesisleri için bir istisna düzenlenir. Buna göre, birden çok yapı veya müştemilatının yüzeylerinde tesis edilen aynı tür yenilenebilir enerji kaynağına dayalı üretim tesisleri sisteme aynı noktadan bağlanmak kaydıyla tek üretim lisansı kapsamında değerlendirilebilir.

Hisseler ve Hisse Devirleri

Halka açık şirketler hariç olmak üzere, elektrik piyasasında faaliyet gösteren şirketlerin hisseleri, nama yazılı olmak zorundadır. Bu doğrultuda, daha önce hamiline yazılı hisse senedi çıkartmış olan anonim şirketlerin elektrik piyasası faaliyetlerinde bulunmak üzere yapacakları lisans başvurusu öncesi, tüm hisselerini nama yazılı hisselerine çevirmesi gerekir.

Yeni EPK uyarınca, elektrik piyasasında faaliyet gösteren şirketlerde yüzde on ve üzerindeki (halka açık şirketlerde yüzde beş ve üzerindeki) sermaye payı değişiklikleri Elektrik Piyasası Düzenleme Kurulu'nun ("Kurul") onayına tabidir. Lisans alan şirket seviyesinde bir hisse devri olmasa dahi, kontrol değişikliği sonucunu doğuracak veya ilgili tesislerin mülkiyet ve kullanma haklarında değişikliğe yol açacak her türlü işlem bakımından da yukarıda belirtilen oranlara bakılmaksızın Kurul onayı aranacaktır.

Yukarıdakilerden bağımsız olarak, ikincil mevzuat ile elektrik piyasasında faaliyet göstermeyi planlayan şirketlerin kurumsal yapı, idare ve yönetimi ile ilgili başkaca kurallar da düzenleneceği düşüncesindeyiz.

Üretim Faaliyetleri için Ön Lisans

Yeni EPK kapsamında, üretim faaliyetleri için yeni bir kavram ve kurum olarak ön lisans düzenlemesi yapılmıştır. Yeni EPK'nın 6. maddesi uyarınca üretim lisansı başvurularında, ön lisans verilmesi söz konusu olur. Azami süresi yirmi dört ay³ olarak belirlenmiş olan ön lisans, üretim tesisi yatırımına başlaması için mevzuattan kaynaklanan izin, onay, ruhsat ve benzeri belgeleri edinebilmesi ve üretim tesisinin kurulacağı sahanın mülkiyet veya kullanım hakkını elde edebilmesi için verilir.

Belirtilen süre içinde ilgili izin, onay ve belgeleri alamayan, tesisin mülkiyet veya kullanma haklarını elde edemeyen veya diğer gereklilikleri yerine getiremeyen şirketler, Yeni EPK gereği üretim lisansına hak kazanamaz.

Ön lisans sahibi tüzel kişinin ortaklık yapısının lisans alınıncaya kadar doğrudan veya dolaylı olarak değişmesi, hisselerinin devri veya

³ EPDK kaynak türüne ve kurulu güce bağlı olarak bu süreyi yarısı oranında (azami otuz altı aya kadar) artırabilir.

hisselerin devri sonucunu doğuracak iş ve işlemlerin yapılması veya Kurum tarafından belirlenen yükümlülüklerin yerine getirilmemesi (veraset dışında) halinde ön lisans iptal edilir. Ön lisans, süresi uzatılmadığı takdirde süresinin bitiminde, ön lisans sahibi tüzel kişinin talebi veya iflası hâlinde kendiliğinden sona erer.

Yeni EPK'nın geçici 10. maddesi uyarınca, kanunun yürürlüğe girdiği tarih itibarıyla Kurum tarafından henüz sonuçlandırılmamış üretim lisansı başvuruları, ön lisans başvurusu olarak değerlendirilir ve sonuçlandırılır.

Sonuç

Yukarıdaki açıklamalardan da anlaşıldığı üzere, Yeni EPK lisanslama ile ilgili çok temel kuralları düzenlemiş ve ayrıntılı düzenlemeyi ikincil mevzuata bırakmıştır.

Lisanslama bakımından Yeni EPK ile getirilen en önemli yenilik, üretim lisansı başvurularında ön lisans verilmesi işlemidir. Bu gelişme piyasada olumlu olarak nitelendirilmiştir. Diğer taraftan, lisans sahibi şirketler bakımından hisse devri ve kontrol değişikliği hallerinde halen EPDK onayının aranıyor olması, EPDK'nin lisans alan şirketler üzerindeki katı incelemesinin devam edeceğinin göstergesidir.

Türk Petrol Kanunu*

Prof. Dr. H. Ercüment Erdem

6491 sayılı Türk Petrol Kanunu (“Türk Petrol Kanunu” veya “Kanun”), 11 Haziran 2013 tarihli ve 28674 sayılı Resmi Gazete’de yayınlanarak yürürlüğe girdi. Bu kanundan önce, 6326 sayılı Petrol Kanunu 59 yıldır yürürlükteydi.

Bu makalemizde Türk Petrol Kanunu ile getirilen önemli değişiklikler ele alınacaktır.

Amaç ve Kapsam

Türk Petrol Kanunu’nun amacı ve kapsamı, 1. maddede düzenlenir. Bu madde uyarınca kanunun amacı, Türkiye Cumhuriyeti petrol kaynaklarının millî menfaatlere uygun olarak hızlı, sürekli ve etkili bir şekilde aranmasını, geliştirilmesini ve üretilmesini sağlamaktır. Bu madde ile geçmişte de vetoya sebep olan ve eleştirilen “*milli menfaatlere uygun olarak*” ifadesi korundu. Eleştirilen bir diğer nokta da, ilgili ifadenin yalnızca amaç ve kapsam maddesinde değil, tüm kanuna yedirilmiş olarak yer alması gerektiği oldu.

Arama Ruhsatı, Başvuru ve Ruhsatlandırma

Kanun’un 6 ila 8. maddeleri, arama ruhsatı, başvuru ve ruhsatlandırma usulü ve işletme ruhsatına ilişkin hükümleri düzenler. 6326 sayılı Petrol Kanunu’nun 6. maddesinde, petrol ile ilgili izin, arama ve işletme ruhsatnamesi alma hakkının devlet adına Türkiye Petrolleri Anonim Ortaklığı’na (“TPAO”) ait olacağını düzenlemekteydi. Türk Petrol Kanunu ise, bu düzenlemeye yer vermez ve TPAO’nun kanundan doğan hakkını kaldırır. Böylece, herhangi bir saha için özel sektör şirketleri de TPAO ile eşit şartlar altında ruhsat başvurusunda bulunabilecektir.

Yine 6326 sayılı Petrol Kanunu m. 6, ilgili kanundaki esaslara uygun olmak şartıyla, sermayelerinde kamu payı bulunanlar da dâhil, sermaye şirketlerine ve yabancı devlet kanunlarına göre sermaye şirketi niteliğinin-

* Ağustos 2013 tarihli Makale

de bulunan özel hukuk tüzel kişilerine izin, arama ruhsatnamesi ve işletme ruhsatnamesi verilebileceğini düzenlerdi. Söz konusu tüzel kişilere, ülke ekonomisine yararlı olması halinde, Bakanlar Kurulu tarafından belge verilebilirdi. Bir başka ifadeyle, özel sektör şirketleri TPAO'dan farklı olarak ancak Bakanlar Kurulu kararıyla ruhsat alabilirdi. Türk Petrol Kanunu'nda ise, Bakanlar Kurulu'nun onayı koşulu kaldırılır.

Türk Petrol Kanunu m. 18 uyarınca, hak talep eden kişiler, Türkiye'de adres göstermek zorundadır. Adres göstermeyenlere araştırma izni, arama ve işletme ruhsatı verilmez.

Türk Petrol Kanunu m. 19 kayıtlara ilişkin düzenleme içerir: Petrol hakkı sahibi tarafından petrol işlemi ile ilgili her türlü kayıt, hesap, bilgi, belge ve numunelerin Petrol İşleri Genel Müdürlüğü'ne verilmesi zorunludur.

Arama Ruhsatı

Türk Petrol Kanunu m. 6/5 uyarınca, arama ruhsatı süresi karalarda beş, denizlerde ise sekiz yıl olarak düzenlenir. Ruhsat süresi, ruhsat sahibinin en az bir sondaj yapılmasını da içeren iş ve yatırım programı ile buna karşılık gelen yüzde iki teminatı vermesi şartıyla, karalarda iki ve denizlerde üç yıla kadar uzatılabilir. Ayrıca, birinci uzatım süresi içinde sondaj programını yerine getirmiş bir petrol hakkı sahibinin arama ruhsatının süresi, yeni bir sondaj ve yatırım programı ile buna karşılık gelen yüzde 2 teminatı vermesi hâlinde karalarda iki, denizlerde üç yıla kadar yeniden uzatılabilir.

Arama ruhsatının süresi, ilk yürürlük tarihinden itibaren yapılan uzatmalar dâhil, karalarda dokuz, karasuları içi denizlerde on dört yıldan fazla olamaz. Ancak arama ruhsatının süresi sonunda petrol keşfi yapılan alanlarda bu petrol keşfinin ticari değerlendirilmelerinin yapılabilmesi için iki yıla kadar ilave süre verilebilir.

6326 sayılı Petrol Kanunu'nda arama ruhsatnamesi süresi dört yıl olarak düzenlenirdi. İlgili kanun hükümlerine uygun olarak ve iyiniyetle arama faaliyetlerine devam edilmesi durumunda, bölgedeki arama ruhsatnameleri süresi iki yılı aşmamak üzere uzatılabilirdi. İkinci yılın sonunda arayıcının çalışmaları keşif ihtimalini doğuracak durumda ise uygun bir

programla uzatma talebinde bulunulması halinde, Bakanlar Kurulu teminat karşılığında süreyi iki yıla kadar daha uzatabilirdi. Ancak arama ruhsatname süresi ilk yürürlük tarihinden itibaren sekiz yıldan fazla olamaz ve deniz aramalarında yüzde elli oranında arttırılabilirdi. Türk Petrol Kanunu'nda bu sürelerin hem ilk arama ruhsatı süresi hem de toplam süreler açısından arttırıldığı görülür.

Dikkat edilmesi gereken bir nokta, 6326 sayılı Petrol Kanunu çerçevesinde ruhsatname süresinin uzatılması sırasında herhangi bir yatırım zorunluluğu aranmasıdır. Böylece, yatırım yapılmadan da bir ruhsat sekiz sene boyunca kullanılabilirdi. Türk Petrol Kanunu, bu olumsuzluğu yatırım programı sunulması zorunluluğu ile ortadan kaldırır.

İşletme Ruhsatı

Türk Petrol Kanunu m. 8 uyarınca, arama faaliyetleri kapsamında keşif yapılması halinde ruhsat süresince arama ve üretim yapılması ve üretilen petrolün satılması amacıyla işletme ruhsatı düzenlenir. İşletme ruhsatı, iş ve mali yatırım programı da dikkate alınarak yürürlüğe girdiği tarihten itibaren başvuru sahibinin talebine göre yirmi yıl için verilir.

İşletme hakkı süresi sona eren sahalarda, işletme ruhsatı verilmek üzere, Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanı onayıyla müzayedeye çıkarılabilir. Ancak müzayedeye çıkılmadan önce Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı bu sahayı işletme ruhsatı konusu olarak isteyip istemediğini TPAO'ya sorar. TPAO'nun talebi hâlinde saha müzayedeye çıkarılmaz. Böylece, TPAO'nun sahip olduğu ayrıcalığın korunduğu söylenebilir.

Yüzey ve Su Hakları

Türk Petrol Kanunu m. 10/1 uyarınca petrol hakkı sahibi, arama veya işletme ruhsatında veya civarında petrol işleme için gerekli arazinin kullanma hakkını, arazi özel mülkiyet konusu ise anlaşma, anlaşmazlık durumunda kamulaştırma yoluyla elde edebilir. Ayrıca, arazi Hazine'ye ait ise araziyi bedeli karşılığında kiralamak, irtifak hakkı tesis etmek veya kullanma izni almak ve ruhsatına kaydetmek hakkına sahiptir. Anlaşmaya dayanan kullanma hakkı üç yıldan fazla sürdüğü takdirde özel mülkiyet konusu arazinin kamulaştırılması, arazi sahibi veya petrol hakkı sahibi tarafından talep edilebilir. Söz konusu kamulaştırma, 2942 sayılı Kamu-

laştırma Kanunu hükümleri çerçevesinde yapılır. Kamulaştırma Kanunu m. 27 hükümlerine göre acele kamulaştırma yapılması da mümkündür. Kamulaştırılan arazinin mülkiyeti Hazine'ye, kullanma hakkı kamulaştırma bedelini ödeyen petrol hakkı sahibine ait olur. Bu durumda, Maliye Bakanlığı tarafından petrol hakkı sahibi lehine bedelsiz olarak ve ruhsat süresi kadar irtifak hakkı tesis edilir.

Türk Petrol Kanunu m. 10/5 uyarınca, 6831 sayılı Orman Kanununa göre orman sayılan yerlerdeki ruhsat ve izin alanlarında, ilgili mevzuata göre izin almak ve bedelleri ödenmek suretiyle petrol arama ve işletme faaliyetleri yapılabilir. Türk Petrol Kanunu'nun hazırlık çalışmaları sırasında, milli parkların da petrol arama faaliyetlerine açılacağı düzenlenmekteyse de, ilgili hüküm kanun metninden çıkarıldı.

Vergilendirme

Kanun'un 12. maddesi uyarınca, petrol hakkı sahiplerinin, safi kazançları üzerinden ödemekle yükümlü buldukları vergiler ve hissedarları adına yapmaları gereken gelir vergileri kesintisi toplamı yüzde elli beş oranını geçemez. Bu oranın, Kanun'un hazırlık çalışmaları sırasında yüzde kırk olarak belirlenmesi vergi kaybı doğuracağı gerekçesiyle tepkiye neden olmuştu. Tepkiler üzerine eski oran korundu. Halbuki halen uygulanan vergi oranları zaten yüzde kırktan daha düşük olduğundan, oranın yüzde kırk olarak belirlenmesi vergi kaybına yol açmazdı, aksine yatırımcılara belli bir güvence verilmesi açısından yararlı olurdu.

Yabancı Personel Çalıştırılması

Petrol hakkı sahibi, petrol işlemi için gereken yabancı personeli, Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı'nın uygun görüşüne dayanarak İşçileri Bakanlığı tarafından düzenlenecek çalışma amaçlı ikamet tezkeresi ile en fazla altı ay süre ile çalıştırabilir. Özel kanunlarda belirlenen hükümlere uyulması ve yabancı ile işverenin diğer kanunlardan doğan yükümlülüklerini yerine getirmeleri şartları da aranır. Bu noktada, 4817 sayılı Yabancıların Çalışma İzinleri Hakkında Kanun hükümleri uygulanmaz. Çalışma süresinin altı aydan fazla olması hâlinde ise, ilgili kanun hükümlerine göre izin alınması gerekir.

Yasaklar ve Özel Hükümler

Türk Petrol Kanunu m. 22/12 uyarınca, petrol hakkı sahipleri, 1 Ocak 1980 tarihinden sonra keşfettikleri petrol sahalarında ürettikleri ham petrol ve doğal gazın tamamı üzerinden, kara sahalarında yüzde 35'ini ve deniz sahalarında yüzde 45'ini ham veya mahsul olarak ihraç etmek hakkına sahiptirler. Geri kalan kısım ile 1 Ocak 1980 tarihinden önce bulunmuş sahalardan üretilen ham petrol ve doğal gazın tamamı ve bunlardan elde edilen petrol mahsullerinin ülke ihtiyacına ayrılacağı düzenlenir. Bakanlar Kurulu, bu oranları yeniden belirleme ve uygulamaya ilişkin usul ve esasları düzenleme konusunda yetkilidir.

Teşvikler

Türk Petrol Kanunu m. 26 uyarınca, petrol hakkı sahipleri tarafından gerçekleştirilecek yatırımlara verilecek teşvikler Bakanlar Kurulu tarafından belirlenir. Bu hüküm, 6326 sayılı Petrol Kanunu'nda yer almayan yeni bir hükümdür. Böylece, petrol hakkı sahiplerine diğer yaptıkları tüm yatırımlardaki teşviklerden faydalanma hakkı verilmiştir.

Sonuç

Türk Petrol Kanunu ile milli menfaat ifadesi kanununun amaç ve kapsam maddesinde korundu. 6326 sayılı Petrol Kanunu'nda yer alan petrol ile ilgili izin, arama ve işletme ruhsatnamesi alma hakkının devlet adına TPAO'ya ait olacağı yönündeki düzenlemenin kaldırılarak ilgili alana özel şirketlerin girmesinin önü açıldı. Arama ruhsatının verilebileceği süre konusunda yeni düzenlemeler getirildi. Ruhsatname sürelerinin uzatılması sırasında yatırım planı sunma zorunluluğu ile yatırım yapılmadan ruhsat sürelerinin uzatılmasının önüne geçildi. İşletme hakkı sona eren sahaların müzayedeye çıkmadan önce ilgili konunun TPAO'ya sorulma zorunluluğu getirildi, böylece TPAO'ya bir öncelik tanındı. Yüzde kırk olarak belirlenmesi tartışma konusu olan gelir vergileri kesintisi oranı, yüzde elli beş olarak korundu. Tüm bu düzenlemelerle, ilgili alanda arama ve üretim faaliyetlerinin düşük maliyetle teşviki, işlemlerde sadeleşme ve rekabet ortamı sağlanması amaçlandı.

Yeni Elektrik Piyasası Lisans Yönetmeliği'nde Ön Lisans *

Av. Tuna F. Çolgar

Giriş

Bilindiği üzere, 6446 sayılı yeni Elektrik Piyasası Kanunu (“Yeni EPK” veya “Kanun”), 14 Mart 2013 tarihinde Türkiye Büyük Millet Meclisi’nde kabul edilerek ve 30 Mart 2013 tarihli ve 28603 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanarak yürürlüğe girmişti. Yeni EPK’nın yürürlüğe girmesinin ardından yaşanan bekleme süreci sona ermiş ve Elektrik Piyasası Lisans Yönetmeliğinin (“Yönetmelik”) 2 Kasım 2013 tarihli ve 28809 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanarak yürürlüğe girmesi ile birlikte 4 Ağustos 2002 tarihli ve 24836 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanan “Elektrik Piyasası Lisans Yönetmeliği” yürürlükten kaldırılmıştır.

Bu çalışmada yeni Elektrik Piyasası Lisans Yönetmeliği ile getirilen en önemli yeniliklerden biri olan önlisans kurumu ele alınacaktır.

Toplam altmış üç maddeden oluşan Yönetmelik başvuru, inceleme ve değerlendirme, önlisans ve lisans süreçlerinin tamamını içermektedir. Ayrıca, Yönetmeliğin kapsamında yer alan 19 adet geçici madde ile mevcut başvuruların ve devam eden işlemlerin yeni kanuna uyumlu hale getirilmesi amaçlanmıştır.

Yönetmeliğin kapsamı 2nci maddesinde yer aldığı şekliyle, elektrik piyasasında faaliyette bulunulabilmesi için alınması zorunlu olan önlisans ve lisanslar ile bu lisanslara ilişkin temel hükümleri, lisanslandırma işlemlerini, önlisans ile lisans sahibi tüzel kişilerin hak ve yükümlülüklerinin düzenlenmesi olarak belirlenmiştir.

Yönetmeliğin 5nci maddesine göre piyasada faaliyet göstermek isteyen tüzel kişi, faaliyetine başlamadan önce bu yönetmelik kapsamındaki istisnalar hariç, her faaliyet için ve söz konusu faaliyetlerin birden fazla tesiste yürütülecek olması halinde, her tesis için ayrı lisans almak zorunda olacaktır. Bağlantı noktası ve tesisin fiziki durumuna göre Enerji

* Kasım 2013 tarihli Makale

Piyasası Düzenleme Kurulu, birden fazla projeye konu üniteleri, tek bir önlisans veya lisans kapsamında değerlendirebilecektir. Bu bağlamda, Elektrik piyasasında elektrik enerjisinin üretimi, iletimi, dağıtımı, toptan satışı, perakende satışı, ithalatı, ihracatı ve piyasa işletimi faaliyeti için uygun bir lisans alınması zorunlu olacaktır.

Ayrıca Yönetmeliğin 8nci maddesine göre Enerji Piyasası Düzenleme Kurumu'ndan ("EPDK" veya "Kurum") faaliyet türlerine göre üretim lisansı, OSB üretim lisansı, iletim lisansı, piyasa işletim lisansı, dağıtım lisansı, OSB dağıtım lisansı ve tedarik lisansı alınabilmektedir.

Önlisans Kurumu ve Uygulaması

EPK ve Yönetmelikle getirilen en önemli yeniliklerden biri olan önlisans kurumu, elektrik piyasasına uygulama açısından önemli değişiklikler ve yenilikler getirmektedir. Önlisans kurumu öncelikle 30 Mart 2013 tarihinde yürürlüğe giren EPK'nın 6ncı maddesinde düzenlenmiştir. Ancak bu kurumun hayata geçirilebilmesi için ikincil mevzuata ihtiyaç duyulmuştur. Bu aşamada 2 Kasım 2013 tarihinde yürürlüğe giren Yönetmelik ile önlisans kurumunun ne şekilde uygulanacağı düzenlenmiş ve Kanun'un yürürlüğe girmesinden itibaren oluşun belirsizlik sona ermiştir.

Yönetmeliğin 5nci maddesinin 2nci fıkrasına göre, üretim faaliyetiyle işteğal edecek tüzel kişi, faaliyeti birden fazla tesiste yürütecek olması hâlinde, her tesis için ayrı önlisans almak zorundadır. Ancak birden çok yapı veya müstemilatının yüzeylelerinde tesis edilen aynı tür yenilenebilir enerji kaynağına dayalı üretim tesisleri, sisteme aynı noktadan bağlanmak kaydıyla tek bir önlisans veya üretim lisansı kapsamında değerlendirilebilecektir.

Yönetmeliğin 4ncü maddesinin (ff) bendinde önlisans, "Üretim faaliyetinde bulunmak isteyen tüzel kişilere, üretim tesisi yatırımlarına başlamaları için gerekli onay, izin, ruhsat ve benzerlerinin alınabilmesi için belirli süreli verilen izin" olarak tanımlanmaktadır.

Yönetmeliğin taslak çalışmaları sırasında ortaya çıkan taslak düzenleme metnine göre, önlisans almak için yatırımcıların, Yönetmeliğin yürürlüğe girmesinden önceki dönemde lisans almak için gerekli tüm belgeleri alması gerekmektedir. Taslağın bu şekilde düzenlenmesi karşısında

Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı taslağa ilişkin görüş bildirirken, bu konunun kanun ile uyumsuzluk yarattığı yönünde görüş bildirmiş ve diğer sektör kurumları ile birlikte Elektrik Üreticileri Derneği (EÜD) gibi kuruluşlar da o sayıda belgenin, ilk aşamada alınamayacağını ve uygulama açısından amaçlanan işlevselliğin ortadan kalkacağını dile getirmişlerdi. Bu görüşler doğrultusunda yönetmeliğin kabul edilen halinde, bu görüşler dikkate alınarak anlayış değiştirilmiş ve önlisans düzenlemesi daha işlevsel hale getirilmiştir. Kabul edilen ve yürürlüğe giren Yönetmeliğe göre, lisans için gerekli tüm belgelerin önlisans başvurusu sırasında verilmesi gerekmemektedir ve önlisans süreci daha da kolaylaştırılmıştır.

Böylece elektrik piyasasında faaliyet gösterecek lisansa tabi üretim şirketleri, lisans öncesi, önlisans uygulamasına tabi olacaklardır ve Yönetmeliğin 12nci maddesinde yer alan düzenlemelere uygun olarak önlisans başvurusunda bulunmak zorundadırlar.

Yönetmeliğin 9ncü maddesi uyarınca, önlisansın süresi mücbir sebep hâlleri hariç 24 ayı geçmeyecek ve önlisans verilirken, başvurunun kaynak türüne ve kurulu gücüne bağlı olarak, bu sürenin 36 aya kadar uzatılmasına ilişkin hususlar, Enerji Piyasası Düzenleme Kurulu (“Kurul”) kararı ile düzenlenecektir.

Yönetmeliğin 12nci maddesinin 3ncü fıkrasına göre, elektrik piyasasında faaliyet göstermek üzere önlisans başvurusunda bulunacak özel hukuk hükümlerine tabi tüzel kişilerin, 6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu hükümleri doğrultusunda anonim şirket ya da limited şirket olarak kurulmuş olması, anonim şirket olarak kurulmuş olması halinde ise sermaye piyasası mevzuatına göre borsada işlem görenler dışındaki tüzel kişilerin paylarının tamamının nama yazılı olması gereklidir.

Yine aynı maddenin 4ncü fıkrasına göre ise, önlisans başvurusunda bulunan tüzel kişi veya tüzel kişinin yüzde on ve üzerinde, halka açık şirketlerde yüzde beş ve üzerinde doğrudan veya dolaylı payına sahip olan gerçek veya tüzel kişi veya kişilerin, lisans iptal tarihinden önceki bir yıl içerisinde görevden ayrılmış olanlar dahil, yönetim kurulu başkan ve üyelerinin, Elektrik Piyasası Kanunu’nun ilgili maddesi kapsamında yasaklı olmaması zorunludur.

Yönetmeliğin 12nci maddesinin devam hükümlerinde, üretim faaliyetinde bulunmak isteyen tüzel kişilerin önlisans almak için; “Önlisans

Başvuru Dilekçesi” ile birlikte, sunulması gereken belgeleri ibraz etmek suretiyle Kurum’a başvuracağı düzenlenmekte ve önlisans başvurularında megavat cinsinden her bir kurulu güç başına Kurul kararı ile belirlenen tutarda, banka teminat mektubu sunulması zorunluluğu getirilmektedir. Banka teminat mektubu tutarının üst sınırı, üretim tesisi için Kurum tarafından öngörülen toplam yatırım tutarının yüzde beşini geçmemek üzere, Kurul kararı ile belirlenecektir.

Önlisans başvurusu sırasında, başvuran tüzel kişinin asgari sermayesinin; üretim tesisi için Kurum tarafından öngörülen toplam yatırım tutarının yüzde beşine, nükleer enerjiye dayalı üretim tesisi kurulması için yapılan önlisans başvuruları açısından yüzde birine artırıldığına ilişkin şirket esas sözleşmesinin sunulması zorunludur. Ayrıca, bir teşvik olarak algılanabilecek olan, yerli doğal kaynaklar ile yenilenebilir enerji kaynaklarına dayalı üretim tesisi kurmak üzere önlisans almak için başvuruda bulunan tüzel kişilerden önlisans alma bedelinin sadece yüzde onunun tahsil edileceği şeklinde bir düzenleme de Yönetmelikte yer almaktadır.

Yönetmeliğin 13ncü maddesinde önlisans başvurularının alınması ve incelenmesi hususu düzenlenmektedir. Bu maddeye göre, önlisans başvuruları Kurum tarafından on gün içinde incelenecek, eksiklik varsa on beş gün içinde giderilmesi istenecektir. Eksiksiz olarak yapıldığı tespit edilen başvuruların değerlendirme aşamasında incelemesine geçilecektir. Değerlendirmeye alınan önlisans başvuruları Kurum internet sayfasında duyurulur. Duyurusu yapılan başvuruya, üçüncü şahıslar tarafından on iş günü içerisinde ve sadece kişisel hak ihlali açısından yazılı olarak itirazda bulunulabilir.

Yönetmeliğin 15nci maddesi uyarınca, değerlendirmeye alınan önlisans başvuruları ile ilgili olarak TEİAŞ veya dağıtım lisansı sahibi tüzel kişiden görüş istenecektir. TEİAŞ veya ilgili dağıtım şirketi görüşünü, bildirim tarihinden itibaren kırk beş gün içerisinde sonuçlandırarak Kuruma sunacak ve Kuruma sunulan görüşler, on iş günü içerisinde başvuru sahibine bildirilecektir. Başvuru sahibi, bağlantı ve sistem kullanımı hakkında oluşturulan görüş veya görüşleri kabul etmesi halinde söz konusu görüşleri kabul ve taahhüt ettiğine ilişkin belgeyi, aksi halde gerekçeleri ile birlikte itirazını on iş günü içerisinde Kurum’a sunmak zorundadır.

Aksi takdirde bağlantı ve sistem kullanım hakkındaki görüş veya görüşleri kabul ve taahhüt etmiş sayılacaktır.

Yönetmeliğin 17nci maddesinde yer alan yeni uygulamalardan biri olan önlisans süresi içerisinde tamamlanması gereken iş ve işlemler kapsamında, önlisans sahibi tüzel kişiler, önlisans süresi içinde olmak kaydı ile, önlisans alma tarihinden itibaren doksan gün içinde ÇED başvurusunu, yüz seksen gün içinde ise Teknik Etkileşim İzni başvurusunu yapacak ve önlisans sahipleri önlisans süresi içinde sahanın mülkiyet veya kullanım hakkının elde edilmesi, imar planlarının onaylanması, ön proje onayının alınması gibi işlemleri tamamlayacaklardır.

İstisnalar haricinde yirmi dört ayı geçmeyecek bu önlisans sürecinde eksiklerini tamamlayamayan firmalar lisans alamayacaktır. Ayrıca sürecin dolması ve önlisans sahibi tüzel kişinin talebi veya iflası hallerinde de önlisans kendiliğinden hükümsüz hale gelecektir.

Üretim lisansı başvurusunda bulunmak isteyen önlisans sahibi tüzel kişi, yükümlülüklerini tamamladıktan sonra üretim lisansı başvurusunda bulunabilecektir. Önlisans sahibinin, süresi sona ermeden önce üretim lisansı başvurusunda bulunmaması halinde, önlisans süresinde yerine getirilmesi gereken yükümlülüklerin yerine getirilmemiş olduğu kabul edilecektir.

Yönetmeliğin getirdiği en önemli yeniliklerden biri olan önlisansa ilişkin dikkat edilmesi gereken bir diğer husus da, önlisans süresince başvuru sahibi tüzel kişilerin hisselerinin devredilemeyeceğine ilişkin düzenlemedir. Yönetmeliğin 28inci maddesinin 2nci fıkrasının (b) bendi, “*Önlisans sahibi, ilgili mevzuatta sayılanların yanısıra; lisans alıncaya kadar veraset ve iflas nedenleri ile bu Yönetmelikte belirtilen istisnalar dışında ortaklık yapısında doğrudan veya dolaylı olarak herhangi bir değişiklik yapmamak, paylarını devretmemek, payların devredilmesi veya payların devri sonucunu doğuracak iş ve işlemleri yapmamak ile yükümlüdür.*” düzenlemesi ile önlisans aşamasında hisse devirlerini yasaklamaktadır. Önlisans sahibi tüzel kişi tarafından hükümde anılan işlemlerden herhangi birinin gerçekleştirilmesi halinde önlisans iptal edilecektir.

Sonuç

EPK'nın yürürlüğe girmesinden yaklaşık yedi ay sonra, Elektrik Piyasası Lisans Yönetmeliği 2 Kasım 2013 tarihli ve 28809 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe girmiş ve elektrik piyasasının bu hızla büyüyen yapısına ayak uydurabilecek hukuki düzenlemelerin oluşturulması amaçlanmıştır. Kanun ile düzenlendikten sonra Yönetmelik ile uygulama şartları belirlenen önlisans kurumu sektörün ihtiyaçlarına cevap veren yenilik olarak karşımıza çıkmaktadır. Yatırımcılar, lisans başvurusu yapılmasından önce önlisans sürecinde mevzuatın öngördüğü işlemleri gerçekleştirebilecek ve gerekli izin başvurularında bulunabilecek ve lisans aşamasına geçmeden yatırımın işlevselliğini ve uygulanabilirliğini görmüş olacaktır. Bu sayede hem yatırımcı hem de idare açısından lisans süreci daha sağlıklı işler hale gelmiştir.

İŞ HUKUKU

İş Sözleşmelerinde Cezai Şart*

Av. Süleyman Sevinç

Giriş

Temeli borçlar hukukuna dayanan cezai şart; taraflar arasında akdedilecek sözleşmede karşı tarafın yükümlülüklerini yerine getirmemesi nedeniyle oluşan veya oluşabilecek zararı tazmin etmek veya karşı tarafı yükümlülüklerini yerine getirmeye zorlamak amacıyla kullanılan bir mekanizmadır. Hukuk sistemimizde kabul edilen sözleşme serbestisi ilkesi uyarınca, sözleşmelere cezai şart konması mümkündür ve cezai şartın miktarı taraflar arasında kararlaştırılabilir. Bununla birlikte, bu serbesti sınırsız değildir ve hakkaniyet göz önünde bulundurularak cezai şartın hükümsüz kılınması veya cezai şart miktarının azaltılması söz konusu olabilir.

İş Sözleşmelerinde Kararlaştırılan Cezai Şart

İş sözleşmelerinde kararlaştırılan cezai şartlar hakkında 4857 sayılı İş Kanunu'nda ("İş Kanunu") açık bir düzenleme bulunmadığından bu konuda 6098 sayılı Borçlar Kanunu ("Borçlar Kanunu") hükümleri ve iş hukuku genel ilkelerinden yararlanılmaktadır. Bu kapsamda, feshe karşı hem işçiyi hem de işvereni koruyucu bir sözleşmesel önlem getirmek amacıyla iş sözleşmelerine, prensip olarak, cezai şart konması mümkündür.

Cezai şartlar, "işçinin fesih hakkını sınırlamak" amacıyla konulabilir. Böylece, iş sözleşmelerinin kararlaştırılan süreden önce haksız şekilde feshedilmesi halinde, fesheden tarafın diğer tarafa cezai şart olarak bir bedel ödemesi kararlaştırılabilir. Uygulamada bu tür kayıtlara daha çok

* *Mart 2013 tarihli Makale*

nitelikli işçiler ile yapılan iş sözleşmelerinde rastlanmaktadır. Nitekim nitelikli işçilerin mevcut iş sözleşmelerini feshetmesi sonucunda işverenin aynı nitelikte başka bir işçi buluncaya kadar geçen sürede zarara uğramasını engellemek amaçlanır. Ancak, İş Kanunu'nda işçi lehine öngörülen fesih haklarının cezai şart yoluyla ortadan kaldırılması mümkün değildir.

İş sözleşmelerine konabilecek bir diğer cezai şart türü, 'işçiye verilen eğitim karşılığı olarak öngörülen cezai şartlar'dır. İşveren, işçisinden daha çok verim alabilmek için kendi maddi imkânlarını kullanarak işçilerine mesleki eğitim verilmesini sağlayabilir. Ancak işveren, işçisinin eğitimi için sağladığı maddi imkânların karşılığını alamadan işçinin iş sözleşmesini feshetmesini istemeyeceğinden, bu durumu engelleme hakkına sahiptir. Bu nedenle, işçinin, iş sözleşmesini belirli bir tarihten önce feshetmesi veya işveren tarafından iş sözleşmesinin haklı nedenle feshi hallerinde, verilen mesleki eğitim karşılığı olan maddi bedelin işçi tarafından işverene ödeneceğine ilişkin iş sözleşmelerine kayıtlar konulması mümkündür.

Bununla birlikte Yargıtay, eğitim karşılığı öngörülen cezai şart hükümlerinin geçerliliğini belirlerken öncelikle, 'işçiye verilen eğitim' ile 'işçinin ödemesi gereken bedel' arasında bir denge olmasını aramaktadır. Zira işverenin yaptığı eğitim harcamalarının üzerinde bir miktarı işçisinden talep etmesi hukuka aykırılık oluşturur; işveren ancak fiilen yaptığı masrafları isteyebilecektir. Mahkeme de, işverence istenebilecek cezai şart miktarını işverence yapılan masrafları dikkate alarak belirleyecektir. Örneğin, Yargıtay 9. Hukuk Dairesi'nin 16.12.2002 tarihli, 2002/9301 E. ve 2002/23749 K. sayılı kararında, işverenin ancak varlığını ispatlayabildiği eğitim harcamalarını talep edebileceği, ispatlanan miktarın üzerindeki kısma ilişkin talebinse reddi gerektiği belirtilmiştir¹.

İş sözleşmelerine konulacak cezai şartlardan bir diğeri de 'işverenin fesih hakkını sınırlayıcı cezai şartlar' olarak belirtilebilir. İşverenin fesih hakkının cezai şart aracılığıyla meşru ve makul nedenler çerçevesinde sınırlandırılması mümkündür. Bu sayede işverenin yükümlülüklerini yerine getirmesi, aksi halde işçinin uğradığı zararı ödemesi ve kayıtlarla iş güvencesine dair sözleşme hükümlerinin etkinliği sağlanmış olmaktadır.

¹ Özdemir, Erdem; İş Hukukunda Eğitim Karşılığı Öngörülen Cezai Şart, s. 148, dpn. 23.

İş Sözleşmesinde Kararlaştırılan Cezai Şartın Geçerliliği

Yargıtay, işçi aleyhine düzenlenen cezai şarta isabetli olarak birtakım sınırlamalar getirmiştir ve bu sınırlamalara aykırı şekilde düzenlenen cezai şart hükümlerini kısmen veya tamamen geçersiz saymaktadır. Yargıtay'ın cezai şartı sınırlamakta kullandığı en temel ölçü karşılıklıdır. Cezai şart için karşılıklılık; sözleşmenin her iki tarafı için de cezai şart öngörülmüş olması ve cezai şartın miktarının da her iki taraf için eşit veya dengeli miktarda kararlaştırılmış olmasıdır. Yargıtay 9. Hukuk Dairesi'nin 07.05.2002 tarihli ve 2002/2161 E., 2002/7195 K. sayılı kararı² da bu durumu açıkça ifade eder: “*Dairemizin yerleşmiş uygulamasına göre işçi ve işveren yararına öngörülmüş cezai şart ile ilgili düzenlemelerde denklik mevcut değilse, bir başka anlatımla işçi aleyhine daha ağır bir cezai şart söz konusu ise işçinin sorumluluğu, işverenin sorumluluğundan daha ağır olamaz.*”

Bu doğrultuda kanun koyucu, ceza koşulunda karşılıklılık kuralını benimsemiş ve hizmet sözleşmelerinde cezai şartı düzenleyen Borçlar Kanunu m. 420'de, sadece işçi aleyhine öngörülen cezai şartları geçersiz saymıştır.

Karşılıklılık koşulunun yanında, iş sözleşmelerinde cezai şartın geçerli kabul edilmesi için gerekli bir diğer şart da işçi ve işveren arasındaki sözleşmenin belirli süreli iş sözleşmesi olmasıdır. Zira belirsiz süreli iş sözleşmelerinde sona erme tarihleri tespit edilmediğinden bu cezai şarta belirsiz bir süre ile bağlı kalınması kabul edilemez bir sonucu doğurur.

Sonuç

İş sözleşmelerine gerek işçi gerekse de işverenin fesih hakkını sınırlandırmak amacıyla cezai şart konulabilmektedir. Ancak cezai şart, borçlunun kişilik haklarına, kanuna ve ahlaka aykırı olmayarak geçerliliğini sürdürebilir. Bu kapsamda, işçinin ekonomik olarak işverene bağımlı olması nedeniyle olası haksızlıkların engellenmesi amacıyla çalışma koşullarının salt işverenin arzu ettiği biçimde şekillendirmesi engellenmiştir. Böylece, sözleşme serbestisinin sözleşmenin ekonomik açıdan güçsüz tarafı olan işçi lehine sınırlandırıldığını söylemek mümkündür.

² www.kazanci.com.

İş Kanununa İlişkin Çalışma Süreleri Yönetmeliği*

Av. Pelin Baydar

İş Kanununa İlişkin Çalışma Süreleri Yönetmeliği (“Yönetmelik”), Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı tarafından çıkarılmış olup, çalışma sürelerinin uygulanmasına ilişkin esasları düzenlemektedir.

Çalışma Süresi

Anılan Yönetmeliğin 3. maddesinde çalışma süresi, işçinin çalıştırıldığı işte geçirdiği süre olarak tanımlanmıştır. Hangi sürelerin çalışma süresinden sayılacağı hususunda Yönetmelik’te ayrı bir düzenlemeye yer verilmemiş, 4857 Sayılı İş Kanunu’nun (“İş Kanunu”) 66. maddesine atıfla yetinilmiştir. İş Kanunu m. 66 şöyledir:

“Aşağıdaki süreler işçinin günlük çalışma sürelerinden sayılır:

- a) Madenlerde, taşocaklarında yahut her ne şekilde olursa olsun yeraltında veya su altında çalışacak işlerde işçilerin kuyulara, dehlizlere veya asıl çalışma yerlerine inmeleri veya girmeleri ve bu yerlerden çıkmaları için gereken süreler.*
- b) İşçilerin işveren tarafından işyerlerinden başka bir yerde çalıştırılmak üzere gönderilmeleri halinde yolda geçen süreler.*
- c) İşçinin işinde ve her an iş görmeye hazır bir halde bulunmakla beraber çalıştırılmaksızın ve çıkacak işi bekleyerek boş geçirdiği süreler.*
- d) İşçinin işveren tarafından başka bir yere gönderilmesi veya işveren evinde veya bürosunda yahut işverenle ilgili herhangi bir yerde meşgul edilmesi suretiyle asıl işini yapmaksızın geçirdiği süreler.*
- e) Çocuk emziren kadın işçilerin çocuklarına süt vermeleri için belirtilecek süreler.*
- f) Demiryolları, karayolları ve köprülerin yapılması, korunması ya da onarım ve tadili gibi, işçilerin yerleşim yerlerinden uzak bir*

* Eylül 2013 tarihli Makale

mesafede bulunan işyerlerine hep birlikte getirilip götürülmeleri gereken her türlü işlerde bunların toplu ve düzenli bir şekilde götürülüp getirilmeleri esnasında geçen süreler.

İşin niteliğinden doğmayıp da işveren tarafından sırf sosyal yardım amacıyla işyerine götürülüp getirilme esnasında araçlarda geçen süre çalışma süresinden sayılmaz.”

İş Kanunu m.68 uyarınca verilen ara dinlenmelerin çalışma süresinden sayılmayacağı belirtilmiştir.

Haftalık Normal Çalışma Süresi

Yönetmeliğin 4. maddesi haftalık normal çalışma süresine ilişkindir. Anılan madde uyarınca çalışma süresi haftada en çok 45 saattir. Aksi kararlaştırılmamışsa bu süre, işyerlerinde haftanın çalışılan günlerine eşit ölçüde bölünerek uygulanır. Günlük çalışma süresi her ne şekilde olursa olsun 11 saati aşamaz.

Denkleştirme Esasına göre Çalışma

Yönetmeliğin 5. maddesi tarafların yazılı anlaşması ile haftalık normal çalışma süresinin, işyerinde haftanın çalışılan günlerine günde 11 saati aşmamak koşuluyla farklı şekilde dağıtılabileceğini öngörmüştür. Bu halde, yoğunlaştırılmış iş haftası veya haftalarından sonraki dönemde işçinin daha az sürelerle çalıştırılması suretiyle, toplam çalışma süresi, çalışması gereken toplam normal süreyi geçmeyecek şekilde denkleştirilir. Denkleştirme iki aylık süre içinde tamamlanacak, bu süre toplu iş sözleşmeleri ile dört aya kadar artırılabilir.

Parça başına, akort veya götürü gibi yapılan iş tutarına göre ücret ödenen işlerde de Yönetmeliğin denkleştirmeye ilişkin hükümleri uygulama alanı bulur.

Denkleştirme dönemi içinde günlük ve haftalık çalışma süreleri ile denkleştirme süresi uygulamasının başlangıç ve bitiş tarihleri işverence belirlenir.

Kısmi Süreli Çalışma

Yönetmeliğin 6. maddesinde kısmi süreli çalışmanın tanımına yer verilmiştir. Kısmi süreli çalışma; işyerinde tam süreli iş sözleşmesi ile yapılan emsal çalışmanın üçte ikisi oranına kadar yapılan çalışma şeklinde tanımlanmıştır.

Telafi Çalışması

Hangi hallerde telafi çalışması yaptırılacağı Yönetmeliğin 7. maddesinde ifade edilmiştir. Buna göre; zorunlu nedenlerle işin durması, ulusal bayram ve genel tatillerden önce veya sonra işyerinin tatil edilmesi veya benzer nedenlerle işyerinde normal çalışma sürelerinin önemli ölçüde altında çalışılması veya tamamen tatil edilmesi ya da işçinin talebi ile kendisine İş Kanunu, iş sözleşmeleri ve toplu iş sözleşmeleri ile öngörülen yasal izinleri dışında izin verilmesi hallerinde, işçinin çalışmadığı bu süreler için işçiye telafi çalışması yaptırılabilir.

Telafi çalışması yaptıracak işveren; bu çalışmanın sayılan nedenlerden hangisine dayandığını açık olarak belirtmek, hangi tarihte çalışmaya başlanacağını, ilgili işçilere bildirmek zorundadır.

Telafi çalışması, kaynağını oluşturan zorunlu nedenin ortadan kalkması ve işyerinin normal çalışma dönemine başlamasını takip eden 2 ay içerisinde yaptırılır. Telafi çalışması, günlük en çok çalışma süresi olan 11 saati aşmamak koşulu ile günde 3 saatten fazla olamaz. Telafi çalışması, tatil günlerinde yaptırılmaz.

Günlük Çalışma Süresinin Duyurulması ve Çalışma Süresinin Belgelenmesi

Yönetmeliğin 8. maddesi gereği, günlük çalışmanın başlama ve bitiş saatleri ile dinlenme saatleri işyerlerinde işçilere uygun araçlarla duyurulur. Yapılan işlerin niteliğine göre, işin başlama ve bitiş saatleri işçiler için farklı şekilde düzenlenebilir.

Yönetmeliğin 9. maddesi uyarınca işveren, işçilerin çalışma sürelerini uygun araçlarla belgelemek zorundadır.

Sonuç

Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı tarafından çıkarılmış olan ve çalışma sürelerinin uygulanmasına ilişkin esasları düzenleyen İş Kanununa İlişkin Çalışma Süreleri Yönetmeliği çalışma süresini, işçinin çalıştırıldığı işte geçirdiği süre olarak tanımlamıştır.

Anılan Yönetmelik çalışma süresinin haftada en çok 45 saat olacağını ve aksi kararlaştırılmamışsa bu sürenin, işyerlerinde haftanın çalışılan günlerine eşit ölçüde bölünerek uygulanacağını ancak her ne şekilde olursa olsun günlük çalışma süresinin 11 saati aşamayacağını düzenlemiştir. Yönetmelik uyarınca günlük çalışmanın başlama ve bitiş saatleri ile dinlenme saatleri işyerlerinde işçilere uygun araçlarla duyurulmalıdır.

MUHTELİF

Sağlık Sektöründe Kamu Özel İşbirliği Modeli *

Prof. Dr. H. Ercüment Erdem

Kamu özel işbirliği modeli çeşitli kamu altyapı yatırımlarının uzun dönemli bakım, işletme ve yapım hizmetlerinin özel sektör tarafından gerçekleştirilmesi olarak tanımlanabilir. Böylece kamu ve özel sektör arasında sözleşme ilişkisi ile kamu hizmetlerinin, belirli bir süre için ve karşılıklı risk paylaşımı temelinde işbirliği ile sürdürülmesi söz konusu olur.

Bu modelde kamu, altyapı ve hizmetlerin görülmesinde alternatif bir finansman kaynağına sahip olurken özel sektör için de riskin paylaşımı açısından cazip bir yatırım olanağı doğar. Ülkemizde de hızlı ve kaliteli altyapı ve hizmet gereksiniminin yüksek olduğu sağlık alanında özel sektör katılımı günden güne artıyor. Bu kapsamda, 6428 sayılı Sağlık Bakanlığınca Kamu Özel İş Birliği Modeli ile Tesis Yapıtırılması, Yenilenmesi ve Hizmet Alınması ile Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun (“6428 sayılı Kanun”), 9 Mart 2013 tarihinde Resmi Gazete’de yayınlanarak yürürlüğe girdi.

Tarihsel Gelişim

Türkiye’de sağlık sektöründe kamu özel işbirliği modelinin kökleri 3559 sayılı Sağlık Hizmetleri Temel Kanunu’na (“3559 sayılı Kanun”) dayanır. 3559 sayılı Kanun, kamu kurum ve kuruluşlarına ait sağlık kuruluşlarının Bakanlar Kurulu kararı ile kamu tüzelkişiliğini haiz sağlık işletmesine dönüştürülebilmesine olanak tanıdı. Böylece sağlık sektörüne işletmecilik anlayışı getirilerek kamu özel işbirliği yönünde ilk adım atıldı.

Sağlık hizmetlerinin kamu-özel işbirliği ile görülmesi yönündeki ilk açık düzenleme ise 3559 sayılı Kanun’a Ek 7. maddenin eklenme-

* *Mayıs 2013 tarihli Makale*

sine ilişkin 5396 sayılı Kanun ile yapıldı. Ek 7. maddeye göre, Yüksek Planlama Kurulu tarafından yapılması gerekliliğine karar verilen sağlık tesisleri özel hukuk kişilerine yaptırılabilir. Sağlık tesislerinin temel özellikleri Sağlık Bakanlığı'nca saptanır ve istekliler ihale ile belirlenir. İşletme süresi kırk dokuz yılı geçemez ve işletme süresince Sağlık Bakanlığı tarafından kira ödenir. Bu amaçla Hazineye ait taşınmazlar Maliye Bakanlığı'nca özel hukuk kişilerine bedelsiz devredilebilir.

Anayasa uyarınca, özel hukuk sözleşmelerine bağlı olarak özel sektöre gördürülecek kamu hizmetleri kanunla belirleneceğinden, Ek 7. maddedeki açık düzenleme, bu anayasal zorunluluğu da karşılar.

3559 sayılı Kanun Ek 7 madde uyarınca sağlık tesislerinin yapımının yanı sıra, Sağlık Bakanlığı'nın kullanımında bulunan sağlık tesislerinin yenilenmesi, tıbbi donanımın sağlanması, sağlık tesislerindeki ticari alanların işletilmesi ve tıbbi olmayan hizmetlerin sağlanması gibi alanlarda da özel sektör yüklenicisine gidilmesi mümkündür.

3559 sayılı Kanun'un Ek 7. Maddesinin uygulama esaslarını belirlemek üzere 2006 yılında Sağlık Tesislerinin, Kiralama Karşılığı Yapıtılması ile Tesislerdeki Tıbbi Hizmet Alanları Dışındaki Hizmet ve Alanların İşletilmesi Karşılığında Yenilenmesine dair Yönetmelik ("Yönetmelik") yürürlüğe girdi.

6428 sayılı Kanun

3559 sayılı Kanun Ek 7. madde ve Yönetmelik çerçevesinde yapılan ihalelere karşı çeşitli iptal davaları açıldı ve bu kapsamda Anayasaya aykırılık iddialarında bulunuldu. Danıştay bu iddiayı ciddi bularak konuyu Anayasa Mahkemesine taşıdı. Anayasaya aykırılık iddiasının temeli Ek 7. Maddenin konuyu ayrıntılı olarak düzenlememesi ve gerçekte kanunda yer alması gereken pek çok düzenlemenin Yönetmelikte yapılmasıydı.

3559 sayılı Kanun Ek 7. Maddeye yöneltilen eleştirileri gidermek ve devam eden projelerin finansmanını kolaylaştırmak amacıyla yeni bir düzenlemeye gerek duyuldu. Bu amaçla 6428 sayılı Kanun hazırlandı ve Ek 7. madde yürürlükten kaldırıldı. Böylece Anayasa Mahkemesinin olası bir iptal kararının olumsuz sonuçlarının da önüne geçilmiş oldu. Zira Anaya Mahkemesi kararları geçmişe etkili değildir. Ek 7. madde de zaten

yürürlükten kaldırıldığından bu maddeye karşı yöneltilen Anayasaya aykırılık iddialarının konusuz kaldığı dahi ileri sürülebilir.

6428 sayılı Kanun uyarınca, 3559 sayılı Kanun Ek m. 7'ye atıfta bulunan mevzuatın bundan sonra 6428 Kanun'a atıfta bulunduğu kabul edilir. 6428 sayılı Kanun'un yürürlüğe girmesinden önce ihaleye çıkmış projeler eski mevzuata tabidir. Ancak bu konuda bir istisna bulunur. 3559 sayılı Kanun zamanında ihaleye çıkmış olan projelerde sağlık tesislerinin dışında kalan alanların ticari olarak işletilmesinin yükleniciye verilebileceğine dair şartname hükümleri uygulanmaz.

6428 sayılı Kanun m. 10 uyarınca bu kanunun uygulama esasları Sağlık Bakanlığı tarafından hazırlanacak ve Bakanlar Kurulunca çıkarılacak bir Yönetmelikte düzenlenir. Ancak bu yeni yönetmelik çıkarılıncaya kadar, 3559 sayılı Kanun Ek 7 maddeye göre çıkarılan Yönetmelik uygulanmaya devam eder.

6428 Kanun uyarınca, *“Sağlık Bakanlığı ve bağlı kuruluşları; ön proje, ön fizibilite raporu, temel standartlar ile ihale dokümanı ve sözleşme hükümleri çerçevesinde, Maliye Bakanlığınca yüklenici lehine bedelsiz olarak tesis edilecek bağımsız ve sürekli nitelikteki üst hakkı sözleşmesinde belirtilen şartlarla Hazinesinin özel mülkiyetindeki taşınmazlar üzerinde, sözleşmede belirlenecek bedel karşılığında tesis yaptırabilir”*.

Bu doğrultuda, sağlık tesislerinden başka, yine Sağlık Bakanlığınca belirlenecek esaslar doğrultusunda kullanımda bulunan tesislerin yenilenmesi işleri de tesislerdeki belli hizmetlerin sunulması ve/veya ticari hizmet alanlarının işletilmesi ve/veya bedelinin ödenmesi karşılığında özel sektöre yaptırılabilir.

İhale

6428 sayılı Kanun uyarınca, yapım işlerine ilişkin ön fizibilite raporu ve proje ile ilgili diğer belgeler Sağlık Bakanlığınca hazırlanır, Yüksek Planlama Kurulu onayı ve yetkilendirme kararı alındıktan sonra ihaleye çıkarılır.

6428 sayılı Kanun kapsamında gerçekleştirilecek projeler 2886 sayılı Devlet İhale Kanunu ile 4734 sayılı Kamu İhale Kanunu'na tâbi olmaz. İhale yetkilisi Sağlık Bakanlığı ve bağlı kuruluşlarının merkez teşkila-

tında ilgili birimin, taşra birimlerince yapılmasına karar verilen işlerde ise ilgili taşra biriminin en üst yöneticisidir. Böylece ihale bakımından esneklik sağlanır.

İhalelerde özel sektör yatırımcısı tarafından toplam sabit yatırım tutarı (yüklenici tarafından yapım veya yenileme işleri ve yüksek mali kaynak gerektiren tıbbi donanıma ilişkin sözleşmede belirtilen toplam yatırım tutarı) veya teklif bedelinin en az yüzde üçü oranında geçici teminat, yüzde üçü oranında kesin teminat, sabit yatırımın tamamlanmasından sonra işleme döneminde ise yüzde bir buçuğu oranında teminat verilmesi gerekir. Bunun yanında yüklenicinin yapım işleri için ayrılan öz kaynakları, sözleşme ile belirlenen dönemsel yatırım tutarının %2'sinden az olamaz.

Sözleşme

İhale sonucunda idare ile yapılacak sözleşmeye, projeyi yüklenen yatırımcı tarafından bu amaç için kurulacak bir anonim şirket olan “özel amaçlı şirket” taraf olur. Bu sözleşme özel hukuk hükümlerine tabidir. Süresi sabit yatırım dönemi hariç olarak 30 yılı geçmemek üzere İdare tarafından belirlenir.

Yüklenicinin sözleşmede öngörülen yükümlülüklerini zamanında yerine getirmemesi veya sözleşme süresinde üçüncü kişilere zarar vermesi halinde her türlü zarardan sorumlu olacağı ve bu gibi durumlar için cezai şartların sözleşmede düzenleneceği açıkça düzenlenir.

Sözleşmenin uygulanmasından doğan uyuşmazlıklara Türk hukuku uygulanır. Yetkili ve görevli mahkemeler Türkiye Cumhuriyeti Mahkemeleridir. Ancak Türk hukuku uygulanmak koşuluyla, uyuşmazlık Milletlerarası Tahkim Kanunu uyarınca tahkim yoluyla da çözümlenebilir.

Finansman ve Bedel

Sözleşme kapsamında yapılacak olan tüm işlerin finansmanından yüklenici sorumludur.

Bu doğrultuda, yüklenici üstlenilen işler için dönemsel yatırımlarda bulunur. Yapılan işler, verilen hizmetler ve işletilen ticari alanlar karşılığında yatırımcıya sözleşme ile belirlenecek bir bedel, yine dönemsel olarak ödenir.

6428 sayılı Kanun'da yapım işi tamamlanmadan hiçbir bedel ödenmemesi düzenlenir. Ancak aşama tamamlamaları ve tesisin kısmen hizmete alınması halleri için sözleşmede farklı düzenlemeler öngörülebilir.

Bedelin belirlenmesinde yüklenici tarafından yatırımın mahiyeti, ekipman, tıbbi donanım, taşınmaz ve tesisteki hizmetlerin ve ticari hizmet alanlarının işletilmesinin yükleniciye verilir verilmeyeceği dikkate alınır. Bedel Sağlık Bakanlığı'na ait döner sermaye bütçesinden ve/veya merkezi yönetim bütçesinden karşılanır.

Böylece yatırımcı bakımından önemli bir fırsat söz konusu olur, zira işler talep riski olmaksızın sözleşmesel olarak belirlenen bedel karşılığında yapılır. Her ne kadar bu hizmetlerin ve ticari alanların işletilmesinin özel sektöre verilmesi ihtiyari de olsa, son zamanlardaki eğilimin hizmetleri özel sektöre gördürmek yönünde olduğu görülür.

6428 sayılı Kanun zorunlu ve ihtiyari ticari hizmet alanları şeklinde bir ayrımı ortaya koyar. Buna göre, kimi ticari alanların sağlık tesislerinde bulunması zorunludur ve bunların dışında kalanlar sözleşmede belirlenebilir. Günümüzde sık sık yerleşim alanları dışında yapılan sağlık tesislerinde her türlü hizmetin sağlanması bir zorunluluktur. Hüküm bu gereksinime cevap vermekle beraber yatırımcı bakımından da bir avantaj olarak görülebilir.

Yatırımcı bakımından avantajlı olabilecek bir diğer düzenleme, dönem sonlarında bedelde, Üretici Fiyat Endeksi ("ÜFE") ile Tüketici Fiyat Endeksi ("TÜFE") toplamının yarısı oranında artışı yapılması yönündeki hükümdür. Aynı doğrultuda kur farkıyla ilgili bir düzenleme de vardır. Yatırımcının finansman için yabancı para birimi üzerinden kredi almış olması durumunda, kullanım bedelinin yeniden belirleneceği tarihte ilgili döviz kurunda ÜFE TÜFE toplamının yarısından fazla veya az bir değişim olmuş olması durumunda kur farkı hesaplanarak yabancı para ile borçlanma oranında kullanma bedeline eklenir veya çıkartılır. Hükümün yatırımcı bakımından güvence verici olduğu söylenebilir.

Teşvikler, Hazine Garantisi

Önceki düzenlemeler ile paralel olarak, 6428 sayılı Kanun kapsamında yapılacak işler ile imzalanacak belgeler, 488 sayılı Damga Vergisi

Kanunu'na göre alınan damga vergisi ile 492 sayılı Harçlar Kanunu uyarınca alınan harçlardan muaf tutularak vergisel kolaylıklar getirilir.

6428 sayılı Kanun'un önemli hükümlerinden biri, 4749 sayılı Kamu Finansmanı ve Borç Yönetiminin Düzenlenmesi Hakkında Kanun'a eklenen 8/A hükmüdür. Bu hüküm uyarınca belirli projeler için Hazinesin, idare tarafından süresinden önce feshedilerek ilgili idareler tarafından devralınan kamu-özel işbirliği sözleşmelerinde borç yüklenmesi mümkün olabilir. İlgili yatırım için yurt dışından sağlanan finansmanın ve bu finansmanla ilgili mali yükümlülüklerin Hazine Müsteşarlığı tarafından yüklenilmesine karar vermeye Bakanlar Kurulu yetkilidir. Ancak borç yüklenimi aşağıda belirtilen yatırım ve hizmetlere ilişkin sözleşmelerde söz konusu olur;

- i. 3996 sayılı Bazı Yatırım ve Hizmetlerin Yap-İşlet-Devret Modeli Çerçevesinde Yapıtırılması Hakkında Kanun hükümlerine göre yap-işlet-devret modeli ile gerçekleştirilmesi planlanan ve tutarı asgari bir milyar Türk Lirası olması öngörülen yatırımlar ve hizmetler ve
- ii 6428 sayılı Kanun ve 652 sayılı Millî Eğitim Bakanlığının Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararname hükümlerine göre yap-kirala-devret modeli ile gerçekleştirilmesi planlanan ve tutarı asgari beş yüz milyon Türk Lirası olması öngörülen yatırımlar ve hizmetler.

Bu maddeye göre borç üstlenimi için ihale şartnamesi yayımlanmadan ve ihale sonrasında sözleşme imzalanmadan önce Hazine Müsteşarlığın uygun görüşü alınır. Borç üstlenim taahhüdü kısmen veya tamamen verilebilir.

Fesih

Yüklenicinin sözleşmeden veya 6428 sayılı Kanun'dan kaynaklanan yükümlülüklerini yerine getirmemesi hallerinde proje sözleşmesi idare tarafından feshedilebilir.

Yapım döneminde yüklenicinin taahhütlerini yerine getirememesi halinde, idare işin niteliğine uygun bir sürede işin tamamlanmasını yazılı olarak ihtar eder. Bu durum finans sağlayıcılara da bildirilir. Süre sonun-

da taahhüdün yerine getirilmemiş olması durumunda, finans sağlayıcısına idare ile anlaşarak yüklenicinin ortaklık yapısında değişikliğe gitmek suretiyle işin yapılması olanağı sunulur. Bunun da gerçekleşmemesi halinde idare sözleşmeyi fesheder.

İşletme döneminde ise belirlenen yüklenicinin performans puanının altında kalması durumunda idare sözleşmeyi doğrudan fesheder. Sağlık hizmetlerinde aksama olması durumunda iş idare tarafından yüklenici namına gördürülür. Sağlık hizmetleri dışında kalan işler bakımından ise taahhütlerin uygun bir süre içinde yerine getirilmesi yazılı ihtar ile yükleniciye bildirilir ve finans sağlayıcıları da bu durumdan haberdar edilir. Eğer iş verilen süre içinde yapılmazsa, yüklenici namına gördürülerek bu hizmetler bedelden mahsup edilir.

Diğer yandan, hizmet, araştırma-geliştirme, danışmanlık ve yenileme sözleşmelerinde sağlık hizmetlerinin sürdürülemez hale gelmesi durumunda sözleşme derhal feshedilir. Sağlık hizmetleri dışında kalan işler bakımından ise, yüklenicinin taahhütlerini idare tarafından yazılı ihtar ile verilen süre içinde de yerine getirmemesi durumunda sözleşme idare tarafından fesholunur.

Sonuç

6428 sayılı Kanun ile sağlık alanında kamu özel işbirliği modeli ile gerçekleştirilecek ve gerçekleştirilmekte olan projeler için daha sağlam bir yasal zemin getirilmesi amaçlanır.

Öngörülen kurallar temelde eski düzenlemeye paraleldir, kamu özel işbirliği modelini destekleyici nitelikte bazı yenilikler öngörülür ve süreçler daha ayrıntılı olarak düzenlenir.

6428 sayılı Kanunun 3559 sayılı Kanun'un Ek 7. maddesine ve Yönetmeliğe bağlı olarak dile getirilen Anayasaya aykırılık iddialarını bertaraf ettiği, uygulamadan kaynaklanan sıkıntıları büyük ölçüde çözümlendiği, projelere finansman sağlayacak kredi kuruluşları açısından projeleri finanse edilebilir hale getirdiği ve böylece hem ihalesi tamamlanmış hem de ihalesi süren projelerin önünün açıldığı söylenebilir.

Özel Sağlık Sigortaları Yönetmeliği*

Av. Naciye Yılmaz

Giriş

Ülkemizde sağlık alanında sosyal sigorta uygulamalarından yararlanılır. Bununla birlikte, sağlık harcamalarının kamu harcamaları içinde büyük pay sahibi olması, dolayısıyla sağlık hizmetlerinden yararlanılmasının ve tedavi haklarının sınırlandırılması gibi uygulamalara gidilmesi özel sağlık sigortasının önemini arttırmıştır¹.

Özel sağlık sigortası uygulaması için önemli bir gelişme olan Özel Sağlık Sigortaları Yönetmeliği (“Yönetmelik”), 23.10.2013 tarihli ve 28800 sayılı Resmi Gazete’de özel sağlık sigortası uygulamalarına ilişkin usul ve esasları düzenlemek amacıyla yayımlandı. Bu Hukuk Postası makalesinde, sigorta sözleşmesi kavramından yola çıkılarak Yönetmeliğin öne çıkan hükümleri incelenecektir.

Sigorta Sözleşmesi Kavramı

6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu’nun (“TTK”) altıncı kitabı sigorta hukukunu düzenler. TTK md. 1401 uyarınca, sigorta sözleşmesi, sigortacının bir prim karşılığında, kişinin para ile ölçülebilir bir menfaatini zarara uğratan tehlikenin, rizikonun, meydana gelmesi hâlinde bunu tazmin etmeyi ya da bir veya birkaç kişinin hayat süreleri sebebiyle ya da hayatlarında gerçekleşen bazı olaylar dolayısıyla bir para ödemeyi veya diğer edimlerde bulunmayı yükümlendiği sözleşmedir.

Özel Sağlık Sigortaları Yönetmeliği

Yukarıda da belirtildiği üzere, Yönetmelik, özel sağlık sigortası uygulamalarına ilişkin usul ve esasları düzenlemek amacıyla yayımlanmıştır. Yönetmeliğin 17. maddesi yayımı tarihinden 1 yıl sonra, diğer maddeleri yayımı tarihinden 6 ay sonra yürürlüğe girer.

* *Ekim 2013 tarihli Makale*

¹ **EROĞLU Sevilay**, Hastalık Sigortası Sözleşmesinin Kurulmasında İhbar Külfeti, Mayıs 2005, s. 1.

Yönetmelik; bilgilendirme ve teklif, sözleşme türleri, ömür boyu yenileme garantisi, katılım sertifikası, plan değişikliği ve geçiş işlemleri, sözleşme iptali, sigorta süresinin sona ermesinden sonraki tedavilere ilişkin genel hükümler ile özel sağlık sigortası tarifesini, sağlık konularında uzman kişi çalıştırma zorunluluğu ve aktüerya raporu, hizmet satın alma, sağlık bilgileri ve bilgilerin gizliliği, özel sağlık sigortalarında çalışma esasları ile tamamlayıcı ve destekleyici sağlık sigortası ürünlerine ilişkin diğer hükümleri kapsamaktadır. Bu hükümlerden önemli olarak değerlendirilenleri aşağıda ele alınmıştır.

Bilgilendirme ve Teklif. Yönetmeliğin 5. maddesi uyarınca, hastalık ve sağlık sigortası alanında faaliyet ruhsatı bulunan Türkiye’de kurulmuş sigorta şirketi ile yurt dışında kurulmuş sigorta şirketinin Türkiye’deki teşkilatı, özel sağlık sigortası yaptırmak isteyenlere sözleşme yapma kararını etkileyebilecek hususlar hakkında bilgi verecektir. Dürüstlük ve iyi niyet ilkeleri çerçevesinde, sözleşmenin müzakeresi ve yapılması sırasında sigorta sisteminin işleyişine ilişkin teknik konularda yardımcı olacak, tarafların hak ve yükümlülüklerine ilişkin gerekli her türlü bilgiyi sözlü ve yazılı olarak sağlayacak, yanıltıcı her türlü hal ve davranıştan kaçınacaktır.

Ömür Boyu Yenileme Garantisi. Yönetmeliğin 7. maddesine göre, özel sağlık sigortası sözleşmeleri aynı plan ile ömür boyu yenilenebilecektir. Sigorta şirketinin, “*ömür boyu yenileme garantisi içeren bir ürün sunulması halinde, akdedilen ilk sözleşme tarihinde geçerli olan şartlarda, ömür boyu yenileme garantisine ilişkin bilgiler ve değerlendirme şartları belirlenir*”. Belirtmek gerekir ki, söz konusu bilgiler ve değerlendirme şartları sonradan sigortalı aleyhine değiştirilemeyecektir.

Özel sağlık sigortası sözleşmesini ömür boyu yenileme garantisi sunan sigorta şirketi, yeni sözleşmenin teminatlarını ve primlerini tespit edebilmek için geçmiş sigortalılık dönemindeki sağlık durumunu ve bundaki gelişmeleri dikkate alacaktır.

Sigorta şirketi, ömür boyu yenileme garantisi alındıktan sonraki dönemde ortaya çıkan hastalık ve rahatsızlıklardan ötürü teminat kapsamını daraltamayacak, sigortalı katılım payını arttırmayacak, sigorta teknik esaslarında ve özel şartlarında sigortalı aleyhine değişiklik yapamayacak, ortaya çıkan hastalık ve rahatsızlıklarından ötürü hastalık ek primi ile

ödenen tazminatların sözleşme prim oranına bağlı ek prim uygulayamayacaktır.

Plan Değişikliği ve Geçiş İşlemleri. Yönetmeliğin 9. maddesi uyarınca, sigorta şirketine plan değişikliği önerisi sunulabilir. Plan değişikliği talebinin sigorta şirketi tarafından uygun bulunmaması durumunda mevcut sözleşmedeki taahhütler devam eder. Buna ek olarak, sigortalının kazandığı tüm hak ve yükümlülüklerin hastalık ve sağlık sigortası alanında faaliyette bulunan bir başka sigorta şirketine geçişi ve sigortalının sözleşmesinin bu şirkette devamı talep edilebilir. Bu durumda ise, işbu geçiş yeni sigorta şirketinin koşulları çerçevesinde ve kabulü halinde gerçekleşir.

Sözleşme İptali. Yönetmeliğin 10. maddesinde sigorta sözleşmesinin iptali düzenlenir. İlgili hüküm uyarınca, “*sigorta ettiren ve sigortalı, sözleşme tanzim tarihinden itibaren ilk otuz gün içerisinde iptal talebinde bulunursa ve bu süre içerisinde sigortalıya veya adına herhangi bir tazminat ödenmemişse, ödenen primler beş iş günü içerisinde kesintisiz olarak iade edilir. Sonraki günlerde yapılan iptal talebi üzerine şirketin hak etmediği prim sözleşme özel şartlarına göre aynı süre içerisinde iade edilir.*”

Sonuç

Özel sağlık sigortası uygulamasında yeni ve önemli bir gelişme olarak görülen işbu Yönetmeliğin sağlık sigortacılığı kurallarını biraz daha netleştirdiğini söylemek mümkündür. Özellikle ömür boyu yenileme garantisini hükümleri çerçevesinde, Yönetmelik, özel sağlık sigortası yaptıracak sigortalılar açısından olumlu bir gelişme olarak değerlendirilebilir.

Yeni Tüketici Kanunu Yürürlüğe Girdi*

Av. Alper Uzun

Giriş

23.02.1995 tarihli, 4077 sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun, Türk Hukukunda tüketici haklarını korumak anlamında bir düzenleme içeren ilk özel kanun olma özelliğini taşıyordu. 4077 sayılı Kanunda 2003 yılında yapılan değişiklikler ile bir güncelleme yapılmıştı. Öte yandan Avrupa Birliği mevzuatı ile uyum ve ülkemizde 2012 yılında yürürlüğe giren Türk Borçlar Kanunu ve Türk Ticaret Kanunu ile paralellik sağlanması amacıyla, tüketici haklarına ilişkin ana mevzuat olan kanunun yeniden ele alınması gündeme gelmiş ve bu çalışmaların sonucu olarak 28.11.2013 tarihli Resmi Gazete’de yayımlanan 6052 sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun (“Kanun”) ortaya çıkmıştır. Kanun, yayımı tarihinden itibaren altı ay sonra yürürlüğe girecektir. Kanun, eski kanuna göre birçok alanda daha detaylı yeni düzenlemeler ve yaptırımlar öngörmektedir.

Kanunun Getirdiği Önemli Düzenlemeler

Tüketicinin korunması ihtiyacı değişik sebeplerden doğmaktadır. Tüketicinin yasal düzenlemeler ile korunması zorunluluğu, tüketicinin ilgili hukuki işlemi gerçekleştirmek için gerekli olan bilgiye sahip olamamasından kaynaklanmaktadır. Bu durumda taraflar arasında bilgi orantısızlığı ortaya çıkmakta ve bu orantısızlığın giderilmesi de ancak hukuki önlemlerle mümkün olmaktadır. Kanun’un gerekçesinde de bu durum özellikle belirtilmiş, Kanun’da sözleşmenin kurulması öncesinde ve kurulması sırasında tüketicinin bilgilendirilmesi yükümlülüğünün düzenlendiği bütün hallerde amaç, taraflar arasındaki bu orantısız durumu gidermek ve tüketicinin de bilgilendirilmiş bir şekilde sözleşme kurmasına imkân tanımak olduğu ifade edilmiştir. Bu yükümlülük bazen bir yazılı şartı olarak düzenlenmiş ve şekle aykırılığın yaptırımının kesin hükümsüz olacağı kabul edilmiş, bazı hallerde ise eksik bilgilendirmeye

* Kasım 2013 tarihli Makale

rağmen sözleşmenin kurulacağı ancak tüketicinin bilgilendirilmediği konularda sözleşmeyi düzenleyen taraf aleyhine bazı haklardan yararlanacağı kabul edilmiştir. Kanun'un yürürlüğe girmesiyle birlikte, tüketicinin somut olarak hangi konularda, ne zaman ve nasıl bilgilendirileceğinin daha sonra çıkarılacak yönetmeliklerle düzenleneceği belirtilmiştir.

Kanun'daki önemli düzenlemelerden birisi; devre tatili, uzun süreli tatil ürününe ilişkin sözleşmeler, işyeri dışında yapılan sözleşmeler, ön ödemeli ve mesafeli sözleşmeler, finansal hizmetlerin mesafeli satışına ve tüketici kredisine ilişkin sözleşmeler gibi, bir dizi sözleşmenin kurulmasında sorun, tüketicinin bunları gerek işlemin cazibesi, gerekse pazarlama tekniklerinin özellikleri nedeniyle çok fazla düşünmeden imzalamasıdır. Bu hallerde genelde tüketicinin sözleşmeyi kurduğuna pişman olması ile karşılaşılmaktadır. Bu nedenle tüketici lehine bir cayma hakkı düzenlenmiş ve 14 günlük süre tanınmıştır.

Tüketicinin korunmasına yönelik olarak borçlar hukuku kapsamında tanınan hakların yanı sıra Kanun'da, piyasayı denetlemeye ilişkin önlemlere de yer verilmiştir. Haksız şartların, reklamların ve haksız uygulamaların denetlenmesi, tüketicinin irade özerkliğinin temini amacıyla kendisini yanlış yönlendirebilecek her türlü reklam ve haksız ticari uygulamanın yasaklanması örnek olarak gösterilebilmektedir.

Tanımlar ve Tüketici Sözleşmelerinde Uygulanacak Temel İlkeler

Kanun'da "Tüketici" tanımı yeniden ele alınmış ve "Ticari veya mesleki olmayan amaçlarla hareket eden gerçek veya tüzel kişi" olarak belirtilmiştir. Tüketici işleminin kapsamı genişletilmiştir. Buna göre tüketici işlemi; eser, taşıma, simsarlık, sigorta, vekalet, bankacılık ve benzeri sözleşmeler de dahil olmak üzere kurulan her türlü sözleşme ve hukuki işlemi ifade etmektedir.

Kanun'un 4. Maddesinde, tüketici sözleşmelerinde uygulanacak temel ilkeler özel olarak düzenlenmiştir. Buna göre, yazılı olarak düzenlenmesi öngörülen sözleşmeler ile bilgilendirmeler en az on iki punto büyüklüğünde, anlaşılabilir bir dilde, açık, sade ve okunabilir bir şekilde düzenlenecek ve bunların bir nüshası kâğıt üzerinde veya kalıcı veri saklayıcısı ile tüketiciye verilecektir. Sözleşmede öngörülen koşullar, sözleşme süresi içinde tüketici aleyhine değiştirilemeyecektir. Tüketiciden;

kendisine sunulan mal veya hizmet kapsamında haklı olarak yapılmasını beklediği ve sözleşmeyi düzenleyen yasal yükümlülükleri arasında yer alan edimler ile sözleşmeyi düzenleyen kendi menfaati doğrultusunda yapmış olduğu masraflar için ek bir bedel talep edilemeyeceği düzenlenmiştir. Tüketicinin yapmış olduğu işlemler nedeniyle kıymetli evrak niteliğinde sadece nama yazılı ve her bir taksit ödemesi için ayrı ayrı olacak şekilde senet düzenlenebileceği, ancak bu fıkra hükümlerine aykırı olarak düzenlenen senetlerin tüketici yönünden geçersiz olacağı kabul edilmiştir. Tüketici işlemlerinde, tüketicinin edimlerine karşılık alınan şahsi teminatlar, her ne isim altında olursa olsun adi kefalet sayılacak; tüketicinin alacaklarına ilişkin karşı tarafça verilen şahsi teminatlar diğer kanunlarda aksine hüküm bulunmadıkça müteselsil kefalet sayılacaktır. Temerrüt hâli de dâhil olmak üzere, tüketici işlemlerinde bileşik faiz uygulanması yasaklanmıştır.

Tüketicinin Hak Arama Özgürlüğü

Kanun'da tüketicinin hak arama özgürlüğü de eski kanuna göre daha farklı düzenlenmiştir. Tüketici Hakem Heyetleri ve Tüketici Mahkemele-ri ile ilgili bir takım düzenlemeler yapılmış, tek tek tüketicilerin genelde açamayacağı davaları tüketici örgütlerinin açması öngörülmüştür.

Kanun'un 73. Maddesinde "Tüketici Mahkemeleri" düzenlenmiştir. Buna göre Tüketici işlemleri ile tüketiciye yönelik uygulamalardan doğabilecek uyuşmazlıklara ilişkin davalarda tüketici mahkemeleri görevlidir.

Kanun'un 68. Maddesinde ise "Tüketici Hakem Heyeti"ne başvuru esasları düzenlenmiş ve bazı yenilikler getirilmiştir. Buna göre, değeri iki bin Türk Lirasının altında bulunan uyuşmazlıklarda ilçe tüketici hakem heyetlerine, üç bin Türk Lirasının altında bulunan uyuşmazlıklarda il tüketici hakem heyetlerine, büyükşehir statüsünde bulunan illerde ise iki bin Türk Lirası ile üç bin Türk Lirası arasındaki uyuşmazlıklarda il tüketici hakem heyetlerine başvuru zorunludur. Bu değerlerin üzerindeki uyuşmazlıklar için tüketici hakem heyetlerine başvuru yapılamayacaktır.

Tüketici hakem heyetinin kararları, İcra ve İflâs Kanununun ilamların yerine getirilmesi hakkındaki hükümlerine göre yerine getirilir. Taraflar, tüketici hakem heyetinin kararlarına karşı tebliğ tarihinden itibaren on beş gün içinde tüketici hakem heyetinin bulunduğu yerdeki tüketici

mahkemesine itiraz edebilir. İtiraz, tüketici hakem heyeti kararının icrasını durdurmaz. Ancak talep edilmesi şartıyla hâkim, tüketici hakem heyeti kararının icrasını tedbir yoluyla durdurabilir. Tüketici hakem heyeti kararlarına karşı yapılan itiraz üzerine tüketici mahkemesinin vereceği karar kesindir.

Sonuç

6052 sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun, 28.11.2013 tarihli Resmi Gazete’de yayımlanmıştır. Kanun, yayımı tarihinden itibaren altı ay sonra yürürlüğe girecektir. Kanun, eski kanuna göre birçok alanda daha detaylı yeni düzenlemeler ve yaptırımlar öngörmektedir.

6052 sayılı Kanun yürürlüğe girmesiyle birlikte; bu konuda Türk Hukuku için bir ilk olan ve tüketici haklarını korumak anlamında bir düzenleme içeren ilk özel kanun olma özelliğini taşıyan, 23.02.1995 tarihli, 4077 sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun, yürürlükten kalkacaktır.

6052 sayılı Kanun, Avrupa Birliği mevzuatı ile uyumlu, ülkemizde 2012 yılında yürürlüğe giren Türk Borçlar Kanunu ve Türk Ticaret Kanunu ile de paralel düzenlemeler içermektedir.

Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi'ne Yapılmış Bazı Başvuruların Tazminat Ödenmek Suretiyle Çözümüne dair Kanun*

Av. Ceyda Büyükorall

Türkiye Cumhuriyeti Anayasası'nın 148. maddesi, Anayasa Mahkemesi'ne bireysel başvuruyu düzenlemektedir. 2010 yılında gerçekleştirilen Anayasa değişikliği sonrası ilk kez Türk Hukuk Sistemine giren "bireysel başvuru"; herkesin Anayasada güvence altına alınmış temel hak ve özgürlüklerinden, Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi ("AİHS") kapsamındaki herhangi birinin kamu gücü tarafından ihlal edildiği iddiasıyla Anayasa Mahkemesi'ne başvurmasına imkan tanımaktadır.

Anayasa Mahkemesi'ne bireysel başvurunun ön şartı olağan kanun yollarının tüketilmesidir. Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un geçici 1. maddesi gereği Anayasa Mahkemesi, 23/9/2012 tarihinden sonra kesinleşen nihai işlem ve kararlar aleyhine yapılan bireysel başvuruları incelemekle yükümlüdür.

6384 sayılı Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi'ne Yapılmış Bazı Başvuruların Tazminat Ödenmek Suretiyle Çözümüne Dair Kanun ("6384 sayılı Kanun") 19/1/2013 tarih ve 28533 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe girmiştir.

6384 sayılı Kanun, 23/9/2012 tarihi itibarıyla Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi ("AİHM") nezdinde kaydedilmiş başvurular hakkında uygulanır.

6384 sayılı Kanun'un Amacı ve Kapsamı

6384 sayılı Kanun'un amacı; AİHM'e yapılmış bazı başvuruların tazminat ödenmek suretiyle çözümüne dair esas ve usullerin belirlenmesidir. 6384 sayılı Kanun'un kapsamı;

- a) Ceza hukuku kapsamındaki soruşturma ve kovuşturmalar ile özel hukuk ve idare hukuku kapsamındaki yargılamaların makul sürede sonuçlandırılmadığı,

* Ocak 2013 tarihli Makale

b) Mahkeme kararlarının geç veya eksik icra edildiği ya da hiç icra edilmediği,

iddiasıyla AİHM'ne yapılmış başvurulardır.

AİHS ve Türkiye'nin taraf olduğu ek protokoller kapsamında korunan haklara ilişkin diğer ihlal alanları bakımından da Bakanlar Kurulu kararıyla 6384 sayılı Kanun hükümlerinin uygulanabileceği; diğer yandan idari nitelikteki soruşturmalardan kaynaklanan başvurular hakkında bu Kanun hükümlerinin uygulanmayacağı ifade edilmiştir.

Müracaat Şekli ve Süresi

6384 sayılı Kanun kapsamında yapılacak müracaatlar hakkında karar vermek üzere beş kişilik bir Komisyon kurulması kararlaştırılmıştır.

Komisyonu yapılacak müracaatın şekli ve süresini düzenleyen 6384 sayılı Kanun'un 5. maddesi uyarınca komisyona müracaat, AİHM'ne başvuru tarihini ve numarasını gösteren resmi kayıt kabul mektubu, başvuru formu ve diğer ilgili bilgi ve belgelerle birlikte, müracaat edenin kimlik bilgilerini içeren imzalı bir dilekçeyle yapılmalıdır.

5. maddenin 6384 sayılı Kanun'un yayım tarihinden itibaren bir ay sonra yürürlüğe gireceği düzenlenmiş olup, müracaat edeceklerin söz konusu maddenin yürürlüğe girdiği tarihten itibaren altı ay içinde Komisyona müracaat etmeleri gerekmektedir. Bu süre içinde müracaat etmeyenler AİHM'nin münhasıran iç hukuk yollarının tüketilmemiş olması gerekçesine dayanan kabul edilemezlik kararının kendilerine tebliğinden itibaren bir ay içinde de Komisyona müracaat edebilir.

6384 sayılı Kanun kapsamının Bakanlar Kurulu kararıyla genişletilmesi veya 6384 sayılı Kanun'un 23/9/2012 tarihi itibarıyla AİHM nezdinde kaydedilmiş başvurular hakkında uygulanacağını öngören 9. madde-deki sürenin Bakanlar Kurulunca uzatılması durumunda müracaat hakkı kazananların, bu haklarını Bakanlar Kurulu kararının Resmî Gazete'de yayımı tarihinden itibaren altı ay içinde kullanmaları gerekir.

Müracaatın Cumhuriyet başsavcılıkları aracılığıyla da yapılması mümkündür. Cumhuriyet başsavcılığı, müracaat evrakını derhal Komisyona gönderir. Bu durumda Cumhuriyet başsavcılığına yapılan müracaat tarihi esas alınır.

Müracaatlara ilişkin düzenlenecek kâğıtlar damga vergisinden, yapılacak işlemler ise harçlardan müstesnadır.

Müracaat Hakkında Karar ve Karara İtiraz

Komisyon;

- a) Müracaat konusu başvurunun, AİHM'nin aradığı iç hukuk yollarının tüketilmesi koşulu dışındaki diğer kabul edilebilirlik şartlarını taşımadığını,
 - b) Müracaatın süresi içinde yapılmadığını,
 - c) Müracaat edenin hukuki menfaati olmadığını,
 - d) Müracaatın 6384 sayılı Kanun kapsamına girmediğini,
- tespit ederse müracaatı reddeder.

Komisyon, AİHM'nin emsal kararlarını da gözetmek suretiyle müracaat konusundaki kararını dokuz ay içinde ve gerekçeli olarak vermek zorundadır.

Komisyon kararlarına karşı tebliğ tarihinden itibaren on beş gün içinde Komisyon aracılığıyla Ankara Bölge İdare Mahkemesi'ne itiraz yolu açıktır. Bu itiraz öncelikli işlerden sayılarak, üç ay içinde karara bağlanır. Mahkeme tarafından Komisyon kararı yerinde görülmezse işin esası hakkında karar verilir. İtiraz üzerine verilen kararlar kesindir.

Karar Gereğinin Yerine Getirilmesi

Ödenmesine karar verilen tazminat, kararın kesinleşmesinden itibaren üç ay içinde Bakanlık tarafından ödenir. Ödemeye ilişkin düzenlenecek kâğıtlar damga vergisinden, yapılacak işlemler ise harçlardan müstesnadır.

Komisyonla yapılan müracaat sonucunda Komisyonun kesinleşen kararlarının bir örneği müracaata konu işlemin yapıldığı adli veya idari mercie gönderilir. Müracaata konu işlem henüz sonuçlandırılmamışsa, ilgili adli veya idari merci tarafından bu işlem ivedilikle sonuçlandırılır.

Sonuç

Anayasada güvence altına alınmış temel hak ve özgürlüklerden AİHS kapsamındaki herhangi birinin kamu gücü tarafından ihlal edildiğini iddia eden herkes Anayasa Mahkemesi'ne bireysel başvuruda bulunabilir. Anayasa Mahkemesi, 23/9/2012 tarihinden sonra kesinleşen nihai işlem ve kararlar aleyhine yapılan bireysel başvuruları inceleyecektir.

23/9/2012 tarihi itibarıyla AİHM nezdinde kaydedilmiş bazı başvurular hakkında 19/1/2013 tarihinde Resmi Gazete'de yayımlanan 6384 sayılı Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi'ne Yapılmış Bazı Başvuruların Tazminat Ödenmek Suretiyle Çözümüne Dair Kanun hükümlerinin uygulanması söz konusudur. 6384 sayılı Kanun uyarınca beş kişiden oluşacak bir komisyon, bu konuda yapılacak müracaatları gerekçeli olarak karara bağlayacaktır.

Yabancı Şirketlerin Yerleşim Özgürlüğü *

Av. Leyla Orak

Giriş

Günümüz ticaret hayatına yön veren en önemli etkenlerden birisi küreselleşme kavramıdır. Üretimin, ticaretin, ekonominin küreselleşmesi ile ulusal sınırların artık ortadan kalktığını ve ülkeler arasındaki ilişkilerin kolayca ve hızlı kurulduğunu söylemek mümkündür.

Küreselleşen ticari hayata onun vazgeçilmez süjesi olan ticaret şirketleri de uyum sağlamış ve küresel şirketler oluşmaya başlamıştır. Söz konusu küresel şirketleri ise; dil, din, ırk, millet, kültür, örf, adet, hukuk ayrımı olmaksızın uluslararası arenada faaliyet gösteren, konumu olan ve yoğun ticaret hacmine sahip şirketler olarak ifade etmek mümkündür. Böylece, sınır aşırı faaliyetlerde bulunan şirketlerin faaliyette bulunduğu ülkelerdeki yerleşim hakkı kavramı gündeme gelir.

Bu ayki Hukuk Postası yazısı, yabancı şirketlerin yerleşim özgürlüğünü irdeleyecektir.

Yabancı Şirketlerin Türkiye’de Yerleşim Özgürlüğü

Uluslararası faaliyet gösteren yabancı şirketlerin ülkemizdeki yerleşim koşullarını ele almadan önce, tüzel kişiliğini kazanmış bir yabancı şirketin kurulduğu ülke haricinde de tanınması gerektiğini vurgulamakta fayda vardır. Bunun için ise; Türk hukuku açısından ilgili şirketin bir yabancı şirket olup olmadığı belirlenmelidir.

Türk hukuku kuralları çerçevesinde ‘yabancı şirket’ kavramını incelediğimiz zaman, somut olarak bir tanım yapılmadığı görülmektedir. Her ne kadar 6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu (TTK) ‘yabancı şirkete’ ilişkin bir tanım yapmamış olsa da; öğretilde, TTK’nın 40. maddesinin 4. fıkrasında belirtilen “*Merkezleri Türkiye dışında bulunan ticari işletmelerin Türkiye’deki şubeleri, kendi ülkelerinin kanunlarının ticaret unvanına ilişkin hükümleri saklı kalmak şartıyla, yerli ticari işletmeler gibi*

* Eylül 2013 tarihli Makale

tescil olunur.” hükmünden yola çıkılarak, merkezi yurtdışında bulunan bir şirketin ‘yabancı şirket’ olarak kabul edildiği ileri sürülmektedir.

Yabancı Şirketlerin Merkezinin Türkiye’ye Taşınması

Türk hukuku, yabancı ülkede kurulan şirketin merkezinin Türkiye’ye taşınmasını mümkün kılmıştır. Gümrük ve Ticaret Bakanlığı tarafından çıkartılan Ticaret Sicili Yönetmeliği uyarınca, bir ticari işletmenin veya bir ticaret şirketinin tescili için gerekli olan belgelerden başka, merkezi Türkiye’ye taşınacak yabancı şirketin kendi ülke kurallarına uygun olarak mevcut bulunduğunu gösteren ilgili yabancı ülke ticaret sicili tarafından verilmiş belge, yetkili makamdan merkez değişikliğinin ilgili yabancı ülke hukukuna uygun olduğunu belirten belgeler gibi bir takım belgelerin temin edilmesi gerekmektedir.

Bununla birlikte, merkezini Türkiye’ye taşıyan yabancı şirketin şirket sözleşmesinin Türk hukuku kurallarına uygun olup olmadığını ve Türk hukukuna uyarlanıp uyarlanmadığı da araştırılır.

Yabancı Şirketlerin Türkiye’de Şube Açmaları

Merkezi yurtdışında olan yabancı şirketlerin Türkiye’de şube açmaları da Türk hukuk kuralları çerçevesinde mümkün kılınmıştır. Bunun için yine yukarıda belirtilen TTK’nın 40. maddesinin 4. Fıkrası uygulanır. İlgili madde uyarınca, merkezleri Türkiye dışında bulunan ticari işletmelerin Türkiye’deki şubeleri yerli işletmeler gibi tescil olunur ve söz konusu şubeler için yerleşim yeri Türkiye’de bulunan tam yetkili bir ticari mümessil atanır.

Bununla birlikte, 6103 sayılı Türk Ticaret Kanunu’nun Yürürlüğü ve Uygulama Şekli Hakkında Kanun’un (6103 sayılı Kanun) 12. maddesi merkezi Türkiye dışında bulunan ticarî işletmelerin veya ticaret şirketinin Türkiye şubelerinin tescilini ele almıştır.

6103 sayılı Kanun uyarınca, merkezleri Türkiye dışında bulunan bir ticarî işletmenin veya ticaret şirketinin şubesinin Türkiye’de tescil edilebilmesi için sağlanması gereken bir takım koşullar bulunmaktadır. Öncelikle, merkez işletmenin bulunduğu kaynak ülke hukukunun, işletmeler ile ticaret şirketlerinin türlerine göre şubelerinin tescilinde aradığı şart-

ların gerçekleşmiş olması gerekir. Bununla birlikte, kaynak ülkede tescil için ibrazı gerekli tüm belgelerin, şirketin esas sözleşmesinin, gerekli beyannameler gibi sağlanması gereken evrakların Türkiye’de tescili yapacak ilgili ticaret siciline temin edilmesi ve bildirilmesi gerekir.

Türk Şirketlerinin Merkezlerini Yabancı Ülkelere Taşınması

6103 sayılı Kanun’un 12. maddesinde, merkezi Türkiye dışında bulunan ticarî işletmelerin veya ticaret şirketinin Türkiye şubelerinin tescili ele alındığı gibi; Türkiye’deki bir şirketin merkezinin yurt dışında taşınması da ele alınmıştır.

İlgili madde uyarınca, merkezi Türkiye’de bulunan bir Türk şirketi tasfiye edilmeksizin ve taşınacağı ülkede yeniden kurulmaksızın, yabancı bir ülkeye taşınabilir. Ancak bunun için söz konusu madde bir takım şartlar öngörmektedir. Bu şartlar; Türk hukukunun aradığı şartları yerine getirmek, şirketin taşınacağı ülke hukukuna göre faaliyetine devam edebilmek, şirketin konumunda meydana gelecek değişiklikten alacaklıların, ilân yoluyla haberdar edildikleri, alacaklarını bildirmeye davet olundukları ve alacakların ödendiği veya teminat altına alındığını ispat etmek şeklindedir.

Bununla birlikte, Ticaret Sicili Yönetmeliği md. 116 da Türkiye’deki bir şirketin merkezinin yurtdışına taşınmasını düzenler. İlgili hüküm, Türkiye’deki bir ticaret şirketinin merkezinin yurtdışında taşınabilmesi için gerekli ve temin edilmesi gereken belgeleri belirtir.

Sonuç

Yabancı şirketlerin Türkiye’deki yerleşim özgürlüğü ve Türkiye’deki şirketlerin de yabancı ülkelerdeki yerleşim özgürlüğüne ilişkin bir takım yasal düzenlemelere yukarıda kısaca değinilmiştir. Nitekim uluslararası platformda faaliyet gösteren şirketlerin arttığı, hatta küresel şirketlerin boy gösterdiği bir ticaret hayatında şirketlerin yabancı ülkelerdeki yerleşim hakkı ve özgürlüğü gittikçe sınırları genişleyen, önem kazanan ve hukuk normlarının daha da detaylandırılması ihtiyacını doğuran bir hal almıştır. Yabancı şirketlerin yerleşme özgürlüğü kapsamında getirilecek her türlü yasal düzenlemenin, küreselleşen ticaret ve ekonomi alanlarındaki gelişmeleri dikkate alarak hazırlanması gerekmektedir.

Yabancı Gerçek Kişilerin Türkiye’de Taşınmaz Edinimi *

Av. Naciye Yılmaz

Yabancı sermayeli şirketler ile yabancı gerçek kişilerin Türkiye’de gayrimenkul edinimi mümkün olmakla birlikte çeşitli yasal sınırlamalara tabidir. Bu Hukuk Postası makalesinde, yabancı gerçek kişilerin Türkiye’de taşınmaz edinimi incelenecektir.

Hukuki Dayanak

Yabancı uyruklu gerçek kişilerin 2644 sayılı Tapu Kanunu (“Tapu Kanunu”) uyarınca Türkiye’de taşınmaz edinimi mümkündür. Tapu Kanunu’nun eski 35. maddesi uyarınca, yabancı gerçek kişilerin taşınmaz edinimi için gereken karşılıklılık şartı 6302 sayılı Kanun ile kaldırılmıştır. Tapu Kanunu’nun değişik 35. maddesi uyarınca “*kanuni sınırlamalara uyulmak kaydıyla, uluslararası ikili ilişkiler yönünden ve ülke menfaatlerinin gerektirdiği hallerde Bakanlar Kurulu tarafından belirlenen ülkelerin vatandaşı olan yabancı uyruklu gerçek kişiler Türkiye’de taşınmaz ve sınırlı aynı hak edinebilirler*”.

Kanuni Sınırlamalar

Tapu Kanunu’nun 35. maddesi uyarınca, yabancı gerçek kişilerin edindikleri taşınmazlar ile bağımsız ve sürekli nitelikteki sınırlı aynı hakların toplam alanı, özel mülkiyete konu ilçe yüz ölçümünün %10’unu ve kişi başına ülke genelinde otuz hektarı geçemez. Dolayısıyla, yabancı gerçek kişilerin Türkiye’de taşınmaz edinimi belli bir alansal sınırlamaya tabidir.

Alan sınırlamasının yanında, yabancıların taşınmaz edinimi bölgesel bir sınırlamaya da tabidir. Şöyle ki, yabancı uyruklu gerçek kişilerin taşınmaz edinimi için 2565 sayılı Askeri Yasak Bölgeler ve Güvenlik Bölgeleri Kanunu uyarınca askeri makamlardan izin almaları gerekir. İlgili bölge eğer askeri yasak bölge veya güvenlik bölgesi ise, yabancıların taşınmaz edinimi mümkün değildir.

* Aralık 2013 tarihli Makale

Yukarıdakilere ek olarak, Tapu Kanunu'nun 35/3 hükmüne göre, *“Bakanlar Kurulu, ülke menfaatlerinin gerektiği hallerde yabancı uyruklu gerçek kişilerin taşınmaz ve sınırlı aynı hak edinimlerini; ülke, kişi, coğrafi bölge, süre, sayı, oran, tür; nitelik, yüzölçüm ve miktar olarak belirleyebilir, sınırlandırabilir, kısmen veya tamamen durdurabilir veya yasaklayabilir”*.

Yabancıların Taşınmaz Edinimlerinde Dikkat Edilmesi Gereken Hususlar

Öncelikle belirtmek gerekir ki, 6098 sayılı Borçlar Kanunu'nun 237. maddesi uyarınca, taşınmaz satışının geçerli olabilmesi için sözleşmenin resmi şekilde yapılması ve tescili gerekir. Aynı şekilde, taşınmazın satımına dair bir ön sözleşme olan ve taşınmazın ileride taraflar arasındaki satımını vaat eden taşınmaz satış vaadi sözleşmesinin de geçerliliği resmi şekilde yapılmasına bağlıdır.

Taşınmaz satışı için yapılan sözleşmedeki resmi şekil şartının yerine getirilebilmesi için sözleşmenin taşınmazın bulunduğu yerdeki Tapu Sicil Müdürlükleri tarafından resmi senet şeklinde yapılması gereklidir. Taşınmaz satış vaadi sözleşmelerindeki resmi şekil şartı ise, noter huzurunda yapılmakla yerine getirilmiş olur. Tapu Kanunu'nun 26. maddesi uyarınca, taşınmaz satış vaadi sözleşmelerini tapu siciline şerh ettirmek mümkündür. Aynı şekilde, irtifak haklarının da şerh ettirilmesi mümkündür. Aynı hüküm uyarınca *“şerhten itibaren beş yıl içinde satış yapılmaz veya irtifak hakkı tesis ve tapuya tescil edilmezse işbu şerh tapu sicil müdürü veya tapu sicil görevlileri tarafından re'sen terkin olunur”*.

Tapu Kanunu'nun 35. maddesine göre, yabancı uyruklu gerçek kişilerin satın aldıkları yapısız taşınmazda geliştirecekleri projeyi iki yıl içinde ilgili Bakanlığın onayına sunmak zorunluluğu bulunur.

Tapu Kanunu'nun 35. maddesinin son fıkrası uyarınca, Tapu Kanunu'nun 35. maddesi hükümlerine aykırı olarak edinilen, edinim amacına aykırı kullanıldığı ilgili Bakanlık ve idarelerce tespit edilen, süresi içinde ilgili Bakanlığa başvurulmayan veya süresi içinde projeleri gerçekleştirilmeyen taşınmazlar, Maliye Bakanlığınca verilecek bir yılı geçmeyen süre içinde maliki tarafından tasfiye edilmediği takdirde tasfiye edilerek bedele çevrilir ve bedeli hak sahibine ödenir.

Bunlara ek olarak, Dış İşleri Bakanlığı sitesinde¹, “Yabancılar için Türkiye’de Taşınmaz Satın Alma İşlemleri Rehberi” yayımlamıştır. İlgili rehber uyarınca, yabancı gerçek kişilerin taşınmaz edinimi için ilgili Tapu Sicil Müdürlüğüne başvurularında aşağıdaki belgeleri sağlamaları gerekir:

- Kimlik belgesi veya pasaport
- Taşınmaz edinimleri ikamet iznine tabi yabancıların ilgili emniyet müdürlüklerinden verilen ikamet tezkeresi,
- Yurt dışından verilen vekâletnameler esas alınarak vekâleten işlem yaptırılmaları halinde, tercümesiyle birlikte vekâletnamenin aslı veya onaylanmış bir örneği

Sonuç

Yukarıda açıklandığı üzere, yabancıların Türkiye’de gayrimenkul edinimi mümkün olmakla birlikte, çeşitli sınırlamalara tabiidir. Bu sınırlamalara ek olarak, yabancıların mevzuatı ve uygulamayı bilmemekten kaynaklanabilecek sorunların önüne geçilmesi için dikkat etmeleri gereken hususlar bulunmaktadır. Bunlardan en önemlisi, resmi şekil şartı ve tescildir. Buna ek olarak, yabancı uyruklu gerçek kişilere, taşınmaz edinimleri öncesi, tapudan taşınmaza dair bilgi edinmeleri, taşınmaz üzerinde ipotek vs. bulunup bulunmadığı, satışına bir engel olup olmadığını kontrol etmeleri tavsiye edilir.

¹ <http://www.mfa.gov.tr/yabancilar-icin-rehber.tr.mfa>

4250 sayılı İspirto ve İspirtolu İçkiler İnhisarı Kanunu'na Getirilen Değişiklikler *

Av. Naciye Yılmaz

4250 sayılı İspirto ve İspirtolu İçkiler İnhisarı Kanunu'nda ("Kanun"), 6487 sayılı Bazı Kanunlar ile 375 sayılı Kanun Hükmünde Kararnamede Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun ("Değişiklik Kanunu") ile değişiklik yapılmıştır. Bu yazı kapsamında, söz konusu değişiklikler ve etkileri değerlendirilecektir.

Değişen Hükümler

Değişiklik Kanunu ile Kanun'un 6, 7 ve 9. maddeleri yeniden düzenlenmiş, 19 ve 28. maddeleri yürürlükten kaldırılırken; Kanun'a geçici bir madde eklenmiştir. 6. maddede alkollü içki satışı ve tanıtımına dair genel düzenlemeler/kısıtlamalar yer alırken, 7. maddede 6. madde ihlalleri için öngörülen para cezaları düzenlenir ve dolayısıyla para cezası düzenlenmesi bulunan 28. madde yürürlükten kaldırılır. 9. madde ise satış belgesi alınmasına dair olup geçici maddede içki satışı yapılan yerlere dair düzenlemeler yer alır, bu kapsamda ise 19. madde yürürlükten kaldırılmıştır.

Alkollü İçkilerin Tanıtımına dair Düzenlemeler

Kanunun yeniden düzenlenen 6. maddesi uyarınca, alkollü içkilerin her ne surette olursa olsun reklamı ve tüketicilere yönelik tanıtımı yapılamaz. Dolayısıyla alkollü içkilerin yazılı, sözlü ve görsel basında reklamı ve tanıtımı yapılamaz.

Hâlihazırda, 07.01.2011 tarih ve 27808 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan Tütün Mamulleri ve Alkollü İçkilerin Satışına ve Sunumuna İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmeliğin 24. maddesi uyarınca, her çeşit alkollü içkinin televizyon, kablolu yayın, radyo ve kamu yayın araçlarıyla reklamının yapılması yasak kapsamındaydı. Yeni düzenleme ile alkollü içkilerin reklam ve tanıtımının yapılması tamamen yasaklanmakta, bu yasak yazılı basını ve interneti de kapsamaktadır.

* *Haziran 2013 tarihli Makale*

6. maddede yer alan bir düzenleme de, alkollü içkilerin kullanılmasını ve satışını özendiren veya teşvik eden promosyon ve etkinlik yapılamayacağıdır. Bu hüküm istisnasını, uluslararası düzeyde düzenlenen özel fuar, bilimsel yayın ve faaliyetlerde bulur. Bu kapsamda ise, tüketicilere yönelik şarap tadımı, bağ bozumu gibi etkinliklerin düzenlenmesi Kanun'da yapılan değişikliklerden sonra mümkün görünmemektedir.

Ayrıca değişiklikler uyarınca, alkollü içki üreticilerinin, ithal edenlerin ve pazarlayanların etkinliklere “ürünlerinin marka, amblem veya işaretlerini kullanarak” sponsor olmaları da artık mümkün değildir. Bununla birlikte, alkollü içki satılan işletmelerde, servis amaçlı malzemelerde marka, amblem ve logo kullanılması serbesttir. Ancak “servis amaçlı” ifadesinin hangi materyalleri kapsayacağı açık değildir.

Yukarıdakilere ek olarak, 6. maddenin 2. fıkrası uyarınca, promosyon, teşvik, eşantıyon veya bedelsiz olarak alkollü içki dağıtılamaz.

Alkollü İçkilerin Satışına dair Düzenlemeler

Alkollü içkilerin 18 yaş altına satılamayacağı veya servis edilemeyeceği 6. maddenin 3. fıkrası ile düzenlenir. Bunun yanında, alkollü içkiler, otomatik satış makineleri, basın ve yayın yolu ile satılamaz, posta yolu ile gönderilemez.

Yukarıdaki düzenlemelere ek olarak, perakende olarak alkollü içki satımı yapan işletmelere, ilgili satışlar açısından saat sınırlaması getirilmiştir. Buna göre, alkollü içkiler akşam 22:00 ile sabah 06:00 arasında perakende olarak tüketiciye satılamaz.

Getirilen bir diğer düzenleme ise, alkollü içkilerin içki servisine izin verilen işletmelerde tüketilmesine dairdir. Şu kadar ki, müşteriler söz konusu alkollü içkileri işletme dışında tüketemeyecek, bu şekilde tüketilmek üzere alkollü içki satışı yapılamayacaktır.

Alkollü içki satışı yapan işletmelerin mağaza düzenlerini de değiştirmeleri gerekebilir. Zira Kanun'un 6. maddesinin 7. fıkrası uyarınca alkollü içkiler mağazanın dışından görülecek şekilde perakende olarak satışa sunulamaz.

6. maddenin son fıkrası gereği, otoyollardaki ve devlet karayollarındaki yapı ve tesislerde alkollü içki satışına ve tüketimine izin verilme-

yecek, öğrenci yurtları, sağlık hizmeti verilen yerler, spor müsabakası yapılan stadyum ve kapalı spor salonları, her türlü eğitim ve öğretim kurumları, kahvehane, kiraathane, pastane, bezik ve briç salonları ile akaryakıt istasyonlarının mağaza ve lokantalarında alkollü içkilerin satışı yapılamayacaktır.

Kanun'un 9. maddesinde yapılan değişiklikle, turizm belgeli işletmeler haricinde, içki satışının yapıldığı işletmelerin eğitim kurumları ve dershaneler, öğrenci yurtları ve ibadethaneler arasında en az yüz metre uzağında bulunması şartı getirilir. Bu şart, ilgili maddenin yayımından önce işyeri açma ruhsatı ve satış belgesi almış işletmelere uygulanmazken; ilgili şart aranmadan devir, ancak birinci ve ikinci dereceden kan hısımlarına yapılabilir.

Alkollü İçkilerin Ambalajlarına dair Düzenlemeler

Kanun ile getirilen yeni düzenlemeye göre, tütün ürünlerinde olduğu gibi, alkollü içkiler üzerinde de uyarı mesajları yer almalıdır. Bu mesajlarda ise alkollü içkilerin zararları belirtilir ve mesajlar resim veya grafik şeklinde olabilir. Bu şekilde uyarı mesajları taşımayan alkollü içkilerin satışı yapılamayacaktır. Söz konusu düzenlemenin istisnası ise ihraç amaçlı üretilen alkollü içkilerdir.

Bu düzenlemeye ek olarak, alkollü içkilerin ayırt edici işaretlerinin alkolsüz içki ve ürünlerde kullanılmayacağı da hüküm altına alınmıştır. Aynı şekilde, alkolsüz içkilerin marka ve ayırt edici işaretleri de alkollü içkiler üzerinde kullanılmaz. Bu düzenlemeden, ihraç amaçlı ürünler yine muaf tutulmuştur.

Sonuç

Kanun'a getirilen değişiklikler ile alkollü içkilerin satım ve tanıtımı sıkı düzenlemelere tabi tutulmuştur. Söz konusu düzenlemelere uyulmadığı takdirde, Kanun'un 7. maddesi uyarınca beş bin ile beş yüz bin Türk Lirası arasında ceza uygulanması mümkündür. Bununla birlikte belirtmek gerekir ki, Kanun'da yer alan ifadeler geniş ve bazı belirsizliklere neden olabilecek niteliktedir. Her ne kadar Kanun'un geçici 1. maddesinde ikincil düzenlemelerin 6. maddenin 8., 9. ve 10. fıkraları için öngörüleceği belirtilmiş olsa da, geri kalan düzenlemeler için de ikincil mevzuat ile uygulamaya dair açık düzenlemeler getirilmesi gereklidir.

HUKUKÎ GELİŞMELER

Önemli Milletlerarası Antlaşmalar

- 04.06.2003 tarihinde Ankara’da imzalanan ve 30.10.2012 tarihli ve 6357 sayılı Kanunla onaylanması uygun bulunan Türkiye Cumhuriyeti Tarım ve Köyişleri Bakanlığı ile Moldova Cumhuriyeti Tarım ve Gıda Endüstrisi Bakanlığı Arasında Tarım Alanında Ekonomik, Bilimsel ve Teknik Konularda İşbirliği Anlaşması’nın onaylanmasına ilişkin 12.12.2012 tarihli Bakanlar Kurulu kararı 03.01.2013 tarihli ve 28517 sayılı Resmi Gazete’de yayımlandı.
- 03.10.2012 tarihinde Bükreş’te imzalanan Türk-Romen Kara Ulaştırması Karma Komisyon Toplantısı Protokolü’nün onaylanmasına ilişkin 17.12.2012 tarihli Bakanlar Kurulu kararı 05.01.2013 tarihli ve 28519 sayılı Resmi Gazete’de yayımlandı.
- Türkiye Cumhuriyeti ile Lübnan Cumhuriyeti Arasında Serbest Ticaret Alanı Tesis Eden Ortaklık Anlaşması’nın Onaylanmasının Uygun Bulunduğuna Dair Kanun 24.01.2013 tarihli ve 28538 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanmak suretiyle yürürlüğe girdi.
- Türkiye Cumhuriyeti ile Morityus Cumhuriyeti Arasında Serbest Ticaret Anlaşması’nın Onaylanmasının Uygun Bulunduğuna Dair Kanun 24.01.2013 tarihli ve 28538 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanmak suretiyle yürürlüğe girdi.
- 04.12.2012 tarihinde Ankara’da imzalanan “Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti Hükümeti Arasında Ekonomik ve Mali İşbirliği Protokolü”nü onaylayan 22.01.2013 tarihli Bakanlar Kurulu kararı, 06.02.2013 tarihli 28551 sayılı Resmi Gazete’de yayımlandı.
- 09.07.1999 tarihinde Singapur’da İmzalanan “Türkiye Cumhuriyeti ile Singapur Cumhuriyeti Arasında Gelir Üzerinden Alınan Vergilerde Çifte Vergilendirmeyi Önleme ve Vergi Kaçakçılığına Engel Olma Anlaşmasını Değiştiren Protokol”ün Onaylanmasının Uygun Bulunduğuna Dair Kanun 01.03.2013 tarihli ve 28574 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanmak suretiyle yürürlüğe girdi.

- 21.11.2007 tarihinde Ankara’da imzalanan “Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Slovenya Cumhuriyeti Hükümeti Arasında Bilgi ve İletişim Teknolojileri Alanında İşbirliği Anlaşması”nın Onaylanmasının Uygun Bulduğuna Dair Kanun 01.03.2013 tarihli ve 28574 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanmak suretiyle yürürlüğe girdi.
- 13.09.2011 tarihinde Kahire’de imzalanan “Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Mısır Arap Cumhuriyeti Hükümeti Arasında Elektrik ve Enerji Alanlarında İşbirliğine İlişkin Mutabakat Zaptı”nın Onaylanmasının Uygun Bulduğuna Dair Kanun 15.03.2013 tarihli ve 28588 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanmak suretiyle yürürlüğe girdi.
- 20.03.2012 tarihinde Ankara’da imzalanan “Türkiye Cumhuriyeti ve Bulgaristan Cumhuriyeti Arasındaki Ekonomik İşbirliği Anlaşması”nın Onaylanmasının Uygun Bulduğuna Dair Kanun 15.03.2013 tarihli ve 28588 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanmak suretiyle yürürlüğe girdi.
- 23.03.2001 tarihinde kabul edilen “Gemi Yakıtlarından Kaynaklanan Petrol Kirliliği Zararının Hukuki Sorumluluğu Hakkında Uluslararası Sözleşme”ye Katılmamızın Uygun Bulduğuna Dair Kanun 15.03.2013 tarihli ve 28588 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanmak suretiyle yürürlüğe girdi.
- Eşyanın Avrupa Ekonomik Topluluğu ile Efta Ülkeleri ve Efta Ülkelerinin Kendileri Arasında Taşınması Amacıyla Oluşturulan “Ortak Transit Rejimine İlişkin Sözleşme”nin Ekinde Değişiklik Yapılmasına Dair İlişik 3/2012 ve 4/2012 sayılı AB-EFTA Ortak Transit Ortak Komitesi Kararlarına Katılmamız Hakkında 22.02.2013 tarihli Bakanlar Kurulu kararı, 17.03.2013 tarihli ve 28590 sayılı Resmi Gazete’de yayımlandı.
- Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Azerbaycan Cumhuriyeti Hükümeti Arasında Trans Anadolu Doğal Gaz Boru Hattı Sistemine İlişkin Hükümetlerarası Anlaşma” ile eki “Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ve The Trans Anatolian Gas Pipeline Company B.V. Arasında Trans-Anadolu Doğal Gaz Boru Hattı Sistemi Hakkında Ev Sahibi Hükümet Anlaşması”nın Onaylanması Hakkında

- 22.02.2013 tarihli Bakanlar Kurulu Kararı 19.03.2013 tarihli ve 28592 sayılı Resmi Gazete’de yayımlandı.
- 01.08.2012 tarihinde Ankara’da imzalanan “Türkiye Cumhuriyeti ile Kore Cumhuriyeti Arasında Serbest Ticaret Alanı Tesis Eden Çerçeve Anlaşma”nın Onaylanması Hakkında 22.02.2013 tarihli Bakanlar Kurulu Kararı 21.03.2013 tarihli ve 28594 sayılı Resmi Gazete’de yayımlandı.
 - 18.02.2010 tarihinde Ankara’da imzalanan “Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Tanzanya Birleşik Cumhuriyeti Arasında Ticaret İşbirliği Anlaşması”nın Onaylanması Hakkında 15.03.2013 tarihli Bakanlar Kurulu Kararı 27.04.2013 tarihli ve 28630 sayılı Resmi Gazete’de yayımlandı.
 - 12.12.2012 tarihinde İstanbul’da imzalanan Türk-Rus Kara Ulaştırması Karma Komisyon Toplantısı Protokolü’nün onaylanması Hakkında 25.03.2013 tarihli Bakanlar Kurulu kararı 27.04.2013 tarihli ve 28630 sayılı Resmi Gazete’de yayımlandı.
 - 15.12.2011 tarihinde Cenevre’de imzalanan “Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Zambiya Cumhuriyeti Hükümeti Arasında Ticari ve Ekonomik İşbirliği Anlaşması”nın Onaylanması Hakkında 25.03.2013 tarihli Bakanlar Kurulu Kararı 27.04.2013 tarihli ve 28630 sayılı Resmi Gazete’de yayımlandı.
 - 14.07.2011 tarihinde imzalanan “Türkiye Cumhuriyeti ile Malta Cumhuriyeti Arasında Gelir Üzerinden Alınan Vergilerde Çifte Vergilendirmeyi Önleme ve Vergi Kaçakçılığına Engel Olma Anlaşması” ve eki “Protokol”ün Onaylanması Hakkında 25.03.2013 tarihli Bakanlar Kurulu Kararı 27.04.2013 tarihli ve 28630 sayılı Resmi Gazete’de yayımlandı.
 - 24.11.2010 tarihinde Beyrut’ta imzalanan “Türkiye Cumhuriyeti ile Lübnan Cumhuriyeti Arasında Serbest Ticaret Alanı Tesis Eden Ortaklık Anlaşması”nın Onaylanması Hakkında 11.03.2013 tarihli Bakanlar Kurulu Kararı 30.04.2013 tarihli ve 28633 sayılı Mükerrer Resmi Gazete’de yayımlandı.
 - 25.10.2011 tarihinde İzmir’de imzalanan “Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Azerbaycan Cumhuriyeti Hükümeti Arasında Yatı-

- rımların Karşılıklı Korunması ve Teşvikine İlişkin Anlaşma”nın Onaylanması Hakkında 04.03.2013 tarihli Bakanlar Kurulu Kararı 02.05.2013 tarihli ve 28635 sayılı Resmi Gazete’de yayımlandı.
- 18.02.2009 tarihinde Ankara’da imzalanan “Türkiye Cumhuriyeti ve Hırvatistan Cumhuriyeti Arasında Yatırımların Karşılıklı Teşviki ve Korunmasına Yönelik Anlaşma”ya İlişkin Değişikliklere Dair Ek Protokolün Onaylanması Hakkında 01.04.2013 tarihli Bakanlar Kurulu Kararı 07.05.2013 tarihli ve 28640 sayılı Resmi Gazete’de yayımlandı.
 - 06.08.2008 tarihinde Kopenhag’da imzalanan “Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ve Danimarka Krallığı Hükümeti Arasında Enerji Alanında İşbirliğine İlişkin Mutabakat Zaptı”nın Onaylanması Hakkında 01.04.2013 tarihli Bakanlar Kurulu Kararı 07.05.2013 tarihli ve 28640 sayılı Resmi Gazete’de yayımlandı.
 - 13.09.2011 tarihinde Kahire’de imzalanan “Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Mısır Arap Cumhuriyeti Hükümeti Arasında Elektrik ve Enerji Alanlarında İşbirliğine İlişkin Mutabakat Zaptı”nın Onaylanması Hakkında 22.04.2013 tarihli Bakanlar Kurulu Kararı 16.05.2013 tarihli ve 28649 sayılı Resmi Gazete’de yayımlandı.
 - 06.02.2013 tarihinde imzalanan “Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ve Avrupa Komisyonu Arasında Katılım Öncesi Yardım Aracı (IPA) Kapsamında, “Bulgaristan-Türkiye Sınır Ötesi İşbirliği Programı” ile İlgili Finansman Anlaşması”nın Onaylanması Hakkında 08.04.2013 tarihli Bakanlar Kurulu Kararı 21.05.2013 tarihli ve 28653 sayılı Mükerrer Resmi Gazete’de yayımlandı.
 - Türkiye Cumhuriyeti ile Küresel Çevre Fonunun Uygulayıcı Kuruluşu Konumunda Bulunan Uluslararası İmar ve Kalkınma Bankası Arasındaki 06.05.2013 tarihli Küresel Çevre Fonu Hibe Anlaşması (Küçük ve Orta Ölçekli İşletmelerde Enerji Verimliliği Projesi) 15.06.2013 tarihli ve 28678 sayılı Resmi Gazete’de yayımlandı.
 - 19.08.2013 tarihinde imzalanan “Katılım Öncesi Yardım Aracı Geçiş Dönemi Desteği ve Kurumsal Yapılanma Bileşeni-Kısım 2 Çerçevesinde 2010 Türkiye Ulusal Programına Yönelik Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Avrupa Toplulukları Komisyonu Ara-

sında Finansman Anlaşmasına Ek No 1” ile Notaların onaylanmasına dair 21.10.2013 tarihli Bakanlar Kurulu kararı 09.11.2013 tarihli ve 28816 sayılı Resmi Gazete’de yayımlandı.

- Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Tacikistan Cumhuriyeti Hükümeti Arasında Enerji ve Madencilik Alanında İşbirliğine İlişkin Mutabakat Zaptı’nın Onaylanmasının Uygun Bulunduğuna Dair Kanun 05.12.2013 tarihli ve 28842 sayılı Resmi Gazete’de yayımlandı.
- Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Kamerun Cumhuriyeti Hükümeti Arasında Enerji ve Hidrokarbonlar Alanlarında İşbirliğine İlişkin Mutabakat Zaptı’nın Onaylanmasının Uygun Bulunduğuna Dair Kanun 05.12.2013 tarihli ve 28842 sayılı Resmi Gazete’de yayımlandı.
- Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Birleşmiş Milletler Kalkınma Programı Arasında Üçüncü Taraf Maliyet Paylaşımı Anlaşmasının Yürürlüğe Girmesi Hakkında 04.11.2013 tarihli Bakanlar Kurulu kararı, 06.12.2013 tarihli ve 28843 sayılı Resmi Gazete’de yayımlandı.
- Türkiye ile İktisadi İşbirliği ve Gelişme Teşkilatı (OECD) Arasında İmzalanan OECD-Ankara Çok Taraflı Vergi Merkezi’nde Çok Taraflı Vergi Programının Uygulanmasına İlişkin “Mutabakat Muhtırasının Onaylanması” Hakkında 18.11.2013 tarihli Bakanlar Kurulu kararı 08.12.2013 tarihli ve 28845 sayılı Resmi Gazete’de yayımlandı.

Önemli Bakanlar Kurulu Kararları

- Mevduat ve Kredi Faiz Oranları ve Katılma Hesapları Kâr ve Zarara Katılma Oranları ile Özel Cari Hesaplar Dâhil Bu İşlemlerde Sağlanacak Diğer Menfaatler Hakkında Kararda Değişiklik Yapılmasına ilişkin 28.12.2012 tarihli Karar 01.01.2013 tarihli ve 28515 sayılı Resmi Gazete’de yayımlandı.
- 6292 sayılı Orman Köylülerinin Kalkınmalarının Desteklenmesi ve Hazine Adına Orman Sınırları Dışına Çıkarılan Yerlerin Değerlendirilmesi ile Hazineye Ait Tarım Arazilerinin Satışı Hakkında Kanunun 6. maddesinin üçüncü fıkrasında yer alan Başvuru Sürelerinin Uzatılmasına ilişkin 28.12.2012 tarihli Bakanlar Kurulu kararı 10.01.2013 tarihli ve 28524 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanmak suretiyle yürürlüğe girdi.
- Türkiye Petrolleri Anonim Ortaklığına bağlı Turkish Petroleum International Company Limited Şirketinin Boru Hatları ile Petrol Taşıma Anonim Şirketine Devredilmesine ilişkin 24.12.2012 tarihli Bakanlar Kurulu kararı 22.01.2013 tarihli ve 28536 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanmak suretiyle yürürlüğe girdi.
- Belgesiz İhracat Kredileri ile Vergi Resim ve Harç İstisnası Hakkında Kararda Değişiklik Yapılmasına ilişkin 11.01.2012 tarihli Bakanlar Kurulu kararı 23.01.2013 tarihli ve 28537 sayılı Resmi Gazete’de yayımlandı. Karar 01.01.2013 tarihinden geçerli olmak üzere yayımı tarihinde yürürlüğe girdi.
- Bağımsız Denetime Tabi Olacak Şirketlerin Belirlenmesine Dair 19.12.2012 tarihli Bakanlar Kurulu kararı 23.01.2013 tarihli ve 28537 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanmıştır. Karar 01.01.2013 tarihinden geçerli olmak üzere yayımı tarihinde yürürlüğe girdi.
- Türk Telekomünikasyon Anonim Şirketinin Hazine Mülkiyetinde Bulunan Hisselerinin Özelleştirilmesine Dair 14.02.1012 tarihli Karar 23.01.2013 tarihli ve 28537 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanmak suretiyle yürürlüğe girdi.
- Türkiye Elektrik İletim Anonim Şirketi Genel Müdürlüğüne ait “380kVTortum Trafo Merkezi ve Bağlantı Yolu Projesi” kapsamındaki trafo merkezi sahası ile bu sahaya ulaşımı sağlayacak

bağlantı yolu güzergâhına isabet eden taşınmazların adı geçen Genel Müdürlük tarafından acele kamulaştırılması hakkındaki 28.01.2013 tarihli Bakanlar Kurulu kararı 07.02.2013 tarihli ve 28552 sayılı Resmi Gazete’de yayımlandı.

- Yatırımlarda Devlet Yardımları Hakkında Kararda Değişiklik Yapılmasına Dair 28.01.2013 tarihli Bakanlar Kurulu kararı 15.02.2013 tarihli ve 28560 sayılı Resmi Gazete’de yayımlandı.
- Konya-Çumra III. Merhale (KOP) projesi kapsamında olan Bozkır Barajı’nın yapımı amacıyla Bazı Güzergah ve Alanlarda Bulunan Taşınmazların Devlet Su İşleri Genel Müdürlüğü Tarafından Kamulaştırılması Hakkında 2013/4296 sayılı Bakanlar Kurulu kararı 13.03.2013 tarihli ve 28586 sayılı Resmi Gazete’de yayımlandı.
- Ordu İli, Çamaş ve Fatsa İlçelerinde Tesis Edilecek Atilla Regülatörü ve Hidroelektrik Santralinin Yapımı Amacıyla Bazı Taşınmazların Hazine Adına Tescil Edilmek Üzere Enerji Piyasası Düzenleme Kurumu Tarafından Acele Kamulaştırılması Hakkında 2013/4316 sayılı Bakanlar Kurulu kararı 13.03.2013 tarihli ve 28586 sayılı Resmi Gazete’de yayımlandı.
- İzmir İli, Çeşme ve Urla İlçelerinde Tesis Edilecek Zeytineli Rüzgâr Enerji Santralinin Yapımı Amacıyla Bazı Taşınmazların Hazine Adına Tescil Edilmek Üzere Enerji Piyasası Düzenleme Kurumu Tarafından Acele Kamulaştırılması Hakkında 14.02.2013 tarihli ve 2013/4354 sayılı Bakanlar Kurulu kararı 19.03.2013 tarihli ve 28592 sayılı Resmi Gazete’de yayımlandı.
- Kredi Garanti Kurumlarına Sağlanacak Hazine Desteğine İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Kararda Değişiklik Yapılmasına Dair 25.03.2013 tarihli Bakanlar Kurulu Kararı 08.04.2013 tarihli ve 28612 sayılı Resmi Gazete’de yayımlandı.
- Sözleşmeli Personel Çalıştırılmasına İlişkin Esaslarda Değişiklik Yapılmasına Dair Esaslar Hakkında 25.03.2013 tarihli Bakanlar Kurulu Kararı 17.04.2013 tarihli ve 28621 sayılı Resmi Gazete’de yayımlandı.
- İzmir İli, Çeşme İlçesinde Tesis Edilecek Çeşme Rüzgâr Enerji Santralinin Yapımı Amacıyla Bazı Taşınmazların Hazine Adına

Tescil Edilmek Üzere Enerji Piyasası Düzenleme Kurumu Tarafından Acele Kamulaştırılması Hakkında 2013/4523 sayılı Bakanlar Kurulu kararı 26.04.2013 tarihli ve 28629 sayılı Resmi Gazete’de yayımlandı.

- İthalat Rejimi Kararına Ek Karar 21.05.2013 tarihli Bakanlar Kurulu Kararı 30.05.2013 tarihli ve 28662 sayılı Resmi Gazete’de yayımlandı.
- Yatırımlarda Devlet Yardımları Hakkında Kararda Değişiklik Yapılmasına Dair Karar 27.05.2013 tarihli Bakanlar Kurulu Kararı 30.05.2013 tarihli ve 28662 sayılı Resmi Gazete’de yayımlandı.
- Türkiye Cumhuriyeti Merkez Bankası Anonim Şirketinin Esas Mukavelesinde Değişiklik Yapılmasına İlişkin Karar 06.05.2013 tarihli Bakanlar Kurulu Kararı 06.06.2013 tarihli ve 28669 sayılı Resmi Gazete’de yayımlandı.
- 1974 Denizde Can Emniyeti Uluslararası Sözleşmesine İlişkin 1978 Protokolü’ne katılmamız Hakkında 22.05.2013 tarihli Bakanlar Kurulu Kararı 27.06.3013 tarihli ve 28690 sayılı Mükerrer Resmi Gazete’de yayımlandı.
- Finansal Kiralama, Faktoring ve Finansman Şirketleri Birliği Statüsü Hakkında 27.05.2013 tarihli Bakanlar Kurulu Kararı 25.07.2013 tarihli ve 28718 sayılı Resmi Gazete’de yayımlandı.
- Bazı Alanların Teknoloji Geliştirme Bölgesi Olarak Tespit Edilmesine İlişkin 06.06.2013 tarihli Bakanlar Kurulu Kararı 26.07.2013 tarihli ve 28719 sayılı Resmi Gazete’de yayımlandı.
- Türkiye Cumhuriyeti ve Slovakya Cumhuriyeti Arasında Yatırımların Karşılıklı Teşviki ve Korunmasına İlişkin Anlaşma’nın onaylanması hakkında 05.08.2013 tarihli Bakanlar Kurulu Kararı 24.08.2013 tarihli ve 28745 sayılı Resmi Gazete’de yayımlandı.
- Menkul Kıymetler Borsalarında Üyeliğe ve Kotasyona İlişkin Yönetmeliğin Yürürlükten Kaldırılmasına Dair Yönetmelik’in yürürlüğe girmesine dair 01.08.2013 tarihli Bakanlar Kurulu Kararı 31.08.2013 tarihli ve 28751 sayılı Resmi Gazete’de yayımlandı.
- 4734 Sayılı Kamu İhale Kanununa Göre İhale Edilen Yapım İşlerinde Uygulanacak Fiyat Farkına İlişkin Esasların yürürlüğe

konulmasına ilişkin 27.06.2013 tarihli Bakanlar Kurulu Kararı 31.08.2013 tarihli ve 28751 sayılı Resmi Gazete’de yayımlandı.

- 4734 Sayılı Kamu İhale Kanununa Göre İhale Edilen Mal Alımlarında Uygulanacak Fiyat Farkına İlişkin Esaslar’ın yürürlüğe konulmasına ilişkin 27.06.2013 tarihli Bakanlar Kurulu Kararı 31.08.2013 tarihli ve 28751 sayılı Resmi Gazete’de yayımlandı.
- 4734 Sayılı Kamu İhale Kanununa Göre İhale Edilen Hizmet Alımlarında Uygulanacak Fiyat Farkına İlişkin Esasların yürürlüğe konulmasına ilişkin 27.06.2013 tarihli Bakanlar Kurulu Kararı 31.08.2013 tarihli ve 28751 sayılı Resmi Gazete’de yayımlandı.
- Türkiye Cumhuriyeti ile Gürcistan Arasındaki Serbest Ticaret Anlaşmasının I Sayılı Protokolünün II Sayılı Ekinin Değiştirilmesi Hakkındaki 1/2010 Sayılı Ortak Komite Kararı’nın onaylanmasına ilişkin 01.08.2013 tarihli Bakanlar Kurulu Kararı 03.09.2013 tarihli ve 28754 sayılı Resmi Gazete’de yayımlandı.
- 1978 Protokolü ile Değişik 1973 Tarihli Denizlerin Gemiler Tarafından Kirletilmesinin Önlenmesine Ait Uluslararası Sözleşmeyi Değiştiren 1997 Protokolüne katılmamıza ilişkin 02.07.2013 tarihli Bakanlar Kurulu kararı 11.09.2013 tarihli ve 28762 sayılı Mükerrer Resmi Gazete’de yayımlandı.
- Burdur ve Isparta İllerinde Tesis Edilecek Gökbel I-II Hidroelektrik Santralinin (HES I ile HES II Arası Enerji Nakil Hattı) Yapımı Amacıyla Bazı Taşınmazların Enerji Piyasası Düzenleme Kurulu Tarafından Acele Kamulaştırılması Hakkında 13.08.2013 tarihli Bakanlar Kurulu Kararı 06.10.2013 tarihli ve 28787 sayılı Resmi Gazete’de yayımlandı.
- Adana ve Kayseri İllerinde Tesis Edilecek Gökteş Hidroelektrik Santralinin Yapımı Amacıyla Bazı Taşınmazların Enerji Piyasası Düzenleme Kurulu Tarafından Acele Kamulaştırılması Hakkında 13.08.2013 tarihli Bakanlar Kurulu Kararı 06.10.2013 tarihli ve 28787 sayılı Resmi Gazete’de yayımlandı.
- Kayseri İlinde Tesis Edilecek Akıncı Hidroelektrik Santrali Üretim Tesisi ile Çinkur TM Arasında Enerji Nakil Hattı Yapımı Amacıyla Bazı Taşınmazların Enerji Piyasası Düzenleme Kurumu

Tarafından Acele Kamulaştırılması Hakkında 26.08.2013 tarihli Bakanlar Kurulu Kararı 06.10.2013 tarihli ve 28787 sayılı Resmi Gazete’de yayımlandı.

- Adıyaman İlinde Tesis Edilecek Kandil Regülatörü ve Hidroelektrik Santralinin Yapımı Amacıyla Bazı Taşınmazların Enerji Piyasası Düzenleme Kurumu Tarafından Acele Kamulaştırılması Hakkında 02.09.2013 tarihli Bakanlar Kurulu Kararı 06.10.2013 tarihli ve 28787 sayılı Resmi Gazete’de yayımlandı.
- 4458 Sayılı Gümrük Kanununun Bazı Maddelerinin Uygulanması Hakkında Kararda Değişiklik Yapılmasına Dair Karar’ın yürürlüğe konulmasına ilişkin 02.09.2013 tarihli Bakanlar Kurulu kararı 08.11.2013 tarihli ve 28815 sayılı Resmi Gazete’de yayımlandı.
- 3996 Sayılı Bazı Yatırım ve Hizmetlerin Yap-İşlet-Devret Modeli Çerçevesinde Yaptırılması Hakkında Kanunun Uygulama Usul ve Esaslarına İlişkin Kararda Değişiklik Yapılmasına Dair 05.11.2012 tarihli Bakanlar Kurulu Kararı 05.12.2012 tarihli ve 28488 sayılı Resmi Gazete’de yayımlandı.
- Yenilenebilir Enerji Kaynaklarına Dayalı Üretim Faaliyeti Gösteren Tesisler İçin Uygulanacak Fiyat ve Süreler ile Yerli Katkı İlavesine İlişkin Kararın Yürürlüğe Konulması Hakkındaki 18.11.2013 tarihli Bakanlar Kurulu kararı 05.12.2013 tarihli ve 28842 sayılı Resmi Gazete’de yayımlandı.

Kanunlardaki Önemli Değişiklik ve Gelişmeler

- Avrupa İnsan Hakları Mahkemesine Yapılmış Bazı Başvuruların Tazminat Ödenmek Suretiyle Çözümüne Dair 6384 sayılı Kanun 19.01.2013 tarihli ve 28533 sayılı Resmi Gazete’de yayımlandı. Kanunun; 5 inci maddesi yayımı tarihinden itibaren bir ay sonra, diğer maddeleri yayımı tarihinde yürürlüğe girdi.
- Afrika Kalkınma Bankası Kuruluş Anlaşmasına Katılmamızın Uygun Bulunduğuna Dair Kanun 30.01.2013 tarihli ve 28544 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanmak suretiyle yürürlüğe girdi.
- Afrika Kalkınma Fonu Kuruluş Anlaşmasına Katılmamızın Uygun Bulunduğuna Dair Kanun 30.01.2013 tarihli ve 28544 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanmak suretiyle yürürlüğe girdi.
- Milletlerarası Finansman Kurumu Ana Anlaşmasının tadil edilmesine ilişkin Guvernörler Kurulu Kararının Onaylanmasının Uygun Bulunduğuna Dair Kanun 30.01.2013 tarihli ve 28544 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanmak suretiyle yürürlüğe girdi.
- Orman Köylülerinin Kalkınmalarının Desteklenmesi ve Hazine Adına Orman Sınırları Dışına Çıkarılan Yerlerin Değerlendirilmesi ile Hazineye Ait Tarım Arazilerinin Satışı Hakkında Kanunda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun 04.02.2013 tarihli ve 28549 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanmak suretiyle yürürlüğe girdi.
- 6455 sayılı Gümrük Kanunu ile Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnemelerde Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun 11.04.2013 tarih ve 28615 sayılı Resmi Gazete’de yayımlandı.
- 6458 sayılı Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu 11.04.2013 tarih ve 28615 sayılı Resmi Gazete’de yayımlandı.
- 6456 sayılı Kamu Finansmanı ve Borç Yönetiminin Düzenlenmesi Hakkında Kanun ile Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnemelerde Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun 18.04.2013 tarih ve 28622 sayılı Resmi Gazete’de yayımlandı.
- 6459 sayılı İnsan Hakları ve İfade Özgürlüğü Bağlamında Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun 30.04.2013 tarihli ve 28633 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanmak suretiyle yürürlüğe girdi.

- 6460 sayılı Hukuk Usulü Muhakemeleri ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun 30.04.2013 tarihli ve 28633 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanmak suretiyle yürürlüğe girdi.
- 6461 sayılı Türkiye Demiryolu Ulaştırmasının Serbestleştirilmesi Hakkında Kanun 01.05.2013 tarihli ve 28634 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanmak suretiyle yürürlüğe girdi.
- Ticaretle Bağlantılı Fikri Mülkiyet Hakları Anlaşmasını Değiştiren Protokole Katılmamızın Uygun Bulunduğuna Dair 6471 sayılı Kanun 22.05.2013 tarihli ve 28654 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanmak suretiyle yürürlüğe girdi.
- 6475 sayılı Posta Hizmetleri Kanunu 23.05.2013 tarihli ve 28655 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanmak suretiyle yürürlüğe girdi.
- 187 sayılı İş Sağlığı ve Güvenliğini Geliştirme Çerçeve Sözleşmesine Katılmamızın Uygun Bulunduğuna Dair 6485 sayılı Kanun 29.05.2013 tarihli ve 28661 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanmak suretiyle yürürlüğe girdi.
- Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanunu ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair 6486 sayılı Kanun 29.05.2013 tarihli ve 28661 sayılı Resmi Gazete’de yayımlandı.
- Bazı Kanunlar ile 375 Sayılı Kanun Hükmünde Kararnamede Değişiklik Yapılması Hakkında 6487 sayılı Kanun 11.06.2013 tarihli ve 28674 sayılı Resmi Gazete’de yayımlandı.
- 6493 sayılı Ödeme ve Menkul Kıymet Mutabakat Sistemleri, Ödeme Hizmetleri Ve Elektronik Para Kuruluşları Hakkında Kanun 27.06.2013 tarihli ve 28690 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanmak suretiyle yürürlüğe girdi.
- Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun 02.08.2013 tarihli ve 28726 sayılı Resmi Gazete’de yayımlandı.
- 6498 sayılı Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kanunda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun 11.10.2013 tarihli ve 28792 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanmak suretiyle yürürlüğe girdi.

- 6502 sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun 28.11.2013 tarihli ve 28835 sayılı Resmi Gazete’de yayımlandı. Bu Kanun yayımı tarihinden itibaren altı ay sonra yürürlüğe girer.
- 6504 sayılı Kamu İhale Kanununda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun 28.11.2013 tarihli ve 28835 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanmak suretiyle yürürlüğe girdi.

Yönetmeliklerdeki Önemli Değişiklik ve Gelişmeler

- Vakıf Kültür Varlıkları İhale Yönetmeliğinde Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik 02.01.2013 tarihli ve 28516 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanmak suretiyle yürürlüğe girdi.
- Karayolu Taşıma Yönetmeliğinde Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik 04.01.2013 tarihli ve 28518 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanmak suretiyle yürürlüğe girdi.
- Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası Denetim Yönetmeliğinde Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik 09.01.2013 tarihli ve 28523 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanmak suretiyle yürürlüğe girdi.
- Gıda İşletmelerinin Kayıt ve Onay İşlemlerine Dair Yönetmelikte Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik 10.01.2013 tarihli ve 28524 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanmak suretiyle yürürlüğe girdi.
- Gümrük İşlemlerinin Kolaylaştırılması Yönetmeliği 10.01.2013 tarihli ve 28524 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanmak suretiyle yürürlüğe girdi.
- Gümrük Yönetmeliğinde Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik 10.01.2013 tarihli ve 28524 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanmak suretiyle yürürlüğe girdi.
- Birden Çok Medya Hizmet Sağlayıcıya Ortaklıkla İlgili Uygulama Usul ve Esasları Hakkında Yönetmelikte Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik 10.01.2013 tarihli ve 28524 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanmak suretiyle yürürlüğe girdi.
- Elektronik Tebligat Yönetmeliği 19.01.2013 tarihli ve 28533 sayılı Resmi Gazete’de yayımlandı. Yönetmeliğin 7 nci maddesinin birinci fıkrasının birinci cümlesi, ikinci ve üçüncü fıkrası ile 13 üncü maddesinin yedinci fıkrası ve 14 üncü maddesinin onuncu fıkrası 19.01.2013 tarihinde, diğer hükümleri yayımı tarihinde yürürlüğe girdi.
- Dernekler Yönetmeliğinde Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik 23.01.2013 tarihli ve 28537 sayılı Resmi Gazete’de yayımlandı. Yönetmelik 31.01.2013 tarihinde yürürlüğe girdi.

- Hukuk Uyuşmazlıklarında Arabuluculuk Kanunu Yönetmeliği 26.01.2013 tarihli ve 28540 sayılı Resmi Gazete’de yayımlandı. Yönetmelik 22.06.2013 tarihinde yürürlüğe girdi.
- Ticaret Sicil Yönetmeliği 27.01.2013 tarihli ve 28541 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanmak suretiyle yürürlüğe girdi.
- Bankaların Destek Hizmeti Almalarına İlişkin Yönetmelikte Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik 29.01.2013 tarihli ve 28543 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanmak suretiyle yürürlüğe girdi.
- Bankaların İç Sistemleri Hakkında Yönetmelikte Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik 29.01.2013 tarihli ve 28543 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanmak suretiyle yürürlüğe girdi.
- İç Denetçilerin Çalışma Usul ve Esasları Hakkında Yönetmelikte Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik 07.02.2013 tarihli ve 28552 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanmak suretiyle yürürlüğe girdi.
- Gümrük Yönetmeliğinde Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik 07.02.2013 tarihli ve 28552 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanmak suretiyle yürürlüğe girdi.
- Ortak Transit Yönetmeliğinin Yürürlükten Kaldırılmasına Dair Yönetmelik 07.02.2013 tarihli ve 28552 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanmak suretiyle yürürlüğe girdi.
- İşletme Belgesi Hakkındaki Yönetmeliğin Yürürlükten Kaldırılmasına Dair Yönetmelik 10.02.2013 tarihli ve 28555 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanmak suretiyle yürürlüğe girdi.
- Bireysel Katılım Sermayesi Hakkındaki Yönetmelik 15.02.2013 tarihli ve 28560 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanmak suretiyle yürürlüğe girdi.
- Limanlar Yönetmeliğinde Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik 27.02.2013 tarihli ve 28572 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanmak suretiyle yürürlüğe girdi.
- Deniz Ticareti İstatistiklerini Düzenleme Yönetmeliği 01.03.2013 tarihli ve 28574 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanmak suretiyle yürürlüğe girdi.

- Güvence Hesabı Yönetmeliğinde Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik 05.03.2013 tarihli ve 28578 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanmak suretiyle yürürlüğe girdi.
- Sigorta Bilgi ve Gözetim Merkezi Yönetmeliğinde Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik 05.03.2013 tarihli ve 28578 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanmak suretiyle yürürlüğe girdi.
- Bankalarca Yıllık Faaliyet Raporunun Hazırlanmasına ve Yayımlanmasına İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmelikte Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik 06.03.2013 tarihli ve 28579 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanmak suretiyle yürürlüğe girdi.
- Kıymetli Madenler Borsası Aracı Kuruluşlarının Faaliyet Esasları ile Kıymetli Madenler Aracı Kurumlarının Kuruluşu Hakkında Yönetmelikte Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik 07.03.2013 tarihli ve 28580 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanmak suretiyle yürürlüğe girdi.
- Radyoaktif Atık Yönetimi Yönetmeliği 09.03.2013 tarihli ve 28582 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanmak suretiyle yürürlüğe girdi.
- Nükleer Tesislerde Serbestleştirme ve Sahanın Düzenleyici Kontrolünden Çıkarılmasına İlişkin Yönetmelik 09.03.2013 tarihli ve 28582 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanmak suretiyle yürürlüğe girdi.
- Elektronik Haberleşme Sektöründe Hizmet Kalitesi Yönetmeliğinde Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik 11.03.2013 tarihli ve 28584 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanmak suretiyle yürürlüğe girdi.
- Aktif İşgücü Hizmetleri Yönetmeliği 12.03.2013 tarihli ve 28585 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanmak suretiyle yürürlüğe girdi.
- Emeklilik Yatırım Fonlarının Kuruluş ve Faaliyetlerine İlişkin Esaslar Hakkında Yönetmelik 13.03.2013 tarihli ve 28586 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanmak suretiyle yürürlüğe girdi.
- 556 sayılı Markaların Korunması Hakkında Kanun Hükmünde Kararnamenin Uygulanmasına Dair Yönetmelikte Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik 30.03.2013 tarihli ve 28603 sayılı Resmi Gazete ile yayımlanmak suretiyle yürürlüğe girdi.

- Avrupa Patentlerinin Verilmesi İle İlgili Avrupa Patent Sözleşmesinin Türkiye’de Uygulama Şeklini Gösterir Yönetmelikte Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik 30.03.2013 tarihli ve 28603 sayılı Resmi Gazete ile yayımlanmak suretiyle yürürlüğe girdi.
- Endüstriyel Tasarımların Korunması Hakkında Kanun Hükmünde Kararnamenin Uygulama Şeklini Gösterir Yönetmelikte Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik 30.03.2013 tarihli ve 28603 sayılı Resmi Gazete ile yayımlanmak suretiyle yürürlüğe girdi.
- Patent Haklarının Korunması Hakkında Kanun Hükmünde Kararnamenin Uygulama Şeklini Gösterir Yönetmelikte Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik 30.03.2013 tarihli ve 28603 sayılı Resmi Gazete ile yayımlanmak suretiyle yürürlüğe girdi.
- Gümrük Yönetmeliğinde Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik 05.04.2013 tarihli ve 28609 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanmak suretiyle yürürlüğe girdi.
- İcra ve İflâs Kanunu Yönetmeliğinde Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik 16.04.2013 tarih ve 28620 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanmak suretiyle yürürlüğe girdi.
- Adli Sicil Yönetmeliğinde Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik 20.04.2013 tarihli ve 28624 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanmak suretiyle yürürlüğe girdi.
- Finansal Kiralama Şirketleri, Faktoring Şirketleri Ve Finansman Şirketlerinin Kuruluş ve Çalışma Esasları Hakkında Yönetmelik 24.04.2013 tarihli ve 28627 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanmak suretiyle yürürlüğe girdi.
- Elektronik Haberleşme Sektörüne İlişkin Yetkilendirme Yönetmeliğinde Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik 26.04.2013 tarihli ve 28629 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanmak suretiyle yürürlüğe girdi.
- Limanlar Yönetmeliğinde Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik 28.04.2013 tarihli ve 28631 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanmak suretiyle yürürlüğe girdi.
- Bankaların Kredi İşlemlerine İlişkin Yönetmelikte Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik 30.04.2013 tarihli ve 28633 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanmak suretiyle yürürlüğe girdi.

- Tabiat Varlıkları ve Doğal Sit Alanları ile Özel Çevre Koruma Bölgelerinde Bulunan Devletin Hüküm ve Tasarrufu Altındaki Yerlerin İdaresi Hakkında Yönetmelik 02.05.2013 tarihli ve 28635 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanmak suretiyle yürürlüğe girdi.
- Elektrik Piyasasında İnşaatına Başlanmış Olan Tesislere Yeni Üretim Lisansı Verilmesi Hakkında Yönetmelik 04.05.2013 tarihli ve 28637 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanmak suretiyle yürürlüğe girdi.
- Gümrük Yönetmeliğinde Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik 15.05.2013 tarih ve 28648 sayılı Resmi Gazete’de yayımlandı. Yönetmeliğin 4 ve 5 inci maddeleri yayımı tarihinden itibaren 3 ay sonra, diğer maddeleri yayımı tarihinde, yürürlüğe girdi.
- Vakıf Kültür Varlıkları İhale Yönetmeliğinde Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik 21.05.2013 tarihli ve 28653 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanmak suretiyle yürürlüğe girdi.
- Sermaye Şirketlerinin Açacakları İnternet Sitelerine Dair Yönetmelik 31.05.2013 tarihli ve 28663 sayılı Resmi Gazete’de yayımlandı. Bu Yönetmelik 01.07.2013 tarihinde yürürlüğe girdi.
- Vergi Denetim Kurulu Yönetmeliğinde Değişiklik Yapılması Hakkında Yönetmelik 05.06.2013 tarihli ve 28668 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanmak suretiyle yürürlüğe girdi.
- Yatırımcı Tazmin Merkezine İlişkin Yönetmelik 06.06.2013 tarihli ve 28669 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanmak suretiyle yürürlüğe girdi.
- Gümrük Yönetmeliğinde Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik 12.06.2013 tarihli ve 28675 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanmak suretiyle yürürlüğe girdi.
- İşyerlerinde Acil Durumlar Hakkında Yönetmelik 18.06.2013 tarihli ve 28681 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanmak suretiyle yürürlüğe girdi.
- Elektronik Haberleşme Sektöründe Tüketici Hakları Yönetmeliğinde Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik 20.06.2013 tarihli ve 28683 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanmak suretiyle yürürlüğe girdi.

- Sigortaya Tabi Mevduat ve Katılım Fonları ile Tasarruf Mevduatı Sigorta Fonunca Tahsil Olunacak Primlere Dair Yönetmelik'te Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik 26.06.2013 tarihli ve 28689 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanmak suretiyle yürürlüğe girdi.
- Ürünlerin Piyasa Gözetimi ve Denetimine Dair Yönetmelikte Değişiklik Yapılması Hakkında Yönetmelik'te Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik 27.06.2013 tarihli ve 28690 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanmak suretiyle yürürlüğe girdi.
- Bankaların Kredi İşlemlerine İlişkin Yönetmelikte Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik 11.07.2013 tarihli ve 28704 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanmak suretiyle yürürlüğe girdi.
- Elektronik Haberleşme Sektöründe Kişisel Verilerin İşlenmesi ve Gizliliğinin Korunması Hakkında Yönetmelikte Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik 11.07.2013 tarihli ve 28704 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanmak suretiyle yürürlüğe girdi.
- Sigortacılıkta Tahkime İlişkin Yönetmelikte Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik 24.07.2013 tarihli ve 28717 sayılı Resmi Gazete'de yayımlandı.
- Menkul Kıymetler Borsalarının Kuruluş ve Organlarına İlişkin Yönetmeliğin Yürürlükten Kaldırılmasına Dair Yönetmelik 24.07.2013 tarihli ve 28717 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanmak suretiyle yürürlüğe girdi.
- Gümrük Yönetmeliğinde Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik 03.08.2013 tarihli ve 28727 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanmak suretiyle yürürlüğe girdi.
- Limanlar Yönetmeliğinde Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik 06.08.2013 tarihli ve 28730 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanmak suretiyle yürürlüğe girdi.
- Alkol ve Alkollü İçkilerin İç ve Dış Ticaretine İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmelikte Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik 11.08.2013 tarihli ve 28732 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanmak suretiyle yürürlüğe girdi.

- Bankaların Öz kaynaklarına İlişkin Yönetmelik 05.09.2013 tarihli ve 28756 sayılı Resmi Gazete’de yayımlandı. Bu Yönetmelik 01.01.2014 tarihinde yürürlüğe girdi.
- Bankaların Sermaye Yeterliliğinin Ölçülmesine ve Değerlendirilmesine İlişkin Yönetmelikte Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik 05.09.2013 tarihli ve 28756 sayılı Resmi Gazete’de yayımlandı. Bu Yönetmelik 01.01.2014 tarihinde yürürlüğe girdi.
- Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı Piyasa Gözetimi ve Denetimi Yönetmeliği 18.09.2013 tarihli ve 28769 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanmak suretiyle yürürlüğe girdi.
- Sermaye Şirketlerinin Açacakları İnternet Sitelerine Dair Yönetmelikte Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik 21.09.2013 tarihli ve 28772 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanmak suretiyle yürürlüğe girdi.
- Vergi Denetim Kurulu Yönetmeliğinde Değişiklik Yapılması Hakkında Yönetmelik 02.10.2013 tarihli ve 28783 sayılı Resmi Gazete’de yayımlandı.
- Çevresel Etki Değerlendirmesi Yönetmeliği 03.10.2013 tarihli ve 28784 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanmak suretiyle yürürlüğe girdi.
- Yatırımcı Tazmin Merkezine İlişkin Yönetmelikte Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik 08.10.2013 tarihli ve 28789 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanmak suretiyle yürürlüğe girdi.
- Banka Kartları ve Kredi Kartları Hakkında Yönetmelikte Değişiklik Yapılmasına İlişkin Yönetmelik 08.10.2013 tarihli ve 28789 sayılı Mükerrer Resmi Gazete’de yayımlandı.
- Bankalarca Kredilerin ve Diğer Alacaklarının Niteliklerinin Belirlenmesi ve Bunlar İçin Ayrılacak Karşılıklara İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmelikte Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik 08.10.2013 tarihli ve 28789 sayılı Mükerrer Resmi Gazete’de yayımlanmak suretiyle yürürlüğe girdi.
- Bankaların Sermaye Yeterliliğinin Ölçülmesine ve Değerlendirilmesine İlişkin Yönetmelikte Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik 08.10.2013 tarihli ve 28789 sayılı Mükerrer Resmi Gazete’de yayımlanmak suretiyle yürürlüğe girdi.

- Limanlar Yönetmeliğinde Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik 22.10.2013 tarihli ve 28799 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanmak suretiyle yürürlüğe girdi.
- Özel Sağlık Sigortaları Yönetmeliği, 23.10.2013 tarihli ve 28800 sayılı Resmi Gazete’de yayımlandı. Yönetmeliğin 17 nci maddesi yayımı tarihinden 1 yıl sonra, diğer maddeleri yayımı tarihinden 6 ay sonra yürürlüğe girer.
- Gemilerin Genel Denetimi ve Belgelendirilmesi Hakkında Yönetmelikte Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik 30.10.2013 tarihli ve 28806 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanmak suretiyle yürürlüğe girdi.
- Atık Pil ve Akümülatörlerin Kontrolü Yönetmeliğinde Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik, 05.11.2013 tarihli ve 28812 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanmak suretiyle yürürlüğe girdi.
- Atık Yağların Kontrolü Yönetmeliğinde Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik, 05.11.2013 tarihli ve 28812 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanmak suretiyle yürürlüğe girdi.
- Bitkisel Atık Yağların Kontrolü Yönetmeliğinde Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik, 05.11.2013 tarihli ve 28812 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanmak suretiyle yürürlüğe girdi.
- Tehlikeli Atıkların Kontrolü Yönetmeliğinde Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik, 05.11.2013 tarihli ve 28812 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanmak suretiyle yürürlüğe girdi.
- Bankaların Kaldıraç Düzeyinin Ölçülmesine ve Değerlendirilmesine İlişkin Yönetmelik 05.11.2013 tarihli ve 28812 sayılı Resmi Gazete’de yayımlandı. Yönetmeliğin 4 üncü maddesinin ikinci fıkrası, 5 inci maddesinin ikinci fıkrası ve 8 inci maddesinin birinci fıkrası 01.01.2015 tarihinde, diğer maddeleri 01.01.2014 tarihinde yürürlüğe girdi.
- 4487 Sayılı Kanun Uyarınca Kurulan Özel Fonun İşleyişine İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmeliğin Yürürlükten Kaldırılmasına Dair Yönetmelik 09.11.2013 tarihli ve 28816 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanmak suretiyle yürürlüğe girdi.
- Özel Fon Yönetmeliği, 09.11.2013 tarihli ve 28816 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanmak suretiyle yürürlüğe girdi.

- Liman Devleti Denetimi Yönetmeliğinde Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik, 14.11.2013 tarihli ve 28821 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanmak suretiyle yürürlüğe girdi.
- Ticari Hava Taşıma İşletmeleri Yönetmeliği (SHY-6A), 16.11.2013 tarihli ve 28823 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanmak suretiyle yürürlüğe girdi.
- Çerçeve Anlaşma İhaleleri Uygulama Yönetmeliğinde Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik 28.11.2013 tarihli ve 28835 sayılı Resmi Gazete’de yayımlandı. Bu Yönetmelik 29.11.2013 tarihinde yürürlüğe girdi.
- Danışmanlık Hizmet Alımı İhaleleri Uygulama Yönetmeliğinde Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik 28.11.2013 tarihli ve 28835 sayılı Resmi Gazete’de yayımlandı. İşbu Yönetmelik 29.11.2013 tarihinde yürürlüğe girdi.
- Hizmet Alımı İhaleleri Uygulama Yönetmeliğinde Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik 28.11.2013 tarihli ve 28835 sayılı Resmi Gazete’de yayımlandı. İşbu Yönetmelik 29.11.2013 tarihinde yürürlüğe girdi.
- Mal Alımı İhaleleri Uygulama Yönetmeliğinde Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik 28.11.2013 tarihli ve 28835 sayılı Resmi Gazete’de yayımlandı. İşbu Yönetmelik 29.11.2013 tarihinde yürürlüğe girdi.
- İthalatta Korunma Önlemleri Yönetmeliğinde Değişiklik Yapılmasına İlişkin Yönetmelik 29.11.2013 tarihli ve 28836 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanmak suretiyle yürürlüğe girdi.
- Tütün Mamulleri ve Alkollü İçkilerin Satışına ve Sunumuna İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmelikte Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik 03.12.2013 tarihli ve 28840 sayılı Resmi Gazete’de yayımlandı. İşbu Yönetmelik 01.01.2014 tarihinde yürürlüğe girdi.
- Özel Fon Mal Varlığının Yönetimine ve Nemalandırılmasına İlişkin Yönetmelik 06.12.2013 tarihli ve 28843 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanmak suretiyle yürürlüğe girdi.

- Ticaret Borsalarında Alım Satım Yapan Aracılar Hakkında Yönetmelik 06.12.2013 tarihli ve 28843 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanmak suretiyle yürürlüğe girdi.
- Bankalar ve Kamu İdareleri Tarafından Yapılacak Olan Sigortalılık Kontrolü ile Kurum ve Kuruluşlardan Bilgi ve Belgelerin Alınmasına İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmelik 06.12.2013 tarihli ve 28843 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanmak suretiyle yürürlüğe girdi.
- Toplu İş Sözleşmesinde Arabulucuya ve Hakeme Başvurma Yönetmeliği 07.12.2013 tarihli ve 28844 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanmak suretiyle yürürlüğe girdi.
- Adli Kolluk Yönetmeliğinde Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik 21.12.2013 tarihli ve 28858 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanmak suretiyle yürürlüğe girdi.

Tebliğlerdeki Önemli Değişiklik ve Gelişmeler

- Türk Patent Enstitüsünce Uygulanacak Ücret Tarifesine İlişkin Tebliğ (BİK/TPE 2013/1) 03.01.2013 tarihli ve 28517 sayılı Resmi Gazete’de yayımlandı.
- İkili Anlaşmalar Çerçevesinde Bazı Tarım ve İşlenmiş Tarım Ürünleri İthalatında Tarife Kontenjanı Uygulanmasına İlişkin Tebliğlerde Değişiklik Yapılmasına Dair Tebliğ 04.01.2013 tarihli ve 28518 sayılı Resmi Gazete’de yayımlandı. Bu tebliğ, 01.01.2013 tarihinden geçerli olmak üzere yayımı tarihinde yürürlüğe girdi.
- Dâhilde İşleme Rejimi Tebliği (İhracat: 2006/12)’nde Değişiklik Yapılmasına Dair Tebliğ (İhracat 2013/1) 07.01.2013 tarihli ve 28521 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanmak suretiyle yürürlüğe girdi.
- İhracat Sayılan Satış ve Teslimler Hakkında Tebliğ (İhracat: 2005/2)’de Değişiklik Yapılmasına Dair Tebliğ (İhracat 2013/2) 07.01.2013 tarihli ve 28521 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanmak suretiyle yürürlüğe girdi.
- İthalatta Korunma Önlemlerine İlişkin Tebliğ (No: 2013/1) 08.01.2013 tarihli ve 28522 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanmak suretiyle yürürlüğe girdi.
- İthalatta Kota ve Tarife Kontenjanı İdaresine İlişkin Tebliğ (Tebliğ No: 2012/1)’in Yürürlükten Kaldırılmasına İlişkin Tebliğ 10.01.2013 tarihli ve 28524 sayılı Resmi Gazete’de yayımlandı. Tebliğ, 31.12.2012 tarihinden geçerli olmak üzere yayımı tarihinde yürürlüğe girdi.
- İthalatta Gözetim Uygulanmasına İlişkin Tebliğ (2010/1)’de Değişiklik Yapılmasına Dair Tebliğ 12.01.2013 tarihli ve 28526 sayılı Resmi Gazete’de yayımlandı. Tebliğ yayımını takip eden 30 uncu gün yürürlüğe girdi.
- Atıkların Karayolunda Taşınmasına İlişkin Tebliğ 18.01.2013 tarihli ve 28532 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanmak suretiyle yürürlüğe girdi.
- İthalatta Gözetim Uygulanmasına İlişkin Tebliğ (Tebliğ No: 2009/8)’de Değişiklik Yapılmasına Dair Tebliğ 23.01.2013 tarihli

ve 28537 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanmak suretiyle yürürlüğe girdi.

- Çek Defterlerinin Baskı Şekline, Bankaların Hamile Ödemekle Yükümlü Olduğu Miktar ile Çek Düzenleme ve Çek Hesabı Açma Yasağı Kararlarının Bildirilmesine ve Duyurulmasına İlişkin Tebliğ (Sayı: 2010/2)’de Değişiklik Yapılmasına Dair Tebliğ (Sayı: 2013/1) 23.01.2013 tarihli ve 28537 sayılı Resmi Gazete’de yayımlandı. Tebliğ 25.01.2013 tarihinde yürürlüğe girdi.
- İthalatta Gözetim Uygulanmasına İlişkin Tebliğ (Tebliğ No: 2007/36)’in Yürürlükten Kaldırılmasına İlişkin Tebliğ 28.01.2013 tarihli ve 28542 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanmak suretiyle yürürlüğe girdi.
- İthalatta Gözetim Uygulanmasına İlişkin Tebliğ (Tebliğ No: 2007/37)’in Yürürlükten Kaldırılmasına İlişkin Tebliğ 28.01.2013 tarihli ve 28542 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanmak suretiyle yürürlüğe girdi.
- Kamu İhale Tebliği (Tebliğ No: 2013/1) 30.01.2013 tarihli ve 28544 sayılı Resmi Gazete’de yayımlandı. Bu tebliğ 01.02.2013 tarihinde yürürlüğe girdi.
- Elektronik İmza ile ilgili Süreçlere ve Teknik Kriterlere İlişkin Tebliğ’de Değişiklik Yapılmasına Dair Tebliğ 30.01.2013 tarihli ve 28544 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanmak suretiyle yürürlüğe girdi.
- Bazı Tarım Ürünlerinin İhracatında ve İthalatında Ticari Kalite Denetimi Tebliği (Ürün Güvenliği ve Denetimi: 2013/21)’nde Değişiklik Yapılmasına Dair Tebliğ (Ürün Güvenliği ve Denetimi: 2013/25) 05.02.2013 tarihli ve 28550 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanmak suretiyle yürürlüğe girdi.
- İthalatta Gözetim Uygulamasına İlişkin Tebliğ (Tebliğ No: 2006/13), (Tebliğ No: 2007/30), (Tebliğ No: 2007/33), (Tebliğ No: 2008/19), (Tebliğ No: 2011/2), (Tebliğ No: 2012/1)’de Değişiklik Yapılmasına Dair Tebliğler 05.02.2013 tarihli ve 28550 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanmak suretiyle yürürlüğe girdi.

- İthalatta Gözetim ve Korunma Önlemlerine İlişkin Tebliğ (Tebliğ No: 2004/2), (Tebliğ No: 2011/9)'de Değişiklik Yapılmasına Dair Tebliğ 05.02.2013 tarihli ve 28550 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanmak suretiyle yürürlüğe girdi.
- 2013 Yılı Merkezi Yönetim Bütçe Uygulama Tebliği (Sıra No: 5) 07.02.2013 tarihli ve 28552 sayılı Resmi Gazete'de yayımlandı. Tebliğ, 01.01.2013 tarihinden geçerli olmak üzere yayımı tarihinde yürürlüğe girdi.
- TFRS 7 Finansal Araçlar: Açıklamalara İlişkin Türkiye Finansal Raporlama Standardı (TFRS 7) Hakkında Tebliğ (Sıra No: 42)'de Değişiklik Yapılmasına Dair Tebliğ (Sıra No: 7) 11.02.2013 tarihli ve 28556 sayılı Resmi Gazete'de yayımlandı.
- Finansal Araçlar: Sunuma İlişkin Türkiye Muhasebe Standardı (TMS 32) Hakkında Tebliğ (Sıra No: 40)'de Değişiklik Yapılmasına Dair Tebliğ (Sıra No: 8) 11.02.2013 tarihli ve 28556 sayılı Resmi Gazete'de yayımlandı.
- Zorunlu Karşılıklar Hakkında Tebliğ (Sayı: 2005/1)'de Değişiklik Yapılmasına Dair Tebliğ (Sayı: 2013/3) 20.02.2013 tarihli ve 28565 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanmıştır. Bu Tebliğ 01.03.2013 tarihinde yürürlüğe girdi.
- Kurumsal Yönetim İlkelerinin Belirlenmesine ve Uygulanmasına İlişkin Tebliğ (Seri: IV, No: 56)'de Değişiklik Yapılmasına Dair Tebliğ (Seri: IV, No: 63) 22.02.2013 tarihli ve 28567 tarihli Resmi Gazete'de yayımlanmak suretiyle yürürlüğe girdi.
- Kayıtlı Elektronik Posta Rehberi ve Kayıtlı Elektronik Posta Hesabı Adreslerine İlişkin Tebliğde Değişiklik Yapılmasına Dair Tebliğ 06.03.2013 tarihli ve 28579 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanmak suretiyle yürürlüğe girdi.
- Türk Parası Kıymetini Koruma Hakkında 32 sayılı Karara İlişkin Tebliğ (Tebliğ No:2008-32/35)'de Değişiklik Yapılmasına Dair Tebliğ (Tebliğ No: 2013-32/42) 07.03.2013 tarihli ve 28580 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanmak suretiyle yürürlüğe girdi.
- Taşınabilir, Tekrar Doldurulabilir, Kullanımdaki Çelik Lpg Tüpler İle İlgili Tebliğ (Ts 5306) (Tebliğ No: Msg – Ms - 2013/3)

11.03.2013 tarihli ve 28584 sayılı Resmi Gazete’de yayımlandı. Bu tebliğ yayımı tarihinden üç ay sonra yürürlüğe girdi.

- Milletlerarası Tahkim Ücret Tarifesi Hakkında Tebliğ 15.03.2013 tarihli ve 28588 sayılı Resmi Gazete’de yayımlandı. Bu tebliğ yayımı tarihinde yürürlüğe girdi.
- Parasal Sınırlar ve Oranlar Hakkında Tebliğ (Sayı: 2013/1) 23.03.2013 tarihli ve 28596 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanmak suretiyle yürürlüğe girdi.
- Zorunlu Karşılıklar Hakkında Tebliğ (Sayı: 2005/1)’de Değişiklik Yapılmasına Dair Tebliğ (Sayı: 2013/5) 28.03.2013 sayılı ve 28601 numaralı Resmi Gazete’de yayımlandı. Bu tebliğ, 29.03.2013 tarihinde yürürlüğe girdi.
- Zorunlu Karşılıklar Hakkında Tebliğ (Sayı: 2005/1)’de Değişiklik Yapılmasına Dair Tebliğ (Sayı: 2013/6) 17.04.2013 tarihli ve 28621 sayılı Resmi Gazete’de yayımlandır. Bu tebliğ, 26.04.2013 tarihinde yürürlüğe girdi.
- Özelleştirme Yoluyla Devralmaların Hukuki Geçerlilik Kazanabilmeleri İçin Rekabet Kurumuna Yapılacak Ön Bildirimlerde ve İzin Başvurularında Takip Edilecek Usul ve Esaslar Hakkında Tebliğ (Tebliğ No: 2013/2) 18.04.2013 tarihli ve 28622 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanmak suretiyle yürürlüğe girdi.
- Zorunlu Karşılıklar Hakkında Tebliğ (Sayı: 2005/1)’de Değişiklik Yapılmasına Dair Tebliğ (Sayı: 2013/6) 17.04.2013 tarihli ve 28621 sayılı Resmi Gazete’de yayımlandı. Bu tebliğ 26.04.2013 tarihinde yürürlüğe girdi.
- 2013 yılı Arabuluculuk Asgari Ücret Tarifesine Dair Tebliğ 03.05.2013 tarihli ve 28636 sayılı Resmi Gazete’de yayımlandı.
- İthalatta Haksız Rekabetin Önlenmesine İlişkin Tebliğ (Tebliğ No: 2013/9) ve (Tebliğ No: 2013/10) 05.05.2013 tarihli ve 28638 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanmak suretiyle yürürlüğe girdi.
- Ulusal Meslek Standartlarına Dair Tebliğ 29.05.2013 tarihli ve 28661 sayılı Mükerrer Resmi Gazete’de yayımlanmak suretiyle yürürlüğe girdi.

- İthalatta Gözetim Uygulamasına İlişkin Tebliğ (Tebliğ No: 2006/5) ve (Tebliğ No: 2007/35)'in yürürlükten kaldırılmasına Dair Tebliğ 01.06.2013 tarihli ve 28664 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanmak suretiyle yürürlüğe girdi.
- İthalatta Gözetim Uygulamasına İlişkin Tebliğ (Tebliğ No: 2013/9) 04.06.2013 tarihli ve 28667 sayılı Resmi Gazete'de yayımlandı. Bu Tebliğ, yayımını takip eden 30 uncu gün yürürlüğe girdi.
- Ticari Defterlere İlişkin Tebliğde Değişiklik Yapılmasına Dair Tebliğ 06.06.2013 tarihli ve 28669 sayılı Resmi Gazete'de yayımlandı.
- Kredi Kartı İşlemlerinde Uygulanacak Azami Faiz Oranları Hakkında Tebliğ (Sayı: 2006/1)'de Değişiklik Yapılmasına Dair Tebliğ (Sayı: 2013/9) 13.06.2013 tarihli ve 28676 sayılı Resmi Gazete'de yayımlandı. Bu tebliğ, 01.07.2013 tarihinde yürürlüğe girdi.
- Sermaye Piyasasında Finansal Raporlamaya İlişkin Esaslar Tebliği (II-14,1) 13.06.2013 tarihli ve 28676 sayılı Resmi Gazete'de yayımlandı.
- Yurtdışında Fuar Düzenlenmesine ve Değerlendirilmesine İlişkin Tebliğ (İhracat: 2015/5)'de Değişiklik Yapılmasına Dair Tebliğ (İhracat: 2013/4) 20.06.2013 tarihli ve 28683 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanmak suretiyle yürürlüğe girdi.
- Sermaye Piyasası Araçlarının Satışı Tebliği (II-5.2) 28.06.2013 tarihli ve 28691 sayılı Resmi Gazete'de yayımlandı. Bu tebliğ yayımı tarihinden bir ay sonra yürürlüğe girdi.
- Sermaye Piyasasında Bağımsız Denetim Standartları Hakkında Tebliğ (Seri: X, No: 22)'de Değişiklik Yapılmasına Dair Tebliğ (Seri: X, No: 28) 28.06.2013 tarihli ve 28691 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanmak suretiyle yürürlüğe girdi.
- İthalatta Haksız Rekabetin Önlenmesine İlişkin Tebliğ (Tebliğ No: 2013/11) 29.06.2013 tarihli ve 28692 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanmak suretiyle yürürlüğe girdi.
- Anonim Şirketlerin Genel Kurullarında Uygulanacak Elektronik Genel Kurul Sistemi Hakkında Tebliğde Değişiklik Yapılmasına

Dair Tebliğ 29.06.2013 tarihli ve 28692 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanmak suretiyle yürürlüğe girdi.

- Anonim ve Limited Şirketlerin Sözleşmelerinin Türk Ticaret Kanununa Uyumlu Hale Getirilme Süresinin Uzatılmasına İlişkin Tebliğ 29.06.2013 tarihli ve 28692 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanmak suretiyle yürürlüğe girdi.
- Portföy Yönetim Şirketleri ve Bu Şirketlerin Faaliyetlerine İlişkin Esaslar Tebliği (III-55.1) 02.07.2013 tarihli ve 28695 sayılı Resmi Gazete’de yayımlandı. Bu Tebliğin 5 inci maddesinin birinci fıkrasının (ç) bendi yayımı tarihinde, diğer hükümler 01.07.2014 tarihinde yürürlüğe girdi.
- Portföy Saklama Hizmetine ve Bu Hizmette Bulunacak Kuruluşlara İlişkin Esaslar Tebliği (III -56.1) 02.07.2013 tarihli ve 28695 sayılı Resmi Gazete’de yayımlandı. Bu tebliğ 01.01.2014 tarihinde yürürlüğe girdi.
- Kaydileştirilen Sermaye Piyasası Araçlarına İlişkin Kayıtların Tutulmasının Usul ve Esasları Hakkında Tebliğ (Seri: IV, No: 28)’de Değişiklik Yapılmasına Dair Tebliğ (Seri: IV, No: 65) 04.07.2013 tarihli ve 28697 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanmak suretiyle yürürlüğe girdi.
- Gayrimenkul Sertifikaları Tebliği (VII-128.2) 05.07.2013 tarihli ve 28698 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanmak suretiyle yürürlüğe girdi.
- Yatırım Fonlarına İlişkin Esaslar Tebliği (III-52.1) 09.07.2013 tarihli ve 28702 sayılı Resmi Gazete’de yayımlandı. Bu tebliğ, 01.07.2014 tarihinde yürürlüğe girdi.
- Aracı Kurumların Sermayelerine ve Sermaye Yeterliliğine İlişkin Esaslar Tebliği (Seri: V, No: 34)’de Değişiklik Yapılmasına Dair Tebliğ (Seri: V, No: 134) 11.07.2013 tarihli ve 28704 sayılı Resmi Gazete’de yayımlandı. Bu tebliğ 01.07.2014 tarihinde yürürlüğe girer.
- Yatırım Hizmetleri ve Faaliyetleri ile Yan Hizmetlere İlişkin Esaslar Hakkında Tebliğ III-37.1 11.07.2013 tarihli ve 28704 sayılı

Resmi Gazete’de yayımlandı. Bu tebliğ, 01.07.2014 tarihinde yürürlüğe girer.

- İthalatta Haksız Rekabetin Önlenmesine İlişkin Tebliğ (Tebliğ No: 2013/13) 16.07.2013 tarihli ve 28709 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanmak suretiyle yürürlüğe girdi.
- Türkiye Finansal Raporlama Standartlarının İlk Uygulamasına İlişkin Türkiye Finansal Raporlama Standardı (TFRS 1) Hakkında Tebliğ (Sıra No: 146)’de Değişiklik Yapılmasına Dair Tebliğ (Sıra No: 10) 17.07.2013 tarihli ve 28710 sayılı Resmi Gazete’de yayımlandı. Bu tebliğ, 31.12.2012 tarihinden sonra başlayan yıllık raporlama dönemlerinde geçerli olmak üzere yayımı tarihinde yürürlüğe girdi.
- Türkiye Muhasebe Standartları Hakkında Tebliğlerde Değişiklik Yapılmasına İlişkin Tebliğ (Sıra No: 11) 17.07.2013 tarihli ve 28710 sayılı Resmi Gazete’de yayımlandı. Bu tebliğ, 31.12.2012 tarihinden sonra başlayan yıllık raporlama dönemlerinde geçerli olmak üzere yayımı tarihinde yürürlüğe girdi.
- Türkiye Muhasebe Standartları Hakkında Tebliğlerde Değişiklik Yapılmasına İlişkin Tebliğ (Sıra No: 12) 17.07.2013 tarihli ve 28710 sayılı Resmi Gazete’de yayımlandı. Bu tebliğ, 31.12.2012 tarihinden sonra başlayan yıllık raporlama dönemlerinde geçerli olmak üzere yayımı tarihinde yürürlüğe girdi.
- İthalatta Haksız Rekabetin Önlenmesine İlişkin Tebliğ (Tebliğ No: 2013/11)’de Değişiklik Yapılmasına Dair Tebliğ 23.07.2013 tarihli ve 28716 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanmak suretiyle yürürlüğe girdi.
- İthalatta Kota Kontenjanı İdaresine İlişkin Tebliğ (No: 2013/1) 23.07.2013 tarihli ve 28716 sayılı Resmi Gazete’de yayımlandı. Bu tebliğ, 03.07.2013 tarihinden geçerli olmak üzere yayımı tarihinde yürürlüğe girdi.
- İthalatta Kota Kontenjanı İdaresine İlişkin Tebliğ (No: 2013/2) 23.07.2013 tarihli ve 28716 sayılı Resmi Gazete’de yayımlandı. Bu tebliğ, 02.07.2013 tarihinden geçerli olmak üzere yayımı tarihinde yürürlüğe girdi.

- İthalatta Haksız Rekabetin Önlenmesine İlişkin Tebliğ (Tebliğ No: 2013/15) 24.07.2013 tarihli ve 28717 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanmak suretiyle yürürlüğe girdi.
- İthalatta Haksız Rekabetin Önlenmesine İlişkin Tebliğ (Tebliğ No: 2013/12) ve (Tebliğ No: 2013/14) 25.07.2013 tarihli ve 28718 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanmak suretiyle yürürlüğe girdi.
- İthalatta Haksız Rekabetin Önlenmesine İlişkin Tebliğ (Tebliğ No: 2013/16) 26.07.2013 tarihli ve 28719 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanmak suretiyle yürürlüğe girdi.
- 6356 sayılı Sendikalar ve Toplu İş Sözleşmesi Kanunu Gereğince İşkollarındaki İşçi Sayıları ve Sendikaların Üye Sayılarına İlişkin 2013 Temmuz Ayı İstatistikleri Hakkında Tebliğ 30.07.2013 tarihli ve 28723 sayılı Resmi Gazete’de yayımlandı.
- İthalatta Gözetim Uygulamasına İlişkin Tebliğ (Tebliğ No: 2008/9)’de Değişiklik Yapılmasına Dair Tebliğ 01.08.2013 tarihli ve 28725 sayılı Resmi Gazete’de yayımlandı.
- İhracı Kayda Bağlı Mallara İlişkin Tebliğ (Tebliğ No: İhracat: 2006/7)’de Değişiklik Yapılmasına Dair Tebliğ (İhracat: 2013/5) 01.08.2013 tarihli ve 28725 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanmak suretiyle yürürlüğe girdi.
- İthalatta Gözetim Uygulamasına İlişkin Tebliğ (No: 2013/11) 07.08.2013 tarihli ve 28731 sayılı Resmi Gazete’de yayımlandı. Bu tebliğ, yayım tarihini takip eden 30 uncu gün yürürlüğe girdi.
- İthalatta Gözetim Uygulamasına İlişkin Tebliğ (Tebliğ No: 2013/6)’de Değişiklik Yapılmasına Dair Tebliğ 13.08.2013 tarihli ve 28734 sayılı Resmi Gazete’de yayımlandı. Bu tebliğ, yayımı tarihini takip eden 30 uncu gün yürürlüğe girdi.
- İthalatta Gözetim Uygulamasına İlişkin Tebliğ (Tebliğ No: 2013/12) 13.08.2013 tarihli ve 28734 sayılı Resmi Gazete’de yayımlandı. Bu tebliğ, yayımı tarihini takip eden 30 uncu gün yürürlüğe girdi.
- İthalatta Gözetim Uygulamasına İlişkin Tebliğ (No: 2013/10) 19.08.2013 tarihli ve 28740 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanmak suretiyle yürürlüğe girdi.

- İthalatta Standartlara Uygunluk Denetimi Tebliği (Ürün Güvenliği ve Denetimi: 2013/1)'nde Değişiklik Yapılmasına Dair Tebliğ (Ürün Güvenliği ve Denetimi: 2013/30) 19.08.2013 tarihli ve 28740 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanmak suretiyle yürürlüğe girdi.
- “CE” İşareti Taşınması Gereken Bazı Ürünlerin İthalat Denetimi Tebliği (Ürün Güvenliği ve Denetimi: 2013/9)'nde Değişiklik Yapılmasına Dair Tebliğ (Ürün Güvenliği ve Denetimi: 2013/31) 19.08.2013 tarihli ve 28740 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanmak suretiyle yürürlüğe girdi.
- Menkul Kıymet Yatırım Ortaklıklarına İlişkin Esaslar Tebliği (III-48.2) 29.08.2013 tarihli ve 28750 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanmıştır. Bu Tebliğin 6 ncı maddesinin birinci fıkrasının (h) bendi ve 32 nci maddesinin birinci fıkrası 01.07.2014 tarihinde, diğer hükümleri yayımı tarihinde yürürlüğe girer.
- Sermaye Piyasasında Derecelendirme Faaliyeti ve Derecelendirme Kuruluşlarına İlişkin Esaslar Tebliği (Seri: VIII, No: 51)'nde Değişiklik Yapılmasına Dair Tebliğ (Seri: VIII, No: 76) 29.08.2013 tarihli ve 28750 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanmak suretiyle yürürlüğe girdi.
- Varantlar ve Yatırım Kuruluş Sertifikaları Tebliği (VII-128.3) 10.09.2013 tarihli ve 28761 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanmak suretiyle yürürlüğe girdi.
- Uluslararası Rekabetçiliğin Geliştirilmesinin Desteklenmesi Hakkında Tebliğ (Tebliğ No: 2010/8)'de Değişiklik Yapılmasına Dair Tebliğ (Tebliğ No: 2013/1) 14.09.2013 tarihli ve 28765 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanmak suretiyle yürürlüğe girdi.
- İthalatta Haksız Rekabetin Önlenmesine İlişkin Tebliğ (Tebliğ No: 2013/17) 19.09.2013 tarihli ve 28770 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanmak suretiyle yürürlüğe girdi.
- Bankaların Konsolide Finansal Tablolarının Düzenlenmesine İlişkin Tebliğ'de Değişiklik Yapılmasına Dair Tebliğ 20.09.2013 tarihli ve 28771 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanmak suretiyle yürürlüğe girdi
- Uluslararası Gözetim Şirketlerinin Faaliyetten Süreli Men'i Hakkında Tebliğ (Ürün Güvenliği ve Denetimi: 2013/33) 24.09.2013

tarhli ve 28775 sayılı Resmi Gazete’de yayımlandı. Bu tebliğ, yayımından itibaren 15 gün içinde yürürlüğe girdi.

- Uluslararası Gözetim Şirketi Statüsünün Geri Alınmasına İlişkin Tebliğ (Ürün Güvenliğı ve Denetimi: 2013/34) 24.09.2013 tarihli ve 28775 sayılı Resmi Gazete’de yayımlandı. Bu tebliğ, yayımından itibaren 15 gün içinde yürürlüğe girdi.
- Sağlık Bakanlığınca Denetlenen Bazı Ürünlerin İthalat Denetimi Tebliğı (Ürün Güvenliğı ve Denetimi: 2013/20)’nde Değışiklik Yapılmasına Dair Tebliğ (Ürün Güvenliğı ve Denetimi: 2013/35) 24.09.2013 tarihli ve 28775 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanmak suretiyle yürürlüğe girdi.
- İthalatta Haksız Rekabetin Önlenmesine İlişkin Tebliğ (Tebliğ No: 2013/21) 26.09.2013 tarihli ve 28777 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanmak suretiyle yürürlüğe girdi.
- İthalatta Haksız Rekabetin Önlenmesine İlişkin Tebliğ (No: 2013/18) 28.09.2013 tarihli ve 28779 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanmak suretiyle yürürlüğe girdi.
- İthalatta Haksız Rekabetin Önlenmesine İlişkin Tebliğ (Tebliğ No: 2013/20) 02.10.2013 tarihli ve 28783 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanmak suretiyle yürürlüğe girdi.
- Elektrik Piyasasında Lisanssız Elektrik Üretimine İlişkin Yönetmeliğın Uygulanmasına Dair Tebliğ 02.10.2013 tarihli ve 28783 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanmak suretiyle yürürlüğe girdi.
- Finansal Tabloların Bağımsız Denetim ve Sınırlı Bağımsız Denetimleri ile Diğer Güvence Denetimleri ve İlgili Hizmetleri Yürüten Bağımsız Denetim Kuruluşları ve Bağımsız Denetçiler İçin Kalite Kontrol Standardı 1 (KKS 1) Hakkında Tebliğ Türkiye Denetim Standartları Tebliğı No: 1, 02.10.2013 tarihli ve 28783 sayılı Resmi Gazete’de yayımlandı. Bu tebliğ, 01.01.2013 tarihinden geçerli olmak üzere yayımı tarihinde yürürlüğe girdi.
- Zorunlu Karşılıklar Hakkında Tebliğ (Sayı: 2005/1)’de Değışiklik Yapılmasına Dair Tebliğ (Sayı: 2013/13) 04.10.2013 tarihli ve 28785 sayılı Resmi Gazete’de yayımlandı. Bu tebliğ, 06.12.2013 tarihinde yürürlüğe girdi.

- İthalatta Haksız Rekabetin Önlenmesine İlişkin Tebliğ (Tebliğ No: 2013/19) 05.10.2013 tarihli ve 28786 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanmak suretiyle yürürlüğe girdi.
- Uluslararası Gözetim Şirketinin Faaliyetten Süreli Men’i Hakkında Tebliğ (Ürün Güvenliği ve Denetimi: 2013/36) 05.10.2013 tarihli ve 28786 sayılı Resmi Gazete’de yayımlandı. Bu tebliğ, yayımından itibaren 15 gün içinde yürürlüğe girdi.
- İthalatta Korunma Önlemlerine İlişkin Tebliğ (No: 2013/8) 12.10.2013 tarihli ve 28793 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanmak suretiyle yürürlüğe girdi.
- Yabancı Sermaye Piyasası Araçları ve Depo Sertifikaları ile Yabancı Yatırım Fonu Payları Tebliği (VII-128.4), 23.10.2013 tarihli ve 28800 sayılı Resmi Gazete’de yayımlandı. Tebliğin; a) 14 üncü ve 15 inci maddeleri 31.12.2013 tarihinden sonra sona eren finansal raporlardan itibaren geçerli olmak üzere, b) 21 inci maddesinin birinci fıkrasının (c) ve (d) bentleri hariç olmak üzere, 21 ila 34 üncü maddeleri ile 36 ncı maddesinin ikinci fıkrası 01.07.2014 tarihinde, c) 21 inci maddesinin birinci fıkrasının (c) ve (d) bentleri ile diğer hükümleri ise tebliğin yayımı tarihinde yürürlüğe girdi.
- İthalatta Gözetim Uygulanmasına İlişkin Tebliğ (Tebliğ No: 2007/30)’de Değişiklik Yapılmasına Dair Tebliğ 30.10.2013 tarihli ve 28806 sayılı Resmi Gazete’de yayımlandı. Bu tebliğ, yayımı tarihini takip eden 30 uncu gün yürürlüğe girdi.
- Gümrük ve Ticaret Bakanlığınca Denetlenen Bazı Tüketici Ürünlerinin İthalat Denetimi Tebliği (Ürün Güvenliği ve Denetimi: 2013/38), 31.10.2013 tarihli ve 28807 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanmak suretiyle yürürlüğe girdi.
- İthalatta Gözetim Uygulanmasına İlişkin Tebliğ (No: 2010/8)’de Değişiklik Yapılmasına Dair Tebliğ, 05.11.2013 tarihli ve 28812 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanmak suretiyle yürürlüğe girdi.
- İthalatta Gözetim Uygulanmasına İlişkin Tebliğ (No: 2013/13) 05.11.2013 tarihli ve 28812 sayılı Resmi Gazete’de yayımlandı. Bu tebliğ, yayımı 30 gün sonra yürürlüğe girdi.
- Zorunlu Karşılıklar Hakkında Tebliğ (Sayı 2005/1)’de Değişiklik Yapılmasına Dair Tebliğ 11.11.2013 tarihli ve 28818 sayılı Resmi

Gazete’de yayımlanmıştır. Bu tebliğ, 06.12.2013 tarihinde yürürlüğe girdi.

- İthalatta Haksız Rekabetin Önlenmesine İlişkin Tebliğ (No: 2013/22), 14.11.2013 tarihli ve 28821 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanmak suretiyle yürürlüğe girdi.
- Bağımsız Denetim Sözleşmesinin Şartları Üzerinde Anlaşmaya Varılması (BDS 210) Hakkında Tebliğ Türkiye Denetim Standartları Tebliği No: 3, 14.11.2013 tarihli ve 28821 sayılı Resmi Gazete’de yayımlandı. Bu tebliğ, 01.01.2013 tarihinde ve sonrasında başlayacak hesap dönemlerinden itibaren uygulanmak üzere yayımı tarihinde yürürlüğe gidir.
- Finansal Tabloların Bağımsız Denetiminde Kalite Kontrol (BDS 220) Hakkında Tebliğ Türkiye Denetim Standartları Tebliği No: 4, 14.11.2013 tarihli ve 28821 sayılı Resmi Gazete’de yayımlandı. Bu tebliğ, 01.01.2013 tarihinde ve sonrasında başlayacak hesap dönemlerinden itibaren uygulanmak üzere yayımı tarihinde yürürlüğe girdi.
- Bağımsız Denetimin Belgelendirilmesi (BDS 230) Hakkında Tebliğ Türkiye Denetim Standartları Tebliği No: 5, 14.11.2013 tarihli ve 28821 sayılı Resmi Gazete’de yayımlandı. Bu tebliğ, 01.01.2013 tarihinde ve sonrasında başlayacak hesap dönemlerinden itibaren uygulanmak üzere yayımı tarihinde yürürlüğe girdi.
- İthalatta Kota ve Tarife Kontenjanı İdaresine İlişkin Tebliğ (No: 2013/3), 17.11.2013 tarihli ve 28824 sayılı Resmi Gazete’de yayımlandı. Bu tebliğ, 01.11.2013 tarihinden itibaren geçerli olmak üzere yayımı tarihinde yürürlüğe girdi.
- İthalatta Haksız Rekabetin Önlenmesine İlişkin Tebliğ (No: 2013/24), 17.11.2013 tarihli ve 28824 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanmak suretiyle yürürlüğe girdi.
- İthalatta Haksız Rekabetin Önlenmesine İlişkin Tebliğ (Tebliğ No 2013/23) 21.11.2013 tarihli ve 28828 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanmak suretiyle yürürlüğe girdi.
- Borsa Yatırım Fonlarına İlişkin Esaslar Tebliği (Seri III, No 52.2) 27.11.2013 tarihli ve 28834 sayılı Resmi Gazete’de yayımlandı.

Tebliğin 9 uncu maddesinin ikinci ve altıncı fıkraları yayımı tarihinde, diğer hükümleri 01.07.2014 tarihinde yürürlüğe girer.

- Ticari Defterlere İlişkin Tebliğde Değişiklik Yapılmasına Dair Tebliğ 01.12.2013 tarihli ve 28838 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanmak suretiyle yürürlüğe girdi.
- Marka Tescil Başvurularına Ait Mal ve Hizmetlerin Sınıflandırılmasına İlişkin Tebliğ (TPE: 2013/2) 04.12.2013 tarihli ve 28841 sayılı Resmi Gazete’de yayımlandı. Bu tebliğ, 01.01.2014 tarihinde yürürlüğe girdi.
- Finansal Tabloların Bağımsız Denetiminde Bağımsız Denetçinin Hileye İlişkin Sorumlulukları (BDS 240) Hakkında Tebliğ Türkiye Denetim Standartları Tebliği (No: 6) 10.12.2013 tarihli ve 28847 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanmıştır. Bu tebliğ, 01.01.2013 tarihinde ve sonrasında başlayacak hesap dönemlerinden itibaren uygulanmak üzere yayımı tarihinde yürürlüğe girdi.
- Finansal Tabloların Bağımsız Denetiminde İlgili Mevzuatın Dikkate Alınması (BDS 250) Hakkında Tebliğ Türkiye Denetim Standartları Tebliği (No: 7) 10.12.2013 tarihli ve 28847 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanmıştır. Bu tebliğ, 01.01.2013 tarihinde ve sonrasında başlayacak hesap dönemlerinden itibaren uygulanmak üzere yayımı tarihinde yürürlüğe girdi.
- Üst Yönetimden Sorumlu Olanlarla Kurulacak İletişim (BDS 260) Hakkında Tebliğ Türkiye Denetim Standartları Tebliği (No: 8) 10.12.2013 tarihli ve 28847 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanmıştır. Bu tebliğ, 01.01.2013 tarihinde ve sonrasında başlayacak hesap dönemlerinden itibaren uygulanmak üzere yayımı tarihinde yürürlüğe girdi.
- İthalatta Haksız Rekabetin Önlenmesine İlişkin Tebliğ (No: 2013/31) 12.12.2013 tarihli ve 28849 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanmak suretiyle yürürlüğe girdi.
- İç Kontrol Eksikliklerinin Üst Yönetimden Sorumlu Olanlara ve Yönetime Bildirilmesi (BDS 265) Hakkında Tebliğ Türkiye Denetim Standartları Tebliği (No: 9) 12.12.2013 tarihli ve 28849 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanmıştır. Bu tebliğ, 01.01.2013 tarihinde

ve sonrasında başlayacak hesap dönemlerinden itibaren uygulanmak üzere yayımı tarihinde yürürlüğe girdi.

- Yöneticilerin Net Alım Satım Kazançlarını İhraççılara Ödemeleri Hakkında Tebliğ (VI-103.1) 12.12.2013 tarihli ve 28849 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanmak suretiyle yürürlüğe girdi.
- İthalatta Haksız Rekabetin Önlenmesine İlişkin Tebliğ (No: 2013/26) 13.12.2013 tarihli ve 28850 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanmak suretiyle yürürlüğe girdi.
- İthalatta Korunma Önlemlerine İlişkin Tebliğ (No: 2013/9) ve (No: 2013/10) 14.12.2013 tarihli ve 28851 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanmak suretiyle yürürlüğe girdi.
- Kırsal Kalkınma Yatırımlarının Desteklenmesi Programı Kapsamında Tarıma Dayalı Ekonomik Yatırımların Desteklenmesi Hakkında Tebliğ (No: 2013/59) 14.12.2013 tarihli ve 28851 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanmak suretiyle yürürlüğe girdi.
- İthalatta Haksız Rekabetin Önlenmesine İlişkin Tebliğ (No: 2013/25) ve (No: 2013/27) 17.12.2013 tarihli ve 28854 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanmak suretiyle yürürlüğe girdi.
- Yatırım Kuruluşlarının Kuruluş ve Faaliyet Esasları Hakkında Tebliğ (III-39.1) 17.12.2013 tarihli ve 28854 sayılı Resmi Gazete’de yayımlandı. Bu tebliğ, 01.07.2014 tarihinde yürürlüğe girer.
- Bireysel Portföylerin ve Kolektif Yatırım Kuruluşlarının Performans Sunumuna, Performansa Dayalı Ücretlendirilmesine ve Kolektif Yatırım Kuruluşlarını Notlandırma ve Sıralama Faaliyetlerine İlişkin Esaslar Hakkında Tebliğ (VII-128.5) 17.12.2013 tarihli ve 28854 sayılı Resmi Gazete’de yayımlandı. Bu tebliğ, 01.07.2014 tarihinde yürürlüğe girer.
- İthalatta Haksız Rekabetin Önlenmesine İlişkin Tebliğ (No: 2013/28) ve (No: 2013/30) 18.12.2013 tarihli ve 28855 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanmak suretiyle yürürlüğe girdi.
- İthalatta Haksız Rekabetin Önlenmesine İlişkin Tebliğ (Tebliğ No: 2013/29) 21.12.2013 tarihli ve 28858 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanmak suretiyle yürürlüğe girdi.

Genel Tebliğlerdeki Önemli Değişiklik ve Gelişmeler

- Milli Emlak Genel Tebliği (Sıra No: 350) 04.01.2013 tarihli ve 28518 sayılı Resmi Gazete’de yayımlandı. 28.12.2011 tarihli ve 28156 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanan Milli Emlak Genel Tebliği (Sıra No: 337) yürürlükten kaldırıldı.
- Gümrük Genel Tebliği (Gümrük İşlemleri) (Seri No: 16)’nde Değişiklik Yapılmasına Dair Tebliğ 10.01.2013 tarihli ve 28524 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanmak suretiyle yürürlüğe girdi.
- Onaylanmış Kişi Statüsüne İlişkin Gümrük Genel Tebliği (Sıra No: 1)’nde Değişiklik Yapılmasına Dair Tebliğ 10.01.2013 tarihli ve 28524 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanmak suretiyle yürürlüğe girdi.
- Vergi Usul Kanunu Genel Tebliği (Sıra No: 423) 26.01.2013 tarihli ve 28540 sayılı Resmi Gazete’de yayımlandı.
- Gümrük Genel Tebliği (Gümrük İşlemleri) (Seri No: 102), (Seri No: 103), (Seri No: 104) 28.01.2013 tarihli ve 28542 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanmak suretiyle yürürlüğe girdi.
- Gümrük Genel Tebliği (Serbest Dolaşıma Giriş) (Seri No: 13) 19.02.2013 tarihli ve 28564 sayılı Resmi Gazete’de yayımlandı. Bu tebliğ, yayımı tarihinden 15 gün sonra yürürlüğe girdi.
- Vergi Usul Kanunu Genel Tebliği (Sıra No: 424) 21.02.2013 tarihli ve 28566 tarihli Resmi Gazete’de yayımlanmak suretiyle yürürlüğe girdi.
- Katma Değer Vergisi Genel Tebliği (Seri No: 122) 26.02.2013 tarihli ve 28571 sayılı Resmi Gazete’de yayımlandı.
- Milli Emlak Genel Tebliği (Sıra No: 352) 23.03.2013 tarihli ve 28596 tarihli Resmi Gazete’de yayımlanmak suretiyle yürürlüğe girdi.
- Vakıflara Vergi Muafiyeti Tanınması Hakkında Genel Tebliğ (Seri No: 1)’de Değişiklik Yapılmasına Dair Tebliğ (Seri No: 3) 23.03.2013 tarihli ve 28596 sayılı Resmi Gazete’de yayımlandı.
- Gümrük Genel Tebliği (Fikri ve Sınai Haklar) (Seri No: 1) 26.03.2013 tarihli ve 28599 sayılı Resmi Gazete’de yayımlandı. Bu tebliğ, 01.04.2013 tarihinde yürürlüğe girdi.

- Vergi Usul Kanunu Genel Tebliği (Sıra No: 425) 27.03.2013 tarihli ve 28600 sayılı Resmi Gazete’de yayımlandı.
- Gümrük İşlemlerinin Kolaylaştırılmasına İlişkin Gümrük Genel Tebliği (Sıra No: 1) 29.03.2013 tarihli ve 28602 sayılı Resmi Gazete’de yayımlandı. Bu tebliğ, 10.01.2013 tarihinden geçerli olmak üzere yayımı tarihinde yürürlüğe girdi.
- Kamu İhale Genel Tebliğinde Değişiklik Yapılmasına Dair Tebliğ 13.04.2013 tarih ve 28617 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanmak suretiyle yürürlüğe girdi.
- Kamu İç Denetim Genel Tebliği 19.04.2013 tarihli ve 28623 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanmak suretiyle yürürlüğe girdi.
- Vergi Beyannamelerinin Serbest Muhasebeci ve Serbest Muhasebeci Mali Müşavirlerce İmzalanması Hakkında Genel Tebliğ (Sıra No: 6) 04.05.2013 tarihli ve 28637 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanmak suretiyle yürürlüğe girdi.
- Gümrük Genel Tebliği (Gümrük Kontrolü Altında İşleme) (Seri No:3)’nde Değişiklik Yapılmasına Dair Tebliğ (Gümrük Kontrolü Altında İşleme) (Seri No:4) 06.06.2013 tarihli ve 28669 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanmak suretiyle yürürlüğe girdi.
- Gümrük Genel Tebliğinde Değişiklik Yapılmasına Dair Tebliğ (Gümrük İşlemleri) (Seri No:105) 06.06.2013 tarihli 28669 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanmak suretiyle yürürlüğe girdi.
- Gümrük Genel Tebliği (Tarife-Sınıflandırma Kararları) (Seri No: 15) 14.06.2013 tarihli ve 28667 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanmak suretiyle yürürlüğe girdi.
- Vergi Usul Kanunu Genel Tebliği (Sıra No: 426) 15.06.2013 tarihli ve 28678 sayılı Resmi Gazete’de yayımlandı.
- Emlak Vergisi Kanunu Genel Tebliği (Seri No: 62) 17.08.2013 tarihli ve 28738 sayılı Resmi Gazete’de yayımlandı.
- Kamu İhale Genel Tebliğinde Değişiklik Yapılmasına Dair Tebliğ 23.08.2013 tarihli ve 28744 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanmak suretiyle yürürlüğe girdi.

- Tahsilat Genel Tebliği (Seri A Sıra No:1)'nde Değişiklik Yapılmasına Dair Tebliğ (Seri: A Sıra No: 5) 11.09.2013 tarihli ve 28762 sayılı Resmi Gazete'de yayımlandı.
- Kamu İhale Genel Tebliğinde Değişiklik Yapılmasına Dair Tebliğ 24.09.2013 tarihli ve 28775 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanmak suretiyle yürürlüğe girdi.
- Gümrük Genel Tebliği (Gümrük İşlemleri) (Seri No: 90)'nde Değişiklik Yapılmasına Dair Tebliğ (Gümrük İşlemleri) (Seri No: 107) 03.10.2013 tarihli ve 28784 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanmak suretiyle yürürlüğe girdi.
- Gümrük Genel Tebliği (Gümrük İşlemleri) (Seri No: 96)'nde Değişiklik Yapılmasına Dair Tebliğ (Gümrük İşlemleri) (Seri No: 108) 03.10.2013 tarihli ve 28784 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanmak suretiyle yürürlüğe girdi.
- Gümrük Genel Tebliği (Gümrük İşlemleri) (Seri No: 105)'nde Değişiklik Yapılmasına Dair Tebliğ (Gümrük İşlemleri) (Seri No: 109) 03.10.2013 tarihli ve 28784 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanmak suretiyle yürürlüğe girdi.
- Gümrük Genel Tebliği (Gümrük İşlemleri) (Seri No: 105)'nde Değişiklik Yapılmasına Dair Tebliğ (Gümrük İşlemleri) (Seri No: 110) 03.10.2013 tarihli ve 28784 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanmak suretiyle yürürlüğe girdi.
- Kamu İhale Genel Tebliğinde Değişiklik Yapılmasına Dair Tebliğ 28.11.2013 tarihli ve 28835 sayılı Resmi Gazete'de yayımlandı. Bu tebliğ 29.11.2013 tarihinde yürürlüğe girdi.

Diğer Önemli Değişiklik ve Gelişmeler

- 2013 yılı Yatırım Programı 12.01.2013 tarihli ve 28526 sayılı Mükerrer Resmi Gazete’de yayımlandı.
- 2012 yılı Aralık Ayında Düzenlenen Yatırım Teşvik Belgeleri Listesi 22.01.2013 tarihli ve 28536 sayılı Resmi Gazete’de yayımlandı.
- 2012 yılı Aralık Ayında İptal Edilen Yatırım Teşvik Belgeleri Listesi 22.01.2013 tarihli ve 28536 sayılı Resmi Gazete’de yayımlandı.
- 2013 yılı Ocak ayına ait Yatırım Teşvik Belgeleri Listesi 03.03.2013 tarihli ve 28576 sayılı Resmi Gazete’de yayımlandı.
- 2013 yılı Ocak ayına ait İptal Edilen Yatırım Teşvik Belgeleri Listesi 03.03.2013 tarihli ve 28576 sayılı Resmi Gazete’de yayımlandı.
- Bağımsız Denetime Tabi Olacak Şirketlerin Belirlenmesine İlişkin Bakanlar Kurulu Kararına İlişkin Usul ve Esasların Yayımlanmasına Dair Kamu Gözetimi, Muhasebe ve Denetim Standartları Kurumu’nun 75935942-050.01.04 – [01/05] sayılı Kararı 12.03.2013 tarihli ve 28585 sayılı Resmi Gazete’de yayımlandı. İşbu Usul ve Esaslar 01.01.2013 tarihinden itibaren geçerli olmak üzere yayımı tarihinde yürürlüğe girdi.
- Dış Ticaret Sermaye Şirketlerine İlişkin Karar 31.03.2013 tarihli ve 28604 sayılı Resmi Gazete ile yayımlanmak suretiyle yürürlüğe girdi.
- Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurulu’nun 28.03.2013 tarihli ve 5261 ile 5263 sayılı Kararları 04.04.2013 tarihli ve 28608 sayılı Resmi Gazete’de yayımlandı.
- Ticaret Sicili Tüzüğü’nün Yürürlükten Kaldırılmasına Dair Tüzük 26.04.2013 tarihli ve 28629 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanmıştır.
- Türk Medeni Kanunu hükümlerine göre kurulan vakıfların tescil ve İlanı Hakkında Tüzük 26.04.2013 tarihli ve 28629 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanmak suretiyle yürürlüğe girdi.

- 2013 yılı Mart ayına ait Yatırım Teşvik Belgeleri Listesi 30.04.2013 tarihli ve 28633 sayılı Resmi Gazete’de yayımlandı.
- 2013 yılı Mart ayında İptal Edilen Yatırım Teşvik Belgeleri Listesi 30.04.2013 tarihli ve 28633 sayılı Resmi Gazete’de yayımlandı.
- İtalya’da yerleşik Intesa Sanpaolo S.p.A.’nın Türkiye’de Türk Lirası sermayeli ilk şubesinin açılmasına izin verilmesine ilişkin Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurulu’nun 09.05.2013 tarih ve 5314 sayılı Kararı 14.05.2013 tarih ve 28647 sayılı Resmi Gazete’de yayımlandı.
- Finansal Tablo Örnekleri ve Kullanım Rehberi ile İlgili Kamu Gözetimi Muhasebe ve Denetim Standartları Kurumu’nun 25.04.2013 tarihli ve 75935942-050.01.04 – [04/01] sayılı Kararı 20.05.2013 tarihli ve 28652 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanmıştır.
- Mesleki Sorumluluk Sigortası Genel Şartları 26.05.2013 tarihli ve 28658 sayılı Resmi Gazete’de yayımlandı.
- Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurulu 5389 sayılı ve 20.06.2013 tarihli Kararı ile Fortis Faktoring A.Ş.’nin TEB Faktoring A.Ş.’ye devri suretiyle adı geçen şirketlerin birleşme işlemi neticesinde Fortis Faktoring A.Ş.’nin faaliyet izninin 6361 sayılı Finansal Kiralama, Faktoring ve Finansman Şirketleri Kanunu hükümleri çerçevesinde iptal edilmesine karar verdi.
- 2013 Yılı Mayıs Ayına Ait Yatırım Teşvik Belgeleri Listesi 06.07.2013 tarihli ve 28699 sayılı Resmi Gazete’de yayımlandı.
- 2013 Yılı Mayıs Ayına Ait İptal Edilen Yatırım Teşvik Belgeleri Listesi 06.07.2013 tarihli ve 28699 sayılı Resmi Gazete’de yayımlandı.
- 06.07.2013 tarihli ve 28699 sayılı Mükerrer Resmi Gazete’de Onuncu Kalkınma Planının Onaylandığına İlişkin Karar yayımlandı.
- Tapu Sicili Tüzüğü 17.08.2013 tarihli ve 28738 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanmak suretiyle yürürlüğe girdi.
- Açık Yönetim Ortaklığı ile İlgili 2013/9 sayılı Başkanlık Genelgesi 23.08.2013 tarihli ve 28744 sayılı Resmi Gazete’de yayımlandı.

- 2013 yılı Temmuz Ayına İlişkin Yatırım Teşvik Belgeleri Listesi 04.09.2013 tarihli ve 28755 sayılı Resmi Gazete’de yayımlandı.
- 2013 yılı Temmuz Ayında İptal Edilen Yatırım Teşvik Belgeleri Listesi 04.09.2013 tarihli ve 28755 sayılı Resmi Gazete’de yayımlandı.
- Hukuk Muhakemeleri Kanunu Bilirkişi Ücret Tarifesi 26.09.2013 tarihli ve 28777 sayılı Resmi Gazete’de yayımlandı. Bu tarife 01.10.2013 tarihinde yürürlüğe girdi.
- Hukuk Muhakemeleri Kanunu Gider Avansı Tarifesi 26.09.2013 tarihli ve 28777 sayılı Resmi Gazete’de yayımlandı. Bu tarife 01.10.2013 tarihinde yürürlüğe girdi.
- Hukuk Muhakemeleri Kanunu Hakem Ücret Tarifesi 26.09.2013 tarihli ve 28777 sayılı Resmi Gazete’de yayımlandı. Bu tarife, 01.10.2013 tarihinde yürürlüğe girdi.
- Hukuk Muhakemeleri Kanunu Tanık Ücret Tarifesi 26.09.2013 tarihli ve 28777 sayılı Resmi Gazete’de yayımlandı. Bu tarife, 01.10.2013 tarihinde yürürlüğe girdi.
- 2013 Yılı Eylül Ayına Ait Yatırım Teşvik Belgeleri Listesi 01.11.2013 tarihli ve 28808 sayılı Resmi Gazete’de yayımlandı.
- 2013 Yılı Eylül Ayına Ait İptal Edilen Yatırım Teşvik Belgeleri Listesi, 01.11.2013 tarihli ve 28808 sayılı Resmi Gazete’de yayımlandı.

Rekabet Hukuku'nda Önemli Mevzuat ve Kararlar

- Rekabet Kurulu (“Kurul”), Lilly İlaç Tic. Ltd. Şti. ile Beşer Ecza Deposu Tic. ve San. Ltd. Şti., Öz-sel Ecza Depoları Tic. ve Paz. A.Ş. ve İmtaş Ecza Deposu ve Gereçleri San ve Tic. Ltd. Şti. arasında ayrı ayrı akdedilen “İhale Deposu Sözleşmesi”ne bireysel muafiyet tanınmasına karar verdi. (17.01.2013, 13-05/47-24)
- Kurul, BP Petrolleri A.Ş. ile FSM Akaryakıt Pet. İnş. Tic. Ltd. Şti. arasındaki bila tarihli protokol, 03.12.2008 tarihli Kira Sözleşmesi ve 25.06.2009 tarihli bayilik anlaşmasından oluşan dikey ilişkinin; a) 2002/2 sayılı Tebliğ’in 5/a maddesinde düzenlenen istisna hükmünden yararlanamadığına, b) BP Petrolleri A.Ş.’ye kiracılık hakkının tanındığı 03.12.2008 tarihinden itibaren 5 yıl süre ile 2002/2 sayılı Tebliğ kapsamında grup muafiyetinden yararlandığına, ancak bu tarihten itibaren ilgili Tebliğ ile tanınan muafiyet kapsamının dışında kaldığına, ve söz konusu dikey ilişkiye 4054 sayılı Kanun’un 5. maddesi kapsamında bireysel muafiyet de tanınamayacağına karar verdi. (24.01.2013, 13-07/72-41)
- Kurul, Trakya Cam Sanayii A.Ş.’nin farklı alıcı gruplarıyla akdettiği 1. “Yurtiçi Yetkili Satıcılık Sözleşmesi” ve “Sanayici Müşteri Satın Alma Sözleşmesi” ne bireysel muafiyet tanınmasına; 2. “Kapsamlı veya Standart olmak üzere Çift veya Daha Fazla Cam Düzcüm / Kaplamalı Cam Sistemli Yalıtım Camı Ünitelerinin Üretimi ve Pazarlanmasına İlişkin Franchise Sözleşmesi” ile ilgili olarak; a) alıcılara getirilen Isıcam markalı ürünlerle rekabet etmeme yükümlülüğü nedeniyle, söz konusu sözleşmelerin 4054 sayılı Kanun’un 5. maddesinde sayılan koşulları sağlamadığına, b) bu nedenle, 4054 sayılı Kanun’un 9. maddesi üçüncü fıkrası uyarınca gerekçeli kararın tebliği tarihinden itibaren 60 gün içinde sözleşmelerdeki bahse konu aykırılığın giderilerek durumun tevşik edilmesi, aksi takdirde haklarında 4054 sayılı Kanun çerçevesinde işlem başlatılacağı yönünde Trakya Cam Sanayii A.Ş.’ye görüş bildirilmesi için Başkanlığın görevlendirilmesine karar verdi. (24.01.2013, 13-07/73-42)
- Kurul, Makina ve Kimya Endüstrisi Kurumu ile Türkiye Kömür İşletmeleri Kurumu arasındaki mevcut trampa protokolünün mik-

tar ve kapsam olarak genişletilmesi işlemine menfi tespit belgesi verdi. (24.01.2013, 13-07/74-43)

- Kurul, Efes Pazarlama ve Dağıtım Ticaret A.Ş. ile Duvel Moortgat NV arasında akdedilen “İthalat ve Dağıtım Sözleşmesi”ne bireysel muafiyet tanınmasına karar verdi. (24.01.2013, 13-07/75-44)
- Kurul, Bayer Türk Kimya San. Ltd. Şti. ile Skills In Healthcare Sağlık Ürünleri Pazarlama ve Tanıtım Hizmetleri A.Ş. arasında imzalanan “Çağrı Merkezi ve Hizmet Sözleşmesi”ne menfi tespit belgesi verdi. (24.01.2013, 13-07/76-45)
- Kurul, ABBOTT Laboratuvarları İth. İhr. ve Tic. Ltd. Şti. tarafından hazırlanan ABBOTT markalı kan şekeri ölçüm cihazlarının dağıtımına ilişkin program kapsamında imzalanan anlaşmalara menfi tespit belgesi verilmesine karar verdi. (31.01.2013, 13-08/88-49)
- Kurul, ING Bank A.Ş. ve Migros Ticaret A.Ş. arasında imzalanan “Migros Ticaret A.Ş. ING Bank A.Ş. İşbirliği Sözleşmesi”ne 4054 sayılı Kanun’un 4. maddesine aykırılık teşkil etmesi nedeniyle menfi tespit belgesi verilemeyeceğine, bununla birlikte söz konusu Sözleşme’nin 2002/2 sayılı Tebliğ kapsamında grup muafiyetinden yararlandığına karar verdi. (31.01.2013, 13-08/92-53)
- Kurul, Tofaş Türk Otomobil Fabrikası A.Ş., Fiat Auto S.p.A. ve Peugeot Citroen Automobiles S.A. arasında imzalanan “Ürün Geliştirme ve İmalat Anlaşması”na, 4054 sayılı Kanun’un 5. maddesinde yer verilen koşulları sağlaması nedeniyle, 01.01.2016 tarihine kadar bireysel muafiyet tanınmasına karar verdi. (31.01.2013, 13-08/93-54)
- Sumitomo Rubber Industries, Ltd. ile Abdulkadir Özcan Otomotiv Lastik San. ve Tic. A.Ş. arasında bir ortak girişim kurulması işlemine izin verilmesi talebi üzerine yapılan inceleme sonucunda, Kurul, 1-Bildirim konusu işlemin 4054 sayılı Kanun’un 7. maddesi ve bu maddeye dayanılarak çıkarılan 2010/4 sayılı “Rekabet Kurulundan İzin Alınması Gereken Birleşme ve Devralmalar Hakkında Tebliğ” kapsamında bir ortak girişim işlemi olmadığına; 2-Üretim ve dağıtım alanında gerçekleştirilen inceleme konusu işbirliği anlaşmalarına 4054 sayılı Kanun’un 4. maddesi kapsamında değerlendirilebilecek rekabeti kısıtlayıcı etkiler taşımaları

nedeniyle aynı Kanun'un 8. maddesi çerçevesinde menfi tespit belgesi verilemeyeceğine; 3- İnceleme konusu işbirliği anlaşmalarının, 2005/4 sayılı Tebliğ'in 2. maddesinin 3. fıkrası uyarınca anılan Tebliğ kapsamında grup muafiyetinden yararlanmadığına; 4-4054 sayılı Kanun'un 5. maddesinde öngörülen şartları sağladığı tespit edildiğinden, söz konusu anlaşmalara, a)Binek ve hafif ticari araçlar ve ağır ticari araçlara yönelik lastiklerin üretimi ve dağıtımını pazarında muafiyet tanınmasına; b)Tarımsal makinelere yönelik lastik üretim ve dağıtımını pazarında ise işbirliği taraflarının pazar payları dikkate alınarak, bu pazardaki anlaşmalara 5 yıl süre ile muafiyet tanınmasına karar verdi. (06.02.2013, 13-09/119-65)

- Kurul, Mey İçki San. ve Tic. A.Ş.'nin rakı piyasasında satış noktalarında rakip ürünlerin satışına engel olduğu, kendi ürünleri lehine münhasırlık uyguladığı, rakiplerin faaliyetini zorlaştırdığı iddiasını içeren şikayet başvurusu üzerine 4054 sayılı Rekabetin Korunması Hakkında Kanununun 41. maddesi uyarınca soruşturma açılmasına karar verdi. (18.02.2013)
- Kurul, Coca Cola Satış ve Dağıtım A.Ş.'nin bayilerine baskı uygulayarak 4054 sayılı Kanun'un 4. ve 6. maddelerini ihlal ettiği iddiası üzerine verilen 25.09.2008 tarih ve 08-56/889-350 sayılı kararın Danıştay 13. Dairesinin kararı ile iptal edilmesi üzerine konunun yeniden değerlendirilmesi sonucunda, şikayetin reddi ile soruşturma açılmamasına; Coca Cola Satış ve Dağıtım A.Ş. ile bayileri arasında akdedilen sözleşmelere ise "gazlı içecekler" ve "sporcu içecekleri" pazarları bakımından bireysel muafiyet tanınmasına, "meyve suyu", "paketlenmiş su", "buzlu çay" ve "enerji içecekleri" pazarları bakımından söz konusu sözleşmelerin grup muafiyetinden yararlandığına karar verdi. (07.03.2013, 13-12/180-94)
- Kurul, Kavaklıdere Şarapları A.Ş., Doluca Bağcılık ve Şarapçılık A.Ş. ve Mey İçki Sanayi ve Ticaret A.Ş./Mey Alkollü İçkiler San. A.Ş. başta olmak üzere, inceleme konusu şarap üreticisi/dağıtıcısı teşebbüslerin yerinde tüketim noktaları ile akdetmiş oldukları münhasırlık anlaşmalarının veya fiili münhasırlığa yol açan uygulamaların 2002/2 sayılı Tebliğ kapsamında grup muafiyetinden yararlandığına karar verdi. (07.03.2013, 13-12/183-97)

- Kurul, Eskişehir Bilecik Kütahya İş Kümesi Derneği üyelerinin bazı hammaddeleri ortak satın almak üzere yaptıkları anlaşmaya bireysel muafiyet tanıdı; ayrıca ilgili pazarın 3 yıl izlenmesine, süre sonunda gelişme ve değerlendirmelerin rapora bağlanarak Kurul gündemine getirilmesine karar verdi. (13.03.2013, 13-14/201-103)
- Kurul, Planmeca Grubunun, Türkiye distribütörü Ünaldı Medikal Tic. San. Ltd. Şti.'ne sahip olan Büyükünaldı ailesine mensup Yusuf Büyükünaldı ile yeni bir şirket kurması işlemine bireysel muafiyet tanıdı. (13.03.2013, 13-14/206-106)
- Kurul, Aygaz A.Ş. ve Aytemiz Gaz A.Ş. arasında depolama, dolum hizmeti ve LPG teminine ilişkin olarak 25.12.2012 tarihinde imzalanan sözleşmeye bireysel muafiyet tanıdı. (28.03.2013, 13-17/246-121)
- Kurul, BP Petrolleri A.Ş. ile yeniden satıcıları arasında yapılan BP ve Castrol markalı madeni ve sentetik yağların satışına yönelik bildirim konusu Distribütörlük Anlaşması'nın 2002/2 sayılı Tebliğ kapsamında grup muafiyetinden yararlandığına karar verdi. (11.04.2013, 13-21/282-133)
- Kurul, Roche Müstahzarları Sanayi A.Ş. ile Drogosan İlaçları San. ve Tic. A.Ş. arasında imzalanan bildirim konusu Distribütörlük Sözleşmesi'nin 2002/2 sayılı Tebliğ kapsamında grup muafiyetinden yararlandığına karar verdi. (11.04.2013, 13-21/288-138)
- Kurul, Merck Sharp Dohme İlaçları Ltd. Şti. ile Roche Müstahzarları San. A.Ş. arasında imzalanan "Tanıtım Sözleşmesi"ne 4054 sayılı Kanun'un 8. maddesi uyarınca menfi tespit belgesi verilmesine karar verdi. (06.05.2013, 13-25/342-159)
- Kurul, Bankaların sahip oldukları ATM ağlarının diğer banka müşterilerinin banka kartı aracılığıyla nakit çekim ve bakiye sorma hizmetlerine açılması amacıyla yapılan ATM Banka Kartı Paylaşımı Platformu Protokolü'ne süresiz olarak bireysel muafiyet tanınması talebi üzerine yapılan inceleme sonucunda, ATM Banka Kartı Paylaşımı Platformu Protokolü'nün, 4054 sayılı Kanun'un 4. maddesi kapsamında olduğuna, bununla birlikte bildirim konusu protokole, 4054 sayılı Kanun'un 5. maddesinde sayılan şartla-

rın tamamını karşılması nedeniyle bireysel muafiyet tanınmasına karar verdi. (06.05.2013, 13-25/347-163)

- Kurul, Abdi İbrahim İlaç San. ve Tic. A.Ş.'ye ait belirli ilaçların dağıtım, pazarlama, satış ve tanıtımı için Biovesta İlaçları Ltd. Şti.'ye münhasır yetki verilmesi konulu sözleşmeye bireysel muafiyet tanınması talebi üzerine yapılan inceleme sonucunda, Abdi İbrahim İlaç San. ve Tic. A.Ş.'ye ait belirli ilaçların dağıtım, pazarlama, satış ve tanıtımı için Biovesta İlaçları Ltd. Şti.'ye münhasır yetki verilmesini konu edinen 23.1.2013 tarihli sözleşmenin menfi tespit belgesi alamayacağına, söz konusu sözleşmenin rakipler arasında yapılması sebebiyle 2002/2 sayılı "Dikey Anlaşmalara İlişkin Grup Muafiyeti Tebliği"nden yararlanmadığına, bununla birlikte, 4054 sayılı Kanun'un 5. maddesinin birinci fıkrasında sayılan şartların tamamını karşılması nedeniyle anılan sözleşmeye bireysel muafiyet tanınmasına karar verdi. (09.05.2013, 13-27/368-170)
- Kurul, Total Oil Türkiye A.Ş. ile Shell&Turcas Petrol A.Ş. arasında imzalanan Yarımca ve Ankara Ürün Depolama ve Hizmet Anlaşması ile Yarımca ve Ankara LPG İkmal Anlaşması'na bireysel muafiyet tanıdı. (29.05.2013, 13-32/423-187)
- Kurul, Paşabahçe Cam Sanayi ve Ticaret A.Ş.'nin ikram kesimine yönelik cam ev eşyası dağıtımına ilişkin "Yetkili Satıcılık Sözleşmesi"ne 5 yıl süre ile bireysel muafiyet tanıdı. (20.06.2013, 13-39/493-216)
- Kurul, Atiker Metal İthalat İhracat ve İmalat Sanayi ve Ticaret A.Ş.'nin LPG dönüşüm sistemlerinin satışı, montajı ve satış sonrası hizmetler pazarındaki hâkim durumunu yetkili servislere tek marka sınırlaması uygulayarak kötüye kullandığı iddiasına yönelik olarak şikayetin reddi ile soruşturma açılmamasına ve Atiker Metal İthalat İhracat ve İmalat Sanayi ve Ticaret A.Ş.'nin yetkili servisleriyle yapacağı ve tek marka sınırlaması öngören "Yetkili Servis Sözleşmesi"ne bireysel muafiyet tanınmamasına karar verdi. (20.06.2013, 13-39/500-221)
- Kurul, Yapı Kredi Bankası A.Ş. ile Yapı Kredi Emeklilik A.Ş. ve Yapı Kredi Sigorta A.Ş. arasında akdedilen hayat ve hayat-dışı

sigorta sözleşmelerine bireysel muafiyet tanıdı. (26.06.2013, 13-40/521-230)

- Kurul, Otomotiv Sanayii Derneğinin üyeleri ve kamuoyuyla paylaşmak istediği üretim verilerinden bir ay öncesine ait alt kırılım ve model bilgisi içermeyen firma/marka bazındaki üretim ve fabrika satış bilgilerinin paylaşılmasına bireysel muafiyet tanıdı. (26.06.2013, 13-40/522-231)
- Kurul, Atık Elektrikli ve Elektronik Eşyaların Kontrolü Yönetmeliği uyarınca yükümlülüklerini Türkiye Beyaz Eşya Sanayiciler Derneği Atık Yönetim İktisadi İşletmesi (ELELAY) aracılığıyla yerine getirmek ve bu nedenle ELELAY'a üye olmak isteyen üreticiler ile ELELAY arasında imzalanacak üyelik sözleşmesine bireysel muafiyet tanıdı. (11.07.2013, 13-44/554-248)
- Kurul, Anadolu Restoran İşletmeleri Ltd. Şti. ile bağımsız işletmeciler arasında imzalanan İşletme Lisans Sözleşmesi ve bu sözleşmenin eki mahiyetindeki sözleşme ve bu sözleşmeyle bağlantılı diğer uygulamalarla ilgili olarak; bahse konu sözleşmenin II(b) maddesi dışında 2002/2 sayılı Tebliğ kapsamında grup muafiyetinden yararlandığına, II(b) maddesi bakımından ise bireysel muafiyet tanınmasına karar verdi. (11.07.2013, 13-44/560-254)
- Kurul, Mercedes-Benz markalı kamyonların satışına ilişkin olarak Mercedes-Benz Türk A.Ş. ve Gelecek Otomotiv Sanayi ve Ticaret A.Ş. arasında imzalanan yetkili satıcılık sözleşmesine bireysel muafiyet tanıdı. (13.08.2013, 13-47/644-282)
- Kurul, Demir Sigorta A.Ş.'nin toplam %90 oranında hissesinin GroupMed International Management Holding Limited ve Cynvest S.A.L. Holding tarafından devralınması işleminin izne tabi olmadığına karar verdi. (29.08.2013, 13-49/712-BD)
- Kurul, Opet Petrolcülük A.Ş. ile Aygaz A.Ş. tarafından Opet-Aygaz Gayrimenkul A.Ş. ticaret unvanlı ortak girişim şirketi kurulması işlemine bireysel muafiyet tanıdı. (12.09.2013, 13-52/734-307)
- Kurul, Coca-Cola Satış ve Dağıtım A.Ş. ile Doğadan Gıda Ürünleri Sanayi ve Pazarlama A.Ş. arasında imzalanan Ana Distribütörlük

Sözleşmesi'nin "siyah çay ürünleri" pazarı bakımından 2002/2 sayılı Tebliğ kapsamında grup muafiyetinden yararlandığına karar verildi, "paketlenmiş bitki ve meyve çayları" pazarı bakımından ise sözleşmeye bireysel muafiyet tanıdı. (12.09.2013, 13-52/737-309)

- Kurul, Roche Müstahzarları San. A.Ş. ile Ali Raif İlaç San. A.Ş. arasında Bonviva markalı ürünlere ilişkin imzalanan Distribütörlük Sözleşmesi'nin 2002/2 sayılı Tebliğ kapsamında grup muafiyetinden yararlandığına karar verdi. (12.09.2013, 13-52/738-310)
- Kurul, Bilyoner Aktif Hizmetler A.Ş.'nin Demir Toprak İthalat ve İhracat A.Ş., Endüstri Holding A.Ş., Sınai ve Mali Yatırımlar Holding A.Ş.'ye ait hisselerinin diğer ortaklar Intralot SA Integrated Lottery Systems and Services ve Tek Elektronik Yatırım San. ve Tic. A.Ş. tarafından devralınması işlemine izin verdi. (12.09.2013, 13-52/741-BD)
- Kurul, Akbank T.A.Ş. ile Odea Bank A.Ş. arasında imzalanan "BANK'O CARD AXESS Kredi Kartı İşbirliği ve Marka Lisans Sözleşmesine" bireysel muafiyet tanıdı. (27.09.2013, 13-55/769-328)
- Kurul, Efes Pazarlama Dağıtım ve Ticaret A.Ş. ile Ekomini noktaları arasında akdedilecek franchise sözleşmelerinde daha önce muafiyetin geri alındığı ürünlere yönelik münhasırlık içeren maddelere muafiyet tanımadı. (09.10.2013, 13-57/802-341)
- Kurul, Denizbank A.Ş.'nin, MT Bilgi Teknolojileri Dış Ticaret A.Ş. tarafından üretilen Vera-Delta markalı yeni nesil POS cihazlarını belirli ciro ve harcama taahhüdü koşulu ile müşterilerine tahsis etmesine ilişkin uygulamaya menfi tespit belgesi verilmesine karar verdi. (09.10.2013, 13-57/806-343)
- Kurul, Antis Kozmetik ve Ticaret Ürünleri A.Ş. ile muhtelif bayileri arasında imzalanan ve diğer bayilerle imzalanacak aynı hükümleri içeren tip sözleşmeye muafiyet tanıdı. (24.10.2013, 13-59/831-353)
- Kurul, Kavram Enerji Yatırım Üretim ve Ticaret A.Ş.'nin tüm hisselerinin Fina Enerji Holding A.Ş. ve Fina Enerji Mühendislik

Müteahhitlik Dış Ticaret Montaj ve Servis A.Ş. tarafından devralınması işleminin izne tabi olmadığına karar verdi. (06.11.2013, 13-62/869-BD)

- Kurul, Yapı ve Kredi Bankası A.Ş. ile Anadolubank A.Ş. arasında imzalanan Ek Protokol'e bireysel muafiyet tanıdı. (06.11.2013, 13-62/862-369)
- Kurul, Kipaş Mensucat İşletmeleri A.Ş.'nin Kipaş Denim İşletmeleri A.Ş.'yi devralması işleminin kapsamında olmadığına karar verdi. (21.11.2013, 13-64/903-383)
- Kurul, Migros Ticaret A.Ş. ile Detay Elektronik ve Güvenlik Teknolojileri Reklam Sanayi ve Ticaret A.Ş. arasında 01.08.2013 tarihinde imzalanan sözleşmenin, 2002/2 sayılı Tebliğ kapsamında grup muafiyetinden yararlandığına karar verdi. (05.12.2013, 13-69/939-399)

Birleşme ve Devralmalar'da Önemli Mevzuat ve Kararlar

- Kurul, Duysan Odyoloji San. Tic. A.Ş.'nin tam kontrolünün Siemens Aktiengesellschaft tarafından devralınması işlemine izin verdi. (03.01.2013, 13-01/1-1)
- Kurul, Groupe Alvest hisselerinin tamamının, LBO France Gestion SAS tarafından devralınması işlemine izin verdi. (03.01.2013, 13-01/5-5)
- Kurul, Geforno Holding B.V. ile Rönesans Gayrimenkul Yatırım A.Ş. tarafından ortak girişim şirketi kurulması işlemine izin verildi; bahse konu ortak girişimin Özmutlu Madencilik İnşaat ve Ticaret A.Ş.'nin tüm hisselerini devralması işleminin ise izne tabi olmadığına karar verdi. (10.01.2013, 13-03/19-11)
- Kurul, Sumisho Aircraft Asset Management B.V.'nin kontrolünün Sumitomo Mitsui Financial Group tarafından, Sumitomo Corporation'dan devralınması işlemine izin verdi. (10.01.2013, 13-03/25-16)
- Kurul, Donata Holding SE'nin iştiraki JAB Beech Inc. vasıtasıyla Caribou Coffee Company, Inc'in kontrolünü devralması işlemine izin verdi. (10.01.2013, 13-03/26-17)
- Kurul, Mitsui & Co., Ltd. ile HCO İletişim ve Teknoloji Yatırımları Tic. A.Ş. tarafından Tempo Çağrı Merkezi ve İş Süreçleri Dış Kaynak Hizmetleri Tic. A.Ş. üzerinde ortak kontrol kurulması suretiyle ortak girişim kurulması işlemine izin verdi. (10.01.2013, 13-03/34-18)
- Kurul, SGL Carbon Beteiligung GmbH ile Lindner Aktiengesellschaft Decken-Boden, Trennwandssysteme tarafından ortak girişim kurulması işlemine izin verdi. (10.01.2013, 13-03/37-19)
- Kurul, Cytec Industries Inc. kaplama reçineleri işinin, Advent International Corporation tarafından yönetilen ve yönlendirilen bazı fonların tamamına sahip olduğu Al Chem&CY S.C.A. aracılığıyla devralınması işlemine izin verdi. (17.01.2013, 13-05/41-20)
- Kurul, Wallmerk Yapı Kimyasalları İnşaat Sanayi ve Ticaret A.Ş.'nin tüm hisselerinin, Mapei SpA tarafından devralınması işlemine izin verdi. (17.01.2013, 13-05/42-21)

- Kurul, Dytech-Dynamic Fluid Technologies SpA'nın tüm hisselerinin Tokai Rubber Industries Ltd. tarafından devralınması işlemine izin verdi. (17.01.2013, 13-05/49-26)
- Kurul, Aero Precision Industries LLC'nin kontrolünün Greenwich AeroGroup Inc. tarafından devralınması işlemine izin verdi. (17.01.2013, 13-05/50-27)
- Kurul, MNG Şirketler Topluluğu ile GS Holding kontrolünde bulunan GS Home Shopping Inc tarafından MNG Radyo TV ve Medya Hizmetleri A.Ş. ile MNG Sanal Ürün Pazarlama Sanayi ve Dış Ticaret A.Ş. üzerinde ortak kontrol tesis edilmesi suretiyle adı geçen şirketlerin ortak girişime dönüştürülmesi işlemine izin verdi. (24.01.2013, 13-07/63-32)
- Kurul, MİM Isıtma Soğutma Havalandırma ve Arıtma Sistemleri Sanayi Ticaret A.Ş.'nin tüm hisselerinin A.O. Smith Corporation tarafından devralınması işlemine izin verdi. (24.01.2013, 13-07/64-33)
- Kurul, Ciech SA ve Zakłady Chemiczne ZACHEM SA'nın sahibi olduğu "toluen diizosiyanat" üretimine ilişkin bazı malvarlıklarının BASF SE tarafından devralınması işlemine izin verdi. (24.01.2013, 13-07/66-35)
- Kurul, BASF SE ile CSM NV'nin kontrolünde bulunan Purac Biochem BV arasında biyobazlı sukkinik asit üretimi ve satışı amacıyla ortak girişim şirketi kurulması işlemine izin verdi. (24.01.2013, 13-07/67-36)
- Kurul, Verbund AG'nin Enerjisa Enerji A.Ş.'de sahip olduğu %50 oranında hissenin E.ON SE tarafından devralınması yoluyla Enerjisa Enerji A.Ş.'nin Sabancı Grubu ile E.ON SE'nin ortak kontrolüne geçmesi işlemine izin verdi. (24.01.2013, 13-07/68-37)
- Kurul, Koç Holding kontrolünde bulunan Harranova Besi ve Tarım Ürünleri A.Ş.'nin sığır besiciliğine yönelik üretim birimlerinin Namet Gıda San. ve Tic. A.Ş. tarafından devralınması işlemine izin verdi. (31.01.2013, 13-08/87-48)
- Kurul, kurulacak olan Avolon Capital Partners Limited'te; Wells Fargo Aircraft S.â.r.l.'nin %75, Avolon Aerospace Leasing

Limited'in %25 oranında sermaye sahipliğine ve ortak kontrolüne izin verdi. (31.01.2013, 13-08/91-52)

- Kurul, OC Oerlikon Corporation AG Pfäffikon, İsviçre'nin Doğal Elyaf İşi ve Bileşenler İşi'nin, Zhuolang Textile Machinery Co. Ltd. tarafından devralınması işlemine izin verdi.(31.01.2013, 13-08/95-56)
- Kurul, Savina Holding GmbH'nin Global Liman İşletmeleri A.Ş.'de sahip olduğu %22,114 oranında hissesini Global Yatırım Holding A.Ş.'ye satış yoluyla devretmesi işlemine izin verdi. (06.02.2013, 13-09/118-64)
- Kurul, Nestlé Health Science S.A ile Hutchison MedPharma Limited tarafından Nutrition Science Partners Limited üzerinde ortak kontrol tesisi işlemine izin verdi. (20.02.2013, 13-11/161-83)
- Kurul, TMST Tıbbi Sistemler Pazarlama Ticaret ve Servis A.Ş.'nin tam kontrolünün Toshiba Medical Systems Corporation tarafından devralınması işlemine izin verdi. (20.02.2013, 13-11/162-84)
- Kurul, Geliş Madencilik Enerji İnşaat Ticaret A.Ş.'nin %80 oranında hissesinin Global Enerji Hizmetleri ve İşletmeciliği Tic. A.Ş.'ye devri işlemine izin verdi. (07.03.2013, 13-12/173-89)
- Kurul, STFA Yatırım Holding A.Ş. tarafından, %50 oranında Evrencik Rüzgâr Enerjisinden Elektrik Üretim Ltd. Şti. hissesinin hâlihazırda bu şirketi kontrol eden RES Anatolia Holding A.Ş.'den devralınması suretiyle, Evrencik Rüzgâr Enerjisinden Elektrik Üretim Ltd. Şti.'nin ortak girişime dönüştürülmesi işlemine izin verdi. (07.03.2013, 13-12/174-90)
- Kurul, ZEUS Aviation Services Investments B.V. tarafından %50 oranında Çelebi Havacılık Holding A.Ş. hissesinin hâlihazırda bu şirketin tamamını kontrol eden Çelebioğlu Ailesi'nden devralınması suretiyle Çelebi Havacılık Holding A.Ş.'nin ortak girişime dönüştürülmesi işlemine izin verdi. (07.03.2013, 13-12/184-98)
- Kurul, Park Bravo Dış Tic. A.Ş.'nin gerçek kişi hissedarlara ait çoğunluk hisselerinin Landmark Premiere Holdings Ltd. tarafından devralınması işlemine izin verdi. (13.03.2013, 13-14/200-102)

- Kurul, Oiltanking GmbH'nin PT Oiltanking Karimun'da sahip olduğu %35 oranındaki hissesinin Coral Cay Pte. Ltd. tarafından devralınması suretiyle PT Oiltanking Karimun'un ortak girişime dönüşmesi işlemine izin verdi. (13.03.2013, 13-14/203-104)
- Kurul, AgustaWestland N.V. ve Tata Sons Ltd. tarafından Indian Rotorcraft Ltd. unvanlı ortak girişim kurulması işlemine izin verdi. (13.03.2013, 13-14/208-107)
- Kurul, Mondelez International Holdings LLC'nin Kraft Gıda San. ve Tic. A.Ş.'de sahip olduğu hisselerin Doğu Çay ve Gıda Maddeleri Üretim ve Pazarlama İthalat İhracat A.Ş. tarafından devralınması işlemine izin verdi.(19.03.2013, 13-15/225-110)
- Kurul, Invensys plc.'nin demiryolu sinyalizasyon alanında faaliyet gösteren işletmelerinin kontrolünün Siemens Aktiengesellschaft tarafından devralınması işlemine izin verdi. (19.03.2013, 13-15/228-112)
- Kurul, Euro Taurus S.a.r.l. ile Rönesans Gayrimenkul Yatırım A.Ş. arasında hisse devri yoluyla ortak girişim oluşturulması işlemine izin verdi. (19.03.2013, 13-15/231-115)
- Kurul, Yıldırım Holding A.Ş. ve Merit Corporation SAL'in ortak kontrolünde bulunan CMA CGM SA'nın ortak kontrolüne Fonds Stratégique d'Investissement'in hisse alımıyla dahil edilmesi işlemine izin verdi. (28.03.2013, 13-17/250-124)
- Kurul, Robert Bosch GmbH, ZF Friedrichshafen AG ve Knorr-Bremse Group tarafından motorlu araçların bakımı ve onarımı sektöründe faaliyet gösterecek ortak girişim kurulması işlemine izin verdi. (17.04.2013, 13-22/310-145)
- Kurul, Shell & Turcas Petrol A.Ş. ile Arista Yatırım ve Yönetim Holding A.Ş. bünyesindeki Full Grup arasında yapılan çeşitli sözleşmeler yoluyla Full Grup'a ait 44 adet akaryakıt istasyonunun Shell & Turcas Petrol A.Ş. tarafından kiralama yoluyla devralınması işlemine izin verdi. (17.04.2013, 13-22/321-148)
- Kurul, Koninklijke Philips Electronics N.V. bünyesinde yürütülen Tüketici Yaşam Tarzı Eğlence Faaliyeti iş alanının Funai Electric Co. Ltd. tarafından devralınması işlemine izin verdi. (02.05.2013, 13-25/327-149)

- Kurul, Clariant AG'nin tekstil kimyasalları, özel kağıt ürünler ve emülsiyon faaliyetlerinin SKCP Fund Management, LLC tarafından devralınması işlemine izin verdi. (06.05.2013, 13-25/335-153)
- Kurul, Eko Hipermarketçilik İç ve Dış Tic. Ltd. Şti.'nin gerçek kişilere ait tüm hisselerinin İsmar Marketler Zinciri Gıda ve Tüketim Malları San. ve Tic. A.Ş. tarafından devralınması işlemine izin verdi. (06.05.2013, 13-25/338-156)
- Kurul, Cargill Inc., ConAgra Foods Inc. ve CHS Inc. tarafından Ardent Mills S.a.r.l. ticaret unvanlı ortak girişim kurulması işlemine izin verdi. (06.05.2013, 13-25/339-157)
- Kurul, Gözde Girişim Sermayesi Yatırım Ortaklığı ve Murat Ülker tarafından Azmüsebat San. ve Tic. A.Ş. hisselerinin %51'inin devralınması işlemine izin verdi. (09.05.2013, 13-27/364-168)
- Kurul, Çağdaş Sağlık Hiz. San. Tic. Ltd. Şti., Hastur Hastane ve Tur. İşl. Tic. A.Ş. ile Ege Özel Sağlık Hiz. Tur. İnş. Yön. Dan. Tic. ve San. A.Ş.'nin sahip oldukları toplam üç hastanenin kontrolünün Kemer Medical Center Özel Sağlık Hizmetleri Turizm ve Ticaret A.Ş. tarafından devralınması ve söz konusu şirketlerin Kemer Medical Center Özel Sağlık Hizmetleri Turizm ve Ticaret A.Ş. üzerinde ortak kontrol hakkı elde etmesine ilişkin işleme izin verdi. (09.05.2013, 13-27/365-169)
- Kurul, MCI Ventures Projects Spółka Z Ograniczoną Odpowiedzialnością Spółka Komandytowo-Akcyjna tarafından %20 oranında hissesinin devralınması suretiyle Indeks Bilgisayar Sistemleri Mühendislik San. ve Tic. A.Ş.'nin ortak girişime dönüştürülmesi işlemine izin verdi. (15.05.2013, 13-28/388-176)
- Kurul, Koray Mağazacılık Turizm Ticaret A.Ş. ve Başarı Çorap Çamaşır Turizm Ticaret Ltd. Şti.'ye ait bir kısım mal varlığının, tüm hisseleri Penti Çorap San. ve Tic. A.Ş. ye ait olarak kurulacak şirket tarafından devralınması işlemine izin verdi. (15.05.2013, 13-28/390-177)
- Kurul, MNG Teknik Uçak Bakım Hizmetleri A.Ş.'nin tüm hisselerinin Türk Hava Yolları A.O. tarafından devralınması işlemine izin verdi. (15.05.2013, 13-28/391-178)

- Kurul, Star Medya Ajans A.Ş., Star Medya Yayıncılık A.Ş., Star Matbaacılık Sanayi ve Ticaret A.Ş. ile Dinamik Radyo Televizyon A.Ş.’nin %50 oranında hissesinin Socar Turkey Medya A.Ş. tarafından devralınması işlemine izin verdi (29.05.2013, 13-32/417-185).
- Kurul, Pet Gaz A.Ş. ve Teknik Petrol Ürünleri Servis Yönetim ve Elektrik Üretim ve Dağıtım Ltd. Şti. üzerindeki tam kontrolün Infracis Holland B.V. tarafından devralınması işlemine izin verdi (29.05.2013, 13-32/422-186).
- Kurul, Sırmagrup İçecek Sanayi ve Ticaret A.Ş.’nin %50,10 oranında hissesinin Danone S.A. tarafından devralınması işlemine izin verdi (29.05.2013, 13-32/426-188).
- Kurul, Çekisan Depolama Hizmetleri Ltd. Şti.’nin %35 oranında hissesinin BP Petrolleri A.Ş. tarafından Mobil Oil Türk A.Ş.’den devralınması ve Çekisan Depolama Hizmetleri Ltd. Şti. terminallerine dair mülkiyetin kısmi devri ile ilişkili kira sözleşmelerinin akdedilmesi işleminin izne tabi olmadığına karar verdi (29.05.2013, 13-32/434-BD).
- Kurul, DeksaNet Telekomünikasyon A.Ş.’nin Vestel Elektronik San. ve Tic. A.Ş. ile gerçek kişi hissedarlara ait tüm hisselerinin Superonline İletişim Hizmetleri A.Ş. ve Turkcell Bilişim Servisleri A.Ş. tarafından devralınması işleminin izne tabi olmadığına karar verdi (29.05.2013, 13-32/435-BD).
- Kurul, Sberbank of Russia tarafından belirli oranda katılım hakkının Yandex N.V.’den devralınması suretiyle, PS Yandex.Money LLC’nin ortak girişime dönüştürülmesi işleminin izne tabi olmadığına karar verdi (29.05.2013, 13-32/436-BD).
- Kurul, Aras Kargo Yurtiçi Yurtdışı Taşımacılık A.Ş.’nin Fillo Kargo A.Ş.’de sahip olduğu hisselerin tamamının, Aras Holding A.Ş. tarafından devralınması işlemine izin verdi (29.05.2013, 13-32/431-191).
- Kurul, Gardner Denver Inc.’in kontrolünün KKR&Co.L.P. tarafından devralınması işleminin izne tabi olmadığına karar verdi (06.06.2013, 13-34/453-BD).

- Kurul, Citibank A.Ş. bireysel bankacılık bölümünün Denizbank A.Ş. tarafından devralınması işleminin kapsamda olmadığına karar verdi (06.06.2013, 13-34/454-BD).
- Kurul, Show Radyo Ticari ve İktisadi Bütünlüğünün Planet Yerli Televizyon Yayıncılığı A.Ş. tarafından devralınması işleminin izne tabi olmadığına karar verdi (13.06.2013, 13-36/484-209).
- Kurul, Yıldız Holding A.Ş. ve Şok Marketler Ticaret A.Ş. tarafından DiaSA Dia Sabancı Süpermarketler Ticaret A.Ş.'nin tüm hisselerinin Distribuidora Internacional de Alimentación S.A., Dia Portugal Supermercados Sociedade Unipessoal Lda, Twins Alimentación S.A.U., Pe-Tra Servicios a la Distribución S.L.U. ve Hacı Ömer Sabancı Holding A.Ş.'den devralınması işlemine izin verdi. (26.06.2013, 13-40/513-223)
- Kurul, Wilmar International Limited'in iştiraki Newbloom Pte. Ltd. tarafından, %53,74 hissesinin Noble Resources Pte. Ltd.'den devralınması suretiyle, Noble Plantations Pte. Ltd.'nin ortak girişime dönüştürülmesi işlemine izin verdi. (26.06.2013, 13-40/514-224)
- Kurul, Behr GmbH & Co. KG'nin, MAHLE Grubu ve BWK GmbH ortak kontrolünden MAHLE Grubunun tam kontrolüne geçmesi işlemine izin verdi. (26.06.2013, 13-40/516-225)
- Kurul, Gestamp Automoción S.A.'nin Kuzey ve Güney Amerika'daki bazı iştiraklerinin, Mitsui & Co, Ltd. ve Gestamp Automoción S.A. ortak girişimine dönüştürülmesi işlemine izin verdi. (26.06.2013; 13-40/517-226)
- Kurul, the Commercial Bank of Qatar tarafından, Alternatifbank A.Ş.'nin %70.84 oranında hissesinin Anadolu Endüstri Holding A.Ş. ve grup şirketlerinden devralınması işlemine izin verdi. (26.06.2013, 13-40/518-227)
- Kurul, ACTERA grubunun kontrolünde bulunan Kronos S.a.r.l. tarafından, Kamil Koç Otobüsleri A.Ş. ve Kamil Koç Sigorta Aracılık Hizmetleri A.Ş.'nin tüm hisseleri ile Batı Anadolu Terminal İşletmeciliği Ltd. Şti.'nin %70 oranında hissesinin devralınması işlemine izin verdi. (26.06.2013, 13-40/519-228)

- Kurul, Allianz SE tarafından, Yapı Kredi Sigorta A.Ş. ve Yapı Kredi Emeklilik A.Ş. hisselerinin Yapı Kredi Bankası A.Ş., Yapı Kredi Yatırım Menkul Değerler A.Ş. ve Yapı Kredi Faktoring A.Ş.'den devralınması işlemine izin verdi. (26.06.2013, 13-40/520-229)
- Kurul, Still GmbH tarafından, Arser A.Ş.'nin %51 oranında hissesinin Arkas Holding A.Ş.'den devralınması işlemine izin verdi. (26.06.2013, 13-40/525-232)
- Kurul, Ciner Görsel Televizyon Prodüksiyon A.Ş. tarafından, Aks Televizyon Reklamcılık ve Filmcilik A.Ş. ve Show bağlantılı varlıklara ait hisselerin tamamının devralınması işlemine izin verdi. (26.06.2013, 13-40/526-233)
- Kurul, Multi Corporation B.V.'nin %58,34 oranında A grubu hissesinin Blackstone Group L.P. tarafından Medea Holding S.a.r.l aracılığıyla devralınması işlemine izin verdi. (11.07.2013, 13-44/548-243)
- Kurul, Lotte Chemical Corporation ve Versalis SpA tarafından ortak girişim kurulması işlemine izin verdi. (11.07.2013, 13-44/551-245)
- Kurul, Bausch&Lomb Holdings Incorporated'in kontrolünün Valeant Pharmaceuticals International, Inc. tarafından devralınması işlemine izin verdi. (11.07.2013, 13-44/552-246)
- Kurul, Österreichische Post AG tarafından Aras Kargo Yurt İçi ve Yurt Dışı Taşımacılık A.Ş.'nin %25 oranında hissesinin İş Girişim Sermayesi Yatırım Ortaklığı A.Ş. ile Evrim Zühal ARAS, Barış Baran ARAS ve Meral ARAS'tan devralınması işlemine izin verdi. (11.07.2013, 13-44/555-249)
- Kurul, Chr. Hansen A/S'nin halihazırda %50 hisseyle ortak kontrolüne sahip olduğu Peyma Chr- Hansen's Peynir Mayası San. ve Tic. A.Ş.'nin tam kontrolünü hisse devri yoluyla devralması işlemine izin verdi.(11.07.2013, 13-44/561-255)
- Kurul, Fives Group tarafından Oto S.P.A. ve iştiraki Oto Automation S.R.L.'nin kontrolünün devralınması işlemine izin verdi. (13.08.2013, 13-47/627-271)

- Kurul, Shaya Mağazacılık A.Ş. tarafından, Shaya Park Bravo Mağazacılık A.Ş.'nin tüm hisselerinin devralınması işlemine izin verdi. (13.08.2013, 13-47/630-272)
- Kurul, Şok Marketler Ticaret A.Ş. tarafından Onur Ekspres Marketçilik A.Ş.'nin tüm hisselerinin devralınması işlemine izin verdi. (13.08.2013, 13-47/635-274)
- Kurul, Plato Medikal Sistemleri San. ve Tic. Ltd. Şti., Plato Sağlık Ürünleri San. ve Tic. Ltd. Şti. ve Sinerji Medikal Tıbbi Cihazlar San. ve Tic. Paz. A.Ş.'nin ortopedik rekonstrüksiyon, travma ve spor hekimliği ürünlerine ve artroskopi teknolojilerinin Türkiye'de dağıtımına ilişkin belirli varlıklarının, çalışanlarının ve ana alt distribütörleri ile olan ilişkilerinin Smith ve Nephew Medikal Cihazlar Ticaret Ltd. Şti. aracılığıyla Smith&Nephew plc tarafından devralınması işlemine izin verdi. (13.08.2013, 13-47/636-275)
- Kurul, Antoil Akaryakıt Dağıtım Sanayi ve Ticaret A.Ş.'nin tüm hisselerinin Delta Yakıt Yatırım Sanayi ve Ticaret A.Ş. tarafından devralınması işlemine izin verdi. (21.08.2013, 13-48/666-284)
- Kurul, Pozitif Müzik A.Ş., Pozitif Müzik Yapım A.Ş. ve Pozitif Arena Konser Salon İşletmeciliği A.Ş.'nin bir kısım hisselerinin Doğu Holding A.Ş. tarafından devralınması işlemine izin verdi. (21.08.2013, 13-48/679-290)
- Kurul, AarhusKarlshamn AB tarafından Unipro Gıda San. ve Tic. A.Ş.'nin endüstriyel yağ ve margarinler bölümüne yönelik varlıklarının devralınması işlemine izin verdi. (21.08.2013, 13-48/690-291)
- Kurul, Netsis Yazılım Sanayi ve Ticaret A.Ş.'nin tüm hisselerinin Logo Yazılım Sanayi ve Ticaret A.Ş. tarafından devralınması işleminin izne tabi olmadığına karar verdi. (21.08.2013, 13-48/680-BD)
- Kurul, Korda Kağıt Pazarlama Ticaret A.Ş.'nin tüm hisselerinin Inapa-Investmentos, Participações e Gestão, SA tarafından devralınması işlemine izin verdi. (29.08.2013, 13-49/695-294)
- Kurul, Mars Lojistik Grup A.Ş.'nin %51 oranında hisselerinin Hitachi Transport System Ltd. tarafından devralınması işlemine izin verdi. (05.09.2013, 13-50/715-302)

- Kurul, DSG European Investment Limited, Esas Holding A.Ş., Odea İnş. Tur. Yatırımları ve Dış Tic. A.Ş. ve Odesa Geliştirilmiş Polimer Yatırımları ve Dış Tic. A.Ş.’nin ortak kontrolünde bulunan Electro World İç ve Dış Tic. A.Ş.’nin %40 oranında hissesinin DSG European Investment Limited tarafından devralınması ile şirket üzerinde tam kontrolün elde edilmesi işlemine izin verdi. (05.09.2013, 13-50/717-304)
- Kurul, ISG Holdings 1 Ltd.’nin tüm hisselerinin The Bregal Fund III L.P. tarafından devralınması işlemine izin verdi. (16.09.2013, 13-52/739-311)
- Kurul, Doğu Holding A.Ş. ile Avenu Dış Ticaret A.Ş. tarafından ortak girişim kurulması işlemine izin verdi. (27.09.2013, 13-55/757-317)
- Kurul, Commercial Bank of Qatar tarafından Alternatif Finansal Kiralama A.Ş.’nin kontrolünün Anadolu Endüstri Holding A.Ş.’den devralınması işlemine izin verdi. (27.09.2013, 13-55/763-322)
- Kurul, Marubeni Corporation tarafından %50 oranında hissesinin International Holdings United Kingdom’dan devralınması ile National Power International Holdings BV’nin ortak girişime dönüştürülmesi işlemine izin verdi. (03.10.2013, 13-56/777-330)
- Kurul, United Investment Limited SA ve Galata Liman İşletmeleri A.Ş. tarafından %50 oranında hissesinin Assan Panel Sanaayi ve Ticaret A.Ş.’den devralınması ile Assan Liman İşletmeleri A.Ş.’nin Kibar Holding A.Ş. ve Terminal Investment Limited SA ortak girişimine dönüştürülmesi işlemine izin verdi. (03.10.2013, 13-56/781-333)
- Kurul, Electro World İç ve Dış Ticaret A.Ş.’nin tüm hisselerinin Bimeks Bilgi İşlem ve Dış Ticaret A.Ş. tarafından DSG European Investment Limited’den devralınması işlemine izin verdi. (03.10.2013, 13-56/782-334)
- Kurul, Mehmet Ali Aydınlar ile Walnut Holding Cooperative UA’nın ortak kontrolünde bulunan Acıbadem Sağlık ve Hayat Sigorta A.Ş.’nin %90 oranında hissesinin Khazanah Nasional Ber-

- had tarafından kontrol edilen Burau Ventures Sdn Bhd tarafından devralınması işlemine izin verdi. (09.10.2013, 13-57/805-342)
- Kurul, Omnicom Group, Inc. ile Publicis Groupe S.A.'nın Publicis Omnicom Group N.V. bünyesinde birleşmesi işlemine izin verdi. (24.10.2013, 13-59/822-347)
 - Kurul, Enplast Plastik Kimya San. ve Tic. A.Ş. tarafından %50 oranında hissesinin devralınması ile Ravaber Yapı Ürünleri San. ve Tic. A.Ş.'nin ortak girişime dönüştürülmesi işlemine izin verdi. (24.10.2013, 13-59/824-349)
 - Kurul, Yıldız Holding A.Ş. tarafından Adapazarı Şeker Fabrikası A.Ş. hisselerinin %98,79'unun Asya Katılım Bankası A.Ş.'den devralınması işlemine izin verdi. (24.10.2013, 13-59/832-354)
 - Kurul, Ekip Elektronik A.Ş. ve Beyaz İletişim Sistemleri Dış Tic. ve San. Ltd. Şti.'nin tüm hisselerinin Penta Teknoloji Ürünleri Dağıtım Tic. A.Ş. tarafından devralınması işlemine izin verdi. (24.10.2013, 13-59/845-356)
 - Kurul, Lusail International Media Company'nin Turkuvaz Aktif Televizyon ve Prodüksiyon A.Ş. ile Turkuvaz Radyo Televizyon Haberleşme ve Yayıncılık A.Ş.'deki hisselerinin Çalık Holding A.Ş. tarafından devralınması işlemine izin verdi. (24.10.2013, 13-59/846-357)
 - Kurul, Ak Gıda San. ve Tic. A.Ş. ile Yıldız Holding A.Ş.'nin kuracakları bir şirket aracılığıyla Aytaç Gıda Yatırım San. ve Tic. A.Ş.'nin % 75 hissesini Yimpaş Yozgat İhtiyaç Maddeleri Paz. ve Tic. A.Ş., Yimpaş Gıda San. ve Tic. A.Ş. ve Yimpaş Holding A.Ş.'den devralması işlemine izin verdi. (24.10.2013, 13-59/848-358)
 - Kurul, Koch Connectors, Inc. aracılığıyla Koch Industries, Inc. tarafından Molex Incorporated'ın kontrolünün devralınması işlemine izin verdi. (06.11.2013, 13-62/852-360)
 - Kurul, Mobil Oil Türk A.Ş.'nin havalimanlarında depolama ve uçaklara yakıt ikmali ile ilgili sözleşmeye konu varlıklarda bulunan mülkiyet hakkı ile sözleşmeye taraf olmaktan kaynaklanan hak ve yükümlülüklerinin Socar Turkey Petrol Enerji Dağıtım

- San. ve Tic. A.Ş.'ye devredilmesi işlemine izin verdi. (06.11.2013, 13-62/853-361)
- Kurul, Gonvarri MS Corporate S.L. tarafından %51 oranında hissesinin devralınması suretiyle ÇEPAŞ Galvaniz Demir Çelik Madencilik İnş. Tic. ve San. A.Ş.'nin ortak girişime dönüştürülmesi işlemine izin verdi. (06.11.2013, 13-62/879-374)
 - Kurul, Mitsubishi Heavy Industries Limited ve Hitachi Limited tarafından, termik enerji üretim sistemleri faaliyetlerine ilişkin olarak ortak girişim şirketi kurulması işlemine izin verdi. (12.11.2013, 13-63/881-375)
 - Kurul, The Blackstone Group L.P. tarafından bazı hisselerinin The Goldman Sachs Group, Inc.'ten devralınması sonucunda, Rothsay Life Limited ve Rothsay Pensions Management Limited'in ortak girişime dönüştürülmesi işlemine izin verdi. (12.11.2013, 13-63/887-378)
 - Kurul, Nokia Corporation'a ait çeşitli varlıkları da kapsayacak şekilde cep telefonu cihaz ve hizmetleri iş kolunun Microsoft Corporation tarafından devralınması işlemine izin verdi. (12.11.2013, 13-63/888-379)
 - Kurul, Laco Grubu ve Kverva Grubu tarafından kontrol edilen Austevoll Seafood ASA ile Kvefi AS arasında pelajik balık, balık yağı ve balık unu alanlarındaki faaliyetlerine ilişkin olarak ortak girişim şirketi kurulması işlemine izin verdi. (21.11.2013, 13-64/900-380)
 - Kurul, Mutlu Holding A.Ş. ve tüm iştiraklerinin sermayesinin tamamının Metair International Holdings Cooperatief U.A. tarafından devralınması işlemine izin verdi. (21.11.2013, 13-64/901-381)
 - Kurul, Investcorp Bank B.S.C. tarafından Gulf Delicatessen Investors S.a.r.l. vasıtası ile Namet Gıda Sanayi ve Ticaret A.Ş.'nin ortak kontrolünün devralınması işlemine izin verdi.(05.12.2013, 13-69/931-392)
 - Kurul, Ajinotomo Co. Inc. tarafından %50 oranında hissesinin devralınması ile Kükre Gıda ve İhtiyaç Maddeleri Nakliyat ve

- Özel Eğitim Hizmetleri Ticaret ve Sanayi A.Ş.'nin ortak girişime dönüştürülmesi işlemine izin verdi. (05.12.2013, 13-69/932-393)
- Kurul, Panasonic Corporation tarafından Viko Elektrik ve Elektronik End. San. ve Tic. A.Ş.'nin %90 oranında hissesinin gerçek kişi hissedarlardan devralınması işlemine izin verdi. (05.12.2013, 13-69/936-396)
 - Kurul, Arzum Elektrikli Ev Aletleri San. ve Tic. A.Ş.'nin %49 oranında hissesinin SDA International S.a.r.l. tarafından devralınması işlemine izin verdi. (05.12.2013, 3-69/937-397)
 - Kurul, Flo Mağazacılık Hizmetleri ve Pazarlama A.Ş., Polaris Pazarlama ve Mümessillik A.Ş. ile Uğur İç ve Dış Ticaret A.Ş. hisselerinin %27'sinin Mater Footware B.V., %11,5'inin BİM Birleşik Mağazalar A.Ş. ve %11,5'inin Gözde Girişim Sermayesi Yatırım Ortaklığı tarafından devralınması işlemine izin verdi. (05.12.2013, 13-69/944-400)
 - Kurul, Trenkwalder Ebru Medikal ve Temz. Gıda Peyz. Taş. A.Ş.'nin % 5 oranında hissesinin Trenkwalder Grup Yönetim Hizmetleri A.Ş. tarafından devralınması işlemine izin verdi. (05.12.2013, 13-69/948-401)
 - Kurul, Finmeccanica S.p.A. ve First Reserve Power Limited'in elinde bulunan Ansaldo Energia S.p.A çoğunluk hisselerinin Fondo Strategico Italiano S.p.A. tarafından devralınması işlemine izin verdi. (05.12.2013, 13-69/950-402)
 - Kurul, Samsung C&T Corporation, Simed International B.V., Kayı İnşaat Sanayi ve Ticaret A.Ş. ve Salini S.p.A tarafından Gaziantep Hastane Sağlık Hizmetleri İşletme A.Ş.'nin kurulması işleminin kapsamda olmadığına karar verdi. (05.12.2013, 13-69/940-BD)
 - Kurul, MNG TV Yayıncılık A.Ş., MNG Reklam Pazarlama ve Prodüksiyon A.Ş., MNG Medya ve TV Yayıncılık A.Ş., Onsekiz Reklam Prodüksiyon Medya Yapımevi A.Ş.'nin hisselerinin %90'ının Sekiz Medya Holding A.Ş. ve %10'unun Sekiz Prodüksiyon ve Reklam A.Ş. tarafından devralınması işlemine izin verdi. (19.12.2013, 13-71/956-404)

- Kurul, Provus Bilişim Hizmetleri A.Ş.'nin %99,99 oranında hissesinin MasterCard/Europay UK Limited tarafından devralınması işlemine izin verdi. (19.12.2013, 13-71/957-405)
- Kurul, Zirve Holding A.Ş.'nin, çeşitli oranlarda Turkuvaz Grubu şirketlerinin hisselerini Çalık Holding A.Ş., Çalık Turizm Kültür İnş. San. ve Tic. A.Ş., Gapyapı İnşaat A.Ş. ve Ahmet Çalık'tan devralması işlemine izin verdi. (19.12.2013, 13-71/990-421)

Özelleştirme'de Önemli İlan ve Kararlar

- Kurul, Boğaziçi Elektrik Dağıtım A.Ş.'nin % 100 oranında hissesinin blok satış yöntemiyle özelleştirilmesi kapsamında, bahse konu hisselerin teklif sahiplerinden Cengiz-Kolin-Limak Ortak Girişim Grubu veya Park Holding A.Ş. veya Elsan-Tümaş-Karaçay Ortak Girişim Grubu tarafından devralınması işlemine izin verilmesinde sakınca bulunmadığına karar verdi. (10.01.2013, 13-03/21-13)
- Kurul, Gediz Elektrik Dağıtım A.Ş.'nin % 100 oranında hissesinin blok satış yöntemiyle özelleştirilmesi kapsamında, bahse konu hisselerin teklif sahiplerinden – Elsan-Tümaş-Karaçay Ortak Girişim Grubu veya – Enerjisa Elektrik Dağıtım A.Ş. veya – Park Holding A.Ş. tarafından devralınması işlemine izin verilmesinde sakınca bulunmadığına karar verdi. (10.01.2013, 13-03/22-14)
- Kurul, Özelleştirme İdaresi Başkanlığının Kayseri Şeker Fabrikası A.Ş.'deki %9,9993 oranında hissesinin “satış” yöntemiyle blok olarak ve “pazarlık usulü” uygulanmak suretiyle özelleştirilmesi kapsamında, bahse konu hisselerin teklif sahiplerinden Kayseri Şeker Fabrikası A.Ş. veya Ak-Can Şeker San. ve Tic. A.Ş. tarafından devralınması işleminin kapsam dışı olduğuna karar verdi. (10.01.2013, 13-03/24-15)
- Kurul, Seyitömer Termik Santrali'nin özelleştirilmesi kapsamında, bahse konu santral ve çeşitli varlıkların, Çelikler Taahhüt İnşaat ve Sanayi A.Ş. veya Eti Bakır A.Ş. veya Aksa Enerji Üretim A.Ş. tarafından devralınması işlemine, izin verilmesinde sakınca bulunmadığına karar verdi. (24.01.2013, 13-07/69-38)
- Kurul, özelleştirme programında bulunan Elektrik Üretim A.Ş.'ye ait santrallerden 9. Grup kapsamındaki Arpaçay-Telek ve Kiti hidroelektrik santrallerinin işletme hakkının verilmesi yöntemiyle özelleştirilmesi işlemi kapsamında, 1- Metaltek Metalurji Kimya Gıda San. ve Tic. Ltd. Şti. ile Ekmekçioğlu Metal ve Kimya San. ve Tic. A.Ş.'nin sırasıyla %51 ve %49 hisse oranına sahip olmak üzere kuracakları Metek Hidro Enerji San. ve Tic. A.Ş. tarafından devralınması işleminin, 4054 sayılı Kanun'un 7. maddesi ve bu maddeye dayanılarak çıkarılan 1998/4 sayılı “Özelleştirme Yoluy-

la Devralmaların Hukuki Geçerlilik Kazanabilmeleri İçin Rekabet Kurumuna Yapılacak Ön Bildirimlerde ve İzin Başvurularında Takip Edilecek Usul ve Esaslar Hakkında Tebliğ” kapsamında izne tabi olduğuna; 2- Söz konusu devralma işlemi sonucunda aynı Kanun maddesinde yasaklanan nitelikte hakim durum yaratılmasının veya mevcut bir hakim durumun güçlendirilmesinin ve böylece ilgili pazarda rekabetin önemli ölçüde azaltılmasının söz konusu olmadığına, dolayısıyla bildirim konusu işleme izin verilmesinde sakınca bulunmadığına karar verdi. (06.02.2013, 13-09/116-62)

- Kurul, Başkent Doğalgaz Dağıtım A.Ş.’nin tüm hisselerinin blok satışı yöntemiyle özelleştirilmesi kapsamında, teklif sahiplerinden Torunlar Sanayi ve Ticaret A.Ş. veya Akfen Holding A.Ş. – STFA Yatırım Holding A.Ş. Ortak Girişim Grubu veya Fernas İnşaat A.Ş. veya Türkerler İnşaat Tur. Mad. Ener. Üretim Tic. ve San. A.Ş. – Gama Holding A.Ş. Ortak Girişim Grubu tarafından bahse konu hisselerin devralınması işlemine izin verilmesinde sakınca bulunmadığına karar verdi. (07.03.2013, 13-12/176-92)
- Kurul, Kangal Termik Santrali ile bu santral tarafından kullanılan/işletilen bazı taşınmazların ve maden sahalarının bir bütün halinde özelleştirilmesi kapsamında, teklif sahiplerinden Konya Şeker Sanayi ve Ticaret A.Ş. – Siyahkalem Mühendislik İnşaat Sanayi ve Ticaret Limited Şirketi Ortak Girişim Grubu veya Limak İnşaat Sanayi ve Ticaret A.Ş. veya IC İçtaş Enerji Üretim ve Ticaret A.Ş. – Fernas İnşaat A.Ş. Ortak Girişim Grubu tarafından bahse konu varlıkların devralınması işlemine izin verilmesinde sakınca bulunmadığına karar verdi. (07.03.2013, 13-12/177-93)
- Çatalağzı Termik Santrali (Santral)’nin özelleştirme programına alınmasına, Santral tarafından kullanılan taşınmazların özelleştirme kapsam ve programına alınmasına, Santral ve Santral tarafından kullanılan taşınmazların “Varlık Satışı” yöntemi ile özelleştirilmesine, Özelleştirme işlemlerinin 31.12.2015 tarihine kadar tamamlanmasına dair 15.03.2013 tarih ve 2013/56 sayılı Özelleştirme Yüksek Kurulu kararı 19.03.2013 tarihli ve 28592 sayılı Resmi Gazete’de yayımlandı.

- Kurul, Dicle Elektrik Dağıtım A.Ş.'nin %100 oranında hissesinin blok satış yöntemiyle özelleştirilmesi kapsamında bahse konu hisselerin - İş-kaya İnş. San. ve Tic. A.Ş.- Doğu Hattı Enerji Yatırım San. ve Tic. A.Ş. Ortak Girişim Grubu veya - Çalık Enerji San. ve Tic. A.Ş veya - Mes Yağ ve Gıda San. ve Tic. A.Ş. – İskur Tekstil Enerji Tic. ve San. A.Ş. Ortak Girişim Grubu tarafından devralınması işlemine izin verilmesinde sakınca bulunmadığına karar verdi. (11.04.2013, 13-21/285-136)
- Kurul, Özelleştirme Yüksek Kurulu tarafından Gediz Elektrik Dağıtım A.Ş.'nin birinci sıradaki teklif sahibine devrinin onaylandığı dikkate alınarak; Anadolu Yakası Elektrik Dağıtım A.Ş.'nin %100 oranında hissesinin blok satış yöntemiyle özelleştirilmesi kapsamında, bahse konu hisselerin tamamının - Enerjisa Elektrik Dağıtım A.Ş. veya - Aksa Elektrik Perakende Satış A.Ş. veya - Fina Enerji Holding A.Ş.-Fina Limancılık Lojistik Holding A.Ş. Ortak Girişim Grubu tarafından devralınması işleme izin verilmesinde sakınca bulunmadığına karar verdi. (11.04.2013, 13-21/286-137)
- Özelleştirme Kurulu'nun 07.03.2011 tarih ve 2011/17 sayılı Kararı'nın 1. Maddesinin İstanbul ili, Fenerbahçe-Kalamış Yat Limanı'nı özelleştirme kapsam ve programına alınması şeklinde değiştirilmesi hakkında 03.05.2013 tarih ve 2013/75 sayılı Özelleştirme Yüksek Kurulu Kararı 09.05.2013 tarih ve 28642 sayılı Resmi Gazete'de yayımlandı.
- Kurul, Aras Elektrik Dağıtım A.Ş.'nin özelleştirilmesi kapsamında tüm hisselerinin, Kiler Alışveriş Hizmetleri Sanayi ve Ticaret A.Ş ve ÇEDAŞ Elektrik Dağıtım Yatırımları A.Ş. kontrolünde bulunan Doğu Aras Enerji Yatırımları A.Ş. tarafından devralınması işlemine izin verdi (20.06.2013, 13-39/492-215).
- Kurul, Kangal Termik Santrali ile bu santral tarafından kullanılan/işletilen bazı taşınmazların ve maden sahalarının bir bütün halinde özelleştirilmesi kapsamında, bahse konu varlıkların Kangal Termik Santral Elektrik Üretim A.Ş. tarafından devralınması işlemine izin verilmesinde sakınca bulunmadığına karar verdi. (13.08.2013, 13-47/634-273)

Enerji Hukuku'nda Önemli Değişiklik ve Gelişmeler

- Elektrik İletim Sistemi Arz Güvenilirliği ve Kalitesi Yönetmeliğinde Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik 03.01.2013 tarihli ve 28517 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanmak suretiyle yürürlüğe girdi.
- Elektrik Piyasası Şebeke Yönetmeliğinde Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik 03.01.2013 tarihli ve 28517 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanmak suretiyle yürürlüğe girdi.
- Sıvılaştırılmış Petrol Gazları (LPG) Piyasasında Yapılacak Denetimler ile Ön Araştırma ve Soruşturmalarda Takip Edilecek Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmelikte Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik 03.01.2013 tarihli ve 28517 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanmak suretiyle yürürlüğe girdi.
- Elektrik Piyasası Dengeleme ve Uzlaştırma Yönetmeliğinde Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik 05.01.2013 tarihli ve 28519 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanmak suretiyle yürürlüğe girdi.
- Enerji Verimliliği Hizmetlerini Yürütecek Kurum ve Kuruluşlara Yetki Belgesi Verilmesi Hakkında Tebliğ (Sıra No: 2012/4)'de Değişiklik Yapılmasına Dair Tebliğ (Sıra No: 2013/1) 05.01.2013 tarihli ve 28519 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanmak suretiyle yürürlüğe girdi.
- Enerji Piyasası Düzenleme Kurulunun, dağıtıcı lisansı sahiplerine Kurumun ilgili mevzuatı ile 22.04.2009 tarihli ve 2073 sayılı Kurul Kararı ve Petrol Piyasası Bilgi Sistemi Yönetmeliği'nde yer alan hususlar doğrultusunda, 01.01.2013-31.12.2015 tarihleri arasında, dağıtıcılar arası akaryakıt ticareti izni verilmesine ilişkin 4170-5 sayılı kararı 05.01.2013 tarihli ve 28519 sayılı Resmi Gazete'de yayımlandı.
- Elektrik Piyasası Lisans Yönetmeliğinde Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik 10.01.2013 tarihli ve 28524 sayılı Resmi Gazete'de yayımlandı. Yönetmeliğin 1 inci maddesi 01.01.2014 tarihinde, diğer maddeleri 01.01.2013 tarihinden geçerli olmak üzere yayımı tarihinde yürürlüğe girdi.

- Petrol Piyasası Bilgi Sistemi Yönetmeliğinde Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik 12.01.2013 tarihli ve 28526 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanmak suretiyle yürürlüğe girdi.
- Kasım 2012 ayına ait Petrol Piyasası Sektör Raporu, 14.01.2013 tarihinde Enerji Piyasası Denetleme Kurumu sitesinde yayımlandı.
- Doğal Gaz Piyasası Dağıtım ve Müşteri Hizmetleri Yönetmeliğinde Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik 13.02.2013 tarihli ve 28558 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanmak suretiyle yürürlüğe girdi.
- 5627 sayılı Enerji Verimliliği Kanununu 10. Maddesine Göre 2013 Yılında Uygulanacak Olan İdari Para Cezalarına İlişkin Tebliğ (Sıra No: 2013/3) 13.02.2013 tarihli ve 28558 sayılı Resmi Gazete’de yayımlandı. Bu tebliğin yürürlük tarihi 01.01.2013 olarak belirlendi.
- Enerji Sektörü Araştırma-Geliştirme Projeleri Destekleme Programına (ENAR) Dair Yönetmelikte Değişiklik Yapılması Hakkında Yönetmelik 21.02.2013 tarihli ve 28566 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanmak suretiyle yürürlüğe girdi.
- Sıvılaştırılmış Petrol Gazları Piyasası Aralık 2012 Yılı Sektör Raporu 05.03.2013 tarihinde Elektrik Piyasası Denetleme Kurumu (“EPDK”)’nın internet sitesinde yayımlandı.
- Elektrik Piyasasında Uygulanacak Fiyat Eşitleme Mekanizması Hakkında Tebliğ 06.03.2013 tarihli ve 28579 sayılı Resmi Gazete’de yayımlandı. Bu tebliğ 01.01.2013 tarihinden geçerli olmak üzere yayımı tarihinde yürürlüğe girdi.
- Elektrik Piyasasında Uygulanacak Fiyat Eşitleme Mekanizması Hakkında Tebliğ’de sehven yer alan formülün düzeltildiği 10.03.2013 tarihli ve 28583 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanmıştır.
- Elektrik Enerjisi Talep Tahminleri Hakkında Yönetmelikte Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik 15.03.2013 tarihli ve 28588 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanmak suretiyle yürürlüğe girdi.
- Elektrik Piyasası Serbest Tüketici Yönetmeliğinde Değişiklik Yapılması Hakkında Yönetmelik, 16.03.2013 tarihli ve 28589 Resmi Gazete’de yayımlanmak suretiyle yürürlüğe girdi.

- 6446 Sayılı Elektrik Piyasası Kanunu 30.03.2013 tarihli ve 28603 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanmak suretiyle yürürlüğe girdi.
- Elektrik Dağıtım Şirketlerinin Faaliyetlerinin İncelenmesi ve Denetlenmesine Dair Yönetmelik 13.04.2013 tarih ve 28617 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanmak suretiyle yürürlüğe girdi.
- Petrol Piyasası Lisans Yönetmeliğinde Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik 24.04.2013 tarihli ve 28627 sayılı Resmi Gazete’de yayımlandı. Yönetmelik 01.07.2013 tarihinde yürürlüğe girdi.
- Akaryakıt haricinde kalan petrol ürünlerinin yurt içi ve yurt dışı kaynaklardan teminine İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Tebliğ 24.04.2013 tarihli ve 28627 sayılı Resmi Gazete’de yayımlandı. Bu tebliğ 01.07.2013 tarihinde yürürlüğe girdi.
- Sıvılaştırılmış Petrol Gazları (LPG) Piyasası 2012 Yılı Sektör Raporu 26.04.2013 tarihinde EPDK’nın internet sitesinde yayımlandı.
- 2013 Mart dönemine ait Petrol Piyasası Sektör Raporu 15.05.2013 tarihinde EPDK’nın internet sitesinde yayımlandı.
- Maden Kanununun 1 (A) Grubu Madenleri İle İlgili Uygulama Yönetmeliği’nde Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik 29.05.2013 tarihli ve 28661 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanmak suretiyle yürürlüğe girdi.
- 6491 sayılı Türk Petrol Kanunu 11.06.2013 tarihli ve 28674 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanmak suretiyle yürürlüğe girdi.
- Akaryakıt Haricinde Kalan Petrol Ürünlerinin Yurt İçi ve Yurt Dışı Kaynaklardan Teminine İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Tebliğ’de Değişiklik Yapılmasına Dair Tebliğ 29.06.2013 tarihli ve 28692 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanmak suretiyle yürürlüğe girdi.
- Sıvılaştırılmış Petrol Gazları (LPG) Piyasası Nisan Ayı Sektör Raporu 12.07.2013 tarihinde EPDK’nın internet sitesinde yayımlandı.
- 2013 Mayıs ayı dönemine Ait Petrol Piyasası Sektör Raporu 15.07.2013 tarihinde EPDK’nın internet sitesinde yayımlandı.
- Elektrik Piyasasında Dağıtım ve Tedarik Lisanslarına İlişkin Tedbirler Yönetmeliği 02.08.2013 tarihli ve 28726 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanmak suretiyle yürürlüğe girdi.

- Boru Hatları ile Petrol Taşıma A.Ş. Mal ve Hizmet Alım Yönetmeliğinde Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik 06.08.2013 tarihli ve 28730 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanmak suretiyle yürürlüğe girdi.
- Enerji Piyasası Düzenleme Kurulu 2012 yılı Faaliyet Raporu 22.08.2013 tarihinde EPDK’nın internet sitesinde yayımlandı.
- Yenilenebilir Enerji Kaynaklarından Elektrik Enerjisi Üreten Tesislerde Kullanılan Aksamın Yurt İçinde İmalatı Hakkında Yönetmelik’te Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik 04.09.2013 tarihinde EPDK’nın internet sitesinde yayımlandı.
- Sıvılaştırılmış Petrol Gazları (LPG) Piyasası Haziran Ayı Sektör Raporu 05.09.2013 tarihinde EPDK’nın internet sitesinde yayımlandı.
- 2013 Temmuz ayı dönemine Ait Petrol Piyasası Sektör Raporu 16.09.2013 tarihinde EPDK’nın internet sitesinde yayımlandı.
- Yenilenebilir Enerji Kaynaklarının Belgelendirilmesi ve Desteklenmesine İlişkin Yönetmelik 01.10.2013 tarihli ve 28787 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanmak suretiyle yürürlüğe girdi.
- Elektrik Piyasasında Lisanssız Elektrik Üretimine İlişkin Yönetmelik 02.10.2013 tarihli ve 28783 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanmak suretiyle yürürlüğe girdi.
- Petrol ve Doğal Gaz Sanayi – Çelik Sondaj Boruları ile İlgili Tebliğ 03.10.2013 tarihli ve 28784 sayılı Resmi Gazete’de yayımlandı. Bu tebliğ, yayımı tarihinden itibaren üç ay sonra yürürlüğe girdi.
- Petrol Piyasası Lisans Yönetmeliğinde Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik 05.10.2013 tarihli ve 28786 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanmak suretiyle yürürlüğe girdi.
- Elektrik Dağıtım ve Perakende Satışına İlişkin Hizmet Kalitesi Yönetmeliğinde Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik 09.10.2013 tarihli ve 28790 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanmak suretiyle yürürlüğe girdi.
- Elektrik Üretim Anonim Şirketi Elektrik Enerjisi ve Kapasite Satış Yönetmeliği 12.10.2013 tarihli ve 28793 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanmak suretiyle yürürlüğe girdi.

- 2013 yılı Ağustos ayı Petrol Piyasası Sektör Raporu 22.10.2013 tarihinde EPDK'nın internet sitesinde yayımlandı.
- 2013 yılı Ağustos ayı Sıvılaştırılmış Petrol Gazları (LPG) Piyasası Sektör Raporu 25.10.2013 tarihinde EPDK'nın internet sitesinde yayımlandı.
- Tüpler-Sıvılaştırılmış Petrol Gazı (LPG) ile İlgili Tebliğ (TS EN 1442+A1) (No: MSG-MS-2013/26), 26.10.2013 tarihli ve 28803 sayılı Resmi Gazete'de yayımlandı. Tebliğ yayım tarihinden 6 ay sonra yürürlüğe girer.
- Doğal Gaz İletim Lisansı Sahibi Şirketlerin Tarifelerine Esas Gelir Tavanlarının Belirlenmesine İlişkin Usul ve Esaslar 01.11.2013 tarihinde EPDK'nın internet sitesinde yayımlandı.
- Elektrik Piyasası Lisans Yönetmeliği, 02.11.2013 tarihli ve 28809 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanmak suretiyle yürürlüğe girdi.
- Petrol Piyasası Lisans Yönetmeliğinde Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik, 07.11.2013 tarihli ve 28814 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanmak suretiyle yürürlüğe girdi.
- 2012 yılı Doğalgaz Piyasası Sektör Raporu 13.11.2013 tarihinde EPDK'nın internet sitesinde yayımlandı.
- 2013 yılı Eylül ayı Petrol Piyasası Sektör Raporu 15.11.2013 tarihinde EPDK'nın internet sitesinde yayımlandı.
- 2013 yılı Eylül ayı Eylül ayı Sıvılaştırılmış Petrol Gazları (LPG) Piyasası Sektör Raporu 25.10.2013 tarihinde EPDK'nın internet sitesinde yayımlandı.
- Elektrik Enerjisi Üretimine Yönelik Yenilenebilir Enerji Kaynak Alanlarının Belirlenmesi, Derecelendirilmesi, Korunması ve Kullanılmasına İlişkin Usul ve Esaslara Dair Yönetmelik 27.11.2013 tarihli ve 28834 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanmak suretiyle yürürlüğe girdi.
- Petrol Piyasasında Yapılacak Denetimler ile Ön Araştırma ve Soruşturmalarda Takip Edilecek Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmelik 27.11.2013 tarihli ve 28834 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanmak suretiyle yürürlüğe girdi.

- Rüzgâr ve Güneş Enerjisine Dayalı Lisans Başvurularına İlişkin Ölçüm Standardı Tebliğinin Yürürlükten Kaldırılmasına Dair Tebliğ 04.12.2013 tarihli ve 28841 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanmak suretiyle yürürlüğe girdi.
- Yenilenebilir Enerji Kaynaklarına Dayalı Üretim Faaliyeti Gösteren Tesisler İçin Uygulanacak Fiyat ve Süreler ile Yerli Katkı İlavesine İlişkin Kararın Yürürlüğe Konulması Hakkındaki 18.11.2013 tarihli Bakanlar Kurulu kararı 05.12.2013 tarihli ve 28842 sayılı Resmi Gazete’de yayımlandı.
- Rüzgâr ve Güneş Enerjisine Dayalı Üretim Tesisi Kurmak Üzerine Yapılan Ön lisans Başvurularına İlişkin Yarışma Yönetmeliği 06.12.2013 tarihli ve 28843 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanmak suretiyle yürürlüğe girdi.
- Elektrik Enerjisi Üretimine Yönelik Yenilenebilir Enerji Kaynak Alanlarının Belirlenmesi, Derecelendirilmesi, Korunması ve Kullanılmasına İlişkin Usul ve Esaslara Dair Yönetmelik 27.11.2013 tarihli ve 28834 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanmak suretiyle yürürlüğe girdi.
- Petrol Piyasasında Yapılacak Denetimler ile Ön Araştırma ve Soruşturmalarda Takip Edilecek Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmelik 27.11.2013 tarihli ve 28834 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanmak suretiyle yürürlüğe girdi.
- Rüzgâr ve Güneş Enerjisine Dayalı Lisans Başvurularına İlişkin Ölçüm Standardı Tebliğinin Yürürlükten Kaldırılmasına Dair Tebliğ 04.12.2013 tarihli ve 28841 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanmak suretiyle yürürlüğe girdi.
- Yenilenebilir Enerji Kaynaklarına Dayalı Üretim Faaliyeti Gösteren Tesisler İçin Uygulanacak Fiyat ve Süreler ile Yerli Katkı İlavesine İlişkin Kararın Yürürlüğe Konulması Hakkındaki 18.11.2013 tarihli Bakanlar Kurulu kararı 05.12.2013 tarihli ve 28842 sayılı Resmi Gazete’de yayımlandı.
- Rüzgâr ve Güneş Enerjisine Dayalı Üretim Tesisi Kurmak Üzerine Yapılan Ön lisans Başvurularına İlişkin Yarışma Yönetmeliği 06.12.2013 tarihli ve 28843 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanmak suretiyle yürürlüğe girdi.

Önemli İçtihatlar

- 12.01.2011 günlü, 6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun 317. maddesinin "Taraflar cevaba cevap ve ikinci cevap dilekçesi veremezler." biçimindeki (3) numaralı fıkrasının Anayasa'nın 2., 10. ve 36. maddelerine aykırılığı savıyla iptaline ilişkin 22.03.2012 tarihli ve E: 2011/125, K: 2012/46 sayılı kararı ile 13.02.2013 tarihli ve 28558 sayılı Resmi Gazete'de yayımlandı ve ilgili bölümün Anayasa'ya aykırı olmadığına karar verildi.
- 12.01.2011 günlü, 6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun 109. maddesinin "Talep konusunun miktarı, taraflar arasında tartışmasız veya açıkça belirli ise kısmi dava açılmaz." biçimindeki (2) numaralı fıkrasının Anayasa'nın 2., 13., 36. ve 141. maddelerine aykırılığı savıyla iptali istemine ilişkin 24.05.2012 tarihli ve E: 2011/134 K: 2012/83 sayılı kararı 13.02.2013 tarihli ve 28558 sayılı Resmi Gazete'de yayımlandı ve ilgili bölümün Anayasa'ya aykırı olmadığına karar verildi.
- 20.02.2001 günlü, 4628 sayılı Elektrik Piyasası Kanunu'nun geçici 14. maddesinin birinci fıkrasına, 13.02.2011 günlü, 6111 sayılı Kanun'un 204. maddesi ile eklenen (f) bendinin "...veya gerektiğinde yetkilendirilecek denetim şirketlerine yaptırılması sağlanır. Denetim şirketleri ile ilgili uygulamaya ilişkin usul ve esaslar, ilgili bakanlıkların görüşü alınmak kaydıyla DSİ tarafından çıkarılacak yönetmelikle düzenlenir." bölümünün Anayasa'nın 128. maddesine aykırılığı savıyla iptaline ve yürürlüğünün durdurulmasına karar verilmesi istemine ilişkin 27.09.2012 tarihli ve E: 2012/6 K: 2012/131 sayılı kararı 13.02.2013 tarihli ve 28558 sayılı Resmi Gazete'de yayımlandı.
- 02.07.1964 günlü, 492 sayılı Harçlar Kanunu'nun 28. maddesinin birinci fıkrasının, 23.07.2010 günlü, 6009 sayılı Gelir Vergisi Kanunu ile Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnemelerde Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun'un 18. maddesiyle değiştirilen (a) bendinin birinci cümlesinde yer alan "...kararın verilmesinden itibaren..." ibaresinin Anayasa'nın 2. maddesine aykırılığı savıyla iptali ve yürürlüğünün durdurulması istemine ilişkin 18.10.2012 tarihli ve E: 2012/70 K: 2012/157 sayılı kararı 13.02.2013 tarihli

ve 28558 sayılı Resmi Gazete’de yayımlandı ve ilgili bölümün Anayasa’ya aykırı olduğu gerekçesiyle iptaline karar verdi.

- Danıştay İçtihatları Birleştirme Genel Kurulunun ihale kararı üzerine, işin üstlenilmesinden sonra ihale makamınca, 488 sayılı Damga Vergisi Kanununa göre hesaplanıp, işi üstlenen şirketten kesilerek veya alınarak, ihale makamınca vergi idaresine ödenen damga vergisinin iadesi istemiyle davacı şirket tarafından dava açılıp açılmayacağı konusunda, Danıştay Yedinci Dairesinin 06.02.2006 tarih ve E:2003/1573, K:2006/366 sayılı kararı ile Danıştay Vergi Dava Daireleri Kurulunun 14/04/2006 tarih ve E:2006/26, K:2006/93 sayılı kararı arasındaki içtihat aykırılığının, içtihatların birleştirilmesi yoluyla giderilmesi istemine ilişkin, idari yargı alanında uygulama birliğinin sağlanması bakımından 2575 sayılı Kanununun 39 uncu maddesi uyarınca içtihatların birleştirilmesi yoluna gidilmesine ve ihale kararı üzerine ihale makamınca 488 sayılı Kanuna göre hesaplanıp işi üstlenen şirketten kesilerek veya alınarak ihale makamınca vergi idaresine ödenen damga vergisi tahsilatının iptali veya tahsil edilen tutarın iadesi istemiyle işi üstlenen şirketin vergi mahkemesinde dava açabilmesi gerektiğine ilişkin E: 2009/1 ve K: 2012/2 sayılı kararı 26.02.2013 tarihli ve 28571 sayılı Resmi Gazete’de yayımlandı.
- Anayasa Mahkemesi’nin E: 2012/20, K: 2012/132 4734 sayılı Kamu İhale Kanunu’nun 65. maddesinin birinci fıkrasının (a) bendinde yer alan “İadeli taahhütlü mektupla yapılan tebligatlarda mektubun postaya verilmesini takip eden yedinci gün, ... kararın istekliye tebliğ tarihi sayılır” hükmünün Anayasa’ya aykırı olduğuna ve iptal edilmesine ilişkin kararı 26.07.2013 tarihli ve 28719 sayılı Resmi Gazete’de yayımlandı.
- Anayasa Mahkemesi’nin E: 2012/132, K: 2012/179 sayılı, Kamu İhale Kanunu’nun 42. maddesinin işlem tarihinde yürürlükte olan birinci fıkrasında yer alan, “Mektubun postaya verilmesini takip eden yedinci gün kararın istekliye tebliğ tarihi sayılır” biçimindeki ikinci cümlelerin hükmünün Anayasa’ya aykırı olduğuna ve iptal edilmesine ilişkin kararı 26.07.2013 tarihli ve 28719 sayılı Resmi Gazete’de yayımlandı.

- Anayasa Mahkemesi'nin E: 2013/71, K: 2013/77 sayılı, Devlet İhale Kanunu'nun 32. maddesinin birinci fıkrasının, "Mektubun postaya verilmesini takip eden yedinci gün kararın istekliye tebliğ tarihi sayılır" biçimindeki ikinci cümlenin hükmünün Anayasa'ya aykırı olduğuna ve iptal edilmesine ilişkin kararı 26.07.2013 tarihli ve 28719 sayılı Resmi Gazete'de yayımlandı.
- Anayasa Mahkemesi'nin E: 2012/116, K: 2013/32 sayılı, 1136 sayılı Avukatlık Kanunu'nun 5. maddesinin birinci fıkrasının (c) bendinin Anayasa'nın 5., 13. ve 48. maddelerine aykırılığı ileri sürülerek iptaline ilişkin kararı 13.08.2013 tarihli ve 28734 sayılı Resmi Gazete'de yayımlandı.

KAVRAM DİZİNİ

A

Adi ortaklık 53, 54, 55, 56, 57, 93, 240, 242, 243
Affectio societatis 54, 92, 93
AİHM 333, 334, 335, 336
Akit devlet 186
Alacaklı 85, 213, 214, 215, 216, 217, 218, 222, 224, 225, 226, 236, 280
Alım veya satım komisyonculuğu 244
Alt kira 252
Amme alacakları 112
Ana Sözleşme 107, 109
Anayasa Mahkemesi 333, 336, 424, 425
Arabuluculuk 186, 187, 269, 270, 271, 272, 273, 274, 363, 375
Arama ruhsatı 296, 297, 298
Avrupa Birliği 27, 133, 134, 138, 143, 267, 290, 329, 332
Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi 333, 336
Avrupa Komisyonu 143, 352
Avukat 224, 272
Ayrılabilirlik 173
Ayrılma hakkı 96, 100, 101, 193
Azlık 21, 97, 100, 102, 103, 104, 105

B

Bağımsız Yönetim Kurulu Üyeleri 195, 196
Bağışlama sözleşmesi 248, 250
Bağlılık Raporu 14, 15, 17

Bağlı şirket 10, 14, 16, 17, 18, 20, 21, 24, 26, 97, 98, 105, 176
Bakanlar Kurulu 3, 75, 87, 187, 286, 297, 298, 300, 319, 324, 334, 340, 341, 349, 350, 351, 352, 353, 354, 355, 356, 357, 358, 389, 422
Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurulu 389, 390
Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurumu 21, 80, 82
Belirli süreli 228, 252, 302, 311
Belirsiz süreli 252, 311
Bilanço 51, 104, 108
Bildirim 7, 9, 12, 13, 19, 20, 21, 22, 36, 37, 42, 104, 134, 135, 136, 137, 138, 149, 201, 205, 218, 219, 252, 253, 286, 304, 393, 395, 415
Bilirkişi 162, 391
Bireysel başvuru 333
Bireysel Katılım 203, 204, 205, 206, 363
– Bireysel Katılım Sermayesi 203, 363
– Bireysel katılım yatırımcısı 203, 204, 205
Birleşme 7, 27, 28, 29, 30, 31, 32, 33, 38, 47, 85, 89, 93, 97, 98, 100, 102, 133, 134, 137, 146, 147, 148, 149, 151, 289, 390, 393, 400
Birleşme ve devralma 102, 149, 151
Borca katılma 225

Borç 23, 35, 39, 48, 93, 94, 111, 172, 214, 215, 216, 217, 218, 219, 220, 221, 222, 223, 224, 225, 227, 230, 231, 232, 235, 236, 237, 243, 252, 254, 256, 279, 280, 281, 324, 359

Borç ikrarı 279, 280, 281

Borçlanma aracı 199, 200, 201, 202

Borçlar Kanunu 34, 50, 53, 55, 73, 95, 209, 210, 211, 212, 213, 216, 221, 227, 230, 233, 235, 238, 242, 244, 248, 251, 255, 259, 309, 311, 329, 332, 341

Bölünme 7, 27, 28, 29, 30, 31, 32, 33, 47, 89, 98, 100, 289

C-Ç

Ceza 273, 333

Ceza koşulu 216, 311

Cezai Şart 309, 310, 311

Ciro 38, 133, 134, 135, 136, 138, 398

Çıkarılma 96, 113, 113, 115

Çıkarma 27, 96, 97, 98, 99, 100, 101, 102, 103, 104, 105, 115, 116, 193, 256

Çıkma Hakkı 98, 100, 103, 113

Çift imza 70, 71

D

Dava 23, 24, 25, 26, 27, 28, 29, 31, 32, 33, 56, 50, 98, 104, 114, 116, 162, 163, 168, 186, 187, 194, 219, 220, 237, 272, 273, 281, 423, 424

Davacı 24, 25, 29, 30, 32, 33, 98, 114, 161, 162, 175, 281, 424

Davalı 28, 29, 32, 162, 163, 175, 183, 186, 187

Def'i 217, 226, 228, 277

Delil 267, 270, 271, 275, 276, 277, 278, 280

Delil başlangıcı 275, 277, 278

Denetçi 7, 75, 76, 77, 78, 79

- Bağımsız denetçi 79
- İç denetçi 75, 77, 79, 80, 81, 82, 363
- İşlem denetçisi 56

Denetim 76, 77, 78, 80, 81, 82, 194, 362, 366, 368, 376, 381, 383, 384, 387, 389, 390, 423

- Denetim sözleşmesi 78
- Bağımsız denetim 76, 77, 78, 79, 87, 91
- İç denetim 80, 81, 82

Dernek 55, 110, 123, 242, 303, 395, 397

Devir sözleşmesi 35, 37, 222, 223

Devlet desteği 204

Devralan 28, 31, 35, 36, 47, 145, 221, 222, 223, 225

Devreden 34, 39, 97, 145, 221, 222, 223, 225

Dikey ilişki 124, 149

Dürüstlük kuralı 234, 236

E

Elektrik 73, 186, 285, 286, 288, 289, 290, 292, 293, 294, 301, 302, 303, 306, 350, 352, 354, 366, 381, 402, 405, 412, 414, 416, 417, 418, 419, 420, 421, 422, 423

- Elektrik Piyasası 285, 286, 290, 292, 294, 301, 303, 306, 417, 418, 419, 421, 423
- Elektrik Piyasası Kanunu 285, 292, 301, 303, 419, 423

Elektronik defter 117, 118, 119

Elektronik imza 5, 118

Eser sözleşmesi 233

Eşik Sistemi 134, 136, 147

Eşit işlem 111, 113, 115, 116

F

- Faaliyet dönemi 13, 58, 61
 Faaliyet raporu 17, 51, 78, 89
 Faaliyet ruhsatı 327
 Faiz 201, 211, 212, 331, 354, 376
 Fesih 85, 89, 98, 222, 237, 252, 253, 254, 309, 310, 311, 324
 – Fesih bildirim 252, 253, 254
 – Fesih bildirim süresi 252
 Fikri Mülkiyet Hakları 360
 Finansal Kiralama 356, 365, 390, 409
 Finansal tablo 78, 192, 201, 390

G

- Garanti 23, 200, 226, 227, 245, 247, 249, 355
 Gemi Sicili 42
 – Genel kurul 30, 31, 46, 58, 59, 60, 61, 62, 63, 64, 66, 67, 68, 71, 75, 76, 78, 85, 86, 89, 90, 98, 99, 100, 101, 108, 110, 115, 116, 193, 200
 Gerekçe 39, 55, 73, 149, 156, 157, 184
 Gizlilik 194, 270
 Görev belgesi 164, 165
 Gümrük ve Ticaret Bakanlığı 3, 58, 63, 66, 75, 76, 84, 338

H

- Hakem 162, 163, 164, 165, 166, 167, 168, 169, 174, 175, 176, 178, 179, 180, 181, 182, 183, 184, 271, 331, 332, 391
 – Acil durum hakemi 182, 183, 184
 – Hakem kararı 169, 174, 178, 180, 181
 – Hakem kurulu 163, 164, 165, 183
 – Kısmi hakem kararı 181
 Hâkim durum 132, 143, 145, 148, 150, 415

- Hakim konum 14, 103
 Hâkimiyet 6, 9, 10, 11, 14, 20, 103
 – Hâkimiyet sözleşmesi 6, 11, 14
 Hâkim şirket 9, 10, 14, 15, 16, 20, 97, 98, 100, 102, 103, 104
 Hâkim teşebbüs 10
 Haksız Rekabetin 375, 376, 378, 379, 380, 381, 382, 383, 384, 385
 Halka açık 58, 60, 65, 91, 99, 100, 101, 192, 193, 200, 201, 294, 303
 – Halka açık olmayan 91, 200, 201
 – Halka açık ortaklık 15, 25, 48, 50, 53, 54, 57, 62, 65, 70, 79, 90, 94, 96, 100, 112, 192, 193, 200, 205, 293, 303, 322
 Halka arz 135, 199, 200
 HMK 275, 276, 277
 Hapis hakkı 246, 247
 Hazine 21, 203, 204, 298, 299, 323, 324, 354, 355, 359
 Hesap dönemi 58, 78, 383, 384, 385
 Hesap Mutabakatı 279, 281
 Hisse 12, 113, 135, 146, 147, 172, 286, 289, 293, 294, 295, 305, 403, 407, 414
 – Hisse Devirleri 20, 96, 294
 – Hisse senedi 294
 – Hissedar 24, 25, 26, 77, 86, 96, 97, 98, 100, 196, 326
 – Hissedarlar anlaşması 11
 Hisse devirleri 294
 Hisse devri 12, 113, 147, 286, 289, 294, 295, 403, 407
 Hizmet Sözleşmesi 278, 393
 Hukuk Muhakemeleri Kanunu 50, 275, 391, 423

I-İ

ICC Tahkim Kuralları 161, 165
 ICSID 185, 186, 187, 188
 İcra görevi olmayan yönetim kurulu üyeleri 195
 İcraçı yönetim kurulu üyeleri 195
 İhale 136, 137, 228, 241, 320, 321, 322, 324, 356, 357, 361, 362, 366, 373, 387, 388, 392, 424, 425
 İhbar 29, 111, 326
 İhmal 217
 İhraç limiti 199, 201
 İkincil mevzuat 3, 9, 293, 294, 345
 İmtiyaz 100, 111, 155, 290
 İnternet sitesi 83, 84, 86, 87, 88, 91, 107
 İrtibat bürosu 49, 50, 51, 52
 İşçi 310, 311, 379
 İşletme konusu 71, 74, 107
 İşletme ruhsatı 296, 297, 298, 300
 İş ortaklığı 239, 240, 241, 242, 243
 İştirak 11, 13, 67, 203, 239, 289
 İşveren 310, 311, 312, 313, 314
 İtirazın kaldırılması 280
 İyi niyet 327
 İzahname 191

J

Joint Venture 240, 241, 242, 243

K

Kamunun Aydınlatılması 192
 Kamu özel işbirliği modeli 319, 325
 Kâr 354
 Kayıtlı Elektronik Posta 266, 267, 374
 Kefalet 23, 209, 210, 211, 212, 213, 214, 215, 216, 217, 219, 220, 331
 – Adi kefalet 213, 215, 331
 – Birlikte kefalet 213, 215
 – Kefalet sözleşmesi 209, 210

– Müteselsil kefalet 213, 215, 331
 Kira 16, 35, 251, 252, 253, 254, 320, 392, 405
 Kişi 6, 46, 47, 55, 68, 72, 77, 88, 93, 94, 96, 106, 109, 110, 111, 112, 117, 118, 119, 146, 186, 197, 200, 214, 215, 219, 224, 225, 226, 227, 228, 241, 248, 256, 293, 301, 302, 303, 305, 327, 330, 340, 341, 386, 402, 405, 412
 – Gerçek kişi 6, 106, 111, 118, 227, 402, 405, 412
 – Tüzel kişi 46, 68, 88, 106, 110, 111, 112, 117, 118, 119, 186, 200, 241, 293, 301, 302, 303, 305, 330
 – Tüzel kişilik 41, 45, 46, 48, 53, 54, 57, 112, 175, 176, 240, 243, 293
 Komisyoncu 244, 245, 246, 256, 258
 Konsorsiyum 241, 242, 243
 Kontrol 10, 80, 81, 96, 135, 145, 146, 147, 182, 186, 286, 287, 288, 294, 295, 342, 381, 383, 384, 400, 401, 402, 404, 410, 411
 – Kontrol değişikliği 286, 294, 295
 – Ortak kontrol 400, 401, 402, 404

Kötü niyet 29, 231, 232

Kullanım hakkı 146, 286

Kuruluş 7, 49, 51, 53, 54, 56, 57, 72, 106, 201, 236, 359, 364, 365, 367, 380, 385

Kurumsal temsilci 62, 63, 64, 65

Kurumsal yönetim ilkeleri 193, 195, 198

Kusur 59, 216, 257, 258

L

Liman 370, 402, 409

Limited şirket 50, 54, 106, 107, 109, 112, 113, 293, 303

Lisans 204, 205, 285, 286, 287, 288,
290, 292, 293, 294, 295, 301, 302,
303, 305, 306, 397, 398, 417, 419,
420, 421, 422
– Dağıtım Lisansı 287, 292, 293,
302, 304
– Ön lisans 287, 294, 295, 422
– Tedarik lisansı 287, 292, 302
– Üretim lisansı 287, 288, 290, 292,
293, 294, 295, 302, 305

M

Mali tablo 60
Marka 35, 151, 344, 345, 384, 396, 397,
398
Menkul kıymet 98
Merkezi Kayıt Kuruluşu 84, 201
Merkezi Sicil Kayıt Sistemi 4, 37, 88
MERSİS 4, 5, 37, 88
Milletlerarası Tahkim Kanunu 168, 179,
322
Milletlerarası Ticaret Odası 182
MKK 201, 202
Muafiyet 201, 392, 393, 394, 395, 396,
397, 398, 399
Mutabakat mektubu 279, 280, 281
Müdür 4, 6, 72, 84, 110, 112
Müdürler kurulu 86, 110, 112
Mülkiyet 36, 37, 38, 46, 106, 147, 150,
151, 225, 286, 287, 294, 298, 305,
360, 410
– Taşınır 42, 44, 214, 251
– Taşınmaz 214, 215, 248, 249,
250, 323, 340, 341, 342
Müşterek imza 70, 71

N

Nisap 22, 65, 67

O-Ö

Olumsuz oy 30, 64, 101, 104, 193
Ortak 5, 21, 28, 30, 33, 54, 65, 92, 93,
97, 106, 109, 110, 113, 114, 115,
116, 151, 196, 203, 205, 206, 210,
211, 212, 241, 243, 287, 350, 357,
363, 393, 395, 397, 400, 401, 402,
403, 404, 405, 406, 407, 409, 410,
411, 412, 414, 415, 416
Oy hakkı 12, 19, 108, 115, 193
Ön şirket 55, 56, 57
Özelleştirme 132, 133, 134, 135, 136,
137, 138, 289, 375, 414, 415, 416
Özen borcu 244

P

Pacta sunt servanda 233, 237
Pay 7, 10, 11, 13, 14, 15, 17, 18, 19, 20,
21, 22, 24, 25, 26, 27, 28, 31, 57,
59, 61, 62, 64, 75, 77, 85, 86, 90,
96, 97, 98, 99, 100, 101, 102, 103,
104, 193, 195, 196, 197, 218, 326
Pay devri 96
Pay sahibi 24, 25, 26, 77, 86, 96, 97, 98,
100, 326
Pazar 124, 127, 128, 131, 133, 134, 136,
138, 139, 140, 141, 144, 148, 149,
150, 151, 157, 394
– Alt pazar 157
– Coğrafi Pazar 149
– Etkilenen Pazar 149, 151
– İlgili Pazar 141, 148
– Pazar payı 133, 134, 138, 150
– Ürün Pazarı 148, 149
Perakende 285, 287, 288, 292, 302, 416,
344, 420

R

Rekabet 21, 37, 38, 39, 108, 111, 123,
124, 125, 126, 127, 128, 129, 130,

- 131, 132, 133, 135, 136, 137, 139, 140, 141, 142, 144, 145, 146, 147, 148, 149, 150, 151, 152, 153, 155, 156, 158, 301, 375, 392, 393, 415
- Hakız Rekabet 375, 376, 378, 379, 380, 381, 382, 383, 384, 385
 - Rekabet ihlali 124, 128, 152
 - Rekabet Yasağı 39, 111, 151
 - Rekabetin önemli ölçüde azaltılması 145, 415
- Rekabetin Korunması Hakkında Kanun 37, 123, 133, 139, 141, 146, 147, 149, 150, 152, 153, 392, 393, 394, 395, 396, 414
- Rekabet Kurulu 37, 38, 123, 136, 137, 139, 145, 152, 392
- Rekabet Kurumu 21, 123, 128, 132, 136, 137, 140, 153
- Rüçhan hakkı 85, 90, 111, 217

S-Ş

- Sağlayıcı 88, 124
- Sağlık işletmesi 319
- Sağlık Sigortası 112, 326, 327, 328, 360, 369
- Saklama sözleşmesi 255, 258
- Sebepsiz Zenginleşme 230, 232
- Seçimlik haklar 222, 225
- Sermaye 5, 6, 7, 8, 9, 11, 12, 20, 21, 41, 47, 51, 54, 58, 60, 61, 65, 76, 77, 83, 84, 85, 86, 87, 88, 90, 91, 93, 97, 99, 106, 107, 108, 109, 111, 112, 135, 191, 192, 193, 194, 195, 197, 198, 199, 201, 202, 203, 242, 294, 296, 303, 323, 366, 368, 376, 377, 380, 382, 389, 402
- Çıkarılmış sermaye 90

- Esas sermaye 85, 107, 108, 109
 - Kayıtlı sermaye 7, 85, 90, 192
- Sermaye piyasası araçları 201
- Sermaye Piyasası Kanunu 58, 65, 84, 99, 100, 101, 191, 202
- Sermaye Piyasası Kurulu 21, 65, 99, 195, 197, 199
- Sigortacı 367
- Sigortalı 327, 328
- Sorumluluk 4, 5, 9, 16, 18, 22, 23, 26, 27, 32, 33, 34, 45, 47, 48, 56, 59, 78, 81, 112, 197, 217, 218, 228, 240, 245, 248, 256, 257, 258, 259, 311, 350, 390
- Sorumluluk Davası 32, 33
- Sözleşmenin devri 221, 222, 224, 225
- Sözleşmeye katılma 221, 224, 225
- Sui generis 221, 225
- Şikayet 394
- Şube 49, 50, 51, 338

T

- Tacir 107
- Tahkim 161, 162, 163, 164, 165, 166, 167, 168, 169, 170, 171, 172, 173, 174, 175, 176, 177, 178, 179, 180, 182, 183, 184, 185, 186, 187, 270, 322, 375
- Milletlerarası Tahkim 168, 174, 179, 322, 375
 - Tahkim anlaşması 164, 166, 168, 171, 172, 173, 177
 - Tahkim Kuralları 161, 165, 167, 182, 186, 187
 - Tahkim şartı 171, 173
 - Tahkim yeri 162, 164, 167, 168, 178
- Tanık 47, 162, 187, 272, 276, 277, 278, 391

- Tanıma 11, 169, 174, 175, 239
- Tapu Kanunu 340, 341
- Tasfiye 7, 32, 45, 47, 54, 57, 112, 197, 339, 341
- Tazminat 15, 24, 25, 26, 59, 94, 95, 223, 253, 254, 289, 328, 333, 335, 336, 359
- TBK 35, 39, 40, 55, 213, 214, 215, 216, 217, 218, 219, 220, 221, 222, 223, 224, 225, 230, 231, 232, 235, 236, 237, 238, 244, 245, 246, 247, 248, 249, 250, 251, 252, 254, 255, 256, 258, 259, 260, 261
- Tebliğat 38, 265, 266, 267, 268, 362
– Elektronik tebliğat 266, 267, 268
- Tedbir 106, 182, 184, 332
- Temerrüt 222, 331
- Teminat mektubu 226, 227, 228, 304
- Temlik 222
- Temsil 12, 50, 52, 62, 68, 70, 71, 72, 73, 74, 85, 90, 99, 106, 109, 110, 111, 112, 115, 161, 164, 193, 256, 281
– Bağımsız temsilci 62, 63, 64, 85
– Kanuni temsilci 77
– Temsil yetkisi 70
– Temsilci 62, 63, 64, 65, 77, 85, 106, 111, 172
- Temyiz 177
- Tenfiz 165, 167, 168, 169, 174, 175, 176, 178, 179, 180, 181
– Kısmi tenfiz 178
– Tenfiz Mahkemesi 169
- Tescil 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 11, 12, 13, 19, 20, 21, 22, 31, 35, 36, 37, 39, 40, 47, 48, 49, 53, 56, 57, 66, 67, 68, 70, 71, 72, 74, 77, 83, 84, 88, 89, 107, 109, 191, 338, 339, 341, 355, 356, 384, 389
- Tescil ve ilan 4, 12, 21, 31, 35, 36, 47, 49, 68, 70, 71, 74
- Teşebbüs 7, 9, 10, 12, 20, 21, 86, 104, 125, 126, 129, 135, 136, 146, 147, 152, 154, 156, 272
- Teşvik 51, 102, 226, 272, 304, 344, 389, 390, 391
- Ticaret sicili 3, 4, 21, 109, 338
- Ticaret unvanı 38, 39, 41, 84, 88, 107
- Ticari işletme 8, 34, 35, 36, 38, 40, 41, 42, 43, 44, 46, 47, 48, 51
– Ticari İşletme Devri 34, 40
– Ticari işletme rehni 41, 42, 43, 44
- Ticari mümessil 49, 338
- Topluluk şirketi 14, 91
- Tüketici mahkemesi 331, 332
- Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun 329, 332, 361
- Tür değiştirme 7, 27, 29, 30, 31, 32, 33, 45, 46, 47, 98, 100
- Türkiye Muhasebe Standartları 192, 374, 378
- Türk Ticaret Kanunu 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 14, 15, 16, 17, 18, 19, 20, 23, 24, 25, 26, 27, 28, 29, 30, 31, 32, 33, 34, 35, 36, 37, 38, 39, 40, 42, 43, 44, 45, 46, 47, 48, 49, 50, 53, 54, 55, 56, 57, 58, 59, 60, 61, 62, 63, 64, 65, 66, 67, 68, 69, 70, 71, 72, 74, 75, 77, 78, 79, 83, 86, 87, 89, 90, 94, 96, 97, 98, 99, 100, 101, 102, 103, 104, 105, 106, 107, 108, 109, 110, 111, 112, 113, 114, 115, 116, 117, 175, 177, 192, 193, 195, 197, 200, 202, 205, 279, 293, 303, 326, 329, 332, 337, 338
- Türkiye Cumhuriyeti Merkez Bankası 199, 200, 202, 356

U-Ü

Ultra vires 71, 74, 108
 Uyuşmazlık 166, 171, 172, 174, 178,
 180, 183, 186, 187, 237, 269, 273,
 275, 322
 – Uyuşmazlıkların çözümü 173
 Ürün kirası 251, 252, 254
 Üst yönetici 81

V

Vekâlet veren 245, 246
 Vergi indirimi 204

Y

Yan sınırlama 150, 151
 Yaptırım 12, 90, 95, 289
 Yargıtay 45, 59, 176, 226, 228, 229, 233,
 234, 235, 278, 281, 310, 311
 Yatırım 10, 126, 135, 155, 185, 186, 187,
 188, 192, 193, 204, 205, 289, 297,
 298, 300, 304, 319, 322, 324, 358,
 364, 377, 380, 382, 383, 385, 389,

390, 391, 398, 400, 402, 403, 404,
 407, 408, 410, 412, 415, 416

- Yatırımcı 186, 187, 204, 306,
 322, 323, 366, 368
- Yabancı Yatırım 382
- Yabancı yatırımcı 187
- Yatırım Fonu 135, 382

Yavru şirket 9

Yeniden yapılandırma 7, 27, 28, 30, 31,
 32, 33, 45, 48

Yıkıcı fiyat 139, 140, 141, 142, 143, 144

Yönetim kurulu 12, 13, 17, 18, 24, 25,
 31, 56, 59, 61, 62, 63, 66, 67, 68,
 69, 70, 72, 73, 74, 77, 78, 79, 84,
 85, 86, 88, 112, 192, 195, 196,
 197, 198, 205, 289, 303

Z

Zamanaşımı 26, 219, 226, 227, 228, 229,
 232, 273

Zarar 14, 16, 18, 33, 38, 59, 61, 119, 124,
 141, 151, 218, 245, 252, 289, 322